

PREFACE.

When, towards the end of 1884, I wrote the preface to the second volume of the *Āpastamba Śrāntasūtra*, I called attention to the fact that, for the rest of the work (*Prāśnas* XVI-XXIV), I had at my disposal but few fragments of commentaries. My hope that a continuous commentary might be discovered, has, in the long space of time since elapsed, not been realized. Probably, I should have postponed still longer continuing the edition but for a wish expressed to me by Prof. Whitney shortly before his death, and a similar advice given by Prof. Weber, to publish the text still wanting of the *Śrāntasūtra* by itself as Vol. III. As the text of that part of the *Sūtra* which has been less studied and commented upon by Indian scholars is by far not so well preserved as that of the first fifteen *Prāśnas*, the want of a commentary was constantly and so strongly felt by the Editor that the difficulty of editing the third volume was far greater than that of preparing the two first volumes taken together.

When beginning to print the volume in hand, I was still in want of even the manuscript materials required to establish the text of the last chapters of the work containing the *Hautraka* portion. For this concluding portion (*Prāśna* XXIV, *Kaṇḍikā* 11-14) then but one single manuscript (marked S) had become accessible to me through Mr. Tawney's kind offices; the other manuscripts of *Prāśna* XXIV broke off with *Kaṇḍikā* 10, and the Bombay and Munich manuscripts (marked DE), contain, indeed, a complete *Prāśna* bearing No. XXIV; in reality, however, this is not *Prāśna* XXIV, but the *Sulbapraśna* which elsewhere bears No. XXX. Under these circumstances, I cannot be grateful enough to Dr. Eugen Hultsch for having, on my behalf, made indefatigable researches in Southern India by which means he succeeded in procuring for me

All particulars I have to give with reference to the text of the *Āpastamba Śrautasūtra*, will in the following pages be divided into four chapters.

I. PECULIARITIES OF LANGUAGE AND GRAMMAR IN THE *ĀPASTAMBA ŚRAUTASŪTRA*.

It is well known that in the *Śrautasūtras*, in general, a stage of development of the Indian Language has been reached which, on the whole, is in accordance with the classical Sanskrit grammar.¹ This refers to the question as a whole; but, on entering into detail, there are plenty of differences, as, on the one hand, numerous *vedic* words and forms are still in use not existing in the classical Sanskrit, whilst, on the other hand, *prakritisms* and perfect *solecisms* are obvious. The late Professor Buhler was certainly right in explaining the latter phenomenon (*Journal of the German Oriental Society*, Vol. XL, p. 705) by characterizing the authors of the ritual and *Dharma Śāstras* in the following way: "All of these men were *Kyūnikas*, whose literary education, according to *Pāraskara Gṛhyasūtra* 2. 6. 8, in ancient times used to be quite as deficient as in later times. All those of them whose works came down to us, belong to a time when *Prākṛit* dialects were in general use in daily intercourse and as official languages throughout the whole of India. It is, therefore, not surprising that their works contain numerous *apaśabdas*, that is to say, words, forms and constructions not allowed by the rules of the *Vaiyākaranas*" Before, however, explaining to what extent this applies to the language of *Āpastamba*, I have to commence by briefly pointing out his use of *vedic* forms in which the influence of a tradition of a former period of language is still strongly felt. I need not enumerate here any archaic words, my detailed Index of words giving plenty of examples of this kind.

Of GRAMMATICAL POEMS common to the *Āpastamba Śrauta-*

¹ See Jacob Wackernagel, *Altindische Grammatik*, I, p. XXXII.

sûtra with the Brâhmana literature and, in part, with other Sûtras, the following are the most striking examples:—

1. THE TERMINATION *-ai* of the dative case in feminine stems in *-â, -î, -û*, employed to denote the ablative-genitive sing., which is the rule in the language of the Brâhmanas: *dakṣiṇāyai* II. 8. 3, *vātriyai* XV. 12. 7, *dakṣiṇāyai*, *uttarāyai* XVI. 19. 7, *asvattha-sākhāyai* XVIII. 11. 2.

2. LOCATIVES IN *-am* INSTEAD OF *-ani*: f.i. *ahan* IX. 2. 1 (by the side of *ahani* in the same phrase IX. 4. 13), XVIII. 22. 17. XX. 24. 6. XXI. 25. 7. XXII. 14. 14. 17. 1. 20. 17; *ḍaan* V. 3. 16; *dtman* VI. 28. 10. IX. 5. 3. XVI. 21. 6, 8. XIX. 11. 7. 13. 24. XXIII. 7. 8; *varṣman* II. 3. 13. 6. 5; *śirṣhan* I. 4. 13. VIII. 6. 23. XX. 20. 2, etc.

3. THE TERMINATION *-yā* INSTEAD OF *-yeta* in the third person sing. potent. med. of verbs of the first conjugation. Examples of it from the Brâhmanas and Sûtras have been collected by Prof. Weber in Kuhn and Schleicher's "Beiträge," Vol. I, p. 399. In the Āpastamba Dharmasûtra occur (s. Bühler, Sacred Books of the East, II, pp. XLI, XLII) *prakṣhālayā*, *abhiprasārayā*, *apattayā* (for *apdsrayā*). To these forms has to be added *dayā* from the Śrautasûtra V. 25. 14 (where, according to a kind communication of Dr. von Böhtlingk—who refers to Prof. Delbrück—must be separated *dadān na dayā*, not *dadān adayā*, as the commentator wants to do).

4. Though single ABSOLUTIVES IN *-am* occasionally occur in classical Sanskrit, yet, the Brâhmana literature is the real home of these formations. Forms of this kind are most frequent in the Āpastamba Śrautasûtra, f.i. *anikṣham*, *anavakrāmam*, *anarānam*, *anuparikrāmam*, *anuparichāram*, *anuparikāram*, *aparivargam*, *abhiprayāyam*, *abhisamdhāram*, *abhydhāram*, *abhyupasekam*, *arākramam*, *arākshāyam*, and a great many more are enumerated in my Index of words.

5. The so-called THESIS, otherwise strictly confined to the vedic Samhitās and Brâhmanas, occurs in the Āpastamba Śrautasûtra f.i. IX. 5. 1. 17. c. XIV. 18. 1 *abhs cā mantra-*

yela, IX. 16. 11 *abhi cha ghārayet*, XXIII. 2. 1 *pram 'ra jāyante*, XXIII. 7. 1 *ci pāpmanā bhadravyeṇā 'artante*, XXIII. 9. 1 *abhi sargam lokam jayanti*.

6. An example of the VEDIC IRREGULAR SANDHI is found in our Sūtra IX. 10. 15: *durvārāhaidāko* instead of *durvārāha eḍako*. (Comp. J. Wackernagel, *Altindische Grammatik* § 268b).

Let us now pass on to the prakritisms and solecisms which are a characteristic mark of Āpastamba's language. Though in the vedic Saṃhitās and Brāhmanas some isolated prakritisms have been pointed out, yet they are of a kind different from those I am going to treat of in the following lines.

Prof. Buhler, in the introduction to his translation of the Āpastamba Dharmasūtra (Sacred Books, II, pp. XL-XLII), has analyzed the linguistic peculiarities and grammatical irregularities, that is to say, deviations from Pāṇini's rules, of this work; and after him the same was done by Dr. Winternitz in regard to the Āpastamba Gṛihyasūtra, in his paper "Das altindische Hochzeitsritual nach dem Āpastambīya Gṛihyasūtra" (Transactions of the Vienna Academy, Phil.-Hist. Class XL, pp. 13-17).

One of those forms, namely *ritre* (Āp. Dh. II. 2. 5. 17) shortened from *ritve*, occurring, however, in the Śrautasūtra not only III. 17. 3, but also VIII. 4. 6, furnishes Prof. Buhler (see p. XIV) one of his arguments to prove that the various parts of the Sūtra collection attributed to Āpastamba are all of them the work of the same author. This important result of Dr. Buhler's investigations has been confirmed by Dr. Winternitz's communications from the Āpastamba Gṛihyasūtra (see l.c. pp. 4, 15, 16, 17), but requires some limitation, as I shall show in chapter II. One of the further characteristic coincidences found in the various parts of the large Āpastamba compendium, is the prakritic transition of *a* into *u*, pointed out by Prof. Buhler, p. XLI, in *anulepana* (Āp. Dh. I. 3. 11. 13; 11. 32. 5); for the same transition repeatedly occurs in the Śrautasūtra too. *anīkāśham* II. 11. 3, *vyriśaṇ* & II. 14. 1, *nāma* X. 14. 1, *enam* XIV. 27. 7, *anīka* XVI. 13. 6 (also some times in the Śulbasūtra).

Perhaps, the most striking of the following peculiarities of the *Āpastamba Śrautasūtra* pertaining to the popular language is the use of the word *ghora* in the sense of *āśva* XV. 3. 12, being, of course, the Hindi word *ghorā*. Though a few examples of the use of the diminutive *ghoṭaka* are found in the classical Sanskrit of later times, nevertheless, the employment of the Hindi word *ghoṛā* by an author of *Āpastamba*'s time is rather surprising. *Tambala* in *tambala-vinā* occurring twice has been borrowed from the Dravidian. According to a kind communication of Dr. F. Kittel, the reputed Canarese scholar, the word *tambala* comes from the Canarese. In this language *Tambala* (or *Tambala*) means *Tamīl*; *tambala-vinā* is, therefore, "a Tamil guitar."

PRAKRITICAL SHORTENING of a long vowel is met with repeatedly, especially at the end of the first element of a compound word: *śrī-tyaṇjana* VIII. 6. 1, *garbhīṇī-prāyaścitta* IX. 19. 14, *nadi-dēśa* XV. 16. 2, 3, *raśanā-saṁmita*¹ XIV. 6. 10; *patniḥ* XIV. 15. 2 (already *Taitt. Br.* 2. 3. 10. 2), *grāmaṇiḥ* XX. 4. 3 (already *Taitt. Br.* 3. 8. 3. 2); *uchchhṛīyamāṇa* (from the root *śrī*) IX. 11. 26 *lūtrā* I. 4. 8; and constantly *sārpādṛjī* to denote the verses otherwise called *sārpādṛjī*.

Cases of the LENGTHENING OF A VOWEL are *śāsta* XIII. 16. 4 and *and* XIII. 12. 9.

PRAKRITICAL TRANSITION FROM *ī* INTO *u* is shown by the adjective *tvashṭumat* X. 23 *u*, maintained by Böhtlingk in his *Abridged Sanskrit Dictionary* to be faulty for *tvashṭrimat*. The word is 'faulty' only in the same sense as are all forms here quoted and standing in contradiction to the Sanskrit grammar. In the preceding *Sūtra* the 'faulty' form *tvashṭimatt* figures in the formula to be recited by the *Yajamāna*'s

¹ In this and the following two forms, we have to deal with ancient peculiarities of the *Taittirīya* School. The same observation applies to the nom. plur. *patnyas* occurring five times in the *Taitt. Saṁhitā* (see Weber, *Indische Studien*, XIII, p. 105, Leumann, *Noun-Inflection*, p. 372) and also quite usual in the *Āpastamba Śrautasūtra* XIV. 13. 10, XX. 16. 10, 18. 1, 2, XXI. 3. 11, 17. 1, 18. 10, 19. 1. Likewise *garbhīṇas* *Taitt.* 8. 2. 1, 2. 6, and p. 5r. XIX. 16. 10.

contamination of *gharmaduham* and *gharmadughām*); likewise, the dative *vratābhīde* IX. 4. 16 from the nom. *ṽhrid* appearing before following sonants.

A formation analogous to the second and third persons *apipret*, *apipret* is *apiprem* instead of *apiprayam* in the formula IV. 12. 3. Likewise, the participle *ritatyamāna* XII. 12. 13 is, certainly, not a denominative of *ritata*, as the commentator asserts, but formed in adaptation to *ritata* preceding in the quotation; as *pratyushkṛt*, instead of *pratyasthāt*, at the end of the quotation VII. 6. 7 is adapted to the preceding *pratiśishṭha* and to *pratiśishṭhya* immediately following. *Paridhita*, instead of *parihita*, XI. 2. 12, no doubt, owes its *dh* to *paridhi* standing beside it. The gerundium *upayajya* is found instead of *upejya* VII. 28. 4; the participle *libhram* instead of *libhrat* X. 28. 3.

The following FORMATIONS PROBABLY FAULTY: *prālaranaka* instead of **aranga* VI. 20. 1, *tuśīrāhamāna* VI. 6. 4 (beside *tuśīrāḥ* XXII. 2. 9), *varata* instead of *varatha* VIII. 11. 19, 21, *krimā* IX. 20. 2 (having a meaning somewhat differenced, beside *krimāna* XV. 10. 3), the feminine *uttamī* instead of *uttamā* XXII. 20. 11; *chaturvīṃśatīśhrīvaḥ* XV. 12. 5, *Triplakṣha* instead of *Triplakṣha* XXIII. 13. 14.¹

The incorrect spelling *riparyāsta*, in the place of *riparyāstāḥ* VII. 22. 4, must be separated from the solecisms heretofore mentioned, as standing in a formula and having many analogies in the formulas of the *Mantrapāṭha* edited by Dr. Winternitz.

The number of the ALLEGED VISIONS of the Indian grammarians and lexicographers has been considerably reduced in the course of the last decennium with the progress of our knowledge of Sanskrit literature, a continually increasing number of such words and forms formerly not exemplified were discovered in the written language. The *Āpastamba*

¹ I have thought fit to amend the faulty spelling of *riparyāstāḥ* XXII. 1. 4 into *riparyāstāḥ*, as a mistake must evidently be presumed here, due to the hearing of a copyist writing from dictation.

Śrantasūtra supplies valuable contributions of this kind too. It will suffice in the following to enumerate only the words, the Index at the end of the volume giving the passages where they occur. The word *bāhu* could not as yet be proved to be used as a feminine noun, but now we see that Āpastamba uses the word *dārbāhu* exclusively as a feminine, whilst Baudhāyana, who evinces a rather close affinity with him, employs it as a masculine noun in his Śrantasūtra (see Rudradatta's comm. on Āp. Śr. XI. 8 a). The following roots and words found in our text, for which no example has been traced as yet, are already mentioned by grammarians: *dāvatti*, *rit* (*ṛtiśhyamāna*), *tristā* and *dvistā* (also in the Āpastamba Śulbasūtra), *prej* (*prīnayami*, a variety of *prich*), *midh* or *medh* (*abhimedhate*), *richh* (*atrichchhayati*), *rehāy* (*rehāyamānā*).

*I have reserved to the last a linguistic peculiarity quite characteristic of Āpastamba, which, however, neither refers to the formation of words nor to the inflection, but to semasiology. Āpastamba uses to a very large extent adjectives ending in *-ana* to denote formulas or verses serving to accompany an action, and mostly of masculine gender (supply *mantra*), more rarely of feminine, ending in *-ī* (supply *rich*):

(a) MASC. *agny-upasamindhana*, *agny-upasthāna*, *apāddāna*, *nīhimantrana*, *ararohana*, *ādityopasthāna*, *ārohana*, *upadhāna*, *upastambhāna*, *upasthāna*, *upāharana*, *kapāla-nimochana*, *gamana*, *grahana*, *dakṣhindtinayana*, *parilekhana*, *prati-grahana*, *prativachana*, *pratyasana*, *pratyāyana*, *praddāna*, *prayāna*, *praharana*, *bhākshana*, *varana*, *vyāghāra*, *śrayaṇa*, *sādāna*, *śrug-ādāna*.

(b) FEM. ENDING IN *-ī*. *adhivindhānī*, *āchchhedanī*, *grahānī*, *paristarānī*, *pradāhanī*, *sagnahanī*, *starānī*. Winternitz (l.c., p. 16) mentions *uttambhanī* from the Āp. Gṛhyasūtra 5. 13 as an example of this kind. To the same category belongs the adjective *śītamāra*.

Upon the whole, there are so many striking peculiarities that the Āpastamba Śrautasūtra appears worthy of the

attention of every scholar interested in the historical development of the Sanskrit language.

II. ON THE UNITY OF THE SŪTRA COLLECTION OF THE ĀPASTAMBA SCHOOL.

If we remember that, in 1872, the late Dr. Burnell (Indian Antiquary, I. 6) expressed, with regard to the Āpastamba Sūtra, the opinion of there being "very little chance that it will be ever possible to bring out an edition of the whole of this immense Sūtra," we may, with a sense of satisfaction, state that this Sūtra is edited now almost completely. Next to the 24 Praśnas forming the S'rautasūtra, there is the Mantrapāṭha (Praśnas 25 and 26), that is to say, the collection of Mantras to be recited in connection with the Gṛhya ceremonies, and the latter is followed by the Gṛhyasūtra itself as Praśna 27. These two parts, the Mantrapāṭha and the Gṛhyasūtra, not to speak of Indian editions, were edited by Dr. M. Winternitz in an excellent manner. the former Oxford, 1897, the latter Vienna, 1887. The Dharmasūtra (Praśnas 28 and 29) has been edited twice by the late Prof. Buhler (Bombay, 1868, and 1892). Of the S'ulbasūtra (Praśna 30), the interpretation of which offers greater difficulties than any other part of the entire Sūtra work, Dr. Albert Burk, a pupil of mine, has prepared a masterly edition and translation (with notes and a most valuable introduction) which will shortly be published in the two next parts of the Journal of the German Oriental Society (Vols. LV and LVI). On the Piṭṛmedhasūtra which usually is reckoned and, indeed, has to be considered as Praśnas 31 and 32, Dr. W. Caland's edition of the Piṭṛmedhasūtras of Baudhāyana, Hiraṇyakeśin, Gautama (Leipzig, 1896) Preface, p. xvi. seq., and his remarks in the Journal of the German Oriental Society, Vol. LII, p. 431 seq., are to be consulted.

The fact of the whole of this Sūtra collection being the

The cases in which a precept given in a Sûtra is altered by a modification or restriction immediately following and evidently added by a later hand, are so very numerous and occur nearly in every chapter that it would be superfluous to give examples. Later corrections of this kind, admitting something wholly different or even the very contrary, are mostly added by means of *etā*. Nobody will think it possible that the author of the original Sûtra would have written a sentence like XI. 20. 11. *na yajamāno 'gnishomiyasyā 'śnāti; nāniyādā etā*, and sentences of this kind occur hundreds of times in the Āpastamba Śrautasûtra. Like these additions with *etā*, we shall most probably have to judge those or at least a certain number of those which are added with the explanatory words *ity aparam* and *ity eke* (or *athai 'leshām, eke samāmananti, eka upadiṣanti*) and which, according to my "Index of Authorities" s.v. *eke* amount to about 300.

Whilst in the above cases later interpolations of a limited extent are in question,¹ I now have to state a very considerable interpolation inasmuch as the entire Praśna XXIV can be proved to have been inserted by a later hand. Moreover, even this Praśna is not of a uniform origin. Of its three parts, namely, the *Paribhāṣā* (काण्ड. 1-4), the *Pratīkṣas* (काण्ड. 5-10) and the *Hautraḥ* (काण्ड. 11-14), the first and second may be the work of the same author. The third part, however, was added subsequently, as is proved by the repetition of the concluding words of काण्ड. 10, marking the end of a Praśna. That the whole 24th Praśna belongs to a time later than the preceding 23 Praśnas is evident from the difference both in the style and the stock of words. Instead of *pratyāmnāya*, regularly used before in our text, stands *pratyāmnāna* XXIV. 4. 2. In XXIV. 4. 1-3 the terms *ahargana*, *sāmvatsarika* and *nihāyin* (instead of *ahina* and *saltra*), not known to the entire Śrautasûtra, occur side by side. The phrase *to*

¹ A more extensive insertion Āp. Śr IX. 11 as has been pointed out by Dr. Caland, the *Āp. Śr. Sūtra*, Preface, p. xviii.

manydmathe XXIV. II. 10, 12, 3 is also foreign to the language of the S'rautasûtra. *Ēram-nyāyena* XXIV. 10, 2, 15 looks modern too. To this may be added the frequent ablatives of abstract nouns to indicate the reason, an expression entirely in harmony with the later style of commentators: *prakṛiteḥ pūrroktatrāt* XXIV. 4. 15, *kumbhi-sūla-rapāśrapanī-prabhutvāt* XXIV. 4. 15, *pakti-vaishamyāt* XXIV. 4. 17, *prakṛiti-kāla-madhyatrāt* XXIV. 4. 15, *kālasya śeshabhūtatvāt* XXIV. 4. 20, *ekarehitrāt* XXIV. II. 14, *tal-lingatvācch chhabdasya* XXIV. 12. 4.

A proof still stronger than these linguistic observations we may consider the following fact. If the three Sūtras II. 16, 8-10 are quoted literally in the Pravara-section XXIV. 5. 7-9 with addition of *iti tijñāyate*, this addition proves that the source, that is to say, the second Praśna of the S'rautasûtra, was looked upon as ancient by the author of the Pravara-section. For *iti tijñāyate* in the Sūtra literature, as a rule, means else a reference to explanations in the Brāhmanas. After all these observations, the apocryphal nature of Praśna XXIV will no longer be doubted.¹

Anyone wishing to restore the Āpastamba Srautasûtra in its original form would, from the reasons given above, be obliged to exclude together with Praśna XXIV a great many single sentences. It will, however, be impossible to accomplish such a task in a philologically accurate manner, simply because—not to mention other reasons—it cannot be ascertained how many of the quotations from other ritual writings (to be dealt with in chapter III) are to be traced to the original author or to a subsequent interpolator.

As to Āpastamba's native country and time, I have nothing to add to what Prof. Buhler has ascertained in the

¹ In perfect harmony with the opinion here expressed is the result of Dr. A. Bürk's quite independent researches with regard to the Āpastamba Śulbasûtra. To wit, Dr. Bürk has found out that the original place of the Śulbasûtra was the one occupied now in almost all manuscripts by the apocryphal Praśna XXIV, which concludes my edition.

introduction to his translation of the *Āp. Dharmasātra*. Prof. Buhler's investigations have made it most probable that *Āpastamba* lived in the south of India in the country of the *Āndhras*, and not much later than in the fifth century B.C. His great work belongs to the younger, but not to the youngest, productions of vedic literature.

As for the numerous commentaries on parts of the *S'rautasūtra*, I refer to the statements of the late Dr. Burnell in his "Catalogue of a Collection of Sanskrit Manuscripts, Part I, Vedic Manuscripts," (London, 1870), in the *Indian Antiquary*. I. 6, and in "A classified Index to the Sanskrit MSS in the Palace at Tanjore" (London, 1880), and to Prof. Aufrecht's *Catalogus Catalogorum*.

III. ON THE POSITION OF THE *ĀPASTAMBA S'RAUTASŪTRA* IN THE RITUAL LITERATURE.

In the following remarks I shall treat our text, such as it lies before us, as a given whole, without regard to the question about the additions of a later time which was discussed in the preceding chapter. In the Preface to Vol. I I said that, having finished the edition, I should add an investigation of the sources of the *Āpastamba Sūtra* and of its position among the ritual books of Ancient India. I shall now try to redeem my promise as far as possible. That I cannot wholly fulfil it, as I had formerly hoped to do, arises from the fact that a great part of the texts required for comparison, has not been edited up to this day. There is now, it is true, the *MAITRAYANI SAMHITĀ* in Schroeder's excellent edition, but of his edition of the *KĀTHAKA* which is quite as valuable, we have up to this day only the first part, and the *KAPISUTHALA SAMHITĀ* still is a desideratum for the future. Besides, the publication of only one of the other *S'rantasūtras* of the Black Yajurveda has as yet been begun (*viz.*, that of the *Mānava Srautasūtra* of which I shall treat below); and,

therefore, with regard to the relation of the *Āpastamba S'rautasūtra* to those texts nearest related, even to-day, hardly anything more can be ascertained than the chronological order which is fixed in the following way.¹ At the head of the *Sūtrakāras* who follow the *Taittiriya* recension of the Black *Yajurveda*, stands *BAUDHĀYANA*, then follows *BHĀRADVĀJA*, after him comes *ĀPASTAMBA*, and closely related to him *SATYĀSHĀDHA HIRANYAKESIN*. The *VAIKHĀNASASŪTRA*, likewise belonging to this group, appears to be younger than the works of these teachers. It may be assumed that the same relation exists between *Āpastamba's S'rautasūtra* and those of *Baudhāyana*, *Bhāradvāja* and *Satyāśhādha Hiranyakesin* as that which has been made out by *Winterutz* (*Transactions of the Vienna Academy, Phil.-Hist. Class, Vol. XL, p. 6 seq.*) to exist between the *Gṛihya-sūtras* of these authors, and by *Bühler* (*l.c., p. xviii seq.*) between the *Dharmasūtras* of *Baudhāyana*, *Āpastamba* and *Hiranyakesin*. This supposition is supported by the numerous quotations from the aforesaid *S'rautasūtras* found in *Rudradatta's* commentary on the first fifteen *Prasnas* of our work. On this occasion I may mention that so good a connoisseur of the ritual literature as *Dr. Burnell* has called the *Āpastamba Sūtra* "the most important perhaps, though not the oldest of the Black *Yajurveda Sūtras*." Every reader of this work will grant that, for the lucidity of the description of the ceremonies, it surpasses all other *S'rautasūtras* as yet known. In this respect, it is very remarkable that *Āpastamba's* style in the *Gṛihya-sūtra* is much more concise than in the *Srautasūtra*.

That our text belongs to the *Taittiriya* recension of the Black *Yajurveda*, is at once shown by the fact that the greater part of the *Mantras* is borrowed from the *Taittiriya Samhitā*, and many from the *Taittiriya Brāhmaṇa* and *Āraṇyaka*. In these quotations the dissolution of *y* into *īy* and of *r* into *ur* usual with the *Taittirīyas* is preserved. The

¹ See *Bühler's Translation of the Āp. Dh., Introduction, p. xxiii.*

same dissolution is met with pretty often, though not persistently, in the proper text of the Āpastamba Śrautasūtra, f.i. in the word *dhishñiya*. The many passages in our work concluding with *ity uktam* (see Index I) are literal quotations from the Taittirīya Saṃhitā, breaking off, as a rule, in the middle of the sentence; and, wherever the word *anuvāka* (see Index II) occurs, the Anuvāka of the T.S., quoted with its commencing words, is meant. Besides, many other passages of the Āp. Śrautasūtra agree with the T.S. and T. Br. literally or nearly literally (f.i. XIV. 6. 10 with T.S. 6. 4. 1). The numerous quotations ending with *iti vījñāyate* nearly always refer to the Taitt. Brāhmaṇa or to Brāhmaṇa-like portions of the Taitt. Saṃhitā or Āraṇyaka. Several times *yathā-brāhmaṇam*, *yathā-saṃmānānam* or *vadati* is used in the same sense; in the last case, according to Rudradatta's commentary, *brāhmaṇam* is to be understood (s. Index I). Even externally, the dependence of our Sūtra on the Taittirīya books can be seen in the strange custom of breaking off the chapters in the middle of a sentence, and in the use of several words which, in this form, are peculiar to the Taittirīya texts. For instance, Āpastamba, like Taitt. S. and Taitt. Br., uses the word *puñjīla* (in *darbha-puñjīla*, f.i. I. 2. 3, 3) regularly in the place of the usual *piñjīla*; *dhīndu* also is known only from the Taitt. S. and Br. More examples of this kind are found in my Index of Words.

Next to the Taittirīya books, amongst the more ancient works of vedic literature, those are nearest related to our Sūtra which belong to the School of the CHAKRAS, that is to say, principally the MAITREYANĪ SAṂHITĀ, whilst—at least as far as we can judge at present—the KĀTHAKA and the KĀNIBHŪTHALA SĀGARĪ do not seem to come in question so much. Āpastamba, however, with two exceptions¹ requiring to be ex-

¹ The first case is XXI 23 (= *athā Kāthakā*). If we have not to assume here an interpolation of a later time, this exceptional mentioning of the Kāthakas by name must be explained by the special circumstance that, in the passage immediately preceding, the corresponding tradition of the

plained separately, does not mention any of those works by name, whereas he speaks of the tradition of the White Yajurveda (see *Vājasaneyaham* and *Vājasaneyinah* in Index I) by name pretty frequently. That he does not name the Charakas whose tradition Āpastamba takes into consideration to a large extent, may, with certainty, be regarded as a sign that Āpastamba looked upon this School as something kindred to himself, allied to his *Sākhā*, as something friendly and not hostile which he could class almost with his own, whilst the White Yajurveda was something strange, perhaps directly hostile to him (see Leopold von Schroeder in the "Literaturblatt für orientalische Philologie" I, pp. 7, 8).

Without claiming completeness, I give in the following, first of all, a list of those passages in which I perceived relations to the works of the Charaka School. Sometimes, the characteristic expressions are added by which these relations are shown.

1. RELATIONS OF THE ĀPASTAMBA ŚRAUTASŪTRA TO THE MAITRĀYANĪ SAMHITĀ (OR TO CORRESPONDING PASSAGES OF THE KĀTHAKA).

Āp. Sr I. 4. 11 =	Maitr. S. I. 1. 2 (<i>ayupitā yonih</i>).
I. 7. 12, V. 5. 7 =	I. 4. 13; 6. 11, 12 (<i>jīratandula</i> , also in the Mānava Śrautasūtra).
II. 18. 3 =	I. 1. 13 (<i>svārit, sūpāṇ īl</i>)
III 10. 2 =	I. 4. 3 (<i>veśabhagīna</i>).
IV 16. 4 =	I. 4. 2 (<i>asv ann mā tanu</i>)
V 8. 7 =	I. 6. 1 (<i>dugdhabhril</i>)
V 20. 7, XIII 6. 1 =	I. 6. 4 (<i>upabārhana vīrasūtra</i>)

Pālingāyanikas (§ 5) is mentioned, and, in the passage immediately following, that of the Vājasaneyins. Under these circumstances, the mention of the name of the Kāthaka School was rendered necessary for the sake of clearness. And, if XIX. 15. 1, under the name of *Kāthaka Chaturmāsyas*, a modification of the *Chaturmāsyas* sacrifices is mentioned, a general rule is concerned which was given for a series of complicated sacrifices and *Śikṛis*. If the author wished to make mention at all of the *Śikṛis* of the *Chaturmāsyas* sacrifices prevailing among the Kāthakas, in this passage, he could not possibly do so in any other way but by using the name.

Âp. S'r. VI. 6. 2 =	Maitr. S. I. 8. 2 (<i>samudantam holu- ryam</i>).
VI. 6. 5 =	I. 8. 3 (<i>apratishekya</i>).
VI. 9. 2 =	I. 8. 6 (<i>eyara-śam, lelāyad et 'ca bhūti, comp. also II. 2. 3, Kāth. 6. 7, Kap. 8. 4. c</i>).
VI. 14. 13 =	I. 8. 8 (<i>duḥśīratanu</i>).
VI. 18. 2. 19 =	I. 5. 4 (<i>nimsīda, nimrāda</i>).
VI. 20. 1 =	I. 5. 7 (<i>prāstaraneka, 'ga</i>).
VI. 21. 1 =	I. 5. 2 (<i>prati-tij</i>).
VI. 24. 1 =	I. 5. 14 (<i>budhnya, budhya</i>).
VI. 29. 21, VII. 2. 10 =	I. 10. 7 (<i>āśīkprishṭha</i>).
VII. 2. 6 =	III. 9. 2 (<i>anakihasanīgam</i>).
VIII. 4. 12, 13 =	I. 10. 8 (<i>rituyājīn</i>).
VIII. 5. 40, 42 =	I. 10. 11 (<i>śmapeśha</i>).
IX. 1. 17 =	I. 8. 9 (<i>apa-kṣhā</i>).
IX. 14. 6 =	II. 1. 10 (<i>ānīto etā eśha</i>).
IX. 14. 11-14 =	II. 2. 4 (<i>vāstramaya, vāstu- maya</i>).
X. 25. 4, 6 =	III. 7. 7 (<i>kālā, kuśh/hā, śapha- pad</i>).
XI. 12. 3 =	I. 2. 10 (<i>dveshoyarana</i>).
XII. 24. 14 =	II. 4. 1, IV. 5. 0, Kāthaka XI. 1 (<i>eyardhula</i>).
XVI. 7. 4 =	IV. 12. 2 (<i>upo 'masrīkṣhi, etc.</i>)
XVI. 9. 8 =	III. 1. 9 (<i>prasyandīnī, prasena, jāyuka</i>).
XVI. 11. 12 =	IV. 12. 5 at the end.
XVI. 18. 4-6 =	II. 7. 12.
XVI. 26. 12 =	II. 7. 16.
XVI. 33. 4 =	II. 18. 1 (<i>hīraṇyavarṇaḥ, etc.</i>)
XVI. 35. 1 =	II. 13. 17.
XVII. 2. 6 =	III. 12. 12.
XVII. 5. 16, 6. 1 =	II. 13. 16, 17, Kāth. XXXIX. 11

Âp. Sr. XVII. 13. 2 =	Mantr. S. II. 13. 22.
XVIII. 5. 5 =	I. 11. 1 (<i>madhushthâ- la</i>).
XVIII. 8. 17-19 =	II. 6. 1, IV. 3. 1, Kâ- thaka XV. 1 (<i>vi- sramsilâ</i> ¹ , <i>kṛish- ṇam vāsaḥ</i>).
XVIII. 9. 16 =	IV. 3. 4 (<i>apām nyayandā apāmārgān</i> , etc.)
XVIII. 10. 7 =	IV. 3. 7 (<i>vīrajanana</i>).
XVIII. 10. 11 =	II. 5. 9 (<i>aryuptavaha</i>).
XVIII. 10. 17 =	IV. 3. 8 (<i>takṣha-ratha- kārayor grihe</i>).
XVIII. 10. 21 =	II. 6. 5 (<i>kesarapāśa</i>).
XVIII. 11. 6 =	III. 6. 2 (<i>erayamvilīna</i>).
XVIII. 20. 5 =	IV. 4. 3 (<i>chatushpadi- sūnā</i>).
XVIII. 21. 7 =	IV. 4. 8 (<i>ethūri yaśā- chitam</i>).
XX. 23. 1 =	II. 5. 1 (<i>traiṭa</i>).
XXI. 24. 11 =	II. 1. 7 (<i>adhivakalpa</i>).

2. RELATIONS TO THE KĀTHAKA :

Âp. Sr. VII. 23. 9 = KĀTHAKA	III. 7, Kapishthala Sāṃhitā II. 14 (<i>śishmano 'ryathishya</i> , comp. Schroeder, <i>Literatur- blatt für orient. Philo- logie</i> I, p. 7).
IX. 14. 5, 6	(<i>āgrāyana</i> as always in the Kāthaka, see Bohtlingk-Roth, <i>Sanskrit Dict- ionary</i> , Vol. V, p. 1092).
IX. 19. 2 =	Kāthaka XIII. 10 (<i>vibhān ira kośān</i>).

¹ Also in the Pāṇḍhāyana Pitrmedhādharma; see Caland, the Pitrmedhā
sūtra, Preface p. XI

Āp. Sr. XII. 22. 7 = Kāthaka XXVII. 8 (*cyapa-riph*, *ara-riph*).

XIII. 7. 6 = . XXVIII. 4 (comp. Weber, *Indische Studien* X, p. 384).

XVII. 11. 3 = XXI. 6 (*kusayasarpis*).

XVII. 14. 8 = XXI. 10 (*māndhuka* or *bāndhukaidhma*).

XVIII. 10. 23 = XV. 4 (*asir* *śālarīto*, etc.)

XVIII. 10. 24 = XV. 9 (*asraś* *śonakar-naś*).

XXI. 2. 9 = XXXIV. 9.

3. RELATIONS TO THE KAPISŪTHALA SAMHITĀ:

Āp. Sr. IV. 2. 2 (*apākartōś*, *jāyīpalī*) comes most probably from a lost chapter of the Kap. S., as Schroeder has pointed out in the *Literaturblatt für orient. Phil.* I, p. 6, 7; comp. also *Matr. S.* I. 4. 5, Kāthaka XXXI. 15.

Āp. Sr. V. 20. 2 = Kap. S. VII. 3 (*sabhasadbhya upaharanti*; comp. Schroeder, l.c., p. 7).

Āp. Sr. XVII. 11. 2 = Kap. S. XXXII. 7 (*anuparichāram*).

4. Of special importance for our investigation is the MĀNAVA ŚRAUTASŪTRA, the first two parts of which have up to now been made accessible to us by Prof. Knauer in an excellent edition (St. Petersburg 1900, 1901). Among the Śrautasūtras that have come down to us, I consider this to be the most ancient. Prof. von Schroeder, in his "*Indiens Literatur und Cultur*," p. 194, has already noticed that the Mānava Śrautasūtra still has a rather descriptive character, closely following as it does in style and manner the Brāhmaṇa portions of the Yajurveda. The Mānava School is known to be a subdivision of the Maitrāyaṇīyas (and for us, the Mānava Śrautasūtra is in fact the Śrautasūtra of the Maitrāyaṇīyas or of the Charakas altogether, as long as we do not possess either the Kātha or the Maitrāyaṇīya Śrautasūtra). Since, therefore, as we have seen, Āpastamba has to a remarkable

extent, drawn from the Maitrāyaṇī Samhitā, we cannot wonder at his having made use of the Mānava Śrautasūtra also, and that so freely that the Mānava Śrautasūtra must be looked upon as one of the principal sources of his work.¹ The contents of the Mānava Śr. have been used by him in a way which gives to many passages of his Śrautasūtra the character of a mere recast. For this reason also Prof. Knauer in his introduction to Fasc. I, p. XIII, calls the Āpastamba Śrautasūtra "in a way the best commentary on the Mānava Śrautasūtra." The close relation of the Āpastamba to the Mānava Śrautasūtra is shown not only by the verbal agreement of many passages, but above all by numerous peculiar expressions common to both works, but not found elsewhere. When the list of words of this kind which Prof. Knauer has promised to append to his edition of the Mānava Śrautasūtra will have appeared, a comparison with the Index of Words at the end of the present volume will make this relation quite manifest. At present I mention only the following words: *sanaḥkha* (*mushṭi*) Mān. Śr. 1. 1. 1, 34 (comp. *sannakha* in the Āp. Śr.), *ratsayānu* Mān. Śr. 1. 1. 3. 1, *upabila* 1. 2. 1. 11, 2. 3. 4. 28, 2. 4. 1. 5, *stibhigavat* 1. 5. 1. 24, *trigṣānmānu* 1. 5. 3. 2, *pañchasūgvasarila* 1. 7. 8. 12, *prāchīnapraṇa*

¹ The order of ceremonies is almost quite the same in both works, as far as we can see from the portion of the Mānava Śrautasūtra hitherto published (the two fasciculi before us correspond to Āpastamba Śrautasūtra I-XIV, 4, that is to say: to more than half of this work). The differences in the arrangement are unimportant: the *Punarddheya* is treated by Āpastamba, more to the point, in V. 26-29 immediately after the *Agnyādhya*, in the Mānava Śrautasūtra no sooner than in I. 6. 5 after the *Agnyādhya*; the *Paśubandha* is found in Āpastamba in Praśna VII before the *Chaturmāsa* sacrifices, in the Mānava Śr. in I. 3 after the same; the *Prāyaskittas* (in Āp. Śr. IX) are still wanting altogether in the Mān. Śr.; the short description of the *Vilāsa* of the *Agnyādhya* (*Ukthya*, *Shoḍaśa*, *Atirātra*, *Aptoryāma*) is given by Āpastamba in XIV. 1-4 after the *Agnyādhya*, while it is inserted in the *Agnyādhya* in Mān. Śr. II 5. 3. In all these points the arrangement exhibited by Āpastamba is more systematical than that of the Mānava Śrautasūtra,—a natural consequence of historic development.

Âp. S'r. I, 25. 3-6 =	S'at. Br. 1. 2. 2. 7-10.
V. 9. 8 =	1. 2. 5. 18.
VII. 14. 14 =	3. 8. 1. 5 (3. 8. 2. 13).
IX. 5. 5 =	3. 9. 2. 13.
IX. 10. 15 =	12. 4. 1. 4.
XI. 19. 8 =	3. 7. 4. 10, 11.
XIII. 10. 1 =	4. 3. 5. 20.
XVIII. 7. 12, 13 =	5. 1. 3. 13, 14 (5. 5. 4. 33, 34).
XX. 5. 15-17 =	13. 4. 2. 17.
XX. 6. 13 =	13. 4. 3. 3.
XXII. 16. 9-12 =	4. 5. 8. 11, seq.
XXII. 17. 6-9 =	4. 5. 8. 16.

The description of many ceremonies in the KĀTYĀYANA ŚRAUTASŪTRA is so similar to that of the Āpastamba S'rautasūtra, that the two texts offer continuous parallels.

6. Since the Āpastamba S'rautasūtra contains quotations from each of the four Vedas—as the much shorter Dharma-sūtra does likewise¹—I proceed now to register THE QUOTATIONS TAKEN BY ĀPASTAMBA (SOMETIMES NOT VERBALLY) FROM THE SAṂHITĀ OF THE RIGVEDA:²

Âp. S'r. V. 17. 2 =	Rigveda IX. 66, 20 (Vāj. S. XXVI. 9).
V. 19. 3 =	1. 40. 2 (Vāj. S. XXXIV. 57).
V. 19. 4 =	VI. 50. 14 (Vāj. S. XXXIV. 53).
V. 23. 9 =	VI. 13. 1, 2.
VI 17. 12 =	I. 18. 3, 2 (Vāj. S. III. 29, 30); IV. 9. 8 (Vāj. S. III. 38).
* VI. 22. 1 =	IV. 12. 6; X. 73, 11; V. 82. 1, 2.
VI. 23. 1 =	V. 82. 4-6, 3 (Vāj. S. XXX. 3); VI. 71. 6 (Vāj. S. VIII. 6).
VII 4. 5 =	X. 170. 1 (Vāj. S. XXXIII. 30).
VII. 21. 6 =	X. 97. 18 (Vāj. S. XII. 90).
VII. 28. 11 =	III. 8. 10.

¹ Comp. Bühler, *Āp. Dharmasūtra translated*, Intro., p. XXIV.

² Some of these verses occur also in the Vājasaneyī Saṁhitā and may probably be found in one of the recensions of the Black Yajurveda, too.

Âp S'r. VIII. 14. 21 = Rigveda I. 79. 9; 91. 7.

IX. 1. 11 =	I. 12. 9.
IX. 5. 4 =	I. 164. 40.
XII. 7. 10 =	III. 2. 9.
XII. 14. 12 =	IV. 42. 10 (Vāj. S. VII. 10).
XII. 14. 15 =	X. 61. 3 (Vāj. S. VII. 17).
XII. 19. 5 =	I. 84. 4; IX. 64. 1-7.
XIII. 8. 4 =	X. 179. 1, cd.
XIII. 13. 8 =	I. 159. 1.
XIII. 15. 14 =	VI. 47. 1 (Vāj. S. XXVII. 42).
XIII. 16. 3 =	VI. 50. 14 (Vāj. S. XXXIV. 53).
XIII. 18. 1 =	VII. 36. 2.
XIII. 21. 3 =	VIII. 8. 15, 16, ab.
XIV. 2. 13 =	X. 96. 1.
XIV. 10. 1 =	VII. 1. 1; I. 89. 7, 9 (Vāj. S. XXV. 20, 22).
XIV. 17. 1 =	VII. 8. 1.
XIV. 27. 7 =	X. 173. 2-4.
XIV. 29. 3 =	VI. 5. 4; V. 7. 4.
XVI. 7. 4 =	I. 95. 5 + X. 17. 6.
XVI. 11. 1 =	I. 50. 3.
XVI. 14. 5 =	X. 101. 8.
XVI. 15. 7 =	II. 5. 4.
XVI. 18. 7 =	IX. 110. 1, 73. 4.
XVI. 20. 14 =	IX. 82. 1.
XVI. 26. 1 =	I. 28. 5.
XVI. 26. 3 =	I. 28. 6.
XVII. 7. 4 =	V. 13. 2.
XVII. 15. 4 =	VI. 15. 16, b.
XVII. 18. 1 =	IV. 58. 4-11 (Vāj. S. XVII. 92-99).
XVII. 21. 7 =	II. 23. 18.
XVII. 22. 1 =	I. 114. 3, 4.
XIX. 18. 7 =	V. 9. 1.
XX. 13. 4 =	IX. 86. 10.
XX. 20. 7 =	X. 152. 4, 3 (Vāj. S. VIII. 44).
XXI. 7. 17 =	II. 37. 5.

Āp. S'r. XXI. 9. 13 = Rigveda	I. 23. 17 (Vāj. S. VI. 24).
XXI. 12. 9 =	I. 132. 8 (Vāj. S. VIII. 53).
XXI. 22. 8 =	X. 120. 1 (Vāj. S. XXXIII. 80).
XXII. 7. 11 =	VII. 97. 10. (98. 7).
XXIV. 12. 10 =	I. 76. 2
XXIV. 13. 3 =	X. 2. 2-7; 52. 1; 53. 1, 4; I. 27. 13.

The extent to which the BRĀHMAṆAS OF THE RIGVEDA have influenced the composition of the Āpastamba S'rautasūtra does not seem to reach beyond those passages where the Bāhvricha-brāhmaṇa is directly quoted. In one of these passages at least, viz., Āp. S'r. XII. 17. 2, it is apparent that our author has not quoted the Aitareya but the Kaushītaki Brāhmaṇa (XII. 5).—In some places the Āpastamba S'rautasūtra is akin to the ŚRAUTASŪTRAS OF THE RIGVEDA, as will appear from the following parallels

7. RELATIONS TO THE ĀśVALĀYANA ŚRAUTASŪTRA :

Āp. S'r. VI. 1. 7, 8 = Āśvalāyana S'r. II. 2. 3, 4.

VI. 25. =	II. 5.
VI. 27. 3 =	II. 5. 17.
IX. 6. 3 =	III. 11. 11.
IX. 16. 11 =	III. 14. 13.
XII. 26. 3, 4 =	V. 7. 3-5.
XIII. 18. 2 =	VI. 12. 12.
XIII. 21. 3 =	VI. 13. 14.
XIV. 20. 6, 8 =	VI. 9. 1.
XXIII. 6. 11 =	XL. 4. 8.
XXIII. 7. 1, 3 =	XL. 5. 1.
XXIII. 7. 4, 5 =	XL. 5. 4.
XXIII. 7. 7, 8 =	XL. 6. 4, 5.
XXIII. 7. 9 =	XL. 6. 3.
XXIII. 9. 2-4 =	XII. 1. 1-3.

The Pravara section of the Āpastamba S'rautasūtra (XXIV. 5-10) shows continuous affinity with Āśvalāyana S'rautasūtra XII. 10-15.

8. RELATIONS TO THE SĀṆKHĀYANA ŚRAUTASŪTRA :

Āp. S'r. XXI. 5, 10, 11 = S'āṅkhāyana S'r. XIII. 14. 6.	
XXII. 12, 7 =	XIV. 33. 20.
XXIV. 11. 2 =	I. 4. 5.
XXIV. 12. 6, 7 =	I. 6. 2, 3.
XXIV. 12. 12; 13. 1 =	I. 6. 6.

The three last parallels refer to the Hantṛaka section of our Sūtra.

9. As it was to be expected, quotations from the SĀMAVEDA are not frequently found in the Āpastamba Śrautasūtra (f.i. Āp. S'r. XVII. 8. 1 = Sāmaveda II. 30, 31; Āp. S'r. XVII. 8. 7 = Sāmaveda II. 159, 160; Āp. S'r. XVII. 9. 1 = Sāmaveda II. 53, 54). But it deserves notice that the relations of our Sūtra to the principal Brāhmaṇa of the Sāmaveda, viz, to the Pāśchaviṃśa Brāhmaṇa, are much closer than those to any other Brāhmaṇa. The coincidences are especially striking in the description of the Ahinas and Sattraṣ, where Āpastamba has, to a great extent, merely recapitulated the doctrines of the Pāśchaviṃśa Brāhmaṇa.

Āp. S'r. X. 1. 4-6 = Pāśchaviṃśa Br. I. 1. 1-4.

XIII. 20. 11 =	I. 6. 11.
XIV. 23. 1 =	IX. 8. 1.
XIV. 23. 14 =	IX. 8. 2.
XVIII. 21. 4 =	XVIII. 9. 4.
XXI. 8. 10 =	XIII. 12. 16.
XXII. 5. 14 =	XVII. 2. 1, 3, 1.
XXII. 7. 20, 21 =	XVII. 12. 1, 6.
XXII. 11. 1 =	XIX. 4. 1, 2.
XXII. 15. 7 =	XX. 15. 13.
XXII. 18. 17 =	XXI. 10. 10.
XXII. 18. 18 =	XXI. 10. 21.
XXII. 19. 2, 2 =	XXI. 10. 11-22.
XXII. 20. 11-14 =	XXI. 14. 7, 8.
XXII. 20. 17-19 =	XXI. 14. 10-12.
XXII. 21. 1-31 =	XXI. 14. 13-17.

Âp. S'r. XXII 24. 1, 2=Pañchavimśa Br. XXII. 17. 1, 3.	
XXII. 24. 4=	XXII. 18. 1.
XXII. 24. 10=	XXII. 18. 5.
XXIII. 7. 8, 9=	XXIV. 13. 3, 4.
XXIII. 10. 3=	XXV. 3. 1.
XXIII. 10. 6-5=	XXV. 4. 1-1.
XXIII. 10. 12=	XXV. 4. 3.
XXIII. 11=	XXV. 5. 1; 6. 1-4; 7. 1, 2; 8. 1.
XXIII 12=	XXV. 9. 1; 10. 1-3.
XXIII. 13=	XXV. 10. 11, 13, 10, 22, 23; 11. 1-3; 12 1-4. 13. 1, 2, 4.
XXIII. 14=	XXV. 14. 5, 2, 4. 15. 1, 4. 16. 1. 17. 1. 18. 1, 6.

10. Professor Buhler has rightly observed¹ that actual quotations from the *ATHARVAVEDA* are not frequent in Vedic literature, and he considers the fact that Âpastamba's *Dharmasûtra* contains one, being of some interest. It must therefore, be much more remarkable that the Âpastamba *S'rautasûtra* contains a considerable number of quotations from the *Atharvaveda*, twenty-five according to the following list.² As the wording of these quotations does not always perfectly agree with the published text of the *Atharvaveda*, that is, with the *S'aunaka S'âkhâ* of this Veda, it will certainly be interesting to find out whether Âpastamba has borrowed from the *Paippalâda* recension of the *Atharvaveda*, which will soon be made accessible by the fac-simile edition of the *Tubingen* manuscript of that recension

Âp. S'r. IV. 13. 4= <i>Atharvaveda</i>	VII. 27. 1.
IV. 14. 4 (XIII. 18. 1) =	X. 5. 21.
V. 9. 11=	XII. 1. 35.

¹ Âp. *Dharmasûtra* translated, Introd. p. XXVI.

² Some of these correspondences are mentioned by Prof. Wemfield. *The Atharvaveda* (*Encyclopedia of Indo-Aryan Research*), p. 45.

VI. 5. 5=	III. 10. 6.
VI. 20. 2=	II 7. 1; XVI. 2. 6, 7.
VI. 21. 1=	V. 9. 2; VII. 108. 2, cd
VI. 24. 8=	XIII. 1. 12a
VII. 9. 5=	X. 6. 2.
VII. 17. 2=	IX. 5. 2.
VII. 21. 1=	VII. 89. 2.
VII. 28. 1=	XIX. 55. 5, a.
IX. 3. 12=	XII. 2. 14, 13.
X. 10. 7=	III. 7. 2, cd.
XII. 22. 5=	VII. 93. 1.
XIII. 7. 10=	III. 7. 1, 2.
XIV. 16. 1=	XIX. 40. 1.
XIV. 17. 1=	SIX. 3. 4.
XIV. 29. 2=	VI. 49. 1, 2.
XVI. 6. 7=	I. 28. 1.
XVI. 18. 7=	IV. 7. 2. (V. 6. 2.)
XVI. 19. 1=	VIII. 5. 12.
XVIII. 15. 3=	IV. 8. 7.
XXI. 9. 12=	VII. 22. 1, 2.

It is of peculiar interest to learn that in the *Āpastamba Śrautasūtra* several lost Brāhmanas are quoted which partly as yet are not even known by name (see the passages in Index I). the *Kaṣkati-brāhmaṇa*, *Kāladāvi-br.*, *Paṅḍāyāni-br.*, *S'atyāyāni-br.* (or *S'atyāyānakam*) and *S'atādāvi-br.* The *Bhāllarikam* unquestionably is identical with the *Bhāllavi-brāhmaṇa* known from Weber's "Indische Studien" I, p. 106. Two, at least, of these works, the *Paṅḍāyāni* and *S'atyāyāni-brāhmaṇa*, are, with certainty, to be attributed to the Black Yajurveda (comp. Schroeder in the *Literaturblatt für orientalische Philologie*, I p. 8). Of the School of the *Pāṇḍāyānikas*, once mentioned in the *Āpastamba Śrautasūtra*, we hear here for the first time.

Two ritual teachers, *Āmarathya*¹ and *Ālekhaṇa*, are

¹ *Āmarathya* is likely to be identical with the Vedānta teacher bearing the same name (*Brāhmasūtra* I, 2, 22, 4, 22), so many Brāhmanic teachers,

mentioned very often by Āpastamba, nearly always in antagonists such as they already occur in Āśval. Sr. VI. 10. 20, 30.² The same applies to the *Bhāradvāja Śrautasūtra* as is evident from Prof. Weber's Catalogue of the Berlin Manuscripts, Vol. II, p. 45 (at the bottom of the page), and from the quotations in Aniruddha's commentary on Āpast. Sr. VII. 10. 2; IX. 1. 14; 2. 1, 7. 2; 13. 7; X. 21. 2. Ālekhaṇa is, certainly, younger than Āśmarathya, because his prescriptions are more exacting in several points, and because he is constantly mentioned in the second place in the Sūtra of the Black Yajurveda. Besides, according to our sources of information, there can hardly be any doubt that he composed his ritual book in direct opposition to Āśmarathya. But the law of retaliation caused already Ālekhaṇa's own son, *Ālekhaṇi, to grumble at his father's work in the same way (see Bhāradvāja in Rudradatta's commentary on Āpast. Sr. VII. 10. 2).

I know quite well that the remarks collected in this chapter do not answer the question under discussion in an exhaustive way, yet, I dare hope that they will help to form a sufficient idea of the connection existing between the Āpastamba Śrautasūtra and the more ancient Vedic literature.

IV. THE MANUSCRIPTS.

Besides the MSS BDE³H which have been described in the Preface to Volume I, I have made use of the following MSS, in preparing the text of the present Volume.

N. MS. bequeathed by the late Dr. A. Burnell to the

as is known, have walked alternately on the *larmamṛga* and *yñānamṛga* for the sake of safety

¹ Ālekhaṇa is mentioned alone Āpast Sr X 16. 4, evidently for the reason because Āśmarathya belonged to the *eka* in the preceding Sūtra, IX. 8. 2. Āśmarathya is mentioned alone, probably because, in that case, Āpastamba agreed with Ālekhaṇa

² Praśna 21 in the MSS DE is not the last Praśna published in my edition but the *Saṁbopraśna*.

Imperial Library of Strassburg. *Praśnas XVI-XVIII, 7*, with the commentary of Dhūrtasvāmin (*Praśnas I-XV* only commentary, without text). Grantha character. Modern transcript on 44 leaves in European book-shape.

O. Transcript in Devanāgarī character of a South-Indian MS., kindly procured for me in 1887 by Mr. H. Rice, then Director of Public Instruction, Mysore Government, Bangalore. *Praśnas XVI-XXI and XXIII. 49 leaves.*

P. A similar MS., likewise obtained through the kindness of Mr. H. Rice, but less correct than O. *Praśnas XVIII-XXIV, 10. 48 leaves.*

Q. MS. bequeathed by Dr. Burnell to the Library of Strassburg. *Praśnas XVIII-XXIII, with 10 loose leaves containing Praśna XXIV, 1-4* (these 4 *Kapdikās* with a commentary by Tālavṛntanivāsa). Grantha character. Modern transcript on 43 leaves in European book-shape.

R. MS. belonging to the Government College Library, Benares, on 10 leaves. *Praśna XVIII.* Devanāgarī character. Undated. At the end: इदं पुस्तकं अयाचितमोर्विदमद्वैतज्ञ गंगाधरेण लिखितं.

S. A consecutive series of generally good MSS., in Devanāgarī character, of the whole *Āpastamba Sūtra* (except *Praśna XXIII*), belonging to the Government College Library, Benares. These MSS have been handed over to me through the kind mediation of Mr C H. Tawney, Librarian of the India Office, London, at such a time that I could make use of them from the middle of *Praśna XIX*; the printing of my edition had then advanced so far

T. MS. on 12 palm-leaves, kindly presented to me by Dr Eugen Hultzsch, Government Epigraphist. *Praśnas XXII, XXIII, 1-6, XXIV, 5-14.* Grantha. Undated.

V. MS. bequeathed by Dr. Burnell to the Library of Strassburg. Prasna XXIV, 1-4, with the commentary of Dhûrtasvâmin. Devanâgarî character. Modern transcript from the MSS. in the Palace at Tanjore Nrs. 3847 and 3853 on 26 leaves in European book-shape.

W. India Office Library, Nr. 1676 B (Nr. 308 in Professor Eggeling's Catalogue). Prasna XXIV, 1-4 with the commentary of Kapardisvâmin. The late Professor F. Max Muller had the kindness to place into my hands his transcript of this MS., reaching as far as XXIV 4 : (comp. Sacred Books of the East, Vol XXX, p. 313), the rest has been copied by myself.

X. Transcript of a MS. in the possession of Dr. George Thibaut, Principal, Muir Central College, Allahabad : Prasna XXIV, 5-10. Devanâgarî character. 3 leaves

Y. MS. on 8 palm-leaves, kindly presented to me by Dr. Eugen Hultzsch. Prasna XXIV, 5-14. Grantha character. Undated.

All institutions and gentlemen who provided me with the manuscript materials here described have laid me under great obligations.

R. GARBE.

Tubingen, June 1901.

TABLE OF CONTENTS OF VOL. III.

Agnichayana	Praśna 16, 17.	
Vājapeya	"	18, Kand. 1-7.
Rājasūya	"	" " 8-22.
Santrāmanī	"	19, " 1-10.
Kaukilī (Santrāmanī)	"	" " 5-10.
Sāvitra, Nāchiketa, Chāturhotra,				
Vaiśvasṛja (Agni)	"	" " 11-15.
Kāmyāḥ Patavah	"	" " 16, 17.
Kāmyā Ishtayah	"	" " 18-27.
Aśvamedha	..		"	20, " 1-23.
Purushamedha, Sarvamedha			"	" " 24, 25.
Dvādaśāha	...		"	21, " 1-14.
Gavām ayana	..		"	" " 15-23.
Utsarginām ayana	"	" " 24, 25.
Ekāhāḥ	.		"	22, " 1-18.
Alūnāḥ	"	" " 14-24.
Savāḥ	..		"	" " 25-28.
Santrāni			"	23, "
Paribhāṣhāḥ	"	24, " 1-4.
Pravarāḥ	"	" " 5-10.
Mantrāḥ	...		"	" " 11-14.

श्रीम् ॥

अग्निं चेष्यमाणो ऽमावास्यायां पौर्णमास्यामेकाष्ट-
कायां वोखां संभरति । १ । अपाढामधिकृत्यैके समा-
मनन्ति । २ । वृहस्पतिपुरोहिता देवा देवानां देवा
देवाः प्रथमजा देवा देवेषु परोक्षमध्वं प्रथमा द्विती-
येषु द्वितीयास्तृतीयेषु त्रिरेकादशास्त्रिंशस्त्रिंशां अनु-
व आरभ दृढं शक्यं यदिदं करोमि ते मां वत ते मा
जिन्वतास्मिन्ब्रह्मन्नास्मिन्क्षवे ऽस्यामाशिष्यस्यां पुरोधो-
यामस्मिन्कर्मन्त्रस्यां देवहृत्यामिति चतुर्युहीतं जुहो-
ति । ३ । जुह्वं सुवं च समृज्य जुह्वामष्टयुहीतं यद्वीत्वा
युञ्जानः प्रथमं मन इति यजुरेष्टमाभिर्वाग्भिरेकामा-
हुतिं जुहोत्यन्तर्वेद्यूर्ध्वं स्तिष्ठन् । ४ । यं कामयेत पापी-
यान्स्यादित्येकैकं तस्य जुहुयाज्जिह्वास्तिष्ठन् । ५ । यदि
कामयेत च्छन्दांसि यश्च यशसेनार्पयेयमित्युक्तम् । ६ ।
षट्त्वा स्तोमं समर्धयेत्यपरं चतुर्युहीतं यद्वीत्वा देवस्य
त्वा सवितुः प्रसय इति चतुर्भिर्ध्रिमादत्ते त्रेणयी

कल्माषीं सुपिरामसुपिरां वोभयतः क्षुमन्यतरतः क्षुं
 वा प्रादेशमाचीमरत्निमाचीं व्यायाममाचीमपरिमितां
 वा । खादिरीं पालाशीमौदुम्बरीमर्कमयीं कार्पूर्य-
 मयीं वैकङ्कतीं शमीमयीं वा यो वा यन्नियो दृष्टः
 फलग्रहिः । ७ ।

इति प्रथमा कण्डिका ।

इमामष्टभ्यन्नशनामृतस्येत्यश्वभिधानीं रशनामा-
 दाय प्रतूर्तं वाजिन्ना द्रवेत्यश्वमेभिदधाति । १ । तूष्णीं
 गर्दभस्यादाय युञ्जायां रासभं युवमिति गर्दभम् । २ ।
 योगेयोगे तवत्तरमिति तिसृभिरश्वप्रथमा अभिप्र-
 ब्रजन्ति यत्र मृदं खनिष्यन्तः स्युः । ३ । यदि कामयेत
 पापवस्यसं स्यादिति गर्दभप्रथमा गच्छेयुः । ४ । अग्निं
 पुरीषमङ्गिरस्वदच्छेदोति जपति । ५ । अग्निं पुरी-
 षमङ्गिरस्वदच्छेमे इति येन हेप्येण संगच्छते तमभि-
 मन्त्रयते । पञ्चमिर्दिशति । ६ । अग्निं पुरीषमङ्गि-
 रस्वद्वरिष्याम इति वल्मीकवपां या सूर्यस्योदेतो
 स्तामुदत्योपतिष्ठते । ७ । अन्वग्निरुपसामग्रमत्यदिति

वल्मीकवपायाः प्रक्रामति । ८ । आगत्य वाज्यध्वन
 आक्रम्य वाजिन्पृथिवीमिति दाभ्यां मृत्खनंमश्वमाक्र-
 मय्य द्यौस्ते पृष्ठमित्यश्वस्य पृष्ठं संमार्ष्टि । ९ । अभि-
 तिष्ठ पृतन्यतो ऽधरे सन्तु शशवः । इन्द्र इव दृषद्वा
 तिष्ठापः श्वेषाणि संजयन् । अभिष्ठितो ऽसीति यं
 देष्टि तमधस्पदमश्वस्य मनसा ध्यायति । १० । उत्क्रा-
 मोदकामौदिति दाभ्यां मृत्खनादुदञ्चमश्वमुत्क्रम-
 य्यापो देवीरुपस्तृजेत्यश्वस्य पदे ऽप उपस्तृज्य पदे
 हिरण्यं निधाय । ११ ।

इति द्वितीया कण्डिका ।

जिघर्म्यग्निमा त्वा जिघर्मीति मनस्वतीभ्यामेका-
 माहुतिं हिरण्ये हुत्वापादाय हिरण्यं परि याजपतिः
 कयिरग्निरिति तिसृभिरश्विना मृत्खनं परिलिखति ।
 वाद्यांवाद्यां वर्पायसीम् । १ । देयस्य त्वा सवितुः
 प्रसव इति दाभ्यां खनति । २ । अपां पृष्ठमसीति
 पुष्करपर्णमाहृत्यैतयैव विवेष्ट्य शर्म च स्थोर्वर्म च
 स्य इति दाभ्यामुत्तरेण मृत्खनं छण्णाजिनं प्राचीन-
 ग्रीवमुत्तरलोमास्तृणानि । उपरिष्ठात्पुष्करपर्णमुत्ता-
 नम् । ३ । पुरीष्यो ऽसि विश्वभरा इति मृत्खनमभि-

मन्त्र्य त्वामग्ने पुष्करादधीति कृष्णाजिने पुष्करपर्णे
 च संभरति चतसृभिस्त्रिस्तुभिर्वा । गायत्रीभिर्वाह्य-
 णस्य । त्रिष्टुग्भी राजन्यस्य । जगतीभिर्वैश्यस्य । ४ ।
 यं कामयेत वसूयान्स्यादित्युभयौभिस्तस्य संभरेत् । ५ ।
 अष्टाभिः संभरति । ६ । जनिष्ठा हि जैन्य इति मृद-
 मभिमृश्य मृत्खनं संलोभ्य सं ते वायुरिति मृत्खने ऽप
 आनीय समुद्यम्य कृष्णाजिनस्यान्तान्सुजातो ज्योतिषा
 सहेति क्षौमेण मौञ्जेनार्कमयेण वा दाम्नोपनहति । ७ ।
 उदु तिष्ठ स्वध्वरोर्ध्व ऊ पु ण ऊतय इति सावित्री-
 भ्यामुत्तिष्ठति । ८ । स जातो गर्भो असौति हरति । ९ ।
 स्थिरो भव वौड्ढ्म इति गर्दभस्य पृष्ठ आदधाति । १० ।
 शिवो भव मज्जाभ्य इत्याहितमभिमन्त्रयते । ११ । प्रैतु
 वाजी कनिक्रददिति त्रिस्तुभिरत्वरमाणाः प्रत्या-
 यन्ति । १२ । अग्निं पुरीष्यमङ्गिरस्वद्वराम इति येन
 द्वेष्ट्येण संगच्छते तमभिमन्त्रयते । पश्यन्निर्दिशति । १३ ।
 उत्तरेण विहारं परिश्रित ओषधयः प्रति मृत्क्षीताग्नि-
 मेतमिति द्वाभ्यामोषधीषु पुण्यवतीषु फलवतीपूपा-
 षहरति । १४ ।

इति तृतीया कण्डिका ।

वि याजसेति विस्रस्थापो हि छा मयोभुव इति
 तिसृभिरप उपसृज्य मित्रः संसृज्य पृथिवीमिति
 द्वाभ्यां संसर्जनीयैः संसृजति । अर्मकपालैः पिष्टैर्वेण्व-
 ज्जारैर्नीहितुपैः पलाशकपायेण शर्कराभिः पिष्टाभिः
 कृष्णाजिनलोमभिरजलोमभिरिति । १ । यच्चान्यद्दृ-
 ढार्थं उपार्थं मन्यते । २ । रुद्राः संभृत्य पृथिवीमिति
 मृदं संक्षिप्य संसृष्टां वसुभिरिति तिसृभिः कर्षे प्रय-
 च्छति । ३ । मखस्य शिरो ऽसीति पिण्डं कृत्वा यज्ञस्य
 पदे स्थ इति कृष्णाजिनं पुष्करपर्णं चाभिमृशति मृदि
 वाङ्मुष्टाभ्यां निमृह्णाति । ४ । वसवस्त्वा कृण्वन्तु गाय-
 त्रेण च्छन्दसेति चतुर्भिर्महिष्युषां करोति बहुभार्यस्य ।
 अध्वर्युरेकभार्यस्य । ५ । क्रियमाणामेतैरेव यजमानो
 ऽनुमन्त्रयते । ६ । ध्युङ्मिं पञ्चोद्धिमपरिमितोद्धिं वा ।
 चतुरश्यां परिमण्डलां वा । प्रादेशमाचीमूर्ध्वप्रमाणे-
 नारत्निमाचीं तिर्यक्प्रमाणेन व्यायाममाचीं समन्त-
 परिमाणेन । अपरिमितां वा । ७ । पञ्चप्रादेशामिधु-
 माचीं वा यदि पञ्च पशवो भवन्तीति वाजसनेय-
 कम् । ८ । कुर्वथतस्रो ऽश्वीः प्रतिदिशमुन्त्रयति । ९ ।

अष्टाश्रिं वा । १० । नवाश्रिमभिचरतः कुर्यात् ।
 द्यङ्गुले विलादधस्तात् । ११ ।

इति चतुर्थोऽध्यायः ।

अदित्यै रास्त्रासीति रास्त्रां करोति । १ । अश्रीणां
 रास्त्रायाथ संधौ द्वौ चतुरः पडष्टौ वा स्तनान्क-
 रोति । २ । अदितिस्ते विलं यज्ज्ञात्विति विलं कृत्वा
 कृत्वाय सा महीमुखामित्युत्तरतः सिकतासु प्रतिष्ठाप्य
 मित्रैतां तं उखां परिददाम्यभित्या एषा मा भेदीति
 मित्राय परिददाति । ३ । य उखां करोति सोऽपाढा-
 मेतस्या एव ऋदस्तूष्णीं चतुरश्रां व्यालिखितामिष्ट-
 काम् । ४ । वसवस्त्वा धूपयन्तु गायत्रेण च्छन्दसेति
 सप्तभिरश्वशकेनोखां धूपयति । ५ । दृणो अश्वस्य शके-
 नेत्येके । ६ । गार्हपत्याद्भूपनपचने भवतः । ७ । अदि-
 तिस्त्वा देवीत्यग्रेण गार्हपत्यमवटं खात्वा लोहित-
 पचनीयैः संभारैरवस्तीर्य देवानां त्वा पत्नीरिति
 तस्मिन्नुखामवदधाति । ८ । तूष्णीमपाढामन्ववधाय
 लोहितपचनीयैः संभारैः प्रच्छाद्य धिपणास्त्वा देवी-

रिति चतुर्भिर्मुखायामग्निमभ्यादधाति । ९ । मिचैता-
 मुखां पचेति पच्यमानां तिसृभिर्मैत्रीभिरुपचरति । १० ।
 पक्षां देवत्वा सवितोदपत्वित्युदास्यापद्यमाना पृथि-
 व्याशा दिश आ पृणेत्युत्तरतः सिकतासु प्रतिष्ठाप्य
 मिचैतां त उखां परिददाम्यभित्या एषा मा भेदीति
 मिवाय परिददाति । ११ । तूष्णीमपाढामुदास्य । १२ ।

इति पञ्चमी कण्डिका ।

वसवस्त्वा ऋन्दन्तु गायत्रेण ऋन्दसेति चतुर्भिर्जा-
 ष्ठीरेणोखामाच्छृण्वन्ति । १ । सप्तैकविंशतिं वा मापा-
 नादाय पुरुषशिरः ऽच्छेति वैश्यस्य राजन्यस्य वेपुहत-
 स्याशनिहतस्य वा । २ । मापानुपन्युष्यायं यो ऽसि
 यस्य त इदं शिर इति पुरुषशिरः प्रच्छिद्यैतेन त्वमव
 शीर्यण्वानेधीर्ति सप्तधा विदृक्षां वल्मीकवपां शिरसः
 स्थाने प्रतिनिदधाति । ३ । यो ऽस्य कौश जगतः
 पार्थिवस्यैक इदंशी । यमं भङ्ग्यश्रवो गाय यो राजा-
 नपरोध्यः ॥ यमं गाय भङ्ग्यश्रवो यो राजानपरोध्यः ।
 येनापो नद्यो धन्वानि येन द्यौः पृथिवी दृढा ॥
 हिरण्यकक्ष्यान्सुधुरान्हिरण्याक्षानयःशफान् । अश्व-

ननश्यतो दानं यमो राजाभितिष्ठतीति तिसृभिर्यम-
गाथाभिः परिगायति । ४ । आहरञ्जपतीत्येके । ५ ।
इदमस्माकं भुजे भोगाय भूयादिति पुरुषशिर आदा-
योदेह्यग्ने अधि मातुः पृथिव्या इत्याहरति । ६ । परि
त्रिविध्यध्वरं यात्यग्नी रथीरिव । आ देवेषु प्रयो-
दधत् ॥ परि वाजपतिः कविरित्येषा ॥ परि प्रागा-
देवो अग्नी रक्षोहामौवचातनः । सेधन्विश्वा अप-
दिपो दहन्वक्षांसि विश्वहेति तिसृभिः पर्यग्निं कृत्वा
मृदा प्रलिप्य निदधाति । ७ ।

इति षष्ठोऽक्षिका ।

अग्निभ्यः कामाय पशूनालभते मुष्करान् । प्राजा-
पत्यमजं तूपरमुपाकृत्याश्वर्षभवृष्णिवस्तान् । १ । एक-
विंशतिं चतुर्विंशतिं वा पराचीः सामिधेनीरन्वाह ।
एकादश प्राकृतीः । समास्त्वाम्न इति दशाम्निकीः । २ ।
रायो अग्ने महे त्वा दानाय समिधीमहि । ईडिघा
हि मही' वृपन्धावा होवाय पृथिवीमिति यद्येक-
विंशतिः । ३ । उपेमसृष्टि वाजयुर्वचस्यां चनो दधीत
नाद्यो गिरो मे । अयां नपादाशुहेमा कुवित्स सुपेश-

सस्करति^१ ज्योतिषदि ॥ समन्या यन्तीत्येषा ॥ अपां
 नपादा ह्यस्यादुपस्थं जिह्वानामूर्ध्वः स्वयशा उपस्थे ।
 उभे अभि प्रियंतमे सपस्थे^२ आ च परा च चरति
 प्रजानन्निति तिस्रो ऽप्सुमतीर्यदि चतुर्विंशतिः । ४ ।
 अमुवभूयादित्यामयाविनः कुर्यात् । ५ । इहस्पते
 सवितर्धो धैर्येनमित्यनामयाविनः । ६ । उदयं तमस-
 स्परौति ज्योतिषमत्या परिदधाति । ७ । हिरण्यगर्भः
 समवर्तताग्र इति सुच्यमाधारयति । ८ । ऊर्ध्वा अस्य
 समिधो भवन्तीति प्रयाजानां माप्रियो भवन्ति । ९ ।
 आग्नेयीस्त्रिष्टुभ आग्नेयानां याज्यानुवाक्याः । १० ।
 यः प्राणतो य आत्मदा इति प्राजापत्यस्य । ११ ।
 अपि वा संज्ञप्तानां शिरांसि प्रच्छिद्य मृदा प्रलिप्य
 निदधाति । १२ ।

इति सप्तमौ कण्डिका ।

अपः क्वन्थान्यभ्यवहरन्ति । १ । प्राजापत्येन संस्था-
 पयतीति विज्ञायते । २ । अपि वा सर्वेषामेतेषां स्थाने
 वायवे नियुत्वते श्वेतमजं तूपरमालभते । ३ । वायुमती

१ Corrected according to Maitrīyaṇi Saṃhitā 4. 12. 4 and
 R̥gveda 2. 35. 1, all MSS have करति २ Corrected according to
 R̥gveda 10. 17. 6, all MSS have वषथ

श्वेतवती वपायां याज्यानुवाक्ये । वायुमती नियुत्वती
 दैवतस्य । ४ । तस्य शिरः प्रच्छिद्य मृदा प्रलिप्य निद-
 धाति । ५ । वायव्यः कार्या इत्युक्तम् । ६ । तस्याग्नये
 वैश्वानराय द्वादशकपालं पशुपुरोडाशं निर्वपति । ७ ।
 यः कश्चनामौ पशुरालभ्यते वैश्वानर एवास्य द्वादश-
 कपालः पशुपुरोडाशो भवतीत्येके । ८ । तेनेष्ट्वा संव-
 त्सरं न मांसमश्नीयान्न स्त्रियमुपेयान्नोपरि शयीत ।
 ९ । अपि वा मांसमश्नीयादुपरि शयीत स्त्रियं त्वेव
 नोपेयादिति वाजसनेयकम् । १० । यत्प्राग्दीक्षणीया-
 यास्तत्क्षत्वा विहविषं दीक्षणीयां निर्वपति । ११ ।
 वैश्वानरं द्वादशकपालं तृतीयं पुरस्तादसंवत्सरधृतः ।
 १२ । यत्प्राग्दीक्षाहुतीभ्यस्तत्क्षत्वाकृत्यै प्रयुजे ऽग्नये
 स्वाहेति पञ्चाध्वरिकीर्तुत्वाकृतिमग्निमिति पडाग्नि-
 कीः । विश्वे देवस्य नेतुरिति पूर्णाहुतिं सप्तमीम् ।
 १३ । यं कामयेत प्रमायुकः स्यादिति तस्य सक्कदनु-
 द्रुत्य जुहुयात् । प्राणानस्य संभिनन्ति । बधिरो ह
 भवतीति विज्ञायते । १४ ।

इत्यष्टमौ कण्डिका ।

संवत्सरं दीक्षित उख्यं विभर्ति । व्यहं पडहं द्वाद-
 शाहं वा । १ । यो ऽर्वाक् संवत्सरादरुथिदेव स द्वत्येके ।
 २ । अग्नेर्वै दीक्षयेत्युक्तम् । ३ । यत्पादः मुष्टिकर्मणस्त-
 त्कृत्वा शणकुलायेन मुञ्जकुलायेन घोषां प्रच्छाद्य मा
 सु भित्त्वा इति द्वाभ्यामाहवनीये प्रष्टुणक्ति । ४ । मिषै-
 तामुखां तपेति प्रदक्षिणमङ्गारैः परीन्दे । ५ । द्रुन्नः
 सर्पिरासुतिरिति तस्यां कुमुकमुखिखितं घृतेनाह्वाव-
 दधाति मुञ्जाय । ६ । यो गतश्रीः स्यादित्युक्तम् । ७ ।
 प्रदाव्यादाहरेद्यं कामयेत प्रस्यन्दिन्यामस्य^१ राष्ट्रं जा-
 युक्^२ स्यादिति । दृष्टाग्राज्ज्वलतो ब्रह्मवर्चसकामस्य ।
 भर्जनादन्नकामस्य । ८ । न काम्यमग्निं कुर्वाण आह-
 वनीये प्रष्टुज्यात् । ९ । जात उख्ये ऽनुगमयत्याहवनी-
 यम् । १० । परस्या अधि संवत इति वैकङ्कतीं समि-
 धमादधाति । ११ । परमस्याः परायत इति शमीम-
 यीम् । १२ । एतद्वा विपरीतम् । १३ । सीद त्वं मातु-
 रस्या उपस्य इति तिसृभिर्जातमुख्यमुपतिष्ठते । १४ ।

इति गवमी कण्डिका ।

यदग्ने यानि कानि चेति पञ्चभिरौदुम्बरमपरशु-
 वृक्णमुख इधमभ्यादधाति । १ । तैल्वकमभिचरतः ।
 २ । दंष्ट्राभ्यां मलिम्बूनित्याश्रयौ समिधमादधाति ।
 ३ । ये जनेषु मलिम्बव इति वैकङ्कतीम् । ४ । यो
 अस्मभ्यमरातीयादिति शमीमयीम् । ५ । तस्मादग्नि-
 चितः पापं न कीर्तयेन्नो अग्निं बिभ्रतो नो अग्नि-
 विदः । ६ । संशितं मे ब्रह्मोदेपां बाहू अतिरमित्युत्तमे
 यजमानं वाचयंस्तूष्णीमौदुम्बर्यौ समिधावादधाति ।
 ७ । मातेव पुत्रं पृथिवी पुरीष्यमग्निं स्वे योनौ भरि-
 प्यत्युखा । तां विश्वैर्देवैर्ऋतुभिः संविदानः प्रजापति-
 र्विश्वकर्मा युनक्ति^१ मौञ्जे शिखे पडुद्यामे दाद-
 शोद्यामे वोखामवदधाति । ८ । एकविंशतिनिर्वाधो
 यो^२ रुक्मः सूचोतो दृशानो रुक्म इति तमासीनो
 यजमानो ऽन्तर्निर्वाधं प्रतिमुच्य^३ बहिर्निर्वाधान्कुरुते ।
 ९ । विश्वा रूपाणीति शिख्यपाशं प्रतिमुच्यते । १० ।
 नक्तोपासेति कृष्णाजिनमुत्तरम् । ११ । सुपर्णी ऽसि
 गरुत्मानित्युख्यमवेक्ष्य सुपर्णी ऽसि गरुत्मानित्यादायो-
 त्यायोपरि नामेर्धारयमाणो विष्णोः क्रमो ऽसीति

१ वैजयं H. २ विषुवदिति H in accordance with Taitt. S. १. २. ५.
 ३. Matr S २. ७. ११, Vajas S. १२. ६१. ३ यो is missing in NO
 ४ प्रतिनिर्वाध O.

चतुरो विष्णुक्रमान्प्राचः कामति । १२ । अकन्ददग्नि-
 रित्येतामनूच्याग्ने ऽभ्यावर्तिन्निति चतसृभिः प्रदक्षिण-
 मावर्तते । १३ । उदुत्तममिति शिखपाशमुन्मुच्या
 त्वाहार्यमित्याहृत्योपतिष्ठते ऽग्ने वृहन्नुपसामूर्ध्वो अस्था-
 दिति । १४ । यं कामयेत राष्ट्रं स्यादिति तं मनसा
 ध्यायेत् । १५ । औदुम्ब्यासन्धरन्निमाचंशीर्षण्यानूच्या
 प्रादेशमावपादा मौञ्जविवाना फलकास्तौर्णा वा
 मृदा प्रदिग्धा । १६ । सौद त्वं मातुरस्या उपस्थ इति
 तस्यां चतसृभिरुख्यं सादयति । १७ । शर्करायां वा
 तिसृभिः सादयति । हंसवत्योपतिष्ठत इत्येके । १८ ।

इति दशमौ कण्डिका ।

येन देवा ज्योतिषोर्ध्वा उदायन्निति प्रादेशमाचैः
 काष्ठैरुख्यमुपसमिन्दे । १ । नित्यो ज्वलति । २ । व्रत-
 काले ऽन्नमते ऽन्नस्य नो देहीत्यौदुम्बरीं समिधं व्रते
 ऽह्नाभ्यादधाति । ३ । देवस्य त्वा सवितुः प्रसवे ऽश्वि-
 नोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्यां गायत्रेण च्छन्दसा रावि-
 मिष्टकामुपदधे तथा देवतयाङ्गिरस्वद्भुवा सौदेति सायं
 समिधमादधाति । ४ । एतेनैव वैष्टुमेन च्छन्दसा हरिष्ट-

कामुपदध इति प्रातः । ५ । दिवस्परीत्येकादशभिर्वा-
 दशभिस्त्रयोदशभिर्वा वात्सप्रेणोपतिष्ठते । ६ । पूर्वे-
 द्युर्विष्णुक्रमान्क्रामति । उत्तरेद्युरुपतिष्ठते । ७ । एवं
 सदा क्रयात् । ८ । यदहः सोमं क्रीणीयात्तदहुरुभयं
 समस्येत् । प्र च क्रामेदुप च तिष्ठेत । ९ । मुष्टिकरण-
 प्रभृतिं कर्म प्रतिपद्यते । १० । यद्युख्ये भ्रियमाणे ऽयं
 देवः प्रजा अभिमन्येताग्नेयीभिर्भिषग्वतीभिस्तिष्ठभि-
 स्तिष्ठः समिध आदध्यात् ॥ भिषज्ज्ञो अग्र आवह
 स्वरूपं^१ 'हृणवर्तने'^२ । असि होता न ईयः ॥ त्वं नो
 अग्ने भिषग्भव देवेषु हव्यवाहनः । देवेभ्यो हव्यवा-
 डसि ॥ भिषजस्त्वा हवामहे भिषजः समिधीमहि ।
 भिषग्देवेषु नो भवेति । ११ । यदि कामयेत वर्षेदिति^३
 याः सौरौ 'रश्मिवतीस्ताभिस्तिष्ठभिस्तिष्ठः समिध
 आदध्यात् ॥ सूर्यो अपो वि गाहते रश्मिभिर्वाजसा-
 तमः । बोधा स्तोत्रे वयोवृधः ॥ परि यो रश्मिना दिवा
 ऽन्तान्ममे पृथिव्याः । उमे आ पमौ^४ रोदसी महित्वा ॥
 वहिष्ठेभिर्विहरन्थासि तन्तुमवव्ययन्नसितं देवं वस्वः^५ ।

१ अं चर्च ॥ १ Corrected, all MSS have हृणवर्तने २ वर्षेदिति
 रिमि ॥ ३ पृथिव्योः BN ४ Corrected, the MSS. have पय, पय,
 or पयू The Pāla is found in the Rigveda ३. ५१. १५; ४. १०. ५, ८
 २५. १४. ५ Thus all MSS and Taittiriya Brāhmaṇa २. १. ५. ५
 The original reading is वस्व (Rigveda १. १३. ४, Muṣṭi ३. १. १२. ५.)

दविध्वतो रश्मयः सूर्यस्य चर्मवावाधुस्तमो अस्व-
न्तरिति । १२ । यदि कामयेत न वर्षेदिति याः
सौरीभ्राजस्वतीस्ताभिस्तिसृभिस्तिस्रः समिध आद-
ध्यात् । १३ ।

इत्येकादशी कण्डिका ।

अहश्चमस्य केतयो वि रश्मयो जनां अनु । भ्राज-
न्तो अमयो यथा । तरणिर्विश्वदर्शत इत्येपा । दिवो
रुक्म उरुचक्षा उदेति दूरे अर्थस्तरणिभ्राजमानः ।
नूनं जनाः सूर्येण प्रहृता आयन्नर्थाणि ह्यण्वन्नर्पासी-
ति । १ । यद्युख्ये भियमाणे यजमानस्य नश्येदमे ऽभ्या-
वर्तिन्नमे अग्निरः पुनरुजा सह रय्येत्येताभिश्चतसृ-
भिरुपतिष्ठेत् । २ । विन्दत्येवेति विज्ञायते । ३ । यदहः
प्रयायादुदु त्वा विश्वे देवा इत्युख्यमुद्यम्य सौद त्वं
मातुरस्या उपस्य इति चतसृभिर्द्वीपे शकटे प्रउग
उख्यमासादयति । ४ । तिसृभिरासादयति । हंसवत्यो-
पतिष्ठत इत्येके । ५ । समीप्येतरावग्नी अन्वारोप्य मेद-
मे ऽधोतिष्मान्धाहीति प्रयाति । ६ । अकन्ददग्निरित्य-
ष्टशब्दमनुमन्त्रयते । ७ । अथ्यवसाय समिधामिं दुव-
स्यतेति एतानुषिक्तामवसिते समिधमादधाति । ८ ।

उत्तरया चिष्टुभा राजन्यस्य । जगत्या वैश्यस्य । ६ ।
 इन्धनव्रतनाध्यवसानसंनिपाते दृतानुपित्तां पूर्वामाद-
 धाति । १० । यद्युखां भस्माभिनिषीदेदुख्यमादायोद-
 कान्तं गत्वमे स्योनिं सुदृतं^१ हिरण्मयं सङ्घंसृष्टिं
 महिषाचरोह । उत्सं जुपस्व मधुमन्तमूर्ध्वं समुद्रियं
 सदनमाविशस्व ॥ इमं स्तनं मधुमन्तं धयापां प्रप्या-
 तमग्ने सरिरस्य मध्ये । उत्सं जुपस्व मधुमन्तमूर्ध्वं
 समुद्रियं सदनमाविशस्वेत्येताभ्यामुखाया अग्निमुद्धृ-
 त्यानिरुहर्ज्ज्वक्यादुखामापो देवीः प्रति गृह्णीत भस्मै-
 तदिति तिसृभिरप्सु भस्म प्रवेशयति । ११ । भस्मनो
 ऽपादाय प्रपीड्य प्रसद्य भस्मनेति द्वाभ्यामुखायां
 प्रत्यवधाय पुनरुर्जा सह रय्येति पुनरुदैति । १२ ।
 पुनस्त्वादित्या रुद्रा वंसवः समिन्धतामिति पुनरुख्य-
 मुपसमिन्धे । १३ ।

इति द्वादशौ कण्डिका ।

बोधा स बोधीति बोधवतीभ्यामुपतिष्ठते । १ ।
 नित्यमप्सु भस्मप्रवेशनं दौक्षितस्य कृतास्विष्टकासु ।
 अकृतासु संसर्गार्थं भवति । २ । पुरीषे यशुकामः

१ The verse R̥gveda 5 ॥ 2 is added in H on the margin. १ Sic!
 R̥gveda 1 85 ॥ has सुदृतं before हिरण्मयं सङ्घंसृष्टिं.

कुर्वीत । ३ । अशु यायावरः प्रवपेत् । ४ । दीक्षितस्ये-
 ष्टकाः करोति मासप्रभृतिषु दीक्षाकल्पेषु 'पुरस्ताद-
 दीक्षितस्येतरेषूपरिष्ठात्माजापत्यात्पशोः । ५ । मृन्मयी-
 रिष्टकाः करोति पादमात्यो ऽरतिमात्य उर्वस्थिमात्यो
 ऽणूकमात्य कृजुलेखा^१ दक्षिणादृतः सव्यादृतस्या^२लि-
 खिताश्च । ६ । निर्मन्थ्येन लोहिनीः पचन्ति । ७ ।
 अभिन्ना भवन्ति । ८ । खण्डां छप्पां लक्ष्मणां च नोपद-
 ध्यात् । ९ । पुष्करपर्णं रुक्मो हिरण्मयः पुरुषः सुचौ
 सप्त स्वयमावृणाः शर्करा हिरण्येष्टकाः पञ्च दृतेष्टका
 दूर्वास्तम्बः कूर्म उलूखलं मुसलं शूर्पमश्मानः पशुशि-
 रांसि सर्पशिरस्यामृन्मयीरिष्टकाः । १० । जानुदघ्नं
 साहस्रं चिन्वीत प्रथमं चिन्वानः । नाभिदघ्नं द्विपाहस्रं
 द्वितीयम् । आस्यदघ्नं त्रिपाहस्रं तृतीयम् । उत्तरमुत्तरं
 ज्यायांसम् । ११ । महान्तं दृढन्तमपरिमितं स्वर्ग-
 कामश्चिन्वीतेति वाजसनेयकम् । १२ ।

इति चयोदशी कण्डिका ।

अपहृत्ते दीक्षापरिमाणे ऽपेत वीतेति गार्हपत्यचि-
तेरायतनं व्यायाममात्रं चतुरस्रं परिमण्डलं वोढृत्य
हरिण्या पलाशशाखया शमीशाखया वा संमृज्य
प्राचीमुदीचीं वा शाखामुदसित्वा शं नो देवीरभिष्टय
इत्यङ्गिरवोऽस्याग्नेर्भस्मासौति सिकता निवपति । १ ।
संज्ञानमित्यूषान् । २ । तान्निवपन्त्यददथन्द्रमसि क्षुण्णं
तदिहास्त्विति मनसा ध्यायति । ३ । सं या वः प्रिया-
स्तनुव इत्यूषान्सिकताथ संमृज्य चित्तस्य परिक्षित
इत्येकविंशत्या शर्कराभिर्गार्हपत्यचितेरायतनं परि-
श्रयति । तिस्रस्तिस्रः संहिताः । ४ । व्रजं क्षणुध्वं स हि
वो नृपाणो वर्म सौव्यध्वं बहुला पृथूनि । पुरः क्षणु-
ध्वमायसौरधृष्टा मा वः सुसोच्चमसो हंहता तमिति
शर्करा अभिमन्व्यायं सो अग्निरिति चतस्रो मध्ये
प्राचीरिष्टका गार्हपत्यचितानुपदधाति । ५ । इडामग्ने
ऽयं ते योनिर्गत्विय इति द्वे पुरस्तात्समीची तिरश्ची
वा । ६ । एवं पश्चाच्चिदसि परिचिदसीति । ७ । अव-
शिष्टं त्रयोदशभिर्लोकं पृष्णाभिः प्रच्छादयति । ८ ।
लोकं पृष्ण ता अस्य सूददोहस इति द्वाभ्यांद्वाभ्यां

मन्त्राभ्यामेकैकां लोकंपृष्णामुपदधाति । ६ । सर्वास्विष्ट-
कासु तथादेवतमन्तती दधाति । १० ।

इति चतुर्दशी कण्डिका ।

चात्वालस्थानात्पुरीषमाहृत्य पृष्टो दिवौति वैश्वा-
नर्यर्चा चितावनुव्यूहति । १ । सा चितिर्भवति । २ ।
पञ्चचितीकं चिन्वीत प्रथमं चिन्वानः । विचितीकं
द्वितीयम् । एकचितीकं तृतीयम् । ३ । एकचिती-
कानेवात ऊर्ध्वं चिन्वीत । ४ । अजीजनन्नमृतं मर्त्यास
इति गार्हपत्यचितिमभिमृश्य समितमिति तस्यां
चतसृभिरुख्यं संनिवपति । ५ । विज्ञायते च वि वा
एतौ द्विपाते यथोखायां यश्च चीयते । ब्रह्म यजुः ।
यत्संन्युष्य विहरति ब्रह्मणैवैनौ संशास्तीति । ६ । साकं
हि शुचिना शुचिः प्रशास्ता क्रतुनाजनि । विद्वाँ
अस्य व्रता भुवा वया इवानु रोहत इति संन्युप्तावभि-
मन्थ्य मातेव भुचमिति शिक्वादुखां निरुह्य यदस्य

१ तथादेवत seems to denote an employment of the formula begin-
ning with तथा देवतवा (Taitt S 4 2 4 4), comp below in this Praśna
15. 10; 24 9, further 17 1 7, 2, 1, 10, 4 5, and Kātyāyana Śrauta
S. 16. 7. 14 with the commentary

पारे रजस इति वैश्वानर्या शिष्यमादत्ते । ७ । नैर्ऋतीरि-
ष्टकाः क्षणास्तिष्ठस्तुपपक्वास्ताः शिष्यं रुक्मसूत्रमासन्दीं
चादाय दक्षिणमपरमवान्तरदेशं गत्वा नमः सु ते
निर्ऋत इति स्वहस्त इरिणे प्रदरे वा शिष्यं निधाय
तस्येष्टकाभिः पाशमभ्युपदधाति । ८ । यस्यास्ते अस्याः
कूर आसञ्जुहोमीत्येताभिस्तिष्ठभिः पराचीरसंस्पृष्टा
दक्षिणापवर्गम् । ९ । न तथादेवतं करोति । १० ।

इति पञ्चदशी कण्डिका ।

यत्ते देवी निर्ऋतिरावबन्धेति शिष्यजालेनैताः
प्रक्षाय रुक्मसूत्रमासन्दीं च परस्तान्निधायापास्यदेतु
निर्ऋतिर्नेहास्या अपि किञ्चन । अगोतां नाग्रां पाशानं
सर्वं तदपहन्महे ॥ अपास्यनैर्ऋतान्पाशान्मृत्यूनेकशतं
चये । अपास्य ये सिनाः^१ पाशा मृत्यूनेकशतं सुवे ॥
ये ते^२ पाशा एकशतं मृत्यो मर्त्याय हन्तवे । तान्यन्नस्य
मायया सर्वानवयजामहे ॥ देवीमहं निर्ऋतिं बाधमानः
पितेव पुत्रं दसये वचोभिः । विश्वस्य या जायमानस्य

^१ See the preceding note

^२ उरुवाचि० BN.

^३ Sie! जिना० HO.

^४ एते BNO instead of ये ते .

वेद शिरःशिरः प्रति स्मरौ विचष्ट इत्येताभिश्चतसृभि-
 रूपहिता अभिमन्त्र्य यदस्य पारे रजस इति वैश्वानर्या
 परिपिच्य भूत्यै नम इत्युपस्थायाप्रतीक्षमायन्ति । १ ।
 निर्वर्त्या अन्तर्हित्या इति विज्ञायते । २ । शं नो
 देवीरभिष्टय इत्यङ्घ्रिर्मार्जयन्ते । ३ । ऊर्जं बिभ्रद्भसुमनाः^१
 सुमेधा गृहानैमि^२ मनसा मोदमानः सुवर्चाः । अधो-
 रेणं चक्षुषाहं शिवेन गृहाणां पश्यन्वय उत्तिराणि ॥
 गृहाणामायुः प्र वयं तिरामो गृहा अस्माकं प्र तिर-
 न्वायुः । गृहानहं सुमनसः प्रपद्ये वीरघ्नो वीरवतः
 सुवीरानिति गृहानभ्येति । ४ । निवेशनः संगमनो
 वद्धनामित्याहवनीयं गार्हपत्यं^३ वोपतिष्ठन्ते । ५ ।

इति षोडशी कण्डिका ।

राशौ निषपनादि कर्म प्रतिपद्यते । १ । प्रायणीयया
 प्रचर्य वेदिं विमिमौते । २ । हविष्कृता वाचं विस्तृ-
 ज्येति वाजसनेयकम् । ३ । प्रायणीयाया ध्रौवादित्ये-
 तदादि कर्म प्रतिपद्यते । ४ । आतिथ्यया प्रचर्याग्निं
 विमिमौते । ५ । हविष्कृता वाचं विस्तृज्येति वाजसने-

१ Comp. Yāgy. S. 3 41 ; •इष्टवजिः II like Atharvaveda 7. 60. 1.

२ गृहानैमि BNO. ३ यो- II

यकम् । ६ । समूलं हरितं दर्भस्तम्बमाहृत्य मध्ये ऽग्ने-
 निखाय जुह्वां पञ्चगृहीतं गृहीत्वा सजूरब्दो ऽयावंभि-
 रिति दर्भस्तम्बे पञ्चाहुतीर्जुहोति । ७ । यावान्य-
 जमान ऊर्ध्ववाहुस्तावता वेणुनाग्निं विमिमौते । ८ ।
 चोन्प्राचश्चतुर उदौचः । ९ । पुरुषमात्राणि पक्षपु-
 च्छानि । १० । आत्मा चतुःपुरुषः । ११ । अरन्तिना
 दक्षिणतो दक्षिणं पक्षं प्रवर्धयति । १२ । एवमुत्तरत
 उत्तरम् । १३ । प्रादेशेन वितंस्त्या वा पश्चान्पुच्छम् ।
 १४ । एकविधः प्रथमो ऽग्निः । द्विविधो द्वितीयः ।
 त्रिविधस्तृतीयः । त एवमेवोद्यन्त्यैकशतविधात् । १५ ।
 तदु ह वै सप्तविधमेव चिन्वीत सप्तविधो वाव प्राकृतो
 ऽग्निस्तत ऊर्ध्वमेकोत्तरानिति वाजसनेयकम् । १६ ।
 स्योना पृथिवि भवान्दक्षरा निवेशनी । यच्छा नः शर्म
 सप्रथाः ॥ षडित्या पर्वतानामित्येताभ्यां विमितमग्नि-
 माक्रमन्ते । १७ ।

इति सप्तदशी कण्डिका ।

सं वरधा दधातनेति संग्रह्यति । १ । निष्कृताहा-
 वमवटमित्यवटादुदकमाहावेपूत्सिञ्चति । २ । तेषु वल्ली-

वर्दान्पाययन्ति । ३ । उद्योजनमन्तर्यामिणीपां खगल्यं^१
 शफम्^२ । अद्रां तालं^३ प्रतीनाहमुमे^४ मण्डूक्यौ युजा-
 विति युगलाङ्गलं संप्रसारयति । ४ । सीरा युञ्जन्तीति
 द्वाभ्यां सीरं युनक्ति पङ्गवं द्वादशगवं चतुर्विंशतिगवं
 वा । ५ । उष्टारयोः पितृयोरथो आवन्धनीययोः ।
 सर्वेषां विद्म वो नामं वाहाः कीलालपेशस इति
 युक्तानंभिमन्व्योदस्याङ्गोजिह्वनजिदं^५ श्वजिह्विरण्यजित्सू-
 न्तया परीष्टतः । एकचक्रेण सविता रयेनोर्जो भार्गं
 पृथिवीमेत्वापृणन्निति^६ लाङ्गलमुच्छ्रयति । ६ । ब्रह्म
 जज्ञानमित्येपा ॥ अनाप्ता या^७ वः प्रथमा यस्यां^८
 कर्माणि कृण्वते^९ । वीरान्नो अथ मादभंस्तद्व एतत्पुरी-
 दये ॥ पर्यु पु प्रधन्व वाजसातये परि वृषाणि सश्वणिः ।
 द्विपस्तरथै कृण्वता न ईयसे ॥ सहस्रधारे इव ते सम-
 स्वरन्दिवो नाके मधुजिह्वा असश्वतः । अस्य स्पशो न
 नि मियन्ति भूर्ख्ययः पदेपदे पाशिनः सन्ति^{१०} सेतव इति
 ब्रह्मवर्माणि जुहोति । ७ । मलिग्लुचो नामासि वयो-

१ खगल्यं B, खगल्यं Maitr. S. 2. 7. 12 २ शफम् Maitr. S. ३ नाहं
 Maitr. S. ४ प्रतीनाहा उमे Maitr. S. ५ युजे Maitr. S. ६ पितृयोर-
 Maitr. S. 2. 7. 12 ७ चमजिदु is missing in Maitr. S. 2. 7. 12. ८ पृथिव्या
 यात्वापृणन् Maitr. S. ९ वे Atharvaveda 4. 7. 7. १० श्वणि Ath. V.
 ११ चमिने Ath. V. १२ चम HO.

दंशो मास इन्द्रस्य वर्मासीन्द्रस्य शर्मासीन्द्रस्य वरुण-
मसि तं त्वा प्रपद्ये । ८ ।

इत्यष्टादशी कण्डिका ।

गायत्रीं लोमभिः प्रविशामि । त्रिष्टुभं त्वचा प्रवि-
शामि । जगतीं मांसेन प्रविशामि । अनुष्टुभमस्त्रा-
प्रविशामि । पङ्क्तिं मज्जा^१ प्रविशामि । ऐन्द्राग्रं वर्मं
बहुलं यदुग्रं विश्वे देवा नातिविध्यन्ति स्तराः^२ । तन्न-
स्त्रायतां तन्नो विश्वतो महदायुषन्तो जरामुपगच्छेम
देवा इति विमितमग्निमाक्रमन्ते । १ । लाङ्गलं पवीर-
वमिति द्वाभ्यां क्षपति । २ । कौनाशा बलीवर्दानज-
न्ति । ३ । पुच्छाच्छिरो ऽधि क्षपति । ४ । कामं कामदुघे
धुक्षेति प्रदक्षिणमावर्तयंस्तिष्ठस्तिष्ठः सीताः संहिताः
क्षपति । ५ । मध्ये संभिन्ना भवन्ति । ६ । दक्षिणात्पक्षा-
दुत्तरम् । उत्तरस्माद्दक्षिणम् । दक्षिणायै श्रोणेऽुत्तर-
मंसम् । उत्तरायै दक्षिणम् । एतद्वा विपरीतम् । ७ ।
विमुच्यध्वमग्निं देवयाना अतारिष्य तमसंस्वारमस्य ।
ज्योतिरापाम सुवरगन्तेति दक्षिणे ऽंस उत्तरे वा

^१ मज्जा BN. ^२ एवं Atharvaveda ६. १९ ; the latter half of this
verse essentially differs from the Ath V

बलीवर्दान्विमुच्य तानुदीचः प्राचो वोत्सृज्याध्वर्यवे द-
दाति । ८ । चतुरश्रमसंभिन्नं षोडशसीतं वाजसनेयिनः
समामनन्ति । ९ । पञ्चदशोदपावान्निनयति । द्वादश-
छष्टे चीनछष्टे । १० । या जाता ओषधय इति चतुर्द-
शभिरोषधीर्वपति । ११ । अनुसीतमित्युक्तम् । १२ ।
तिलमाया त्रीहियवाः प्रियङ्ग्वणवो गोधूमा वेणुश्या-
माकनीवारा जर्तिलाथ गवीधुका 'आरण्यजा मर्क-
टका विज्ञेयाः । १३ । गार्मुतसप्तमाः कुलत्थसप्तमा वा
सप्त ग्राम्याः छष्टे । सप्तरण्या अछष्टे । १४ ।

इत्येकोनविंशौ कण्डिका ।

यामोषधीनां नाधिगच्छत्तस्याः स्थाने यवान्मधु-
मिश्रान्वपेत् । १ । उता मे ऽसीति वा मनसा ध्यायेत् । २ ।
अधिगतायां यः प्रथम इध्म आगच्छेत्तस्मिन्नेनामुपसं-
नह्येत् । ३ । ये वनस्पतीनां फलग्रहयस्तानिध्म उपसं-
नह्य प्रोक्षेत् । ४ । मा नो हिंसीज्जनिता यः पृथिव्या
इति चतसृभिर्दिग्भ्यो लोष्टान्समस्यति ये ऽन्तर्विधाद-
हिर्विधमापन्ना भवन्ति । ५ । यं दिप्याद्यव स स्यात्तस्यै
दिशो जघन्यं लोष्टमाहरेदिपमूर्जमहमित आदद

इति । ६ । एतेन सीतेति सीतान्तरालान्यभिमृशति ।
 उत्तरवेदिं वा । ७ । उत्तरवेदिमुपवपति धावानग्निः । ८ ।
 व्याधारणान्तां कृत्वाग्ने तव श्रवो वय इति पद्भिः
 सिक्ता न्युष्य चित्तं स्थ परिचित इत्यपरिमिताभिः
 शर्कराभिराहवनीयचित्तेरायतनं परिश्रयति यथा
 गार्हपत्यस्यैवम् । ९ । चित्ताभिः पशुकामस्य । चिण्वा-
 भिर्धातृव्यवतः । दशभिर्दशभिरन्नाद्यकामस्य । अपरि-
 मिताभिरपरिमितकामस्य । १० । यं कामयेतापशुः
 स्यादित्यपरिमित्य तस्येत्युक्तम् । ११ । आप्यायस्व सनेतु
 त इति सिक्ता व्यूहति । १२ । उत्तरया चिष्टुभा राज-
 न्यस्य । १३ । असावि सोमो अरुपो हपा हरौ राजेव
 दसो अभि गां अचिक्रदत् । पुनानो वारं पर्येत्यव्ययं
 श्येनो न योनिं धृतवन्तमासदमिति जगत्या वैश्य-
 स्य । १४ ।

इति विंशी कण्डिका ।

आतिथ्याया धौवादित्येतदादि कर्म प्रतिपद्यते । १ ।
 पौर्वाह्निकीभ्यां प्रचर्याग्नेण प्राग्वंशं लोहिते चर्मण्या-
 नङ्गहे माघीनग्नीव उत्तरलोम्नि प्रथमस्यायितेरिष्टकाः

संसादयति । अपि वा तिस्रः स्वयमावृणास्तिस्र्य
विश्वज्योतिषः । २ । ता दर्भाग्रमुष्टिनाज्येन व्योक्ष्य
समुद्यम्य चित्वाग्निभ्यः प्रणीयमानेभ्योऽनुब्रूहीति संप्रे-
ष्यति । प्रणीयमानेभ्योऽनुब्रूहीति वा । ३ । प्रथमायां
चिरनूक्तायां हिरण्यगर्भः समवर्तताग्र इति प्राञ्चो
ऽश्वप्रथमा अभिप्रव्रजन्ति । ४ । श्वेतमश्वं पुरस्तान्न-
यन्ति । ५ । प्रजापतिस्त्वा सादयतु तया देवतयाङ्गिर-
स्वद्भुवा सीदेत्युत्तरवेदिमभिमृश्यं मयि गृह्णाम्यग्ने अग्निं
यो नो अग्निः पितर इति द्वाभ्यामात्मन्नग्निं^१ गृहीत्वा
यास्ते अग्ने समिध इति स्वयंचित्वाभिमृशति । ६ ।
दृष्टकाभिरग्निं चिनोत्यध्वर्युर्यजमानो वा । ७ । स्वयं
चिन्वन्नात्मन्नग्निं^२ गृह्णीते न स्वयंचित्वाभिमृशति । ८ ।
प्राचीरुपदधाति प्रतीचीरुपदधातीति गणेषु रौति-
वादः । ९ । प्राचीमुपदधाति प्रतीचीमुपदधातीति
कर्तुर्मुखवादः । १० । दक्षिणतः श्वेतोऽश्वस्तिष्ठति । ११ ।
तमासभ्येन्द्रं विश्वा अवीष्टधनित्युत्तरेण पुच्छाध्यय-
मन्तर्विध आक्रमणं प्रतीष्टकामुपदध्यात् । १२ । उत्तरतः

पश्चादोपचारोऽग्निः । १३ । वाङ्म आसन्निति सर्वचा-
रो ह्यप्रत्यवरो ह्यं जपति । सकृद्वान्ततः । १४ ।

इत्येकविंशौ कण्डिका ।

तत्त्वा यामि ब्रह्मणा वन्दमान इति शालामुखीये
हुत्वा प्राञ्चमश्वमभ्यस्यादिश्वा इति दक्षिणेन पदा दर्भ-
स्तम्बमाक्रमय्य प्रदक्षिणमावर्तयित्वा यदकन्द इति पुन-
रेवाक्रमयति । १ । अपां पृष्ठमसीत्यश्वस्य पदे पुष्कर-
पर्णमुत्तानमुपधायापां निधिं गायेति संप्रेष्यति । २ ।
ब्रह्म जज्ञानमिति पुष्करपर्णे उपरिष्टान्निर्वाधं रुक्म-
मुपधाय हिरण्यगर्भः समवर्तताग्र इति तस्मिन् हिरण्यं
पुरुषं प्राचीनमुत्तानं दक्षिणेनादृत्य प्राङ्मुख उपधाय
पुरुषसाम गायेति संप्रेष्यति । ३ । द्रुपश्चस्कन्देति पुरुष-
मभिमृश्य नमो अस्तु सर्पेभ्य इति तिसृभिरभिमन्त्र्य
क्षणुष पाज इति पञ्चभिरुत्तरवेदिवत्पुरुषं व्याधाय
सुचावुपदधातीत्युक्तम् । ४ । अपि वाग्नेस्त्वा तेजसा
सादयामीत्याज्यस्य पूर्णां कार्पयमयीं दक्षिणेन पुरु-
षम् । इन्द्रस्य त्वौजसा सादयामीति दध्मः पूर्णामौ-

दुम्बरीमुत्तरेण पुरुषम् । ५ । अग्निर्मूर्धेति कार्पस्यमयी-
मुपतिष्ठते । भुवो यज्ञस्येत्यौदुम्बरीम् । एतद्वा विपरी-
तम् । ६ । मूर्धन्वतीभ्यामुपदधाति यजुर्भ्यामुपतिष्ठत
इत्येके । ७ । अथ पुरुषवद्रुक्मं व्याधाय । ८ ।

इति द्वाविंशो कण्डिका ।

भुवासि धरुणास्तृतेति स्वयमातृणामभिमृश्याये-
नोपघ्राप्य प्रजापतिस्त्वा सादयतु पृथिव्याः पृष्ठ इत्य-
यिदुपा ब्राह्मणेन सह मध्ये ऽग्निरुपदधाति । भूरिति
चैतया व्याहृत्या । १ । चित्तिं जुहोमीति स्वयमातृणायां
हुत्वानुप्राणिति । २ । अविहान्ब्राह्मणो वरं ददात्येकं
द्वौ चीन्वा । ३ । आसीनः प्रथमां स्वयमातृणामुप-
दधाति । ऊर्ध्वजुर्द्वितीयाम् । तिष्ठन्स्तृतीयाम् । ४ ।
स्वयमातृणायां साम गायेति संग्रह्यति । ५ । एवं द्वितीयां
तृतीयां चीपधाय संग्रह्यति । ६ । यदि मन्येत यज-
मानः पूर्वो मातिक्रान्तो आतृव्य इति प्रथो ऽसौत्युप-
हितां प्राचीमुदूहेत् । यदि वापरः पृथिव्यसीति प्रती-
चीम् । सहव्यदि भूरसि भुवनमसीति विचालयेत् । ७ ।
तेजो ऽसि तेजो मे यच्छेति हिरण्येष्टकाम् । ८ । पृथि-

पुरीषं वसानः स्वां योनिं यथायथमित्युपहितमभि-
मन्त्रयते । २ ।

इति पञ्चविंशौ कण्डिका ।

यच्चिद्धि त्वं गृहेष्टह उलूखलक युज्यसे । इह शुभतमं
वद जयतामिव दुन्दुभिरिति प्रादेशमाचं चतुःसप्तयौ-
दुम्बरमुलूखलमुत्तरे ऽसे प्रयुनक्ति । १ । अपरिमितं
मुसलम् । २ । उत स्म ते वनस्पते वातो वि वात्यग्रमित् ।
अथो इन्द्राय पातवे सुनु सोममुलूखलेति सर्वौषधस्य
पूरयित्वावहत्येदं विष्णुर्विचक्रम इति मध्ये ऽग्नैरुपद-
धाति । ३ । तद्विष्णोः परमं पदमिति मुसलम् । ४ ।
दिवो वा विष्णविति श्रूर्पम् । ५ । स्यूता देवेभिरमृते-
नागा उखां^१ स्वसारमधि वेदिमस्थात् । सत्यं पूर्वै-
र्वापिभिश्चा^२ कुपानो^३ ऽग्निः प्रविद्वानिह तत्करोत्विति^४
घृतेनोखां पूरयति । दध्ना मधुनां सिकताभिर्वा सर्वैर्वा
। ६ । संसृज्य न रिक्तामवेष्टेत । शुग्विद्धा भवति । ७ ।
अथास्यां पय आनयति । ८ । संयुष्य^५ पूरणमेके

१ Thus all MSS (comp Taitt S. 4. 2. 9. 4); Maitr S. 2. 7. 16
has 'यतेनावा दुष्वा'. २ 'चैतुभिश्चा' H, 'चैकैभिश्चा' N. ३ Comp. 1.4.
28. 4; वैविद्वानो Maitr. S. ४ वद्वानिति H, सत्तयोतु Maitr. S.
५ Corrected; all MSS. have वयुष्य; comp. Satap. Br. 7. 1. 1 38-40.

समामनन्ति । ६ । यं कामयेतं श्लोभुकः स्यादित्यूनां
तस्येत्युक्तम् । १० । भुवासि पृथिवीति मध्ये ऽग्नेरुप-
दधाति । ११ । पृथिवि पृथिव्यां सौद माता^१ मातरि
माता स्योना स्योनायामुखां स्वसारमधि वेदिमस्थात् ।
सत्यं पूर्वैर्ऋषिभिश्चाकुपानो ऽग्निः प्रविद्वानिह तदधा-
त्विति बोद्धुखलमुपदधातीति वाजसनेयकम् । १२ । अग्ने
युत्वा हि ये तव युत्वा हि देवहूतमानिति दाभ्यामुखायां
हुत्वा पुरुषशिरसि हिरण्यशंस्का^२न्प्रत्यस्यति । १३ ।

इति षड्विंशोऽध्यायः ।

द्रुपद्वस्त्वन्देत्यास्ये । अभूदिदं विश्वस्य भुवनस्येति
वा । १ । ऋचे त्वेति दक्षिणे ऽक्षिकटे । रुचे त्वेति सध्ये ।
२ । द्युते त्वेति कर्णयोः । ३ । भासे त्वेति दक्षिणस्यां
नासिकायाम् । ज्योतिषे त्वेत्युत्तरस्याम् । ४ । समित्स-
वन्तीति श्रुतातङ्क्षेन दध्ना मधुमिश्रेण पुरुषशिरः पूर-
यति । ५ । सर्वेषां पशुशिरसां हिरण्यशंस्कप्रत्यसनं
पूरणं च वाजसनेयिनः समामनन्ति । ६ । तस्मिन्स्तु-
पर्णे मधुलकुलायीति पुरुषशिर आदायादित्यं गर्भ-
मित्युखायां पुरस्ताद्युवुकं प्राचीनमुत्तानं प्राङ्मुख उप-

धाय चिचं देवानांमित्यर्धर्चाभ्यामक्षिकटयोर्हुत्वा
 पशुशीर्षाण्युपदधाति । ७ । यं कामयेतापशुः स्यादिति
 विपूचीनानि तस्येत्युक्तम् । ८ । वातस्य धाजिमिति
 पुरस्तात्प्रतीचीनमश्वस्य । ९ । अजस्रमिन्दुमिति पश्चा-
 त्प्राचीनं नृपस्य । १० । वरूचिं त्वष्टुरिति दक्षिणत
 उदीचीनं दृण्येः । ११ । यो अग्निरग्नेरित्युत्तरतो दक्षिणा
 वस्तस्य । १२ । तान्यव्यवायेनोत्सर्गैरुपतिष्ठते । १३ ।
 इमं मा हिंसीर्हिपाद्ममिति पुरुषस्य । १४ । इमं मा
 हिंसीरेकशफमित्यश्वस्य । १५ । इमं समुद्रमित्युपस्य ।
 १६ । इमामूर्णायुमिति दृण्येः । १७ । अजा ह्यग्नेरिति
 वस्तस्य । १८ । यदि वायव्यस्य स्थान्मुख्यस्य स्थाने सर्वे-
 षामुपधानैरुपधाय सर्वेषामुत्सर्गैरुपतिष्ठेत । १९ । अपि
 वा तस्यतस्य स्थान उपधाय तस्यतस्योत्सर्गैरुपतिष्ठेत ।
 २० । यं कामयेत कनीयो ऽस्थानं स्यादिति संतरां
 तस्येत्युक्तम् । २१ । नमो अस्तु सर्पेभ्य इति दक्षिणे ऽंसे
 सर्पंशिर उपदध्याद्विपूचीनं पशुशीर्षैः । २२ । अपि वा
 यजुरेव वदेन्नोपदध्यात् । २३ ।

इति षष्ठविंशोऽध्यायः ।

मा छन्दस्तत्पृथिव्यग्निर्देवता तेनर्पिणा तेन ब्रह्मणा
 तथा देवतयाङ्गिरस्वद्भुवा सौद । प्रमा छन्दस्तदन्तरिक्षं
 वातो देवता । प्रतिमा छन्दस्तक्षौः सूर्यो देवता ।
 असीविम्बछन्दस्तद्दिशः सोमो देवता । विराट् छन्द-
 स्तद्वाग्वरुणो देवता । गायत्री छन्दस्तदजा वृहस्पति-
 र्देवता । त्रिष्टुप् छन्दस्तद्विरण्यमिन्द्रो देवता । जगती
 छन्दस्तक्षौः प्रजापतिर्देवता । अनुष्टुप् छन्दस्तद्वायुर्मिथो
 देवता । उष्णिहा छन्दस्तद्वसुः पूषा देवता । पङ्क्ति-
 म्बछन्दस्तत्क्षपिः पर्जन्यो देवता । वृहती छन्दस्तदश्वः
 परमेष्ठी देवता तेनर्पिणा तेन ब्रह्मणा तथा देवत-
 याङ्गिरस्वद्भुवा सौदेत्येताभिर्द्वादशभिस्त्रिरभ्यासं पुर-
 स्तात्प्रतीचीं पुरुषाकृतिं चिनोति । १ । पुरुषशिरोऽ-
 ऽस्याः शिरो भवति । २ । सहस्रशीर्षा पुरुष इत्युपहितां
 पुरुषेण नारायणेन यजमान उपतिष्ठते । ३ । अपस्या
 उपदधाति । अपां त्वेमन्त्सादयामीति पञ्च पुरस्तात्प्र-
 तीचीः । अर्णवे सद्ने सौदेति पञ्च दक्षिणत उदीचीः ।
 अपां त्वा सद्ने सादयामीति पञ्च पश्चात्प्राचीः ।
 गायत्री छन्द इति पञ्चीत्तरतो दक्षिणाः । ४ ।

इत्यष्टाविंशौ कण्डिका ।

ये यज्ञं समगृभ्णन्देवा देवेभ्यस्परि । तान्गायत्री
 नयतु प्रजानती स्वर्गे लोके अमृतं दुहाना ॥ ये
 ज्योतींषि संदधति स्वरारोहन्तो अमृतस्य लोकम् ।
 ते यन्तु प्रजानन्तो यज्ञं विदानाः सुकृतस्य लोके ॥ ये
 पशवो मेध्यासो यज्ञस्य योनिमभिसंबभूवुः । तान्ददन्ते
 कवयो विपश्चितो यज्ञं विदानाः सुकृतस्य लोके ॥ यः
 पन्था विततो देवयानश्छन्दोभिर्विगृहीत इति । तेना-
 तिष्ठद्विवमन्तरिक्षं यज्ञं गृहीत्वा सुकृतस्य लोकम्^१ ॥ यो
 यज्ञः सहस्रधारो द्यावापृथिव्योरधि निर्मितः । तेनैतु
 यजमानः स्वस्था दिवो ऽधि पृष्ठमस्थादिति पञ्च हिर-
 ण्येष्टकाः प्रतिदिशम् । एकां मध्ये । १ । ध्यायवे स्वाहा-
 योष्कृते^२ स्वाहायोष्यत्वने^३ स्वाहा विष्णवे स्वाहा बृहस्प-
 तये स्वाहेति पञ्चोपधायाज्ञः संभूतः पृथिव्यै रसाच्च
 विश्वकर्मणः समवर्तताधि । तस्य त्वष्टा विदधद्रूपमेति
 तत्पुरुषस्य विश्वमाजानमग्र इत्येतामुपधायर्तसदसि
 सत्यसदसि तेजःसदसि वर्चःसदसि यशःसदसि गृणा-
 नासि । धामासि धाम्यै^४ त्वा धामभ्यस्त्वा धामसु सीद ।

^१ लोके ० ^२ Thus all MSS., comp. G 21 1 at the beginning
 and Atharvaveda 5. 9. 8. ^३ Thus all MSS., except N which
 reads धाम्यै ।

सनिरसि सन्यै त्वा सनेयम् । वित्तिरसि विन्यै त्वा विदे-
यम् । शक्तिरसि शक्त्यै त्वा शकेयम् । भूतिरसि भूत्यै त्वा
भूयासम् । कर्मासि कर्मणे त्वा क्रियासम् । २ ।

इत्येकोनविंशी कण्डिका ।

गूर्दो ऽसि गूर्दाय त्वा गूर्देभ्यस्त्वा गूर्दे^१ सौद । अथ
पाहि अत्रं पित्व अथं जित्व अत्रं यज्य अथं दृढं अथ-
मंसि अंघ्राय त्वा अत्रेभ्यस्त्वा अत्रे^२ सौद । विश्वेषु त्वा
पार्थिवेषु सादयामि । विश्वेषु त्वान्तरिक्षेषु^३ सादयामि ।
विश्वेषु त्वा दिव्येषु सादयामि । विश्वेषु त्वा देवेषु साद-
यामि । विश्वासु त्वाप्सु सादयामि । विश्वासु त्वौपधीषु
सादयामि । विश्वेषु त्वा वनस्पतिषु सादयामि । विश्वासु
त्वा दिक्षु सादयामि^४ । दिवि सौद । स्वर्जिदसि पृत-
नाजिदसि भूरिजिदस्यभिजिदसि विश्वजिदसि सर्वजि-
दसि^५ सत्राजिदसि धनजिदसि^६ भ्राडसि विभ्राडसि
प्रभ्राडसि । सपत्नहनं त्वा वज्रं सादयामि । अभिमा-
तिहनं त्वा वज्रं सादयामि । अरातिहनं त्वा वज्रं साद-
यामि । यातुहनं त्वा वज्रं सादयामि । पिशाचहनं त्वा

१ गूर्दे always in BN. २ नागरिजिदसि H ३ H adds विश्वेषु त्वा प्रदिक्षु
सादयामि ४ अर्वाजिदसि ५ २ H adds सर्वजिदसि .

ये यज्ञं समष्टम्भण्डेवा देवेभ्यस्परि । तान्गायत्री
 नयतु प्रजानती स्वर्गे लोके अमृतं दुहाना ॥ ये
 ज्योतींषि संदधति स्वरारोहन्तो अमृतस्य लोकम् ।
 ते यन्तु प्रजानन्तो यज्ञं विदानाः सुकृतस्य लोके ॥ ये
 पशवो मेध्यासो यज्ञस्य योनिमभिसंभवभूयुः । तान्ददन्ते
 कवयो विपश्चितो यज्ञं विदानाः सुकृतस्य लोके ॥ यः
 पन्था विततो देवयानञ्छन्दोभिर्विगृहीत एति । तेना-
 तिर्षाद्दिवमन्तरिक्षं यज्ञं गृहीत्वा सुकृतस्य लोकम् ॥ यो
 यज्ञः सहस्रधारो द्यावापृथिव्योरधि निर्मितः । तेनैतु
 यजमानः स्वस्त्या दिवो ऽधि पृष्ठमस्यादिति पञ्च हिर-
 ण्येष्टकाः प्रतिदिशम् । एकां मध्ये । १ । आयवे स्वाहा-
 योष्कृते स्वाहाधोष्पत्वने स्वाहा विष्णवे स्वाहा बृहस्प-
 तये स्वाहेति पञ्चोपधायाद्भ्यः संभूतः पृथिव्यै रसाच्च
 विश्वकर्मणः समवर्तताधि । तस्य त्वष्टा विदधद्रूपमेति
 तत्पुरुषस्य विश्वमाजानमग्र इत्येतामुपधायर्तसदसि
 सत्यसदसि तेजःसदसि वचःसदसि यज्ञःसदसि गृणा-
 नासि । धामासि धाम्यै त्वा धामभ्यस्त्वा धामसु सीद ।

१ लोके ० २ Thus all MSS., comp G 21 1 at the beginning
 and Atharvaveda 5.9 8 ३ Thus all MSS, except N which
 reads भास्वे ।

सनिरसि सन्धै त्वा सनेयम् । वित्तिरसि विन्धै त्वा विदे-
यम् । शक्तिरसि शक्त्यै त्वा शकेयम् । भूतिरसि भूत्यै त्वा
भूयासम् । कर्मासि कर्मणे त्वा क्रियासम् । २ ।

इत्येकोनविंशौ कण्डिका ।

गूर्दो ऽसि गूर्दाय त्वा गूर्देभ्यस्त्वा गूर्दे^१ सौद । द्यधं
पाहि द्यधं पिन्व द्यधं जिन्व द्यधं यच्छ द्यधं हंह द्यध-
मंसि द्यधाय त्वा द्यधेभ्यस्त्वा द्यधे^२ सौद । विश्वेषु त्वा
पार्थिवेषु सादयामि । विश्वेषु त्वान्तरिक्षेषु^३ सादयामि ।
विश्वेषु त्वा दिव्येषु सादयामि । विश्वेषु त्वा दैवेषु साद-
यामि । विश्वासु त्वाप्सु सादयामि । विश्वासु त्वौषधीषु
सादयामि । विश्वेषु त्वा वनस्पतिषु सादयामि । विश्वासु
त्वा दिक्षु सादयामि^४ । दिवि सौद । स्वर्जिदसि पृत-
नाजिदसि भूर्गिजिदस्यभिजिदसि विश्वजिदसि सर्वजि-
दसि^५ सधाजिदसि धनजिदसि^६ भ्राडसि विभ्राडसि
प्रभ्राडसि । सपत्नहनं त्वा वज्रं सादयामि । अभिमा-
तिहनं त्वा वज्रं सादयामि । अग्रतिहनं त्वा वज्रं साद-
यामि । यातुहनं त्वा वज्रं सादयामि । पिशाचहनं त्वा

१ गूर्दे गोपशु १० BN १ मन्त्रादिषु ॥ २ ॥ ३ ॥ ३ ॥ विष्वेषु वा दिक्षु
सादयामि ४ कदाजिदसि ५ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥ २१ ॥ २२ ॥ २३ ॥ २४ ॥ २५ ॥ २६ ॥ २७ ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ ३३ ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ ३६ ॥ ३७ ॥ ३८ ॥ ३९ ॥ ४० ॥ ४१ ॥ ४२ ॥ ४३ ॥ ४४ ॥ ४५ ॥ ४६ ॥ ४७ ॥ ४८ ॥ ४९ ॥ ५० ॥ ५१ ॥ ५२ ॥ ५३ ॥ ५४ ॥ ५५ ॥ ५६ ॥ ५७ ॥ ५८ ॥ ५९ ॥ ६० ॥ ६१ ॥ ६२ ॥ ६३ ॥ ६४ ॥ ६५ ॥ ६६ ॥ ६७ ॥ ६८ ॥ ६९ ॥ ७० ॥ ७१ ॥ ७२ ॥ ७३ ॥ ७४ ॥ ७५ ॥ ७६ ॥ ७७ ॥ ७८ ॥ ७९ ॥ ८० ॥ ८१ ॥ ८२ ॥ ८३ ॥ ८४ ॥ ८५ ॥ ८६ ॥ ८७ ॥ ८८ ॥ ८९ ॥ ९० ॥ ९१ ॥ ९२ ॥ ९३ ॥ ९४ ॥ ९५ ॥ ९६ ॥ ९७ ॥ ९८ ॥ ९९ ॥ १०० ॥

वज्रं सादयामि । रक्षोहणं त्वा वज्रं सादयामि ।
 शत्रुहणममिचहणं भ्रातृव्यहणमसुरहणं त्वेन्द्रं वज्रं
 सादयामि । उद्धदस्युदितिरस्युद्यत्यस्याक्रममाणास्या-
 क्रामन्त्यस्याक्रान्तिरसि संक्रममाणासि संक्रामन्त्यसि
 संक्रान्तिरसि स्वर्ग्यासि स्वरसि । इपि सीदोर्जिं सीद
 भगे सीद द्रविणे सीद सुभूते सीद पृथिव्या यज्ञिये
 सीद विष्णोः पृष्ठे सीदेडायाः पदे^१ सीद घृतवति
 सीद पिन्वमाने सीद । १ ।

इति शिंशौ कण्डिका ।

संवत्सरे सीद परिवत्सरे सीदेदावत्सरे सीदेदुवत्सरे
 सीदेद्वत्सरे सीद वत्सरे सीद । एकस्यां सीद दशसु सीद
 शते सीद सहस्रे सीदायुते सीद नियुते सीद प्रयुते
 सीदार्बुदे सीद न्यर्बुदे सीद समुद्रे सीद मध्ये सीद पक्षे
 सीदान्ते सीद परार्धे सीद । पिन्वमानासि पिन्वमानाय
 त्वा पिन्वमानेभ्यस्त्वा पिन्वमाने सीद । ऋतमस्यृताय
 त्वर्तेभ्यस्त्वर्ते सीद । सत्यमसि सत्याय त्वा सत्येभ्यस्त्वा
 सत्ये सीद । संधिरसि संधये त्वा संधिभ्यस्त्वा संधिषु
 सीद । संक्षिडसि संक्षिपे त्वा संक्षिड्भ्यस्त्वा संक्षिट्सु^१
 सीद । संपदसि संपदे त्वा संपद्भ्यस्त्वा संपत्सु सीदेत्ये-

ताभ्यामनुवाकाभ्यां प्रतिमन्त्रमृंषीष्टकाः सादनप्रवा-
दैश्च पर्यायैः । १ ।

इत्येकचिंशी कण्डिका ।

अयं पुरो भुव इति पञ्चाशतं प्राणभृतः । दशदश
प्रतिदिशमक्षया दश । मध्ये ऽन्तरामुपधाय बाह्या-
बाह्याम् । १ । प्राची दिशामिति पञ्चाशतमपानभृतो
यथा प्राणभृतः । बाह्यामुपधायान्तरामन्तराम् । २ ।
आयुषः प्राणं संतनु । प्राणादपानं संतनु । अपाना-
ह्यानं संतनु । व्यानाचक्षुः संतनु । चक्षुषः श्रोत्रं संतनु ।
श्रोत्रान्मनः संतनु । मनसो वाचं संतनु । वाच आत्मानं
संतनु । आत्मनः पृथिवीं संतनु । पृथिव्या अन्तरिक्षं
संतनु । अन्तरिक्षादिवं संतनु । दिवः सुवः संतन्विति
द्वादश संतन्तौः । ३ । पृथिवी वशमावास्या गर्भो वन-
स्पतयो जराय्वग्निर्वत्सो ऽग्निहोत्रं पौयूषः । अन्तरिक्षं
वशा धाता गर्भो रुद्रो जरायु वायुर्वत्सो घर्मः पौयूषः ।
द्यौर्वशा स्तनयितुर्गर्भो नक्षत्राणि जरायु सूर्यो वत्सो
वृष्टिः पौयूषः । ऋग्वशा वृहद्रथन्तरे गर्भः प्रैषनिविदो
जरायु यज्ञो वत्सो दक्षिणाः पौयूषः । विद्वशा राजन्यो
गर्भः पशवो जरायु राजा वत्सो बलिः पौयूष इति पञ्च

वशाः । ४ । अर्थेन स्थाध्वगतो ऽग्नेर्वस्तेजिष्ठेन तेजसा
 देवताभिर्गृह्णामीति कुम्भं कुम्भीं चाद्भिः पूरयित्वा शर्म
 च स्थ वर्म च स्थ देवस्य वः सवितुः प्रसवे मधुमतीः
 सादयामीति पुरस्तादनुसीतमुपधाय ज्योतिषे वामिति
 हिरण्यशक्नौ प्रत्यस्यति । ५ । एवमुत्तरा उत्तरैर्मन्त्रैः
 प्रतिदिशमनुसीतम् । चतस्रो मध्ये । ६ । शुक्रा स्थ
 वीर्यावतीरिन्द्रस्य व इन्द्रियावतो देवताभिर्गृह्णामि । ७ ।

इति द्वाविंशौ कण्डिका ।

षट्त्वं च स्थ सत्वं च स्थ देवस्य वः सवितुः प्रसवे
 मधुमतीः सादयामि । चक्षुषे वाम् ॥ मन्द्रा स्थाभिभुवो
 विश्वेषां वो देवानां देवताभिर्गृह्णामि । सप्तग्रीथ
 स्थाभिमातिग्रीथ स्थ देवस्य वः सवितुः प्रसवे मधुमतीः
 सादयामि । रेतसे वाम् ॥ अधिपति स्थौजस्वानादि-
 त्यानां वो देवानां देवताभिर्गृह्णामि । रक्षोग्रीथ
 स्थारातिग्रीथ स्थ देवस्य वः सवितुः प्रसवे मधुमतीः
 सादयामि । प्रजाभ्यो वाम् ॥ क्षत्रस्य स्थौजस्विनी-
 र्मिवावरुणयोर्वो ब्रह्मणा देवताभिर्गृह्णामि । वसु च
 स्थ वामं च स्थ देवस्य वः सवितुः प्रसवे मधुमतीः

सादयामि । तेजसे वाम् ॥ व्रजस्थित स्थोर्ध्वश्रितो^१
 दृढस्यतेर्वो ब्रह्मणा देवताभिर्गृह्णामि । मृतं च स्थ भव्यं
 च स्थ देवस्य वः सवितुः प्रसवे मधुमतीः सादयामि ।
 वर्चसे वामिति कुम्भेष्टकानां ग्रहणसादनप्रत्यसनाः । १ ।
 हिरण्यवर्णा इत्युपहिता अभिमन्त्रयते । २ । दिवि
 श्रयस्वेति वार्धस्यत्वं नैवारं पयसि चरुं मध्ये कुम्भेष्टका-
 नामुपदधाति । ३ । समन्या यन्तीत्येया । हिरण्यवर्णः^२
 स हिरण्यसंहगपां पतिः^३ सेदु हिरण्यवर्णः । हिरण्य-
 यात्परि योनेर्निषद्या^४ हिरण्यदा ददत्य^५क्षमस्मा इत्ये-
 ताभ्यां च नैवारम् । ४ । विष्टते अग्ने शिरस्तन्मे अग्ने
 शिरः । पञ्चदशौ ते अग्ने बाहू तौ मे अग्ने बाहू ।
 सप्तदशस्ते अग्न आत्मा स मे अग्न आत्मा । एकविंशौ ते
 अग्ने जरु तौ मे अग्ने जरु । विण्वी ते अग्ने अष्टीवन्तौ
 तौ मे अग्ने अष्टीवन्तौ । त्रयस्त्रिंशं ते अग्ने प्रतिष्ठानं
 तन्मे अग्ने प्रतिष्ठानमित्येताः शिरसि पृष्टयोर्मध्ये पुच्छे
 वोपदधाति । ५ । विष्टते अग्ने शिरस्तेन मा पाहीति
 संनमयंस्तांतामुपतिष्ठते यजमानः । ६ । त्वामग्ने दृषभ-

१ स्तोर्ध्वश्रितो B, स्तोर्ध्वश्रीता N, स्तोर्ध्वश्रितो H, स्तोर्ध्वश्रीता O २ हिरण्यवर्णः
 N in accordance with Rigveda 2. 35, 10 ३ अपावृ in accordance with
 Maitr. S. 2. 13, 1 and the Rigveda ४ Like the Rigveda निषद्य
 Maitr. S. ५ ददात्य HN

मित्युपभमपधाय लोकं पृण ता अस्य सूददोहस इत्य-
वशिष्टमपरिमिताभिर्लोकंपृणाभिः प्रच्छादयति । ७ ।
सर्वान्वर्णानिष्टकानां कुर्यादिति । ८ ।

इति पयस्विंगी कण्डिका ।

लेखाधिकारो भयति^१ विज्ञायते च । १ । या दक्षि-
णादृतस्ता दक्षिणत उपदध्यात् । सत्थादृत उत्तरतः ।
चक्षुलेखाः पथ्यात्पूरस्ताच्च । त्यान्निखिता^२ मध्ये । २ ।
चितौ हिरण्यं निधाय चित्तिमचित्तिमिति चिति-
कृत्वाभिष्टुशति । ३ । यत्ते ऽचितं यदु चितं ते अग्ने
यदूनं यद्वाचातिरिक्तम् । विश्वे देवा अङ्गिरसथिनवन्त्रा-
दित्यास्ते चितिमापूरयन्तु ॥ यास्ते अग्ने समिधः ॥
चित्तिमचित्तिम् ॥ वयमग्ने धनवन्तः स्यामालं यज्ञा-
योत दक्षिणायै । आवा वदेदभि सोमस्यांशुनेन्द्रं शिष्टे-
मेन्दुना सुतेन ॥ रायस्योयं नो धेहि जातवेद ऊर्जो
भार्गं सधुमत्सून्तावत् । दधाम यज्ञं सुनवाम सोमं
यज्ञेन त्वामुपशिक्षेम शक्र ॥ ईशानं त्वा शुश्रुमो वयं
धनानां धनपते गोमदग्ने । अथावद्भूरि पुष्टं हिरण्य-
वदन्नमध्येहि मत्स्यम् ॥ दुहां ते द्यौः पृथिवी^३ पयो

ऽजगरस्त्वा सोदको विमर्षतु । प्रजापतिनात्मानंमाप्रौणे
 रिक्तो म.आत्मा ॥ यो रुद्री अग्नौ यो अप्सु य ओप-
 धीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाविवेश । तस्मै रुद्राय नमो
 अस्तु देवा इत्येताभिः स्वयंचित्याभिमृशति । ४ ।
 उत्तरतः क्षणो ऽश्वस्तिष्ठति । श्यावो वा । ५ । तमास्तभ्य
 चात्वालात्पुरीषमाहृत्य पृष्टो दिवीति वैश्वानर्यर्चा
 चितावनुब्यूहति । ६ । सा चितिर्भवति । ७ ।

इति चतुस्त्रिंशौ कण्डिका ।

यो अप्स्वन्तरग्निर्यो वृचे यः पुरुषे यो अश्वनि । य
 आविवेश भुवनानि विश्वा तेभ्यो अग्निभ्यो हुतमस्त्वे-
 तत् ॥ यः सोमे अन्तर्यो गोधन्तर्वयांसि य आविवेश यो
 मृगेषु । य आविवेश द्विपदो यश्चतुष्पदस्तेभ्यो अग्निभ्यो
 हुतमस्त्वेतत् ॥ पृष्टो दिवीत्येपा ॥ येनेन्द्रस्य रथं संब-
 भूवुर्यो वैश्वानर उत वैश्वदेव्यः । धीरो यः शक्रः परि-
 भूरदाभ्यस्तेभ्यो अग्निभ्यो हुतमस्त्वेतत् ॥ यं हुतादमग्निं
 यमु काममाहुयं दातारं प्रतिग्रहीतारमाहुः । यो
 देवानां देवतमस्तपोजास्तेभ्यो अग्निभ्यो हुतमस्त्वेतत् ॥
 उष्टान्नाय वशान्नायेत्येताभिः षडभिश्चितिंचितिमुप-
 धायाभिंजुहोति । १ । अग्ने भूरीणीत्याग्नेय्या धाम-

च्छदा चित्तिचित्तिमुपधायाभिजुहोति । २ । उपतिष्ठत
 इत्येके । ३ । आग्नेय्या गायत्र्या^१ प्रथमां चित्तिमभिमृशेदि-
 त्युक्तम् । ४ । अग्ने देवां इहा वह जज्ञानो वृक्तवर्हिषे ।
 असि होता न ईक्षः ॥ अगन्म महा मनसा यविष्ठं यो
 दौदाय समिद्धः स्वे दुगोणे । चिंचभानू रोदसी अन्त-
 र्वी^२ स्वाहुतं विश्वतः प्रत्यञ्चम् ॥ मेधाकारं विदयस्य
 प्रसाधनमग्निं होतारं परिभूतमं मतिम् । त्वामर्भस्य
 इविपः समानमिच्छां महो वृणते नरो नान्यं त्वत् ॥
 मनुष्या नि धीमहि मनुष्यसमिधीमहि । अग्ने मनु-
 ष्यदङ्गिरो देवान्देवायते यज ॥ अग्निर्हि वाजिनं विश्वे
 ददाति विश्वचर्षणिः । अग्नी राये स्वाभुवं स प्रीतो याति
 वार्यमिपं स्तोतृभ्य आ भरेत्येता आस्नाता भवन्ति । ५ ।
 यदुपसदः । ६ । झृष्टं झृष्टमेकैकेनोपसन्नन्तेण जुहोति । ७ ।
 अनुपसदमग्निं चिनोति झृष्टम् । ८ । उत्तमा चित्तिः
 । ९ । त्रीणि चतुस्तनानि व्रतानि । त्रीणि चिस्तनानि ।
 त्रीणि द्विस्तनानि । एकमेकस्तनम् । १० । आपराह्ण-
 कीभ्यां प्रचर्य श्वेतमश्वं परिणीय वसन्ति वसन्ति । ११ ।

इति पञ्चविंशौ कण्डिका ।

इति षोडशः प्रश्नः ॥

श्रीम् ॥

श्री भूते पौर्वाह्निकीभ्यां प्रचर्य द्वितीयां चितिं
 चिनोति । १ । ध्रुवक्षिति रिति पञ्चाश्विनीरूपदधाति । २ ।
 सजूर्धतुभिरिति पञ्चर्तव्या आश्विनीरनूपधाय । ३ ।
 प्राणं मे पाहीति पञ्च प्राणमृत कृतव्या अनूपधाय । ४ ।
 अपस्विन्वेति पञ्चापस्या अनुपरिहारम् । ५ । वायोर्वा-
 न्यसीति द्वे संयान्यौ । ६ । शुक्रश्च शुचियेति द्वे कृतव्ये
 समानतया देवते । ७ । ह्यविर्वय इति पञ्च दक्षिणस्यां
 श्रीण्याम् । पृष्ठवाङ्मय इति पञ्चोत्तरस्याम् । वस्तो वय
 इति दक्षिणे ऽसे । हृषिर्वय इत्युत्तरे । व्याघ्रो वय इति
 दक्षिणे पक्षे । सिंहो वय इत्युत्तरे । एतद्वा विपरीतम् ।
 पुरुषो वय इति मध्ये । विष्टम्भो वय इति चतस्रो
 वयस्याः पुरस्तात्पतीचीः । ८ । यं कामयेतापशुः
 स्यादिति वयस्यास्तस्येत्युक्तम् । ९ । ऋषभादिश्चित्यन्तः
 । १० । श्री भूते पौर्वाह्निकीभ्यां प्रचर्य तृतीयां चितिं
 चिनोति । ११ । इन्द्राग्नी अव्यथमानामिति स्वय-

मातृणामभिमृश्यायेनोपघ्राप्य^१ विश्वकर्मा त्वा सादय-
 त्वन्तरिक्षस्य पृष्ठ इत्यविदुषां ब्राह्मणेन सह मध्ये ऽग्ने-
 रुपदधाति । भुव इति चैतया व्याहृत्या । १२ । चित्तिं
 जुहोमीति स्वयमातृणायां हुत्वा घ्निति । १३ ।
 ज्योतिरसि ज्योतिर्मे यच्छेति हिरण्येष्टकाम् । १४ ।
 अधिद्यौरिति मण्डलेष्टकाम् । १५ । अत्र रेतःसिचो
 विवयसः । १६ । विश्वकर्मा त्वा सादयत्वन्तरिक्षस्य
 पृष्ठे ज्योतिष्मतीमिति विश्वज्योतिषम् । १७ । अन्त-
 रिक्षस्य यान्यसीति द्वे संयान्यौ । १८ ।

इति प्रथमा कण्डिका ।

नभश्च नभस्यथेति चतस्रश्चतव्याः । द्वे द्वे समान-
 तयादेवते^१ । १ । राश्यसि प्राची दिगिति पञ्च दिश्याः
 प्रतिदिशमेकां मध्ये । २ । आयुर्मे याहीति दश प्राण-
 भृतः पुरस्तादुपधाय । ३ । पट्विंशतं दृहतीः । मा
 छन्द इति द्वादश दक्षिणतः । पृथिवी छन्द इति द्वादश
 पश्चात् । अग्निर्देवतेति द्वादशोत्तरतः । ४ । मूर्धासि
 राडिति सप्त वालखिल्याः पुरस्तात्प्रतीचीः । यन्त्रो
 राडिति सप्त पश्चात्प्राचीः । ५ । अक्षण्या देव्यस्य प्रस-

वाय त्वोपयामाय त्वा काटाय त्वार्णवाय त्वा धर्णसाय
 त्वा द्रविणाय त्वा सिन्धवे त्वा समुद्राय त्वा सरस्वते त्वा
 विश्वव्यचसे त्वां सुभूताय त्वान्तरिक्षाय त्वेति द्वादश
 भूतेष्टकाः । ६ । अष्टपमादिश्चित्यन्तः । ७ । श्रौ. भूते
 पौर्वाह्निकीभ्यां प्रचर्य चतुर्थीं चितिं चिनोति । ८ ।
 आशुस्त्रिष्टदग्नेर्भागो ऽसीत्येताभ्यामनुवाकाभ्यां यथा-
 ब्राह्मणमुपधायान्तरिक्षमस्यन्तरिक्षाय त्वेति द्वे संयान्यौ .
 । ९ । सहस्र सहस्रयति द्वे अतव्ये समानतया देवते^१ ।
 १० । एकयास्तुवतेति सप्तदश सृष्टीः । ११ । इयमेव
 सा या प्रथमा व्यौच्छदिति षोडश व्युष्टीः । १२ ।
 अष्टपमादिश्चित्यन्तः । १३ ।

इति द्वितीया कण्डिका ।

श्रौ भूते पौर्वाह्निकीभ्यां प्रचर्य पञ्चमीं चितिं
 चिनोति । १ । अग्ने जातान्ग्र गुदा नः सपत्नानिति
 पुरस्तादुपदधाति । सहसा जातानिति पंथात् । चतु-
 श्चत्वारिंश स्तोम इति दक्षिणतः । षोडश स्तोम इत्यु-
 त्तरतः । २ । द्रष्टकायां पुरीषमधूह्य पृथिव्याः पुरीष-
 मसीति मध्ये ऽग्नेः पुरीषवतीम् । ३ । एवम्वहन्तो वरि-

वन्धुन्द् इति चत्वारिंशतं विराजो दशदश प्रतिदिश
 मक्षणया । ४ । रश्मिरसि क्षयाय त्वा क्षयं जिवेति
 स्तोमभागाः । सप्तसप्त प्रतिदिशम् । अवशिष्टा मध्ये । ५ ।
 राज्यसि प्राची दिगिति पञ्च नाकसदः प्रतिदिशमेकां
 मध्ये । ६ । तासु पुरीषमध्यूच्यायं पुरो हरिकेश इति
 पञ्चचोडा अभ्युपदधाति । द्वेयं मनसा ध्यायन्पश्चा-
 त्प्राचीमुत्तमाम् । ७ । आयोस्त्वा सद्ने सादयामीति
 स्वयमातृणामभिमृश्याश्वेनोपघ्राप्य परमेष्ठौ त्वा साद-
 यतु दिवः पृष्ठं इत्यविदुषा ब्राह्मणेन सह मध्ये ऽग्ने-
 रुपदधाति । सुवरिति चैतया व्याहृत्या । ८ । चित्तिं
 जुहोमीति स्वयमातृणायां हुत्वापान्य प्रोथदश्व इत्यु-
 त्तरे ऽंसे विकर्णौम् । ९ । तेनान्याभिरिष्टकाभिरभ्युप-
 दधाति । १० ।

इति तृतीया कण्डिका ।

सुवरति सुवर्मे यच्छेति द्विरष्टेष्टकाम् । १ । द्यौरप-
 राजितेति मण्डलेष्टकाम् । २ । अचैकां रेतःसिचं स्यवि-
 रस्य । ३ । प्रजापतिस्त्वा सादयतु दिवः पृष्ठे ज्योति-
 प्ततीमिति विश्वज्योतिषम् । ४ । तपस्य तपस्येति द्वे

चतुर्थे समानतया देवते । ५ । देवानां यान्यसि देवानां
 देवयान्यसीति द्वे संयान्यौ । ६ । संयान्यावृतये विश्व-
 ज्योतिषं रेतःसिचं हिरण्येष्टकां मण्डलेष्टकां विकर्णौ^१
 स्वयमावृष्टामित्येवमनुपूर्वा एके समामनन्ति । ७ । आप-
 राह्लिकीभ्यां प्रचर्यौदुम्बरौः समिधो दृते वासयति । ८ ।
 ओ भूते पौर्वाह्लिकीभ्यां प्रचर्य यच्चम्याश्रितेः श्रेयं याज्ञ-
 सेनीं चितिं चिनोति । ९ । अग्निर्मूर्धेति तिस्रो गायत्रीः
 पुरस्तादुपदधाति । एवमुत्तराणि त्रीणि त्रीणि । त्रिष्टुभो
 दक्षिणतः । जगतीः पञ्चात् । अनुष्टुभ उत्तरतः । वृह-
 तौरुष्णिहाः पङ्क्तौरधरयङ्क्तौरिति विष्टुरूपानि छन्दांसि
 यथावकाशम् । अतिच्छन्दसं मध्ये । द्विपदा अन्ततः ।
 १० । अन्यच्च साहस्रात्पशुकामस्य गोचितिं चिनोति ।
 ११ । संहस्रं पादमाचीरिष्टकाः । १२ । ताः प्रथमायां
 चित्यां मध्यमायामुत्तमायां वोपदध्यात् । १३ ।

इति चतुर्थी कण्डिका ।

अग्ने गोभिर्न आ गहीत्यनुवाकेन प्रतिमन्त्रं पुनः-
 पुनरभ्यासम् । १ । इन्द्राग्निभ्यां त्वा सयुजा युजा युन-
 ज्मीत्यष्टौ सयुजः । २ । रोहितेषु त्वा जीमूतेषु साद-
 याम्यरुणेषु त्वा रुणेषु त्वा नीलेषु त्वा सितेषु त्वा जीमू-

तेषु सादयामीति पञ्च जीमूताः । ३ । अम्बा नामा-
सीति सप्त कृत्तिकाः । ४ । पुरोवातसनिरसीति पञ्च
वृष्टिसनीरनुपरिहारम् । ५ । सलिलाय त्वेत्यष्टावादि-
त्यष्टकाः । ६ । ऋचे त्वा रुचे त्वेति पञ्च एतेष्टका अनु-
परिहारम् । ७ । आदित्येष्टकाभिष्टत'पिण्डान्व्यति-
पक्तानिति' वाजसनेयकम् । ८ । यशोदां त्वेति पञ्च
यशोदाः । ९ । भूयस्त्रदसीति पञ्च भूयस्त्रतः । १० ।
अप्सुषदसीति पञ्चाग्निरूपाणि । ११ । पृथिव्यास्त्वा
द्रविणे सादयामीति पञ्च द्रविणोदाः । १२ । प्राणं मे
पाहीति षडायुष्याः । १३ । अमे यत्ते परं हवामेत्यग्ने-
र्हृदयम् । १४ । यावा अयावा इति सप्तर्तव्याः । १५ ।
या देव्यसीष्टक आयुर्दा उपशीवरौ । सा मामुपशेष
जायेव पतिमित्सदा ॥ या देव्यसीष्टके प्राणदा अपानदा
व्यानदाश्चक्षुर्दा' श्रोत्रदा वाग्दा आत्मदाः' पृथिविदा
अन्तरिक्षदा द्यौर्दा स्वर्दाः कुमारौदाः प्रफर्विदाः
प्रथमौषधदा' युवतिदा उपशीवरौ । सा मामुपशेष
जायेव पतिमित्सदेति षोडशीषशीवरौ । १६ ।

इति पञ्चमी कण्डिका ।

१ आदित्येष्टका अभिष्टतम् ॥ १ अप्तानीति BN. २ Thus all MSS. ;
Maitr. S. 2. 13 IB has 'अष्टुर्दा'. ३ अष्टुर्दा HN. ४ Corrected
according to Kāṭhaka 39 9, all MSS have पञ्चमौषधदा

अभीपाद्याभिपवी चाभिवयाथोर्ध्ववयाश्च दृहद्वयाश्च
 सवयाश्च सङ्घांश्च^१ सहमानश्च सहस्वांश्च सहीयांश्चेति
 दशेन्द्रनामानि । १ । अग्निना विश्वापाडिति द्वाविंश-
 तिमिन्द्रतनूः । २ । प्रजापतिर्मनसान्यो ऽच्छेत इति
 वयस्त्रिंशत् यज्ञतनूः । ३ । ज्योतिष्मतीं त्वा सादयामीति
 द्वादश ज्योतिष्मतीः । ४ । पूर्णा यथादिति पौर्णमासीं
 पुरस्तादुपधाय छत्तिका नक्षत्रमिति नक्षत्रेष्टकाः पुर-
 स्तात्प्रतीचीरसंस्पृष्टाः । ५ । पूर्वामुपधायापरामपरामा
 विशाखाभ्याम् । ६ । दक्षिणेन स्वयमातृणां रीतिं प्रति-
 पादयति । ७ । यत्ते देवा अदधुरित्यमावास्यां^२ पश्चा-
 दुपधायावशिष्टानां पूर्वांपूर्वामापभरणीभ्यः । ८ । उत्त-
 रेण स्वयमातृणां रीतिं प्रतिपादयति । ९ । पौर्णमासी-
 मन्ततः । १० । ऋचे त्वा रुचे त्वेति सर्वासु नक्षत्रेष्टका-
 स्वनुपजति । ११ ।

इति षष्ठी कण्डिका ।

हिरण्यगर्भः समवर्तताय इत्यष्टौ सरितः । १ । विश्व-
 कर्मा दिशां पतिरिति पञ्च हिरण्येष्टकाः प्रतिदिश-

मेकां मध्ये । २ । प्राणाय त्वा चक्षुषे त्वेति चतस्रः स्वय-
मातृणाः प्रतिदिशम् । ३ । अग्न आ याहि वीतये ॥
अग्निं द्रुतं दृणीमहे ॥ अग्निनाग्निः समिध्यते ॥ अग्नि-
र्हृचाणि जह्वनत् ॥ अग्ने स्तोमं मनामहे सिधमद्य
दिविस्पृशम् । देवस्य द्रविणस्यव इति पञ्चाह्नां रूपा-
णि । ४ । अथ व्रतमुपदधाति । ५ । प्राच्या त्वा दिशा
सादयामीति पञ्चात्मेष्टकाः प्रतिदिशमेकां मध्ये । ६ ।
संयच्च प्रचेताश्चेति पञ्च वैश्वदेवीरात्मनि द्वेष्यं मनसा
ध्यायन् । ७ । कया नखिव आ भुवदृती सदावृधः सखा ।
कया शचिष्ठया वृता ॥ कत्वा सत्यो मदानां मंहिष्ठो
मत्सदन्धसः । वृढा चिदारुजे वसु ॥ अभी पु यः
सखीनामविता जरितृणाम् । शतं भवास्तूतिभिरिति
वामदेव्यम् । ८ ।

इति अग्नौ कण्डिका ।

दक्षिणत आत्मनि । १ । इन्द्रो दधीचो अस्थभि-
र्हृचाण्यप्रतिष्कृतः । ववस्त्रुगो अस्तृत इत्यथर्वशिरो
दशातिपक्ताः । २ । पूर्वार्धे विद्यते शिरसो निरुद्धणम् ।

१. Thus all MSS ; Rigveda 5. 13. 2 has दिविस्पृशः ; compare lowerer
Rigveda 2 10. 20

न विद्यत इत्यपरम् । ३ । अभि त्वा शूर नोनुमो ऽदुग्धा
 इव धेनवः । ईशानमस्य जगतः सुवर्द्धशमीशानमिन्द्र
 तस्युपः । ईशानमिन्द्र तस्युपः^१ ॥ न त्वावां अन्यो दिव्यो
 न पार्थिवः । न जातो न जनिष्यते अश्वायन्तो मघव-
 न्निन्द्र वाजिनः । गव्यन्तस्त्वा हवामह इति रयंतरं
 दक्षिणे पक्षे ऽध्यात्मन्त्रपवर्गः । ४ । प्रथमामुपधाय
 द्वितीयामथ विशयाम्^२ । ५ । अर्धमात्मन्यर्धं पक्षे । ६ ।
 त्वामिद्धि हवामहे साता याजस्य कारवः । त्वां^३ वृचे-
 धिन्द्र सत्पतिं नरस्त्वां काष्ठास्वर्गतः । त्वां काष्ठास्वर्गतः ॥
 स त्वं नश्चिष वज्रहस्तं वृष्णुया । मह^४ स्तवानो अद्रिवः ।
 मह^५ स्तवानो अद्रिवः । गामथं रथमिन्द्र सं किर ।
 सत्वा वाजं न जिग्युष इति वृद्धदुत्तरे पक्षे । ७ । तस्य
 रयंतरवत्कल्पः । ८ ।

इत्यष्टमौ कण्डिका ।

..

यज्ञायज्ञा वो अग्नये गिरागिरा च दक्षसे । प्रप्र
 वयममृतं जातवेदसं प्रियं मिधं न शंसिपम् । प्रियं मिधं

१ The words ईशानमिन्द्र तस्युपः are repeated in II only, while the repetitions in Sūtra 7 of this and in Sūtra I of the following Kap-
 ḍikā are found either in most or in all MSS. २ Thus all MSS.;
 विशय is hitherto known as a substantive of masculine gender only
 (in Baudhāyana's Śulvasūtra). ३ Comp Śāma-veda 2, 100.

न शंसिपम् । ऊर्जो नपातं स हिनायमस्त्रयुः । दाशेम
 हव्यदातये । दाशेम हव्यदातये । भुवद्वाजेष्टविता भुव-
 द्बुधः । उत चाता तनूनामिति यज्ञायज्ञियं पुच्छे । १ ।
 तस्य रथंतरवत्कल्पः । २ । त्वामग्ने द्यभमित्यृषभमुप-
 धाय संवत्सरस्य प्रतिमामिति प्राजापत्याम् । ३ ।
 शतायुधाय शतवीर्यायेति पञ्चाज्यानीः प्रतिदिशमेकां
 मध्ये । ४ । इन्द्रस्य वज्रो ऽसौति चतस्रो वज्रिणीः
 प्रतिदिशमश्मन इषुइस्त उपदधाति । ५ । इन्द्रस्य वज्रो
 ऽसि वार्ष्णस्तनूपा नः प्रतिस्पशः । यो न उपरिष्ठादधा-
 युरभिदासत्येतं सो ऽश्मानमृच्छत्विति मध्ये पञ्चमीमेके
 समामनन्ति । ६ । पृथिव्यै त्वान्तरिक्षाय त्वा दिवे त्वेति
 तिस्रो लोकेष्टकाः । ७ । अग्नये त्वा पवमांनायाग्नये त्वा
 पावकायाग्नये त्वा शुचय इति तिस्रः पावमानौः । ८ ।

“ इति नवमी कण्डिका ।

कृचा त्वा छन्दसा सादयामि वषट्कारेण त्वा
 छन्दसा सादयामि द्विङ्कारेण त्वा छन्दसा सादयामि
 प्रस्तावेन त्वा छन्दसा सादयामि प्रतिहारेण त्वा छन्दसा
 सादयाम्युद्गीधेन त्वा छन्दसा सादयामि निधनेन त्वा
 छन्दसा सादयामीति सप्त छन्दस्थाः । १ । अग्ने यज्ञ-

स्विन्निति चतस्रो राश्रभृतः पुरस्तादुपधाय हिरण्येष्ट-
काभिः^१ सर्वतो मुखमुपदधाति । २ । गायत्रीं पुरस्ता-
दुपदधातीत्युक्तम् । ३ । अथैकेषाम् । गायत्रीं पुरस्ता-
दुपदधाति चिष्टुभं दक्षिणतो जगतीं पश्चादनुष्टुभमुत्त-
रतः पङ्क्तिं मध्ये । इत्येताभिः सर्वाभिः^२ सर्वतो मुखमु-
पदधाति । ४ । गायत्र्यादयो भवन्ति षडङ्गुदयनाः । ५ ।
अग्निर्मूर्धा । भुवः । जनस्य गोपाः । त्वां चिचश्रवस्तम ।
अग्ने तमद्याश्चमित्येता आन्नाता भवन्ति । ६ । अग्रं आ
याहि धीतय इति चैताभिः^३ सर्वतो मुखमुपदधाति । ७ ।
लोकं पृणाभिरित्येके । ८ । अत्र वा विकर्णी^४ स्वयमावृणां
चोपदध्यात् । ९ । लोकं पृणादिश्चित्यन्तः । १० । अग्ने
युष्ट्वा हि ये तव । युष्ट्वा हि देवहृतमानिति द्वाभ्यां
संचितमग्निमभिमृश्य वसवस्त्वा रुद्रैः पुरस्तात्पान्वित्ये-
तैर्यथास्त्रिंशं संचितमग्निमाज्येन प्रोक्षति । मध्य उत्त-
मेन प्राङ्मुखः । ११ ।

इति दशमौ कण्डिका ।

सहस्रस्य प्रमा असीति सहस्रेण हिरण्यशल्कैरुध्वे-
स्तिष्ठन्प्रतिदिशमग्निं प्रोक्षति द्वाभ्यांद्वाभ्यां शताभ्याम् ।
मध्य उत्तमाभ्यां प्राङ्मुखः । १ । इमा मे अग्न इष्टका

१ O adds सर्वाभिः. २ O omits सर्वाभिः. ३ N adds सर्वाभिः.

४ विकीर्णी III

धेनवः सन्निवतीष्टका धेनूर्यजमानः कुरुते । २ । ऐडिक्वा
चित्वाध्वर्युरग्निमभिमृश्य शतरुद्रीयं^१ जुहोति जर्तिल-
यवाग्वा गवीधुकयवाग्वा वा जर्तिलैर्गवीधुकसक्तुभिः
कुसयसर्पिषाजाक्षीरेण मृगीक्षीरेण वार्कपर्णेनोदङ्-
तिष्ठन् । उत्तरस्य पक्षस्योत्तरापरस्यां सक्त्यां विकर्ण्यां^२
स्वयमाह्वयामनुपरिचारं वा । ३ । नमस्ते रुद्र मन्यव
इत्येताननुवाकांस्त्रैधं^३ विभज्यापि वा 'प्रथमादुपक्रम्य
नमस्तक्षभ्य इति जानुदघ्ने धारयमाणो रथकारेभ्यश्च व
इत्युपक्रम्य नमः स्वायुधायेति नाभिदघ्ने श्रेषेण प्रागव-
तानेभ्य आस्यदघ्ने हुत्वा सहस्राणि सहस्रश इति दशा-
वतानान्हुत्वा^४ न्वारोहान्जुहोति । ४ । नमो रुद्रेभ्यो ये
पृथिव्यामिति जानुदघ्ने धारयमाणो नमो रुद्रेभ्यो ये
ऽन्तरिक्ष इति नाभिदघ्ने नमो रुद्रेभ्यो ये दिवीत्यास्यदघ्ने
हुत्वैतानेव यजमानं वाचयित्वैतानेव विपरीतान्प्रत्य-
वरोहान्हुत्वा संचरे पशूनामर्कपर्णमुदस्यति । ५ । यं
दिष्यात्तस्य संचरे यस्य रुद्रः प्रजां^५ पशून्वाभिमन्येतोदङ्-
परेत्य रुद्राञ्जपंथरेदित्ययज्ञसंयुक्तः कल्पः । ६ ।

इत्येकादशी कण्डिका ।

१. ऐडिचं H. २. विकीर्णं HNO. ३. वेधा O ४. प्रथमाहुः N, प्रथमाहुः O.
५. यतानानि उवा H. ६. पशूनाभिः DO.

यो रुद्रो अग्राविति रौद्रं गावीधुकं चरुम् । १ ।
 एतेन यजुषा यस्यामिष्टकायां शतरुद्रीयं जुहोति
 तस्यां प्रतिष्ठापयति । २ । तिसृधन्वमयाचितं यजमानो
 ब्राह्मणाय दत्त्वा यत्ते रुद्र पुरो धनुरित्येतैर्यथालिङ्ग-
 मुपतिष्ठते । ३ । उदकुम्भमादायाध्वर्युरश्मन्बूर्जमिति त्रिः
 प्रदक्षिणंमग्निं परिपिबन्पर्येति । ४ । निधाय कुम्भ-
 मश्मन्ते क्षुदमुं ते शुष्टच्छतु यं द्विषा इति विरपरि-
 पिबन्प्रतिपर्येति । ५ । यद्यभिचरेदिदमहममुष्या-
 मुष्यायणस्यायुः प्रक्षिणोमीति* दक्षिणस्यामुत्तरस्यां वा
 सप्तयां कुम्भं प्रक्षिणुयात् । ६ । अबका वेतसशाखां
 मण्डूकं च दीर्घवंशे प्रबध्य समुद्रस्य त्वावाकयेति सप्त-
 भिरष्टाभिर्वाग्निं विकर्षति* । ७ । विकर्षन्नेवानुगम-
 यित्वा मण्डूकस्य प्राणान्सर्वान्संलोभ्योत्कर उदस्यति ।
 ८ । यं द्विष्यात्तमेतैरुपस्पृशेत् । ९ । पृष्ठैरुपतिष्ठते ।
 गायत्रेण पुरस्तात् । इहद्रथंतराभ्यां पंथौ । चतुस्था-
 यज्ञायत्रियेन* पुच्छम् । दक्षिणस्यां श्रोण्यां वारवन्ती-
 येन । उत्तरस्यां वामदेव्येन । १० । अपिपक्षे प्रजापतेः
 सामान्त्यं गायति । ११ । पिता मातरित्येति संचि-
 तोक्त्येन* होतानुशंसति । १२ । होतर्यकामयमाने

१. *प्रक्षिणं H. २. अग्नि is missing in B. ३. प्रक्षिणोमीति O. ४. प्रक्षिणुयात् O.

५. विकर्षयति B. ६. विकर्षयते B. ७. *यज्ञीयेन B. ८. संचितोक्त्येन H.

ध्वर्युः^१ स्तुतशस्त्रयोर्दोहे यजमानं वाचयति । १३ ।
स्तुतस्य स्तुतमसीत्यत्र प्रवर्ग्यमुदासयति । १४ ।

इति द्वादशी कण्डिका ।

जुह्वां पञ्चगृहीतं गृहीत्वा स्वयं क्षणवान इति हे । १ ।
अतिसर्गं ददती^२ मानवायर्जुं पन्थाम^३ नुपश्यमानाः ।
अजुपन्त मरुतो यज्ञमेतं दृष्टिं देवानाममृतं स्वर्षिदम् ॥
आवर्तमानो भुवनस्य मध्ये प्रजा विकुर्वञ्जनयन्विरूपाः ।
संवत्सरः परमेष्ठी एतव्रतो यज्ञं नः पातु^४ रजसः पुर-
स्तात् ॥ प्रजां ददातु परिवत्सरो नो धाता ददातु
सुमनस्यमानः । बह्वीः साकं बहुधा विश्वरूपा एकव्रता
मामभिसंविशन्विति पञ्चान्वारोहान्नुत्वापरं पञ्चगृ-
हीतं गृहीत्वा काष्णीं उपानहावुपमुञ्चते । एकां वा । २ ।
चित्ते त्वेति दक्षिणाम् । अनुचिते^५ त्वेत्युत्तराम् । ३ ।
एवं यजमानः । ४ । अपामिदं न्ययनम् । नमस्ते
हरसे शोचिष इति द्वाभ्यामग्निमधिरोहति । पृथिवी-
माक्रमिषमित्येतैर्यजमानः । ५ । नृपदे वडिति

१ ध्वर्युः BNO. २ The following three verses are found with some variations in Maitr S. 2 13. 22 ३ Corrected; all MSS. have ददती.

४ दन्वायव HIO. ५ पातु HNO. ६ परस्तात् N ७ अमचित्ते HIO.

पञ्चभिरुत्तरवेदिवदग्निं स्वयमावृणां वा व्याधायं ये
 देवा देवानामिति द्वाभ्यामनुपरिचारं दध्ना मधुमिश्रेण
 दर्भशुमुष्टिनाग्निं व्यवोक्ष्य कूर्मपृथन्तं कृत्वा प्राणदा
 अपानदा इति प्रत्यवरुद्धाग्निस्तिग्मेनेति द्वाभ्यामग्नये
 ऽनौकवत एकामाहुतिं हुत्वा । ६ ।

इति षथोदगौ कण्डिका ।

पोडशमृहीतेन सुचं पूरयित्वा वैश्वकर्मणानि
 जुहोति । १ । य इमा विश्वा भुवनानि जुह्वन् । चक्षुषः
 पिता मनसा हि धीर इति नानास्त्रक्ताभ्यां द्वे आहुतौ
 । २ । यं कामयेत चिरं पाप्मनो निर्मुच्येतेत्येकैकं
 तस्येत्युक्तम् । ३ । यद्येनमुदके भीर्विन्देदुदकाञ्जलि-
 मादाय समुद्राय वयुनायेत्यसु जुहुयादित्ययघसंयुक्तः
 कल्पः । ४ । उदेनमुत्तरां नयेत्वीदुम्बरीः समिधो
 घृतोपितास्तिष्ठभिस्तिष्ठ आधाय पशुबन्धवदग्निं प्रण-
 यति । ५ । उदु त्वा विश्वे देवा इत्यग्निमुद्यम्य पञ्च
 दिशो दैवीरिति पञ्चभिर्हरत्याग्नीभान् । ६ । आशुः
 शिशान इति दक्षिणतो ब्रह्मा दशर्चनान्वेति । मैत्रा-
 वरुणः प्रतिप्रस्थाता वा । ७ । यं कामयेत राष्ट्रं स्यादिति

तमेतेन संनद्यान्वियात्^१ । संग्रामे संयत्ते होतव्यम् ।
 तैजनो मान्धुको वेधो भवतीत्ययज्ञसंयुक्तः कल्पः । ८ ।
 विमान एष दिवो मध्य आस्त इति द्वाभ्यामाग्नीध्रे^२
 ऽश्मानं निधास्त्रेद्रं विश्वा अवीरुधन्निति चतसृभिरा
 पुच्छाकृत्वा । ९ ।

इति चतुर्दशी कण्डिका ।

प्राचीमनु प्रदिशमिति पञ्चभिरग्निमधिरुह्य^३ नक्तो-
 पासाम्ने सहस्राष्टेति द्वाभ्यां संहिताभ्यां दध्नः पूर्णामौ-
 दुम्बरीं^४ स्वयमावृणायाम् जुहोति । १ । नक्तोपासेति
 क्षणायै श्वेतवत्सायै पयसा जुहोति । २ । पयसा व्याधा-
 रयतीत्येके । ३ । ऊर्णावन्तं प्रथमः सौद योनिमिति
 होतुरभिज्ञाय पाशुकान्संभाराभ्युष्य^५ सुपर्णो ऽसि
 गरुत्मानिति तिसृभिः स्वयमावृणायामग्निं प्रतिष्ठाप्य
 मेहो अग्ने दीदिहि पुरो न इत्यौदुम्बरीं समिधमा-
 दधाति । ४ । विधेम ते परमे जन्मन्नम इति वैकङ्क-
 तीम् । ५ । तां सवितुर्वरेण्यस्य चित्रामिति शमीम-
 यीम् । ६ । चित्तिं जुहोमि । अग्ने तमद्याश्वेमिति द्वे

आहुती हुत्वा द्वादशगृहीतेन सुचं पूरयित्वा सप्त ते
 अग्ने समिधः सप्त जिह्वा इति सप्तवत्या पूर्णाहुतिं
 जुहोति । ७ । तां जुह्वदिह सो ऽस्त्विति दिग्भ्यो ऽग्निं
 मनसा ध्यायति । ८ ।

इति पञ्चदशी कण्डिका ।

आ वेदिप्रोक्षान्तकृत्वा वैश्वानरस्य मन्त्रं प्रक्रमयति ।
 १ । वेदं कृत्वाग्निं^१ परिस्तीर्य पाणिप्रक्षालनादि कर्म
 प्रतिपद्यते । २ । यथार्थं पाचयोगः । ३ । निर्वपणकाले
 वैश्वानरं द्वादशकपालं निरुप्य सप्त मासतान्सप्तकपा-
 लान्निर्वपति । ४ । तूष्णीमुपचरिता भवन्ति । ५ । संप्रैष-
 काले पत्नीवर्जं संप्रेष्यति । ६ । आज्यग्रहणकाले ध्रुवा-
 यामेव गृह्णाति । ७ । प्रोक्षणीनामभिमन्त्रणादि कर्म
 प्रतिपद्यते । ८ । स्तरणकाले ऽपरेणाग्निं बर्हिः^२ स्तीर्त्वा
 ध्रुवां सुवं च सादयति । ९ । एतावसदतामिति मन्त्रं संन-
 मति^३ । १० । वेदं निधाय सामिधेनीभ्यः प्रतिपद्यते ।
 ११ । न संप्रेष्यति न संमार्ष्टि न प्रयाजान्यजति । १२ ।
 आज्यभागाभ्यां प्रचर्य जुह्वामुपस्तीर्य कृत्स्नं वैश्वानर-
 मवदाय द्विरभिघार्योच्चैर्वैश्वानरस्याश्रावयति । १३ ।

तमेतेन संनद्यान्विधात्^१ । संग्रामे संयत्ते होतव्यम् ।
 तैजनो मान्मुको वेधो भवतीत्ययज्ञसंयुक्तः कल्पः । ८ ।
 विमान एष दिवो मध्य आस्त इति द्वाभ्यामाग्नीध्रे^२
 ऽग्निमानं निधारेन्द्रं विश्वा अवीदधन्निति चतसृभिरा
 पुच्छाहत्वा । ९ ।

इति चतुर्दशी कण्डिका ।

प्राचीमनु प्रदिशमिति पञ्चभिरग्निमधिरुह्य^३ नक्तो-
 पासाग्ने सहस्राष्टेति द्वाभ्यां संहिताभ्यां दध्नः पूर्णामौ-
 दुम्बरीं स्वयमावृण्णायां जुहोति । १ । नक्तोपासेति
 क्षण्यायै श्वेतवत्सायै पयसा जुहोति । २ । पयसा व्याघा-
 रयतीत्येके । ३ । ऊर्णावन्तं प्रथमः सौद योनिमिति
 होतुरभिज्ञाय पाशुकांस्संभाराव्युष्य^४ सुपर्णो ऽसि
 गरुत्मानिति तिसृभिः स्वयमावृण्णायामग्निं प्रतिष्ठाप्य
 मेहो अग्ने दीदिहि पुरो न इत्यौदुम्बरीं समिधमा-
 दधाति । ४ । विधेम ते परमे जन्मन्त्रम् इति वैकङ्क-
 तीम् । ५ । तां सवितुर्वरेण्यस्य चित्रामिति शमीत-
 यीम् । ६ । चित्तिं जुहोमि । अग्ने तमद्याश्वेमिति द्वे

आहुती हुत्वा द्वादशगृहीतेन सुचं पूरयित्वा सप्त ते
अग्ने समिधः सप्त जिह्वा इति सप्तवत्या पूर्णाहुतिं
जुहोति । ७ । तां जुह्वदिह सो ऽस्त्विति दिग्भ्यो ऽग्निं
मनसा ध्यायति । ८ ।

इति पञ्चदशी कण्डिका ।

आ वेदिप्रोक्षान्कृत्वा वैश्वानरस्य तन्त्रं प्रक्रमयति ।
१ । वेदं कृत्वान्निं परित्सीर्य पाणिप्रक्षालनादि कर्म
प्रतिपद्यते । २ । यथार्थं पाचयोगः । ३ । निर्वपणकाले
वैश्वानरं द्वादशकपालं निरुप्य सप्त मासुतान्सप्तकपा-
लान्निर्वपति । ४ । तूष्णीमुपचरिता भवन्ति । ५ । संप्रेष-
काले पत्नीवर्जं संप्रेष्यति । ६ । आज्यप्रहरणकाले भुवा-
यामेव गृह्णाति । ७ । प्रोक्षणीनामभिमन्त्रणादि कर्म
प्रतिपद्यते । ८ । स्तरणकाले ऽपरेणान्निं बर्हिः स्तीर्त्वा
भुवां सुर्वं च सादयति । ९ । एतावत्सदतामिति मन्त्रं संन-
मति । १० । वेदं निधाय सामिधेनीभ्यः प्रतिपद्यते ।
११ । न संप्रेष्यति न संमार्ष्टि न प्रयाजान्यजति । १२ ।
आज्यभागाभ्यां प्रचर्य जुह्वामुपत्सीर्य कृत्स्नं वैश्वानर-
मवदाय द्विरभिघार्योच्चैर्वैश्वानरस्याश्रावयति । १३ ।

उपांशु मारुतान्सर्वहुताञ्जुहोति । १४ । ईदृङ् चान्या-
दृङ् चेति सप्तभिर्गणैरासीनो हस्तेन गण्येन गणमनुद्रुत्य
मारुताञ्जुहोति । १५ । मध्ये ऽरण्येऽनुवाक्येन गण्येन-
गण्येन^१ जुहोतीत्येके । १६ । मारुतैः सर्वतो वैश्वानरं
परिचिनोतीत्येके । १७ । स्वतवांश्च प्रधासौ च सांतप-
नश्च गृहमेधी च क्रीडी च साकी^२ चीर्जिपी^३ चेत्येष
यष्ट आम्नातः । १८ । मितासश्च संमितासश्च न इति
सर्वज्ञानुपजति । १९ ।

इति षोडशी कण्डिका ।

यदि कामयेत क्षवं विश्वं औजीयः स्यादिति ग्रामे-
ऽनुवाक्यस्य चौणि चत्वारि वा पदान्यनुद्रुत्यारण्येऽनु-
वाक्यमनुद्रुत्य ग्रामेऽनुवाक्यस्य श्रेयेण जुहुयात् । १ ।
एवमादितस्त्रिभिर्गणैर्हुत्वारण्येऽनुवाक्येन जुहुयात् । २ ।
यथा पूर्वैरेवं विभिर्दत्तरैर्गणैः । ३ । यदि कामयेत विद्व-
क्षवादौजीयसौ स्यादिति यथासमाम्नातमादितस्त्रिभि-
र्गणैर्हुत्वारण्येऽनुवाक्यस्य षट्सु^४ पदान्तरालेषु पञ्चणा-
नोप्यारण्येऽनुवाक्येन जुहुयात् । ४ । यथा पूर्वैरेवं

१ नयेद दृष्टं H. २ Thus all BISH. and Mādharādhārya on Taitt. S.
4. 6. 5, p. 629. — Vājās. S 17 85 has साकी ३ चीर्जिपी BN, चीर्जिपी
Vājās. S 17 85 ४ षट् H.

त्रिभिरुत्तरैर्गणैः । ५ । न संप्रेष्यति न संमार्ष्टि नानू-
याजान्यजति । ६ । यं कामयेत क्षत्रेणास्य क्षत्रं हन्यात्प्र-
स्वादायंतनाह्यवेतेति तस्यारण्येऽनुवाक्येनाग्निष्टं रथ-
वाहनं वा व्यङ्गयेदित्ययज्ञसंयुक्तः कल्पः । ७ । अग्ना-
विष्णू सजोपसेति चतुष्टईतं 'हुत्वौदुम्बरीं' सुचं
व्यायाममाचीं शृदा प्रदिग्धां पद्यादासेचनवतीं घृतस्य
पूरयित्वा वाजश्च मे प्रसवश्च म इति संततां वसोर्धारां
जुहोत्या मन्त्रसमापनात् । ८ । यं कामयेत प्राणान-
स्यान्नाद्यं वि ह्रिष्यामिति विग्राहं तस्येत्युक्तम् । ९ ।
यदाज्यमुच्छिष्येत तस्मिन्ब्रह्मौदनं पक्वा चतुरो ब्राह्म-
णान्भोजयेत् । चतुःशरावं वौदनं पक्वा तद्यज्जनं
भोजयेत् । १० । प्राशितवद्वायतसो धेनूर्दद्यात् । ११ ।
समुद्रादूर्मिरिति तिष्ठः । १२ ।

इति सप्तदशी कण्डिका ।

विधा हितं पणिभिर्गुह्यमानं गवि देवासो घृतम-
न्वविन्दन् । इन्द्र एकं सूर्यं एकं जजान वेनादेकं स्वधया
निष्टतक्षुः ॥ एता अर्पन्ति हृद्यात्समुद्राच्छतव्रजा रिपुणा-
नावचक्षे । घृतस्य धारा अभि चाकशीमि हिरण्ययो

वेतसो मध्यं आसाम् ॥ सम्यक् स्रवन्ति सरितो न
 ना अन्तर्हृदा मनसा पूयमानाः । एते अर्पन्त्यूर्मयो
 दृतस्य मृगा इव क्षिपणोरीपमाणाः ॥ सिन्धोरिव
 प्राध्वनें शूयनासो वातप्रमियः पतयन्ति यक्षाः । दृतस्य
 धारा अरुपो न वाजी काष्ठा भिन्दन्मूर्मिभिः पिन्व-
 मानः ॥ अभि प्रवन्त समनेव योषाः कल्याण्यः संय-
 मानासो अग्निम् । दृतस्य धाराः समिधो नसन्त ता
 जुषाणो ह्वयन्ति जातवेदाः ॥ कन्या इव वहतुमेतथा उ
 अञ्ज्यञ्जाना अभि चाकशीमि । यच्च सोमः स्रवते
 यच्च यज्ञो दृतस्य धारा अभि तत्पवन्ते ॥ अभ्यर्पत सुष्टुतिं
 गव्यमाजिमत्मासु भद्रा द्रविणानि धत्त । इमं यज्ञं
 नयत देवता नो दृतस्य धारा मधुमत्पवन्ते ॥ धामन्ते
 विश्वं भुवनमधि श्रितमन्तः समुद्रे हृद्यन्तरायुपि ।
 अपामनीके समिधे य आधृतस्तमश्याम मधुमन्तं त
 कर्मिमिति हुतां ह्वयमानां वा यजमानो ऽनुमन्त्र-
 यते । १ ।

• इत्यष्टादशी कण्डिका ।

वाजप्रसवीयं जुहोति । १ । सप्त ग्राम्या ओपधयः
 सप्तरण्याः । २ । पृथगन्नानि द्रवीकृत्यौदुम्बरेण सुवेण
 वाजस्येमं प्रसवः सुपुव इति ग्राम्या हुत्वारण्या जुहोति ।
 ३ । हुत्वाहुत्वा पाथ्यां संपातमवनयति । ४ । दक्षिणं
 प्रत्यपिपक्षमौदुम्बरीनासन्दीं प्रतिष्ठाप्य तस्यां कृष्णा-
 जिनं प्राचीनग्रीवमुत्तरलोमास्तौर्यं तस्मिन्नासीनं यज-
 मानमग्निमन्वारब्धं संपातैरभिपिब्वति । ५ । ध्याघ्र-
 चर्मणि राजन्यम् । बस्ताजिने वैश्यम् । कृष्णाजिने
 ब्रह्मवर्चसकामम् । ६ । बस्ताजिने पुष्टिकाममित्येके ।
 ७ । देवस्य त्वेत्यनुद्रुत्याग्नेस्त्वा साम्राज्येनाभिपिब्वामीति
 ब्राह्मणम् । इन्द्रस्येति राजन्यम् । इहस्पतेरिति वैश्यम् ।
 ८ । राजन्यवैश्ययोर्मन्त्रवियर्यासमेके समामनन्ति ।
 ९ । प्राङ्मुखमासीनं प्रत्यङ्मुखस्त्रिपृष्णीर्यतो ऽभि-
 पिब्या मुखादन्ववसावयति । १० । तदाहुर्होतव्यमेव
 नहि सुपुवाणः कंचन प्रत्यवरोहतीति । ११ । नक्तोपा-
 सेति कृष्णायै श्वेतवत्सायै पयसा हुत्वा पडभिः पर्या-
 यैर्द्वादश राष्ट्रभृतो जुहोति । १२ ।

इत्येकोनविंशी कण्डिका ।

ऋतापाडृतधामेति पर्यायमनुद्रुत्य तस्मै स्वाहेति
 प्रथमामाहुतिं जुहोति । ताभ्यः स्वाहेत्युत्तराम् । १ ।
 एवमितरान्पर्यायान्विभजति । २ । भुवनस्य पत इति
 पर्यायाणां सप्तम्याहुतीनां त्रयोदशी । ३ । एतेन
 व्याख्यातम् । ४ । भुवनस्य पत इति रथमुखे पञ्चाहु-
 तीर्जुहोति । दश वा । ५ । उपर्याहवनीये रथशिरो
 धार्यमाणमभिजुहोतीत्येके । ६ । अभिहुतमुद्यम्याध्वर्यो-
 रावसथं हरन्ति । ७ । अनुनयन्ति चीनश्चान् । चतुरो
 वा । ८ । तान्सरथानध्वर्यवे ददाति । ९ । वडवा इत्ये-
 केपाम् । वडवे इत्येकेपाम् । १० । समुद्रो ऽसि नभस्वा-
 नित्यञ्जलिना चीणि वातनामानि जुहोति । ११ ।
 नह्येतस्यावदानमस्तीति विज्ञायते । १२ । कृष्णाजिन-
 पुटेन वातं जुहोतीत्येके । १३ । अग्न उदधे या त इषु-
 र्युवा नामेति पञ्चाज्याहुतीर्हुत्वा समीची नामासि
 प्राची दिगिति दध्ना मधुमिश्रेण षट् सर्पाहुतीरनु-
 परिचारम् । १४ । हेतयो नाम स्थेति पण्महाहुतीर्यथा
 सर्पाहुतीः । १५ । सुवर्नं घर्म स्वाहेति पञ्चार्काहुतीः ।
 १६ । यास्ते अग्ने सूर्ये रुच इति तिस्रो रुचः । १७ ।

वेद्यास्तरणादि सौमिकं कर्म प्रतिपद्यते । १८ । यत्प्रा-
ग्धिष्णियनिवपनास्तत्कृत्वा । १९ ।

इति विंशी कण्डिका ।

ममाग्ने वर्चो विहवेष्टस्त्वित्यनुवाकेन प्रतिमन्त्रमिष्ट-
काभिर्धिष्ण्यांश्चिनोति । १ । अग्नमवमा आग्नीध्रीय
उपदधाति । २ । द्वादश षोडशैकविंशतिं चतुर्विंशतिं
वा होषीये । एकादश ब्राह्मणाच्छंसीये । पण्माज-
सीये । ३ । अष्टावष्टावन्त्येषु धिष्णियेषूपदधातीति
विज्ञायते । ४ । चतुरग्राः परिमण्डला वा धिष्ण्याः ।
५ । तेषां यावत् इष्टकास्तावतीः शर्कराः परिश्रिताः ।
६ । तव श्रिये व्यजिहीत पर्वतो गवां गोचमुदस्तजो
यदङ्गिरः । इन्द्रेण युजा तमसा परीदृतं बृहस्पते निर-
पामौजो अर्णवम् ॥ बृहस्पते अति यदर्यो अर्हात् ॥
बृहस्पतिः समजयदस्तुनि महो ब्रजान्गोमतो देव अपः ।
अपः सिपासन्सुवरप्रतीतो' बृहस्पतिर्हन्त्यमित्रमर्क-
रिति तिष्ठो ब्रह्मसदने । ७ । यमो दाधार पृथिवीं
यमो विश्वमिदं जगत् । यमाय सर्वमित्तस्ये यत्प्राणदायु-

रक्षितम् ॥ यथा पञ्च यथा पञ्चयथा पञ्चदशर्षयः । यमं
यो विद्यात्स ब्रूयाद्यथैकं चरिष्विजानते ॥ त्रिकद्रुकेभिः
पतति पटुवीरेकमिदृहत् । गायत्री त्रिष्टुप् छन्दांसि
सर्वा ता यम आहितेति तिस्रो मार्जालीये । ८ ।

इत्येकविंशौ कण्डिका ।

मृडा नो रुद्रोत नो मयस्कृधि ॥ अश्याम ते सुमतिं
देवयज्यया क्षयद्वीरस्य तव रुद्र मीढुः । सुन्नायन्नि-
दिशो अस्माकमा चरारिष्टवीरा जुह्वाम ते हविः ॥
त्वेपं वयं रुद्रं यज्ञसाधनं वहुं कविमवसे नि ह्वयामहे ।
आरे अस्मदमतिं हेडो अस्यतु सुमतिमिद्वयमस्या
दृणीमह इति तिस्रश्चात्वाले । १ । इव्यं प्रीणीहि इव्यं
श्रीणीहि इव्यं पच इव्यं अपय इव्यमसि इव्याय त्वा
इव्येभ्यस्त्वा इव्ये सौदेत्यष्टौ शामिचे । २ । अव ते हेडः ।
उदुत्तमम् । तत्त्वा यामीति तिस्रो ऽवभृथे । ३ । तासु
प्रचरन्ति । ४ । खण्डाः क्षणा लक्षणाश्चोत्कर उद-
स्यति । ५ । अवशिष्टाथ भित्त्वा यत्प्राग्यूपसंमाना-
त्तत्कृत्वैकयूपमेकादश वा यूपान्संमिनोति । ६ । तेषां

पूर्वेद्युरग्निष्ठम् । अत्रैवेतरान् । श्रौ वा । ७ । एकयूपे
वैकादशिनानुपाकरोति । ८ । अग्नीषोमीयस्य पशु-
पुरोडाशमष्टौ देवसुवां हवींष्यनुनिर्वपति । ९ । समानं
तु स्विष्टकृदिडम् । १० ।

इति द्वाविंशी कण्डिका ।

पुरस्तात्मातरनुवाकादग्निं युनज्मीति तिसृभिरभि-
मृशन्नग्निं युनक्ति । १ । यद्येनं पूर्वं आतृव्यो ऽभीव-
स्थादष्टौ गायत्रीः पुरस्तादहिष्यवमानादुपदध्यात् ।
एकादश चिदुभः पुरस्तान्माथ्यंदिनात् । द्वादश जगतीः
पुरस्तादाभीवात् । २ । यदि वापर एतद्विपर्येतम् ।
उपरिष्ठात्यवमानेभ्य उपधीयन्ते । ३ । पशुकालं आग्नेयं
सवनीयं पशुमुपाकरोति । श्लेकादशिनान्वा । ४ ।
दक्षिणाकाले हिरण्यपात्रं मधोः पूर्णं शतमानस्य कृतं
चित्रं देवानामित्यवेक्ष्याश्वेनावग्राप्य ब्रह्मणे ददाति । ५ ।
अध्वर्यवे कल्याणीर्दक्षिणा ददाति । ६ । यद्यस्याग्निं
चिनोति यज्ञायज्ञीयस्य स्तोत्र एकयाग्रस्तुतं भवति ।
७ । अथ नमस्ते अस्तु मा मा हिंसीरिति द्वाभ्यामग्नि-
मभिमृश्यैकादश समिष्टयजूंषि जुहोति । ८ । नवाध्व-

रिकाणि हुत्वेष्टो यज्ञो मृगुभिरिति दशमैकादशे
 जुहोति । ९ । अनूबन्धावपायां हुतायामौदुम्बरीं सुचं
 घृतस्य पूरयित्वेमं स्तनमूर्जस्वन्तं धयापामित्यग्नेर्विमोकं
 जुहोति । १० । हुते सक्तुहोमे यदाकृतादिति दशा-
 कृतीर्हुत्वा प्रत्यवरुद्ध^१ पुनर्मनः पुनरायुरागा^२त्पुनः
 प्राणः पुनराकृतमागात्^३ । वैश्वानरो रश्मिभिर्वाह-
 धानो ऽन्तस्तिष्ठत्वमृतस्य गोपा इत्युपतिष्ठते । ११ । ये
 ऽग्नयः पुरीष्या इति प्रयास्यन्नाग्निभिरग्निं^४ यजमान
 उपतिष्ठते । १२ ।

इति त्रयोविंशौ कण्डिका ।

उप त्वाग्ने दिवेदिव इति तिसृभिरन्येषामग्नीन्^५
 दृष्ट्वाग्निं चित्वा सौचामण्या यजेत । मैत्रावरुण्या 'चामि-
 क्षया । १ । संवत्सरं न कंचन प्रत्यवरोद्देशं च^६ रामा-
 मुपेयात् । न पक्षिणो ऽश्रीयेयात् । २ । यावज्जीवं च^७
 मस्तिष्कस्य नाश्रीयान्न च वर्पति धावेत् । ३ । यदि

१ प्रत्यवरोद्ध II. १ पुनरायुर्मं आगात् NO like Taitt. Âr 2. 5. 17;
 compare however Âpast Sr 10. 18 3 १ •हुर्मं स आगात् () like Taitt.
 Âr ; compare the passage in our Sûtra, just quoted १ •रग्नीन् O
 १ •मग्निं II १ वा० O ३ च is missing in O.

धावेदुपावर्तेत । ४ । न द्वितीयं चित्त्वान्धस्य स्त्रियमु-
 पेयात् । न तृतीयं चित्त्वा कांचन । 'भार्यां वोपेयात् ।
 ५ । अग्निं चित्वैतस्मिन्संवत्सरे यो नर्भुयात्स 'ऋतुमा-
 हरमाण एकचित्तीकं चिन्वीत । ६ । सलिलाय त्वेत्यष्टौ
 नानामन्त्रा उत्तरवेद्यामुपदध्यात् । यथार्थं लोकंपृणा
 अथ पुरीषम् । ७ । 'अथ यो न प्रतितिष्ठेत्स ऋतु'मा-
 हरमाण एकचित्तीकमेव चिन्वीत । ८ । संयच्च प्रचेता-
 येति पञ्च नानामन्त्रा उत्तरवेद्यामुपदध्यात् । यथार्थं
 लोकंपृणा अथ पुरीषम् । ९ । विपरीतौ कामावेके
 समामनन्ति । १० । पुनश्चित्स्त्रिष्वर्थेषु श्रूयते । 'अव-
 णार्थे समृद्धार्थे संतानार्थे वा । ११ । 'अवणार्थां' व्याख्या-
 स्यामः । १२ । यदीष्ट्वा यदि पशुना यदि सोमेन
 यजेत यो ऽस्य पुराग्निस्तमन्ववसाय यजेत । १३ । अपि
 वा येनर्पय इत्यष्टौ नानामन्त्रा उत्तरवेद्यामुपदध्यात् ।
 यथार्थं लोकंपृणा अथ पुरीषम् । १४ ।

इति चतुर्विंशोऽध्यायः ।

१ भार्या वा is missing in B १ Corrected, all MSS have ऋतुमाः.
 N has एतुम् instead of ऋतुम्. २ The following two paragraphs
 are missing in BH ३ N has एतुम् instead of ऋतुम्. ४ च. BN.
 ५ Corrected; all MSS have 'चार्थ'. Supply पुनश्चित् and compare below
 २५, १० and १३

अपि वोत्तरवेद्यामुपर्यग्री धार्यमाणे प्रजापतित्वा
सादयतु तथा देवतयाङ्गिरस्वद्भुवा सीदेत्युत्तरवेदिम-
भिमृशेत् । १ । अपि वा तिस्रः स्वयमावृणाः । २ ।
तासामुपधानकल्पः । ३ । स्वयमावृणा सामपुरीषम् ।
एवं विहिता द्वितीया । अपुरीषा तृतीया । ४ । अपि
वा तिस्रः स्वयमावृणास्तिस्रश्च विश्वज्योतिषः । ५ ।
तासामुपधानकल्पः । ६ । स्वयमावृणा सामपुरीषमथ
विश्वज्योतिः । एवं विहिता द्वितीया । तृतीयस्यां तु
विश्वज्योतिः प्रथमाथ स्वयमावृणाथ^१ सामपुरीषम् ।
७ । अपि वाष्टौ लोकंपृणाः पुरीषम् । एकादश लोक-
पृणाः पुरीषम् । द्वादश लोकंपृणाः पुरीषम् । ८ ।
अग्निं चित्वा यः सीमेन यजेत स एता एकत्रिंशत् लोकं-
पृणा उत्तरवेद्यामुपधाय यजेत । ९ । समृद्धार्थायां तु
द्वितीयं चिन्वानो द्वितीयस्यां चितौ येनर्पय इत्यष्टौ
नानामन्त्रा उत्तरवेद्यामुपदध्यात् । अष्टौ च^२ लोकंपृणा
अथ पुरीषम् । १० । श्वो भूत एताथैव नानामन्त्रा एका-
दश च^३ लोकंपृणा अथ^४ पुरीषम् । ११ । श्वो भूत एता-
थैव नानामन्त्रा द्वादश च लोकंपृणा अथ^५ पुरीषम् ।

१२ । संतानार्थायां तु तृतीयं चिन्वानस्तृतीयस्थां चितौ
येनर्पय इत्यष्टौ नानामन्त्रा उत्तरवेद्यामुपदध्यात् ।
यथार्थं लोकंपृणा अथ पुरीषम् । १३ ।

इति पञ्चविंशौ कण्डिका ।

अथो खल्वाहुर्न चेतयेति । रुद्रो वा एष यदग्नि-
रित्युक्तम् । १ । छन्दश्चितमिति काम्याः । ते शुक्लेष्वनु-
क्रान्ताः^१ । २ । तापश्चिते ऽग्नौ संवत्सरं दीक्षाः । संवत्सर-
मुपसदः । ३ । पुरस्तादुपसदामाग्नेयमष्टाकपालमिति
पञ्च चतुरथतुरो मासानेकैकेनोपसन्नन्त्रेण जुहोति ।
४ । अनूपसदमग्निं चिनोति । ५ । द्वौ द्वौ मासावेकैका
चितिः । चतुर उत्तमा^२ । ६ । चतुःस्तनं^३ चित्तनं द्वि-
स्तनमेकस्तनमिति त्रींस्त्रीन्मासान्वतानि । ७ । ऋषी-
णामाग्नेयेन संवत्सरमुपधान आस्ते । ८ । विज्ञायत
एतद्वा ऋषीणामाग्नेयं यद्याज्ञसेनी चित्तिरिति । ९ ।
यानि वा दशतयीष्वाग्नेयानि सूक्तानि स्थुस्तैरुपद-
ध्यात् । १० । सूक्तपरिमाणा नानामन्त्रा द्रष्टकाः^४ ।
यथार्थं लोकंपृणा अथ पुरीषम् । ११ । तृतीये संव-

१ शुक्ले ऽनुक्रान्ताः H. २ Thus N only ; the other MSS. have चतुर-
३ उत्तमाः H.N. ४ चतुस्तनं all MSS ५ दाघः B. ६ O adds उत्तरवेद्या-
मुपदध्यात् .

त्सरे ऽभिजित्वा विश्वजिता वा यजेत । १२ । सर्ववेदसं
 ददाति । १३ । उदवसाय रोहिणीं वत्सच्छवीं सकर्ण-
 पुच्छावच्छातां^१ सखुरां सखुरिकां वा बहिलीमः^२ परि-
 धायोष्णीषेण प्रदक्षिणं शिरो वेष्टयित्वौदुम्बरं चमस-
 मादत्ते । औदुम्बरीं चाभ्रीं^३ वैखवीं वा कल्माषीं पूर्व
 वत्प्रमाणाम् । १४ । अरख्यौदुम्बरे तिस्रो रात्रीर्वसतो
 मूलफलभक्षौ । खनिवेण वा जीवतः । मूलं परिखा-
 यैतस्मिन्पात्रे ऽवधायान्योऽन्यमप्याददतः^४ पत्नी यज-
 मानश्च । १५ । न मृन्मयेन पिवतः । १६ । समूहकेन^५
 खनातकेन वा यजमानो भक्षमिच्छेत । उपवीक्षाये-
 णोपविहन्तेन^६ वा पत्नीत्येके । १७ । निपादे तिस्रो
 रात्रीर्वसतः । वैश्ये तिस्रः । राजन्ये तिस्रः । ब्राह्मणे
 वा^७ तिस्रस्तिस्रः । १८ । संवत्सरं न याचेत् । न च
 दीयमानं प्रत्याचक्षीत । १९ । न चेत्संवत्सरं द्वादशाहं
 द्वादशाहम् । २० ।

इति षड्विंशी कण्डिका ।

इति सप्तदशः प्रश्नः ॥

१ Corrected according to Kāty. Sr. 22 I. 20, the MSS. have
 •वत्सज्जाता १ Thus N only, the other MSS. have •कंसि . १ पाणि DE,
 बायो O. २ •पादधन B, •पादाय N. ३ समूहेन DE. ४ Sic! •पविह-
 नेन DE. ५ N omits वा .

श्रोम् ॥

शरदि वाजपेयेन यजेत ब्राह्मणो राजन्यो 'वर्द्धि-
कामः । १ । नित्यवदेके समामनन्ति । २ । प्रजापति-
माप्नोति । ३ । तस्य षोडशिवत्कल्पः । ४ । सर्वः सप्तदशो
भवति । ५ । सप्तदश दीक्षाः । तिस्र उपसदः । एक-
विंशैः प्रसुतः । ६ । त्रयोदश वा दीक्षाः । तिस्र उप-
सदः । सप्तदशैः प्रसुतः । ७ । सप्तदशारत्निर्वैल्वो यूपः
खादिरो वा तूपरश्चतुरश्रो गोधूमपिष्टपातो गोधूम-
कलापी वा । ८ । यत्प्रागुपसद्वास्तस्मिन्कृते प्रतिप्रस्थाता
सुरायाः कल्पेन सुरां संदधाति । ९ । 'परिसुद्वयति ।
१० । खरकाले प्रतिप्रस्थाता दक्षिणस्य हविर्धानस्याध-
स्तात्पश्चादक्षं सुराग्रहार्थं द्वितीयं खरं करोति । ११ ।
रशनाकाले सप्तदशभिर्वासोभिर्यूपं वेष्टयति । १२ ।
पाचसंसादनकाले ऐन्द्रमतिग्राह्यपाचं प्रयुज्य तत्समीपे
पञ्चैन्द्राण्यतिग्राह्यपाचाणि प्रयुनक्ति । १३ । तेषां पूर्वेषु'

१ इदि० B, वा इदि० N. १० विंशं B, विंशतिं N, विंशती O १० इयं B.
४ परिसुद्वयं B, परिसुद्वयं DO, परिसुद्वयं N. cf. 12. 1. 21 ४ पूर्वेषु O.

कल्पो व्याख्यातः । १४ । षोडशिपात्रं प्रयुज्य तत्समीपे
सप्तदश प्राजापत्यानि सोमग्रहपात्राणि प्रयुनक्ति ।
१५ । तेषां षोडशिपात्रवत्कल्पः । १६ । अपरस्मिन्खरे
प्रतिप्रस्थाता सप्तदशोपयामान्मृन्मयानि सुराग्रहपा-
त्राणि प्रयुनक्ति । १७ ।

इति प्रथमा कण्डिका ।

ग्रहकाले ऐन्द्रमतिग्राह्यं गृहीत्वोपयामगृहीतो ऽसि
नृपदं त्वेति पञ्चैन्द्रानतिग्राह्यान्गृह्णाति । १ । तेषां
पूर्ववत्कल्पः । २ । षोडशिनं गृहीत्वाया विष्टा जनय-
न्कर्वराणीति सप्तदश प्राजापत्यान्सोमग्रहान्गृह्णाति ।
३ । तेषां षोडशिवत्कल्पः । ४ । कुविदङ्गेत्यपरस्मिन्खरे
प्रतिप्रस्थाता सप्तदशभिरुपयामैः सुराग्रहान्गृह्णाति ।
५ । विपरीते ग्रहण्यावेके^१ समामनन्ति । ६ । व्यतिपङ्गं
सोमग्रहैः सुराग्रहान्गृह्णाति । ७ । पूर्वोऽध्वर्युर्गृह्णाति ।
जघन्यः प्रतिप्रस्थाता । ८ । पुरोऽद्यं सोमग्रहान्सादयति ।
पश्चादद्यं सुराग्रहान् । ९ । देव सवितः प्र सुवेति सव-

^१ Thus OB, Q has परिष्कारेके, the other MSS ग्रहण्यावेके The two
verses, mentioned in § 3 and 5, are intended, and their inversion in
Maltr S 7 11 4 (at the end) is referred to

नादौसवनादौ जुहोति । कर्मणःकर्मणो वा पुरस्तात् ।
 १० । हिरण्यमालिन ऋत्विजः सुत्ये ऽहनि प्रचरन्ति ।
 ११ । पशुकाले^१ चीन्क्रतुपशूनुपाकृत्य मारुतीं वशामु-
 पाकरोति । सारस्वतीं च मेघीमपन्नदतीम् । १२ ।
 सारस्वतं मेघमुपाकृत्य सप्तदश प्राजापत्यान्पशूनुपाक-
 रोति श्यामांस्तूपगनेकरूपान् । १३ । पर्यभिक्तानां
 सारस्वत्यन्तान्पूर्वानालभन्ते । १४ । सारस्वतप्रभृतीनु-
 त्तरान्धारयन्ति । १५ । प्रतिपशु बर्हिषीत्युक्तम् । १६ ।
 प्राङ् माहेन्द्रात्कृत्वा माध्यंदिनीयान्वा^२ पुरोडाशान्नि-
 रूप्य सारस्वतस्य पशु^३पुरोडाशं निरूप्य बर्हस्पत्यं निवारं
 सप्तदशशरावं चरुं निर्वपति । द्वादश मन्त्रेण । तूष्णी-
 मितराणि । १७ । पयसि अययति । १८ । दाक्षिण्यौ
 होमौ हुत्वा । १९ ।

इति द्वितीया कण्डिका ।

इन्द्रस्य व्रजो ऽसीति रथमुपावहत्वा^४ स्वन्तरित्व-
 श्वानसु स्नापयन्ति^५ । १ । अयां नयादिति रराटानि
 प्रतिमार्ष्टि । २ । वायुर्वा त्वा मनुर्वा त्वेति प्रष्टिवादिनं

रथं युनक्ति । नृष्णीमितरान्पोडश रथान् । ३ । दक्षि-
णाकाले सप्तदश रथान्ददाति । सप्तदशानांसि^१ सप्तद-
शाथान्सप्तदश हस्तिनः सप्तदश निष्कान्सप्तदश दास्यः
सप्तदशाजाः सप्तदशावीः सप्तदश वासांसि सप्तदश
गवां शतानि । ४ । अथैकेषाम् । सप्तदश गवां शतानि
ददाति । सप्तदशानांसि युक्तानि^२ सप्तदशाथरथान्स-
प्तदश हस्तिनः सप्तदश निष्कान्सप्तदश दास्यः सप्तदश
दुन्दुभीन् । ५ । एष आसी वाजपेयः । ६ । अथ कुरु-
वाजपेयः । ७ । वयसोवयसः सप्तदश सप्तदशानि ददा-
ति । ८ । एकहायनप्रभृत्या पञ्चहायनेभ्यो वयांसि । ९ ।
अनुदिष्टासु दक्षिणासु यजुर्युक्तमध्वर्यवे ददाति । १० ।
शेषः साधारणः । ११ । अग्नेणाहवनीयमुदीचः प्राचो
वा रथानयस्थापयन्ति । १२ । तेषां दक्षिणो यजुर्युक्तः ।
१३ । अग्नेणामोभं^३ राजमुचो ऽवस्थाय सप्तदश प्रव्या-
धानिपुमस्यति । १४ । यच्च जघन्यं निपतति तथौदुम्ब-
रौ काष्ठां लक्ष्णं मिनोति । १५ ।

इति तृतीया कण्डिका ।

प्राङ् माहेन्द्रात्कृत्वा नैवारे सर्पिरानीय चात्वाले
 ऽवदधाति । १ । तं राजपुत्रो गोपायति । २ । चात्वाले
 रथाक्षाकृति काष्ठं निषाय^१ तस्मिन्नौदुम्बरं रथचक्रं
 सप्तदशारं प्रतिमुञ्चति । ३ । उत्तरस्यां वेदिश्रोण्यां
 सप्तदश दुन्दुभीन्प्रवधन्ति । ४ । विष्णोः क्रमो ऽसीति
 रथं^२ यजमानो ऽभ्यैति^३ । ५ । अङ्गौ न्यङ्गाविति रथ-
 चक्रे अभिभृशति । पञ्चसी वा । ६ । इन्द्राय वाचं वद-
 तेति दुन्दुभीन्संहादयन्ति^४ । ७ । देवस्याहं सवितुः
 प्रसवे वृहस्पतिना वाजजिता वाजं जेषमित्यौदुम्बरं
 रथचक्रं ब्रह्मारोहति । ८ । तमाह वाजिनां साम
 गायेति । ९ । तस्य चक्रं त्रिः प्रदक्षिणमावर्तयति^५ ।
 १० । वर्तमाने ब्रह्मा गायति । ११ । देवस्याहं सवितुः
 प्रसवे वृहस्पतिना वाजजिता वर्षिष्ठं नाकं रुहेयमिति
 यजुर्युक्तं यजमान आरोहति । १२ । वाजस्तत इत-
 रान्वधान् । १३ । वाजिनो वाजजितो वाजं सरिष्यन्तो
 वाजं जेष्यन्तो वृहस्पतेर्भागमव जिघ्रतेति नैवारमश्वौ
 धुर्याववप्रापयति । सर्वान्वा । १४ । वृहस्पतेर्भागे नि

१ निषाय N. २ N omits रथं. ३ अभ्यैति NOQ ४ संहादयन्ति DER.

५ अवर्तयन्ति BI^१.

मृद्दुमिति प्रपौथेषु च लेपान्निमार्ष्टि । १५ । अथाज-
नीत्यथाजनीमा^१दायाध्वर्युर्यजुर्मुक्तमधिरुद्धावांसि स-
त्तिरसीति तयाथान्समवक्षिणोति । १६ । अनभ्यासा-
दयन्त इतरे रथाः पथादनुयान्ति । १७ । वाजिनो वाजं
धावतेति चतसृभिर्धावतो ऽनुमन्वयते । १८ । अग्निरे-
काक्षरेणेति धावत्सूज्जितौर्यजमानं वाचयति । १९ ।
लक्षणं प्राप्योदक्ष आहृत्य^२ प्रदक्षिणमावर्तयन्ते^३ । २० ।
मितद्रव इति चतसृभिः प्रत्याधावतो ऽनुमन्वयते । २१ ।

इति चतुर्थोऽध्यायः ।

आ मा वाजस्य प्रसवो जगम्यादिति प्रत्यास्ततेषु
हुत्वा पुनर्नैवारमवग्रापयति । सस्तवांस इति लेपांश्च
निमार्ष्टि । १ । इयं वः सा सत्या संधाभृदिति दुन्दु-
भिविमोचनीयं होमं जुहोति । २ । सेवा^४न्वोपस्पृशति ।
३ । हृण्णलं हृण्णलं वाजस्तृह्याः प्रयच्छति । ४ । तानि
प्रत्यादाय^५ ब्रह्मणे ददाति । मधुष्ठालं च सौवर्णं
शतमानस्य कृतम् । ५ । अत्र माहेन्द्रस्य स्तोत्रमुपाक-
रोति । ६ । अमस्तुते क्षचस्योल्बमसीति तार्थं यजमानः

परिधत्ते । ७ । अक्षस्य योनिरसीति दर्भमयं पत्नी । ८ ।
जाय एहीति यजमानः पत्नीमामन्त्रयते । ९ । रोहान्व
हीतीतरा प्रत्याह । १० । त्रिरामन्त्रयते । त्रिः प्रत्याह ।
११ । अहं नावुभयोः सुवो रोक्ष्यामीति यजमानो
ऽन्ततः । १२ । वाजश्च प्रसवत्येति द्वादश वाजप्रसवीया-
न्तोमान्हुत्वायुर्यज्ञेन कल्पतामिति दशभिः कल्पैः
सरजसे निश्रण्या यूपं यजमान आरोहति । १३ ।
सुवर्देवाँ अगन्मेत्यग्रं प्राप्य जपति । १४ । समहं प्रजयां
सं मया प्रजेति 'गृहान्प्रेक्षते । १५ । तमाश्वत्यैरास-
पुटैरूपपुटैरुभयैर्वा वैश्याः प्रतिदिशमर्पयन्ति । मह-
र्त्विजो वा दीर्घवंशेषु प्रवध्य । १६ । अन्नाय त्वेति पुर-
स्ताद्ध्वर्युः । अन्नाद्याय त्वेति दक्षिणतो ब्रह्मा । वाजाय
त्विति पश्चाद्धोता । वाजजित्यायै त्वेत्युत्तरत उक्ताता ।
१७ । मुखतो ऽभिघ्नन्ति । १८ । हन्तारं हन्तारमभिपर्या-
वर्तते । १९ । इयं ते राणिमद्याय यन्त्राय धर्वाय कृष्यै
क्षेमाय रय्यै पोषायेति प्रत्यवरोहति । २० । अग्रेण
यूपं वस्ताजिनं प्राचीनग्रीवमुत्तरलोमास्तीर्य । २१ ।

इति पञ्चमी कण्डिका ।

तस्मिञ्छतमानं हिरण्यं^१ निधायाऽमृतमसीति हिरण्ये
 दक्षिणं पादं यजमानः प्रतिष्ठापयते^२ । १ । पुष्टिरसि
 प्रजननमसीति वस्ताजिने सव्यम् । २ । तस्मादासन्दौ-
 मारोहति । ३ । दिवं^३ प्रोष्ठिनीमारोह तामारुह्य
 प्रपश्यैकराणमनुष्याणामित्यारोहन्तमभिमन्त्रयते । ४ ।
 सप्तभिः सप्त पूर्वानन्नहोमाञ्जुहोति । ५ । माहेन्द्रस्य
 स्तोत्रं प्रत्यभिषिच्यते यथाग्निचित्यायाम् । ६ । माध्यं-
 दिनस्य सवनस्य मध्यम उक्त्यपर्याये ब्रह्मसाम्युपाकृते
 ऽथ सारस्वतप्रभृतीनुत्तरानासृजन्ते । ७ । तेषामनभि-
 धारिताभिर्वपाभिः प्रचरति । ८ । सारस्वतस्य वपया
 प्रचर्य^४ समवदायेतरेषां वपाभिः प्रचरति । ९ । सार-
 स्वतस्य पशुपुरोडाशेन प्रचर्य नैवारेण प्रचरति । १० ।
 तमानं तु स्विष्टकृदिडम् । ११ । महर्त्विजो हविरुच्छि-
 ष्ठांश्च भवन्ति । १२ । आग्नीध्रे हविःशेषान्भक्षयन्ति ।
 १३ । अथ सारस्वत्यन्तानां दैवतेन प्रचरति संवादा-
 द्येडायाः । काले वा । १४ । षोडशिना प्रचर्य होतृ-
 चमसमुत्थाथमसानुन्वीथ वृहतः^५ स्तोत्रमुपाकरोति ।
 १५ । प्रचरणकाले होतृचमसमध्वर्युरादत्ते । चमसां-

अमसाध्वर्यवः । ऋत्विज इतरान्सोमग्रहान् । १६ ।
सुराग्रहाणां मुखं प्रतिप्रस्थातादत्ते । वाजस्तुत इतरा-
न्सुराग्रहान् । १७ ।

इति षष्ठी-कण्डिका ।

संपृच स्थ सं मा भद्रेण पृङ्गेति प्राङध्वर्युः सोम-
ग्रहैरुद्धवति । विपृच स्थ वि मा पाप्मना पृङ्गेति प्रत्यङ्
प्रतिप्रस्थाता सुराग्रहैः । १ । आहवनीयन्यन्ते सोम-
ग्रहैरवतिष्ठन्ते । मार्जालीयन्यन्ते सुराग्रहैः । २ । प्रच-
रति सोमग्रहैः । ३ । वषट्कारानुवषट्कारी सुराग्रहा-
ननुप्रकम्पयन्ति । ४ । व्याख्यातः सोमस्य भक्षः । ५ ।
विराट्छन्दस इति भक्षमन्त्रं नमति^१ । ६ । माहृत्या
अवदानीयानि सोमग्रहांश्चत्विग्भ्य उपहरन्ति । अनव-
दानीयानि सुराग्रहांश्च वाजस्तृष्णः । ७ । तानि दक्षि-
णस्यां वेदिश्रोण्यां विमाथीकृत्य भक्षयन्ति । ८ । ककुदो
राजपुचो ध्रुवगोपो नैवारगोपो वा प्राश्नीयात् । सर्वं
वा ककुदमुपरिष्ठात्सर्वसोमेभ्यः । ९ । अथ सारस्वत-
प्रभृतीनां दैवतेन प्रचरति । १० । यज्ञारण्ये प्रचर-
न्तीति विज्ञायते । ११ । तद्यवेष्टा अनूयाजा भवन्त्य-

वृढाः^१ सुचः । तदेतैः प्रचरेयुः । तदु तथा न कुर्यात् ।
 हलति वा एतद्यज्ञो यदेवं कुर्वन्तीति^२ । १२ । तस्मा-
 द्यचैव पूर्वेषां वषाभियरेयुस्तदितरेषाम् । यवो ह्येव
 हविर्भिस्तद्धविर्भिः । १३ । संतिष्ठते वाजपेयः । १४ ।
 तेनेष्टा सौवामण्या यजेत । मैवावरुण्या^३ वामिष्ठया ।
 १५ । यावज्जीवं न कंचन प्रत्यवरोहेत् । १६ । बृह-
 स्पतिसवेन वा प्रत्यवरोहणीयेन^४ यजेत । १७ । श्वेत-
 ष्वध्वौ ह भवतीति विज्ञायते । १८ ।

इति सप्तमौ कण्डिका ।

राजा स्वर्गकामो राजसूयेन यजेत । १ । शतसहस्रं^५
 दक्षिणा । २ । अग्निष्टोमः पञ्चापवर्गः प्रथममहः । ३ ।
 पञ्च सहस्राणि पविषे ददाति । विंशतमभिषेचनीये ।
 विंशतं दशपेये^६ । दश केशवपनीये । विंशतिं व्युष्टि-
 द्विराषे । पञ्च श्वस्य धृतौ । ४ । अपि वा चत्वार्य-
 भिषेचनीये । ५ । 'प्रतिसाहस्राणीतराण्यहानि । ६ ।
 पष्टिधीणि^७ शतानि सहस्राणां^८ ददातीति बहुच-
 ब्राह्मणं भवति । ७ । तथा दक्षिणा अतिनयेद्यथास्या-

१. All MSS. omit the Vicrge

२. AQ omit इति.

३. पा० BNQII.

४. DE add वा

५. पा० पञ्चपे B.

६. पञ्चपे B

७. प्रतिपा० BRP.

८. Thus BRP, पष्टिनि O, पष्टिनि बीपि DE, पष्टि only B

९. पञ्चपे N.R.

हानि स्वकालानि स्युः । ८ । शेषमनुदिशति । ९ ।
 श्वो भूतं आनुमतादिभिरष्टाभिरन्वहं यजते । १० ।
 पिंपन्नानुमतं पश्चादुत्तरतश्च व्यवशातयति । ११ । ये
 प्रत्यञ्चः शम्याया अवशीयन्ते तन्नैर्ऋतमेककपालम् ।
 १२ । य उदञ्चस्तानुदङ् पंरेत्य वल्मीकवपामुह^१त्येद-
 महममुष्यामुष्यायणस्य क्षेपियमवयज इति शुक्त्या
 वल्मीकवपायां हुत्वेदमहममुष्यामुष्यायणस्य क्षेपिय-
 मपिदधामीति तथैव शुक्त्या वल्मीकवपाम^२पि-
 दध्यात् । १३ । वल्मीकवपाया^३ जुहोति वल्मीकवप-
 यापिदधातीत्येके । १४ । आनुमतमासाद्य नैर्ऋतेन
 प्रचरति । १५ । वीहि स्वाहेति गार्हपत्ये हुत्वा दक्षि-
 णाग्नेरेकोल्लुक् धूपायहरति । १६ । दक्षिणमपरमवा-
 न्तरदेशं गत्वा स्वकृत इरिणे प्रदरे वोपसमाधायैष-
 ते निर्ऋते भाग इत्यङ्गुष्ठाभ्यां विसंसिकाकाण्डाभ्यां वा
 नैर्ऋतं सर्वहुतं जुहोति । १७ । कृष्णं वासः कृष्णतूपं
 दक्षिणा । १८ । कृष्णं वासो भिन्नान्तमित्येके । १९ ।
 अप्रतीक्षमायन्ति निर्ऋत्या अन्तर्हित्या इति विज्ञा-
 यते । २० ।

इत्यष्टमी कण्डिका ।

स्वाहा नमो य इदं चकारेति पुनरेत्य गार्हपत्ये
 हुत्वानुमतेन प्रचरति । १ । धेनुर्दक्षिणा । २ । आदित्यं
 चरुमित्येताभिरन्वहमिष्ट्वा चातुर्मास्थान्यालभते^१ । ३ ।
 तैः संवत्सरं यजते । ४ । न शुनासीरीयं प्रतिसम-
 स्यति । ५ । ततश्चतुर्द्विषेन्द्रतुरीयेण यजते^२ । ६ ।
 अग्नेयमष्टाकपालमिति । ७ । वहिनी धेनुर्दक्षिणा । ८ ।
 तथा भ्रातृव्यवन्तं प्रियं वा याजयेत् । ९ । एतस्या एव
 रात्रेर्निशायां पञ्चधीयेन यजते^३ । १० । चतुर्धाहवनीयं
 प्रतिदिशं व्युद्धृत्य मध्ये पञ्चमं कृत्वा पृथगिध्मानुप-
 समाधाय जुह्वां पञ्चगृहीतं गृहीत्वा ये देवाः पुरःसद
 इत्येतैर्यथा लिङ्गं जुहोति । मध्ये पञ्चमेन । ११ । समूढं
 रक्ष इति मध्य इध्मानुपसमूह्यैकधो^४ पसमाधायापरं
 पञ्चगृहीतं गृहीत्वाग्नेये रक्षोघ्ने स्वाहेत्युत्तराः पञ्चा-
 द्युतीर्जुहोति । १२ । प्रष्टिवाही रथो दक्षिणा । पञ्च-
 वाही वा^५ । १३ । तेन यजेत यो रक्षोभ्यो विभीषा-
 त्पिशाचेभ्यो वा । १४ । व्युष्टायां पुराग्निहोत्रादपामार्ग-
 होमेन चरन्ति । १५ । अपां न्ययनादपामार्गानाहृत्य
 तान्सकृन्कृत्वा दक्षिणाग्नेरेकोऽश्वकं धूपायहरति । १६ ।

उत्तरमपरमवान्तरदेशं गत्वा स्वकृत इरिणे प्रदरे
 वोपसमाधाय देवस्य त्वेत्यनुद्रुत्य रक्षसो वधं जुहो-
 मीति पर्णमयेन सुवेण जुहोति । १७ । इतं रक्ष इति
 सुवमनुप्रहृत्यावधिष्म रक्ष इत्युपतिष्ठते । १८ । यदस्ते
 तदक्षिणा । वरो वा । १९ । अप्रतीक्षमायन्ति रक्ष-
 सामन्तर्हित्या इति विज्ञायते । २० ।

इति नवमी कण्डिका ।

अग्निहोत्रं हुत्वा देविकाहवींषि निर्वपति । १ ।
 धावे पुरोडाशं द्वादशकपालमिति पञ्च । २ । मिथुनौ
 गावौ दक्षिणा । ३ । पशुरप्यवोपालम्भ्यो धावे । न वा ।
 ४ । आग्रावैष्णवमेकादशकपालमिति बीशि हवींषि ।
 ५ । तेषां प्रथमेन ग्रामकामो यजेत । द्वितीयेन ब्रह्म-
 यज्ञैस्तकामः । तृतीयेन पशुकामः । ६ । वीरजनन-
 मित्येके । ७ । वैश्वानरं द्वादशकपालं निर्वपति । ८ ।
 हिरण्यं दक्षिणा । ९ । वारुणं यवमयं सर्वतः प्रादेश-
 मात्रं चरुम् । १० । अश्वोऽव्युत्तवहो दक्षिणा । ११ ।
 बार्हस्पत्यं चरुमिति द्वादशान्वहं रत्निनां हवींषि । १२ ।
 यस्य गृहे निर्वपति तत इष्टिपरिवेषणं दक्षिणा च । १३ ।

भगाय चरुश्चतुर्थी वावातायै गृहे । १४ । विचित्तगर्भा
 पष्ठौही दक्षिणा । १५ । नैर्ऋतः सर्वतो ऽङ्गुष्ठपर्व-
 मावश्चरुरित्येके । १६ । वैष्णवं चिकपालं चयोदशं तक्ष-
 रयकारयोगृहे । १७ । सर्वायसानि दक्षिणा । १८ ।
 तक्ष्णो रयकारस्य वेत्येके । १९ । रौद्रं गावीधुकं चरु-
 मक्षावापस्य गृहे । गोविकर्तस्य वा । २० । केसरपाशा-
 भिधानी^१ दक्षिणा । कृपाणो वालाभिवीतः शबलो
 वा । २१ । श्वित्स इति विज्ञायते । २२ । असिर्वाला-
 वृत्तो 'वाध्री'वालप्रतिग्रहिता गोव्यच्छिनी^२ वरासी
 दामतूपा शबलो वा वत्सतरः । २३ । अश्वः शोणकर्ण
 इत्येके । २४ । अध्वने स्वाहेति पालाकलस्य^३ गृहे
 जुहोति । २५ । अन्तदूतं ब्रुवते । २६ । वयश्चर्ममया
 बाणवन्तो दक्षिणा । धनुर्वा वेचवेष्टितम्^४ । २७ । यज-
 मानस्य गृह इन्द्राय सुत्राम्णे पुरोडाशमेकादशकपालं
 प्रतिनिर्वर्पति । इन्द्रायां होमुच एकादशकपालम् । २८ ।
 षष्ठ्यभो दक्षिणा । २९ । निष्कः कवचमित्येके^५ । ३० ।

इति दशमी कण्डिका ।

१ R omits एवं । Q adds वा । २ पाशाभिमिधानी DER = Corrected;
 the MSS. have वाध्री (वाधा = O, वाधि = P); comp. Kāthaka 15 1 (वा
 रोपाज = with Schröder, Maistr. S. II, § 66 below). ३ Thus Q only =
 •वचनो-DE, •वचनो OPR । ४ Sic (not पालाकलस्य). ५ वेचवीनं R.
 = वचनं इत्येके O

अयं नो राजा वृत्रहा राजा भूत्वा वृत्रं वध्यादिति
 पुरस्तात्स्त्रिएकतो ऽध्वर्युर्जपति^१ । १ । स्वयमवपन्नाया
 अश्वत्थशाखायै मैत्रं पात्रं चतुःसक्तिं करोति । २ । श्वेतां
 श्वेतवत्सामामस्त्यो^२ हतौ दुहन्ति । ३ । तत्स्वयंभूर्ते
 संयोगेन परिवहन्ति । ४ । तत्स्वयंमधितमातपे विप-
 जन्ति । ५ । तत्स्वयंविस्तीनमाज्यं भवति । ६ । श्वी भूते
 ऽभिषेचनीयस्योवध्यस्य दीक्षाः प्रक्रमयति । ७ । मैत्रा-
 बार्हस्पत्या दीक्षणीया । ८ । स्वयंकृता वेदिर्भवति ।
 स्वयंदिनं बर्हिः । स्वयंकृत इध्माः । ९ । अथैकेषाम् ॥
 अर्धं वेद्याः कुर्वन्ति । अर्धं स्वयंकृतम् ॥ अर्धं बर्हिर्दाति ।
 अर्धं स्वयंदिनमुपसन्नहति ॥ अर्धमिधस्य वृश्चति^३ ।
 अर्धं स्वयंवृक्कणम्^४ । १० । संलोभ्यं^५ बर्हिः । संचार्यं^६
 इध्म इत्येके । ११ । पात्रसंसादनकाले बार्हस्पत्यं चहं
 मैत्रं च पात्रं कपालानां स्थाने प्रयुनक्ति । १२ ।
 चिप्फलीकृतांस्तण्डुलान्विभागमन्त्रेण विविनक्ति कर्णां-
 थ्याकर्णांश्च । १३ । क्षोदिष्ठांश्च स्थविष्ठांश्चेत्येके । १४ ।
 ये कर्णाः स पयसि बार्हस्पत्यः । १५ । यदा^७ शृतो

१ •जुहोति DE २ •वत्सामामस्त्यो Q. •वत्सामामस्त्यो R. •वत्सामामस्त्यो DE.

Mādhava, in his commentary on Taitt S. Vol. II, p. 109, l. 5 reads

आपस्तम्ब (1) and explains accordingly. २ प्रत्यं O, प्रत्यं P, प्रत्यं Q.

३ संवध्यं O, संवध्यं PQ ४ विलीयं R ५ संवाह्य R. ६ यदि Q.

भवत्यथैनं मैत्रेण^१ पात्रेणापिदधाति । १६ । तस्मि-
न्स्वयं विलीनमा^२नयति । १७ । पवित्रवत्याज्ये ऽकर्णा-
नावपति । १८ । तावुत्तराधरौ करोति । १९ । एवं
सहशृतौ भवतः । २० । बार्हस्पत्यमासाद्य मैत्रमासा-
दयति । २१ । एवं प्रचरति । २२ । शितिपृष्ठो बार्ह-
स्पत्यस्य दक्षिणा । अश्वो मैत्रस्य । सा चैव श्वेता श्वेत-
वत्सा । २३ ।

इत्येकादशी कण्डिका ।

तथाभिषेचनीयस्योक्थ्यस्य दीक्षाः प्रवर्धयति यथा
संवत्सरस्य दशरात्रे शिष्टे दशपेयो भविष्यतीति^१ । १ ।
सह सोमो क्रीणात्यभिषेचनीयाय दशपेयाय च । सह
परिवहति । २ । अर्धं रात्रः पुरोहितस्य गृहे दशपे-
यार्थं निदधाति । ३ । अग्नीषोमीयस्य पशुपुरोडाशमष्टौ
देवसुवां हवींष्यनुनिर्वपति । ४ । समानं तु स्विष्टकृ-
दिडम् । ५ । पुरस्तात्स्विष्टकृतः सविता त्वा प्रसवानां
सुवतामिति ब्रह्मा यजमानस्य हस्तं यज्ज्ञाति । ६ ।
अथैनं रत्निभ्य आवेदयत्येष वो भरता राजेति । एष

वः कुरवो राजेति कौरव्यम् । एष वः पञ्चाला^१
 राजेति पाञ्चालम्^२ । एष वः कुरुपञ्चाला राजेति वा
 कुरुपाञ्चालान्^३ । एष वो जनता^४ राजेत्यन्यान्वाचः । ७ ।
 सोमो ऽस्माकं ब्राह्मणानां राजेति ब्रह्मा जपति । ८ ।
 प्रति त्यज्जाम राज्यमधायीति वारुणीभ्यां यजमानो
 मुखं विमृष्टे । ९ । विष्णोः क्रमो ऽसीति चीन्विष्णुक्रमो-
 न्प्राचः क्रामति । १० । प्राङ् माहेन्द्रात्कृत्वा माध्य-
 'दिनीयान्पुरोडाशान्निरुप्य मारुतमेकविंशतिकपालं
 निर्वपति । वैश्वदेवीं चामिष्ट्याम् । ११ । तस्यारण्येऽनु-
 वाक्य^५तृतीयैर्गणैः कपालान्युपदधाति । ईदृङ् चान्या-
 दृङ् चेत्येताभ्याम् । मध्ये ऽरण्येऽनुवाक्येन । १२ । अभि-
 वास्यापां ग्रहान्मृच्छाति । १३ । आग्नीध्रे वायव्यैर्मृच्छन्ते ।
 १४ । षोडश सप्तदश वा होमा ह्वयन्ते । १५ । तावन्त
 'एव ग्रहा मृच्छन्ते । १६ ।

इति द्वादशी कण्डिका ।

अर्थेत स्येति सारस्वतीषु हुत्वातेनैव^१ मन्त्रेण मृ-
 च्छाति । १ । एवमुत्तरैः । येन जुहोति तेन मृच्छाति । २ ।

१ पाञ्चाला DE २ पञ्चालं O ३ पञ्चालान् O. ४ भरता O, भरभरता DE.
 ५ PR add वा after 'दिनीयान् ६ H inserts मध्य DE read अनुवाक्येन
 ७ DE omits एव

अपां पतिरिति समुद्रियाः सैन्धवीर्वा यो वान्यः
 पुनदः^१ स्यात् । ३ । पुरुषे पशौ बाभ्यवेते प्रतीपमन्य
 ऊर्मिर्युध्यति । अन्वीपमन्यः । ४ । वृषासीति^२ यः प्रती-
 पम्^३ । वृषसेनो ऽसीति यो ऽन्वीपम् । ५ । व्रजस्थित
 स्येति^४ कृष्यानाम् । ६ । मरुतामोज स्येति^५ याः प्रतीपं
 गच्छन्ति । झादुनीनां वा । ७ । प्रहावरी^६ स्येति या
 उत्त्यन्दित्वा तत्रैव प्रत्यवसिच्यन्ते । ८ । परिवाहिणी
 स्येति परिनदीनाम्^७ । ९ । सूर्यवर्चस इत्यातपति वर्ष्या-
 णाम् । १० । सूर्यत्वचस इति यासु रूपाणि परिदृश्यन्ते ।
 ११ । मान्दा इति स्थावराणाम् । १२ । वाशा इति
 मुष्ठाणाम्^८ । १३ । शक्ररीरिति गोरुल्यानाम् । १४ ।
 विश्वभृत इति पयसः । १५ । जनभृत इति दध्नः । १६ ।
 अग्नेस्तेजस्या इति घृतस्य । १७ । अपामोपधीनां रस
 इति मधुनः । १८ । अपो देवोर्मधुमतीरगृह्णन्निति
 सर्वत्र होमे ग्रहणे चानुपजति । १९ । राष्ट्रदा स्य राष्ट्रं

१ The MSS., except DE, omit the Visarga. २ वृषासूर्मिरिति (the complete text of the Mantra Taitt. S. I. 8. II. 1) DER. ३ R adds नं स्याति. ४ इति instead of स्येति OPQ. ५ इति PQ. ६ प्रहावरी DE, प्रहावरी R, comp Mādharā's commentary on Taitt. S. vol. II, p. 121. ७ ९ परिवाहिनीं DER, परिवाहीनीं O. ८ Corrected according to Katy. Sr 15 + 38; the MSS have वृषावो or वृषावां (वृषावां P).

दत्त स्वाहेति होमसंयुक्ते । राष्ट्रदा स्थ राष्ट्रममुष्मै
 दंतेति ग्रहणसंयुक्ते । २० । देवीराय इति वैतसे सते
 ग्रहान्समवनीयानाष्टष्टाः सौदतेत्यन्तरा होतुर्धिष्ण्यं
 ब्राह्मणाच्छंसिनश्च सादयित्वा^१ निमृष्टमसीति तस्मिञ्छ-
 तमानं हिरण्यमवधाय शुक्रा वः शुक्लेणोत्पुनामीति
 तेनोत्पूय सधमादो शुम्निनीरुजं एता इति चतुर्षु
 पात्रेषु^२ व्यानयति । पालाश औदुम्बर आश्वत्थे नैय-
 ग्रोधे च । २१ । यः सते प्ररेकस्तमुदङ् परेत्य रुद्र यत्ते
 क्रयी परं नामेत्याग्नीध्रीये^३ जुहोति । २२ ।

इति चयोदशौ कण्डिका ।

हवस्योहवमसीति तार्प्यं यजमानः परिधत्ते । हवस्य
 योनिरसीति पाण्डर^४मुष्णीयं द्वितीयम् । १ । अतं
 पाण्डर^५मित्याचक्षते । २ । वीण्येके^६ पाण्डर^७तार्प्योष्णी-
 पाणि । ३ । शिरसि वीण्यीयम् । ४ । अथैनमेकशतेन
 दर्भपुञ्जीलैः पवयति । एकशतेनाङ्गे । ५ । पञ्चाशता
 दक्षिणमक्षि । एकपञ्चाशतीत्तरम् । ६ । अथैनं दध्या-
 शयति । औदुम्बरं^८ शय्याणि च । ७ । अङ्गे ऽभ्यङ्गे^९

१ सादयत्य० DER. २ चतुर्षु पात्रेषु ॥ ३ आग्नीध्रे DE. ४ पाण्डर० DE.
 वातर० R. ५ वीवीलेवे O ६ औदुम्बरं DEOR. ७ R omits ८ अङ्गे

ऽआति वासः परिधत्त इत्येवमनुपूर्वाण्येके समामनन्ति ।
 ८ । आग्नीध्र एतानि कर्माणि क्रियन्ते । ९ । अप उप-
 स्पर्शयित्वाविन्नो अग्निगित्वाविदो यजमानं 'वाचय-
 न्वद्विरुदानीयैष वो भरता राजेत्युक्तेन्द्रस्य वज्रो ऽसीति
 धनुर्यजमानाय प्रयच्छति । १० । शचुवाधना स्येति
 धौन्वाणवतः । ११ । पात मा प्रत्यञ्चमिति प्रदीय-
 मानाननुमन्त्रयते । १२ । पात प्राञ्चं पात प्रत्यञ्चं पा-
 तोदञ्चमिति प्रयच्छन्नध्वर्युर्जपति । १३ । मिचो ऽसीति
 दक्षिणं बाहुं यजमानं उच्यते । वरुणो ऽसीति
 सथ्यम् । १४ । एतद्वा विपरीतम् । १५ । हिरण्यवर्णा-
 वित्युद्यतावभिमन्त्रयते । १६ । अथैनं 'पञ्चभिर्दिशो
 व्यास्थापयति । १७ ।

इति पतुर्दशौ कण्डिका ।

समिधमा तिष्ठेति । मनसा चानुप्रक्रामति । १ ।
 अत्र वा मारुतं निर्वपेत् । २ । तं वर्ध्निपदं कृत्वेना व्याघ्रं
 परिपस्वजानाः सिंहं हिन्वन्ति महते सौभगाय । समुद्रं
 न सुहवं तस्यिवांसं मर्मुज्यन्ते द्वीपिनमप्स्वन्तरिति

१ वाचयति () २ इति instead of हेति OPQR ३ R omits यजमान.

४ PC omitt पक्षमि. ५ Thus all MSS, Atharvaveda 4, 8 7 reads

समुद्रम् .

स्फ्येन पुरोडाशमभिचरन्निहन्ति । ३ । यत्स्फ्य आस्त्रि-
 ष्यति यच्च प्रतिशीर्यते तद्विष्णवे शिषिविष्टाय जुहोति ।
 ४ । अग्रेण प्रशास्तुर्धिष्ण्यं खादिरीमौदुम्बरौ वासन्दीं
 प्रतिष्ठाप्य सोमस्य त्विषिरसीति तस्यां शार्दूलचर्म
 प्राचीनग्रीवमुत्तरलोमास्तीर्यामृतमसीति तस्मिञ्छत-
 मानं हिरण्यं निधाय दिद्योन्मा पाहीति सौवर्णेन शत-
 मानेन शतक्षरेण^१ शतरूप्यखेन वा^२ यजमानस्य शीर्य-
 त्रधि निधत्ते । ५ । तामारोहन्यजमानो ऽवेष्टा दन्दश्रुका
 इति दक्षिणेन पदा सीसं पण्डकाय प्रत्यस्यति । निरस्तं
 नमुचेः शिर इति सव्येन लोहितायसं केशवापाय । ६ ।
 तौ बहिर्वेदि निरस्यतः । ७ । अग्नये स्वाहेति पट्
 पार्थानि पुरस्तादभिषेकस्य जुहोति । ८ । पृथिव्यै
 स्वाहेति षड्भूतानामवेष्टीः । ९ । ऊर्ध्वग्राहुं तिष्ठन्तं
 माहेन्द्रस्य स्तोत्रं प्रत्यभिपिञ्चति^३ । १० । सोमो राजे-
 त्यभिमन्त्य सोमस्य त्वा द्युम्नेनाभिपिञ्चामीति । ११ ।

इति पञ्चदशी कण्डिका ।

पालाशेन पुरस्तादध्वर्युः । १ । एवमितरे । २ ।
 औदुम्बरेण दक्षिणतो^४ ब्रह्मा । राजन्यो वा । ३ ।

आश्वत्येन पथाद्वैश्यः । ४ । नैयग्रोधेनोत्तरतो जन्य-
मित्रम्^१ । ५ । स्रवाणां स्रवपतिरसीत्यभिषिच्यमान-
मभिमन्त्रयते । ६ । समावृत्तन्निति ये ऽभिषिच्यमा-
नस्य लेपा व्यवस्रवन्ति । ७ । तान्पाचैरुन्मार्ष्टि । ८ ।
इन्द्रस्य योनिरसि जनधा इति कृष्णविषाण्या वासांसि
विचचृते^२ । एकं द्वे^३ सर्वाणि वा^४ । ९ । तान्युत्कर
उदस्यत्यति दिवस्थाहीति । १० । इन्द्राय स्वाहेति पट्ट
पार्थान्युपरिष्ठादभिषेकस्य जुहोति । ११ । अग्न्यः
स्वाहेति पट्टभूतानामवेष्टौः । १२ । अथ वा प्ररेकं
जुहुयात् । १३ । यां भार्या कामयेत राष्ट्रमस्यै प्रजा
स्यादिति तस्या श्रौपासने प्रतिद्वितमारम्भयित्वा ये
पात्रेषु लेपा व्यवस्रतास्तेभ्यो नामव्यतिपञ्जनीयौ^५
होमौ जुहुयात्प्रजापते न त्वदेतानीति । १४ । असाव-
मुष्य पुनो ऽमुष्या असौ पुन इति नामनी^६ व्यतिप-
जति । १५ । नामानीत्येके । १६ ।

इति षोडशी कण्डिका ।

१ जन्यो मित्रं DEP, जन्यो मित्रं Q. २ विचचृते DE. ३ O adds चोदि.

४ R omits वा ५ प्रतिनिश्चितं DE. ६ *पञ्जनीयो OQ. ७ नाम DEO,
नामनि PQ

इन्द्रस्य वज्रो ऽसीति^१ रथमुपावहृत्य मिवावरुण-
 योस्त्वा प्रशास्त्रोः प्रशिषा युनज्मीति प्रष्टिवाहिनं^२ रथं
 युनक्ति । १ । विष्णोः क्रमो ऽसीति रथं यजमानो
 ऽभ्येति । २ । यः श्रुचियः प्रतिहितः^३ सो ऽन्वारभते । ३ ।
 प्र ससाहिषे पुरुहूतेत्येतयैव दक्षिणतो ब्रह्मान्वेति^४ । ४ ।
 मरुतां प्रसवे जेपमिति प्रयाति । ५ । सधनू राजन्यः
 पुरस्तादुत्तरतो वावस्थितो भवति । ६ । तस्मा एतानि-
 पूनस्यत्याप्तं मन इति । ७ । एकैकमुत्सृज्य तं जित्वा
 समहमिन्द्रियेण वीर्येणेति प्रदर्शयमावर्तते । ८ । यतः
 प्रयाति तदवतिष्ठते । ९ । इन्द्रस्य वज्रो ऽसीति धनुः^५-
 रात्र्यां पत्नीमश्वान्योपनुदति । १० । एष वज्रो वाज-
 सास्तेन^६ नौ^७ पुत्रौ^८ वाजं सेदिति धनुः पत्न्यै^९ प्रय-
 च्छति । ११ । पशूनां मन्युरसीति वाराही उपानहा-
 'वुपमुच्य नमो माध इत्यवरोदयन्पृथिवीमभिमन्या-
 वरुह्य मणीन्प्रतिमुञ्चते । इयदसीति राजतम् । जर्ग-
 सीत्यौदुम्बरम् । युङ्गसीति सौवर्णम् । १२ । मध्ये सौव-
 र्णमेके समामनन्ति । १३ । अग्नये गृहपतये स्वाहेति

१ ऽसि वाचं इति DE २ वाहन DE ३ प्रतिविहितः DE ४ ऽभ्येति DE ५ धनो OP ६ वाजसातसस्तेन DE ७ ऽसौ DE ८ Thus O only ; P has पुत्रा, the other MSS पुत्रौ ९ पत्न्यै DE १० Thus R only ; the other MSS. have उपानहा उप०.

रथविमोचनीयान्शोमान्हुत्वा हंसः शुचिपदिति सह
संग्रहीचा रथवाहने रथमत्यादधाति^१ । १४ । आहिते
संग्रहीतावरोहति । १५ ।

इति वादशौ कण्डिका ।

मिथो ऽसीति दक्षिणं बाहुं यजमान उपावहरते^२ ।
वरुणो ऽसीति सव्यम् । १ । एतद्वा विपरीतम् । २ ।
समं हं विश्वेर्देवैरिति वैश्वदेव्यामामिध्यायां हस्तावुपा-
वहरते । ३ । सदसि सन्ने भूया इति वा मैत्रावरुणी-
मामिध्यामेके समामनन्ति । ४ । अग्नेणाग्नीध्रं चतुर-
पक्षावं^३ विमितं विमिन्वन्ति पुरस्तादुन्नतं पथान्निन-
तम् । ५ । स्योनासि सुपदेति तस्मिन्खादिरीमासन्दीं
प्रतिष्ठाप्य द्यवस्य नाभिरसीति तस्यां ह्यत्यधीवास-
मास्तीर्यावनहनि^४ विशि मा हं हेत्यवनहति^५ । ६ ।
स्योनामा सौद सुपदामा सौदेति तामासाद्य यज-
मानो मा त्वा हिंसीन्मा मा हिंसीदित्युपविशति । ७ ।
निपसाद धृतव्रत इत्यासीनमभिमन्त्रयते^६ । ८ । तन्मृ-
त्विजो रत्निनश्च सर्वतः पर्युपविशन्ति । पुरस्तादध्वर्युः ।

१ •मादधाति DE २ •हरति DER ३ चतुरपक्षावं O, चतुर उपसाधं Q.

४ अवनहति ५ उपविशति ६ अभिमन्त्रयति ७

दक्षिणतो ब्रह्मा । पश्चाद्भोता । उत्तरत उज्ञाता । ९ ।
 उपविष्टेषु ब्रह्माश्नित्यध्वर्युं राजामन्त्रयते^१ । १० । त्वं
 राजन्ब्रह्मासीतीतरः प्रत्याह । ११ । एवं ब्रह्माणं होता-
 रमुज्ञातारं । च । १२ । उत्तरेणोत्तरेण^२ मन्त्रेणेतरे
 प्रत्याहुः । १३ । इन्द्रस्य वज्रो ऽसीति स्फ्यं ब्रह्मा रात्रे
 प्रयच्छति । राजा प्रतिहिताय । प्रतिहितः पुरोहिताय ।
 पुरोहितो रत्निभ्यः । १४ । तमवरपरं^३ संप्रयच्छन्ति ।
 अन्ततो ऽक्षावापाय । १५ । तेनाक्षावापो ऽधिदेवन-
 मुद्धत्यावोद्ध्याक्षान्निवपेत् । १६ ।

इत्यष्टादशी कण्डिका ।

सौवर्णान्परःशतान्परःसहस्रान्वा^४ । १ । ब्राह्मण-
 राजन्यवैश्यशूद्राश्चत्वारस्तद्योगाः पष्ठौर्हौं विदीव्यन्त
 ओदनमुद्गमुवते । २ । तदेतस्य कर्मणः पूर्वावमिवाहौ
 दक्षिणा । ३ । तौ ब्रह्मणे देयौ । ४ । औद्भिद्यं^५ राज्ञ
 इति तेभ्यश्चतुः^६ शतान्सौवर्णानिक्षानुदुष्य विजित्य दिशो
 ऽभ्ययं राजामूदिति पश्चाक्षान्नात्रे प्रयच्छति । ५ ।

१ राजाभितन्त्रयते DE. २ Once-only DEO. ३ तमवरपरं O, तमपर-
 चमं R. ४ DEO omit वा. ५ Corrected (comp Vājsa II 18. 9, Taitt.
 Br. 2. 7. 18. 2); the MSS have औद्भिद्यं. ६ OPR add चतुरः between
 तेभ्यः and चतुः. ७ चतुरः instead of चतुः DER.

रथविमोचनीयान्होमान्हुत्वा हंसः शुचिपदिति सह
संग्रहीत्वा रथवाहने रथमत्यादधाति^१ । १४ । आहिते
संग्रहीतावरोहति । १५ ।

इति सप्तदशी कण्डिका ।

मिबो ऽसीति दक्षिणं बाहुं यजमान उपावहरते^१ ।
वरुणो ऽसीति सव्यम् । १ । एतद्वा विपरीतम् । २ ।
समं हं विश्वेर्देवैरिति वैश्वदेव्यामामिध्यायां हस्तावुपा-
वहरते । ३ । सदसि सन्ने भूया इति वा मैत्रावरुणो-
मामिध्यामेके समामनन्ति । ४ । अयेणाग्नीध्रं चतुर-
पसार्व^२ विमितं विमिन्वन्ति पुरस्तादुन्नतं पथान्निन-
तम् । ५ । स्योनासि सुपदेति तस्मिन्वादिरीमासन्दीं
प्रतिष्ठाप्य क्षत्रस्य नाभिरसीति तस्यां कृत्यधीवास-
मास्तीर्यावनहति^३ विशि मा हं हेत्यवनहति । ६ ।
स्योनामा सौद सुपदामा सौदेति तामासाद्य यज-
मानो मा त्वा हिंसीन्मा मा हिंसीदित्युपविशति । ७ ।
निपसाद धृतव्रत इत्यासीनमभिमन्त्रयते^४ । ८ । तमृ-
त्विजो रत्निनश्च सर्वतः पर्युपविशन्ति । पुरस्तादध्वर्युः ।

१ •सादधाति DE १ •हरति DER २ चतुरपसार्व O, चतुर उपसार्व Q.

३ अवहति O, अवहति R, अवधहति P. ४ •वीर्नं तमनुतन्त्रयते DE.

दक्षिणतो ब्रह्मा । पश्चाद्भोता । उत्तरत उद्गाता । ६ ।
 उपविष्टेषु ब्रह्माऽनित्यध्वर्युं राजामन्त्रयते^१ । १० । त्वं
 राजन्ब्रह्मासीतीतरः प्रत्याह । ११ । एवं ब्रह्माणं होता-
 रमुद्गातारं च । १२ । उत्तरेणोत्तरेण^२ मन्त्रेणेतरे
 प्रत्याहुः । १३ । इन्द्रस्य वज्रो ऽसीति स्फ्यं ब्रह्मा रात्रौ
 प्रयच्छति । राजा प्रतिहिताय । प्रतिहितः पुरोहिताय ।
 पुरोहितो रत्निभ्यः । १४ । तमवरपरं^३ संप्रयच्छन्ति ।
 अन्ततो ऽक्षावापाय । १५ । तेनाक्षावापो ऽधिदेवन-
 मुद्धत्यावोद्ध्याक्षान्निवपेत् । १६ ।

इत्यष्टादशी कण्डिका ।

सौवर्णान्परःशतान्परःसहस्रान्वा^४ । १ । ब्राह्मण-
 राजन्यवैश्यशूद्रायत्वारस्तद्योगाः पष्टौर्हौं विदोष्यन्त
 श्रीदनमुद्ब्रुवते । २ । तदेतस्य कर्मणः पूर्वावमिवाहौ
 दक्षिणा । ३ । तौ ब्रह्मणे देयौ । ४ । श्रीद्विद्यं^५ रात्रौ
 इति तेभ्यश्चतुः^६शतान्सौवर्णानक्षानुदुष्य विजित्य दिशो
 ऽभ्ययं राजामूदिति पञ्चाक्षान्वाघ्रे प्रयच्छति । ५ ।

१ राजामिमन्त्रयते DE. १ Once-only DEO. २ तमवरपरं O, तमवर-
 परं J. ३ DEO omat वा ३ Corrected (comp Vājia. S. 13, 9, Taitt.
 Br. 2. 7. 18, 2); the MSS have श्रीद्विद्यं. ४ OPR all चतुर between
 वेद्यः and चतु. ५ चतुर instead of चतु DER

मङ्गलनाम्नो राजाह्वयति । सुश्लोकांश्च इति संग्रहीता-
 रम् । सुमङ्गलांश्च इति भागदुघम् । सत्यराजाश्निति
 ह्यत्तारम् । ६ । तानाह्वय 'चतुष्पत्क्षेचं ब्रह्मणे ददाति ।
 ७ । त उपद्रष्टारो भवन्ति । ८ । अथ वा नामव्यति-
 पञ्चनीयौ होमौ जुहुयात् । ९ । शौनःश्रेपमाख्याप-
 यते । ऋचो गायामिश्राः परःशताः परःसहस्रा वा ।
 १० । हिरण्यकशिपावासीनो होता शंसति । ११ ।
 हिरण्यकूर्चयोस्तिष्ठन्नध्वर्युः प्रतिगृणाति । १२ । ओमि-
 त्युचः प्रतिगरः । तथेति गायत्र्याः । १३ । अपवृत्ते
 शौनःश्रेपे हिरण्यकशिपु होत्रे ददाति । हिरण्यकूर्चा-
 वध्वर्यवे । अभिपेचनीयौ च रुक्मौ । १४ । अथ मारु-
 तेन वैश्वदेव्या च प्रचरति । १५ । समानं तु स्विष्ट-
 कृदिदम् । १६ । उपहृतायामिडाया मुन्मुच्य मखी-
 न्ब्रह्मणे ददाति । १७ ।

इत्येकीनविंशी कण्डिका ।

माहेन्द्रस्य प्रचरणादि कर्म प्रतिपद्यते । १ । समान-
 मावभृयात् । २ । अवभृथेन प्रचर्यापां नत्वे स्वाहेत्यमु

जुहोति । ३ । ऊर्जो नष्टे स्वाहेत्यन्तरा दर्भस्तम्बे स्थाणौ
 वल्मीकवपायां वा हुत्वाग्रये गृहपतये स्वाहेति प्रत्येत्य
 गार्हपत्ये हुत्वैन्द्रौ सूतवशामनूबन्ध्यामालभते । ४ ।
 तस्याः पशुपुरोडाशं नैवारं चतुष्पद्याः सूनाया निर्व-
 पति । ५ । शकटप्रत्यान्नायो भवतीति विज्ञायते । ६ ।
 श्वो भूतेऽपरेण सौमिकं देवयजनं दशभिः सप्तभिर्वा
 संस्तृपां हविर्भिर्यजेत् । आग्नेयमष्टाकपालमिति । ७ ।
 पूर्वंपूर्वं देवयजनमध्यवस्यति । ८ । यत्र पूर्वस्या आहव-
 नीयस्तचोत्तरस्या गार्हपत्यः । ९ । उत्तमायाः प्राग्वंश
 आहवनीयः । बहिर्गार्हपत्यः । १० । तयेद्वापराक्ते दश-
 पेयस्य तन्त्रं प्रक्रमयति । ११ । सद्यो दीक्षयन्ति । १२ ।
 सद्यः सोमं क्रीणन्ति । १३ । अपो दीक्षायाः स्थाने
 द्वादशपुण्डरीकां स्रजं प्रतिमुञ्चते* । १४ । दशभिर्वत्सतरैः
 सांख्यैः सोमं क्रीणाति । १५ । न पणते न परिवहति ।
 १६ । क्रयमेवापाकरोति । १७ । एका दीक्षा तिस्र उप-
 सदः । १८ । पुरस्तादुपसदां सौम्यं चरुं निर्वपति । अन्तरा
 त्वाघ्नमष्टाकपालम् । उपरिष्टाद्वैष्णवं त्रिकपालम् । १९ ।
 तासां तदेव प्रस्तरपरिधि यदुपसदाम् । २० । भार्गवो

होता भवति । २१ । आयन्तीयं ब्रह्मसामं भवति ।
 वारवन्तीयमग्निष्टोमसामम् । २२ । सारस्वतीरपो
 गृह्णाति । २३ ।

इति विंशी कण्डिका ।

श्वो भूते पाचसंसादनकाले दश चमसान्धिकान्प्रयु-
 नक्ति । १ । तानुन्नयनकाल उन्नयति । २ । भक्षण-
 काले दशद्वैकैः कस्मिंश्चमसे ब्राह्मणाः सोमपाः सोमं
 भक्षयन्त्या दशमात्पुरुषादविच्छिन्नसोमपीयाः । ३ । आ
 दशमात्पुरुषादन्वाख्यार्यं स भक्षस्य कर्ता भवति । ४ ।
 शतं ब्राह्मणाः सोमपाः सदः प्रसर्पन्ति । ५ । दक्षिणा-
 काले हिरण्यप्राकाशावध्वर्यवे ददाति । हिरण्यस्रज-
 मुक्तावे । रुक्मं ह्येष इति यथासमान्नातम् । ६ । अथै-
 केपाम् । वेद्यायमानामिवोन्नेत्रे ददाति । कृपभं प्रावं-
 स्तुते । वस्तं सुब्रह्मण्याय । नेष्टुरनङ्गान्देयः । अग्नीधे
 ऽन्यः । स्थूरि यवाचितमच्छावाकायेति । ७ । दिशाम-
 वेष्ट्योदवस्यति । ८ । आग्नेयसष्टाकपालमिति पञ्च । ९ ।
 तथा ब्राह्मणो राजन्यो वैश्यो वा तेजस्कामो यजेत । १० ।

यदि ब्राह्मणो यजेत^१ बार्हस्पत्यं मध्ये कृत्वाहुतिमाहुतिं
 हुत्वा तमभिघारयेत् । यदि राजन्य ऐन्द्रम् । यदि
 वैश्यो वैश्वदेवम् । ११ । अपराह्णे द्विपशुना पशुबन्धेन
 यजेत^२ । १२ । आदित्यां मल्हां गर्भिणीमालभते ।
 मारुतीं पृश्निं पष्टौहीम् । १३ । उच्चैरादित्याया आश्रा-
 वयति । उपांशु मारुत्या प्रचरति । १४ । आश्रुत-
 प्रत्याश्रुतान्युपांशु । १५ । श्वो भूते सात्यदूतानां विहवि-
 पमिष्टिं निर्वपति । अश्विभ्यां पूष्णे पुरोडाशं द्वादश-
 कपालमिति । १६ । तिसृधन्वं शुष्कहतिर्दक्षिणा । १७ ।

इत्येकविंशौ कण्डिका ।

दण्डो वाराही उपानहावित्येके । १ । दण्डो वा
 शुष्को वा हतिर्जरदुपानही वा । २ । तान्यभ्यवसाप्य^३
 प्रतिराजभ्यः प्रहिणोति । ३ । अभ्यपिष्टि राजाभूव-
 मित्यावेदयते^४ । ४ । अपराह्णे षड्भिः प्रयुजां हवि-
 र्भिर्यजेत^५ । आग्नेयमष्टाकपालमिति । ५ । दक्षिणो
 रथवाहनवाहो दक्षिणा । ६ । श्वो भूते षड्भिरुत्तरैः । ७ ।
 उत्तरो रथवाहनवाहो दक्षिणा । ८ । संवत्सरमग्नि-

१ यजेत PQH २ यजेते DPQ ३ Corrected; अभ्यवसाप्य DE, अव-
 साप IR; the other MSS have अभ्यवसाय ४ वेदयति DER. ५ यजेत
 DE ६ OPQ omit दक्षिणा

होचं हुत्वा केशवपनीयेनातिरात्रेण यजते^१ । ६ । ये
 केशिनः प्रथमाः सत्रमासतेति वपनप्रवादा मन्त्राः ।
 १० । तेषामादिप्रवादैरादितो वापयते । अन्तप्रवादै-
 रन्ततः । ११ । अनन्तरं व्युष्टिद्विरात्रेण यजते^२ । १२ ।
 अग्निष्टोमः पूर्वमहर्भवति । अतिरात्र उत्तरम् । १३ ।
 पौर्णमास्यां पूर्वमहर्भवति । व्यष्टकायामुत्तरम् । १४ ।
 अमावास्यायां वा पूर्वमहः । उदृष्ट उत्तरम् । १५ ।
 आपूर्यमाणपक्षस्य^३ वा ये पुण्ये अहनी स्याताम् । १६ ।
 पञ्च पूर्वे^४ ऽह्नौ^५ कादशिनानालभन्ते^६ । पंडुत्तरे । १७ ।
 क्षत्राणां धृतिस्त्रिष्टोमो ऽग्निष्टोमः पञ्चापवर्गः । १८ ।
 तेनान्ततो यजेत^७ । १९ । संतिष्ठते राजसूयः । २० ।
 तेनेष्टा सौचामण्या यजेत । मैत्रावरुण्या वामिंक्षया ।
 २१ । नानावभृथान्यहान्यन्यत्र^८ द्विरावस्य प्रथमा-
 त्रथमात् । २२ ।

इति द्वाविंशी कण्डिका ।

इत्यष्टादशः प्रश्नः ॥

१ यजेत DER. १ यजेत R. १ आपूर्यमाणस्य DEO. २ पूर्वव्युष्टिः DER.
 ३ ऽह्नौ O, DER omitt ऽहम् १ • सभेरम् R. २ यजते OQ ३ वा.
 DEQA ४ • दानि भवत्यन्यत्र H

ओम् ॥

त्वहे पुरस्तात्सीसेन क्रीवाच्छप्याणि क्रीत्वा क्षौमे
 वासस्युपनद्य निधाय सौचामग्न्यास्तन्त्रं प्रकमयति । १ ।
 तस्या निरूढपशुबन्धवत्कल्पः । २ । अग्नीनन्वाधाय
 वेदं कृत्वाग्नीन्परिस्तीर्य पाणिप्रक्षालनादि कर्म प्रति-
 पद्यते । ३ । यद्यर्थं पात्राणि प्रयुनक्ति । स्थालीं कपा-
 स्तानां स्थाने । ४ । निर्वपणकाले ऽग्निभ्यां सरस्वत्या
 इन्द्राय सुवाम्ने प्रभूतान्वीहीन्निर्वपति । ५ । व्याख्या-
 तश्चरुकल्पः । ६ । अपयित्वाग्नेषु गार्हपत्यमवटं खात्वा
 तस्मिन्सुरायाः कल्पेन सुरां संदधाति । ७ । परिसु-
 द्भवति । ८ । स्वादौ त्वा स्वादुनेति शय्यैः सुरां संस्तु-
 जति । ९ । तिस्रो रात्रौः संस्तृष्टा वसति । १० ।
 एकयूपं छिनत्ति । ११ । न वेदं करोति । १२ । पुर-
 स्तात्कृतेनार्थान्कुरुते । १३ । सौमिक्या वेदितृतीये
 यजत इति विज्ञायते । १४ । उत्तरवेद्यां क्रियमाणायां
 प्रतिप्रस्थाता चात्वालात्पुरीषमाहृत्य दक्षिणेनोत्तरवेदिं
 खरं कृत्वाग्नेष्वान्वाहार्यपचनं सुराग्रहार्यं द्वितीयं खरं

करोति । १५ । अग्नौ प्रणीयमाने प्रतिप्रस्थाता दक्षि-
णाग्नेरग्निमाहृत्य दक्षिणेनोत्तरवेदिं खरे न्युष्योपसमा-
दधाति । १६ । पाचसंसादनकाले ऽश्विभ्यां सरस्वत्या
इन्द्राय सुचाम्णे वीणि पाचाणि प्रयुनक्ति । सतं वाल-
सार्धं श्येनपन्नं अपणानि च । १७ । प्राक् पशूपाकरं-
णात्कत्वोद्भिद्य सुरां ब्राह्मणस्य भूर्धन्खरे वा सादयित्वा
पुनातु ते परिसुतमिति वालमयेन पवित्रेण सुरां
पावयति । १८ । प्राङ् सोमो अतिद्रुत इति सोमवा-
मिनः । प्रत्यङ् सोमो अतिद्रुत इति सोमातिपवि-
तस्य । १९ । पूतां यथायतनं सादयित्वैकयूपे पशूनु-
पाकरोति । २० ।

इति प्रथमा कण्डिका ।

आश्विनं धूम्रमजं सारस्वतं नेपमैन्द्रमृषभं हृषिणं
वा^१ बार्हस्पत्यम्^२ । १ । चतुर्थं सोमवामिनः सोमाति-
पवितस्य वा । २ । हुतासु वपासु निष्कमृषभं सात्वरी^३
च वडवां ददाति । ३ । नष्टप्रत्यासृतां ब्रुवते । ४ ।
अनुशिशुर्वडवा दक्षिणा । ५ । हरितरजतौ च शत-
मानावित्येके । ६ । चात्वाले मार्जयित्वापरस्मिन्खरे

सुराग्रहान्मृहन्ति । ७ । कुविदङ्गेति सर्वेषामेका पुरो-
रुगेका पुरोऽनुवाक्यैकः प्रैष एका याज्या । ८ । उपया-
मृह्यतो ऽस्यच्छिद्रं^१ त्वाच्छिद्रेणाश्विभ्यां जुष्टं मृह्णा-
मीत्याश्विनमध्वर्युर्मृह्णाति । एतेनैव सरस्वत्या इति ।
सारस्वतं प्रतिप्रस्थाताग्रीध्रो वा । इन्द्राय त्वेत्यैन्द्रं ब्रह्मा
यजमानो वा । ९ । कलसक्तुभिः सिंहलोमभिश्चाश्विनं
श्रीणाति । बदरसक्तुभिः शार्दूललोमभिश्च सारस्वतम् ।
कर्कन्धुसक्तुभिर्दकलोमभिश्चैन्द्रम् । १० । तदभावे सिंहा-
वध्वर्युर्मनसा ध्यायेत्^२ । शार्दूलौ प्रतिप्रस्थाता । एकौ
यजमानः । ११ । सर्वाञ्ज्येनपक्षेण परिमृज्यैष ते यो-
निरिति यथादेवतं यथायतनं सादयति । १२ । पयो-
ग्रहा वा स्युः । १३ । पाशुकानि वा^३ ज्यानि मृह्यत्वा
ग्रहान्मृह्णीयुः । १४ । ततः पुरोडाशान्निर्वपति । बार्ह-
स्पत्यस्य पशुपुरोडाशं निरुध्यैन्द्रमेकादशकपालमिति
। १५ । चींस्तानासाद्य ग्रहैः प्रचरन्ति । १६ । ये मृह्ण-
न्त्यध्वर्युः संप्रेष्यति । १७ । अश्विभ्यां सरस्वत्या इन्द्राय
सुत्राम्णे सोमानां सुराम्णामनुब्रूहि । अश्विभ्यां सर-
स्वत्या इन्द्राय सुत्राम्णे सोमानां सुराम्णां प्रेष्येति
संप्रैषौ । सोमान्सुराम्णः प्रस्थितान्प्रेष्येति वा । १८ ।

धुवं सुराममश्विना नमुचावासुरे सचा । विषिपाना-
 शुभस्पती इन्द्रं कर्मस्वावतम् ॥ पुत्रमिव पितरां वश्वि-
 नो मेन्द्रावतं कर्मणा दंसनाभिः । यत्सुरामं व्यपिवः
 शचीभिः सरस्वती त्वा मघवन्नभीष्णादिति सर्वदेवत्ये
 याज्यानुवाको भवतः । १८ ।

इति द्वितीया कण्डिका ।

सोमस्याग्ने वीहीत्यनुयजति । १ । अहाव्यग्ने हवि-
 रास्ये ते सुचीव घृतं चमू इव सोमः । वाजसनिं रथि-
 मस्मे सुवीरं प्रशस्तं धेहि यशसं वृद्धन्तम् ॥ यस्मिन्नश्वात्
 ऋषभात् उक्षणो वशा मेघा अवस्पृष्टात् आहुताः ।
 कौलालपे सोमपृष्ठाय वेधसे हृदा मतिं जनये चारु-
 मग्नय इति हुता ह्वयमानां वा यजमानो ऽनुमन्त्रयते
 । २ । आह्वयं परिक्रीणीयादुच्छेपणस्य पातारम् । ३ ।
 नाना हि वां देवहितं सदो मितं मा संस्पृष्टायां परमे
 व्योमन् । सुरा त्वमसि शुषिणी सोम एष मा मा
 हिंसीः^१ स्वां योनिमाविशन् । यद्व शिष्टं रसिनः
 सुतस्य यदिन्द्रो अपिवच्छचीभिः । अहं तदस्य मनसा
 शिवेन सोमं राजानमिह भक्षयामीति वा^२ स्वयं

१ All MSS., except O, omit the Varga in accordance with Taist.
 Br 1 1 2. 2 १ DE omit १

पिवेत् । ४ । द्वे सुती अशृण्वं पितृणामहं देवानामुत
 मर्त्यानाम् । ताभ्यामिदं विश्वं भुवनं समेत्यन्तरा पूर्व-
 मपरं च केतुमिति वा^१ वल्मीकवपायामवनयेत् । ५ ।
 दक्षिणेऽग्नौ शतावृणां स्थालीं प्रवद्धां^२ धारयति । ६ ।
 तस्या विल उदीचीनदशं पवित्रं वितत्य यन्मे^३ मनः
 परागतमिति तस्मिञ्छतमानं हिरण्यं निधाय^४ सोम-
 प्रतीकाः पितरस्तृप्नुतेति तस्मिन्सुराशेषमानयति ।
 सोमप्रतीकाः पितरो मदन्तां व्यशेम देवहितं यदायुः ।
 इन्द्रपीतो विचक्षणो व्यशेम देवहितं यदायुरिति वा
 । ७ । स्वन्तीं सौमीभिः पितृमतीभिस्तिष्ठभिस्तिष्ठ-
 भिरुत्तरोत्तराभिरुपतिष्ठन्ते । ८ । त्वं सोम प्रचिकित
 इत्येता आम्नाता भवन्ति । ९ । पुरस्तादध्वर्युः । दक्षि-
 णतो ब्रह्मा । पश्चाद्धोता । १० । यदग्ने कव्यवाहनेति
 काव्यवाहनीभिर्दक्षिणेऽग्नौ^५ शतावृणां प्रतिष्ठापयति
 यदि ब्राह्मणो यजते^६ । ११ ।

इति द्वितीया कण्डिका ।

अथ^१ यदि राजन्यो वैश्यो वा नाद्रियेत दक्षिण-
 मग्निं प्रणयितुम् । १ । स्वयमेतं सुराशेषं व्रतयन्नासीत्

१ DE omit वा २ प्रवद्ध DE. ३ अवधाय DE ४ Thus Q only,
 the other MSS. have •वाहिनीभिर्द• ५ दक्षिणाग्नौ P ६ यजेत OQ.
 ७ DE omit अथ

। २ । बार्हस्पत्यस्य पशुपुरोडाशेन प्रचर्य पशुभिः प्रचर्य
 पुरोडाशैः प्रचरति । ३ । समानं तु स्विष्टकृदिडम् । ४ ।
 अग्नीदौपयजानङ्गारानाहरेत्येतदादि पाशुकं कर्म
 प्रतिपद्यते । ५ । हृदयशूलैर्मासरेण पाचैश्चावभृथम-
 वयन्ति । ६ । मासरमृजीपकल्पेन प्रतिपादयति । ७ ।
 बल्कसं मासर इत्याचक्षते । ८ । यस्ते देव बरुण गाय-
 त्रच्छन्दाः पाशस्तं त एतेनावयजे स्वाहेत्याश्विनपाचमव-
 धृये प्रविध्यति । एतेनैव चिष्टुष्छन्दा इति सारस्वतस्य ।
 जगतीछन्दा इत्यैन्द्रस्य । अनुष्टुप्छन्दा इति सतं वाल-
 स्तावं श्येनपत्रं च । प्रङ्क्तिछन्दा इति श्रूलान् । ९ ।
 तूष्णीं प्रत्यायनम् । १० । तथा सोमवामिनं सोमाति-
 पवितं राजानमपरुध्यमानमपरुद्धमभियिच्यमानमभि-
 यिपिचानं वा याजयेत् । ११ । अभिचर्यमाणो यजेत ।
 अभिचरन्नन्नाद्यकामः प्रजाकामः पशुकामो वा । १२ ।
 सर्वेष्वभिषेकेषाम्नाता । १३ । तथा ब्राह्मणो राजन्यो
 वैश्यो वा तेजस्कामो यजेत । १४ ।

इति चतुर्थोऽध्यायः ।

अथातः कौकिलीं व्याख्यास्यामः । १ । तस्याः पूर्व-
 वत्कल्पः । २ । निर्वपणकाले रेन्द्रं पशुमालभते । ३ ।
 ऋषभो दक्षिणा । ४ । आदित्यं चरुम् । ५ । वत्सः । ६ ।
 पुरस्तादेव कालायसेन कालानुशातनेन कालेन तस-
 रेण^१ पक्ष्मणा^२ ब्रीहियवश्यामाकान्क्रीत्वा क्षौमे वास-
 स्युपनङ्गान्ब्रीहींस्तोक्तानि कुर्वन्ति । यवांनीपदुपतप्तान्
 । ७ । चूर्णानि तांनि दध्मोदञ्चिता वा संसृज्य दध्मैः
 परितंस्य^३ निदधाति । ८ । स मासरः । ९ । तेषामेव
 स्थूलचूर्णानि संसावेणाभिपिक्तानि स नम्रहुः । १० ।
 श्यामाकान्सक्रून्कृत्वा सुरायाः संधानकाले तोक्त्रैर्मा-
 सरेण नम्रहुना च सुरां संसृज्य सक्रूनां तृतीयेन परि-
 कीर्य परीतो पिच्चता सुतमित्येकस्या गोर्दुग्धेन परि-
 पिच्यापरेण तृतीयेन परिकीर्यैतयैव द्वयोर्दुग्धेनापरेण
 तृतीयेन परिकीर्यैतयैव तिसृणां दुग्धेन तिस्रो राक्षीः
 संसृष्टा वसति । ११ ।

इति पञ्चमी कण्डिका ।

१ Corrected (comp Vājas. S 19 83.); नरयेव Q, नम्यतरेव DE, चरेव
 O, नरेव P. २ Thus all MSS. ३ Thus Pouly; the other MSS
 have परीतस्य.

अवटस्थाने कारोत^१रमेके समामनन्ति । १ । वैदल-
श्चर्मनङ्गो^२ भवति । २ । तस्मिन्वैदलं शुण्डामुखमव-
दधाति । ३ । तस्य विलं चर्मणा परिणद्धं^३ भवति । ४ ।
तस्मिन्यदा स्रवति सा परिसुद्धं^४वति । ५ । पाचसंसा-
दनकाले ऽग्निभ्यां सरस्वत्या इन्द्राय सुवाम्यो चीणि^५
पाचाणि प्रयुनक्ति । ६ । चयान्सक्तून्यवगोधूमानामुप-
वाका^६सक्तूंश्च श्येनपत्रे बाले द्रोणे वा^७ । ७ । अजा-
विलोम्नामध्वर्योः पवित्रं भवति । गोअश्वानां प्रतिप्र-
स्थातुः । ८ । आज्यं निरुष्याध्वर्युद्रोणे प्रभूतं पयो निर्व-
पति । ९ । मन्त्रवदित्याश्मरथ्यः । तूष्णीमित्यालेखनः
। १० । आज्यमुत्पूय बालेन पय उत्पुनाति । ११ ।
प्राङ् सोमो अतिद्रुत इति सोमवामिनः । प्रत्यङ्
सोमो अतिद्रुत इति सोमातिपवितस्य । १२ । ब्रह्म
ध्वं पवत इति सुरां प्रतिप्रस्थाता । १३ । पांशुकान्या-
ज्यानि गृहीत्वाध्वर्युः पयोग्रहान्यृह्णाति । १४ । कुवि-
दङ्गेति सर्वेषामेका पुरोरुगेका पुरोऽनुवाक्यैकः प्रैष
एका याज्या । १५ ।

इति षष्ठी कण्डिका ।

उपयामगृहीतो ऽस्याश्विभ्यां त्वा जुष्टं गृह्णामीति
 गृहीत्वा यवसक्तुभिः श्रौत्वा पवित्रेण परिमृज्यैष ते
 योनिस्तेजसे त्वेति सादयित्वोपयामगृहीतो ऽसि सर-
 स्वत्यै त्वा जुष्टं गृह्णामीति गृहीत्वा गोधूमसक्तुभिः
 श्रौत्वा पवित्रेण परिमृज्यैष ते योनिर्वीर्याय त्वेति
 सादयित्वोपयामगृहीतो ऽसौन्द्राय त्वा सुवाम्णे जुष्टं
 गृह्णामीति गृहीत्वोपवाकासक्तुभिः श्रौत्वा पवित्रेण
 परिमृज्यैष ते योनिर्वलाय त्वेति सादयित्वोत्तरैर्यथा-
 लिङ्गमुपतिष्ठते । १.। सुरायां वास आनीयमानायां
 धारायाः प्रतिप्रस्थाता सुराग्रहान्यह्णाति । २.। नाना
 द्वि वां देवहितं सदः कृतमिति सर्वेषामेका पुरोऽग्नेका
 पुरोऽनुवाक्यैकः प्रैष एका याज्या । ३.। उपयामगृहीतो
 ऽस्याश्विनं तेजो ऽश्विभ्यां त्वा जुष्टं गृह्णामीति गृहीत्वा
 पवित्रेण परिमृज्यैष ते योनिर्मोदाय त्वेति सादयति ।
 ४.। उपयामगृहीतो ऽसि सारस्वतं वीर्यं सरस्वत्यै त्वा
 जुष्टं गृह्णामीति गृहीत्वा पवित्रेण परिमृज्यैष ते
 योनिरानन्दाय त्वेति सादयति । ५.। उपयामगृहीतो
 ऽस्यैन्द्रं वलमिन्द्राय त्वा सुवाम्णे जुष्टं गृह्णामीति

१ पवित्रदशभिः Q, the other MSS in this Kāṇḍikā often have पत्रेण
 or पानेय instead of पवित्रेण

गृहीत्वा पवित्रेण परिमृज्यैष ते योनिर्महसे त्वेति
सादयति । ६ । सुरावच्छ्रयणानि । ७ । सन्नाननुवाक-
श्रेयेणाध्वर्युर्यजमानथोपतिष्ठते । उत्तरेण चानुवाकेन
। ८ ।

इति वसन्तौ कण्डिका ।

पूर्ववत्पशूनुपाकरोति । १ । बार्हस्पत्यवर्जं समानमा-
पर्यग्निकरणात् । २ । मध्यमे पर्यग्निकरणपर्याय उल्लुक्कै-
कदेशं खरे न्युप्योपसमादधाति । ३ । श्रेयेण पर्यग्नि-
हृत्त्वंतदेव पशुश्रपणार्थं प्रणयति । ४ । हुतासु वर्षासु
चत्वारिंशद्वा दक्षिणा ददाति । अनुशिशुं च वडवाम्
। ५ । अथ वा ग्रहान्यह्नीयुः । ६ । उक्तः संप्रैषः । ७ ।
सर्वं आहवनीये ह्येरेरन्वित्याग्गरय्यः । दक्षिणे ऽग्नौ
सुराग्रहा इत्यालेखनः । ८ । सुरावन्तमिति पयोग्रहा-
न्नुहोति । यस्ते रसः संभृत इति सुराग्रहान् । ९ ।
तूष्णीमनुवपदृक्षते हुत्वा यमंश्चिना नमुचेरित्वाश्चिन-
मध्वर्युर्भक्षयति । १० । यदथ रित्तमिति सारस्वतं प्रति-
प्रस्थाताग्रीभय । ११ । इदं हविरित्यैन्द्रं ब्रह्मा यजमा-
नय । १२ । व्याख्याता सुरायाः प्रतिपत्तिः । १३ । दक्षिणे-

नाहवनीयं पयःश्रेयं पितृपितामहप्रपितामहेभ्यो
ददाति पितृभ्यः स्वधाविभ्यः स्वधानम इति । १४ ।
पुनन्तु मा पितरः सोम्यास इत्युपतिष्ठते । १५ ।

इत्यष्टमी कण्डिका ।

अथाहुतौ जुहुतः । ये समाना इत्यध्वर्युः । ये सजाता
इति प्रतिप्रस्थाता । १ । मनोताकाले पृथक् पात्रेषु यश्मना
यूपाणि निदधाति । २ । पुरस्तात्स्विष्टकृतः शृङ्गशफैरु-
पहोमाञ्जुहोति । ३ । अष्टायष्टावेकैकस्य कुष्ठिकाशफाः
। ४ । आश्विनस्य यूषेण कुष्ठिकां शफं च पूरयित्वा
सीसेन तन्त्रमित्यष्टर्चेन प्रतिमन्त्रं द्वाभ्यांद्वाभ्यां कुष्ठिका-
शफाभ्यां जुहोति । ५ । उत्तमायां शृङ्गे अनुपजति । ६ ।
हुत्वाहुत्वा स्वेष्टभिषेचनपात्रेषु संपातानवनीयाहव-
नीये कुष्ठिकाशफान्प्रविध्यति । ७ । एवमुत्तरेणाष्ट-
र्चेन सारस्वतस्य । ८ । सर्वेणानुवाकेनैन्द्रस्य । ९ ।
त्रैदुम्बर्यासन्दरत्निमाचशीर्यण्यानूच्यानाभिदघ्नपादा
मौञ्जविंवाना । १० । मित्रो ऽसि बरुणो ऽसीति तां
यजमानायतने प्रतिष्ठापयति । ११ । आसादन्तोपवे-

शान्ताभिमन्त्रणानि राजसूयवत् । १२ । तस्यां प्राङ्मुख-
 सासीनं प्रत्यङ्मुखस्तिष्ठन्नाश्विनसंपातैरभिपिञ्चति
 देवस्य त्वा सवितुः प्रसवे ऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ता-
 भ्यामश्विनोर्भेपज्येन तेजसे ब्रह्मवर्चसायाभिपिञ्चा-
 मीति । १३ । एवमुत्तरेण मन्त्रेण सारस्वतस्य । १४ ।
 उत्तमेनैन्द्रस्य । १५ ।

इति नवमोऽध्यायः ।

को ऽसि कतमो ऽसौति पाणी संमृश्याध्वर्युर्ध्वा-
 हृत्तीर्जुहोति । १ । अथ राजसूयवन्मङ्गल्यनाम्न आह्वय
 शिरो मे श्रीरिति यथालिङ्गमङ्गानि संमृश्य जह्वाभ्यां
 पद्भ्यामिति प्रत्यवरुद्ध्य प्रति श्वे प्रति तिष्ठामि राष्ट्र इति
 जपित्वा ज्ञया देवा इत्याहुतीर्हुत्वा सोमानि प्रयतिर्म-
 मेति यद्वा इत्यान्मङ्गानि संमृशते । २ । स्विष्टकृत्प्रमृति
 समाह्वय । यस्ते न । ३ । यद्देवा देवहेडनमित्यवभृथे
 पञ्चाहुनुवपदहृतेत्याश्मरथ्यः । आहवनीये ह्येरे-
 न्नित्यालेखनः । ४ । अवभृथ निचक्रणेत्ववभृथं यजमानो
 अभिमन्त्य सुमिषा न आपो द्रुपदादिवेन्मुमुचान इत्या-

सुत्योद्भयं तमसस्परीत्यादित्यमुपस्थाय प्रतियुतो वरु-
णस्य पाश इत्युदकान्तं प्रत्यस्यति । ५ । पशुवत्समिध
उपस्थानं च । ६ । समाववत्तीत्युपस्थाय भूः^१ स्वाहेत्या-
हुतिं हुत्वा पूर्ववत्पितृयज्ञः । ७ । इन्द्राय वयोधसे
पशुमालभते^२ । ८ । चपभो दक्षिणा । ९ । आदित्यं
वरुम् । १० । धेनुः । ११ । विज्ञायते च । वत्सं पूर्वस्यां
ददाति । मातरमुत्तरस्याम्^३ । १२ । संतिष्ठते कौक्किलौ
। १३ । तथा स्वर्गकामो यजेत । १४ ।

इति दशमौ कण्डिका ।

सावित्रं स्वर्गकामश्चिन्वीत । १ । पशुवन्धे चीयते
। २ । चेद्यमाण उपकल्पयते पञ्चाशीतिशतं हिरण्येष्टका
यावदुत्तममङ्गुलिपरं^४ तावतीः शर्करा वाभ्यक्ताश्चतस्रः
स्वयमावृणा अपरिमिता लोकेष्टृणाः । ३ । पङ्क्तोत्तर-
मित्येतदादि पाशुकं कर्म प्रतिपद्यते । ४ । वेदिद्वतीये
यजत इति^५ विज्ञायते । ५ । प्रागुत्तरात्परिग्राह्यात्कृत्वो-
त्तरवेदिदेशस्य मध्ये शङ्कुं निहत्य सर्वतः परिमण्डलं
रथचक्रमात्रं सावित्रं परिलिख्य समूलं हरितं दर्भस्तम्ब-
माहृत्य मध्ये ऽग्नेर्निखाय जुह्वां पञ्चगृहीतं गृहीत्वा

१ All MSS. omit the Visarga २ यजेत DE ३ DE add ददाति.

४ Thus all MSS., except O which has अङ्गुलिपरं. ५ यजेवेति DE

सजूरब्दो ऽयावभिरिति दर्भस्तम्बे पञ्चाहुतीर्हुत्वोद्धृत्या-
 बोध्य आघारणान्तामुत्तरवेदिं कृत्वा लेखाया अभ्य-
 न्तरं नव परिमण्डला लेखा लिखित्वा सिकताभिर-
 वकीर्य दर्भैः प्रच्छाद्य दध्ना मधुमिश्रेण शर्कराभिरिति
 वाद्यां लेखां संपूर्य वसति । ६ । हुते प्रातरग्निहोत्रे
 प्रजापतिस्त्वा सादयतु तथा देवतयाङ्गिरस्वद्भुवा सीदे-
 त्युत्तरवेदिमभिमृश्य मयि गृह्णाम्यग्रे अग्निं यो नो
 अग्निः पितर इति द्वाभ्यामात्मन्नग्निं गृहीत्वा यास्ते
 अग्ने समिध इति स्वयंचित्याभिमृश्याग्नेर्भस्मासीति
 सिकता निषपति । संज्ञानमित्यूषान् । ७ । तान्निषपन्त्य-
 ददध्वन्द्रमसि क्षणं तदिहास्त्विति मनसा ध्यायति । ८ ।
 सं या वः प्रियास्तनुव इत्यूषान्सिकताया संस्तृज्य चित्त
 स्य परिचित इत्यपरिमिताभिः शर्कराभिः परिश्रित्या
 प्यायस्व समेतु तदिति सिकता व्यूहति । ९ । न लेखाः
 संक्षोभयन्ति । १० । अभ्यन्तरं जघनार्थं उदपात्रमुप-
 दधाति वाक्त्रा समुद्र उपदधे सुप्रजावनिं रायस्पोपवनिं
 मद्वां वाजिनायेति । ११ ।

इत्येकादशी कण्डिका ।

नवम्यां बाह्यायां लेखायां पञ्चदश पूर्वपक्षस्याहान्युपदधाति संज्ञानं विज्ञानमिति । १ । तेषामन्तराले-
 घेतेषामह्नां पञ्चदश मुहूर्तानुपदधाति चित्रं केतुरिति । २ । अथान्तरस्यां पञ्चदश पूर्वपक्षस्य रात्रीरुपदधाति दशा दृष्टेति । ३ । तासामन्तरालेघेतासां रात्रीणां पञ्चदश मुहूर्तानुपदधाति दाता प्रदातेति । ४ । अथान्तरस्यां पञ्चदशापरपक्षस्याहान्युपदधाति प्रस्तुतं विष्टुतमिति । ५ । तेषामन्तरालेघेतेषामह्नां पञ्चदश मुहूर्तानुपदधाति सविता प्रसवितेति । ६ । अथान्तरस्यां पञ्चदशापरपक्षस्य रात्रीरुपदधाति सुता सुन्वतीति । ७ । तासामन्तरालेघेतासां रात्रीणां पञ्चदश मुहूर्तानुपदधात्यभिशास्तानुमन्तेति । ८ । अथान्तरस्यां द्वादश पूर्वपक्षानुपदधाति यविचं यवयिष्यन्निति । ९ । अथान्तरस्यां द्वादशापरपक्षानुपदधाति सहस्वान्सहीयानिति । १० । अथान्तरस्यां त्रयोदश मासनामान्युपदधात्यरुणो ऽरुणरजा इति । ११ । अथ सिकता उपदधात्येजत्का जोवत्का इति । १२ । अथान्तरस्यां पञ्चदश मुहूर्तानुपदधातीदानीं तदानीमिति । १३ । अथान्तरस्यां पञ्चत्रयक्रतूस्त्रीणि चतुर्नामान्युपदधात्यग्निष्टोम उक्थ्यो ऽग्निर्चतुरिति । १४ । अथ नाभ्यां

यास्तत्कृतौदुम्बरपात्रेण यूष्णो मृत्यवे^१ ग्रहं गृह्णाति ।
 १५ । विपश्चिते पवमानायेति^२ ग्रहणसादनौ । १६ ।
 नाचिकेत एव मृत्युग्रहः^३ स्यादित्यपरम् । १७ । तस्य
 स्विष्टकृतमनु^४ होमः । १८ । होयन्नप उपसृष्टेद्विद्यु-
 दसि विद्य मे पाप्मानमिति । १९ । अथ जुहोत्यप
 मृत्यमप क्षुधमिति । २० । अथ हुत्वोपसृष्टेद्वृष्टिरसि
 दृश्य मे पाप्मानमिति । २१ । तस्येडामनु भक्षः^५ । २२ ।
 भक्षयति भक्षो ऽस्यमृतभक्ष इति । २३ । भक्षयित्वा
 प्राणनिहवानात्मन्प्र^६तिष्ठापयते मन्द्राभिभूतिरित्यनु-
 वाकशेषेण । २४ । समानमत ऊर्ध्वं पाशुकं कर्म । २५ ।
 संतिष्ठते साविचः । २६ ।

इति चधोदशी कण्डिका ।

एतेन नाचिकेतो व्याख्यातः । १ । नाच लेखा भव-
 न्ति । २ । एकविंशतिर्द्विरण्येष्टकाः शर्करा वाभ्यक्ता उप-
 धानकाले नाभ्यामेवोपधीयन्ते चतुरश्रं^७ परिमण्डलं

^१ यत् DE.

^२ पवमानाय नाचनेति (Taitt Br 3. 10. 8. 1) OQ

^३ All MSS omit the Visarga, = पदं O.

^४ विहृष्टम् O.

^५ भक्षो

भवति P ^६ प्राणनिहवानात्मन् DE

^७ Corrected, एकविंशतिर्द्वि O;

all other MSS. have एकविंशतिर्द्वि. = चतुरश्रं DE.

वा लोको ऽसि स्वर्गो ऽसीत्यनुवाकेन प्रतिमन्त्रम् । ३ ।
 तं हैतमेके पशुबन्ध एवोत्तरवेद्यां चिन्वत इति ब्राह्मण-
 व्याख्याता चिकाराः । ४ । ताननुक्रमिष्यामः । ५ ।
 पशुबन्धे सोमे संचे सहसे सर्ववेदसे वा यच वा
 भूयिष्ठा आहुतयो ह्येरस्तव चेतव्यः । ६ । संचे प्रति-
 ष्ठामीष्यन्त्यशः प्रजां पशून्स्वर्गमृद्धिमीषन्त्यथावकाशं
 यथासमान्नातम् । ७ । सर्वच पुरस्तादुपक्रमः प्रदक्षिण-
 मुत्तरतो ऽपवर्गः । ८ । पशुकामः पाङ्क्तमेव चिन्वीत ।
 पञ्चपञ्च^१ प्रतिदिशमेकां मध्ये । ९ । ज्यैष्ठमीषन्त्यशः
 प्रजां वा^२ चिह्नतमेव । सप्त पुरस्तात्तिस्रो दक्षिणतः
 सप्त पश्चात्तिस्र उत्तरत एकां मध्ये । १० । ज्यैष्ठकामी
 मध्यात्प्रक्रम्योर्ध्वां रीतिं प्रतिपादयेत् । ११ । स्वर्गकामः
 पश्चात्प्रक्रम्य प्राचीं रीतिं प्रतिपादयेत् । १२ । स
 यदीच्छेत्तेजस्वी यशस्वी ब्रह्मवर्चसी स्यामिति प्राग्द-
 क्षिणेभ्यः प्राङ्ग होतुर्धिष्ण्यादुत्सर्पेद्यं प्रागाद्यशस्वती
 सा मा प्रीर्णोतु तेजसा यशसा ब्रह्मवर्चसेनेति । १३ ।
 अथ यदीच्छेद्भूयिष्ठं मे अदधीरन्भूयिष्ठा दक्षिणा नये-
 युरिति दक्षिणासु नीयमानासु प्राच्येहि प्राच्येहीति ।

चत्वारि संवत्सरनामान्युपदधाति प्रजापतिः संवत्सरो
महान्क इति । १५ । चतस्रः स्वयंमातृणा दिक्षूपद-
धाति भूरग्निं च पृथिवीं च मां चेति । १६ । लोकं
पृणेति लोकंपृणा उपदधाति । १७ । चात्वालात्पुरीष-
माहृत्य पृष्टो दिवीति वैश्वानर्यर्चा चितावनुष्यूहति ।
१८ । सा चित्तिर्भवति । १९ । आरोहणं जपति ।
अवरोहणं जपति । २० । उपस्थानेनोपतिष्ठते त्वमेव
त्वां वेत्य यो ऽसि सो ऽसीति । २१ । साहस्रवत्करोति
। २२ । 'धेनूः कृत्वा यजमानः' संहारविहाराभ्या-
मुपतिष्ठते संवत्सरो ऽसि परिवत्सरो ऽसीति । २३ ।
उत्तरत उत्तमायामिष्टकायामर्कपर्णेनाजाक्षीरं जुहोति
। २४ । त्वमग्ने रुद्र इति शतरुद्रीयस्य रूपमसंचरे
पशूनामर्कपर्णं उदस्यति^१ वल्मीकवपायां वावदधाति^२
। २५ । जघनेनाग्निं ग्राह्मुख उपविश्य संचितोक्थ्येन^३
होतानुशंसति भूर्भुवः स्वरित्यनुवाकेन । २६ ।

इति दादशी कण्डिका ।

१ Q inserts यो चित्तिमिति चित्तिस्त्वयामिष्टका. २ DE post यजमान after
भारविहाराभ्या. ३ उपविश्याति Q ४ वा निदधाति Q. ५ संचितोक्थ्येन
DE.

अग्निप्रणयनादि पाशुकं कर्म प्रतिपद्यते समानमा-
 तिमुक्तिभ्यः^१ । १ । अतिमुक्तीर्हुत्वा चतुर्गृहीतं जुहोति
 । २ । त्वमग्ने रुद्र इति शतरुद्रीयस्य रूपम् । अपरं
 चतुर्गृहीतम् । ३ । अग्नाविष्णू इति वसोर्धारायाः ।
 अपरं चतुर्गृहीतम् । ४ । अन्नपत इत्यन्नहोमः । अपरं^२
 चतुर्गृहीतम् । ५ । सप्त ते अग्ने समिधः सप्त जिह्वा
 इति विश्वप्रोः । ६ । अपरं चतुर्गृहीतं वसूनां त्वाधी-
 तेन रुद्राणामूर्त्यादित्यानां तेजसा विश्वेषां देवानां
 क्रतुना मरुतामेसा जुहोमि स्वाहेति । ७ । तासां
 संसावेण यजमानो मुखं विमृष्टे राक्षी विराक्षीत्यनु-
 वाकेन । ८ । अथैकविंशतिमाहुतीर्जुहोत्यसवे स्वाहा
 वसवे स्वाहेत्यनुवाकेन प्रतिमन्त्रम् । ९ । बर्हिषः संभर-
 णादि पाशुकं कर्म प्रतिपद्यते समानमा वपाया^३
 होमात् । १० । हुतायां वपायामन्विष्टकं पष्ठौहीर्दक्षिणा
 ददाति । ११ । यद्येतावतीर्दक्षिणा नोत्सहेत मन्थाने-
 तावतः पाययेद्वाह्यणान् । ओदनान्वाशयेत्^४ । १२ ।
 तेनो हैवास्य स काम उपाप्नो^५ भवति । १३ । पष्ठौही^६
 त्वन्तर्वतीं दद्याद्विरण्यं वासस्य । १४ । यत्प्राङ् मनोता-

१४ । प्राची जुपाणा वेत्वाज्यस्य स्वादेति सुवेणोपह-
 त्याहवनीये जुहुयात् । १५ । स्वयमावृणादि समान-
 मुत्तरम् । १६ । संतिष्ठते नाचिकेतः । १७ । एतेन चातु-
 र्हीचो व्याख्यातः । १८ । यावत्पदं हिरण्येष्टकाः शर्करा
 वाभ्यक्ताः । १९ । उपधानकाले ऽग्रेण दर्भस्तम्बं दशहो-
 तारं प्रतिमन्त्रमुदञ्चमुपदधाति । हृदयं ग्रहं चत्वारि
 पदानि संभाराणां द्वे पत्नीनाम् । २० । एवं दक्षिणतः
 प्राञ्चं चतुर्हीतारम् । २१ । पथादुदञ्चं पञ्चहोतारम् ।
 २२ । उत्तरतः प्राञ्चं षड्होतारम् । २३ । उपरिष्ठात्प्राञ्चं
 सप्तहोतारम् । २४ । पञ्चाच पदानि संभाराणामवशि-
 ष्टानि च पत्नीनाम् । २५ । स्वयमावृणादि समान-
 मुत्तरम् । २६ । संतिष्ठते चातुर्हीचः । २७ ।

इति चतुर्दशी कण्डिका ।

एतेन वैश्वस्तृजो व्याख्यातः । १ । यावन्मन्त्रं हिरण्ये-
 ष्टकाः शर्करा वाभ्यक्ताः । २ । उपधानकाले ऽग्रेणोत्तर-
 नाभिं यच्चावृतं यच्च मर्त्यमित्येतैस्त्रिभिरनुवाकैरभि-
 दक्षिणमग्निं परिचिनोति । ३ । तिस्रो वा चितयस्त्रि-
 भिरनुवाकैः । ४ । स्वयमावृणादि समानमुत्तरमन्य-

चानुशंसनात् । ५ । अचां प्राची महती दिगुच्यत इत्य-
 नेना'नुवाकेनानुशंसति । ६ । राविसत्त्वेषु शतरावान्तेषु
 समद्वाव्रतेषु^१ त्रिषु च सारस्वतेषु सत्त्वेषु काठकचातुर्मा-
 स्येषु साध्वानां षडहवर्जितेषु विश्वसृजामयने प्रजापतेः
 सहस्रसंवत्सरयोश्च वैश्वसृजो ऽग्निर्नियंतः । ७ । अभि-
 प्रयायं^२ वेदभिचिनुयुरुत्तरवेदिदेशमेतैर्मन्त्रैरभिमृशेत्
 । ८ । यो ऽस्य सुप्रियः सुविचित इव स्यात्तस्मै वैश्व-
 सृजम् । तृतीये वा पर्याये । ९ । साविचनाचिकेत-
 चातुर्होत्रवैश्वसृज।रुणकेतुकान्समस्यन्सौम्ये ऽप्यध्वरे
 चिन्वीत । १० । साविधः प्रथमा चितिः । लोकंष्टुणा
 द्वितीया । नाचिकेतस्तृतीया । लोकंष्टुणा चतुर्थी ।
 चातुर्होत्रः पञ्चमी । वैश्वसृजः षष्ठी । आरुणकेतुकः
 सप्तमी । ११ । सवनीययूष्णो मृत्यवे ग्रहं गृह्णाति । १२ ।
 य एतान्म्रीन्पृथक् समासेन वा चिन्वान उभयीर्द-
 क्षिणा ददाति क्रतुदक्षिणा यथासमास्नातमग्निदक्षि-
 णाश्चेति । १३ । अत्र पृथगप्रयुज्य न समस्यन्ते । १४ ।
 अग्निं चित्वा सौचामण्या यजेत । मैचावरुण्या वामि-
 क्षया । १५ । आरुणकेतुको^३ ब्राह्मण^४ व्याख्यातः । १६ ।

^१ Q omits अनेक, P has एकेन instead, || एतेन ^२ शतरावन्ते सराव्रतेषु
 DE ^३ अभिप्रयाज P, अभिप्रयाजो Q ^४ Q add- इति. ^५ ब्राह्मणे DE

दिवः^१ श्येनीभिरन्वहं स्वर्गकामो यजेत । अपाद्याभिश्च
। १७ । ता ब्राह्मण^२ व्याख्याताः । १८ ।

इति पञ्चदशी कण्डिका ।

काम्यैः पशुभिरमावास्यायां पौर्णमास्यां वा यजेत
। १ । तेषां निरुद्धपशुबन्धवत्कल्पः । २ । वायथ्यं श्वेत-
मिति ते ब्राह्मण^३ व्याख्याताः । ३ । तेषामावापिकेषु
स्थानेषु यथादेवतं षडृचो निदधाति । वपायाः पुरो-
डाशस्य हविष इति द्वे द्वे । ४ । पीवोऽन्नां रयिद्वधः
सुमेधा इत्येतानि यथापूर्वं यथालिङ्गमाम्नातानि
भवन्ति । ५ । सर्वेषामभिचरणिकेषु लोहितोष्णीषा
लोहितवसना नि^४वीता ऋत्विजः प्र^५चरन्ति मल्हा
इति । ६ । मणिला इत्यर्थः । ७ । विषम आलभेतेति
विषमं देवयजनं स्यात्पशुं वा विषम आलभेत । ८ ।
दर्शपभाया दैवते मीमांसा । ९ । आदित्या स्या^६त्त्रा-
जापत्या वैकादशिनदेवता वा यदेवता वा गर्भिण्यः
। १० । पर्यारिणीति परिहारसूत्रं भवति । ११ । स्पृघो यूप
इति स्पृघाकृतियूप अग्न्यागारिको वा । १२ । त्वाङ्गं

वडंबमिति यं पुमांसं सन्तमारोहति^१ । १३ । अपां
 चौपधीनां च संधाविति प्राटपि शरत्प्रतिपत्तौ वा ।
 अपि वापां चौपधीनां च संधौ । १४ । विशाखो यूष
 इति^२ यदूर्ध्वं रशनायास्तद्दिशाखम् । यद्योपरादुभे शाखे
 अष्टाश्री सचपात्ते स्याताम् । १५ । प्राशृङ्गो ऽवाशृङ्ग
 उक्षा वशा वेहडेनुर्वत्स ऋषभो ऽनङ्गान्पुनरुत्सृष्टो गोमृग
 इति गव्याः । १६ । अन्नाय वेहतमालभते । वाचे
 वेहतम् । अद्यायै वेहतम् । ब्रह्मण ऋषभम् । १७ । आ
 गावो अग्नमित्युपहोमाः । १८ । मृत्यवे वेहतम् । १९ ।
 तत्र भर्तारमुपजुहुयात् । २० । सूर्याचन्द्रमोभ्यां यमौ
 श्वेतं क्षणां चैकयूपे । २१ । अङ्गो वेहतम् । २२ । तत्र^३
 सलिलमुपजुहुयात् । २३ । भगाय वाशितामिति । २४ ।
 य ऊर्ध्वमाश्विनात्यशवस्तेषां सूक्तक्रमेण विधिः । २५ ।

इति षोडशी कण्डिका ।

ऋषभे^४ गोषु जीर्णे^५ यूनः कर्णमाजपेत्पिशङ्गरूपस्त-
 न्नसुरूपमित्येताभ्याम् । १ । अथैनं गोघपिस्तृजत्येतं
 युवानमिति । २ । अथ जीर्णमालभते प्राजापत्यमैन्द्रं

१. *देवनि Q9, *देवधति O २ यूषा भवतीति DE ३ मग्न्यारमुप. Q.
 ४ DE insert सलिल भाषदायीदिति ५ ऋषभो DEQ ६ जीर्णे DEQ.

त्वाष्ट्रं वा । ३ । नमो महिम्न इत्युपाकरणे ऽनुवर्तयते । ४ ।
तृतीयया वषां जुहोति । चतुर्थ्या हविः । पञ्चम्या
सौविष्टकतम् । ५ । आग्नेयमष्टाक्षपालं निरुष्याजां वशा-
मालभते । ६ । वायव्यामालभेत भूतिकाम इत्युक्तानि
दैवतानि । ७ । वायव्योपाकरोत्या वायो भूप शुचिपा
इति । ८ । आकूत्यै त्वा कामाय त्वेति पर्यग्नौ क्रियमाणे
जुहोति । ९ । त्वं तुरीया वशिनी वशासीत्युदौचीं
नीयमानामनुमन्त्रयते । १० । अजासि रयिष्टेति
निहन्यमानाम् । ११ । तन्तुं तन्वन्निति वषां जुहोति ।
१२ । अनुस्वर्णं वयत जोगुवामप इति हविः । १३ ।
मनसो हविरसीति हविःशेषान्प्राश्नन्ति । १४ । सा वा
एषा चयाणामेवावरुहेत्युक्तम् । १५ । तस्यै वा एतस्या
एकमेवादेवयजनं यदालब्धायामभ्रो भवति । १६ ।
यदालब्धायामभ्रः स्यादप्सु वा प्रवेशयेत्सर्वां वा यजमान
एवान्वहं प्राश्नीयात् । १७ । जयाभ्याताना राष्ट्रभृत
इति ब्राह्मणव्याख्याताः । १८ । अस्मिन्ब्राह्मणित्यभ्या-
तानेष्वनुपजति । १९ । येन कर्मणोर्त्सेत्तत्र होतव्या
वर्धोत्येव तेन कर्मणेति विज्ञायते । २० ।

इति सप्तदशी कण्डिका ।

‘काम्याभिरिष्टिभिरमावास्यायां पौर्णमास्यां वा
यजेत । १ । ता ब्राह्मणव्याख्याताः । २ । समिध्यमानवतीं
समिद्धवतीं चान्तरेण पृथुपाजवत्यौ धाय्ये दधाति^१ ।
यथादिष्टं वानुपदावाज्यभागौ । ३ । यत्कामेष्टित्प्र-
वादौ स्यातां तदर्थत्वात्तस्त्रिङ्गत्वात् । तद्देवतौ वा ।
प्राशतौ . का । ४ । अनादेशे प्रकृतिः प्रत्येतस्या । ५ ।
अनुष्टुभौ संधाज्ये । ६ । त्वां चिचश्चवस्तमं ॥ त्वामग्ने
हविष्यन्तो देवं मर्तास ईडते । मन्ये त्वा जातवेदसं स
हव्या वक्ष्यानुपगित्येते आम्नाते भवतः । ७ । उभा
वामिन्द्राग्नी आहुवध्या इत्येतासां^२ यथापूर्वमाम्नाता
याज्यानुवाक्या लिङ्गैर्नियम्यन्ते । ८ । पूर्वस्मिन्नर्थचै
देवता^३ पुरस्तात्तस्मा पुरोऽनुवाक्या । उपरिष्टात्तस्मां
याज्या । ९ । एतद्वा विपरीतम् । १० । अवशिष्टा
विकल्पार्याः । ११ । उपहोमा वा तत्र संदिग्धाः । १२ ।
अनुक्रमिष्यामः । १३ । अग्नये रक्षोघ्ने पुरोडाशमष्टा-
कपालममावास्यायां निशार्यां निर्वपेत्तस्याः साहुष्य-
सामर्थ्यात् । १४ । अमावास्यायाः कालापनयः स्यात्
। १५ । क्षणुष पाज इति रक्षोघ्नीः पराचीः सामिधे-

१ काय्येः पृथुभिरमा = Q. १ दधाति DE, निदधाति Q १ रत्येता S.
२ Thus all MSS; the sentence seems to be defective; comp MAI-
hara's commentary on Taitt S II p 706.

त्वाष्ट्रं वा । ३ । नमो महिम्न इत्युपाकरणे ऽनुवर्तयते । ४ ।
तृतीयया वपां जुहोति । चतुर्थ्या हविः । पञ्चम्या
सौविष्टकृतम् । ५ । आग्नेयमष्टाकपालं निरुध्याजां वशा-
मालभते । ६ । वायव्यामालभेत भूतिकाम इत्युक्तानि
दैवतानि । ७ । वायव्योपाकरोत्या वायो भूप शुचिपा
इति । ८ । आकूत्यै त्वा कामाय त्वेति पर्यग्नौ क्रियमाणे
जुहोति । ९ । त्वं तुरीया वशिनी वशासीत्युदीचीं
नीयमानामनुमन्त्रयते । १० । अजासि रयिष्ठेति
निहन्यमानाम् । ११ । तन्तुं तन्वन्निति वपां जुहोति ।
१२ । अनुत्सवर्णं वयत जोशुवामप इति हविः । १३ ।
मनसो हविरसीति हविःशेषान्प्राश्नन्ति । १४ । सा वा
एषा चयाणामेवावरुहेत्युक्तम् । १५ । तस्यै वा एतस्या
एकमेवाद्वयजनं यदालब्धायामभो भवति । १६ ।
यदालब्धायामभः स्यादप्सु वा प्रवेशयेत्सर्वां वा यजमान
एवान्वहं प्राश्नीयात् । १७ । जयाभ्याताना राष्ट्रभृत
इति ब्राह्मणव्याख्याताः । १८ । अस्मिन्ब्रह्मन्नित्यभ्या-
तानेष्वनुषजति । १९ । येन कर्मणोर्त्सेत्तव होतव्या
चक्ष्मोत्येव तेन कर्मणेति विज्ञायते । २० ।

इति सप्तदशी कण्डिका ।

त्यैन्द्री पुरोऽनुवाक्या । मरुतो यजेति मारुती याज्या ।
 मरुद्भ्यो ऽनुब्रूहीति मारुती पुरोऽनुवाक्या । इन्द्रं यजे-
 त्यैन्द्री याज्या । १५ । ऐन्द्रमेकादशकपालं निर्वपेद्वैश्वदेवं
 द्वादशकपालं ग्रामकामः । १६ । तच्चैन्द्रस्य प्रथममवदा-
 नमवदायोभे वैश्वदेवस्यावद्येत् । अथैन्द्रस्यावशिष्टमुप-
 रिष्टात् । १७ । इन्द्राय^१ विश्वेभ्यो देवेभ्यो ऽनुब्रूहीन्द्रं
 विश्वान्देवान्यजेति संमेष्यति^२ । १८ । भरेष्विन्द्रमिति
 याज्यानुवाक्ये भवतः । १९ ।

इत्येकोनविंशी कण्डिका ।

उपाधायपूर्वयं वासो दक्षिणा । १ । चिचान्तमि-
 त्यर्थः । २ । संघानीं पृथङ्निरुप्य सर्वतः समवदाय सर्वा
 देवता अनुद्रुत्य संमेष्यति । ३ । अग्निः प्रथमो वसुभि-
 रिति सर्वदेवत्ये याज्यानुवाक्ये भवतः । ४ । अपरुहो
 ऽपरुध्यमानो^३ वा धारयद्वतीयं निरुप्यासीत् यावदेनं
 नापरुन्ध्युः । ५ । अथापरुध्यमानो ऽदिते ऽनुमन्यस्वेत्य-
 परोक्षुः पदमादाय गच्छेत् । ६ । यः परस्ताद्वाम्यवादी
 स्यात्तस्य गृह्णाद्वीहीनाहरेत् । ७ । शुक्रांश्च कृष्णांश्च

१ DE omit इन्द्राय २ This whole Sūtra is missing in OPQ
 ३ अपरुध्यमानो DE, comp. Taitt S. 2. 3 1. 1.

विचिनुयात् । ८ । ये शुक्लाः^१ स्युस्तमादित्यं चरुं निर्व-
 पेत् । ९ । ये कृष्णास्तान्कृष्णाजिन उपनह्य निधाय
 हविष्कृता वाचं विस्तृज्योप ग्रेत मरुतः सुदानव इति
 यजमानमभ्यैति^२ । १० । सत्याशीरिति यजमानस्योत्तरे
 वाससि पदैकदेशं निवपति^३ । ११ । इह मन इत्युरसि
 श्रेष्ठं निनयति^४ । १२ । सिद्धमिष्टिः संतिष्ठते । १३ ।
 यदि नावगच्छेदिममहमादित्येभ्यो भागं निर्वपाम्या-
 मुष्मादमुष्यै विशो ऽवगन्तोरित्यपरोहुर्नाम गृह्णीया-
 त्स्यै^५ च विशः । १४ । यदि नावगच्छेदाश्वत्यान्मयू-
 खान्सप्त मध्यमेपायामुपहृन्यादिदमहमादित्यान्वधा-
 म्यामुष्मादमुष्यै विशो ऽवगन्तोरिति । चीन्प्राचश्चतुर
 उदीचः । १५ । यदि नावगच्छेदेतमेवादित्यं चरुं निर्व-
 पेत् । १६ । इधो ऽपि मयूखान्संनह्येत् । १७ । तान्स-
 ह्येधेनाभ्यादध्यात् । १८ । अवगतः कृष्णानां व्रीहीणां
 वारुणं चरुं निर्वपति । १९ । सिद्धमिष्टिः संतिष्ठते । २० ।

इति विंशौ कण्डिका ।

१ All MSS., except S, omit the Visarga १ म्मेति DI O. १ निर्व-
 पति DE. २ निवपति DE. ३ निवपति DE.

प्राजापत्यां शतकृष्णलां निर्वपेदायुष्कामः । १ ।
 शतं हिरण्यकृष्णलानि काकिण्या^१ माघेण वा संमि-
 तानि । २ । तानि^२ पवित्रवत्याज्य आवपति^३ । ३ ।
 धर्ममात्रं^४ अपणम् । ४ । प्रचरणकाले ऽष्टौ देवतांया
 अवद्यति । चत्वारि स्विष्टकृति । द्वे प्राशिवेष्टाविडायाम्
 । ५ । चतुर्धाकरणकाले सर्वाणि प्राशिवे समोष्यैकधा
 ब्रह्मण उपहरति । ६ । तानि^५ ब्रह्मा भक्षयति । ७ ।
 भक्ष्यापनय इतरेषाम् । ८ । सौर्यं चहं रुक्माभ्यां परि-
 गृह्यासादयति । ९ । तस्य प्रयाजेप्रयाजे कृष्णलं जुहोति
 । १० । अपोह्य रुक्मौ चरुणा प्रचरति । ११ । एतावेव
 रुक्मौ दक्षिणा । १२ । अग्नये दात्रे पुरोडाशमष्टाक-
 पालमिति चीरि । १३ । तेषां प्राजापत्यं संसृष्ट^६ हवि-
 स्तृतीयं भवति । १४ । दधि मधु दृतमापो धानास्त-
 ण्डुला इत्येकेषामाज्यविकारः । १५ । मधूदके संसृष्टे^७
 मुखे स्वाधर्म्यम्^८ । १६ । दृतं न पृतमुभे सुखन्द्रेति
 याज्यानुवाक्ये भवतः । १७ । आग्नेयस्य च सौम्यस्य
 चैन्द्रे समाश्लेषयेदिति संहितानि हवींष्यधिश्रयेदि-
 त्यर्थः । १८ । लेपौ वास्मिन्समाश्लेषयेत् । १९ । ब्रह्म-
 न्विशं विनाशयेयमिति सर्वं ब्राह्मणस्पत्यं^९ भवति । २० ।

१ काकिण्या PQ. २ DEO omit तानि ३ जानयति Q ४ DE add रव.
 ५ संसृष्ट P, संसृष्ट DE. ६ स्वाधर्म्य S. ७ चार्द्धसात्रं O

मास्तौ याज्यानुवाक्ये कुर्यात् । २१ । अथैतं विधातु-
मेकादशसूक्तानेषु कपालेष्ठधिश्रयति । २२ ।

इत्येकविंशी कण्डिका ।

प्रथमं पुरोडाशमधिश्रित्य परितपनान्तं कृत्वा तस्मि-
न्नुत्तरं ज्यायांसमधिश्रित्य तदन्तमेव कृत्वा तस्मिन्नुत्तरं
ज्यायांसमधिश्रयति । १ । प्रचरणकाले दक्षिणार्धात्प्र-
थमां देवतां यजेत् । मध्याद्वितीयाम् । उत्तरार्धात्तृती-
याम् । २ । सर्वेषामभिगमयन्नवद्यतीत्युक्तम् । ३ ।
प्राच्यां दिशि त्वमिन्द्रेति तिस्र कचो व्यत्यासमन्वाह । ४ ।
प्रथमामनूच्य मध्यमया यजेत् । मध्यमामनूच्योत्तमया
यजेत् । उत्तमामनूच्य प्रथमया यजेत् । ५ । एवं सर्वा-
याज्याः पुरोऽनुवाक्याश्च भवन्ति । ६ । सर्वपृष्ठां निर्व-
पति । ७ । यदिन्द्राय रायंतरायेति यथासमान्नातं
द्वादशसूक्तानेषु कपालेष्ठधिश्रयति । ८ । प्रचरणकाले
पूर्वार्धात्प्रथमां देवतां यजति । ९ । एवमितराः प्रद-
क्षिणमुत्तरापवर्गम् । १० । समन्तं पर्यवद्यतीत्युक्तम् । ११ ।
अभि त्वा शूर नोनुम इति षडृचो व्यत्यासमन्वाह । १२ ।
न दृष्ट्या वपट्कुर्यात् । १३ । अनुवाक्याथायत्वार्य-

क्षराणि याज्यां गमयेत् । १४ । अनुष्टुभं च ह वा
 एतत्संपादयन्ति^१ यङ्क्तिं चेति ते मन्यामहे । १५ । अभि
 त्वा शूर नोनुमो ऽदुग्धा इव धेनवः । ईशानमस्य
 जगतः सुवर्हश्मीशानमोमित्यनूच्य 'न्द्र' तस्युप'त्त्वा-
 मिद्धि हवामह इति यजेत् । १६ ।

इति द्वाविंशी कण्डिका ।

त्वामिद्धि हवामहे साता वाजस्य कारवः । त्वां
 वृत्रेप्तिन्द्र सत्यतिं नरत्त्वां काष्ठोमित्यनूच्य 'स्वर्धतो'^२
 ऽभि त्वा शूर नोनुम इति यजेत् । १ । कदा चन
 स्तरौरसीत्यासां^३ चतुर्थी^४ दधाति^५ । २ । अग्नये भ्राज-
 स्वते पुरोडाशमष्टाकपालमित्युक्तम् । ३ । चतुर्धाकरण-
 काले सौर्यास्त्रीन्पिण्डानुहृत्योदु त्वं जातवेदसं सप्त त्वा
 हरितो रये चिचं देवानामुदगादनीकमिति पिण्डा-
 'न्यजमानाय प्रयच्छति । ४ । तान्यजमानः प्राप्नोति । ५ ।
 वैश्वदेवीं सांग्रहणीं निर्वघेद्दामकामः । ६ । नवनौते
 श्रपयति । ७ । ध्रुवो ऽसीत्येतैः प्रतिमन्त्रं परिधीन्यपरि-

१ *पादयन्ति DE only. २ Corrupt in most MSS. ३ Thus S only;
 all other MSS have स्वर्धतो ४ *सीत्येताया DE. ५ ददधाति Q ददति
 PS ६ DE put दिष्टान् after यजमानाय

दधाति । ८ । आमनमसीत्युपहोमाः । ९ । यो ज्योगा-
मयावी स्याद्यो वा कामयेत सर्वमायुरियामिति तस्मा
एतामिष्टिं निर्वपेत् । आग्नेयादीनि^१ पञ्च । १० ।
पाचसंसादनकाले खादिरं^२ पाचं चतुःशक्तिं प्रयुनक्ति ।
सौवर्णं च प्रवर्तं शतमानस्य कृतम् । ११ । अथो खलु
यांवतीः समा एष्यन्मन्येत तावन्मानं स्यात् । १२ ।
यन्नवमैतन्नवनीतमभवदित्याज्यमवेक्ष्याज्यग्रहणकाले
तूष्णीं खादिरे चतुर्गृहीतं गृहीत्वा सादनकाल उत्तरेण
ध्रुवां खादिरं सादयित्वा तस्मिन्प्रवर्तम^३ वदधाति । १३ ।

इति अथोविंशो कण्डिका ।

उपहोम^४काले ऽश्विनोः प्राणो ऽसीत्येतैः प्रतिमन्त्रं
चतुर उपहोमाञ्जुहोति । १ । हुत्वाहुत्वा प्रवर्तमभि-
धारयति राडसि विराडसि सखाडसि स्वराडसीति । २ ।
यत्खादिर आज्यं तदग्नेणाहवनीयं पर्याहृत्य दक्षिणंस्यां
वेदिश्रोण्यां सादयति । ३ । तद्यजमानो ऽवेक्षते घृतस्य
धाराममृतस्य पन्यामिति । ४ । अथास्य ब्रह्मा दक्षिणं

१ आग्नेयादीन् DE, आग्नेयादि O.

२ खादिर DE.

३ प्रवर्तमन्त्रं DE.

४ उपहवनं O.

हस्तं गृह्णाति । ५ । ब्रह्मण इतर ऋत्विजो हस्तमन्वा-
रभ्य यजमानं पर्याहुः पावमानेन त्वा स्तोमेनेति । ६ ।
अथ यजमानो हिरण्याहुतं निष्पिबति । ७ । इममग्र
आयुषे वर्चसे कृधीति प्राश्नन्तमभि'मन्त्रयते । ८ ।
उद्धृत्य हिरण्यं प्रक्षाल्यायुष्टे विश्वतो दधदिति यजमा-
नाय प्रयच्छति । ९ । तद्यजमान आचम्य प्रतिगृह्य
प्रदक्षिणं दक्षिणे कर्णे आवभात्यायुरसि विश्वायुरसि
सर्वायुरसि सर्वमायुरसि सर्वं म आयुर्भूयात्सर्वमायुर्गे-
पमिति । १० । अग्निरायुष्मानित्यनुवाकशेषेणास्याध्वर्यु-
र्दक्षिणं हस्तं गृह्णाति । ११ । सिद्धमिष्टिः संतिष्ठते । १२ ।
इति चतुर्विंशी कण्डिका ।

येन्द्रावरुणं पुरोडाशं निरुष्येन्द्रावरुणीं पयस्यां
निर्वपेत् । १ । उद्वास्यालंलत्थ पयस्यायां पुरोडाश-
मवदधाति । २ । एतयैव प्रच्छाद्यासादयति । ३ ।
अथास्मात्प्रतिदिशं पयस्यां व्यूहति । ४ । यो वामिन्द्रा-
वरुणा यतव्या तनूरित्येतैरेव पुनः समूहति । ५ ।
अमुक्तमिति मन्त्रान्तान्संनमति । ६ । स हैव पयस्यायाः
पुरोडाशस्यावद्यति । ७ । यो वामिन्द्रावरुणावमौ साम

इत्युपहोमाः । ८ । अग्नये संवर्गाय पुरोडाशमष्टाक-
पालमित्युक्तम् । ९ । युस्या हि देवहृतमानिति पञ्चदश
सामिधेनीरन्वाह । १० । नित्यया परिदधाति । ११ ।
कुवित्सु नो गविष्टय इति याज्यानुवाक्ये । १२ । यस्या-
जुपद्विज्ञा हि त इति संयाज्ये । १३ । चिवापूर्णमासे^१
चिचामिष्टिं निर्वपेत् । आग्नेयादीनि^२ सप्त । १४ । अग्ने
गोभिर्न आ गृहीत्युपहोमाः । १५ । पुष्कलेषु नक्षत्रेषू-
दवसाय कारीर्या दृष्टिकामो यजेत । १६ । अग्नीनन्वा-
धायपरेणाहवनीयं दक्षिणातिक्रम्योपविश्य^३ यज-
मानो^४ मारुतमसि मरुतामोज इति क्षणं वासः क्षण-
तूपं परिधत्ते । १७ । रमयत मरुतः श्येनमायिनमिति
पद्यादातं प्रतिभीवति । १८ । पुरोवातमेव जनयत्येहि
घातेति । १९ । क्षणो ऽयः पुरस्तात्प्रत्यङ्मुखो ऽवस्थितो
भवति । २० । तमेतेन वाससाभिपिनष्ट्यभिक्रन्देति । २१ ।
यदि क्रन्देद्विधूनुयाच्छ्रुन्मूत्रं वा कुर्याद्विर्पिष्यतीति^५
विद्यात् । २२ ।

इति पञ्चविंशौ कण्डिका ।

पुरोवातो वर्षन्वित्यष्टौ वातनामानि हुत्वान्तर्वेदि
 कृष्णाजिनं प्राचीनग्रीवमुत्तरलोमास्तीर्य तस्मिन्खर्जूर-
 सक्तून्करीरसक्तून्वा मान्दा वाशा इति कृष्णमधुषा
 संयुत्य^१ तिस्रः पिण्डीः कृत्वा पुष्करयलाग्रैः संवेष्ट्य
 समुद्यम्य कृष्णाजिनस्यान्तान्दृष्ट्वा अश्वस्य संदानमसीति
 कृष्णेन दानोपनहति^२ । १ । उत्करे प्रागौषं विगध-
 मनो ऽवस्थितं भवति । २ । छदी^३पीत्यर्थः । ३ । देवा
 वसन्त्या इति पूर्वस्यां गधायां कृष्णाजिनमावध्नीयात् ।
 ४ । अहोरात्रावासक्तं भवति । ५ । यदि वर्षेत्पिण्डीरेव
 जुहुयात् । ६ । यदि न वर्षेद्देवाः शर्मण्या इति मध्य-
 मायामा^४वध्नीयात् । ७ । अहोरात्रावासक्तं भवति । ८ ।
 यदि वर्षेत्पिण्डीरेव जुहुयात् । ९ । यदि न वर्षेद्देवाः
 सपीतय इति जघन्यायासावध्नीयात् । १० । अहोरात्रा-
 वासक्तं भवति । ११ । यदि वर्षेत्पिण्डीरेव जुहुयात् ।
 १२ । यदि न वर्षेच्छो भूते धामच्छदादीनि व्रीहि
 हवी^५पि निर्वपति कृष्णानां व्रीहीणाम् । १३ । तान्या-
 साद्योत्करे कृष्णाजिनमासादयति । १४ । कृष्णोष्णीयाः
 कृष्णवसना निवीता^६ ऋत्विजः प्रचरन्ति । १५ ।

१ DE add विद्यान्.

२ •पञ्चजलि Q.

३ DES add गधायाद्.

४ DE omit निवीता.

त्वं त्या चिदच्युतेति याज्यानुवाक्याः । १६ । उपहोम-
काले दिवा चित्तमः कृण्वन्तीत्येतैः प्रतिमन्त्रं पिण्डी-
रावभाति । १७ । जुहोतीत्येके । १८ । अथासां धूम-
मनुमन्त्रयते । १९ ।

इति प्रहिंशौ कण्डिका ।

असितवर्णा हरयः सुपर्णा इति । १ । उत्करे
कृष्णामामपक्षां स्थालीमद्भिः पूरयति^१ सृजा वृष्टि-
मिति । २ । यदि भिद्येत वर्षिष्यतीति विद्यात् । ३ ।
अनस उपस्तम्भने शक्नौ वा कृष्णाविर्वक्षा भवति । ४ ।
अजा असीति तां प्रोक्षति । ५ । तस्यामश्ववद्विज्ञान-
मुपैति^२ । ६ । उत्करे वर्षाहस्तम्बं प्रतिष्ठाप्योन्नमय
पृथिवीमिति वर्षाक्षां जुहोति । ७ । अपां पूर्णां सुचं
जुहोतीत्येके । ८ । अथैनमाहवनीये ऽनुप्रहरति । ९ ।
अथास्य धूममनुमन्त्रयते हिरण्यकेशो रजसो विसार
इति । १० । ये देवा दिविभागा इत्युपर्याहवनीये
कृष्णाजिनमवधूनोत्सूर्ध्वग्रीवं वहिष्ठादिशसनम् । ११ ।
कृष्णं वासः कृष्णो ऽश्वः कृष्णाविर्दक्षिणा । १२ । अथ
मवकारीर्याग्नेय एवाष्टकपालो ऽनुपसर्गः । १३ ।

तस्योपहोमा वातनामानि याभिः पिण्डीरावभाति
 जुहोति याभ्यां च धूममनुमन्त्रयते । १४ । पूर्ववत्त्रि-
 धातुमधिग्रयति । यवमयस्तु मध्ये । १५ । ऐन्द्रावैष्णवं
 हविर्भवति । १६ । अ सो अन्न इत्युष्णिहककुभौ धाय्ये
 दधाति । १७ । अग्ने वी ते वाजिना वी पधस्येति
 चिवत्या परिदधाति । १८ । सं वां कर्मणोभा जिग्यधु-
 रिति याज्यानुवाक्ये । १९ । उत्तरे संयाज्ये । २० ।
 हिरण्यं तार्यं घेनुरिति दक्षिणा । २१ । ऐन्द्रावार्हस्पत्यं
 चरुं निर्वपेद्राजन्ये जाते । २२ । हिरण्यं दाम
 दक्षिणा दक्षिणा । २३ ।

इति सप्तविंशी कण्डिका ।

इत्येकोनविंशः प्रश्नः ॥

श्राम् ॥

राजा सार्वभौमो ऽश्वमेधेन यजेत । अप्यसार्वभौमः
 । १ । चित्रा^१ नक्षत्रं पुण्यनाम । २ । देवयजनमध्यव-
 स्थति यथापः पुरस्तात्सुखाः स्तुपावगाहा अनपस्वरीः^२
 । ३ । चैत्र्यां पौर्णमास्यां साग्रहण्येष्ट्या यजते । तस्या
 योत्तरामावास्या तस्यां संज्ञान्या । ४ । वैशाख्यां पौर्ण-
 मास्यां प्राजापत्यमृषभं^३ तूपरं सर्वरूपं सर्वेभ्यः कामेभ्य
 आलभते । ५ । तस्या योत्तरामावास्या तस्यामपदा-
 तीन्महर्त्विजं आवहन्ति । ६ । अश्वहमितरानावहन्त्या
 सुवह्मण्यायाः । ७ । अमावास्या^४मिष्ट्या देवयजन-
 मभिप्रपद्यते । ८ । केशश्मश्रु वपते । ९ । नखानि
 निहन्तते । १० । दत्तो धावते । ११ । स्नाति । १२ ।
 अहतं वासः परिधत्ते । १३ । वाचं यत्त्वोपवसति । १४ ।
 ये रातयस्ते जागरयन्ति । १५ । वाग्यतस्यैतां रात्रि-
 मग्निहोत्रं जुह्वति । १६ । द्रष्ट्रे नम उपद्रष्ट्रे नमो ऽनु-
 द्रष्ट्रे नमः ख्याचे नम उपख्याचे नमो ऽनुख्याचे नमः

१ चित्रा S २ Thus DEPQ, अनपस्वरी O, अनपस्वरी S. ३ मृषभ-
 मृषभ Q ४ अमावास्यावाचि O only.

• शृण्वते नम उपशृण्वते नमः सते नमो ऽसते नमो
जाताय नमो जनिष्यमाणाय नमो भूताय नमो भवि-
ष्यते नमश्चक्षुषे नमः श्रोत्राय नमो मनसे नमो वांचे
नमो ब्रह्मणे नमस्तपसे नमः शान्ताय नम इत्येक-
विंशत्या नमस्कारैरुद्यन्तमादित्यमुपतिष्ठते । १७ ।

इति प्रथमा कण्डिका ।

नमो ऽग्नये पृथिविस्मिन् इत्येतैश्च यथास्तिज्ञम् । १ ।
ये ते यन्थानः सवितरिति पूर्वया द्वारा प्राग्वंशं प्रवि-
श्याहवनीये वैतसमिधमभ्याधायैकादश पूर्णाहुती-
र्जुहोति । हिरण्यगर्भः समवर्तताग्र इत्यष्टौ । देवा
देवेषु पराक्रमध्वमिति तिस्रः । २ । चतुष्टय आपो
दिग्भ्यः समाभृताः । ३ । तासु ब्रह्मौदनं पचति । ४ ।
पात्र्यां राजतं रुक्मं निधाय तस्मिन्ब्रह्मौदनमुद्धृत्य प्रभू-
तेन सर्पिषोपसिच्य सौवर्णं रुक्ममुपरिष्ठात्कृत्वा कर्ष-
न्ननुच्छिन्दंश्चतुर्भ्य आर्येभ्यो महर्त्विग्भ्य उपोदति । ५ ।
प्राशितवज्राश्चतुरः साहस्रान्सौवर्णानिष्कान्ददाति चतु-
रथाश्चतरीरथानेतौ च रुक्मौ । ६ । द्वादशारत्निस्त्रयो-
दशारत्निर्वा दर्भमयी मौञ्जी वा रथना । ७ । तां

ब्रह्मौदनोच्छेपेणानक्ति^१ । ८ । अश्वस्य रूपाणि^२ समा-
मनन्ति । कृष्णः श्वेतः पिशङ्गः सारङ्गो ऽरुणपिशङ्गो
वा । ९ । यस्य वा श्वेतस्याल्पं कृष्णं स्यात्तमालभेत ।
मातृमन्तं पितृमन्तं पृष्ठे बहे च दान्तं सोमपं सोम-
पयोः पुचम् । १० । विज्ञायत एष वै सोमपो यं शिशुं
जातं पुरा तृणाद्यात्सोमं पाययन्ति । एतौ वै सोमपौ
यौ शिशू जातौ पुरा तृणाद्यात्सोमं पाययन्तीति^३ । ११ ।
अर्ध्वयुं राज्याय परिददाति । १२ ।

इति द्वितीया कण्डिका ।

ब्राह्मणा राजानश्चायं वो ऽध्वर्यू राजा । या ममाप-
चितिः सा व एतस्मिन् । यद्वा एष करोति तद्वाः कृतम-
सदिति^४ । १ । यावद्यज्ञमध्वर्यू राजा भवति । २ ।
देवस्य त्वा सवितुः प्रसव इति रशनामादायेमाम-
गृभ्णन्वशनामृतस्येत्यभिमन्त्र्य ब्रह्मन्वशं मेध्यं भन्त्स्यामि
देवेभ्यो मेधाय प्रजापतये तेन राध्यासमिति ब्रह्मण-
मामन्त्रयते । ३ । तं वधानं देवेभ्यो मेधाय प्रजापतये
तेन राभुहीति प्रत्याह । ४ । अभिधा असौत्वश्वमभि-

१. *द्वेषेणानक्ति S, *दनोच्छेपेणानक्ति Q. २. *अश्वस्यरूपाणि DE. ३. DES
omit इति. ४. DE add संविष्यति.

दधाति । ५ । आनयन्ति श्वानं चतुरस्रं विघ्नगन्धेन
 वडम् । ६ । पितुरनुजायाः पुत्रः पुरस्तान्नयति ।
 मातुरनुजायाः पुत्रः पश्चात् । ७ । सैभ्रकं मुसलम् । ८ ।
 पौंश्लेयः पेशसा जानु वेष्टयित्वा पश्चादन्वेति । ९ ।
 अपो श्वमभ्यवगाहयन्ति श्वानं च । १० । यच्च शुनो
 प्रविष्टा तदध्वर्युः प्रसूति जहीति । ११ । यो अर्वन्त-
 निति सैभ्रकेण मुसलेन पौंश्लेयः शुनः प्रहन्ति । १२ ।
 तमश्वस्यांधस्यद्रमुपास्यति परो मर्तः परश्चेति । १३ ।
 दक्षिणापलाध्याहं च त्वं च दृवहन्ति ब्रह्मा यजमा-
 नस्य इत्तं गृह्णाति । १४ । अभि कत्वेन्द्र भूरध-
 उमन्नित्यध्वर्युर्यजमानं वाचयति । १५ । आहरन्त्यैषी-
 कमुदूहं वरत्रया विवडम् । १६ । तस्मिन्नार्द्रा वेतस-
 शाखोपसंबद्धा भवति । १७ । तं हे शते दक्षिणतो
 धारयतः । हे उत्तरतः । १८ । तेनाश्वं पुरस्तात्प्रत्यश्च-
 मभ्युदूहन्ति । १९ ।

इति तृतीया कण्डिका ।

१ S adds जयति. २ Thus OQ and Taitt Br. 3. 8. 4 1; सैभ्रकमुसल.
 DEP, सैभ्रकी मुसलः B. ३ यन् DEO. ४ पेशरति S, पेशरति DEO.
 (All MSS omit the Visarga, like Taitt Br 3. 8. 4 1.

शतेन राजपुत्रैः सहाध्वर्युः पुरस्तात्प्रत्यङ् तिष्ठ-
 न्प्रोक्षत्यनेनाश्वेन मेध्येनेष्टायं राजा दत्तं वध्यादिति ।
 १ । शतेनाराजभिरुग्रैः सह ब्रह्मा दक्षिणत उदङ्
 तिष्ठन्प्रोक्षत्यनेनाश्वेन मेध्येनेष्टायं राजाप्रतिष्ठप्यो
 ऽस्त्विति । २ । शतेन सूतग्रामणिभिः सह होता पथा-
 त्प्राङ् तिष्ठन्प्रोक्षत्यनेनाश्वेन मेध्येनेष्टायं राजास्थे त्रिशो
 बहुग्वै बह्वश्वायै बह्वजाविकायै बहुव्रीहियवायै बहु-
 मपितिलायै बहुहिरण्यायै बहुहस्तिकायै बहुदास-
 पुरुषायै रयिमत्यै पुष्टिमत्यै बहुरायस्योपायै राजा-
 स्त्विति । ३ । शतेन द्युत्संग्रहीतृभिः सहोक्तातोत्तरतो
 दक्षिणा तिष्ठन्प्रोक्षत्यनेनाश्वेन मेध्येनेष्टायं राजा सर्व-
 मायुरेत्विति । ४ । 'अथैतमैपीकमपलाव्या' नुदकमथ-
 माक्रमय्यान्तरा स्थानमाक्रमणं चेदं विष्णुः ॥ तद्विष्णु-
 र्दिवो वा विष्णवित्यथस्य पदे तिस्रो वैष्णवीर्हुत्वाथस्य
 स्तोकाननुमन्त्रयते ऽग्नये स्वाहा सोमाय स्वाहेति । ५ ।
 शतकृत्व एतमनुवाकमावर्तयति दशदशसंपातम् ।
 अपरिमितकृत्वो वा । ६ ।

इति चतुर्थी कण्डिका ।

। १५ । यो न विद्यात्तं जित्वा तस्य गृहात्खादं पानं
 चोपनिषेपेयुः । १६ । यद्वाद्वाणानां कृतान्नं तदेपा-
 मन्नम् । १७ । रथकारकुले^१ वसतिर्भवति । १८ । इह
 धृतिः स्वाहेति सायमश्वस्य चतुर्षु पत्सु चतस्रो धृती-
 र्जुहोति । १९ ।

इति पञ्चमी कण्डिका ।

सवित्रे प्रातरष्टाकपालं निर्वपति । १ । तस्य पुर-
 तात्स्विष्टकृत आयनाय स्वाहा प्रायणाय स्वाहेत्युद्वा-
 वाञ्जुहोति । २ । ईकाराय स्वाहेकृताय स्वाहेत्यश्व-
 चरितानि । ३ । अञ्जेताय स्वाहा छणाय स्वाहा
 श्वेताय स्वाहेत्यष्टाचत्वारिंशतमश्वरूपाणि । एकमर्ति-
 रिक्तम् । ४ । अब्र ब्राह्मणो वीणागाथी गायतीत्यददा
 इत्ययजया इत्यपच इति तिस्रः । ५ । सवित्रे प्रसवित्र
 एकादशकपालं मर्ध्यादिने । सवित्र आसवित्रे द्वादश-
 कपालमपराह्णे । ६ । दक्षिणेर्नाहवनीयं होता हिरण्यं-
 कशिपावुष^२ विशति पारिसवं भौवन्यवं^३ चाचिख्यासन्

१ चावली० DE; चवस्य in S on the margin. २ DES omit नि.
 ३ नृपकारण्य ऋते Q; OP add च after 'कुले. ४ स्वाहेति दशो० OPQ.
 ५ 'कशिपुवपु० QS ६ Thus DEQ; भौवन्यं S, माभोदेमन्यं O, मन्ववं P

। ७ । तं दक्षिणेन हिरण्यकशिघोर्वह्ना यजमानश्च
 । ८ । पुरस्तादध्वर्युर्हिरण्ये कूर्चे । ९ । दक्षिणतो वीणा-
 गणकिन^१ उपोषविशन्ति^२ । १० । उपविष्टेध्वर्योश्च^३
 इत्यध्वर्युं होतामन्त्रयते । ११ । होत्र्यि होतरित्यध्वर्युः^४
 प्रतिशृणाति । ओं होतरिति वा । १२ । संस्थितयोर-
 ध्वर्युः संप्रेष्यति वीणागणकिनः पूर्वैः सह सुकङ्क्षी
 राजभिरिमं यजमानं संगायतेति । १३ । साथं धृतिषु
 ह्वयमानासु राजन्यो वीणागाथी गायतीत्यजिना^५
 इत्ययुध्यथा इत्यमुं संग्राममहन्निति तिस्रः । १४ ।

इति षष्ठी कण्डिका ।

सायंप्रातर्ब्राह्मणौ^६ वीणागाथिनी गायेताम्^७ । १ ।
 एवमेतानि साविचादीनि संवत्सरं कर्माणि क्रियन्ते । २ ।
 सहस्राश्च चरितानि जुहोति । ३ । त्रिंशमास एष
 संवत्सरो भवति । ४ । अपहृतास्त्रिष्टुपु वीणागाथिभ्यां
 शतमनोयुक्तं^८ च ददाति । ५ । शते चानोयुक्ते चेत्येके^९
 । ६ । ऊर्ध्वमेकादशान्मासादाश्वत्ये व्रजे इत्थं बध्नन्ति । ७ ।

१ Thus all MSS २ उपविशन्ति DE, उपोषविशन्ति OS ३ DES omit
 चध्वर्युः. ४ साय प्रातर्ब्राह्मणौ OPS ५ गायेताम् OPQ ६ Corrected,
 all MSS. have शतमनोयुक्त. ७ चेत्येके DE, वा is added in S on the
 margin.

तस्मै वद्धाय यवसमाहरेन्ति । ८ । यद्यश्वमुपतपद्भिन्दे-
 दग्नेयमष्टाकपालं निर्वपेत्सौम्यं चरुं सावित्रमष्टाकपा-
 लम् । ९ । पौष्णं चरुं यदि श्लोणः । १० । रौद्रं चरुं
 यदि महती देवताभिमन्येत । ११ । वैश्वानरं द्वादश-
 कपालं निर्वपेन्मृगाखरे यदि नागच्छेत् । १२ । यद्यधौ-
 यादग्नेये ऽहोमुचे ऽष्टाकपालः सौर्यं पयो वायव्यं आज्य-
 भागः । १३ । यदि वडवामधौयात्प्राजापत्यं चरुं द्वादश-
 कपालं वा । १४ । यदि नश्येद्वायव्यं चरुम् । १५ । यदि
 सेनाभीत्वरी विन्देतेन्द्राय जयत एकादशकपालम् । १६ ।
 यदि प्रासहा नयेयुरिन्द्राय प्रसह्नन एकादशकपालम्
 । १७ । यद्यन्धः स्यात्सौर्यं चरुमेककपालं वा । १८ । यद्भि-
 श्वन्ने ऽधपन्तेद्वैष्णवं चरुम् । १९ । यद्यविघ्नातेन यक्षणा
 म्रियेत प्राजापत्यं चरुं द्वादशकपालं वा । २० ।

इति सप्तमौ कण्डिका ।

यदमित्रा^१ अश्वं विन्देरन्न्वेतास्य यज्ञः । १ ।
 अथान्यमान्नीय प्रोक्षेयुः । २ । एतस्य संवत्सरस्य योत्त-
 मामांवास्या तस्यामुखां संभरति । ३ । वैधातवीया-
 दीक्षणीया । ४ । आकृत्यै प्रयुजे ऽग्नेये स्वाहेति चत्वा-

यौद्वहणानि जुहोति । ५ । स्वाहाधिमाधीताय स्वाहेति
 वीणि वैश्वदेयानि । ६ । सोऽयं दीक्षाहुतिकालो
 विष्टद्वः । ७ । सप्ताहमन्वहमौद्वहणैर्वैश्वदेवैर्योत्तरैः प्रच-
 रति । ८ । पडुत्तमे ऽह्न्यौद्वहणानि जुहोति । सर्वस्मै
 स्वाहेति पूर्णाहुतिमुत्तमाम् । ९ । पडहमाग्नावैष्णवेन
 प्रचरति । १० । सप्तम्यामाग्निकया चिहविपेति वाज-
 सनेयकम् । ११ । भुवो देयानां कर्मणेत्यृतुदीक्षाभिः
 क्षणाजिनमारोहन्तमभिमन्त्रयते । १२ । आ ब्रह्म-
 न्ब्राह्मणो ब्रह्मवर्चसौ जायतां जग्नि वीजमिति जात-
 मुख्यमुपतिष्ठते । १३ । विस्तृष्टवाचि यजमाने संप्रेष्यति
 वीणागणकिनो देवैरिमं यजमानं संगायतेति । १४ ।
 एवं सदौ पवसद्यात् । १५ । प्रजापतिना सुत्यास्वव-
 ष्ठ्योदयनीयानूषन्व्योदवसानीयास्विति । १६ । देवै-
 रन्ततः । १७ ।

इत्यष्टमौ कण्डिका ।

वेदिकाखे द्विस्तावा वेदिः । विस्तावो ऽग्निरेकविंशो
 वा । १ । वैश्वानरेण प्रचर्याग्नये गायत्रायेति दशहविषं
 सर्वपृष्ठां निर्वपति । २ । समिद्दिशामाश्रया न इति

यथा लिङ्गं याज्यानुवाक्याः । ३ । कस्त्वा युनक्ति स त्वा
युनक्ति परिधीन्युनक्ति । ४ । अस्य यज्ञस्यर्धौ मर्ह्यं
संनत्या इति सर्वचानुपजति । ५ । रथवाहने हविर्धाने
राज्जुदालमेकविंशत्यरत्निमग्निष्ठं मिनोति । ६ । पौतुद्रवा-
वभितः । चयो वैस्त्वा दक्षिणतः । चय उत्तरतः । चयः
खादिरा दक्षिणतः । चय उत्तरतः । चयः पालाशा दक्षि-
णतः । चय उत्तरतः । ७ । खादिराः पालाशा वान्तत
इत्येके । ८ । एकादशैकादशिन्यैः प्राचीः संमिन्वन्तीति
कालविविब्राह्मणं भवति । ९ । चतुष्टय आपो दिग्भ्यः
समाभृताः । १० । त्रसां वसती वरीर्यं ह्लाति । ११ । श्वो भूते
प्रतायन्ते गीतमचतुष्टोमयोः पूर्वो रथंतरसांमा । १२ ।
पशुकाल आग्नेयं सवनीयं पशुमुपाकरोति । 'एका-
दशिनान्वा । १३ । दक्षिणाकाले यदब्राह्मणानां दिक्षु
वित्तं तत्तद्यदे समशः प्रतिविभज्यान्वहं ददाति । १४ ।

इति नवमौ कण्डिका ।

प्राचीं दिशमध्वर्यवे । दक्षिणां ब्रह्मणे । प्रतीचीं
होवे । उदीचीमुद्गात्रे । यदन्यद्भूमेः पुरुषेभ्यश्च । अपि

१ Corrected; all MSS. have मग्निः. २ पूर्वो DES ३ DE omit
नवमोऽर्थः. ४ Corrected; all MSS. have एकाः. ५ DEO omit मन्.

वा प्राचीं होवे । प्रतीचीमध्वर्यवे । १ । मंहिपौं ब्रह्मरे
 ददाति । वावातां होवे । परिरुक्तीमुक्तावे । पाला-
 कलीमध्वर्यव इति विज्ञायते । २ । पत्नीसंयाजान्तमहः
 संतिष्ठते । ३ । संस्थिते ऽहन्यमित आहवनीयं पट-
 चिंशतमाश्वत्थानुपतल्पान्निन्वन्ति । ४ । अस्तमित
 आदित्ये पटचिंशतमध्वर्यव उपतल्पानधिरुह्य खादिरैः
 सुवैः सर्वां रात्रिमन्त्रहोमाञ्जुह्वति । आज्यं मधु तण्डुला-
 न्पृथुकांक्षाजान्करम्भा^१न्धानाः सक्तून्मस्रस्थानि प्रियङ्गु-
 तण्डुलानिति । ५ । चतुष्टयमेके समामनन्ति । आज्येन
 जुहोति लाजैर्जुहोति धानाभिर्जुहोति सक्तुभिर्जुहोति^२
 । ६ । एकस्मै स्वाहेत्येतेषामनुवाकानामयुज आज्येन
 युजो ऽन्नेन । आज्येनान्ततः^३ । ७ । अथ प्रयुक्तानां प्रयो-
 द्यमाणानां च मन्त्राणां प्रयोगमेके समामनन्ति । ८ ।

इति दशमी कण्डिका ।

विभूर्माचा प्रभूः पिवेत्यश्वनामानि । १ । आयनाय
 स्वाहा प्रायणाय स्वाहेत्युद्गावान् । २ । अग्नये स्वाहा
 सोमाय स्वाहेति पूर्वहोमान् । ३ । पृथिव्यै स्वाहान्त-
 रक्षाय स्वाहेत्येतं हुत्वाग्नये स्वाहा सोमाय स्वाहेति

१ परिरुति DE. २ Sic ३ विविनन्ति S, चिन्वन्ति DE. ४ करम् Q.

• होतीति B only.

पूर्वदीक्षाः । ४ । पृथिव्यै स्वाहान्तंरिक्षाय स्वाहेत्येक-
 विंशिनीं दीक्षाम् । ५ । भुवो देवानां कर्मणेत्यूतु-
 दीक्षाः । ६ । अग्नये स्वाहा वायवे स्वाहेत्येतं हुत्वा-
 र्वाङ्यज्ञः सं क्रामत्वित्याप्तीः । ७ । मृतं भव्यं भविष्य-
 दिति पर्याप्तीः । ८ । आ मे गृहा भवन्वित्याभूः । ९ ।
 अग्निना तपो ऽन्वभवदित्यनुभूः । १० । स्वाहाधिमा-
 धीताय स्वाहेति समस्तानि वैश्वदेवानि । ११ । दक्षः
 स्वाहा हनूभ्यां स्वाहेत्यङ्गहोमान् । १२ । अङ्गयेताय
 स्वाहा कृष्णाय स्वाहा श्वेताय स्वाहेत्यश्वरूपाणि । १३ ।
 ओषधीभ्यः स्वाहा मूलेभ्यः स्वाहेत्योषधिहोमान्
 । १४ । वनस्पतिभ्यः स्वाहेति वनस्पतिहोमान् । १५ ।
 मेपस्त्वा पषत्तैरवत्वित्यपाव्यानि । १६ । कृष्याभ्यः
 स्वाहाद्भ्यः स्वाहेत्यपां होमान् । १७ । अम्भोभ्यः
 स्वाहा नभोभ्यः स्वाहा महोभ्यः स्वाहेत्यम्भांसि
 नभांसि महांसि । १८ ।

इत्येकादशी कण्डिका ।

नमो रात्रे नमो वरुणायेति यव्यानि । १ । मयो-
 भूर्वातो अभि वातूसा इति गव्यानि । २ । प्राणाय

स्वाहा व्यानाय स्वाहेति संततिहोमान् । ३ । सिताय
 स्वाहासिताय स्वाहेति प्रमुक्तीः । ४ । पृथिव्यै स्वाहा-
 न्तरिक्षाय स्वाहेत्येतं हुत्वा दत्वते स्वाहादन्तकाय
 स्वाहेति शरीरहोमान् । ५ । यः प्राणतो य आत्मदा
 इति महिमानौ । ६ । आ ब्रह्मन्ब्राह्मणो ब्रह्मवर्चसौ
 जायतामिति समस्तानि ब्रह्मवर्चसानि । ७ । जग्नि
 बीजमित्येतं हुत्वाग्नये समनमत्पृथिव्यै समनमदिति
 संततिहोमान् । ८ । भूताय स्वाहा भविष्यते स्वाहेति
 भूताभ्यौ होमौ । ९ । यदक्रन्दः प्रथमं जायमान
 इत्यश्वस्तोमौयं हुत्वैकस्मै स्वाहेत्येताननुवाकान्पुनःपुन-
 रभ्यासं रात्रिशेषं हुत्वोपसे स्वाहेत्युपसि । व्युच्छन्त्यै
 स्वाहेति व्युच्छन्धाम् । व्युध्यै स्वाहेति व्युष्टायाम् ।
 उद्देध्यते स्वाहेत्युपोदयम् । उद्यते स्वाहेत्युद्यति ।
 उदिताय स्वाहा सुवर्गाय स्वाहा लोकाय स्वाहेत्युदिते
 हुत्वा प्रज्ञातानन्नपरिशेषान्निदधाति । १० ।

इति द्वादशी कण्डिका ।

प्रतायत एकविंश उक्थ्यो महानाम्नीसामा । १ ।
 अन्तरेणाग्रयणोक्थ्यौ प्राकृतं सोममभिषुत्य यः प्राणतो

य आत्मदा इति मंहिमानौ गृह्णाति । राजतेन पूर्वं
 सौवर्णेनोत्तरम् । २ । सूर्यस्ते महिमेति पूर्वं सादयति ।
 चन्द्रमास्ते महिमेत्युत्तरम् । ३ । आयुर्यज्ञस्य पवते
 मधु प्रियं पिता^१ देवानां जनिता विभावसुः^२ । दधाति^३
 रत्नं स्वधयोरपीच्यं मदिन्तमो मत्सर इन्द्रियो^४ रस
 इत्यश्वस्य ग्रीवासुं सौवर्णे^५ निष्कं प्रतिमुच्यामिस्ते
 वाजिन्युङ्क्तु त्वारभ इति वासुधावश्वमन्वारभ्य वहि-
 ष्यवमानं सर्पन्त्यग्निर्मूर्धेति । ४ । उक्तातारमपरुध्याश्व-
 मुक्तीयाय वृणीते । ५ । तस्मै वडया उपरुन्थन्ति । ६ ।
 ता यदभिहिङ्करोति स उक्तीयः । यत्प्रत्यभिहिङ्कुर्वन्ति
 स उपगौयः । ७ । उदगासीदश्वो मेध्यो यज्ञिय इति
 शतेन शतपत्नेन^६ च निष्कोणोक्तातारमुपशिद्ध्येमां देव-
 तासुक्तायन्तीमनूक्तायेति संप्रेष्यति । ८ । तेन हिरण्येन
 स्तोत्रमुपाकरोति । ९ । बर्हिः^७ स्थाने भवति । १० ।
 नमो राज्ञे नमो यरुणायेति वेतसशाखयाश्वतूपरगो-
 मृगानग्निष्ठ उपाकरोति वेपां^८ चानादिष्टो^९ देशः । ११ ।
 स्रक्षशाखाभिरितरान्पशूनश्चे पर्यङ्गान् । आग्नेयं कृष्ण-

१ प्रियो Q २ विम्वसु (like Rigveda 9. 86. 10) O only. ३ दधाति O, दधातु S ४ इन्द्रिये PQS ५ सौवर्णे DEO, ६ शतपत्नेन DES, शतपत्नेन OP. ७ The Visarga is missing in all MSS. ८ वेपां PQ, वेपा S. ९ चानिदिष्टो DE.

ग्रीवं पुरस्तात्तलाटे । पौष्णमन्वच्चमं । रेन्द्रापौष्णमुप-
 रिष्टाङ्गीवासु । आग्नेयौ कृष्णग्रीवौ बाहुवोः । त्वाष्ट्रौ
 सोमशसक्थौ सक्थ्योः । शितिपृष्ठौ बार्हस्पत्यौ पृष्ठे ।
 सौर्ययामौ श्वेतं कृष्णं च पार्श्वयोः । धात्रे पृषोदरमध-
 स्तात् । सौर्यं बलक्षं पुच्छे । १२ । अन्यथाग्निष्ठादष्टा-
 दशिनः । १३ ।

इति चयोदशी कण्डिका ।

रोहितो धूमरोहित इति नवनव प्रतिविभज्यैन्द्राम-
 दशमानेके समामनन्ति । १ । एवमारण्यान् । २ ।
 तान्यूपान्तरालेषु धारयन्ति । ३ । इन्द्राय रात्रे सूकर
 इत्येकादश दशत आलभ्यन्ते । ४ । वसन्ताय कपिञ्ज-
 लानालभते^१ । ग्रीष्माय कलविह्वान् । वर्षाभ्यस्तिति-
 रीन् । शरदे वर्तिकाः^२ । हेमन्ताय कंकरान् । शिशिराय
 विकिरान्^३ । ५ । कृष्णा भीमाः । धूमा आन्तरिक्षाः^४ ।
 वृहन्तो दैवाः^५ । शबला वैद्युताः । सिन्धुस्तारका इति
 पञ्चदशिनः । ६ । कृष्णग्रीवा आग्नेयाः । बभ्रवः सौम्याः ।

१ *सभवे DE. १ वर्तिकाः DEQ. २ Thus DE only, but in accor-
 dance with Āpast. Dharmasūtra 1. 17. 32; विकिरान् S, विकिरान्
 OPQ like Vājas S. 21. 20. ३ अन्तरिक्षाः Q. ४ रिक्ता S in
 accordance with Vājas. S. 21. 10.

उपध्वस्ताः सावित्राः । सारस्वत्यो वत्सतर्यः । पौष्णाः
 श्यामाः । पृश्नयो मारुताः । बहुरूपा वैश्वदेवाः^१ । वशा
 द्यावापृथिव्याः^२ । ७ । कृष्णग्रीवा इत्युक्तम् । ८ । एता
 ऐन्द्रामाः । पृश्नयो मारुताः । कृष्णा वारुणाः । काया-
 स्तूपराः । ९ । अग्नये ऽनीकवते प्रथमजानालभते^३ ।
 मरुद्भ्यः सांतपनेभ्यः सवात्यान्^४ । मरुद्भ्यो गृहमेधिभ्यो
 वाष्कान्^५ । मरुद्भ्यः क्रीडिभ्यः संस्पृष्टान् । मरुद्भ्यः
 स्वतवद्भ्यो ऽनुस्पृष्टान् । १० । कृष्णग्रीवा इत्युक्तम् । ११ ।
 एता ऐन्द्रामाः । प्राग्दृक्का ऐन्द्राः । बहुरूपा वैश्वकर्मणाः ।
 १२ । पितृभ्यः सोमवद्भ्यो^६ बभ्रून्धूम्रानूकाशान् । पितृभ्यो
 बर्हिषद्भ्यो धूम्रान्बभ्रून्धूम्रानूकाशान् । पितृभ्यो ऽग्निघ्राप्तेभ्यो
 धूम्रान्नोद्वितास्त्रैयम्बकान्^७ । १३ । कृष्णाः पृथन्त
 इत्येके । १४ ।

इति चतुर्दशी कण्डिका ।

१ वैश्वदेवाः Q १ *श्रुतिवैषाः S in accordance with Vājas S. 24. 14.
 २ *सप्तवे DE २ द्यावाता DEP, द्यावातान् Q, द्यावता Q ३ Thus
 DEP; वाय्वान् Q, वाय्वीयान् S, सुष्ठान् P, पृथिव्यान् Vājas S. 24. 16.
 ४ सोमवेभ्यो DES. ५ Corrected; the MSS. (apparently under the
 influence of Vājas S. 24. 10) have *बोधिषाद्विषकाः.

श्वेता आदित्याः । १ । छष्णग्रीवां इत्युक्तम् । २ ।
 यता ऐन्द्राग्नाः । बहुरूपा वैश्वदेवाः । प्राश्रज्जाः शुना-
 सीरीयाः^१ । श्वेता वायव्याः । श्वेताः सौर्या इति चातु-
 र्मास्याः पञ्चवः । ३ । इयानैकादशिनानालभन्ते ।
 प्राकृतानाश्वमेधिकांश्च । ४ । अग्नये ऽनीकवत इत्याश्व-
 मेधिकान् । सोमाय स्वराक्ष इति द्वंद्विनः । ५ । उपा-
 कृताय स्वाहेत्युपाकृते जुहोति । आलभ्याय स्वाहेति
 नियुक्ते । हुताय स्वाहेति हुते । ६ । पत्नयी ऽश्वमलं-
 कुर्वन्ति । महिषी वावाता परिदृक्तीति । ७ । शतंश-
 तमेकैकस्याः सचिवाः । राजपुत्रीर्दार्याग्र्याणामराज्ञां^२
 रूतग्रामण्यामिति^३ । ८ । सहस्रंसहस्रं मणयः सुवर्ण-
 रजतसामुद्राः । ९ । बालेषु मणीनावयन्ति । भूरिति
 सौवर्णान्महिषी प्राग्वहात् । भुव इति राजतान्वावाता
 प्रत्यग्वहात्प्राक् श्रोणेः । सुवरिति सामुद्रान्परिदृक्ती-
 प्रत्यक् श्रोणेः । १० । बालेषु कुमार्यः शङ्खमणीनुप-
 ग्रहन्त्य^४ प्रसंसाय । न वा । ११ । अंधास्य स्वदेशाना-
 ज्येना^५ भ्यज्जन्ति । वसवस्त्वाञ्जन्तु गायत्रेण छन्दसेति
 गौस्गुलवेन महिषी । रुद्रा इति कासाम्बवेन वावाता ।

१ *सीर्याः OPQ. २ *पार्वा पार्वा DEQ. ३ Corrected (comp.
 comment on Pāṇini 7. 1. 68), the MSS. have *पामणा इति. ४ *नुप-
 निष्टकन्त्य Q. ५ स्वदेशेना DE. ६ S omits आग्नेन

आदित्या इति मौस्तकतेन परिहृती । १२ । गौलगुल-
वेन सुरभिरश्वो मेधमुपाकृतः । देवाँ उपप्रेष्यन्वाजि-
न्यर्चोदा लोकजिह्वव ॥ कासाम्बवेन सुरभिरश्वो मेधमु-
पाकृतः । देवाँ उपप्रेष्यन्वाजिन्यर्चोदा लोकजिह्वव ॥
मौस्तकतेन सुरभिरश्वो मेधमुपाकृतः । देवाँ उपप्रे-
ष्यन्वाजिन्यर्चोदा लोकजिह्ववेत्येतैश्च^१ प्रतिमन्त्रम् । १३ ।

इति पञ्चदशी कण्डिका ।

युज्जन्ति ब्रध्नमिति दक्षिणस्यां युगधुर्येतमश्वं युनक्ति ।
१ । युज्जन्त्यस्य काम्येति प्रष्टी^२ । २ । केतुं छग्वन्नकेतव
इति रथे ध्वजमवगूहति । ३ । जीमूतस्येवेति कवच-
मध्यूहते । ४ । धन्वना गा इति धनुरादत्ते । ५ ।
वध्यन्तीवेति ज्यामभिमृशति । ६ । ते आचरन्तीति
धनोरात्रीं संमृशति । ७ । वघ्नीनां पिता बहुरस्य पुत्र
इति पृष्ठ इपुधिं^३ निनद्यति । ८ । रथे तिष्ठन्नयति
वाजिन इति सारथिमभिमन्त्रयते । ९ । तीव्रान्धोपा-

१ मेध उपा० DES २ मेध उपा० DE ३ DEO omit च. ४ All
MSS. have चटि, which has been corrected into प्रष्टी in B alone.
५ १५ DE.

नृक्षते दृषपाण्य इत्यश्वाङ् १० । स्वादुपंसदः
 पितरो वयोधा इति तिसृभिः पितृनुपतिष्ठते । ११ ।
 ऋजीते परि वृद्धि न इत्यात्मानं प्रत्यभिमृश्या जङ्घ-
 न्तीत्यश्वाजनिमादायाहिरिव भोगैरिति हस्तघ्नमभि-
 मन्त्रयते । १२ । वनस्पते वीडङ्गो हि भूया इति
 पञ्चभौ रथम् । १३ । आमूरज प्रत्यावर्तयेमाः केतुम
 दिति दुन्दुभीन्संहादयन्ति । १४ । आक्रान्वाजी क्रमै-
 रत्यक्रमीवाजीत्युदगुदकान्तमभिप्रयाय ये ते पन्थानः
 सवितरित्यध्वर्युजमानं वाचयति । १५ । स्वयं वाजि-
 न्नपो ऽवजिघ्रेत्यपो ऽश्वमं वग्राप्य यदातो अपो अगमदिति
 प्रदक्षिणमावर्तयति । १६ । यतः प्रयाति तदवतिष्ठते
 । १७ । वि ते मुञ्चामीत्येतमश्वं विमुच्य रथवाहनं हवि-
 रस्य नामेति रथवाहने रथमत्याधाय शीस्ते पृष्ठ-
 मित्यश्वस्य पृष्ठं संमार्ष्टि । १८ । लाजीङ्खाचीङ्ग्यशो
 ममांश् इति पन्नयो ऽश्वायान्नपरिशेषानुपवपन्ति । १९ ।
 ययोपन्युत्तमत्ति तस्यै प्रजा राष्ट्रं भवति । २० ।

इति षोडशी कण्डिका ।

१ इत्यमामं Q १ Corrected, वृक्षमं P, वृक्षमं DE, वृक्षमं the
 other MSS. १-श्रीके प्रभिमिति (Taill. S. 5 १. 25. 1) instead of इत्युदग
 DE २ वसंयते PQ, वसंयते S ३ न्यादधानि OP ४ न्याद DE.
 ५ इत्यममं DE.

आक्रान्वाजी क्रमैरत्यक्रमौदाजी द्यौस्ते पृष्ठमित्यश्व-
 सभिमन्त्य यथोपाकृतं नियुज्य प्रोक्ष्योपपाययति । १ ।
 यद्युपपाय्यमानो न पिबेदग्निः पशुरासीदित्युपपाययेत्
 । २ । समिद्धो अञ्जन्कदरं मतीनामित्यश्वस्थाप्रियो
 भवन्ति । ३ । मेपस्त्वा पचतैरवत्विति पर्यग्नौ क्रियमाणे
 ऽपाव्यानि जुहोति । ४ । पर्यग्निकृतानारण्यानुत्सृजन्ति
 । ५ । वडवे पुरुषी च । ६ । अजः पुरो नीयते ऽश्वस्य
 । ७ । वेतसशाखायां^१ तार्प्यं कृत्यधीवासं हिरण्यकशिपु
 चास्तीर्य सौवर्णं रुक्ममुपरिष्ठात्कृत्वा तस्मिन्नश्वतूपरगो-
 मृगान्निघ्नन्ति । सप्तशाखास्वितरान्पशून् । ८ । श्यामू-
 लेन क्षौमेण वाश्वं संज्ञपयन्ति । स्पन्धाभिरितरान्पशून्
 । ९ । प्राणाय स्वाहा व्यानाय स्वाहेति संज्ञप्यमाने
 पशावाहुतौ जुहोति^२ । संज्ञते वा । १० । यामेन
 साम्ना प्रस्तोतानूपतिष्ठते । ११ । अम्वे अम्वात्यम्बिक
 इति प्रतिप्रस्थाता पत्नीरु^३ दानयति । १२ । ता दक्षि-
 णान्केशपक्षानुद्रथ्य सव्यान्प्रसस्य^४ दक्षिणानूरूनाघ्रानाः
 सिग्भिरभिधून्वत्यस्त्रिः प्रदक्षिणमश्वं परियन्त्यवन्ती
 स्येति । १३ । सव्यानुद्रथ्य दक्षिणान्प्रसस्य^४ सव्यानूरू-

१. शाखाया Q २. Thus here all MSS ; comp. श्यामूलं above ॥ 29. 3

३. पत्नीरुं जुहोति (A) ४. पत्नीरु. QQ. ५. निघ्न DE, comp 14. 22. 1, 2.

नाग्राना अनभिधून्वत्यस्त्रिः प्रतिपरियन्ति । १४ ।
 प्रदक्षिणमन्ततो यथा पुरस्तात् । १५ । नवद्वयः संपा-
 दयन्ति । १६ । अम्बे अम्बाल्यम्बिक इति महिष्यश्च-
 सुपसंविश्य । १७ ।

इति सप्तदशी कण्डिका ।

गणानां त्वा गणपतिं हवामह इत्यभिमत्याहं स्यां
 त्वं स्याः सुरायाः कुलजः स्यात्तत्रेमांश्चतुरः पदो व्यति-
 पज्य शयावहा इति पदो व्यतिपज्यते । १ । तौ सह
 चतुरः पदः सं प्र सारयावहा इति पदः संप्रसारयते ।
 २ । सुभगे काम्पीलवासिनीति क्षौमेण वाससाध्वर्यु-
 र्महिषीमश्वं च प्रच्छाद्य दृष्या वामित्यभिमत्ययते । ३ ।
 उत्सक्थ्योर्गृहं धेहीति प्रजननेन प्रजननं संधायां अम्बे
 अम्बाल्यम्बिक इति महिष्यश्चं गर्हते । ४ । ऊर्ध्वामेना-
 मुच्छ्रयतादिति पत्नयो ऽभिमेधन्ते । ५ । विर्महिषी
 गर्हते । विः पत्नयो ऽभिमेधन्त उत्तरयोत्तरयर्चा । ६ ।
 दधिकाव्णो अकारिपमिति सर्वाः सुरभिमतौमृच-

१ शयीष्यतीति OPQ. २ Thus P only, *पज्यते the other MSs

३ सारयते PQS. ४ संनिधायां OPQ. ५ महिष्यश्च DE. ६ उत्तरीतरयर्चा

जुहोति । अयं पुरो भुव इति पट्टं च^१ प्राणमृतः । १२ ।
व्याघ्रचर्मणि सिंहचर्मणि वाभिपिच्यते । १३ ।

इत्येकोनविंशौ कण्डिका ।

‘क्षुपभचर्माभिपिच्यमानस्योपरि धारयन्ति’ । १ ।
सहस्रशीर्षा पुरुष इति पुरुषेण नारायणेन सौवर्णेन
शतमानेन शतक्षरेण शतरुणलेन यजमानस्य शीर्ष-
त्रधिनिदधाति^२ । २ । प्रजापतेस्त्वा प्रसवे पृथिव्या
नाभावन्तरिक्षस्य बाहुभ्यां दिव्यो हस्ताभ्यां प्रजापतेस्त्वा
परमेष्ठिनः ‘स्वाराज्येनाभिपिच्यामीति महिम्नोः संसा-
वेणाभिपिच्यति । ३ । वायव्यैरभिपिच्यतीत्येके । ४ ।
मधुय माधवयेति मासनामभिरभिपिच्यमानमभि-
जुहोति । ५ । वसन्ताय स्वाहा ग्रीष्माय स्वाहेत्यु-
त्तुभ्यः पट् । ६ । वि न इन्द्र मृधो जहि नीचा यच्छं
पृतन्यतः । यो अस्माँ अभिदासत्यधरं गमया तमः ॥
वि रक्षो वि मृधो नुद वि वृषस्य हनू रुज । वि मन्धु-
मिन्द्र वृषहन्मिचस्याभिदासत इति वैमृधीभ्यां यज-
मानो मुखं विमृष्टे । ७ । ऊर्ध्वा अस्य समिधो भवन्तीति

१ DEQ omit च

२ उपभ० DE.

३ *स्योपरिष्ठाधारयन्ति DE.

४ *भिनिदधाति S. ५ साप्राज्येना० DE.

प्राजापत्याभिराग्नीभिरभिपिच्यमानस्य हस्तं गृह्णाति । ८ । प्रजापतिश्चरति गर्भे अन्तः^१ ॥ प्रजापतिं प्रथमं यज्ञियांनां देवानामग्रे यजतं यजध्वम् । स नो ददातु द्रविणं सुवीर्यं रायस्योषं वि द्यतु नाभिमस्ते ॥ तवेमे लोकाः^२ प्रदिशो दिशश्च परावतो निवत उदतश्च । प्रजापते विश्वस्तृज्जीवधन्य इदं नो देव प्रति हयं हव्यमिति यद् प्राजापत्या उपरिष्ठादभिपेकस्य जुहोति । ९ । प्राची दिशामिति यद् चापानमृतः । १० । अवा यजमानो जागतान्विष्णुक्रमान्कामिति । ११ ।

इति विष्णो कण्डिका ।

पशुकाल उत्तरत उपरिष्ठादग्रेवैतसे कटे ऽथं प्राञ्चं यथाङ्गं^३ चिनोति । १ । एवं पुरस्तात्प्रत्यञ्चं तूपरम् । पश्चात्प्राचीनं गोमृगम् । २ । दक्षिणतः सप्तशाखास्वितरान्पशूनासादयति । ३ । वपावच्चर्या । ४ । हविष इत्यन्तौ नमति । ५ । आक्रान्वाजी क्रमैरत्यक्रमीद्वाजी द्यौस्ते पृष्ठमिति वैतसेन कटेनाश्वतूपरगोमृगान्सवैहु-

१ Q add- इति चयव - २ Q omits अवा, S has अवा instead ३ यथा-
लिङ् DEQ ४ Qs add इतिनो यथच्छ (Taitt. S 5 7. 25)

तान्नुत्वेऽनुवर्दाय स्वाहा बलिवर्दाय स्वाहेत्यश्वमभि-
 जुहोति । ६ । अथ कटमनुप्रहरति । ७ । ये ऽश्वस्य
 हतस्य गन्धमा^१जिघ्रन्ति सर्वे ते पुण्यलोका भवन्तीति
 विज्ञायते । ८ । हविषा प्रचर्याज्यमवदानं^२ कृत्वा
 स्तेगान्दंष्ट्राभ्यां मण्डूकाञ्जम्भ्येभिरित्येतैश्चतुर्दशभिरनु-
 वाकैः प्रतिमन्त्रं शरीरहोमाञ्जुहोति । ९ । दिवाकीर्त्यं
 पञ्चदशम् । अरण्येऽनुवाक्यं षोडशम् । द्यौस्ते पृष्ठमि-
 त्येतं सप्तदशमाज्येनैव । १० । यदक्रन्दः प्रथमं जायमानं
 इत्येतैस्त्रिभिरनुवाकैः पट्विंशतमश्वस्तोमीयाञ्जुहोति
 । ११ । क्रमैरत्यक्रमीदित्येतां पट्विंशीम् । १२ । अष्टा-
 दश जुहोतीत्येके । १३ । इमा नु कां भुवनाः सीपधमेति
 द्विपदाः । १४ । अन्ततो ऽश्वस्य लोहितेन श्रुतेन^३
 स्विष्टकृतं यजति । १५ ।

इत्येकविंशी कण्डिका ।

गोमृगकण्ठेन प्रथमामाहुतिं जुहोति । अश्वशफेन
 द्वितीयाम् । अयस्मयेन कमण्डलुना तृतीयाम् । १ ।
 पत्नीसंयाजान्तमहः संतिष्ठते । २ । श्रो भूते प्रतायते ।

सर्वस्तोमो ऽतिराचो दृष्टत्सामां । ३ । पशुकाले गव्या-
 नैकादशिनानालभन्ते प्राजापत्यान्वैश्वदेवान्वा । प्राजा-
 पत्येष्टयभं तूपरं सर्वरूपं सर्वेभ्यः कामेभ्यो द्वादश-
 मु^१पालम्भ्यम् । ४ । समानमावभृथात् । ५ । अवभृ-
 थेन प्रचर्यात्रेयं शिपिविष्टं खलतिं विस्त्रिधं शुक्लं
 पिङ्गाक्षं तिलकावलमवभृथमभ्यवनीय तस्य मूर्धञ्जु-
 होति मृत्यवे स्वाहा भूण्वत्यायै स्वाहा जुम्बकाय
 स्वाहेति तिस्रः । ६ । तस्मै 'शतमनोयुक्तं' च ददाति ।
 ७ । शते चानीयुक्ते चेत्येके । ८ । सह पुण्यकृतः पाप-
 कृतश्च हस्तसंरन्धा ग्राममभ्युदायन्ति । सर्वे ते पुण्य-
 लोका भवन्तीति विज्ञायते । ९ । सौरौर्नव श्वेता वशा
 अनुबन्धा भवन्ति । १० । अथैकेषाम् । रोहिणीरैन्द्रीः
 सौरौः श्वेताः शितिपृष्ठा बार्हस्पत्याः । ११ । अथ धा
 द्वंद्विन आलभते^२ । १२ । छगलः कल्माषः किकिदी-
 विविदीगय इति ते चयस्त्वाप्ताः । १३ । पात्नीवत
 आग्नेय ऐन्द्राग्र आश्विनस्ते विशालयूप आलभ्यन्ते । १४ ।

इति द्वाविंशौ कण्डिका ।

१. *स्तोमनि* DES. २. द्वादशावतु* OPS. ३. Thus S only, all other
 MSS have इतमायो. ४. चयस्त्वे OS, चयस्त्वे DE; comp. Tult. Br.

अथैकेषाम् । चैतानां प्रथमजं 'कालकाभ्रमश्विभ्यां
 मध्यमे विशालयूप आलभते' । तेषामेव मध्यमज-
 मूर्जे दक्षिणे । उत्तमजं पृथिव्या उत्तरे । १ । तेषां
 पशुपुरोडाशानग्रये ऽहोमुचे ऽष्टाकपाल इति दशह-
 विषं ऋगारेष्टिमनुनिर्वपति' । २ । समानं तु स्विष्टक-
 दिदम् । ३ । अग्नेर्मन्वे प्रथमस्य प्रचेतस इति यथालिङ्गं
 याज्यानुवाक्याः । ४ । चैधातवीययो'दवस्यति । ५ ।
 तस्यां सहस्रं ददाति । ६ । उदवसाय विशालयूपमेके
 समामनन्ति । ७ । तदाहुर्द्वादश ब्रह्मौदनान्संस्थिते
 निर्वपेद्वादशभिर्वेष्टिभिर्यजेतेति । ८ । तद् तु तथा न
 कुर्यात् । द्वादशैव ब्रह्मौदनान्संस्थिते निर्वपेत् । तेष्व-
 न्वहं द्वादशानि शतानि ददाति । ९ । पिशङ्गास्त्वयो
 वासन्ता इत्यृतुपशुभिः संवत्सरं यजते । १० । अथैके-
 पाम् । आग्नेया वासन्ताः । ऐन्द्रा' ग्रैष्माः । मारुताः
 पार्जन्या वा' वार्षिकाः । ऐन्द्रावारुणाः शारदाः ।
 ऐन्द्रावार्हस्पत्या हैमन्तिकाः । ऐन्द्रावैष्णवाः शैशिराः ।

१ Sic. वाकाभ्रम. S, वाकाभ्रं वधुम. DE. २ विशाच. Q. ३ वासभने
 OP. ४ निर्वपति DEO. ५ चैधानवीयो. OQ. ६ ऐन्द्रा DES. ७ DE
 QS omit वा.

११ । संवत्सराय निवक्षस इति द्वयोर्द्वयोर्मासयोः
यशुबन्धेन यजते । १२ । संतिष्ठते ऽश्वमेधः । १३ ।

इति त्रयोविंशौ कण्डिका ।

पञ्चाहः पुरुषमेधः । १ । ब्राह्मणो राजन्यो वा
यजेत । २ । ओजो वीर्यमाप्नोति । सर्वा व्युष्टीर्यश्रुते
। ३ । एकादशसु यूपेष्टेकादशाम्रीपोमीयाः । ४ ।
पञ्चशरदौयवदहानि । अग्निष्टोमो वोपोत्तमः । ५ ।
देव सवितः ॥ तत्सवितुः ॥ विश्वानि देव सवितरिति
तिस्रः सावित्रीर्हुत्वा मध्यमे ऽह्न्यश्रुनुपाकरोति । ६ ।
द्वयानैकादशिनानुपाकृत्य पुरुषान् । ७ । ब्राह्मणे ब्राह्मण-
मालभत इत्येतद्यथासमाश्नातम् । ८ । तान्यूपान्तरांलेपु
धारयन्ति । ९ । उपाकृतान्दक्षिणतो ऽवस्थाय ब्रह्मा
सहस्रशीर्षा पुरुष इति पुरुषेण नारायणेन परा चानु-
शंसति । १० । पर्याग्निकृतानुदीची नीत्वोत्सृज्याज्येन
तद्देवता आहुतीर्हुत्वा द्वयैरैकादशिनैः संस्थापयति
। ११ । दक्षिणाकाशे यद्ब्राह्मणानां दिक्षु विप्तं तत्स-
भूमि ददाति यथाश्वमेधे । १२ । ब्राह्मणो यजमानः सर्व-

वेदसम् । १३ । एतस्मिन्नेवाह्न्यश्वमेधवदभिषेकः । १४ ।
 एकादशानूबन्धाः सौरीर्वैश्वदेवीः प्राजापत्या वा । १५ ।
 चैधातवीययोदवसाय पृथगरणीषग्नीन्समारोष्योत्तर-
 नारायणेनादित्यमुपस्थायारण्यमवतिष्ठेत् । १६ । ग्रामं
 वा प्रविश्य चैधातवीयया यजेत । १७ ।

इति चतुर्विंशौ कण्डिका ।

सौवामण्या मैवावरुण्या चामिक्षया साकंप्रस्थायी-
 येन पञ्चविलेन चरुणा पञ्चशारदीयेनेति । १ । पञ्च-
 विलस्य चरोर्विंशायते । आज्य आग्नेयः पूर्वस्मिन्विले ।
 दधन्यैन्द्रो दक्षिणे । ऋते प्रतिदुहि नीतमिश्रे वा वैश्व-
 देवः पश्चिमे । अप्सु मैवावरुण उत्तरे । पयसि बार्ह-
 स्पत्यो मध्यमे । २ । सर्वमेधो दशरावः । ३ । राजा
 यजेत यः कामयेत सर्वमिदं भवेयमिति । ४ । एकशत-
 विधो ऽग्निः । ५ । अग्निष्टुदग्निष्टोमः प्रथममहः । सर्व-
 माग्नेयं भवति । ६ । इन्द्रस्तुदुक्थ्यो द्वितीयः । सर्वमै-
 न्द्रम् । ७ । सूर्यस्तुदुक्थ्यस्तृतीयः । सर्वं सौर्यम् । ८ ।
 वैश्वदेव उक्थ्यश्चतुर्थः । सर्वं वैश्वदेवम् । ९ । आश्वमे-
 धिकं मध्यमं पञ्चममहः । तस्मिन्नश्वं मेध्यमालभते ।

१० । पौरुषमेधिकं मध्यमं यष्टम् । तस्मिन्पुरुषान् ।
 ११ । अतोऽर्थमः सप्तमः । तस्मिन्सर्वान्मेध्या^१नालभते
 । १२ । वषा वषावतां जुहोति । त्वच उत्कृत्यावपानाम्^२
 । १३ । शुष्कानार्द्रांश्चौपधिवनस्पतीन्संवृष्ट्या^३हवनीये
 ऽनुप्रकिरन्ति । १४ । प्रातःसवने सन्नेषु नाराशंसेघ्न-
 मन्नं जुहोति । १५ । "सर्वस्याग्नौ सर्वस्यावरुद्धा इति
 विज्ञायते । १६ । एवं माध्यंदिने तृतीयसवने च । १७ ।
 अष्टमं विणवम् । १८ । नवमं चयस्त्रिंशम् । १९ ।
 विश्वजित्सर्वपृष्ठो ऽतिराघो दशममहः । २० । दक्षिणा-
 काखे यद्ब्राह्मणानां दिक्षु वित्तं तत्संभूमि सपुरुषं
 ददाति यथाश्वमेधे यथाश्वमेधे । २१ ।

इति पञ्चविंशौ कण्डिका ।

इति विंशः प्रश्नः ॥

१. *मेधा* PQ. २. *उत्कृत्या वषावतां* QS. ३. *शुष्कानां* DE, *शुष्कानां* OP.
 ४. OP add एवं जुहोति

श्रीम् ॥

द्वादशाहेन प्रैव जायते ऽभि स्वर्गं लोकं जयत्येषु
लोकेषु प्रतितिष्ठति । १ । साग्निचित्यो भवति । २ ।
सत्तमहीनश्च । ३ । दीक्षितमदीक्षिता याजयेयुरहीने ।
एत एव त्विजो यजमानश्च सत्तमः । ४ । तस्माद्द्वादशाहेन
न याज्यं पाप्मानो व्यावृत्त्या इति विज्ञायते । ५ । ऋधोति
यो द्वादशाहेन यजते । ६ । ऋधोति यः प्रतिगृह्णा-
तीत्येके । ७ । ऋत्विजो यजमानं चाधिष्ठत्य वदति । ८ ।
पीवा दीक्षते । क्षशो यजते । यदस्याङ्गानां मीयते
जुहोत्येव तदिति विज्ञायते । ९ । यो ऽतपस्वी स्याद-
संक्षिप्तो ऽस्य यज्ञः^१ स्यात् । तपस्वी स्यात् । यज्ञमेव
तत्संक्षेपयत इति विज्ञायते । १० । एको द्वादशाहेन
यजेत^२ । त्रयः षड् द्वादश त्रयोदश वा । ११ । तेषा-
मुपसत्सु त्रयोदशं दीक्षयन्ति^३ । १२ । तस्माद्द्वादशाहे
त्रयोदशेन न ब्रह्मणा भवितव्यमित्येके । १३ । पञ्च-

१ All MSS. omit the Visarga. १ यजते DEQ. १ तेषातेतेप. DES.

२ दीक्षते DES These MSS. insert the following sentence here :
यज्ञमेव तत्संक्षेपयतीति [संक्षेपेदिति DE] विज्ञायते

दश दीक्षेरन्नर्धमासायतनाः । सप्तदश प्रजाकामाः
 पशुकामा वा । एकविंशतिं प्रतिष्ठाकामा रुक्मा वा ।
 त्रिंशतं मासायतनाः । वयस्त्रिंशतमोजस्कामा वीर्य-
 कामा वा । चत्वारिंशतं यज्ञकामाः । चतुश्चत्वारिंशत-
 मिन्द्रियकामाः । अष्टाचत्वारिंशतं पशुकामाः । १४ ।
 अपरिमिता दीक्षेरन्नित्यन्ततो वदति । १५ । ये ऽन्ये
 सप्तदशभ्यो वाहा अहीन एव ते स्यानिनः । १६ ।
 सप्तदशानामेव 'धायाकामौ । १७ । सर्वे याजमाने
 स्यानिनः । १८ । सर्वे याजमानं कुर्युर्यत्किंचात्स्वि-
 ज्येनाविबाधकम् । १९ । विबाधमान आत्विज्यं
 बलीयः । २० ।

इति प्रथमा कण्डिका ।

सर्वं दृष्टप्रथमयज्ञाः । अपि वा गृहपतिरेव । १ ।
 गृहपतेरेव परार्थानि यथा यूपाञ्जनमृतुयाज्येति । २ ।
 गृहपतेरेव सामिधेनौकल्पेनावदानकल्पेनेति ।
 प्रक्रमेयुर्यानि चान्यान्येवरूपाणि स्युः । ३ । त्वं वरुण
 इति वसिष्ठराजन्यानां परिधानीया । ४ । आजुहोते-
 तीतरेषां गोषाणाम् । ५ । नाराशंसो द्वितीयः प्रयाजो

१ Thus MS only; the other MSS have चया. २ भाष्यार्थिर्वा DE.

३ पतिरेव QS ४ चयां Q. ५ Q omits इति.

वसिष्ठशुनकानाम् । ६ । तनूनपादितरेषां गोत्राणाम्
 ७ । शिशिरे दीक्षन्ते वसन्त उत्तिष्ठन्ति । ८ । शिशिरे
 वा एतस्य प्रयाणं वसन्त उत्थानम् । ९ । षष्ठोति य
 एवंविद्वाञ्जिशिरे दीक्षन्ते वसन्त उत्तिष्ठत इति विज्ञा-
 यते । १० । षड् व्युष्टाश्चैत्रस्यापूर्यमाणपक्षस्याथ दीक्षे-
 रन् । ११ । सावित्राणि होष्यमाणा निर्मथ्य संनिव-
 पेरन् । ततो विनिवपेरन् । १२ । पञ्चपशुभिर्यक्ष्य-
 माणाः संनिवपेरन् । ततो विनिवपेरन् । १३ ।
 दीक्षिष्यमाणाः संनिवपेरन् । १४ । तेषामेतत्संन्युता
 एवाग्रयो भवन्त्योदवसानीयायाः । १५ । अध्वर्युर्गृह-
 पतिं दीक्षयित्वा ब्रह्माणं दीक्षयति । तत उक्तातारम् ।
 ततो होतारम् । १६ । ततस्तं प्रतिप्रस्थाता दीक्षयित्वा-
 धिनो दीक्षयति । १७ । ततस्तं नेष्टा दीक्षयित्वा तृती-
 यिनो दीक्षयति । १८ । ततस्तमुक्तेता दीक्षयित्वा
 पादिनो दीक्षयति । १९ । ततस्तं प्रतिप्रस्थाता दीक्ष-
 यति । २० ।

इति द्वितीया कण्डिका ।

१ • के DE. २ Thus S only in accordance with Kāṭhaka 34 II ;
 प्रापयं PQ, प्रावयं O, प्राचं DE. ३ OPQ omit वसन्त उत्तिष्ठत. ४ • पचय
 वा S. ५ देवासेवैत • Q.

अन्यो वा ब्राह्मणः । १ । दीक्षित आ तन्त्रीभावा-
 देकैकमपवर्जयति । २ । एवमनुपूर्वा एवैषां^१ याज-
 माना^२ धर्मा ये कैचाविभविनः^३ । ३ । नानागीचथ्यवा-
 यादेव समानगीचाणामार्पेयवरणमभ्यावर्तेतेत्येकम् ।
 व्यवृते ऽपि तन्त्रमेवेत्य^४ परम् । ४ । सद्यो दीक्षामेके
 समामनन्ति । अन्वहं दीक्षामेके । ५ । द्यहे दीक्षेत त्यहे
 दीक्षेतेत्येवं क्रामत्या^५ द्वादशाहात् । ६ । 'उपदीक्षमाणे
 सर्वं सदीक्षणीयमावर्तेतेत्याश्मरथ्यः । ७ । अग्नीनुपन्यु-
 प्यात्मसंस्कारेणैव प्रतिपद्येत^६ तन्त्रमाहुतयः स्युरित्वा-
 लेखनः । ८ । पत्नीनामेव स्थाने पत्नीर्दीक्षयन्ति । ९ ।
 तासां 'याजमानैरेव धर्मानुपूर्व्यं व्याख्यातम् । १० ।
 अध्वर्युं दीक्षिता अन्वारभन्ते । दीक्षितान्पत्नयः । ११ ।
 अथ समन्वारब्धेषु गार्हपत्ये जुहोत्यपैसु मृत्युरमृतं न
 आगन्वैवस्वतो नो अभयं कृणोतु ॥ पर्णे वनस्पतेरि-
 वाभि नः श्रीयतां रयिः । सचतां नः शचीपतिः
 स्वाहेति । १२ । ऋते पत्नीभ्य इतरयोः । १३ ।

इति तृतीया कण्डिका ।

१ रचितेनां Q २ यजमाना DEQ. ३ विभाविका DE, विभादिनः P
 ४ तन्त्रं स्यादित्यं DE. ५ वमाणापत्या Q ६ उपरि दी. DES. ७ अनु-
 पन्यु. S. ८ पश्यते DE ९ Thus S only; the other MSS. have यज.

परं मृत्यो अनु परेहि पन्थां यस्ते स्वद्वतरो देवया-
 नात् । चक्षुष्मते शृण्वते ते ब्रवीमि मा नः प्रजां रौरिपो,
 मोत वीरानिति दक्षिणामौ । १ । इदम् नु श्रेयो
 ज्वस्तानमागन्म यज्ञोजिह्वनजिदश्वजिघत् ॥ परं वन-
 स्यतेरिवाभि नः शीयतां रयिः । सचतां नः शचीपतिः
 स्वाहेत्याहवनीये । २ । द्वादशाहं दौक्षिता भवन्ति । ३ ।
 न सनीहाराग्रहिण्वन्ति सचे । ४ । प्रायणीयया प्रचर्य,
 राजानं क्रीत्वोपनद्य निदधाति द्वादशाहायासम् । ५ ।
 षोडशिवत्सोमक्रयणी । ६ । उपसत्सु द्वादशाहे संभार-
 यजूंषि व्याचष्टे । ७ । यजमानं वाचयतीत्येके । ८ ।
 द्वादशोपसदः । ९ । चतुरहंचतुरहमेकैकेनोपसन्मन्त्रेण
 जुहोति । १० । अनूपसदमग्निं चिनोति । ११ ।
 द्यहंद्यहमेकैका चितिः । १२ । चतुरहमुत्तमा । १३ ।
 चतुस्तनं विस्तनं द्विस्तनमेकस्तनमिति व्यहंत्यहं
 व्रतानि । १४ । य एषां व्रतमिच्छेदभिपूरयितुं दध्म
 एकं सुवमुन्नीय नापरमुन्नयेत । १५ । एकविंशतिः
 च्छदिः सदः । १६ । संदृष्टे अधिपवणफलके भवतः
 । १७ । ऋजुरूपवसथः । १८ ।

इति चतुर्थोऽध्यायः ।

श्वो भूते प्रतायते ज्योतिष्टोमः । १ । वैश्वानरः
 प्रायणीयो ऽतिरात्रः । २ । समानमा रात्र उपावेहर-
 णात् । ३ । यावन्तमेकस्मा अह आतं मन्यते । ४ ।
 तमन्यस्मिन्वासस्युपनद्य प्रत्युपनद्येतरमुपावहरति । ५ ।
 एवमहरहस्तेनृभिर्मेघेर्धोगविमोकौ । ६ । प्रथमे ऽहेनि
 धुनक्ति । उत्तमे विमुञ्चति । ७ । अन्वहमेके योग-
 विमोकौ समामनन्ति । ८ । दक्षिणाकांशे ऽन्वहं द्वाद-
 शानि शतानि ददात्यहीने । ९ । सद्ये तु दक्षिणी
 होमौ हुत्वेदमहं मां कल्याण्यै कीर्त्यै स्वर्गाय लोकाय
 दक्षिणां नयामीति यजमानाः कृष्णाजिनानि धून्वन्तः
 उद्दृष्ट्वा दक्षिणापयेनातियन्ति । १० । एवमहरहः । ११ ।
 उत्तम एवाहनि सत्यानि विसृजन्ते । १२ । कृष्णवि-
 षणिश्च प्रविध्यन्ति । १३ । पूर्वस्मिन्नेवाहन्युत्तरस्मा
 अह्ने वसतीवरीर्यज्ञायन्निर्यं प्रति गृह्णाति । १४ ।
 वर्तमान एवातिरात्र उत्तरस्मा अह्ने पर्यासि विशास्ति
 । १५ । यत्र मैत्रावरुणस्याभिजानाति श्वःसुत्यामि-
 न्द्रान्निभ्यां विश्वेभ्यो देवेभ्यो ब्राह्मणेभ्यः सोम्येभ्यः

१ Q omits ऽहनि १ DES add ऽहनि. २ DE omit तु ३ DE omits
 होमो. ४ पुष्पना DE. ५ वर्तमानातिरात्र DES. ६ Corrected, होमेश्व-
 DES, होमपेभ्यः twice P, omitted in OQ. Comp Āśral. Śrautas.
 G 11 16.

सोमपेभ्यः सोमं प्रवृतात्सुब्रह्मण्य सुब्रह्मण्यामाह्वयेति । १६ ।

इति पञ्चमोऽध्यायः ।

तदाग्नीध्र आग्नीध्रागारं प्रविश्य संप्रेष्यति श्वःसुत्या-
मिन्द्राग्निभ्यां विश्वेभ्यो देवेभ्यो ब्राह्मणेभ्यः सोम्येभ्यः^१
सोमपेभ्यः^२ सोमं प्रवृवीमि सुब्रह्मण्य सुब्रह्मण्यामाह्व-
येति । १ । स वै खलु श्वःसुत्यामिति ब्रूयादि^३त्याग्नरथ्यः ।
अथसुत्यामित्यालेखनः । २ । तत ऊर्ध्वं श्वःसुत्यामित्येव
ब्रूयात् । ३ । पत्नीसंयाजान्तमहः संतिष्ठते । ४ । संस्थिते
ऽहनि ब्रह्मा वाचं विस्तृजते । ५ । परिहरन्ति पत्नीभ्य
उदकम् । ६ । यन्ति समिहाराः । ७ । एत्याहवनीये
ऽभ्यादधति^४ । ८ । एवमहरहः । ९ । तदानीमेव
चिह्नतमग्निष्टोमं रथंतरसामानमुपयन्ति । १० । रथ-
शब्देन माहेन्द्रस्य स्तोत्रमुपाकरोति । ११ । 'शब्दो
मन्त्रस्थाने भवति । १२ । श्वो भूते पञ्चदशमुक्त्यं
वृहत्सामानमुपयन्ति । १३ । दुन्दुभिःशब्देन माहेन्द्रस्य
स्तोत्रमुपाकरोति । १४ । यद्यु वै स्तनयितुः^५ स्यात्स एव

१ Corrected; सामेभ्यः DES, omitted in the other MSS. २ DE omit सामपेभ्यः. ३ ब्रूतादि० Q. ४ अभ्यादधति Q ५ Sūtras 12-14 are missing in OQ. ६ All MSS. omit the Visarga.

स्याच्छब्दो मन्त्रस्थाने^१। १५। श्रौ भूते सप्तदशमुक्थ्यं
वैरूपसामानमुपयन्ति। १६। बर्हिः^२स्थान आधावेन
माहेन्द्रस्य स्तोत्रमुपाकरोति। १७। उपाकृतं सामा-
प्रस्तुतं भवति। १८। अथोद्गाताधावेनाधूनुते। १९।

इति षष्ठी कण्डिका।

श्रौ भूत एकविंशं षोडशिनं वैराजसामानमुपयन्ति
। १। न्यूह्यमेतदहर्भवति। २। बर्हिः^३स्थाने ऽरणीभ्यां^४
माहेन्द्रस्य स्तोत्रमुपाकरोति। ३। उपाकृतं सामाप्रस्तुतं
भवति। ४। अथोद्गातुर्दक्षिणमूर्ध्मवक्त्राभिः प्रच्छाद्य^५
तस्मिन्नग्निं मन्यति। ५। तं जातमुद्गाताभिर्द्विकृत्य
प्रस्तोत्रे प्रयच्छति। तं सो ऽध्वर्यवे। ६। तमध्वर्यु-
त्तरेण धिष्ण्यान्पर्याहृत्याहवनीये प्रहृत्य^६ प्रेडो अग्ने
दौदिहीति विराजाभिजुहोति। ७। श्रौ भूते त्रिणव-
मुक्थ्यं शाक्तरसामानमुपयन्ति। ८। बर्हिः^७स्थाने ऽङ्घ्रि-
रवकावास्ताभिर्माहेन्द्रस्य स्तोत्रमुपाकरोति। ९। उपा-
कृतं सामाप्रस्तुतं भवति। १०। अथ तिस्रः सहर्षभा
अग्नेण सदो ऽपरेणाग्नीध्रमुदीचीनं दक्षिणापथेनाति-

१ DEOS add भवति. १ All MSS omit the Visarga २ इति षष्ठी OP.

३ सूत्रमपीच्छाद्य Q ४ DES omit नष्ट. ५ प्रहरति DE. ६ All MSS.
omit the Visarga. ७ वक्त्राभिर्मा ८ QS ९ दौचीन्द ० OQ

यन्ति । ११ । श्रौ भूते घयस्त्रिंशमुक्थं रयंतसामान-
 सुपयन्ति । १२ । न्यूहमेतदहर्भवति । १३ । स्वयमर्ध-
 र्युर्हर्तुयाजं यजति । स्वयं गृहपतिः । १४ । अर्धर्यु-
 यजतं गृहपते यजेत्वभिघ्नायाध्वर्युर्हविर्धानं प्रविश्य
 प्रैषोत्तरयर्चा यजति । ऋगुत्तरेण वा प्रैषेण । १५ ।
 अश्विना पिबतं सुतं दौद्यमी शुचिव्रता । ऋतुना यज्ञ-
 वाहसा ॥ ऋतुना सोमं पिबतं वौषडिति यद्यब्यूढः ।
 । १६ । ब्यूढे त्वर्वाञ्चमद्य ययं नृवाहणं रयं युञ्जाया-
 मिह वां विमोचनम् । पृह्णं हवींषि मधुना हि कं
 गतमथा सोमं पिबतं घाजिनीवस्त्र ॥ ऋतुना सोमं
 पिबतं वौषडिति तस्य प्रचरितं मरुत्वतीर्यैर्भवति । १७ ।

इति षष्ठमी कण्डिका ।

अष्टहीतो^१ माहेन्द्रः । १ । अथ^२ प्रतिप्रस्थातोत्तरे-
 णाम्रीधमुदौचीं^३ तन्ति^४ वितत्य तस्यां वत्सान्वभाति । २ ।
 दक्षिणेन मार्जालीयं मातृरूपकन्धन्ति । ३ । बर्हिः^५-
 स्थाने ऽद्भिर्दूर्वावास्ताभिर्माहेन्द्रस्य स्तोत्रमुपाकरोति
 । ४ । उपाकृतं सामाप्रस्तुतं भवति । ५ । अथैतान्वत्सा-
 न्मातृभिः संस्तृज्य सांवाशिनं^६ कुर्वन्ति । ६ । ता अग्रेण

१ गमा DES. २ आष्टहीतो DE ३ गमाः DES. ४ तन्ती DE, तन्ति Q,
 तन O ५ All MSS. omit the Visarga. ६ सांवाशिनं OS, सांवाशिनं DE.

सदोऽपरेणाग्नीध्रमुदीचीनं दक्षिणापथेनातिविच्छ-
यन्ति । ७ । संतिष्ठते पृथः^१ पठहः । ८ । संस्थिते एतं
मधु वा प्राश्नन्ति । ९ । यथोद्गुपो वहं प्रत्यञ्ज्यात्तादृक्त-
दिति विज्ञायते । १० । ततस्त्रींश्छन्दोमानुक्थ्यानन्वह-
मुपयन्ति । चतुर्विंशं चतुश्चत्वारिंशमष्टाचत्वारिंशमिति ।
११ । रथंतरसामा प्रथमः । दृष्टद्वयंतरसामा द्वितीयः ।
दृष्टत्सामा तृतीयः । १२ ।

इत्यष्टमौ कण्डिका ।

ततो दशममहरविवाक्यमुपयन्ति । चतुर्विंशंममि-
ष्टोमं रथंतरसामानम् । १ । नात्र कथनं कस्मैचनोप-
हताय व्याहृते । २ । ये बाह्या दृशीकवः^२ 'स्युस्ते' विब्रूयुः
। ३ । यदि तत्र न विन्देयुरक्तः सदसाहुच्यम् । ४ । यदि
तत्र न विन्देयुर्गृहपतिना व्युच्यम् । ५ । तद्ब्रूयमेवेत्य-
न्ततो वदति । ६ । अनुष्टुभा व्याहेति विज्ञायते । ७ ।
अनुष्टुभमुक्ताय तद्ब्रूयात् । ८ । यस्मिन्नुपहतः^३ स्याद-

१. 'दीचीर्दे', Q. 'दीचीरद' OP, comp. above 7. 11. २. 'विब्रूयि' DE,
'विब्रूयन्ति' PS, 'विब्रूयन्ति' Q; the root which is used here (विब्रू, विब्रू-
यन्ति) is registered in the Dhātupāṭha, but hitherto not met with in
literature ३. DEP omit the Visarga. ४. All MSS. omit the Visarga.,
५. All MSS., except P, omit the Visarga

नुष्टुभा वा एतत्संपादयति । ६ । द्वयीरेतदहः समिध
 आहरन्ति । नित्या औदुम्बरीश्च । १० । अभ्यादधति
 नित्याः । ११ । उत्तरेणाहवनीयमौदुम्बरीरुपसाद-
 यन्ति । १२ । अथ समन्वारव्येषु द्वाभ्यां गार्हपत्ये
 जुहोति ॥ अमूर्या उप सूर्ये याभिर्वा सूर्यः सह । ता
 नो हिन्वन्त्वध्वरम् ॥ इह रतिरिह रन्तिरिह रमति-
 रिह रमध्वमिह वो रमतिः^१ स्वाहेति । १३ । उपसृ-
 जन्धरुणमित्येताभ्यामथाहवनीयं गत्वा । १४ । अति-
 च्छन्दसोपतिष्ठन्ते^२ 'ऽयं सहस्रमानवो^३ दृशः^४ कवीनां
 मतिर्ज्योतिर्विधर्मा^५ । ब्रध्नः समीचीरुपसः समैरयत्^६ ।
 अरेपसः समोकसः^७ सचेतसः सरेतसः^८ स्वसरे मन्यु-
 मन्तश्चिदाकोरि^९ति । १५ ।

इति नवमी कण्डिका ।

ततः प्राजापत्याय मनोग्रहाय संग्रसर्पन्ति । १ ।
 प्रसृतेषूपशुपात्रेण शृङ्गात्यनया त्वा पृथिव्या पात्रेण

१ तत् OPQ २ दधानि DE ३ मरीच्य PQS ४ रति[i] OP, all
 MSS. omit the Visarga. ५ The following quotation is in some
 what corrupt form taken from Atharvaveda 7. 22. 1, 2 ६ सदसमा ने
 Ath. ७ दृशं Q, दृशे Ath ८ विधर्मणि Ath. ९ यम् Ath. १० Missing
 in Ath and DE ११ Missing in Ath. १२ अन्धुमन्मन्त्रादिने गोः Ath

समुद्रं रसया प्रजापतये जुष्टं गृह्णामीति । २ । आका-
 शाद्गृह्णीयादित्येकम् । तार्तीयसवनिकस्य सोमस्य परि-
 शाययेद्यावन्तमेकस्मै चमसगणाय सग्रहायातं^१ मन्ये-
 तेत्यपरम् । ३ । मनसा स्तोत्रोपाकरणः प्रस्ताव उद्गीथः
 प्रतिहारश्च । ४ । मनसा तिसृणां सर्परात्रीनां षट्कृत्वः
 प्रतिगृणाति^२ यद्यर्धर्चशः शंसति । नवकृत्वी यदि पञ्चः
 । ५ । होता चतुर्होतृग्न्याचष्टे । ६ । ओमिति दशहोतुः
 प्रतिगरः । तथेति चतुर्होतुः । ओमिति पञ्चहोतुः ।
 तथेति षड्होतुः । अरात्स्म होतरिति सप्तहोतुः । ७ ।
 मनसा श्रुतप्रत्याश्रुते याज्या वपङ्कारानुवपङ्कारौ च^३
 । ८ । मनसा हुत्वा हरति भक्षम् । ९ । ते यत्समीक्षन्ते
 स समुपहवः^४ । १० । मनसा भक्षयन्ति । ११ । ब्रह्म-
 चाद्यं वदन्तीति विज्ञायते । १२ । विनिविश्य कथा
 स्यादित्येकम् । गृहपतिमेव महर्त्विजः पर्युपविश्य
 पृच्छेयुरित्यपरम् । १३ । 'तमध्वर्युः पृच्छति । १४ ।

इति दशमी कण्डिका ।

यद्दशहोतारः सचमासत केन ते गृहपतिनार्भु-
 वन्केन प्रजा अस्तजन्तेति । १ । प्रजापतिना वै ते गृह-

१ DE (and S on the margin) add राजात्वं. २ गृह्णामीति OP, गृह्णा-
 मेति Q. ३ DES omitt. च. ४ उपहव DES. ५ Q omitt. अथ

पतिनार्ध्वंस्तेन प्रजा अस्तृजन्तेति प्रतिवचनः । २ ।
 ब्रह्मा पृच्छति यच्चतुर्होतारः सन्नमासत केन ते गृह-
 पतिनार्ध्वन्केनौपधीरस्तृजन्तेति । ३ । सोमेन वै ते
 गृहपतिनार्ध्वंस्तेनौपधीरस्तृजन्तेति प्रतिवचनः । ४ ।
 होता पृच्छति यत्पञ्चहोतारः सन्नमासत केन ते गृह-
 पतिनार्ध्वन्केनैभ्यो लोकेभ्यो ऽसुरान्प्राणुदन्त केनैषां
 पशूनवृज्जतेति । ५ । अग्निना वै ते गृहपतिनार्ध्वंस्ते-
 नैभ्यो लोकेभ्यो ऽसुरान्प्राणुदन्त तेनैषां पशूनवृज्जतेति
 प्रतिवचनः । ६ । होचकाः पृच्छन्ति यत्पट्टोतारः सन्न-
 मासत केन ते गृहपतिनार्ध्वन्केनर्तूनकल्पयन्तेति । ७ ।
 धावा वै ते गृहपतिनार्ध्वंस्तेनर्तूनकल्पयन्तेति प्रति-
 वचनः । ८ । उक्ताता पृच्छति यत्सप्तहोतारः सन्नमासत
 केन ते गृहपतिनार्ध्वन्केन सुवरायन्केनेमांलोकान्स-
 मतन्वन्निति । ९ । अर्यम्णा वै ते गृहपतिनार्ध्वंस्तेन
 सुवरायन्तेनेमांलोकान्समतन्वन्निति प्रतिवचनः । १० ।
 अपि वा यदेवैतत्तूष्णीकं मानसं तस्थैष वादः । ११ ।
 यदा होता चतुर्होतृन्व्याचष्टे । १२ । प्रजापतिं परिवद-
 न्तीति विज्ञायते । १३ ।

इत्येकादशी कण्डिका ।

अकुशलो वा अयं प्रजापतिर्यो दंशमशकान्ससृजे^१
यः स्तेनानिति प्रजापतिपरिवादः । १ । अपि वा प्रजा-
पतिपरिवादान्मन्त्रानधीयते । २ । ते प्रत्येतयाः ॥ यद-
रण्यानि प्रजापतिः^२ पुरथ ससृजे^३ गिरीन्^४ । कर्तानि^५
च न तद्भद्रं यद्भद्रं तन्म^६ आसुव ॥ यदूपा^७ तमसा युक्ता
दिने तेऽष्टिमातपत् । अमभ्यात्य^८ति^९ घर्मश्च तथा
तप्ते प्रजापतेः ॥ ^{१०}यस्तेनान्यहकान्दंशान्मशकान्यदधा-
यवः । तदु ते वृजिनं त्वेतद्भतमेतन्न मे मतम्^{११} ॥ प्रजा-
पतिं दशममहर्भजध्वं मतिं कवीनामृषभं जनानाम् ।
स सुष्टुतिं सुद्रविणं दधानः पूतो विपाशा विजहाति
लोक इति । ३ । अथ वरं वृणीते^{१२} ऽदो नो ऽस्त्विति
यत्कामयते^{१३} । उत वै^{१४} ब्राह्मणो ऽनेक^{१५} कामो भवति
। ४ । भूर्भुवः सुवः सुप्रजाः प्रजया भूयासं सुवीरो वीरैः^{१६}
सुवर्चा वर्चसा सुपोषः पोषैरित्येतद्विदधाति । ५ ।
चतुर्वर्तुन्ध्याख्याय द्वारौ संवृत्य यथाधिष्णियं पत्नी-
र्थासाद्यायाभ्यो वाचमुपाकरोति । ६ । इह धृतिरिह

१. भृष सृजे DEQ. २. Thus S only; त्यस Q. च the other MSS.
३. सृजे OPQ. ४. Thus S only; all other MSS have सृजे. ५. विरः
QS, २३ only OP. ६. कर्तव्यानि Q, कीर्तन S. ७. तद्भद्र PQ. ८. Thus all
MSS. ९. य. DES. १०. यि. OP. ११. य सृजे DEOP. १२. द्रुतं वे
सृजे मतिं OP. १३. वृणीते Q. १४. Thus S only; all other MSS. have
यते. १५. उतेव वै DES. १६. मैव Q.

स्वष्टि^१रिहं रन्तिरिह रमतिरित्यौदुम्बरीं परिषज्यो-
 दरैरुपस्पृशन्तो^२ वाग्यतास्तिष्ठन्ति । ७ । अधिवृक्षसूर्ये
 प्राञ्चः समन्वारब्धाः सर्पन्ति । ८ । युवं तमिन्द्रापर्वता
 पुरोधुधा यो नः पृतन्यादप तंतमिद्धतं वज्रेण तंतमि-
 द्धतम् । दूरे चत्ताय छन्तसन्नहनं यदि न द्यात् । अस्माकं
 शचून्परि शूर विश्वतो दर्मा दर्पा^३ष्ट विश्वत इत्युत्तरेण
 हविर्धानं दक्षिणैर्हस्तैः कटांस्तेजनीर्वा निषेवमाणाः
 प्राञ्चो गत्वा पञ्च वचांसि व्याहरन्ति वाग्वागै^४तु
 वागुपैतु वाक् समैतूप मैतु वाग्भूर्भुवः सुवरिति । ९ ।
 अह्ना राशिं ध्यात्वाधिवृक्षसूर्ये सुब्रह्मण्यया वाचं
 विस्तृज्यौदुम्बरीः समिध आदधाति^५ । १० । संतिष्ठते
 दशसमहः । ११ ।

इति द्वादशी कण्डिका ।

प्रायणीयवदुदयनीयमुपयन्ति । १ । नावाहीनसंत-
 तयो भवन्ति । २ । यत्पूर्वस्मिन्नहन्युत्तरस्मा अह्ने क्रियते
 ता अहीनसंततयः । ३ । सचं चेदपनकाले सशिखानि
 वपन्ते^६ । ४ । उदवसानीययेद्धान्यान्वृत्विजो वृत्वा पृष्ठ-
 शमनीयेन यजन्ते^७ ज्योतिष्टोमेनाग्निष्टोमेन सहस-

१ विष्टि० QQ २ •स्पृशन्तो DIES. ३ वाग् once only DE. ४ आद-
 धाति QD ५ वपन्ते Q ६ यजेत S.

दक्षिणेन । ५ । अथ ग्रहकुप्तिः । ६ । प्राथणीयोदयनी-
ययोर्दशमे ऽहन्निति पृश्निप्राणग्रहान्यह्नाति । व्यति-
पज्जं सोममानैः । ७ । प्राकृतं यजुर्मानमनुद्रुत्य वायु-
रसि प्राणो नामेति दशभिः पृश्निग्रहाणां मन्त्रैर्दश
मानानि मिमीते । ८ । उत्तरं यजुर्मानमनुद्रुत्यायं पुरो
भुव इति दशभिः प्राणग्रहाणां मन्त्रैर्दश मानानि
मिमीते । ९ । एवमुत्तराणि मानानि व्यतिपजति
। १० । नवनवांशवो दश मन्त्राः । ११ । अपि वा नव-
भिर्नवभिर्मिमीते । १२ । अथशिष्टा विकल्पार्थाः । १३ ।
अपि वा मानमनुद्रुत्य पृश्नी अथ प्राणेन निवपेत्
। १४ । अथ प्राणं मानं पृश्निभ्यां निवपेत् । १५ । अथ
पृश्नीं प्राणं मानेन निवपेत् । १६ । एवं विहितावु-
त्तरौ पर्यायौ । १७ । यः प्रथमः स चतुर्थः । यो द्वितीयः
स पञ्चमः । १८ । नवनवांश्चान्यह्नाति । १९ । उत्तरेषु
चिपु पृष्ठादःसु चीनतिग्राह्यान्त्यह्नाति । २० । आग्नेय-
मेकविंश शेन्द्रं विणवे सौर्यं वयस्त्रिंशे पूर्वस्मिंस्त्यहे
वाजसनेयिनः समामनन्ति । २१ । यच्च गौरिवीतं साम
तदह्नतिग्राह्यान्त्यह्नाति । २२ ।

इति चणोदशी कण्डिका ।

त्यनीकां व्याख्यास्यामः । १ । ऐन्द्रवायवाग्नौ प्राय-
णीयोदयनीयौ दशमं चाहः । २ । अथेतरेषां नवा-
नामैन्द्रवायवाग्रं प्रथममहः । अथ शुक्राग्रम् । अथा-
ग्रयणाग्रम् । ३ । एवंविहिता चित्यनीका परिवर्तते
यद्यव्यूढः । ४ । व्यूढे त्वैन्द्रवायवाग्नौ प्रायणीयोदय-
नीयौ । अथेतरेषां दशानामैन्द्रवायवाग्रं प्रथममहः ।
अथ शुक्राग्रम् । अथ द्वे आग्रयणाग्रे । अथैन्द्रवायवा-
ग्रम् । अथ द्वे शुक्राग्रे । अथाग्रयणाग्रम् । अथ द्वे
ऐन्द्रवायवाग्रे । ५ । अथ पशुकृत्तिः । ६ । आग्नेयं प्राय-
णीय आलभन्ते । यो भूते सारस्वतीं मेयीम् । ७ ।
एवंविहितानैकादशिनानन्वहमालभन्ते । ८ । आग्नेय-
मुदयनीये । ऐन्द्राग्रं वा । ९ । सौर्यं ब्रह्मवर्षसकाम
। १० । यदि यूपैकादशिनौ स्यादन्वहमेकैकशो यूपा-
न्संमिनुयात् । सर्वान्वौपवसथ्ये । ११ । अहरहरूपशर
उपावर्तते । १२ । अग्निष्ट उदयनीये पशुमुपा-
करोति । १३ । द्वादशामिष्टोमा रथंतरसामानः । १४ ।
स भरतद्वादशाहः । १५ ।

इति चतुर्दशी कण्डिका ।

गवामयनेन प्रजां भूतिं^१ मृमानं^२ गच्छन्त्यभि स्वर्गं
 लोकं जयन्त्येषु लोकेषु प्रतितिष्ठन्ति । १ । तस्य द्वाद-
 शहेनं सत्त्वभूतेन कल्पो व्याख्यातः । २ । सप्तदशैके
 दौक्षाः समामनन्ति । ३ । संवत्सराय दौक्षिष्यमाणा
 एकाष्टकायां दौक्षेरन्नित्युक्तम् । ४ । चतुरहे पुरस्तात्पौ-
 र्णमास्यै दौक्षेरन् । ५ । माघ्या इत्याश्मरथ्यः । चैत्र्या
 इत्यालेखनः । ६ । समानमा प्रायणीयात् । ७ । प्राय-
 णीयमतिरात्रमुपेत्य चतुर्विंशमुक्थ्यमारम्भणीयमुप-
 यन्ति । ८ । ते द्वे शये अहनी भवतः । ९ । अथाभि-
 स्रवं पडहमुपयन्ति ॥ ज्योतिषमग्निष्टोमं रथंतरसामा-
 नम् । गामुक्थ्यं दृष्टत्सामानम् । आयुषमुक्थ्यं रथं-
 तरसामानम् । गामुक्थ्यं दृष्टत्सामानम् । आयुषमुक्थ्यं
 रथंतरसामानम् । ज्योतिषमग्निष्टोमं दृष्टत्सामानम्
 । १० । एवंविहितांश्चतुरो ऽभिल्लवानुपयन्ति^३ । पृथं
 पडहं^४ समासे^५ । ११ । एवंविहितान्पञ्च मासानुप-
 यन्ति । १२ । ततः संभार्यम् । १३ । चीनभिल्लवान् ।
 पृथं पडहम् । अभिजितमग्निष्टोमम् । चीन्यरः साम्न
 उक्थ्यानग्निष्टोमान्वा । परे द्वे शये अहनी । १४ । इति

१ Thus DE only; all other MSS. have प्रजापतिं instead of प्रजा भूति.

२ DE add प्रतिष्ठा. ३ ज्योतिष्टोमम्. DE # आयुषम्. Q. ४ नृपतेः DES.

५ S adds उपयन्ति. ६ समान OP. ८ S omits रथं.

पणमासाः । १५ । ततो विषुवन्तमुपयन्त्येकविंशमग्नि-
ष्टोमं दिवाकीर्त्यसामानम् । १६ । तस्योदित आदित्ये
प्रातरनुवाकमुपाकरोति । १७ । दिवाकीर्त्यमेतदहर्भ-
वेति । १८ । उत्तरे पक्ष आहृत्ता गणा अन्यवद्वाद-
शाह्वीयादशराचात् । १९ । ततस्त्रीनर्वाक्ताम् उक्थ्या-
नुपयन्ति । अग्निष्टोमान्वा । २० । विश्वजितमग्निष्टोमम्
। २१ । तानि चत्वारि शयान्यहानि । २२ । आहृतं
पृथं पडहमुपेत्य चतुरो ऽभिस्रवानाहृतान्समासे । २३ ।
एवंविहितान्यश्च मासानुपयन्ति । २४ ।

इति पक्षदशौ कण्डिका ।

ततः संभार्यम् । १ । द्वावभिस्रवौ । गोआयुषी ।
द्वादशाहस्य दशाहानि । पराणि चत्वारि शयान्य-
हानि । महाग्रतमतिराधश्च । २ । इति द्वादश मासाः
। ३ । इति शाक्यायनकम् । ४ । अथ ताण्डकम् । ५ ।
उत्तरस्य पक्षस उपरिष्ठादिश्वजित आहृतं पृथं पड-
हमुपेत्य चीनभिस्रवानाहृतान् । ६ । तानि सह पूर्वैर-
ष्टाविंशतिः शयान्यहानि । ७ । आहृतं पृथं पडह-
मुपेत्य चतुरो ऽभिस्रवानाहृतान्समासे । ८ । एवंवि-
हिताश्चतुरो मासानुपयन्ति । ९ । ततः संभार्यौ । १० ।

त्रयो ऽभिलवा आयुर्गौर्द्वादशाहस्य दशाहानि । ११ ।
 पराण्यष्टाविंशतिः शयान्यहानि महाव्रतमतिराचक्ष ।
 १२ । इति द्वादश भरसाः । १३ । इति ताण्डकम् ।
 १४ । अथ भाल्लविकम् । १५ । पूर्वस्य पक्षसः पुर-
 स्तादुत्तमात्पृष्ठादभिजितमग्निष्टोमम् । १६ । उत्तरस्य
 पक्षस उपरिष्ठात्प्रथमात्पृष्ठाद्विजितमग्निष्टोमम् । १७ ।
 समानमितरच्छाव्यायनकेन । १८ । अपि वा संवत्सरं
 संपाद्योत्तमे मासि द्वादशाहीये दशरात्रे सप्तपृष्ठान्यु-
 पेयुः । १९ । तत्र पृष्ठानां स्थाने ऽभिलवा निधौयेरन्
 । २० । उपरिष्ठाद्द्वादशाहीयादशरात्रान्महाव्रतम् । २१ ।

इति षोडशी कण्डिका ।

ततो महाव्रतमुपयन्ति पञ्चविंशमग्निष्टोमम् । १ ।
 अनु श्लोकेन स्तुवते । २ । नवभिरैन्द्रोभिरप्रतिहृता-
 भिरध्वर्युरुजायति । न वा । ३ । भद्रं साम पत्नय
 उपगायन्ति । ४ । तस्य प्रचरितं महत्त्वतीयैर्भवति ।
 ५ । अष्टहीतो माहेन्द्रः । ६ । अथ प्रतिप्रस्थाता
 महाव्रतिकानि शिल्पानि व्यायातयति । ७ । औदुम्ब-

१ Thus Q only; भाकुर्ध DE, भात्यर्ध S, पाक्षरर्ध O, पाक्षवर्ध P.

१ Q omits वि १-४- DES. ३-४- DES.

रस्य वीणादण्डस्य दशातिमथितानि । ८ । एकैकस्मि-
 न्नातिमथिते दशदश मौञ्जांस्तन्तून्प्रवयति^१ । ९ । स^२
 वाणः^३ शततन्तुः । १० । अथैकेषाम् ॥ भूस्त्रयस्त्रिंश-
 त्तन्तव इति त्रयस्त्रिंशतमध्वर्युः प्र^४तनोति । भुवस्त्रय-
 स्त्रिंशत्तन्तव इति त्रयस्त्रिंशतं होता । सुवस्त्रयस्त्रिंश-
 त्तन्तव इति त्रयस्त्रिंशतमुज्जाता । गृहपतिरुत्तमम् ।
 ११ । औदुम्बरीमासन्दौमुज्जाच उपनिदधाति मौञ्ज-
 विवानामथ्यधि होतृपदने^५ । १२ । औदुम्बरं लेङ्गं^६
 होत्रे प्रवधाति मौञ्ज्या रज्ज्वा । १३ । औदुम्बरे फलके
 अध्वर्यव उपनिदधाति । कूर्चौ^७ वा । १४ । कूर्चेषु^८
 होत्रका उपगातारः पत्नय इत्यासते । १५ । "निक-
 ल्पन्ते पत्नयो" ऽपाघाटलिका^९ 'स्तम्बल'^{१०} वीणाः पिच्छोला
 इति^{११} । १६ । निकल्पन्ते वीणावादाः शङ्खान्ना^{१२} 'क्री-
 स्तूणवानिति । १७ । निकल्पेते ब्रह्मचारी पुंश्चली

(१ प्रवयति DES. २ DE omit च. ३ वाच DEQ ४ च. DE.

५ *पदने DE ६ ग्रेह S. ७ Sic. ८ DES omit पत्नयो ९ *काभिम्
 OPQ, comp. अपघाटलिका Lātāyana Sr. 4. 2. 7, 8, अघघटलिका Sān-
 kbāyana Sr 17.5 12. १० तुम्बर DE instead of तम्बल; comp.

अपाघाटलिका and तम्बलवीणा in the parallel passage XXI 19. 3.

११ *वीणाभि. पिच्छोलाभिरिति OP, in Q there is a hiatus. १२ Correc-

ted; the MSS. have शङ्खाना.

चाग्रेण सदसो^१ दक्षिणां द्वार्बाहुमार्तिष्यमाणौ^२ । १८ ।
उत्तरस्यां वेदिश्रोण्यां पुंश्चल्यै मागधाय च परिश्रयन्ति
। १९ ।

इति सप्तदशी कण्डिका ।

दिक्षु^३ दुन्दुभीन्प्र^४वध्नन्ति । सक्तिषु वा महावेदेः ।
१ । अपरेणाग्नीध्रं भूमिदुन्दुभिम^५वटं खनन्ति । अर्ध-
मन्तर्वेद्यर्धं वह्निर्वेदि । २ । तमार्द्रेण चर्मणोत्तरलोम्ना-
भि^६वितत्य शङ्कुभिः परिणिहत्याचैतन्युच्छकाण्डमाहन-
नार्यं निदधाति । ३ । अग्रेणाग्नीध्रं शूद्रार्यौ निकल्पेते
चर्मकर्ते व्यायंस्यमानौ । ४ । उत्तरेणाग्नीध्रं कटसंघाते
तेजन^७संघाते वार्द्रं चर्म व्यधनार्यं वितत्योच्छयन्ति^८ ।
५ । अग्रेणाहवनीयं रथेषु कवचिनः संनद्यन्ते । ६ ।
मार्जालीयन्यन्ते ऽष्टौ दासकुमार्य उदकुम्भैर्निकल्पन्ते ।
७ । वाग्मद्रं मनो भद्रं मानो भद्रं तन्नो भद्रमिति विः
पर्वयेत्^९ । ८ । कटशलाकयेष्कुकाण्डेन वेषुकाण्डेन
वेतसकाण्डेन वा वारुणं^{१०} संह्राद्य तेन माहेन्द्रस्य

१ कदी DE. २ माद्विष्यमाणो S, comp. the parallel passage XXI.

19. 5 ३ दीपा Q ४ अर्धवि = DES. ५ दुन्दुभिर = Q.

६ DES omitt वि ७ वेजनी = S, वेजिन = Q ८ अति OQ.

९ Thus all MSS., except DE which have पर्वयेत्. १० वारुण DE.

स्तोत्रमुपाकरोति । ८ । उक्ताता वादयतीति विज्ञायते । १० । तमुक्ताता प्रस्तोत्रे प्रयच्छति । तं सो ऽध्वर्यवे । तमध्वर्युरन्यस्मै । ११ । तं सो ऽग्रेण सदसो दक्षिणां द्वावाहुं प्रतिवादयन्नास्ते । १२ ।

इत्यष्टादशौ कण्डिका ।

उपाकृते माहेन्द्रस्य स्तोत्रे सर्वा वाचो वदन्ति । १ । उत्क्रीदं यजमानाः कुर्वन्ते । २ । अपाघाटलिकास्तम्बल-
वीणाः पिच्छोला इति पत्नयो वादयन्ति । ३ । संप्रव-
दन्ति वीणावादाः शङ्खान्नाक्लीस्तूणवानिति । ४ ।
ऋतीयेते ब्रह्मचारी पुंथली च दक्षिणां द्वावाहुमा-
स्त्रिष्यमाणौ । ५ । संवर्त्तते पुंथली मागधश्च । ६ । आजिं
धावन्ति । ७ । दुन्दुभीन्समाग्नन्ति । मुच्छकाण्डेन
भूमिदुन्दुभिम् । ८ । शूद्रायौ चर्मकर्त्ते व्यायच्छेते आर्द्रे
श्वेते परिमण्डले । अन्तवदि ब्राह्मणो बहिर्वेदि शूद्रः । ९ ।

१ प्रयच्छेत् DES.

१ DE add वीणावादाय.

१ वदी DE.

३ दक्षिणं DE, comp. above XI. 8. 5; XIV. 29 1, XXI. 17. 18, 19. 5.

१ तुम्बर DE instead of तम्बल; comp. XXI. 17. 16. १ Q omits वं.

० वीणाः OPQ = Corrected; the MSS. have वीणा वा; comp. XXI. 17. 17note

८ शू० OPQ instead of शू०. १० वा इति DES;

OPQ omit इति. ११ दक्षिणं DE, comp. note 8 above.

आक्रोशति शूद्रः । प्रशंसति ब्राह्मणः । १० । इमे
 ऽरात्सुरिमे सुभूतमकन्निति ब्राह्मणः । इम उदासी-
 कारिण इमे दुर्भूतमकन्निति शूद्रः । ११ । तं ब्राह्मणः
 संजित्या'ग्रीध्रे चर्माध्यस्यति । १२ । 'विपरियान्त्ये-'
 तच्चर्म कवचिनः । १३ । तेषामेकैकं सं'शास्ति माप-
 रात्सीर्मातिव्यात्सीरिति । १४ । तते' विद्धा' नाति-
 पातयन्ति' । १५ । राजपुत्रा विध्यन्तौत्येकेषाम् । १६ ।
 उद्ञ्चो ऽपरिमितमध्वानं यात्वा° प्रत्यायाय' विमु-
 च्चन्ति । १७ । अचैता दासकुमार्यं उदकुम्भानधि-
 निधाय विः प्रदक्षिणं मार्जालीयं परिन्दत्यन्ति
 दक्षिणान्पदो निघ्नन्तौरिदंमधुं गायन्त्यः । १८ । इद-
 मेव सारघं मध्वयं सोमः सुतो' इह । तस्येह पिव
 'तातृपुर्हमहा इदं मध्विदं मध्वित्येव गायेयुरित्या-
 श्मरय्यः । १९ । अथालेखनः । २० ।

इत्येकोनविंशौ कण्डिका ।

१ संजित्या° Q. १ Corrected, all MSS. have विपर्योत्ये°. १ Q
 omits सं. २ Corrected, all MSS. have गणे. ३ निरा DEQS.
 ४ °पादयन्ति OPQ ५ इमा DE, इमा S. ६ प्रजायाय Q. ७ Sic.
 १० Thus OP, तातृपुर्ह° Q, तादृपुर्ह° DE, ताजपुर्ह° S.

हिंस्रुकां^१ द्वे गायेताम् । हिम्विनीं^२ द्वे । हस्ता-
 वारां द्वे । संवत्सरगाथां द्वे । १ । वाग्वेद हिंस्रुकां^३
 सैनां गायतु प्राणस्य वादिते । सेमान्गीता यजमाना-
 निहावतु ॥ वाग्वेद हिम्विनीं^४ सैनां गायतु प्राणस्य
 वादिते । सेमान्गीता यजमानानिहावतु ॥ वाग्वेद
 हस्तावारां सैनां गायतु प्राणस्य वादिते । सेमान्गीता
 यजमानानिहावत्विति^५ । २ । ततः संवत्सरगाथा ॥
 गाव एव सुरभयो गावो गुल्गुलुगन्धयः । गावो
 घृतस्य मातरस्ता इह सन्तु भूयसीः ॥ ननु गावो
 मङ्कौरस्य^६ गङ्गाया उदकं पपुः । पपुः सरस्वतीं
 नदीं प्राचीञ्चोञ्जगाहिरे ॥ इमा वयं सवामहे
 शम्याः प्रतरतामिव । निकीर्य^७ तुभ्यं मध्य आकर्ष्यो^८
 कर्ष्यो^९ यथा ॥ यदा^{१०} भङ्गश्चिनौ वदत ऋतं^{११} पर्णक
 योऽवधीः^{१२} । आवि^{१३} ष्कृतस्य दृपणमुभयोरहृतस्य च ॥
 यदा^{१४} राखाद्यौ^{१५} वदतो ग्राम्य^{१६} मङ्कौर^{१७} दाशकौ ।

१ हिंस्रुकां Q. २ हिम्विनी S ३ DES omit इति ४ गुल्गु S

५ Corrected according to the reading which most of the MSS. exhibit below where this name occurs again. In this place OPS have मङ्कौरस्य, Q मङ्कौरस्य ; in DE there is a blank Kātjāyana Sr 13.

३ 21 has मङ्कौरस्य ४ ऋचोञ्जि O only, in accordance with Kātj. Sr.

७ Sic आकर्ष्यो DE ८ कर्ष्यो Q ९ यथा OP १० ऋतं OP.

११ वधि OP. १२ आदि Q १३ यथा DEOS १४ Sic पदाद्यौ Q.

१५ ग्राम्य S only. १६ Thus DEQS, मङ्कौर OP

श्रेमे व्युद्धे^१ ग्रामेणा^२ नङ्गांस्तथ्यते वहन् ॥ इदं कल्माष्यो
 अपिबन्निदं सोमो असूयत^३ । इदं हिरण्यैः^४ खीला^५
 आवाय^६न्साक्षि^७भञ्जनम्^८ । ३ । हैमहा इदं मधु
 हिल्लु हिल्लित्वि^९ सर्वासामृगन्तेषु समयः । ४ । अचेता
 दासकुमार्य उदकुम्भानुपनिनीय^{१०} यथार्थं गच्छन्ति
 । ५ । माहेन्द्रस्य स्तुतमनु घोषाः शाम्यन्ति । ६ । अर्कः
 पवित्रं रजसो विमानः पुनाति देवानां भुवनानि
 विश्वा । द्यावापृथिवी पयसा संविदाने घृतं दुहाते
 अमृतं प्रपीने ॥ पवित्रमर्को रजसो विमानः पुनाति
 देवानां भुवनानि विश्वा । सुवर्ज्योतिर्यशो महदशी-
 महि गाधमुत प्रतिष्ठामिति फलके कूर्चौ^{११} वाधिरुह्या-
 ध्वर्युः^{१२} शस्त्रं प्रतिगृणाति । ७ । संतिष्ठते महाव्रतम् । ८ ।

इति विंशी कण्डिका ।

व्याख्यात उदयनीयः पृथ्यशमनीयश्च । १ । अथ
 ग्रहकुत्तिः । २ । त्रिषु परःसामसु धीनतिग्राह्यान्व-

१ विद्धे OPQ २ Thus S only. the other MSS. have ग्रामेणा .

३ अपिबन्निदं सोम. सुमो रज DES, comp. XXL 19 18 ४ PEPS
omit the Visarga ५ हिल्ल OP. ६ Thus OS, वायन् P, आभन् Q,

आवयत् DE ७ Thus DEQS, साक्षि OP ८ भञ्जनं S ९ हिल्लिनि
DEOQS १० नङ्गनिपाद DES

ह्लाति । ३ । उपयामगृहीतो ऽस्यङ्गस्त्वौषधीभ्यो जुष्टं
 गृह्णामीति प्रथमे ऽहनि गृह्णाति । आपधीभ्यस्त्वा
 प्रजाभ्य इति द्वितीये । प्रजाभ्यस्त्वा प्रजापतय इति
 तृतीये । ४ । एतानेवावृत्तानर्वाक्सामसु । ५ । तानू-
 र्ध्वानावृत्तांश्च विपुवति । ६ । तेषां मध्ये सौर्यमुदु त्वं
 जातवेदसमिति । ७ । एतस्मिन्नेवाहनि वैश्वकर्मणमति-
 ग्राह्याणामष्टमं गृह्णाति वाचस्पतिं विश्वकर्माणमूतय
 इति । ८ । श्वो भूत आदित्यं महीमू पु मातरमिति
 । ९ । तावेवमेव व्यत्यासं गृह्णात्या महाव्रतात् । १० ।
 तौ सह महाव्रते । प्राजापत्यं च^१ पञ्चपाचम् । ११ ।
 चयस्त्रिंशतमेतदहरतिग्राह्यान्गृह्णाति । १२ । दशमेया^२
 दशैन्द्रा^३ दश सौर्या^४ वैश्वकर्मण आदित्यः पञ्चपाच इति
 चयस्त्रिंशत् । १३ । अतिग्राह्यायतने चत्वार्यतिग्राह्य-
 पाचाणि प्रतिदिशं निहितानि भवन्ति । मध्ये पञ्चमम्
 । १४ । पूर्वार्धे गृह्णाति । १५ । इन्द्रमिहायिन इ^५त्यनुदु-
 त्योपयामगृहीतो ऽसौन्द्राय त्वार्कवते जुष्टं गृह्णा-
 मीति गृहीत्वैष ते योनिरिन्द्राय त्वार्कवत इति

१ ता ए० DES. १ DES omit च. १ Corrected, all MSS. have
 the accusative मम्. ३ श्विनो गृह्णाति Q.

सादयति । १६ । एवं सर्वत्र ग्रहणसादनौ संनमति^१
 । १७ । अभि त्वा श्वर नोनुम इति दक्षिणार्धे । १८ ।

इत्येकविंशी कण्डिका ।

इमा नु कं भुवना सौपथेमेन्द्रश्च विश्वे च देवाः ।
 यज्ञं च नस्तम्बं च प्रजां चादित्यैरिन्द्रः सह सौपधातु ।
 आदित्यैरिन्द्रः सगणो मरुद्भिरस्मभ्यं भेषजा करदिति
 पथार्धे । १ । त्वामिद्धि इवामह इत्युत्तरार्धे । २ ।
 तदिदास भुवनेषु ज्येष्ठं यतो जघ्न उग्रस्त्वेपन्दम्यः ।
 सद्यो जघ्नानो नि रिणाति श्रधूननु यं विश्वे मदन्त्यूमा
 इति मध्यमे । ३ । तानन्यस्मिन्पात्र आनीय सर्वान्म-
 ध्यमे यज्ज्ञाति त्वे क्रतुमपि वृज्जन्ति विश्व इति । ४ ।
 अथैकेषाम् । यज्ञाना जुहुयादात्मनो ऽज्ञानि विच्छि-
 न्द्यात् । यत्समाहृत्याहुतीः^२ संरुन्ध्यात्तदनु यजमानाः
 संरुन्धेरन् । स्तोका एवात्मन्प्रत्यानीय होतव्याः ।
 प्रत्यहा^३ज्ञानि ददाति^४ नाहुतीः संरुणद्धि न यज्ञं
 विच्छिनत्तीति विज्ञायते । ५ । तं भक्षयति^५ महस्ते
 भक्षयामि भर्गं^६ ते भक्षयामि भुजं ते भक्षयाम्य-

१ Kandikā 21 ends here in OPQ १ अङ्कः DEOP २ Corrected reading of S only; प्रत्याहा DE and original reading of S, प्रत्यहा OPQ ३ निदधाति DES. ४ अङ्कः DEQ ५ अर्थः DEQS.

न्नाद्यं ते भक्षयामीति । ६ । अनीकां व्याख्यास्यामः ।
 ७ । ऐन्द्रवायवाग्रं प्रथममहरथ शुक्राग्रमथाग्रयणा-
 ग्रम् । ८ । एवंविहिता व्यनीका परिवर्तत इत^१ ऊर्ध्वा
 प्राग्विपुवतः । ९ । ऊर्ध्वं विपुवत आहृताहृ^२त्तेषु । १० ।
 शुक्राग्रो विपुवान् । ११ । अथ पशुकृत्तिः । १२ ।
 आग्नेयं प्रायणौय आलभन्ते । श्वो भूते सारस्वतीं
 मेयीम् । १३ । एवंविहितानैकादशिनान्बह्माल-
 भन्ते । १४ ।

इति द्वाविंशौ कण्डिका ।

सौर्यं विपुवत्युपालम्भ्यम्^१ । १ । तेषामेवमुपाकुर्वतां
 द्वादशाहीयस्य दशरात्रस्य सप्तदश उक्त्ये द्वाविंश-
 तमे^२कादशिन्योऽपहृज्यन्ते । २ । नवाहान्यतिरिच्यन्ते ।
 ३ । तेषु गन्धानतिरिक्तपशूनालभन्ते । वैष्णवं वामन-
 मेकविंशे । ऐन्द्राग्रं विष्णवे । वैश्वदेवं वयस्त्रिंशे ।
 द्वावापृथिव्यां^३ धेनुं प्रथमे छन्दोमे । तस्या एव वायव्यं
 वत्सं मध्यमे । आदित्यामविं वशामुत्तमे । मैत्रावरुणी-
 मविवाक्ये । प्राजापत्यमृषभं तूपरं महाव्रते । आग्ने-

१ OQ omitt इत्त; DE have इति. १ *न आह* Q. *न आह* DP.

२ All MSS, except P, have *ऊर्ध्वं*. ३ द्वाविंश ए* Q. १ *विचीर्णं* DE.

यमुदयनीये । ४ । इति 'पालिज्ञायनिकाः । ५ । अथ
 काठकाः । ६ । ऐकादशिनान्प्रतिविभज्याप्रतिविभज्य
 वा प्रायणीयोदयनीययोरासभन्ते । ७ । आग्नेयम-
 न्तर्धौ^१ रथंतरपृष्ठेघैन्द्रं दृष्टपृष्ठेषु । ८ । अपि वाग्नेन्द्रं^२
 रथंतरपृष्ठेघैन्द्राग्रं दृष्टपृष्ठेषु । ९ । तेघेव नवसु
 गव्यान् । १० । तव विकारः । ११ । यार्धस्यत्यं शिति-
 पृष्ठं त्रयस्त्रिंशे । वाचे पृश्निमुत्तमे । यैश्चकर्मणमृपभं
 तूपरं मघाव्रते द्विरूपमुभयतश्चतुर्म् । १२ । क्षतुपशू-
 नेव समभ्युच्चयवद^३ न्वहमासभेरन्यदि विभवः पशवः
 स्युः । ऐकादशिनान्वा विहृतानिति वाजसनेयकम् ।
 १३ । ऐन्द्राग्रं वा सर्वत्र । १४ ।

इति अथोविष्ठी कण्डिका ।

उत्सर्गिणामयनं गवामयनं गुणविकृतम् । १ ।
 उत्सृज्यांश्च नोत्सृज्याश्चित्युक्तम् । २ । यद्यहान्युत्सृ-
 ज्युः प्रथमं पृष्ठं^४ संस्थाप्यापरस्मा अहे वसतीवरौः
 परिहृत्य वसतीवरौषु मृत्पिण्डमवधायैन्द्रं सांनाय्यं

१ MS. S २ DE add वा. ३ वाग्नेय DES ४ Thus OS only, all
 other MSS have =यत द्यव ५ सप्तम्यवद. DES ६ इहं OPQ

निरुध्योपवसन्ति^१ । ३ । श्वो भूते ऽहरत्सृज्य प्राजापत्यं
 पशुमालभन्ते । ४ । तस्य यथाकालं वपया प्रचर्याग्रये
 वसुमते पुरोडाशमष्टाकपालं निर्वपत्यैन्द्रं च दधि । ५ ।
 तयोः समानं^२ स्विष्टकृदिडम् । ६ । उपहूतायामि-
 डायां सांनाय्यं समुपहूय भक्षयन्ति । ७ । माध्यंदिन-
 काले पशुपुरोडाशेन प्रचर्येन्द्राय मरुत्वते पुरोडाश-
 मेकादशकपालं निर्वपत्यैन्द्रं च^३ चरुम् । ८ । हविरा-
 हुतिप्रभृतीढान्तं संस्थाप्य तृतीयसवनकाले पशुना
 प्रचर्य वैश्वदेवं द्वादशकपालं निर्वपति^४ वैश्वदेवं च^५
 चरुम् । ९ । पूर्ववद्धविषी संस्थापयेत् । १० । अपि वा
 सवनीयानेव पुरोडाशानेतेषां हविषां^६ स्थाने ।
 अध्वरकल्पात्वा । ११ । अग्नीदौपयजानङ्गारानाहरे-
 त्येतदादि पाशुकं कर्म प्रतिपद्यते । १२ ।

इति चतुर्विंशी कण्डिका ।

एवमत ऊर्ध्वं षड्वैर्मासान्संपाद्य सप्तममुत्सृज्यै-
 तत्कुर्वन्ति । १ । पञ्च ज्योतींषि प्राग्विपुवत उत्सृ-

१ *वसति DES. २ Q adds च, OP वृ. ३ All MSS, except S,
 omit च. ४ निर्वपति QS. ५ DEOQ omit च ६ S omits चविषां.

ज्यन्ते । २ । चत्वारस्त्रयस्त्रिंश उ'परिष्ठादेकं च
 ज्योतिः संभार्ये । ३ । प्रथमसप्तमयोरेव नोत्सृजेयु-
 रित्येके । ४ । अथैकेषाम् । यान्यहान्युत्सर्गप्राप्तान्येक-
 चिक'स्तोत्राण्येव' स्युः । ५ । एकैकां वैपां' स्तोत्रीया-
 मुत्सृजेयुः । उक्थानि' वा । ६ । संवत्सरस्योत्तमे'
 ऽहने'कामेव स्तोत्रीयामुत्सृजेयुः । तदुत्सृष्टं चानुत्सृष्टं
 च भवतीति" । ७ । अथैकेषाम् । यद्'हरुत्सृजेयुस्तदेव
 श्रो भूत उपेयुः । ८ । तदु तथा न कुर्यात् । विकस्तिः
 सा'' संवत्सरस्य'' भवतीति'' । ९ । अवमृथादुदेत्य
 तान्येवोपेयुः । १० । द्वादश यद्यमावास्यायामुत्सृजेयुः ।
 यदुभयच चतुर्विंशतिः । ११ । तदेतत्पौ''चीयं पशव्य-
 मायुष्यं स्वर्ग्यम् । १२ । संतिष्ठत उत्सर्गिणामयन-
 मुत्सर्गिणामयनम् । १३ ।

इति पञ्चविंशी कण्डिका ।

इत्येकविंशः प्रश्नः ॥

१ *मादु* Q, *शो* OP. १ DE omit चिक, O has चिं instead.
 २ DES have उक्थानि instead of स्त ३ DES omit वैपां. ४ उक्थानि
 DEO ५ *रख्य वीक्षते* DES ६ ऽहने* DEPS ७ DES omit इति.
 ८ यद्यद्* Q, यद्य* OP. ९ DEQ omit वा, O has चि instead,
 comp Taitt S. 5. 4 7. 7. ११ चांस्वरिक्ख DE १२ DES omit
 इति. १३ *शो* DE.

श्रोम् ॥

एकाहेषहीनेषिति प्राकृतीर्दक्षिणा ददाति । यथा-
समाम्नातं वा । १ । सर्वक्रतूनां प्रकृतिरग्निष्टोमः ।
निकायितां तु प्रथमः सर्वव । यथादिष्टं वा । २ ।
ज्योतिर्गौरायुरिति विकट्रुकाः । ३ । प्रथमो ऽग्निष्टोम
उक्थ्या वा सर्वे । ४ । ज्योतिषि सहस्रं ददातीति । ५ ।
श्रैतनियमादृहृष्टः । ५ । गौर्धातृव्यतः । आयुः
स्वर्गकामस्य । अग्निष्टोमस्तु धातृव्यतः । विश्वजिदग्नि-
ष्टोमः श्रैष्ठकामस्य । ६ । सहस्रं दक्षिणा^१ सर्ववेदसं
वा यावतीर्वा क्रतोः स्तोत्रीयाः । ७ । सर्ववेदसे ज्येष्ठं
पुत्रमपभज्य संविदो^२ विपरियाचेत^३ । ८ । *यद्दक्षिणा-
काले सर्वस्वं *तद्दद्याद्यदन्यद्भूमेः पुरुषेभ्यश्च । ९ ।
उत्तमां दक्षिणां नीत्वोदवसाय वा दक्षिणेनौदुम्बरीं
प्राङ्निपद्य ब्रूयाद्यन्मे ऽद कृणं यददस्तत्सर्वं ददामीति
। १० । उदवसाय रोहिणीं वत्सच्छवीमिति समानम्
। ११ । इन्द्रस्याभिजिदग्निष्टोमो ऽनभिजितस्याभि-

१ दक्षिणा QT २ संविदा DES ३ All MSS read विपरियाचेत, except
B which has विपरियाचेत. ४ DE omit यद्. ५ DE omit तद्.

जित्यै । १२ । उभे बृहद्रथंतरे भवतः परोऽष्टपृष्ठो^१ वा
 । १३ । बृहत्तु होतुः पशवश्चैकादशैकयूपे । १४ ।
 सहस्रं दक्षिणा वराणां वा द्वादशं शतम् । १५ ।
 सर्वजिताग्निष्टोमेन सर्वमाप्नोति सर्वं जयति । १६ ।

इति प्रथमा कण्डिका ।

अन्नादय भवति । १ । तस्य महाव्रतं पृथ^२मक्यं
 शस्यते । २ । सहस्रं दक्षिणा विंशतिर्वाष्टाविंशतीनाम्^३
 । ३ । चत्वारः साहस्राः^४ । ४ । ज्योतिरग्निष्टोमो^५ रथं-
 तरसामा प्रथमः । प्राणेष्वन्नाद्ये च प्रतितिष्ठति ॥
 गौरुक्थ्यो बृहत्सामा द्वितीयः । पशुषु प्रतितिष्ठति ॥
 सर्वज्योतिरग्निष्टोम उभयसामा तृतीयः । सर्वमाप्नोति
 सर्वं जयति ॥ विराच^६संमितो ऽग्निष्टोमो बृहत्सामा
 चतुर्थः । विराचस्य फलमाप्नोति । ५ । चत्वारः साहस्राः
 । ६ । तेषां विशेषः । ७ । रथंतरसामा बृहत्सामो-
 भयसामा वा प्रथमः । ८ । तस्मिन्कामाः^७ स्पर्धायां
 भ्रातृव्यतिस्तीर्षा स्वर्गः पशवो वा । ९ । तेषां पूर्वेषु-

राग्नेयः सौम्यो वाईस्पत्यश्च पशवः । १० । तेषामेका-
 दशिन्यां रूपाणि । ११ । तदलाभ एतासां देवता-
 नामष्टाकपालः प्रथमश्चरु चेतरी । १२ । धारयत्या-
 हवनीयम् । १३ । व्याधारयत्युत्तरवेदिम् । १४ ।
 सर्पिष्मदशनम् । १५ । हिरण्यं मुखे न्यस्या^१न्तरीरु
 प्रियायै भार्यायै ब्रह्मचारौ श्रेते श्व इध्या पशुना वा
 यक्ष्य इति । १६ । अत्विजः समोढाः^१ । १७ । तान्यथा-
 लोकं विनिधाय^१ सर्वा दिशः सक्षीरहतयो ऽश्वरथाः
 सोमप्रवाका विधावन्ति । १८ । तेभ्यो यन्नवनीतमु-
 दियात्तदाज्ये ऽवनयेत् । १९ । चतुर्युजा योजने प्राच्यां
 दिशि । त्रियुजोत्तरतस्त्रिकोशे । द्वियुजा पश्चाद्विकोशे ।
 दक्षिणैकयुक्तेन कोशे । २० । अश्वतरीरयो वैकः । २१ ।
 प्रदक्षिणं पूर्वणोत्सर्गः । २२ । योजनादीनि वाद्वि-
 क्रोशानि । २३ । अश्वरथेन दक्षिणोत्सर्गः । २४ ।
 चिवत्सः साण्डः सोमक्रयणः । २५ ।

इति द्वितीया कण्डिका ।

१ आद्या- DET, न्यस्या-U, सा- Q, नकारस्या- S. १ संभूताः (1) DE,
 १ निधाय QS.

उदित आदित्ये दीक्षिते^१ प्रागस्तमयादवमृत्यः । १ ।
 उपसत्सु चिः संमीलेत् । संमील्य वा प्रचरेत् । अपि
 वा नापराल्लिख्य उपसदः । २ । यवोर्वरा वेदिः । ३ ।
 यवानां खल उत्तरवेदिः । ४ । आरोहणे हविर्धाने । ५ ।
 विमितं सदः । ६ । स्फ्यो यूपः स्फ्याग्रो वा खलेवाली
 लाङ्गलेपा वा^२ । ७ । कलापि चपालम् । ८ । अग्नी-
 पोमीयकाल^३ ईजानस्य गृहादसतीवरीर्यं क्लीयात् । ९ ।
 सवनीयकाले सह पशूनालभते ऽग्नीपोमीयं सवनीय-
 मनुबन्धां च । १० । अग्नीपोमीयस्य स्थाने ऽग्नीपोमीय
 एकादशकपालः । अनुबन्धास्थाने^४ मैघावरुण्यामिक्षा ।
 ११ । तस्या दक्षिणाकाले सदश्वः श्वेतो दक्षिणा । १२ ।
 तमाङ्गिरसाय आतृव्याय^५ वा दद्यात् । १३ । द्वेयं वा^६
 ब्राह्मणं दत्त्वा तस्मा अश्वं हक्ताप्रतिमुक्तं दद्यात् । १४ ।
 तदलाभे गौः^७ श्वेतः^८ । १५ । संवत्सरमुपरिष्टात्पादा-
 वनेजनं मांसं स्विद्यमनृतमुपरिशय्यामाञ्जनाभ्यञ्जने
 च वर्जयेत् । १६ । सा दीक्षा । १७ । यदि संवत्सरं
 न शक्नुयाद्वादशाहम् । १८ ।

इति तृतीया कण्डिका ।

१ Kandikā 2 ends here in PQTU १ DES omit वा. १ *मीयस्य
 काल DES. २ *व्याया स्थाने PT ३ ब्राह्मण instead of धा S ४ च
 DE. ५ All MSS omit the Visarga. ६ सर्वं चेतं S, सर्वं चेतं DE

एतेनोत्तरे व्याख्याताः । १ । द्वितीयस्य पञ्चदश-
मग्निष्टोमसाम कृत्वामयाविनमन्नाद्यकामं प्रजाकामं
पशुकामं वा याजयेत् । २ । हीनानुजावरो ऽनुक्रिया ।
३ । तस्याष्टादशायुत्तरौ पवमानौ । ४ । अश्वसादः
सोमप्रधाको दधिहतिश्च विक्रोशे ऽन्ततः प्राह । ५ ।
स्त्रीगौः सोमक्रयणी । ६ । प्रक्षुताग्रो यूपः । ७ ।
व्रीह्युर्वरा वेदिः । ८ । व्रीहीणां खल उत्तरवेदिः । ९ ।
भारद्वाजो होता । १० । विश्वजिह्विल्पश्चतुर्यः सर्व-
पृष्ठः सर्वस्तोमः सर्ववेदसदक्षिणः । ११ । सर्वस्थाना-
द्यस्य^१ प्रसवं गच्छति । १२ । श्येनेनाभिचरन्यजेत ।
१३ । रथौ हविर्धाने । १४ । तैल्वको बाधको वा
स्फ्याग्रो यूपः । १५ । शवनभ्ये अधिपवणफलके भवतः
। १६ । अग्नये रुद्रवते लोहितः^२ पशुः । १७ ।
सादयन्त्यु^३पांश्चन्तर्यामौ । १८ । शरमयं वर्हिः । १९ ।
धौद्ववः^४ प्रस्तरः । २० । वैभीतक इध्मः । २१ । बाण-
वन्तः परिधयः । २२ । लोहितोष्णीषा लोहितवसना
निवीता षट्त्वजः प्रचरन्ति । २३ । नवनव दक्षिणाः
कूटाः कर्णाः^५ काणाः खण्डा वण्डाः । २४ । ता

दक्षिणाकाले कण्टकैर्वितुदैयुः । २५ । इच्छन्त्येतेति
 'रथंतरं' पवमाने कुर्याद्दृष्टपृष्ठम् । जीयेतेत्येतद्विपरी-
 तम् । २६ । परां परावतं गच्छेन्न प्रतितिष्ठेदिति
 पूर्ववत्सत्यं च ब्रह्मसाम कुर्यात् । २७ । प्रजापतेरेक-
 चिको ऽग्निष्टोमः सर्वस्य पाप्मनो निर्दिश्य^१ गच्छति ।
 २८ । चतुर्विंशतिं गा^२ दक्षिणा ददाति । २९ ।

इति चतुर्थोऽध्यायः ।

चयो वाचः^३ स्तोमाः । १ । पूर्वावाग्निष्टोमौ रथंतर-
 सामानौ । सर्वस्तोमो ऽतिरात्र उत्तरः । २ । तस्मिन्सर्वा
 वृचः सर्वाणि सामानि सर्वाणि यजूंषि प्रयुज्यन्ते । ३ ।
 ब्राह्मणानां प्रवासे ब्राह्म्यस्तोमा उक्थ्या रथंतरसामानः ।
 द्वितीयो वाग्निष्टोमः । ४ । उष्णीषं^४ प्रतोदो^५ ज्याहोडो
 रथो विषयः^६ फलकास्तीर्णो ऽश्वो ऽश्वतरश्च युग्यौ
 कृष्णशं वासः कृष्णवल्लो अजिने रजतो^७ निष्कः । ५ ।
 तद्दृष्टपतेः । ६ । बलूकान्तानि दामवृषाणौतरेपाम् ।
 ७ । द्वे दामनी भवतः । द्वे उपानहौ । ८ । द्विपं-

१ DES add कण्ट. २ DES omit परं. ३ निर्दिश्य PQU. ४ Thus P
 only, all other MSS. have •विंशतिर्गा. ५ All MSS omit the
 Visargu. ६ पूर्ववत् DE ७ उष्णीष PQTU ८ All MSS,
 except S, add यूयो. ९ विषयो रथः DES. १० राजनी DES.

हितान्यजिनानि । ८ । चयस्त्रिंशताचयस्त्रिंशता गृह-
पतिमभि समायन्ति । १० । ता दक्षिणा भवन्ति । ११ ।
अपि वा षट्षष्टिं गां वन्वीरन् । १२ । अथो खल्वा-
हुयंदेवैषां सातं स्यात्तद्द्व्युस्तद्धि ब्रात्यधनमिति । १३ ।
षट्षोडशी निन्दितानाम् । द्विषोडशी कनिष्ठानाम् ।
ऊर्ध्वस्तोमो ज्येष्ठानाम् । चतुःषोडशी सर्वेषाम् । १४ ।
आदित्यानां प्रयतिरुक्थ्यो नाकसदां प्रथमः । १५ ।
व्यावृत्तिं पाप्मना भ्रातृव्येण गच्छन्ति । १६ । अग्नि-
ष्टोमा इतरे । अङ्गिरसां द्वितीयः । साध्यानां तृतीयः ।
महतां चतुर्थेनौजो वीर्यमाप्नोति । चयस्त्रिंशः पञ्चमः ।
१७ । स्वर्गकामो ऽभिभुवा भ्रातृव्यमभिभवति ।
विनुत्या भ्रातृव्यं विनुदते । १८ ।

इति पञ्चमौ कण्डिका ।

चितिस्तोमः प्रजननकामः । १ । गायत्रेणाग्निष्टोमेन
रथंतरसास्मा ब्राह्मणो ब्रह्मवर्चसकामः । २ । गायत्रावग्नि-
ष्टोमौ प्रथमयज्ञौ । ३ । प्रथमेन ब्राह्मणस्य तेजो ब्रह्म-
वर्चसम् । द्वितीयेन क्षत्रियस्य राष्ट्रमुग्रमव्यथ्यम् । न तु

१ Corrected, the MSS. have षट्षष्टिर्वा (cf. XXII. 4 29).

२ उर्वीरन् QT, DEP are totally corrupt. ३ वदितं DE. ४ कनिष्ठ-
जानां DE. ५ गच्छन्ति DES. ६ सर्वेषांभिभुवा DES.

बहुपशू इव भवतः । ४ । चिहृताग्निष्टुता^१ग्निष्टोमे-
नापूतो यजेत । ५ । आग्नेयः पुरोरुचः । आग्नेयी
सुब्रह्मण्या । ६ । आग्नेयीषु स्तुवते ऽजा हिरण्यं च
दक्षिणा । ७ । एतमेव चतुष्टोमं कृत्वा श्रोत्रियो
ऽश्वहतः स्त्रीहतः कामहतश्चरणहतो वा यजेत । ८ ।
अश्वः^२ श्यावो दक्षिणा । स ब्रह्मणे देयः । ९ ।
एतस्यैव वायव्यासु^३ पञ्चदशम^४ग्निष्टोमसाम कृत्वामया-
विनमन्नाद्यकामं प्रजाकामं पशुकामं वा याजयेत् ।
एतस्यैव रेवतीषु वारवन्तीयमग्निष्टोमसाम कृत्वा^५
ब्रह्मवर्चसकामम् । एतमेव चतुष्टोमं कृत्वा ग्रामकामम्
। १० । अप्रवर्ग्या भवन्तीत्येके । ११ । चिहृतान्नाद्य-
कामः । १२ । पञ्चदशेन वीर्यकामः । १३ । सप्त-
दशेनाग्निष्टुताग्निष्टोमेन यज्ञविभ्रष्टो यजेत यस्मिन्वा
कृतौ विभ्रंशेत । १४ । चिहृदवार्यं वदतः । १५ ।
पञ्चदशो निहत्यस्य^६ निरुक्तः^७ । १६ । सप्तदशो
ऽनाश्वान्नस्य भोजने । १७ । एकविंशो जनं यतो^८

१ QT omit अग्निष्टुता. २ All MSS. omit the Visarga ३ DES
add अश्व. ४ DE add एकविंशम्, S has एकविंशम् instead of पञ्चदशम्.
५ DEQS add पशुकाम. ६ Thus DES; निहत्यस्य Q, निहत्यास्य PTU.
७ निरुक्तः PQTU = Comp IX II ४, अवर्ग्यो DE, जनयतो S.

गन्धारिकलिङ्गमगधा^१न्पारस्करा^२न्सौवीरान्वा । १८ ।
 चिण्व ओजस्कामः । १९ । चयस्त्रिंशः^३ स्वर्गकामः ।
 अपि वा ज्योतिष्टोम एव । २० । अग्निष्टोमे सर्वान्का-
 मान्कामयेत्^४ । २१ ।

इति षष्ठी कण्डिका ।

चत्वारस्त्रिंशत्तो ऽग्निष्टोमा रथंतरसामानः । १ ।
 तेषां प्रथमेनानिरुक्तेन ग्रामकामो^५ यजेत । २ ।
 निरुक्तं^६ प्रातःसवनमित्येके । ३ । अश्वः येतो दक्षिणा ।
 स ब्रह्मणे देयः । ४ । वृहस्पतिसवो द्वितीयः । ५ ।
 ब्राह्मणो ब्रह्मवर्षसकामः पुरोधोकामो वा यजेत यं
 वा स्थापत्यायाभिपिञ्चेयुः । ६ । परिस्रजौ होता भव-
 त्परुणौ मिर्मिरस्त्रिशुक्रः । ७ । वृहस्पते जुपस्व न इति
 बार्हस्पत्यमतिग्राह्यं गृह्णाति । ८ । बार्हस्पत्यः पशु-
 रूपालम्भ्यः । ९ । प्रातःसवने सवेषु नाराशंसेष्टेकादश
 दक्षिणा व्यादिशति । १० । आज्येन माध्यन्दिने सवने

१ *कलिङ्गानास्थान् U, *कलिङ्गानारथान् QT (perhaps the Ānartas are intended, on account of Pāraskara which is name of a town in the country of the Ānartas, according to commentary on Gaṇarat-namahodadhī ३ 150) २ *परस्करान् PQU (comp. Gaṇaratnam. Lc). ३ चयस्त्रिंशत् QT ४ कामयेत् DES ५ *तेनाश्वकामो DES ६ अनिरुक्तं DES.

हृष्णाजिन आसीनमभिषिञ्चति शुक्रामन्यिनोर्वा
 संसावेण वृहस्पते युवमिन्द्रश्च वस्वो दिव्यस्थेशाथे उत
 पार्थिवस्य । धत्तं रयिं स्तुवते कौरये चिद्यूयं पात
 स्वस्तिभिः सदा न इति । ११ । अश्वद्वादशा माध्यं-
 दिने । एकादश तृतीयसवने । १२ । ता उभयोरपा-
 करोति । १३ । अपि चाष्टौ प्रातःसवन एकादश माध्यं-
 दिने द्वादश तृतीयसवने । सर्वा^१ वा माध्यंदिने । १४ ।
 अश्वं तृतीयशो ऽनुसवनं नयन्ति । १५ । अपि वा
 मनसेतरयोः सवनयोर्ध्यायेत् । न वा मनसा चन^२ ।
 १६ । तृतीयस्थेपुं विष्टुतिं^३ कृत्वाभिचरन् यजेत । १७ ।
 समानमितरच्छेनेन । १८ । अश्वः श्यावो^४ दक्षिणा ।
 स ब्रह्मणे दैयः । १९ । चतुर्थः सर्वस्वारः शुनस्कर्ण-
 स्तोमः । २० । मरणकामो यजेत यः कामयेतानाम-
 यता स्वर्गं लोकमियामिति^५ । २१ । याम्यः^६ पशुः
 शुकहरित उ^७पालम्भः । २२ । कृतान्नं दक्षिणा । २३ ।
 आर्भवे स्तूयमाने दक्षिणेनौदुम्बरीं पक्षोदशेनाहतेन
 वाससा दक्षिणाशिराः ग्राहतः संविशन्नाह ब्राह्मणाः
 समापयत मे यज्ञमिति । २४ । तदैव^८ संतिष्ठते । २५ ।

१ पूर्वा DET १ अ instead of अम QT २ द्युति P, द्युति Q,
 द्युति T ३ अतो S ४ नोति DE>T ५ याम ST ६ ५४१२०
 ST ७ तदैव QST.

भुवोक्थ्येन रथंतरसाम्ना भूतिकामो यजेत । २६ ।
धेनुर्दक्षिणा । २७ ।

इति सप्तमौ कण्डिका ।

अक्षय्यं ह वै चातुर्मास्ययाजिनः सुकृतं भवति । १ ।
वैश्वदेवस्य लोके चिद्वदग्निष्टोमः । २ । वैश्वदेवः पशुः ।
वार्हस्पत्यानूबन्धा । ३ । प्रातःसवनीयान्वैश्वदेवहवीं-
य्यनुनिर्वपति । ४ । समानं तु स्विष्टकृदिदम् । ५ । न
यूपं मित्वन्ति । नोत्तरवेदिमुपवपन्ति । ६ । परिधो
पशुं नियुञ्जन्ति । उल्मुके बर्हिषि वा । ७ । मित्वन्त्यु-
त्तरेषु यूपान् । उत्तरवेदिमुपवपन्ति । ८ । ततश्चतुर्षु
मासेषु वरुणप्रधासानां लोके ऽग्निष्टोम उक्थ्यः^१ ।
उक्थ्यावग्निष्टोमौ^२ वा । ९ । मारुतः पशुः । वारुणो
द्वितीये । मैत्रावरुण्यनूबन्धा । १० । वैश्वदेववद्वारुण-
प्रधासिकानि हवींषि । ११ । मार्जालीये करम्भपाचै-
श्चरन्ति । १२ । ततश्चतुर्षु मासेषु साकमेधानां लोके
ऽग्निष्टोम उक्थ्यो ऽतिरात्रः । १३ । आग्नेयः पशुः ।
ऐन्द्राग्रो द्वितीये । ऐकादशिनास्तृतीये प्राजापत्यो
वा । सौर्यनूबन्धा । १४ । आनीकवतः प्रथमे ऽहनि
प्रातःसवनीयान् । सांतपनी माध्यन्दिनीयान् । १५ ।

वसतीवरीषु परिहृतासु गृहमेधीयेन चरन्ति । १६ ।
 उत्तरस्याह उपाहृते प्रातरनुवाके पूर्णदर्व्येण^१ चरन्ति
 । १७ । कौडिनः प्रातःसवनीयान् । स्वातवसो माध्यं-
 दिनीयान् । महाहविस्तार्तीयसवनिकान् । १८ ।
 सन्नेषु नाराशंसेषु परिश्रिते मार्जालीये पितृयज्ञेन
 चरन्ति । १९ । चैयम्ब^२कैथरित्वा प्रत्येत्यादित्येन
 चरन्ति । २० ।

इत्यष्टमौ कण्डिका ।

ततश्चतुर्थं मासेषु शुनासीरीयस्य लोके ज्योतिरग्नि-
 ष्टोमः । १ । वायव्यः पशुः । आश्विन्यनूबन्ध्या । २ । वैश्व-
 देववक्षुनासीरीयहवींषि । ३ । चातुर्मास्यवदन्तराल-
 व्रतानि । ४ । सर्वचाहनं वसानो ऽवभृथादुदेति । ५ ।
 अन्वहं पञ्चाशत्पञ्चाशद्वा दक्षिणा ददाति । द्वादशं^३
 शतमुत्तमे । ६ । यथर्तुजा वा यथास्वं चातुर्मास्येषु ।
 वत्सांस्तृतीयसवने सह मातृभिः । ७ । उपहव्येनाग्नि-
 ष्टोमेनानिरुक्तेन ग्रामकामो यजेत । ८ । निरुक्तं^४
 प्रातःसवनमित्येके । ९ । अश्वः श्रुतो दक्षिणा । स
 ब्रह्मणे देयः । १० । श्रुतपेयेनाग्निष्टोमेन दृष्टसाम्ना

स्वर्गकामः^१ । ११ । पङ् दीक्षा नव वा । पङ्पसदः ।
 १२ । घृतव्रतो भवति । १३ । यावत्प्रथममङ्गुलिकाण्डं
 तावत्क्रीते सोमे व्रतम् । १४ । उत्तरेणोत्तरेण काण्डेन
 व्रतमुपैति । १५ । नक्तमाहवनीयमभ्याहृत्यास्ते ।
 दिवादित्यम् । १६ । कृतमुक्ता प्रसर्पन्ति । कृतं वदन्तो
 भक्षयन्ति । १७ । औदुम्बरयमसखतुःसक्तिः सोमस्य
 पूर्णः सगोत्राय प्रियाय^२ ब्रह्मणे देयः । १८ । बहु-
 हिरण्येनाग्निष्टोमेनानडुहो लोकमाप्नोति ज्योतिष्मतो
 लोकान्त्रयति । १९ । द्वादशमानं हिरण्यं दीक्षणी-
 यायां ददाति । द्विस्तावत्प्रायणीयायाम् । २० । एव-
 मत ऊर्ध्वं द्विगुणाभ्यासेनातिथ्यायामुपसत्प्रयोगे^३घ्नौ-
 योमीयस्य वपायामग्नौघ्नौमीये^४ सवनीयस्य वपायां
 सवनीये^५ प्रातःसवने । २१ । सन्नेषु नाराशंसेघनडु-
 ष्णतमधिकं ददाति । २२ ।

इति नवमौ कण्डिका ।

हिरण्यस्रजमुद्गात्रे पट्पुष्करां द्वादशपुष्करां वा
 यन्नायत्रीयस्य स्तोत्रे ऽवमृथेध्यामुदयनीयायामनूबन्ध्या-
 यामुदवसानीयायां च । १ । चिह्नाग्निष्टोताग्निष्टोमेन

१ DES add यजेत २ पाठप्रथमङ्गु Q.T. ३ विज्ञाप DE. ४ T omits
 च, उपसत् प्रयोगे DES. ५ DES add च

रथंतरसाम्ना ब्राह्मणो ब्रह्मवर्चसकामः । २ । पञ्चदशे-
 नेन्द्रस्तुतेन्द्रस्तोजेनोक्थ्येन बृहत्साम्ना राजन्यो वीर्य-
 कामः । ३ । सप्तदशेनाग्निपुताग्निप्रोमेन कण्वरथंतर-
 साम्ना वैश्यः पशुकामः । ४ । प्रतिधुपा प्रातःसवन
 इत्युक्तम् । ५ । तीवसुतोक्थ्येन रथंतरसाम्ना बृहत्साम्नो-
 भयसाम्ना वामयाविनमन्नाद्यकामं प्रजाकामं पशुकामं
 श्रिया वा प्रत्यवरूढं याजयेत् । ६ । शतमाशिरे
 दुहन्ति । ७ । ता दक्षिणा भवन्ति । ८ । वैश्यसव-
 वच्छ्रयणानि । ९ । नीतमिग्रेण वा तृतीयसवने । १० ।
 अभि सोमानुन्नयन्ति । ११ । अवजिघ्रन्त्यृत्विजो न
 भक्षयन्ति । १२ । तानच्छावाकस्य स्तोत्रे भक्षयन्ति । १३ ।
 ब्रह्मणि होषका उपहवमिच्छन्ते । १४ । उभावध्वर्यू
 सर्वे चमसाध्वर्यवो ऽच्छावाकाय प्रतिगृणन्ति^१ । १५ ।
 प्राचेकादग्निनौ संमौयते । १६ । यावद्यूपं वेदिमुहन्ति
 । १७ । बडवा^२ श्वेता गर्भिणी दक्षिणा । १८ । मरुत्स्तो-
 मेन^३ राजपुरोहितौ सायुज्यम्^४ । १९ । अथैष राड् ।
 यो^५ राज्यमाशंसमानो न लभेत स एतेन । २० ।
 विराजान्नाद्यकामः । स्वराजा प्रतिष्ठाकामः । २१ ।

इति दशमी कण्डिका ।

बहु प्रतिगृह्य यो गरगीरिव मन्येत स पुनस्तोमेन^१ ।
 अनाश्यान्नस्य वा भुक्त्वा । १ । अयार्ज्यं वा याजयि-
 त्वेत्येके । २ । यो लघुरिवाप्रतिष्ठितः स्यात्स एतेन । ३ ।
 एकविंशेनो^२पञ्चदेन प्रजाकामः । ४ । स्तोत्रेस्तोत्र
 एकैका स्तोत्रीयोपजायते । ५ । गन्धर्वाप्सरसो माद-
 यन्तामिति प्रातःसवने । ६ । सन्नेषु नाराशंसेषध-
 स्तात्पूतमृतो ऽंशुमुपास्यति । ७ । गन्धर्वा देवा माद-
 यन्तामिति माध्यंदिने । गन्धर्वाः पितरो मादयन्ता-
 मिति तृतीयसवने । ८ । छदेन^३ भ्रातृव्यवान् । ९ ।
 स्तोत्रेस्तोत्र एकैका स्तोत्रीयापध्वंसते । १० । तामस्या-
 पध्वंसमानां भ्रातृव्यो ऽन्वपध्वंसत इति विज्ञायते । ११ ।
 सर्वतोमुखेन यः कामयेत सर्वमिदं भवेयमिति । १२ ।
 मध्ये गार्हपत्यः । प्रतिदिशं सौमिका^४ विहाराः ।
 चिह्नप्राच्यां दिशि । पञ्चदशो दक्षिणतः । सप्तदशः
 पश्चात् । एकविंश उत्तरतः । १३ । राशिमरायू चतु-
 ष्ठोमावन्नाद्यकामस्य । १४ । धान्यराशिं पूर्वस्मिन्द-
 दाति^५ । धान्यमरायुमुत्तरे । १५ । गोतमचतुष्टोमाभ्यां
 पशुकामः । १६ । उक्थ्यः षोडशिमानुत्तरः । १७ ।

१ PQTU add पजेत.

२ QT omit एकविंशेन.

३ ०.नो. PQT.

४ छदेन T, पञ्चदेन S. ५ सौमिको DES ६ दधानि DES

नपुंसकपशू द्वव^१ भवतः । १८ । उद्भिद्वल^२भिज्ञां पशु-
कामः । १९ । उद्भिदेष्टा संवत्सरे वल^३भिदा यजेत ।
२० । आग्नेयेनाष्टकपालेनान्तरालं प्रतिपद्यते । २१ ।
उभयव गायत्रीः संपूर्णा^४ दक्षिणा ददाति । २२ ।

इत्येकादशी कण्डिका ।

अष्टावष्टौ । १ । अपचितिकामो ऽपचितिभ्याम् । २ ।
उभयसामानौ भवतः । ३ । तयोरश्वरथश्चतुर्युग्द-
क्षिणा । ४ । सर्वे शतक्रियो ऽश्वाः । ५ । स रुक्मी
प्रावेपौ^५ सर्वाभरण्यं शुमान् । ६ । तस्य वैयाघ्रः परि-
वारो द्वैपो धन्वधिरार्क्षः कवचः । ७ । अध्यास्याता
संनद्धः संनद्ध^६सारथिरावृतः^७ प्रतिहिताभ्याम्^८ । ८ ।
निष्की सग्वी^९ संग्रहीता भवतीति^{१०} विज्ञायते । ९ ।
पक्षिभ्यां सामिचित्याभ्यां यः कामयेत पक्षी ज्योति-
ष्मतः स्वर्गांल्लोकाननुसंचरेयमिति । १० । ऋषभेणा-
११ मिष्टोमेन रथंतरसाश्वा राजानं^{११} संग्रामे संयत्ते^{१२}
याजयेत् । ११ । यत्तव^{१३} विन्देरंस्ततो द्वादश^{१४} शतं

१ QTU omit इव २ Most MSS read वल . ३ संवत्सरे DES.
४ प्रावेपि DESU ५ धनदः S ६ ऽष्टाः QT, -ष्टा S, -ष्टा DE.
७ प्रतिपद्यतेनाभ्यां QU ८ निष्कवन्वी DEU ९ भवतीति DES १० DE
add ऋषिपुत्रा ११ राजानं DES १२ संयत्ते DES. १३ ये तव DES.
१४ द्वादश P.

द्विरात्रप्रभृतय उपरिष्ठादतिरात्रा अहीना एका-
 दशरात्रात्^१ । १ । तेषां द्वादशाहेनाहीनभूतेन कल्पो
 व्याख्यातः । २ । द्विरात्रस्यैन्द्रवायवाग्रं प्रथममहः
 शुक्राग्रमुत्तरम् । ३ । त्रिरात्रस्यैतच्चैवाग्रयणाग्रं च । ४ ।
 चतुरात्रस्यैतच्चैवैन्द्रवायवाग्रं च । ५ । पञ्चरात्रस्यैतच्चैव
 शुक्राग्रं च । ६ । षड्रात्रे द्विः परिवर्तते । ७ । सप्तरात्र-
 स्यैतच्चैवैन्द्रवायवाग्रं च । ८ । अष्टरात्रस्यैतच्चैव शुक्राग्रं
 च । ९ । नवरात्रे त्रिः परिवर्तते । १० । दशरात्रस्यै-
 तच्चैवैन्द्रवायवाग्रं च । ११ । एकादशरात्रस्यैतच्चैव
 शुक्राग्रं च । १२ । द्वादशरात्रे चतुः परिवर्तते । १३ ।
 षोडशिनो ग्रहणं द्विरात्रस्योत्तरे^२ ऽहन् । १४ । ग्राह्यो
 मध्यमे त्रिरात्रस्य । चतुर्थेचतुर्थे चतुरात्रप्रभृतिषु नाना-
 हीनेषु । १५ । चत्वारो द्विरात्राः । १६ । व्युष्टिद्विरात्रः
 प्रथमः । स व्याख्यातः । १७ । आङ्गी^३रसेन यः पुण्यो
 हीन इव स्यात्स एतेन^४ । १८ । ज्योतिष्टोमो ऽग्निष्टोमः
 पूर्वः । सर्वस्तोमो ऽतिरात्र उत्तरः । १९ । कापिवनेन
 यं कामं कामयते तम^५भ्यश्रुते ऽलूक्षो भवति । २० ।
 ज्योतिरुक्थ्यो ऽग्निष्टोमो वा पूर्वः । अतिरात्र उत्तरः ।

२१ । चैचरयेन प्राणेष्वन्नाद्ये च प्रतितिष्ठति । २२ ।
अग्निष्टोमः पूर्वः । अतिराच उत्तरः । २३ ।

इति चतुर्दशी कण्डिका ।

गर्गचिरात्रेण प्रजातिं भूमानं गच्छत्यभि स्वर्गं
लोकं जयत्येषु लोकेषु प्रतितिष्ठति बह्वन्नुद्रानादित्या-
नन्वारोहति । १ । वैधातवीया दीक्षणीया^१ । २ ।
रोहिणी बभ्रुर्वा^२ पिङ्गलैकहायनी द्विहायनी वा
सोमक्रयणी । ३ । अग्निष्टोम उक्थ्यो ऽतिराचः । ४ ।
रथंतरं वामदेव्यं दृष्टदिति पृष्ठानि । ५ । सहस्रं
दक्षिणा^३ । ६ । चीणि शतानि त्रयस्त्रिंशतं च प्रथमे
ऽहनि ददाति । एवं द्वितीये तृतीये च । ७ । साहस्र्य-
तिरिच्यते रोहिण्युपध्वस्ता द्विरूपोभयत एन्यन्यतरतो
वा । ८ । यैव वरः कल्याणीत्युक्तम् । ९ । उद्दृष्टिः^४
प्रथमे ऽहनि मुख्यः । १० । तमभिमन्त्रयते त्वमग्न
सहस्रमा नयोदलस्याभिनन्त्र^५चम् । स नः सहस्रमा
नय^६ प्रजया पशुभिः सह पुनर्मा विशताद्रयिरिति ।

१ DES add भवति १ वांदि QT १ दक्षिणाः PQT ३ Thus PG;
उद्दृष्टि QT, उद्दृष्टि DE, उद्दृष्टि S १ Corrected, all MSS. have
•नन्त्र• १ सहस्र आधेहि DE.

दक्षिणा । १२ । व्योम्ना स्वर्गकामः । १३ । उभे दृढ-
 द्रयंतरे भवतः । १४ । सर्वः सप्तदशो भवति । १५ ।
 एकविंशमग्निष्टोमसाम । १६ । गोसवेन षट्त्रिंशेनोक्-
 थ्येन रयंतरसाम्ना दृढत्सामोभयसाम्ना वा स्वाराज्य-
 कामः । १७ । कण्वरयंतरं पवमाने । १८ । अयुतं
 दक्षिणा । १९ । दक्षिणेनाहवनीयमनुदत्ते वेद्यै दृढतः^१
 स्तोत्रं प्रत्यभिपिच्छते प्रतिधुपा रेयज्जातः सहसा दृढः
 क्षत्राणां क्षत्रमृत्तमो वयोधाः । महान्महित्वे तस्तभानः
 क्षत्रे राष्ट्रे च जागृहि । प्रजापतेस्त्वा परमेष्ठिनः
 स्वाराज्येनाभिपिच्छामीति^२ । २० ।

इति द्वादशी कण्डिका ।

तेनेष्टा संवत्सरं पशुव्रतो भवति । १ । ^१उपवहा-
 योदकं पिबेत्तृणानि चाच्छिन्द्यात् । उप मातरमिया-
 दुप स्वसारमुप सगोचाम् । २ । यवयचैनं^२ विष्ठा
 विन्देत्तद्वितिष्ठेत् । ३ । मरुतां स्तोमेनानन्तां श्रियं
 जयति । ४ । एतेन दौ वीन्वा याजयेत् । ५ । अग्नेः
 कुलायावन्नायकामस्य । ६ । इन्द्राग्नियोः कुलायौ

१ All MSS, except E, omit the Visarga २ In DES, this
 Kandikā closes after the first sentence of the following Kandikā
 १ उपवहा० PTU. २ DES omit the Anuvāra.

स्वर्गकामस्य । ७ । इन्द्रस्तु तेन्द्रस्तोमेनोक्त्येन बृहत्साम्ना
 राजन्यो वीर्यकामः । ८ । ऋषभो दक्षिणा । ९ ।
 इन्द्राग्नियोः^१ स्तोमेन राजपुरोहितावु^२भावेकहिं याज-
 येत् । १० । तेजो ब्रह्मवर्चसं ब्राह्मणस्य । विशं राजा
 प्रविशति । ११ । विघनेन वि पाप्मानं भ्रातृव्यं हते ।
 तेन सर्वा मृधो विहते^३ । १२ । वज्रेण पोडशिनाभि-
 चरन् । सन्दंशेनाभिचरन् । १३ । तयोः श्येनेन कल्पो
 व्याख्यातः । १४ । त्रयोदशातिरावाः^४ । १५ । ज्योति-
 पर्विकामः । १६ । सर्वस्तोमेन बुभूषन् । १७ । ऐका-
 दशिनाः पशवः । १८ । यस्मात्पशवः प्र मेव भंशेरन्-
 तोर्यामेण । सर्वमाप्नोति सर्वं जयति । १९ । नवसप्त-
 दशेन प्रजाकामः । २० । विषुवता ज्यैष्ठिनेयः । ज्यैष्ठ-
 माप्नोति । २१ । गोष्टोमेन बुभूषन् । २२ । आयुषा
 स्वर्गकामः । २३ । अभिजिता पशुकामः । २४ ।
 विश्वजिता भ्रातृव्यवान् । २५ । विहतान्नाद्यकामः । २६ ।
 पञ्चदशेन वीर्यकामः । २७ । सप्तदशेन प्रजाकामः ।
 २८ । एकाविंशेन प्रतिष्ठाकामः । २९ ।

इति त्रयोदशी कण्डिका ।

११ । वेहद्वितीये । १२ । तामभिमन्त्रयते त्वमपामोष-
धीनां रसेन रसिनी वभूविथ । सा मा सहस्र आ
भञ्ज प्रजया पशुभिः सह पुनर्मा विशताद्रयिरिति ।
१३ । वामनस्तृतीये । १४ । तमभिमन्त्रयते सहस्रस्य
प्रतिष्ठासि वैष्णवो वामनस्त्वम् । स नः सहस्र आ धेहि
प्रजया पशुभिः सह पुनर्मा विशताद्रयिरिति । १५ ।
तामुत्तरेणामोभ्रमित्युक्तम् । १६ ।

इति पञ्चदशौ कण्डिका ।

दक्षिणेन वा वेदिं नीत्वान्तरा यूपमाहवनीयं च
द्रोणकलशमवघ्रापयेदा जिघ्र कलशमिति । आग्नीध्रे^१
हविर्धाने वा । १ । तामुदीचौमाग्नीध्रं नीत्वा तस्याः
पृष्ठे तार्प्यमध्यस्यति । २ । तस्मिन्धिष्ण्यानां रूपं
विप्रयितं भवति । ३ । अथ पुरस्तात्प्रतीच्यां तिष्ठन्त्यां
जुहुयादुभा जिग्ययुरिति । ४ । रूपाणि^२ जुहोति यानि
तस्यां भवन्ति । ५ । आश्वमेधिकान्येके समामनन्ति ।
६ । प्रतीची^३ सदसः सक्तिमानौय तस्या उपोत्थाय
दक्षिणं^४ कर्णमाजपेदिडे रन्त इति । ७ । उत्सृज्य

१ आग्नीध्रे DES १ DES add च; comp. Taitt S 7. 1 6. 8.

२ प्राची DE. ३ Q omits दक्षिणं; comp Taitt S 7. 1. 6. 8.

विज्ञानमुपैति । ८ । यद्यपुरुषाभिबीता प्राचीयादरा-
त्सीदयं यजमानः कल्याणं लोकमनैषीदिति विद्यात् ।
यदि दक्षिणा क्षिप्रे ऽस्माल्लोकात्रैष्यति^१ । यदि प्रतीची
बहुधान्यो भविष्यति । यद्युदीची अयानस्मिंलोके
भविष्यतीति । ९ । तां यजमानो ऽभिमन्त्रयते सा मा
सुवर्गं लोकं गमयेति । १० । यास्तिस्रस्तिस्रस्त्रिंशत्यधि
तास्वेनामुपसमाहृत्य^२ तामग्रीधे ब्रह्मणे होच उक्ताच
उक्तेच ऽध्वर्यवे वा दद्यात् । ११ । द्वौ वोन्नेतारौ वृत्वा
यतरो नाश्रावयेत्तस्मै वा । १२ । द्विभार्गं वा^३ ब्रह्मणे
तृतीयमग्रीधे । १३ । सर्वेभ्यो वा सदस्येभ्यः । १४ ।
उदाकृत्या वा सा वशं चरेत् । यस्तामविद्वान्प्रति-
गृह्णातीत्युक्तम् । १५ । तां शतमानेन हिरण्येन
निष्क्रीय यजमानस्य गोष्ठे विस्तृजति^४ । १६ ।

इति षोडशी कण्डिका ।

दश प्रथमे ऽह्ना^५ शिरं दुहन्ति । विंशतिं द्वितीये ।
त्रिंशतं तृतीये । १ । कृतान्नं प्रथमे ऽह्नि देयम् ।

१ नोति DEQS १ वाह्य S, comp Satap Br. 4 5 8. 12

२ S omits वा; comp. Taitt. S 7. 1. 5 7. ३ विस्तृजति DES

५ अन्ना DES.

हिरण्यं गौर्वास इति द्वितीये । अनो रथो ऽथो हस्ती
 पुरुष इति तृतीये । २ । न साहस्रे^१ ऽधि किं^२ चिद-
 द्यात् । ३ । दद्यादित्येके । ४ । यदि दद्यादनूबन्ध्याव-
 पायां हुतायां दक्षिणा^३ नयन्नन्यूना दशतो नयेत् । ५ ।
 यस्मा एकां गां दास्यन्स्या^४ दशभ्यस्तेभ्यो दशत^५मुपा-
 कुर्यात् । ६ । यस्मै द्वे पञ्चभ्यः । यस्मै पञ्च द्वाभ्याम् । ७ ।
 एवमा शतादा वा सहस्रात् । ८ । उत्तमां दक्षिणां
 नीत्वोदवसाय वा शबली । ९ । समुद्रो ऽस्ति विश्वव्य-
 चा ब्रह्मा देवानां प्रथमजा ऋतस्य । अन्नमसि शुक्र-
 मसि ज्योतिरस्यमृतमसि । तां त्वा विद्म शबलि
 दीद्यानाम् । तस्यास्ते पृथिवी पादो ऽन्तरिक्षं पादो
 द्यौः पादः समुद्रः पादः । एषासि शबलि तां त्वा विद्म
 सा न इयमूर्जं धुत्स्व वसोर्धारां शबलि प्रजानां शविष्ठा
 व्रजम^६नुगेपं स्वाहेति शबलीहोमं जुहोति । १० ।

इति सप्तदशी कण्डिका ।

अश्वमेधस्याग्निष्टोम उक्थ्यो ऽतिरात्रः । १ । रथंतरं
 महानास्त्री वृहदिति पृष्ठानि । २ । राजा यजेत यः

१ पचसे DES २ अधिषं DES. ३ दक्षिणां DES. ४ *यस्मा* DEPU.

५ दशपत* DEQTU; comp. Sat. B. 4 5. 8 16. ६ *व्रजम* DES.

० प्रजाम* Q, वतम* T.

कामयेत सर्वमिदं भवेयमिति । ३ । वैदविरात्रेण
 स्वाराज्यकामः । ४ । त्रयस्त्रिवृतो ऽतिरात्राः षोडशि-
 मन्तः । ५ । रथंतरं वामदेव्यं बृहदिति पृष्ठानि । ६ ।
 गर्गविरात्रेणोत्तरेषां अयाणामहानि पृष्ठानीति^१
 व्याख्यातानि^२ । ७ । छन्दोमपवमानेन पशुकामः । ८ ।
 अन्तर्वसुना पशूनाप्नोति । ९ । पराकेण स्वर्गकामः ।
 १० । चत्वारश्चतूरात्राः । ११ । अत्रेः प्रथमश्चतुर्वीरः ।
 १२ । चत्वारो ऽस्य वीराः कुल आजायन्ते सुहोते-
 त्युक्तम् । १३ । अग्निष्टोम उक्थ्यावतिरात्रो ऽत्रेरेव
 चत्वारश्चतुष्टोमाः । १४ । अत्रिं श्रद्धादेवमित्युक्तम् । १५ ।
 जामदग्नयेन^३ पुष्टिकामः । १६ । पुरोडाशिन्य उपसदो
 भवन्ति । १७ । आग्नेय एककपाल आश्विनो द्विकपालो
 वैष्णवस्त्रिकपालः सौम्यश्चतुष्कपालः सावित्रः पञ्च-
 कपालो धात्रः षट्कपालो मारुतः सप्तकपालो वाह-
 स्पत्यो ऽष्टाकपालो मैत्रो नवकपालो वारुणो दशकपाल
 ऐन्द्र एकादशकपालो वैश्वदेवो द्वादशकपालः । १८ ।
 दर्विहोमा भवन्ति । १९ ।

इत्यष्टादशी कण्डिका ।

अग्ने वेर्होचं वेरध्वरमा पितरं वैश्वानरमवसे करि-
न्द्राय देवेभ्यो जुपतां^१ हविः स्वाहा । देवावश्विना^२
मधुकशयाद्यास्मिन्यज्ञे यजमानाय मिमिक्षतम् । देव
विष्णुर्वद्येमं यज्ञं यजमानायानुविक्रमस्व । देव सोम
रेतोधा अद्यास्मिन्यज्ञे यजमानायैधि । देव सवितः
सुपाविषमद्यास्मिन्यज्ञे यजमानायामुवस्व । देव धातः
सुधाताद्यास्मिन्यज्ञे यजमानायैधि । देवा आवाणो
मधुमतीमद्यास्मिन्यज्ञे यजमानाय वाचं वदत । देव्य-
दिते ऽन्वद्येमं यज्ञं^३ यजमानायैधि^४ । देव्यनुमते ऽन्व-
द्येमं यज्ञं यजमानाय मन्यस्व । दिव्या^५ आपो नन्नम्य-
ध्वमद्यास्मिन्यज्ञे यजमानाय । सदःसदः प्रजावानृभु-
र्जुपाणः । देवेन्द्रेन्द्रियमद्यास्मिन्यज्ञे यजमानायैधि ।
देव त्वष्टः सुरेतोधा अद्यास्मिन्यज्ञे यजमानायैधीति
प्रतिनिगद्य होमाः । १ । इन्द्राय देवेभ्यो जुपतां^६
हविः स्वाहेति सर्वधानुपजति । २ ।

इत्येकोनविंशौ कण्डिका ।

१ भवता DE, जुपता Pañchav. Br 21 10 11, Kāty Sr 23 3 1.
२ अश्विनौ DES, like Pañch. Br. and Kāty Sr १ विष्वा उ. DE, like
the two corresponding texts. ३ स्वादित्यमद्यास्मिन्यज्ञे DES, like the
two corr. texts ४ वावापुवस DES, like the two corr. texts. ५ देव्या
DE, देव S. ६ अविभिर्जु. QT. ७ देवेन्द्र. SD. ८ जुपता S.

वसिष्ठस्य संसर्पः । यः पुण्यो ह्रीन इव स्यात्स
एतेन । १ । विश्वामित्रस्य संजयः । आहव्यवान्यजेत ।
२ । पञ्च पञ्चाहाः । ३ । संवत्सरो वा इदमेक आसी-
दित्युक्तम् । ४ । अभ्यासज्ञो द्वितीयः । ५ । यं कामं
कामयते^१ तम^२भ्यश्नुते । ६ । अग्निष्टोमस्त्रय उक्थ्या
अतिराचः । ७ । विष्टौ^३ द्वे सवने पञ्चदशमेकम् ।
पञ्चदशे द्वे सप्तदशमेकम् । सप्तदशे द्वे एकविंशमेकम् ।
एकविंशे द्वे त्रिणवमेकम् । त्रिणवे द्वे चयस्त्रिंशमेकम् ।
८ । पञ्चशारदीयेन बहोर्भूयान्भवति । ९ । अनुसंवत्सरं
पशुबन्धेन यजते । १० । सप्तदश पृथ्वीनुष्टयः पञ्च-
वर्षानानयन्ति । सप्तदश पृथ्वीर्वत्सतर्यस्त्रिवत्सा अप्र-
वीताः । ११ । प्रोक्षितान्पर्यग्निकृतानुष्टय उत्सृजन्ति ।
वत्सतरौरालभन्ते । १२ । वर्णाननुक्रमिष्यामः । १३ ।
राजीवा नवनीतपृथ्वीररुणाः पिशङ्गीः सारङ्गीरुत-
मौरा^४लभ्य दीक्षन्ते । १४ । विष्टदग्निष्टोमः पञ्चदश
उक्थ्यः सप्तदश उक्थ्यः पञ्चदश उक्थ्यः सप्तदशो
ऽतिराचः । १५ । एत उष्ट्याः सवनीयाः । १६ ।
वींस्त्रौनन्वहमालभन्ते । पञ्चोत्तमे ऽहन् । १७ । ऐन्द्र-

१ कामयेत DES. २ वसेवेमा० Q ३ विष्टि DES. ४ DES add ताम्

५ Thus all MSS and the quotation in the commentary on
Pañchav Br. 21 14 8 ६ ऽहनि DES

मारुता उद्याणः । मारुत्यो वत्सतर्यः । १८ । यद्युक्ष्णो
रुद्रो ऽभिमन्येत । १९ ।

इति विंशो कण्डिका ।

अग्नये रुद्रवते पुरोडाशमष्टाकपालं निर्वपेत् । १ ।
अपोनक्ष्त्राय चरुं यद्यसु पतेत् । २ । नैर्ऋतं चरुं यद्यव-
सीदेत् । ३ । भीमं चरुमेककपालं वा यद्यवसन्नः^१
संशौर्णो वा । ४ । बार्हस्पत्यं चरुं यदि श्लोणः कूटो
वा । ५ । यदि नश्येदायव्यं चरुम् । ६ । यदि सेनाभी-
त्वरी विन्देतेन्द्राय जयत एकादशकपालम् । ७ । यदि
प्रासदा नयेदुरिन्द्राय प्रसन्न एकादशकपालम् । ८ ।
यद्यन्धः स्यात्सौर्यं चरुमेककपालं वा । ९ । यदि श्वर्ध्नं
प्रपतेद्वैष्णवं चरुम् । १० । यद्यविघ्नातेन यक्ष्मणा
न्त्रियेत प्राजापत्यं चरुं द्वादशकपालं वा । ११ । चतुर्थी
ऽन्तर्महाव्रतः । १२ । भाटव्यवान्यजेत । १३ । विह-
दग्निष्टोमः पञ्चदश उक्थ्यो महाव्रतं सप्तदश उक्थ्य
एकविंशो ऽतिरात्रः । १४ । पुरुषमेधः पञ्चमः । १५ ।
पञ्चशारदीयवदहानि^२ । १६ । अयुतं प्रथमे ऽहनि

ददाति । नियुतं द्वितीये । अर्बुदं^१ न्यर्बुदं च तृतीये ।
यथा प्रथमयोरेवमुत्तरयोः । १७ ।

इत्येकविंशौ कण्डिका ।

चत्वारः षडहाः । १ । साध्यानां प्रथमः । २ ।
साध्या वै देवाः सुवर्गकामा इत्युक्तम् । ३ । चतूनां
द्वितीयेन प्रजाकामः । ४ । पृथः षडहः । ५ । तृतीये-
नोपरिष्ठात्त्रिकद्रुकेण यं कामं कामयते तम^२भ्यश्नुते ।
६ । विष्टदग्निष्टोमः पञ्चदश उक्थ्यः सप्तदश उक्थ्यो
ज्योतिर्गौरायुरतिराचः । ७ । चतुर्थेन ग्रैव जायते
प्रजया पशुभिः । ८ । अभ्यासज्ञः पञ्चाहो विश्वजिद-
तिराचः । ९ । अष्टौ सप्तराचाः । १० । कौसुरुविन्देन
पशुकामः । ११ । स व्याख्यातः । १२ । सप्तर्षीणां
द्वितीयेन स्वर्गकामः । १३ । पृथः षडहो महाव्रत-
वानतिराचः । १४ । प्राजापत्येन प्रजाकामः । १५ ।
पृथः षडहः प्राजापत्यं महाव्रतमतिराचे । १६ ।
छन्दोमपवमानेन पशुकामः । १७ । पृथः षडहश्छन्दी-
मपवमानं महाव्रतमतिराचे । १८ । पृथावलम्बेना-

न्नाद्यकामः । १६ । पृथस्तोमः पडहो महाव्रत-
वानति'रावः । २० ।

इति द्वाविंशौ कण्डिका ।

सत्त्वसंमितेनान्नाद्यकामः । १ । कौसुरुविन्दवद-
हानि । २ । ऐन्द्रेणौ'जस्कामः । ३ । ज्योतिर्गौरायु-
रथाभिजिद्विश्वजित्सर्वजित्सर्वस्तोमो इतिरावः । ४ ।
जनकसप्तरात्रेण प्रजातिं भूमानं गच्छत्यभि स्वर्गं लोकं
जयत्येपु लोकेषु प्रतितिष्ठति । ५ । चत्वारि विष्टन्त्य-
हान्यग्निष्टोममुखानि विश्वजिन्महाव्रतं ज्योतिष्टोमो
वैश्वानरो इतिरावः । ६ । अष्टरात्रेण ब्रह्मवर्चसकामः ।
स व्याख्यातः । ७ । त्रयो नवरात्राः । ८ । प्रथमेनायु-
ष्कामः । ९ । पृथः पडहो ज्योतिर्गौरायुरतिरावः । १० ।
द्वितीयेन ब्रह्मवर्चसकामः । ११ । विष्टदग्निष्टोमः पञ्च-
दश उक्थ्यः सप्तदश उक्थ्यो ऽभ्यासज्ञः पञ्चाहो विश्व-
जिदतिरावः । १२ । शल्लोपिण्डेनान्नाद्यकामः । १३ ।
ज्योतिर्गौरायुर्ज्योतिर्गौरायुरायुर्गौर्ज्योतिरतिरावः ।
१४ । चत्वारो दशरात्राः । १५ । दशरात्राय दीक्षिष्य-
माणो दशहोतारं मनसानुद्रुत्याहवनीये सग्रहं जुहु-

यात् । १६ । विककुत्प्रथमः । विककुत्प्रजानां समानानां
च^१ भवति । १७ । त्रिष्टदग्निष्टोमः पञ्चदश उक्थ्य-
स्त्रिष्टदग्निष्टोमः सप्तदशो ऽग्निष्टोम एकविंश उक्थ्यः
सप्तदशो ऽग्निष्टोमस्त्रिणवो ऽग्निष्टोमस्त्रयस्त्रिंश उक्थ्य-
स्त्रिणवो ऽग्निष्टोमो विश्वजित्सवंपृष्टो ऽतिराचः । १८ ।

इति चयोविंशो कण्डिका ।

देवपुराभिर्चर्याणः । १ । त्रिष्टोमो ऽग्निष्टोमो
ज्योतिरुक्थ्यस्त्रिष्टोमो ऽग्निष्टोमो ऽभिजिदग्निष्टोमो
गौरुक्थ्यो ऽभिजिदग्निष्टोमो विश्वजिदग्निष्टोम आयु-
रुक्थ्यो विश्वजिदग्निष्टोमः सर्वस्तोमो ऽतिराचः । २ ।
छन्दोमवता पुरुषं पशूनोजो वीर्यमाप्नोति । ३ । अभ्या-
सद्भ्यः षडहस्त्रयश्छन्दोमा अतिराचः । ४ । अथैके-
षाम् । अभ्यासद्भ्यः पञ्चाहयत्वारश्छन्दोमा अतिराचः ।
५ । कौसुर्विन्देन बहोर्भूयान्भवति । ६ । त्रयस्त्रिष्टतो
ऽग्निष्टोमास्त्रयः पञ्चदशा उक्थ्यास्त्रयः सप्तदशा
उक्थ्या एकविंशो ऽतिराचः । ७ । पौण्डरीक एका-
दशरात्रो ज्युतदक्षिणः । ८ । अन्वहं सहस्राणि ददाति ।
अश्वसहस्रमुत्तमे ऽश्वशतं वा । ९ । तेन सर्वान्दृष्टिभृ-
ध्नोति^२ परमेष्ठितां गच्छत्यभि स्वर्गं^३ लोकं जयत्येपु

लोकेषु प्रतितिष्ठति । १० । अभ्यासज्ञः षडहयतुष्टोमो
ऽग्निष्टोमस्त्रयं छन्दोमा अतिराचः । ११ । अथैकेषाम् ।
अभ्यासज्ञः पञ्चाहयत्वारं छन्दोमा महाव्रतं विश्व-
जित्सर्वपृष्ठो ऽतिराचः । १२ ।

• इति चतुर्विंशौ कण्डिका ।

अथ सवानां व्याख्यातो वृहस्पतिसवः । १ । वैश्यः
पुष्टिकामः । २ । आग्नेयादीनि सप्त हवींषि निर्व-
पति । ३ । पृश्निः षष्ठौ हवीं मास्त्यालभ्यते । ४ । तस्याः^१
पुरस्तात्स्विष्टकृतो यजमानायतनं चटपभर्चमं प्राचीन-
योवमुत्तरलोमास्तौर्यं तस्मिन्नासीनं यजमानं दध्नाभि-
पिञ्चति । ५ । ब्राह्मणो ब्रह्मवर्चसकामः । ६ । आग्ने-
यादीन्यष्टौ हवींषि निर्वपति । ७ । पुरस्तात्स्विष्टकृतो
हिरण्येन घृतमुत्पूय तेन कृष्णाजिन आसीनमभि-
पिञ्चति । ८ । अथ सोमसवः । ९ । यत्किञ्च राज-
सूयमृते सोमं तत्सर्वं भवति । १० । मैत्रावार्हस्पत्यं
संस्थाप्य सौमीं सूतवशामालभते । ११ । तस्याः पुर-
स्तात्स्विष्टकृतो ऽपादं युत्सु पृतनासु यप्रिमिति सौम्य-
र्चाङ्गिरभिपिञ्चति । १२ । श्रेयं संस्थाप्य संसृपां हवि-

भिर्दिशामवेष्ट्या द्विपशुना पशुबन्धेन सात्यदूतानां
 द्विभिर्भिः प्रयुजामिति यजते । १३ । पृथिसवेन^१ पशु-
 कामः । १४ । यत्किंच राजसूयमनुत्तरवेदिकं^२ तत्सर्वं
 भवति । १५ । मैवावार्हस्यत्यस्य^३ पुरस्तात्स्विष्टकृतो ये
 मे पञ्चाशतमि^४ति नाराशंस्यर्चाद्विरभिपिञ्चति । १६ ।
 समानमुत्तरं पूर्वेण पशुबन्धवर्जम् । १७ । व्याख्यातो
 गोसवः । १८ । ओदनसवेनान्नाद्यकामः । १९ ।
 रोहिण्यां यजतोपव्युषं^५ अपयति । २० । दर्विहोमो
 भवति । २१ । उदित आदित्ये सिंहे व्याघ्र इति
 चतस्र आहुतौरोदनाहुत्वा राडसि विराडसीत्येतैः
 प्रतिमन्त्रम् । २२ ।

इति पञ्चविंशो कण्डिका ।

मन्यान्कल्पयन्ति^१ । आज्यमन्यं ब्राह्मणः प्रयोमन्यं
 राजन्यो दधिमन्यं वैश्य उदमन्यं शूद्रः । १ । इन्द्राय
 त्वा तेजस्वते तेजस्वन्तं श्रीणामौति ब्राह्मणः सक्तुभि-

१ Thus P only (comp. commentary on Taitt Br I p 761-763); all other MSS have इयिवीषवेन or (Q) इधी. २ वेदिकं QT and Taitt Br 2, 7, 5, 2. ३ सत्यः DES = DES add ददुः (Taitt. Br 2, 7, 5, 2). ४ Thus all MSS. and the quotation in the commentary on Taitt Br. 3. p. 706, 1 3. ५ इति PQS.

राज्यं श्रौत्वा तेजो ऽसीत्वभिमन्त्र्य तत्ते प्रयच्छामीति
यजमानाय प्रयच्छति । २ । तेजस्वदस्तु मे मुखमिति
प्रतिगृह्य भक्षयति । ३ । एवमितरेषामुत्तरउत्तरः^१
अथणो ऽभिमन्त्रणः प्रदानो भक्षणश्च यथालिङ्गम् । ४ ।
सर्वान्यजमानो भक्षयित्वा^२ हिरण्यं ब्राह्मणाय ददाति ।
तिसृधन्वं राजन्याय । अप्रां वैश्याय । मापकमण्डलुं
शूद्राय । ५ । ओदनशेषं यजमानः प्राग्राति । ६ ।
इममग्न आयुषे वर्चसे दधीति प्राश्नन्तमभिमन्त्रयते ।
७ । हिरण्यं यजमानायावध्राति^३ । ८ । आयुरसि
विश्वायुरसीत्यावध्यमाने जयति । ९ । अपां ग्रहान्मृ-
हन्ति^४ ये मन्यान्कल्पयन्त्यपां यो द्रवणे रस इत्येतैः
प्रतिमन्त्रम् । १० । तैरेनं संस्तुष्टैरभिषिञ्चति यतो
वातो मनोजवा इति । ११ । समुद्र इवासि गह्वनेत्ये-
नमभिमन्त्र्याथैनं विभिर्दर्भपुञ्जीलैः^५ पवयति । १२ ।
अवमृथप्रत्याम्नायो भवतीति विज्ञायते । १३ । अग्ने-
णाहवनीर्यं रयो ऽवस्थितो भवति । १४ । अभि
प्रेहोति तं यजमानो ऽवेति^६ । १५ । आतिष्ठ मिच-

१ All MSS omit the Visarga, उत्तरमुत्तर DES १ भक्षयेत् DES.

२ नान्य यजति DEST ३ गृह्णाति DEPSU ४ विजृम्बैः DES.

५ DES omit यव ६ अवेति DEP

वर्धन इत्यारोहन्तमभिमन्त्रयते । १६ । अङ्गौ न्यङ्का-
विति रथचक्रे अभिमृशति । पञ्चसी वा । १७ । आतिष्ठ
वृचहन्निति पञ्चभिरारूढम्^१ । १८ । दिदृक्षेण्यो दर्श-
णीयो भवति य एतेन यजत इति विज्ञायते । १९ ।

इति पञ्चिंशो कण्डिका ।

संतिष्ठत ओदनमवः । १ । व्याख्यातः पञ्चशर-
दीयः । २ । तथामिष्टुत् । ३ । तस्य पुरोरुचः । ४ ।
अस्याजरासो ऽग्न आयूंषि पवस इत्यैन्द्रवायवस्य ।
द्वितीया मैत्रावरुणस्य । तृतीयाश्विनस्य । चतुर्थी
पञ्चमौ च शुक्रामन्यिनोः पद्याग्रयणस्य । ५ । अन्या-
माग्नेयोमुक्थ्यस्य नियुनक्ति । ६ । नित्या भ्रुवस्य । ७ ।
नियुनक्त्यैन्द्राग्नवैश्वदेवयोः । ८ । अग्निश्रिय इति तिस्रो
मरुत्वतीयानाम् । शुधि शुत्कर्णेत्युत्तरा माहेन्द्रस्य ।
विश्वेषामदितिरिति तिस्र आदित्यग्रहस्य । उत्तमा
सावित्रस्य । ९ । नियुनक्ति वैश्वदेवस्य । १० । नित्या
पात्नीवतस्य । ११ । नियुनक्ति हारियोजनस्य । १२ ।
इन्द्रस्तुतेन्द्रस्तोमेनोक्थ्येनेन्द्रियकामो वीर्यकामो^२ वा

यजेत । १३ । ऐन्द्रियः^१ पुरोरुचः । १४ । तिष्ठा हरी
 कस्य हृषेत्यैन्द्रवायवस्य । तृतीया मैत्रावरुणस्य । चतु-
 र्याश्विनस्य । पञ्चमी पृथ्वी च शुक्रामन्यिनोः । सप्त-
 म्याग्रयणस्य । १५ । नित्योक्त्यस्य । १६ । नियुनक्ति
 भ्रुवैन्द्राग्नवैश्वदेवानाम् । १७ । नित्या मरुत्वतीयमा-
 हेन्द्राणाम् । १८ । आ नो विश्वाभिरुतिभिरिति तिस्र
 आदित्यग्रहस्य । उत्तमा सावित्रस्य । १९ । नियुनक्ति
 वैश्वदेवपात्नीवतयोः । २० । नित्या हारियोजनस्य ।
 २१ । आख्यातो ऽत्तोर्यामः । २२ ।

इति सप्तविंशौ कण्डिका ।

राजाभिषेक्ष्यमाणो^१ जनपदेषु समवेतेषु द्वयोः
 पुण्याद्वयोः पूर्वस्मिन्स्थण्डिलं कल्पयित्वाग्निमुपसमा-
 धाय संपरिस्तीर्य वसति । १ । उदित आदित्ये ये
 केशिनो नर्ते ब्रह्मण इति द्वे आहुतौ हुत्वा राडसि
 विराडसीति यजमानायतन औदुम्बरौमासन्दीं प्रति-
 ष्ठापयति । २ । तां राजारोहति । ३ । आरोह प्रोष्ठ-
 मित्यारोहन्तमभिमन्त्रयते । ४ । अत्र वरं ददाति । ५ ।

तस्यामासीनः केशान्वापयते^१ येनावपत्सविता क्षुरे-
 गेति । ६ । मा ते केशानिति^२ केशान्प्रकीर्यमाणा-
 ननुमन्त्रयते । ७ । तान्समोष्य दर्भस्तम्बे निदधाति
 तेभ्यो निधानमिति । ८ । अथैनमाज्यमिश्रेण पयसा-
 नक्ति । बलं ते बाहुवोरिति बाहू । यत्सीमन्तमिति
 शिरः । ९ । व्याघ्रो ज्यमग्नाविति सप्ताहुतीर्हुत्वा द्यौरसि
 पृथिव्यसीति यजमानायतने शार्दूलचर्म प्राचीनग्रीव-
 मुत्तरलोमास्तृणाति । १० । तस्मिन्वाजोपविशति । ११ ।
 व्याघ्रो वैव्याघ्र इत्यासीनमभिमन्त्रयते । १२ । अथैनं
 तोक्त्वावास्ताभिर्दूर्वावास्ताभिर्वाङ्गिरभिपिञ्चति या
 दिव्या आप इति प्रतिपद्या^३ पाङ्क्तात् । १३ । अरुणं
 त्वा वृकमित्येनमभिमन्त्र्य प्र बाह्वेति बाहू प्रसार्ये-
 न्द्रस्य ते वीर्यकृत इत्युपावहरति^४ । १४ । अग्नेणामि^५
 रथो ज्वस्थितो भवति । १५ । अभि मेहीति तं राजा-
 भ्येति^६ । १६ । आतिष्ठ वृत्रहन्तम इत्यारोहन्तमभि-
 मन्त्रयते । १७ । अङ्गी न्यङ्काविति रथचक्रे अभि-
 मृशति । पश्वसी वा । १८ । नमस्त क्षय इति पुरो-
 हितमभिमन्त्रयते । १९ । तिष्ठा रथ इति सारथिम् ।
 २० । आ रश्मौनिति रश्मौनालभते । २१ । आतिष्ठ

१ •पवेत DES २ DES put मा ते केशानिति after •नुमन्त्रयते ३ प्रति-
 पाद्या QS. ४ •वरोहति DES. ५ अपेवाग्रीर् DE. ६ •भ्येति DEP.

वृत्रहन्निति पङ्भिरारूढम् । २२ । परि मा सेन्या
 इति द्वे वाचयित्वोत्तराभिस्तिसृभिरभिमन्योदसावे-
 त्वित्यादित्यमुदीक्षयति । २३ । अन्नवतामिति जन-
 पदाननुवोक्षते । २४ । संतिष्ठते राजाभिपेकः । २५ ।
 व्याख्यातो विघनः । २६ । संतिष्ठन्ते^१ सवाः सवाः । २७ ।

इत्यष्टाविंशौ कण्डिका ।

इति द्वाविंशः प्रश्नः ॥

श्रोम् ॥

चतुर्विंशतिपरमाः सत्रमासीरन् । १ । तेषां द्वाद-
 शाहेन सत्रभूतेन कल्पो व्याख्यातो यानि पुरस्तात्सं-
 वत्सरात् । शवामयनेनेतरेषाम् । २ । उभयतोऽति-
 राचाणि भवन्ति । ३ । तृतीयं पञ्चदशरात्रं परिहाय्य
 कुण्डपायिनां च सत्रम् । ४ । चतूनामेकादशरात्रेण
 प्रजां सृजन्ते प्रजामवरुन्धते प्रजां विन्दन्ते प्रजावन्तो
 भवन्ति । ५ । ज्योतिरतिरात्रः पृथः षडहस्त्रयम्छन्दोमा
 अतिरात्रः । ६ । द्वौ त्रयोदशरात्रौ । ७ । यं कामं
 कामयन्ते तमभ्यश्रुवते । ८ । अतिरात्रः पृथः षडहः
 सर्वस्तोमोऽतिरात्रश्चत्वारम्छन्दोमा अतिरात्रः । ९ ।
 द्वितीयं ब्रह्मवर्चसकामा उपेयुः । १० । अतिरात्रो
 द्वादशाहस्य दशाहानि महाव्रतमतिरात्रश्च । ११ ।
 त्रयश्चतुर्दशरात्राः । १२ । यं कामं कामयन्ते तमभ्य-
 श्रुवते । १३ । अतिरात्रः पृथः षडह आवृत्तः पृथः

१ ऋतानां OT. २ तमेतेना T ३ अभुते QT ४ सर्वस्तोमो QT.

५ कामयते OQT ६ अभुते DEQT

पडहो ऽतिराचः । १४ । द्वितीयं यांस्तल्प उदके विवाहे
 वा मीमांसेरन् । १५ । अतिराचो ज्योतिर्गौरायुस्यहः
 पृथः पडह आयुर्गौर्ज्योतिरतिराचः । १६ । तृतीय-
 मृद्विकामा उपेयुः । १७ । अतिराचो गोआयुपी
 द्वादशाहस्य दशाहान्यतिराचः । १८ ।

इति प्रथमा कण्डिका ।

चत्वारः पञ्चदशराचाः । १ । देवत्वं गच्छति । २ ।
 अमावास्यायां प्रायस्त्रीयो ऽष्टम्यां महाव्रतं पौर्णमास्या-
 मुदयनीयः । एतद्वा विपरीतम् । ३ । अतिराचः पृथः
 पडहो महाव्रतमावृत्तः पृथः पडहो ऽतिराचः । ४ ।
 द्वितीयं ब्रह्मवर्चसकामा उपेयुः । ५ । अतिराचस्त्रिह-
 दग्निपुञ्ज्योतिर्गौरायुस्यहः पृथः पडह आयुर्गौर्ज्योति-
 रतिराचः । ६ । तृतीयेनोभौ कामाववरुन्धते^१ यः सत्ते
 यथाहीने । ७ । त्रिहदग्निपुञ्ज्योतिर्गौरायुस्यहो^२ द्वा-
 दशाहस्य दशाहान्यतिराचः । ८ । चतुर्थेन प्रैव जायन्ते
 प्रजया पशुभिः । ९ । अतिराचो ज्योतिर्गौरायुस्यहो
 द्वादशाहस्य दशाहान्यतिराचः । १० । रेन्द्रं षोडश-
 राचमोजस्तामा उपेयुः । ११ । एता^३ एव समहा-

व्रताः । १२ । सप्तदशरात्रमन्नाद्यकामा उपेयुः । १३ ।
 अतिरात्रो ज्योतिर्गौरायुर्गौरायुः पञ्चाहो द्वादशाहस्य
 दशाहान्यतिरात्रः । १४ । अष्टादशरात्रं पशुकामा
 उपेयुः । १५ । अतिरात्रो ऽभिलवः पडहो द्वादशाहस्य
 दशाहान्यतिरात्रः । १६ । एकान्नविंशतिरात्रेण प्र
 प्रजया पशुभिर्जायन्ते । १७ । एता एव समष्टाव्रताः ।
 १८ । विंशतिरात्रेण ब्रह्मवर्चसिनो ऽन्नादा भवन्ति ।
 १९ । अतिरात्रो ऽभिलवः पडहो ऽभिजिद्विज्वजितौ
 द्वादशाहस्य दशाहान्यतिरात्रः । २० ।

इति द्वितीया कण्डिका ।

द्वावेकविंशतिरात्रौ । १ । यं कामं कामयन्ते
 तमभ्यश्रुवते । २ । अतिरात्रो ऽभिलवः पडहो ऽतिरात्रो
 द्वावभिलवावतिरात्रः । ३ । द्वितीयं ब्रह्मवर्चसकामा
 उपेयुः । ४ । सोमापौष्णः पशुरुपालम्भ्यः । ५ । मनो-
 र्चचः सामिधेन्यः । ६ । निदाघ उपयन्ति । ७ । अथ
 तमो घृते । ८ । अतिरात्रः पृथः पडहस्त्रयः स्वर-
 सामानो दिवाकीर्त्यमहस्त्रयः स्वरसामान आदत्तः

१ एकीय० OP. २ कामयते T ३ श्रुते QT ४ Corrected (comp.
 मायया सामिधेन्यः Kātyāyana Śrautas, 24. 28), मनो च DEO,
 मनोच PQT.

पृष्ठः पडहो ऽतिराचः । ९ । द्वाविंशतिरात्रेण संवत्स-
 रादेभ्यो लोकेभ्यो ऽमुष्मादादित्यादन्नाद्यमवरुन्धते । १० ।
 अतिराचो ज्योतिर्गौरायुस्यहो ऽभिसवः पडहो द्वाद-
 शाहस्य दशाहानि महाव्रतमतिराचश्च । ११ । त्रयो-
 विंशतिरात्रं पशुकामा उपेयुः । १२ । अतिराचो
 ज्योतिर्गौरायुर्गौरायुः पञ्चाहो ऽभिसवः पडहो द्वाद-
 शाहस्य दशाहान्यतिराचः । १३ । द्वौ चतुर्विंशति-
 राचौ । १४ । यं कामं कामयन्ते तमभ्यश्रुवते । १५ ।
 अतिराचो द्वावभिसवौ द्वादशाहस्य दशाहान्यति-
 राचः । १६ ।

इति द्वतीया कण्डिका ।

संसदा चतुर्विंशतिरात्रेण स्वर्गे लोके सौदन्ति । १ ।
 अतिराचश्चतुर्विंश उक्थ्य आरम्भणीयस्त्रिद्वि पृष्ठ-
 स्तोमः पडहस्त्रयस्त्रिंशमहरनिरुक्तं त्रयस्त्रिंशं निरुक्तं
 चिण्वं द्वे एकविंशे चिण्वं त्रयस्त्रिंशमहर्निरुक्तं त्रय-
 स्त्रिंशमनिरुक्तं पृष्ठस्तोमः पडहः प्रत्यङ् चिदहर्-
 निरुक्तं ज्योतिष्टोमो वैश्वानरो ऽतिराचः । २ । पञ्च-
 विंशतिरात्रं पशुकामा उपेयुः । ३ । अतिराचो द्वाव-

भिस्रवौ द्वादशाहस्य दशाहानि महाव्रतमतिराचञ्च ।
 ४ । पड्विंशतिराचं स्वर्गकामा उपेयुः । ५ । अति-
 राचो गोआयुषी द्वावभिस्रवौ द्वादशाहस्य दशाहान्य-
 तिराचः । ६ । सप्तविंशतिराचमन्नाद्यकामा उपेयुः ।
 ७ । अतिराचो ज्योतिर्गौरायुस्त्रयो द्वावभिस्रवौ द्वाद-
 शाहस्य दशाहान्यतिराचः । ८ । अष्टाविंशतिराचं
 पशुकामा उपेयुः । ९ । एता एव समद्वाव्रताः । १० ।
 एकान्नचिंशद्राचेणापरिमितां श्रियं जयन्ति । ११ ।
 अतिराचो ज्योतिर्गौरायुर्गौरायुःपञ्चाहो द्वावभिस्रवौ
 द्वादशाहस्य दशाहान्यतिराचः । १२ । चिंशद्राचमन्ना-
 द्यकामा उपेयुः । १३ । अतिराचस्त्रयो ऽभिस्रवा
 द्वादशाहस्य दशाहान्यतिराचः । १४ ।

इति चतुर्थी कण्डिका ।

एकचिंशद्राचमन्नाद्यकामा उपेयुः । १ । एता एव
 समद्वाव्रताः । २ । द्वाचिंशद्राचं प्रतिष्ठाकामा उपेयुः ।
 ३ । अतिराचो गोआयुषी त्रयो ऽभिस्रवा द्वादशाहस्य
 दशाहान्यतिराचः । ४ । त्रयस्त्रयस्त्रिंशद्राचाः । ५ ।

१ The first चक्षु which is not found in any MS is to be supplied,
 as the context shows, comp. also Kātyāyana Śrautas. 21. 2. 21

यं कामं कामयन्ते तमभ्यश्रुवते । ६ । अतिरात्रस्त्रयः
 पञ्चाहा विश्वजिदतिरात्र एकः पञ्चाहो द्वादशाहस्य
 दशाहान्यतिरात्रः । ७ । द्वितीयं ब्रह्मवर्चसकामा
 उपेयुः । ८ । अतिरात्रो ऽभिस्रवः षडहो ऽतिरात्रो
 ऽभिस्रवः षडहो ऽतिरात्रो ऽभिस्रवः षडहो द्वादशाहस्य
 दशाहानि महाव्रतमतिरात्रश्च । ९ । तृतीयमृद्धि-
 कामा उपेयुः । १० । अतिरात्रस्त्रयः पञ्चाहा अति-
 रात्रस्त्रयः पञ्चाहा अतिरात्रः । ११ । चतुस्त्रिंशद्रात्र-
 मिन्द्रियकामा उपेयुः । १२ । अतिरात्रो ज्योतिर्गौरा-
 युष्यहस्त्रयो ऽभिस्रवा द्वादशाहस्य दशाहानि महा-
 व्रतमतिरात्रश्च । १३ ।

इति पञ्चमी कण्डिका ।

पञ्चविंशद्रात्रं पशुकामा उपेयुः । १ । अतिरात्रो
 ज्योतिर्गौरायुर्गौरायुः पञ्चाहस्त्रयो ऽभिस्रवा द्वादशा-
 हस्य दशाहान्यतिरात्रः । २ । षट्त्रिंशद्रात्रं स्वर्गकामा
 उपेयुः । ३ । अतिरात्रश्चत्वारो ऽभिस्रवा द्वादशाहस्य
 दशाहान्यतिरात्रः । ४ । सप्तविंशद्रात्रमन्नाद्यकामा
 उपेयुः । ५ । एता एव समष्टाव्रताः । ६ । अष्टाविंशद्रात्रं
 पशुकामा उपेयुः । ७ । अतिरात्रो गोश्रायुपी चत्वारो

ऽभिस्रवा द्वादशाहस्य दशाहान्यतिरात्रः । ८ । एकान्न-
चत्वारिंशद्रात्रेणानन्तां श्रियं जयन्ति । ९ । अतिरात्रो
ज्योतिर्गौर्मायुस्त्र्यहश्चत्वारो ऽभिस्रवा द्वादशाहस्य दशा-
हान्यतिरात्रः । १० । चत्वारिंशद्रात्रेण परमायां विराजि
प्रतितिष्ठन्ति । ११ । एता एव समहाव्रताः । १२ ।

इति षष्ठी कण्डिका ।

सप्तैकमात्रपञ्चाशद्रात्रा विधृतयः । १ । प्रथमेन^१
वि पाप्मना सातृप्येणावर्तन्ते । २ । अतिरात्रस्त्रयस्त्रि-
वृत्तो ऽग्निष्टोमा अतिरात्रो दश पञ्चदशा उक्थ्याः
षोडशिमदशममहर^२तिरात्रो द्वादश सप्तदशा उक्थ्या
अतिरात्रः पृथः षडहो ऽतिरात्रो द्वादशैकविंशा
उक्थ्या अतिरात्रः । ३ । यमातिरात्रो द्वितीयः । ४ ।
यमेवैषां श्रीर्भवति मित्रश्च वरुणश्च धाता चार्यमा
चांश्च भगश्चेन्द्रश्च विवस्वांश्चैतासां देवतानामृद्धिर्भु-
वन्ति । ५ । अतिरात्रो द्वावभिस्रवौ गोआयुषौ द्वाव-
भिस्रवावभिजिद्वि^३श्वजिज्ञातिगवावेको ऽभिस्रवः सर्व-
स्तोमो नवसप्तदशश्चातिरात्रौ द्वादशाहस्य दशाहानि

१ प्रथमो OP

२ षोडशिमदशममहरः is said parenthetically.

३ भिजिद्वि OP.

महाव्रतमतिरावथ । ६ । आज्ञनाभ्यञ्जनस्तृतीयः । ७ ।
 यान्न जानीयुर्यदा चाञ्जते ऽभि चाञ्जते जानन्त्ये-
 नान् । शुभमेवात्मन्दधते । ८ । गौल्गुलवेन प्रातः-
 सवने सौगन्धिकेन माध्यंदिने पौतुद्रवेण^१ तृतीय-
 सवने । ९ । अतिरावथत्वारो ऽभिषवाः सर्वस्तोमो
 ऽतिरात्रो द्वावभिषवौ द्वादशाहस्य दशाहान्यतिरावः ।
 १० । संवत्सरसंमितश्चतुर्यः । ११ । संवत्सरस्वर्द्धिम्ब-
 भुवन्ति । १२ । अतिरावश्चतुर्विंश उक्थ्य आरम्भणीय-
 स्त्रिहृदा चयो ऽभिषवा अभिजिज्ञयः स्वरसामानो
 दिवाकीर्त्यमहस्त्रयः स्वरसामानो विश्वजिदेको ऽभि-
 षव आवृत्त आयुर्गौर्द्वादशाहस्य दशाहानि महाव्रत-
 मतिरावथ । १३ ।

इति भग्नमी कण्डिका ।

सवितुः ककुभः पञ्चमः । १ । सर्वस्थान्नाद्यस्य प्रसव
 गच्छन्ति । २ । अतिरात्रो नव चिह्नन्त्यहान्यग्निष्टोममुखः
 षडहो ऽथ यानि चीण्यग्निष्टोमावभित उक्थ्यं मध्ये^२
 तथैव नव पञ्चदशानि तथैव नव सप्तदशानि तथैव

१. ऋतान् Q १. वाग्वानं द० DE १. पौतुद्रावेण P. २. दारेणेति Q

२. The text from 'अग्निष्टोममुख' to मध्ये explains नव चिह्नन्त्यहानि

नवैकविंशानि द्वादशाहस्य दशाहानि महाव्रतमति-
 राचथ । ३ । पष्टं प्रतिष्ठाकामा उपेयुः । ४ । अति-
 राचथत्वारो ऽभिलवा महाव्रतं द्वावभिलवौ द्वादशाहस्य
 दशाहान्यतिराचः । ५ । सप्तमेनात्यन्याः प्रजा भव-
 न्योजिष्ठा भवन्ति । ६ । अतिराचः षडभिलवा द्वाद-
 शाहस्य दशाहानि महाव्रतमतिराचथ । ७ । एक-
 षष्टिराचष्टष्टिकामा उपेयुः । ८ । देव वरुण देवयजनं
 मे देहीति देवयजनमध्यवसाय जुहोति । ९ । अति-
 राचथतुर्विंश उक्थ्य आरम्भणीयस्त्रिष्टुप्ता षुष्ट्यः षडह-
 स्त्रयो ऽभिलवा अभिजिज्ञयः स्वरसामानो दिवाकीर्त्य-
 महस्त्रयः स्वरसामानो विश्वजिदावृत्तः षुष्ट्यः षडह
 एको ऽभिलव आवृत्त आयुर्गौर्द्वादशाहस्य दशाहानि
 महाव्रतमतिराचथ । १० । देवानां शतराचेण सर्व-
 मायुर्यन्ति वसूयांसो भवन्ति । ११ । अतिराचो
 ज्योतिर्गौरायुस्त्र्यह्यतुर्दशभिलवा द्वादशाहस्य दशा-
 हानि महाव्रतमतिराचथ । १२ । अभिप्रयायाभि-
 पुण्वन्ति समानत्र वा । १३ ।

आदित्यानामयनेन प्रजातिं भ्रमानं गच्छन्त्यभि
 स्वर्गं लोकं जयन्त्वेषु लोकेषु प्रतितिष्ठन्ति । १ । गवाम-
 यनेन व्याख्यातम् । २ । सर्वे ऽभिस्रवाः । ३ । मासा-
 स्त्रिवृत्पञ्चदशा मध्येष्टष्टा भवन्ति । ४ । अभिजितः^१
 स्थाने त्रिवृद्दृहस्पतिसवः । विश्वजितः^२ स्थाने पञ्चदश
 इन्द्रस्तोम उक्थ्यः । ५ । तस्मादनन्तरं षष्ट्याभिस्रवा-
 बुपेत्य^३ द्वादशाहीयस्य दशरात्रस्य व्यृढा अग्निष्टोमा-
 स्त्रिवृतः । ६ । उद्भिदस्रभिज्ञामिति ह्यूनो मासः
 पूर्यते^४ । ७ । आयुषं गां चोपेत्य छन्दोमदशरात्रः
 प्रत्यङ्मुष्टाचत्वारिंशं चतुश्चत्वारिंशं^५ चत्वारिंशं^६ षट्त्रिंशं
 द्वात्रिंशं^७ त्रिंशं द्वे अष्टाविंशे पञ्चविंशं चतुर्विंशम् । ८ ।
 महाव्रतोदयनीयाभ्यामिति ह्यूनो मासः पूर्यते । ९ ।
 एतेनाङ्गिरसामयनं व्याख्यातम् । १० । स्वर्गकामा उपेयुः
 । ११ । त्रिवृतो ऽभिस्रवाः । १२ । मासाः पुरस्तात्पृष्ठ्या
 भवन्ति प्राग्विषुवतः । ऊर्ध्वं विषुवत उपरिष्टात्पृष्ठ्याः
 पञ्चदशिनः । १३ । छन्दोमदशरात्र ऊर्ध्वस्तोमश्चतुर्विंशं
 पञ्चविंशं द्वे अष्टाविंशे त्रिंशं द्वात्रिंशं षट्त्रिंशं चत्वा-
 रिंशं चतुश्चत्वारिंशमष्टाचत्वारिंशम् । १४ । महाव्रतो-

१ The MSS. omit the Viraṅga २ अवा उपेत्य OP ३ पूर्यते
 is missing in OPQ. ४ is missing in OQ ५ is missing in DCO.
 ६ ०. १. ०. ०.

दयनीयाभ्यामिति झुनो मासः पूर्यते । १५ । अथैके-
 याम् । पृष्ट्वा आक्षयन्ति चादित्यानामयनमभिलषा
 आक्षयन्ति चाङ्गिरसामयनम् । यदन्यत्पृष्ट्वाभिलषे-
 भ्यस्तान्याक्षयन्तीत्याचक्षते । १६ ।

इति नवमी कण्डिका ।

इतिवातवतोरयनेन यं कामं कामयन्ते तमभ्यश्रु-
 वते । १ । अतिरात्रावभितः । २ । विष्टता मासं
 पञ्चदशेन मासं सप्तदशेन मासमेकविंशेन मासं त्रिण-
 वेन मासं चयस्त्रिंशेन मासम् । ३ । अथ विपुवांन्महा-
 व्रतं वा । ४ । एत एवोत्तरे मासास्त्रयस्त्रिंशारम्भणा-
 स्त्रिष्टदुत्तमाः । ५ । कुण्डपायिनामयने मासं दौष्टिता
 भवन्ति । ६ । प्रायणीयया प्रचर्य राजानं क्रीत्वोपनह्य
 निदधति । ७ । द्वादशभिरुपसद्भिश्चरित्वा ऋविष्यै-
 र्यजन्ते । ८ । मासमग्निहोषं जुह्वति । मासं दर्शपूर्णा-
 मासाभ्यां यजन्ते मासं वैश्वदेवेन मासं वरुणप्रघासै-
 र्मासं साकमेधैर्मासं शुनासीरीयेण ॥ विष्टता मासं
 पञ्चदशेन मासं सप्तदशेन मासमेकविंशेन मासं

१. ३. Q २ Thus Q only, the other MSS have निदधति

२ Thus Q only, चविर्जमाधेदं DE, ३ यज्ञ माधेयं OP ४ अदोति Q.

५ OPQ omit मासं सप्तदशेन.

चिण्वेन मासम् । अष्टादश त्रयस्त्रिंशान्वदानि द्वादशा-
 षस्य दशादानि महाव्रतमतिराधयेति द्वादश मासाः ।
 ८ । सर्व एव भवन्ति सर्वामृद्विमृभुवन्ति^१ । १० । अत्त-
 रुकैयमसैर्भक्षयन्ति । ११ । यो होता सो ऽध्वर्युः स
 पोता । य उक्ताता स नेष्टा सो ऽष्टावाकः । यो मिषा-
 वरुणः स ब्रह्मा स प्रतिहर्ता । यः प्रस्तोता स ब्राह्मणा-
 ष्छंसौ स ग्रावस्तुत । यः प्रतिग्राव्याता सो ऽग्रीत्स उन्नेता ।
 गृहपतिर्गृहपतिः । सुवस्त्राण्यः सुवस्त्राण्यः । १२ ।

इति दशमी ऋणिका ।

तपयितामयनं स्वर्गकामा उपेयुः । १ । संवत्सरं
 दीक्षाः । संवत्सरमुपसदः^२ । २ । चतुरयतुरो मासा-
 नेकैकेनोपसन्नन्त्रेण जुहोति । ३ । अनु^३पसदमग्निं
 चिनोति । ४ । द्वौ द्वौ मासावेकैका चितिः । चतुर
 उत्तमा^४ । ५ । चतुस्तनं विस्तनं द्विस्तनमेकस्तनमिति
 चोत्स्तीन्मासान्वतानि । ६ । संवत्सरं प्रसुताः । ७ ।
 प्रजापतेर्द्वादशसंवत्सरेण प्रजापतेर्द्वाद्विमृभुवन्ति । ८ ।
 त्रयस्त्रिंशद्वतः संवत्सरास्त्रयः पञ्चदशास्त्रयः सप्तदशास्त्रयः

१. माभुवन्ति DE १ मा. DEQ. १ DE add पुरस्तादुपयदावाप्रेतो
 शाकपादः २. ५५. DI O ३. उत्तमा PQ

एकविंशाः । ६ । एतदेव^१ नैमिषीयाणां^२ स्वर्गकामा
 उपेयुः । १० । नव विवृतः संवत्सरा नव पञ्चदशा
 नव सप्तदशा नवैकविंशाः शाक्त्यानां षट्त्रिंशत्संवत्सरं
 तरसपुरोडाशं काप्या^३ ध्वर्यवमाग^४ स्तृगृहपतिकम् । ११ ।
 संस्थिते संस्थिते ऽहनि गृहपतिर्मृगयां याति । १२ ।
 स यान्मृगान्कृन्ति तेषां तरसाः पुरोडाशा भवन्ति ।
 १३ । एतेन ह वै शाक्त्यो गौरिवीतिस्तरसपुरोडाश
 आर्भोद्देवलोके च^५ मनुष्यलोके च^६ षड्भुवन्ति । १४ ।
 पञ्चविंशतिस्त्रिवृतः संवत्सराः पञ्चविंशतिः पञ्चदशाः
 पञ्चविंशतिः सप्तदशाः पञ्चविंशतिरेकविंशाः । १५ ।

इत्येकादशी कण्डिका ।

साध्यानां शतसंवत्सरेण सगवाः सपुरुषाः स्वर्गं
 लोकं यन्ति । १ । अग्नेः सहस्रसाध्येन सर्वस्यान्नाद्यस्य
 प्रसवं गच्छन्ति । २ । अतिराघः सहस्रं विवृत्यहान्य-
 तिराघः । ३ । चीणि सारस्वतानि सत्त्वाणि । मित्रा-
 वरुणयोः प्रथममिन्द्राग्न्यो^७र्द्वितीयमर्यम्णस्तृतीयम् ।
 ४ । सरस्वत्या उपमज्जने^८ दौष्टन्ते । ५ । प्रायणीयया

१ एतेन Q २ श्रौताना OPQ ३ काप्या- Q, कार्या- P ४ Ths Q
 only, the other MSS have *वमव*. ५ PQ omit च ६ *द्विपो-
 DEP ७ उपमज्जने DE

प्रचर्य राजानं क्रीत्वोपनह्य निदधति^१ । ६ । दादशभि-
 रुपसद्विधिरित्वा प्रायणीयमतिराधमुपेत्य तदहर्वत्सा-
 नपा^२कुर्वन्ति । ७ । संस्थिते प्रायणीये सांनाय्येन
 यजन्ते । ८ । तस्मिन्संस्थिते ऽध्वर्युः शम्यां प्राचः
 प्रास्यति । ९ । सा यत्र निपतति तद्वाहंपत्यः । १० ।
 तस्मात्पटुचिंशतं प्राचः प्रक्रमान्प्रकामति । ११ । तदा-
 हवनीयः । १२ । चक्रौवन्ति सदोहविधानान्यामौघं
 च । १३ । आश्वत्थि^३ हविर्धानमामौघं च । १४ ।
 उल्लूखलबुध्नौ यूपः प्रक्षय्य उपोत्त एव । १५ । नोपर-
 वान्खनन्ति । १६ । त एतमापूर्यमाणपशुमामावास्येन
 हविषा यान्ति^४ । १७ । पौर्णमास्यां गोष्टोमं ब्रह्मसा-
 मानमुपयन्ति । १८ । तस्मिन्संस्थिते पौर्णमासेन^५
 यजन्ते । १९ । त एतमपरपशुं पौर्णमासेन^५ हविषा
 यान्ति । २० । अमावास्यायामायुष्टोमं रथंतरसामान-
 मुपयन्ति । २१ । तस्मिन्संस्थिते सांनाय्येन यजन्ते । २२ ।
 त एवमेव^६ व्यत्यासं सरस्वत्या दक्षिणेन कूलेन । २३ ।

इति दादशौ कण्डिका ।

१ निदधति DEQ १ नृपा० Q १ श्रौ DE ४ यजन्ति DE.
 ५ नसांज DEQ ६ एतमेव OPQ

आक्रोशन्तः प्राञ्चो यान्ति । १ । दृपद्वत्या अप्यये
 ऽपोनपृचीयं चरुं निरुप्यातियन्ति । २ । दशसु गोषु^१
 शते^२ वर्षभमुत्सृजन्ति । ३ । यदा दशशतं कुर्वन्त्यथै-
 कमुत्थानं यदा वा शतं सहस्रम् । यदा वा गृहपति-
 म्रियेत^३ यदा वा सर्वस्वं जीयेरन्यदा वा स्नाक्षं प्रसवणं
 प्राप्नुवन्ति । ४ । स्नाक्षं प्रसवणं प्राप्याग्रये कामायेष्टिं
 निर्वपन्ति । ५ । तस्यामन्वां पुरुषीं च धेनुके दत्त्वा
 कारपञ्चवं प्रति यमुनामवधृथमभ्य^४वयन्ति । ६ । द्वितीये
 षिट्दृष्टस्पतिसवो गोआयुषी इन्द्रकुक्षी । ७ । अत्यन्याः
 प्रजा भवन्त्योजिष्ठा भवन्ति । ८ । तृतीये ज्योतिर्गौ-
 रायुरयनं विश्वजिदभिजिताविन्द्रकुक्षी । ९ । अर्यम्णः
 पन्थानमारोहन्ति देवलोकं यन्ति^५ । १० । दार्यद्वते
 संवत्सरं ब्राह्मणस्य गा रक्षेद^६नष्टगुः । ११ । संवत्सरं
 व्यर्णे नैतन्धवे ऽग्निमिन्धीत । १२ । परिणह्यग्निमाधाय
 दृपद्वत्या दक्षिणेन कूलेनाग्नेयेनाष्टाकपालेन^७ शम्या-
 परासीयात् । १३ । चिःस्नाक्षं^८ प्रति यमुनामवधृथ-
 मभ्यवैति । १४ । तदैव^९ मनुष्येभ्यस्तिरो भवति । १५ ।

इति चयोदशी कण्डिका ।

१ गतेषु DE २ शतेषु DE ३ षडे DE ४ OP omit ५ भ्य.,
 ६ जयन्ति DE ७ रचयेद० Q. ८ Corrected; all MSS. read ० कपालेना.
 ९ Sic^१ चिःस्नाक्षं DE. १० तथैव PQ

तुरायणेन सर्वामृद्धिमृध्नोति । १ । अदौक्षितः
 लृष्णाजिनं प्रतिमुञ्चते । मानुषीं तेनर्द्धिमृध्नोति । २ ।
 यत्तपस्तप्यते दैवी^१ तेन । ३ । हविरुच्छिष्टव्रतो^२
 भवति । ४ । संवत्सरं सवनविधा इष्टीर्निर्वपति^३ ।
 आग्नेयो ऽष्टाकपाल ऐन्द्र^४ एकादशकपालो वैश्वदेवो
 द्वादशकपालः । ५ । चरुरित्येके । ६ । प्रातःसवने वा
 सर्वा । ७ । सर्पाणां सचेष्टाय जरां घृते । आदित्या-
 नामिवैषां प्रकाशः । ८ । सर्वा दशदशौ संवत्सरो
 द्वादशौ विधुवान् । ९ । विषं वत्सरं गवामयनमादि-
 त्यानामङ्गिरसाम् । १० । प्रजातिं^५ भूमानं गच्छन्त्यभि-
 स्वर्गं^६ लोकं जयन्त्येषु लोकेषु प्रतितिष्ठन्ति । ११ । प्रजा-
 पतेः सहस्रसंवत्सरेण प्रजापतेर्ऋद्धिमृध्नुवन्ति । १२ ।
 अतिरावः सहस्रं विवृतः संवत्सरा अतिरावः । १३ ।
 पञ्च पञ्चाशतस्त्रिवृतः संवत्सराः पञ्च पञ्चाशतः पञ्च-
 दशाः पञ्च पञ्चाशतः सप्तदशाः पञ्च पञ्चाशत एकविंशा
 विश्वसृजां सहस्रसंवत्सरम् । १४ । एतेन वै विश्वसृज
 इदं विश्वमसृजन्त । यद्विश्वमसृजन्त तस्माद्विश्वसृजः^७ ।
 विश्वमेनाननुप्रजायते । १५ । तत्र श्लोकः ।

१ दैवी OQ २ हविरुच्छिष्टो DE ३ इष्टि नि० DEQ. ४ ऋपति DE.
 ५ ऐन्द्राय Q ६ Thus P only; the other MSS. read प्रजापतिं.
 ७ स्वर्ग DE. ८ This clause is omitted in OP.

विश्वसृजः प्रथमाः सत्त्वमासत

सहस्रसमं प्रसुतेन यन्तः ।

ततो ह जज्ञे भुवनस्य गोपा

हिरण्मयः शकुनिर्वृद्धानामेति । १६ ।

ब्रह्मणः सायुज्यं सलोकतां यन्ति य एतदुपयन्ति य
एतदुपयन्ति । १७ ।

इति चतुर्दशी कण्डिका ।

इति त्रयोविंशः प्रश्नः ॥

ओम् ॥

'यज्ञं व्याख्यास्यामः । १ । स जयाणां वर्णानां
 ब्राह्मणराजन्ययोर्वैश्वस्य च । २ । स चिभिर्वेदैर्विधी-
 यते । ३ । ऋग्वेदयजुर्वेदसामवेदैः । ४ । ऋग्वेदयजुर्वे-
 दाभ्यां दर्शपूर्णमासौ । ५ । यजुर्वेदेनाग्निहोचम् । ६ ।
 सर्वैरग्निष्टोमः । ७ । उच्चैर्ऋग्वेदसामवेदाभ्यां क्रियते । ८ ।
 उपांशु यजुर्वेदेन । ९ । अन्यथाश्रुतप्रत्याश्रुतप्रवर-
 संवादसंप्रैषैश्च । १० । अन्तरा सामिधेनीधनूच्यम् ।
 ११ । मन्त्रेण प्रागाज्यभागाभ्यां प्रातःसवने च । १२ ।
 मध्यमेन प्राक् स्विष्टकृता माध्यन्दिने च । १३ । क्रुष्टेन
 शेषे तृतीयसवने च । १४ । वाक्संद्रवश्च तद्वत् । १५ ।
 ऋग्वेदेन होता करोति । १६ । सामवेदेनोक्ताता ।
 १७ । यजुर्वेदेनाध्वर्युः^१ । १८ । सर्वैर्ब्रह्मा । १९ ।

^१ Kāṇḍikās 1-4, containing the Pambhāśhās, have been edited, together with the commentary of Dhārtasvāmī, in the Journal Ushā Vol I, and translated by Max Müller into German, Journal of the German Or. Soc. Vol. IX, p. XLIII seq., and into English, Sacred Books of the East, Vol. XXX p. 310 seq. १ उपरिपद्ये V. १ PQS transposes Sūtras 17 and 18.

वचनादिप्रतिषेधादान्यः कुर्यात् । २० । ब्राह्मणाना-
 मार्त्विज्यम् । २१ । सर्वक्रतूनामग्रयः सकृदाहिताः ।
 २२ । जुहोतीति^१ चोद्यमाने सर्पिराज्यं प्रतीयात् ।
 २३ । अथर्व्युं कर्तारम् । २४ । जुह्वं पात्रम् । २५ ।
 व्यापृतायां सुवेण । २६ । आहवनीये प्रदानम् । २७ ।
 आधानप्रभृति यावज्जीवं पात्राणि धार्यन्ते । २८ ।
 तेषां प्रतितन्त्रं^२ संस्कारः । २९ । मन्त्रब्राह्मणे यज्ञस्य
 प्रमाणम् । ३० । मन्त्रब्राह्मणयोर्वेदनामधेयम् । ३१ ।
 कर्मचोदना ब्राह्मणानि । ३२ । ब्राह्मणश्रेयो ऽर्थवादो
 निन्दा प्रशंसा परकृतिः पुराकल्पश्च । ३३ । अतो ऽन्ये
 मन्त्राः । ३४ । अनाम्नास्तास्त्वमन्त्रा यथा प्रवरोहनाम-
 धेयग्रहणानीति^३ । ३५ । रथशब्दो दुन्दुभिश्च ।
 ३६ । स्वाध्याये ऽनध्यायो मन्त्राणां न कर्मण्यर्थान्तर-
 त्वात् । ३७ । एकमन्त्राणि कर्माणि । ३८ । अपि
 संख्यायुक्तचेष्टाष्टयत्कनिर्वर्तीनि । ३९ । कण्डूयनस्वप्न-
 नदीतरा^४ ववर्षणा^५ भेध्यप्रतिमन्त्रणेषु^६ च तद्वत्कालाव्य-
 वेतेषु^७ । ४० । प्रयागे त्वार्यनिर्हन्ते^८ । ४१ । असंनि-

१ जुहोति QV. २ प्रतितन्त्र V and Ushā Sūtra 32. ३ Ushā Sūtra
 39 omits इति ४ मन्त्राणां S and Ushā Sūtra 41. ५ ववर्षणा PQS.
 ६ प्रतिमन्त्रेषु Ushā Sūtra 41. ७ अथर्वेषु QW. ८ निहन्ते QS,
 निहति IV.

पाति'कर्मसु' च तद्वत् । ४२ । हविष्कृद्भिगुपुरोऽनु-
वाक्यामनोतस्यावृत्तिभिर्भक्तकालेषु । ४३ । वचनादेकं
कर्म बहुमन्त्रम् । ४४ ।

इति प्रथमा कण्डिका ।

मन्त्रान्तैः कर्मादीन्संनिपातयेत् । १ । आधारे
धारायां चादिसंयोगः । २ । आदिप्रदिष्टा मन्त्राः । ३ ।
उत्तरस्यादिना पूर्वस्यावसानं विद्यात् । ४ । होत्रा-
याजमानेषु समुच्चयः । ५ । विकल्पो याज्यानुवाक्यासु ।
६ । संख्यासु च तद्वत् । ७ । क्रयपरिक्रयसंस्कारेषु
द्रव्यसमुच्चयः । ८ । रौद्रराक्षसनैर्घृतपैतृकच्छेदनभेदन-
निरसना'त्माभिमर्शनानि च कृत्वाप उपसृजेत् । ९ ।
उत्तरतउपचारो विहारः । १० । नाम्नेरपपर्यावर्तेत् ।
११ । न विहारात् । १२ । अन्तराणि^१ यज्ञाङ्गानि ।
वाच्याः कर्तारः । १३ । न मन्त्रवता यज्ञाङ्गेनात्मान-
मभिपरिहरेत् । १४ । प्रागपवर्गाण्युदगपवर्गाणि वा
यज्ञोपवीती प्रदक्षिणं दैवानि कर्माणि करोति । १५ ।
प्राचीनावीती प्रसव्यं दक्षिणापवर्गाणि पितृणाणि^२ । १६ ।

१ 'पात' ॥ १ 'कर्मसु' SW and Usā ॥ Sūtra 16 १ Usā &
Sūtra 57 omits निरसव २ अन्तरा S and Usā Sūtra 61; in V,
अन्तरादि

यानि शुल्बानि समासं गच्छन्ति प्रसव्यं तान्यावेष्ट्य
 प्रदक्षिणं समस्येत् । १७ । अथ यानि न समस्यन्ते
 प्रदक्षिणं^१ तानि । १८ । अमावास्यायाम^२मावास्याया
 यजेत^३ । १९ । पौर्णमास्यां पौर्णमास्या^४ । २० । यदहः
 पुरस्ताच्चन्द्रमाः पूर्णं उत्सर्पेत्तां पौर्णमासीमुपवसेत् ।
 २१ । श्वः पूरितेति वा । २२ । खर्विकां तृतीयां वाज-
 सनेयिनः समामनन्ति । २३ । यदहर्न दृश्येत^५ तदह-
 रमावास्या । २४ । श्वो न द्रष्टार^६ इति वा । २५ । एक-
 प्रकरणे चोद्यमानानि प्रधानानि^७ समानविधानानि^८
 । २६ । प्रकरणेन विधयो बध्यन्ते । २७ । अनिर्देशात्सा-
 धारणानि । २८ । निर्देशाद्यवतिष्ठन्ते । २९ । आग्नेयो
 ऽष्टाकपालो ऽग्नीषोमीय एकादशकपाल उपांशुयाजश्च^९
 पौर्णमास्यां प्रधानानि । ३० । तदङ्गमितरे होमाः । ३१ ।
 आग्नेयो ऽष्टाकपाल ऐन्द्राग्र एकादशकपालो द्वादशक-
 पालो वा^{१०}मावास्यायामसोमयाजिनः । ३२ । सांनार्यं
 द्वितीयं सोमयाजिनः । ३३ । नासोमयाजिनो ब्राह्म-

१ प्रदक्षिणं V, which, however, is not to be approved according to the commentaries extant on these four Kāṇḍikās; प्रपथ्यं S.
 २ Thus all MSS and Ushā Sūtra 67. ३ यजते S ४ पौर्णमास्याया
 Ushā Sūtra 67 ५ दृश्यते QS and Ushā Sūtra 71. ६ श्वो पुन
 Ushā Sūtra 72 ७ Q omits प्रधानानि ८ Q adds मृ. ९ पाठश्च
 V and Ushā Sūtra 77. १० PQ omit वा

सस्याग्नीषोमीयः पुरोडाशो विद्यते । ३४ । नैन्द्राग्रः
 संनयतो वर्णाविशेषेण । ३५ । पितृयज्ञः^१ स्वकाल-
 विधानादनङ्गः^२ स्यात् । ३६ । तुल्यवच्च प्रसंख्यानानात् ।
 ३७ । प्रतिपिद्धे^३ च दर्शनात् । ३८ । सहाङ्गः^४ प्रधा-
 नम् । ३९ ।

इति द्वितीया कण्डिका ।

देशे काले कर्तरीति निर्दिश्यते स्वशब्दं यत् । १ ।
 अपूर्वो दर्विहोमः । २ । जुहोति^५ चोदनः^६ । ३ । स्वाहा-
 कारप्रदानः^७ । ४ । सहजृहीत्वा^८ । ५ । आहुतिगणे
 प्रत्याहुतिं जृहीत्वा । ६ । न वा समवद्येत् । ७ ।
 समिदभावध्याग्निहोत्रवर्जम् । ८ । अपरेणाग्निं दक्षिणं
 जान्वाच्यानाच्च वासीनो दर्विहोमाञ्जुहोति । ९ ।
 वचनादन्यथा । १० । अपरेणाहवनीर्यं दक्षिणाति-
 क्रम्योदगाह्यतः सर्वा आहुतीर्जुहोति । ११ । वचना-
 दन्यथा^९ । १२ । आश्रुतप्रत्याश्रुते याज्यानुवाक्ये अव-

(All MSS, except V, omit the Visarga. १ •दनङ्ग V, •दनङ्ग
 Ushā Sūtra 83 २ प्रतिपिद्धे Ushā Sūtra 85 ३ वाङ् W only.
 ४ जृहीतीति S ५ Kapardisvāmin's commentary has •चोदनः.
 ६ •प्रदानः Kapard. ७ E adds जुहोति. ८ Sūtra 12 is omitted
 in the Ushā edition and in Max Müller's English trans.

दानेषु चोपस्तरणाभिधारणे चतुर्थहीतं वयङ्कारश्वा-
 दर्विहोमानाम् । १३ । वयङ्कते वयङ्कारेण वाहुतिषु
 संनिपातयेत् । १४ । उपयामेन ग्रहेषु । १५ । तथा-
 देवतेनेष्टकासु । १६ । पुरोडाशगणे यथाभागं व्यावर्त-
 ध्वमित्येकैकमपच्छिन्द्यात् । १७ । उत्तमौ यथाभागं
 व्यावर्तेश्यामिति । १८ । तयोरेव देवतोपदेशनं करोति ।
 १९ । चरुपुरोडाशगणे चरुपुरोडाशीयान्प्रागधिवप-
 नाद्विभजति । २० । यथादेवतमुपलक्षयति । २१ ।
 इदंशब्दस्तन्त्रं स्यात् । २२ । व्यतिपक्तेष्वपि । २३ ।
 कपालानामुपधानकाले प्रथमेन कपालमन्त्रेण चरु-
 मुपदधाति । २४ । भ्रुवो ऽसौति मन्त्रं संनमति । २५ ।
 पिष्टानामुत्पवनकाले तण्डुलानुत्पुनाति । २६ । अधि-
 श्रयणकाले ऽधिश्रयणमन्त्रेण तण्डुलानावपति । २७ ।
 अनुवृत्त्य चरुमासादयति । २८ । पञ्चदश सामिधेन्यो
 दर्शपूर्णमासयोः । २९ । सप्तदशेष्टिपशुबन्धानां यच्च
 श्रूयन्ते । ३० । उपांशु काम्या इष्टयः क्रियन्त इति
 तच्च यावत्प्रधानमुपांशु । ३१ । दर्शपूर्णमासाविष्टीनां
 प्रक्षतिः । ३२ । अग्नीषोमीयस्य च यशोः । ३३ । स

सवनीयस्य । ३४ । सवनीय ऐकादशिनानाम् । ३५ ।
 ऐकादशिनाः पशुगणानाम् । ३६ । वैश्वदेवं वरुण-
 प्रधाससाकमेधशुनासीरीयाणाम् । ३७ । वैश्वदेविक
 एककपाल एककपालानाम् । ३८ । वैश्वदेव्यामिक्षा-
 मिक्षाणाम् । ३९ । तच्च सामान्यादिकारो गम्यते^१ ।
 ४० । एकदेवता आग्नेयविकाराः । ४१ । द्विदेवता
 अग्नीषोमीयविकाराः । ४२ । बहुदेवताश्च । ४३ ।
 ऐन्द्राग्नविकारा वा । ४४ । अन्यच्च प्रकृतिदेवताभ्यो
 यथैन्द्रः पुरोडाशः सौम्यवररिति^२ । ४५ । हविर्देवता-
 सामान्ये हविर्वल्लीयः । ४६ । द्रव्यसंस्कारविरोधे द्रव्यं
 वल्लीयः । ४७ । अर्थद्रव्यविरोधे ऽर्थो वल्लीयान् । ४८ ।
 न प्रकृतावूहो विद्यते । ४९ । विस्तृतौ यथार्थमूहो
 ऽर्थवादवर्जम् । ५० । परवाक्यश्रवणादर्थवादः । ५१ ।
 शिष्टाभावे सामान्यात्प्रतिनिधिः । ५२ ।^३ तद्वर्मा^४ च
 स्यात्^५ । ५३ । मात्रापचारे तच्छेषेण समाप्नुयात् । ५४ ।

इति द्वितीया कण्डिका ।

^१ मयि QW & Ushā Sūtra 129 omits इति & Max Müller adds a Sūtra here (Nr. cxxxv in his English translation) by taking some words of Kapardisvāmin's commentary for Āpastamba's text & मयि PQSU. ^२ The Ushā edition omits Sūtra 53 which is given by all MSS.

स्वामिनो ऽग्नेर्देवतायाः शब्दात्कर्मणः प्रतिषेधाच्च
 प्रतिनिधिर्निवृत्तः । १ । चिभिः कारणैः प्रकृतिर्निवर्तते
 प्रत्याम्नानात्प्रतिषेधादर्थलोपाच्च । २ । अग्निष्टोम एका-
 दानां प्रकृतिः । ३ । द्वादशाहो ऽहर्गणानाम् । ४ ।
 गवामयनं सांवत्सरिकाणाम् । ५ । निकायिनां तु
 प्रथमः । ६ । अग्निष्टोम उत्तरवेदिः । ७ । उत्तरेषु
 क्रतुघग्निः । ८ । अन्यच्च साद्यस्त्रेभ्यो वाजपेयात्पोड-
 शिनः सारस्वताच्च सत्त्वात् । ९ । क्रत्वादौ क्रतुकामं
 कामयेत् । १० । यज्ञाङ्गादौ यज्ञाङ्गकामम् । ११ ।
 अल्पीयांसो मन्त्रा भूयांसि कर्माणि तच्च समशः प्रति-
 विभज्य पूर्वैः पूर्वाणि कारयेदुत्तरैरुत्तराणि । १२ ।
 अल्पीयांसि कर्माणि भूयांसो मन्त्रास्तच्च प्रतिमन्त्रं
 कुर्यात् । अवशिष्टा विकल्पार्था यथा यूपद्रव्याणीति ।
 १३ । अन्तालोपो विवृद्धिर्वा । १४ । प्रकृतेः पूर्वोक्त-
 त्वादपूर्वमन्ते स्यात् । १५ । कुम्भीशूलवपाश्रपणीप्रभु-
 त्वात्तन्त्रं स्यात् । १६ । जातिभेदे तु भिद्येत पक्तिर्वैप-
 म्यात् । १७ । स्विष्टकृद्विकारे वनस्पतौ याज्यायां
 देवतानिगमाः स्युः प्रकृत्युपबन्धात् । १८ । अन्वारम्भ-

णीया विहृतौ न स्यात्प्रकृतिकालमध्यत्वात् । कृता हि
तदर्थेन । १९ । स्यादा कालस्याशेषमृतत्वात् । २० ।
आरम्भविभागाच्च । २१ । अर्थायार्थायामिं प्रणयति^१ ।
अपहृत्ते कर्मणि लौकिकः संपद्यते यथा समारूढे । २२ ।

इति चतुर्थी कण्डिका ।

प्रवरान्व्याख्यास्यामः । १ । आपर्पेयं दृणीते । बन्धो-
रेव नैत्यथो संतत्या इति विज्ञायते । २ । न देवैर्न
मनुष्यैरापर्पेयं दृणीते । अपिभिरेवापर्पेयं दृणीत इति
विज्ञायते । ३ । आपर्पेयमन्वाचष्टे । अपिणा हि देवाः
मुरूपमनुबुध्यन्त इति विज्ञायते । ४ । यो वा अन्यः
सन्नया^२न्यस्यापर्पेयेण प्रदृणीते स वा अस्य तदपिरि^३ष्टं
वीतं दृङ्ग इति विज्ञायते । ५ । चीन्टृणीते । मन्त्रकृतो
दृणीते । यथर्पि मन्त्रकृतो दृणीत इति विज्ञायते^४ । ६ ।
अथैकेषाम् ॥ एकं दृणीते । द्वौ दृणीते । चीन्टृणीते ।
न चतुरो दृणीते । न पञ्चातिदृणीत^५ इति विज्ञायते^६ ।
७ । अत^७ ऊर्ध्वानध्वर्युदृणीते ऽमुतो ऽर्वाचो होतेति

१ प्रपयेत् Ushā Sātra 160

२ उग्रथा PY.

३ तदपिरि TX,

तदपिरि Y.

४ Y omits इति विज्ञायते

५ नतिप्रदृशीन TY.

६ Y omits विज्ञायते. ७ इति Y only

विज्ञायते । ८ । पुरोहितस्य प्रवरेण राजा प्रष्टणीत
इति विज्ञायते । ९ । भृगूणामेवाग्रे व्याख्यास्यामः ।
१० । जामदग्न्या वत्साः । ११ । तेषां पञ्चार्पेयः
प्रवरः । भार्गव आवनान्नवानौर्व जामदग्न्येति । जम-
दग्निवदूर्ववदप्रवानवह्यवनवहृगुवदिति । १२ । आर्पे-
यमु हैके । भार्गवौर्व जामदग्न्येति । जमदग्निवदूर्ववहृगु-
वदिति । १३ । एष एवाविष्कृतः सावर्णिजैवन्तिजा-
बाल्येति शायनवैरोहित्यावटमण्डुप्राचीनयोग्यानाम् ।
१४ । अथार्ष्टिषेणानां पञ्चार्पेयः । भार्गव आवनान्न-
वानार्ष्टिषेणानूपेति । अनूपवदष्टिषेणवदप्रवानवह्य-
वनवहृगुवदिति । १५ । आर्पेयमु हैके । भार्गवार्ष्टिषे-
णानूपेति । अनूपवदष्टिषेणवहृगुवदिति । १६ ।

इति पञ्चमौ कण्डिका ।

अथ वीतहव्या यास्कवाधूलभौनमौकाः^१ । १ ।
तेषां आर्पेयः । भार्गव वैतहव्य सावेद^२सेति ।
सवेदो^३वद्वीतहव्यवहृगुवदिति । २ । अथ गार्त्समदाः
शुनकाः । ३ । तेषामेकार्पेयः । गार्त्समदेति होता ।
गृत्समदवदित्यध्वर्युः । ४ । अथ वाध्यश्वा मिचायुवः^४ ।
५ । तेषामेकार्पेयः । वाध्यश्चेति होता । वध्यश्चवदित्य-

१ PTY omit the Visarga. २ वाधूल X ३ मंका PXY. ४ वी-
PSX ५ Thus all MSS ६ मिचायवः PY, मिचयवः S, मिचायुव T

ध्वयः । ६ । अथ वैन्याः पार्थाः । ७ । तेषां चार्पेयः ।
 भार्गव वैन्य पार्थेति । पृथु वहेन^१वद्भृगुवदिति । ८ ।
 इमे भृगवो व्याख्याताः । ९ । अथातो ऽङ्गिरसामायास्या^२
 गौतमाः । १० । तेषां चार्पेयः । आङ्गिरसा^३यास्य
 गौतमेति । गो^४तमवदयास्यवदङ्गिरोवदिति । ११ ।
 अथौचथ्या गौतमाः । १२ । तेषां चार्पेयः । आङ्गि-
 रसौचथ्य गौतमेति । गोतमवदुचथ्यवदङ्गिरोवदिति ।
 १३ । अथौशिजा गौतमाः । १४ । तेषां चार्पेयः ।
 आङ्गिरसौशिज काक्षीवतेति । कक्षीवदु^५शिजवदङ्गि-
 रोवदिति । १५ । अथ वामदेवा गौतमाः^६ । १६ । तेषां
 चार्पेयः । आङ्गिरस वामदेव^७ वार्हदुकथ्येति । वृह-
 दुक्थवद्वामदेववदङ्गिरोवदिति । १७ । अथ भर^८द्वा-
 जानां चार्पेयः । आङ्गिरस वार्हस्पत्य भारद्वाजेति ।
 भरद्वाजवद्बृहस्पतिवदङ्गिरोवदिति । १८ । एष एवा-
 विवृतः^९ । १९ ।

इति षष्ठी कण्डिका ।

१ इयि० S २ Thus T only, the other MSS. have •दैन्य० or •द्वैत्य०.
 ३ नद्याद्या S. ४ Some MSS read आङ्गिरस here and further on,
 but without consistency. ५ Thus S only, the other MSS. have
 गो० ६ Corrected, कक्षीवदु० Y, the other MSS. have कक्षीवदु०.
 ७ गौतमाः TY ८ •दैन्य S. ९ भार० XY. १० •विवृतः P

कुक्का^१ग्निवे^१श्वोर्जायनानां^१ सर्वेषां च^१ स्तम्बस्तम्ब-
 शब्दानाम् । १ । अथ द्यामुष्यायणानां कुलानां यथा
 शुक्ल^१शैशिरयः^१ । २ । भरद्वाजाः शुक्लाः । कताः शैशिरयः
 । ३ । तेषां पञ्चार्पेयः । आङ्गिरस बार्हस्पत्य भारद्वाज
 कात्याक्तौ^१लेति । अत्की^१लवत्कतवद्भरद्वाजवद्बृहस्पति-
 वदङ्गिरोवदिति । ४ । आर्पेयमु हैके । आङ्गिरस
 कात्याक्तौ^१लेति । अत्की^१लवत्कतवदङ्गिरोवदिति । ५ ।
 अथर्क्षाणां पञ्चार्पेयः । आङ्गिरस बार्हस्पत्य भारद्वाज
 वान्दन मा^१वचसेति । मतवचोवद्वन्दनवद्भरद्वाजव-
 द्बृहस्पतिवदङ्गिरोवदिति । ६ । आर्पेयमु हैके । आङ्गि-
 रस वान्दन मा^१वचसेते । म^१वचोवद्वन्दनवदङ्गिरोव-
 दिति । ७ । अथ कपीनां आर्पेयः । आङ्गिरसामहौ^१-
 यौरुक्षयेति । उरुक्षयवदमहौ^१यवदङ्गिरोवदिति । ८ ।
 अथ गर्गाणां आर्पेयः । आङ्गिरस गार्ग्यं शैन्वेति ।
 शिनि^१वज्रगवदङ्गिरोवदिति । ९ । भरद्वाजमु हैके

१ Sic! कुक्का T, कक्का PX १ वै० PSU १ Sic! श्वोर्जायन is to
 be expected १ चाप S. १ जोड S १ रको SX. ० चौ० TXY.
 २ Thus PU, ० च० S, ० द्वा० the other MSS २ Thus U only, ० द्वा०
 RS, ० द्वा० the other MSS, चापचोवव and चमचोववदु would be the
 correct form. Comp Āśvalāyana Śrautas 12 13. १ शिनि PY.

ऽङ्गिरसः^१ स्थाने । भारद्वाज गार्ग्य ग्रैन्थेति । शिनि^२-
वङ्गर्गवङ्गरद्वाजवदिति । १० । अथ हरितानां चार्पेयः ।
आङ्गिरसाम्बरीष यौवनाश्वेति । युवनाश्ववदम्बरीषव-
दङ्गिरोवदिति । ११ । मान्धा^३तारमु द्वैके ऽङ्गिरसः^४
स्थाने । मान्धाचाम्बरीष यौवनाश्वेति । युवनाश्वव-
दम्बरीषवन्मान्धा^५वदिति । १२ ।

इति सप्तमी कण्डिका ।

अथ कुत्सानां चार्पेयः । आङ्गिरस मान्धाव
कौत्सेति । कुत्सवन्मान्धा^६वदङ्गिरोवदिति । १ । अथा-
जमीढाः कण्ठाः । २ । तेषां चार्पेयः । आङ्गिरसा-
जमीढ काण्वेति । कण्ववदजमीढवदङ्गिरोवदिति । ३ ।
अथ विरूपा र^७थीतराः । ४ । तेषां चार्पेयः । आ-
ङ्गिरस वैरूप पार्षदश्चेति । पृषदश्ववद्विरूपवदङ्गिरो-
वदिति । ५ । अद्रा^८दंष्ट्रमु द्वैके ऽङ्गिरसः^९ स्थाने । आ^{१०}-
द्रादं^{११}द्र वैरूप पार्षदश्चेति । पृषदश्ववद्विरूपवदद्रा^{१२}-
दंष्ट्रवदिति । ६ । अथ मुद्गलानां चार्पेयः । आङ्गिरस

१ All MSS. omit the Visarga. १ शिनि० P १ मन्धा० SY.
२ All MSS. omit the Visarga. २ Thus X only; 'अन्धा' the other
MSS. ३ Thus X only, 'अन्धा' the other MSS. ४ Thus all
MSS. ५ 'रा' X only. ६ Thus Y only; 'अन्धा' the other MSS.
७ All MSS. omit the Visarga. ८ Corrected; all MSS. have 'अ'.
९ Thus T only, 'अ' the other MSS.

भार्ग्यश्च मौद्गल्येति^१ । मुद्गलवद्भूम्यश्च^२ वदङ्गिरोव-
दिति । ७ । तृक्षुमु^३ हैके ऽङ्गिरसः^४ स्थाने । तार्क्ष्यं
भार्ग्यश्च मौद्गल्येति । मुद्गलवद्भूम्यश्च^५ व^६ नृक्षुवदिति । ८ ।
अथ विष्णुवृद्धानां^७ आर्षेयः । आङ्गिरस पौरुकुत्स^८
वासदस्यवेति । वासदस्युव^९ त्पुरुकुत्सवदङ्गिरोवदिति । ९ ।
एष एवाविष्कृतः शठमर्षं मद्रणमद्रण^{१०} बादरायणौप-
मिन्यौ^{११} पगविसात्यकि^{१२} सात्यं^{१३} काम्यारुणिनितुण्डौ^{१४} नाम्
। १० । अथाघीणां आर्षेयः । आच्यार्चनानस श्यावा-
श्चेति । श्यावाश्चवदर्चनानस^{१५} वदचिवदिति । ११ । अथ
गविष्ठिराणां आर्षेयः । आच्यार्चनानस गविष्ठि-
रेति । गविष्ठिरवदर्चनानस^{१६} वदचिवदिति । १२ ।
अथातिथीनां आर्षेयः । आच्यार्चनानसातिथ्येति ।
अतिथिवदर्चनानस^{१७} वदचिवदिति । १३ । एष एवा-
विष्कृतो वामरथ्यसुमङ्गलवै^{१८} जवापीनाम् । १४ ।

इत्यष्टमी कण्डिका ।

१ •सेति S. १ Thus S only, •द्वयं• the other MSS २ All
MSS. omit the Visarga ३ •तृक्षु PY ४ All MSS, except S,
read वासदस्येति । वासदस्यव ५ TX omit वदच ६ Thus S, •मिदो•
the other MSS, •नृक्षुव is to be conjectured ७ नृक्षुव X. ८
Thus all MSS ९ •नृक्षु TX. ११ Thus all MSS १२ Thus Y only,
•नृक्षु the other MSS

अथ विश्वामित्राणां देवराताश्चिकितमनुतन्वौल-
 कि'वालुकि'यज्ञवल्को'लूकवृहदग्निवभृगालवि'शाला-
 वतशालङ्कायनकालववाः । १ । तेषां चार्पेयः । वैश्वा-
 मित्र दै'वरातौदलेति । उदलवद्देवरातवद्विश्वामित्रव-
 दिति । २ । अथ श्रौमतकामकायनानां चार्पेयः ।
 वैश्वामित्र दैवश्रवस दैवतरसेति । देवतरस'वद्देवश्रवो-
 वद्विश्वामित्रवदिति । ३ । अथाज्यानां' चार्पेयः ।
 वैश्वामित्र माधुच्छन्दसाज्येति । अजवन्मधुच्छन्दोव-
 द्विश्वामित्रवदिति । ४ । अथ माधुच्छन्दसा एव धनं-
 जयाः । ५ । तेषां चार्पेयः । वैश्वामित्र माधुच्छन्दस
 धानंज्येति' । धनंजयवन्मधुच्छन्दोवद्विश्वामित्रवदिति
 । ६ । अथाएका लोहिताः । ७ । तेषां द्वार्पेयः ।
 वैश्वामित्राएकेति । अएकवद्विश्वामित्रवदिति । ८ ।
 अथ पूरणा वारिधापयन्ताः' । ९ । तेषां द्वार्पेयः ।
 वैश्वामित्र पौरणेति । पूरणवद्विश्वामित्रवदिति । १० ।

१ Thus STXY; *मालुकि P, *मालुकि U. २ Thus U only, मालुकि Y, मालुकि TX, मालुकि P, मालुकि S ३ *वल्को XY. ४ Corrected according to आसल Áśvalāyana Śrautas 12. 14. 2, मालुकि STU, मालुकि PXY. ५ Thus X only; दे० the other MSS. ६ Thus all MSS. ७ अथाज्यानां S ८ Thus Y only; *देति the other MSS. ९ Thus S only and Áśvalāyana Śrautas 12. 14. 5; वारिधापयन्ता the other MSS.

अथ कतानां चार्पेयः । वैश्वामित्र कात्याक्की^१लेति ।
 अत्की^१लवत्कतवद्विश्वामित्रवदिति । ११ । अथाघम-
 र्पणाः कुशिकाः । १२ । तेषां चार्पेयः । वैश्वामित्राघ-
 मर्पण कौशिकेति । कुशिकवदघमर्पणवद्विश्वामित्रव-
 दिति । १३ । अथ काश्यपानां चार्पेयः । काश्यपा-
 यत्सार नैध्रुवेति । निध्रुववदवत्सारवत्कश्यपवदिति ।
 १४ । अथ रेभा^२णां चार्पेयः । काश्यपावत्सार रैभे^३ति ।
 रेभ^३वदवत्सारवत्कश्यपवदिति । १५ ।

इति नवमी कण्डिका ।

अथ शण्डिलानां चार्पेयः । दैवलासितेति । असि-
 तवद्दे^४वलवदिति । १ । चार्पेयमु हैके । काश्यप दैव-
 लासितेति । असितवद्देवलवत्कश्यपवदिति । २ । चार्पे-
 यास्त्वेवंन्यायेन । ३ । श्कार्पेया वासिष्ठा अन्यत्र
 पराशरेभ्यः । वासिष्ठेति होता । वसिष्ठवदित्यध्वर्युः ।
 ४ । चार्पेयमु हैके । वासिष्ठै^५न्द्रप्रमदाभरद्वसो^६ इति ।
 आभर^६द्वसुवदिन्द्रप्रमदवद्वसिष्ठवदिति । ५ । अथ परा-

१ Thus S only, 'की' the other MSS १ का० TX १ Thus S
 only, all other MSS have व instead of म २ Thus PU; 'दे'
 the other MSS ३ Thus S only, 'दे' the other MSS. ४ प्रमद
 भरद्वसु TX ५ भर० TX

शराणां चार्पेयः । वासिष्ठ शाक्त्य पाराशर्येति । पराशर-
 वच्छक्तिवद्वसिष्ठवदिति । ६ । अथ कुण्डिनानां चार्पेयः ।
 वासिष्ठ मैत्रावरुण कौण्डिन्येति । कुण्डिनवन्मित्रा-
 वरुणवद्वसिष्ठवदिति । ७ । अथ संकृतिपूतिमापाणां
 चार्पेयः । शाक्त्य सांस्कृत्य गौरिवीतेति । गौरिवीतिव-
 त्संकृतिवच्छक्तिवदिति । ८ । अथागस्तौनामेकार्पेयः ।
 आगस्त्येति होता । अगस्तिवदित्यध्वर्युः । ९ । चार्पे-
 यमु द्वैके । आगस्त्य दार्ढ्यच्युतैर्भावाहेति । इध्मवाह-
 वदृढच्युतवदगस्तिवदिति । १० । अथ क्षत्रियाणाम् ।
 ११ । यद्यह सार्ष्टिं प्रहणीरन्नेक एवैषां प्रवरः ।
 मानवैव पौरुरवसेति । पुरुरवोवदिडावन्ननुवदिति ।
 १२ । अथ येपामु ह मन्वक्तो न स्युः सपुरोहित-
 प्रवरास्ते प्रहणीरन् । १३ । अथ येपां स्युरपुरोहित-
 प्रवरास्ते । १४ । सपुरोहितप्रवरास्त्वेवंन्यायेन । १५ ।
 एकार्पेया विश्वः । वात्सप्रेति होता । वात्सप्रवदित्य-

१ Corrected, गुरिवीतवन् S, गुरीवीतवन् T, मुषवीतवन् PX, गुरीवीतवन् UY २ Thus S only, चकारमस्यानां the other MSS ३ Thus PS, चारुद्वदिति the other MSS. ४ Thus TX, ने the other MSS. ५ अति STX ६ अस्त्य TXY. ७ U adds प्रवरः, P has चार्पे, X चर्पि instead of चार्ष्टि, ST are totally corrupt here ८ Thus S only, ९ the other MSS. १० S adds व. ११ Thus all MSS.

ध्वर्युः । १६ । अथासंप्रज्ञातबन्धुराचार्यामुष्यायणमनु-
प्रव्रवीताचार्यप्रवरं प्रवृणोति । १७ । अथाह^१ ताण्डिन
एकापेयं सार्ववर्णिकं समामनन्ति । मानवेति होता ।
मनुवदित्यध्वर्युः ॥ मानव्यो हि प्रजा इति हि ब्राह्मण-
मिति हि ब्राह्मणम् । १८ ।

इति दशमी कण्डिका ।

पुरस्तात्सामिधेनीनां होता हृदयदेश ऊर्ध्वं प्रादेशं
धारयमाणो जपति मयि गृह्णाम्यग्रे अग्निं यो नो
अग्निः पितर इति । १ । अन्तराहवनीयमुत्कारं च
प्रतीचीनं गच्छज्जपति कं प्रपद्ये तं प्रपद्ये । यत्ते प्रजापते
शरणं छन्दस्तत्प्रपद्ये । यावत्ते विष्णो वेद तावत्ते करि-
ष्यामि । नमो अग्नय^२ उपद्रष्ट्रे नमो वायव उपश्रोत्रे
नम आदित्यायानुखात्रे । जुष्टामद्य देवेभ्यो वाचमुद्यासं
स्वधावतीं^३ पितृभ्यः शुश्रूषेण्यां मनुष्येभ्यः । प्रशास्त
आत्मना प्रजया पशुभिः प्रजापतिं प्रपद्ये । अभयं मे
अस्तु । प्राजापत्यमनुवक्ष्यामि । वागार्त्विज्यं करोतु
मन आर्त्विज्यं करोतु । वाचं प्रपद्ये मूर्धुवः सुवरिति ॥
सत्यं प्रपद्य इति वा । २ । विष्णो स्थाने तिष्ठामीत्यव-

तिष्ठते । ३ । अन्तर्वेदि दक्षिणः पादो भवति । बहि-
 र्वेदि सव्यः । ४ । अथोर्ध्वस्तिष्ठन्ब्रह्मन्सामिधेनीरनु-
 वक्ष्यामीति ब्रह्माणमामन्व्य दशहोतारं व्याख्याय
 व्याहृतीश्व जपित्वा विहिंक्षृत्योत्तमेन हिङ्कारेणार्धर्च-
 मुपसंदधाति । ५ । त्रिः प्रथमामन्वाह चिरुतमाम् । ६ ।
 यं कामयेत सर्वमायुरियादिति तस्य चिरनवानं
 प्रथमोत्तमे अनुब्रूयात् । ७ । एकैकामेव संतन्वन्न-
 नवानमनुब्रूयादित्येके । ८ । तृतीयां सामिधेनीं चिर्वि-
 शृङ्गाति । संततमन्वाहेति सामिधेनीनामविशेषात् ।
 ९ । विज्ञायते च । ऋषेर्ऋषेया एता निर्मिता यत्सा-
 मिधेन्यः । ता यदसंयुक्ताः^१ स्युः प्रजया पशुभिर्यजमा-
 नस्य वितिष्ठेरन् । अर्धर्चौ संदधाति संयुनक्त्येवैना
 इति ते मन्यामहे । १० । पूर्वस्याश्चोत्तरमुत्तरस्याश्च पूर्व
 तौ संदध्यात् । ११ । संततमन्वाहेति सामिधेनीना-
 मनुच्छासवादो विज्ञायते च । १२ । नान्तरर्चौ
 व्यन्यात् । यद्यन्तरर्चौ व्यन्यादपाने प्राणं दध्यात् ।
 अतिहाय पूर्वस्या अर्धर्चमुत्तरस्या अर्धर्चे व्यनिति ।
 १३ । चिरनुवचनेनार्धर्चसंतानो विद्यत एकर्पित्वात् ।
 १४ । त्वं यरुण इति वसिष्ठराजन्यानां परिधानीया ।

जुहोतेतीत^१रेपां गोवाणाम् । १५ । नराशंसो द्वितीयः
प्रयाजो^२ वसिष्ठशुनकानाम् । तनूनपादितरेपां गोवा-
णाम् । १६ । सामिधेनीरनूच्य प्रवरमुक्ता निविदो
ऽन्वाह । १७ । तासां सप्त पदान्युक्तापानिति^३ । १८ ।

इत्येकादशी कण्डिका ।

अथ चत्वार्यथ चत्वारि । १ । ता अनूच्य देवता
आवाहयति या यक्ष्यमाणो भवति । २ । स वै खलु
वाजिनो नावाहयेद्देविका देवसुवो^४ यच्च किं चैतादृक्ते
मन्यामहे । ३ । परप्रधानानां परतन्त्रव्यवेतानां च
प्रतिषेधः^५ स्यात्तल्लिङ्गत्वाच्चब्दस्य । ४ । एकदेवतानां
नानादेवताव्यवेतानां तन्त्रमावाहनं विभवात् । ५ ।
अथोर्ध्वक्षुः प्रादेशेन भूमिमभिनिधाय अपतीदमहं
विष्टता स्तोमेन रयंतरेण साम्ना वपङ्कारेण वज्रेणा^६स्यै
पृथिव्या अस्यै प्रतिष्ठाया अस्मादायतनाद्यो ऽस्मान्देष्टि
यं च वयं दिप्यस्तं हन्मि^७ ॥ यदद्य होतृवर्ये^८
जिह्वां चक्षुः परापतत् । अग्निष्टपुनराभरज्जातवेदा

१ जुहोतेति. TU १ SU add भवति. २ *पावति T ३ *पुवच U,
*पुवा SY ४ All MSS, except S, omit the Visarga ५ S omits
वज्रेण ६ Y adds इति. ७ *यर्थे S

विचर्पणिः ॥ वसूनां रातौ स्याम रुद्राणामूर्ध्यायां^१
 स्वादित्या अदितये ऽनेहसः । चारुमद्य देवेभ्यो वाच-
 मुद्यासं चारुं ब्रह्मभ्यश्चारुं मनुष्येभ्यश्चारुं नराशंसाया-
 नुमतां पितृभिः^२ ॥ ये ते शतं वरुण ये सहस्रं यज्ञियाः
 पाशा वितताः पुरुषा । तेभ्यो न इन्द्रः सवितोत
 विष्णुर्विश्वे देवा मुञ्चन्तु मरुतः स्वस्त्येति । ६ । अथ
 यदेनमाहासौ मानुष इति तदुपोत्थाय दक्षिणेन
 पाणिना दक्षिणमध्वर्योरंसमन्वारभ्य जपति । सव्ये-
 नाम्नौभ्रस्य दक्षिणम्^३ ॥ पश्चिष्वाध्वर्यो नवतिश्च पाशा
 होतारमग्निमन्तरा विचृत्ताः । सिनन्ति पाकमति धीर
 'एत्युतस्य पन्थामन्वेति' होता ॥ अग्निमन्वारभामहे
 होत्ववये^४ पुरोहितम् । येनायन्तुत्तमं स्वर्देवा अङ्गिरसो
 दिवमिति । ७ । मयि प्राणापानाविति पाणौ प्रत्या-
 हत्योरोदेशं^५ स्पृशते^६ । ८ । आ पृणोपि संपृण प्रजया
 मा पशुभिरापृणेतौभ्यसंनहनानि मुखं प्रति विधू-
 नुते^७ । ९ । अथाप उपस्पृश्याग्ने नय सुपथा राये

१ Thus all MSS., *शुर्ध्यायां Satapatha Br 1 5 1. 17, *मोर्ध्यायां
 Śāṅkhāyana Śrautas. 1. 6 2 २ पितृभ्यः Y. ३ Sonita चानु.

४ S adds चये. ५ Thus S only, येत्यु the other MSS ६ *न्वेमि Y,
 like Āśvalāyana Śrautas 1 3 25. ७ *वये S. ८ चतसरे S.

९ Thus (स्पृशन्) TY, स्पृशन्ति U. स्पृशन् S १० विधुनते S

अस्मान् ॥ एह्यग्र इह होता नि षीदादध्यः सु पुरस्ता
भवा नः । अवतां मा रोदसी विश्वमिन्वे यजा महे
सौमनसाय देवानित्येते ऋचौ अपन्होतृपदनाय प्रव्र-
जति । १० । जघनेन होतृपदनं प्राङ्मुख उपविश्याथ
होतृपदनमभिमृशत्यहे दैधिपच्येति । ११ । अथास्मा-
त्तृणं निरस्यति । १२ ।

इति द्वादशी कण्डिका ।

शुक्लं प्रच्छिन्नाग्रं वा निरस्तः पराग्वसुः सह पाप्म-
नेति । १ । अथ होतृपदन उपविशति पातं मा द्यावा-
पृथिवी उपस्थ इति दक्षिणपूर्विणं सव्योत्तरिणं वोपस्थं
कृत्वा । २ । अथ अपति सौद होतर्नि होता होतृपदन
इति द्वे ॥ पिप्रौहि देवाँ उशतो यविष्ठेत्येपा ॥ वेपि
होचमुत योर्ध्वं जनानां मन्धातासि द्रविणोदा ऋतावा ।
स्वाहा वयं कृणवामा हवींषि देवो देवान्यजत्यग्नि-
रर्हन् ॥ आ देवानाम् ॥ त्वमग्ने व्रतया असि ॥ यद्वो
वयं प्रमिनाम ॥ यत्पाकवा मनसा ॥ विश्वेषां ह्यध्वरा-
णामनीकं चित्रं केतुं जनितां त्वा जजान । स आ

१ Thus all MSS., *सु० Rigveda 10 2, 2. १ Corrected according
to Rigveda 10 2 6, all MSS. have जनिता under the influence of
सुजनिता जजान in the following verse

यजस्व नृवतीरनु द्याः स्पर्धा इधः शुमतीर्विश्व-
 जन्याः ॥ यं त्वा द्यावापृथिवी यं त्वापस्त्वष्टा यं त्वा
 सुजनिमा जजान । पन्थामनु प्रविद्वान्पितृयाणं द्युम-
 दग्ने समिधानो वि भाहीत्येतस्य सूक्तस्य पट् सर्वं वा ॥
 विश्वे देवाः शास्तन मा यथेह होता वृतो मनवै
 यन्निपद्य । प्र मे ब्रूत भागधेयं यथा वो येन पथा
 हव्यमा वो वहानि ॥ यमिच्छामि^१ मनसा सो ऽयमा-
 गाद्यज्ञस्य विद्वान्परुषश्चिकित्वान् । स नो यक्षदेवताता
 यजीयान्नि हि पत्सदन्तरः पूर्वी अस्मन्निपद्य ॥ तदद्य
 वाचः प्रथमं मसीय येनासुरां अभि देवा असाम ।
 ऊर्जाद उत यन्त्रियासः पञ्च जना मम होत्रं जुपध्वम् ॥
 नमो महद्भ्यो नमो अर्भकेभ्यो नमो युवभ्यो नम
 आग्निनेभ्यः । यजाम देवान्यदि शक्तवाम मा ज्यायसः
 शंसमा दृष्टि देवा इति । ३ । एतज्जपित्वा सुचावा-
 दापयति । ४ । सर्वं च पुरस्ताद्याज्याया येयजामह-
 मुक्ता^२ व्याहृतीर्दधाति । ५ । नानूयाजेषु येयजामहं
 करोति । ६ । अनवानमनूयाजान्यजति । अमत्सतेति
 वापानिति । ७ । पुरस्ताल्लक्षा पुरोऽनुवाक्या^३ ।

^१ Thus all MSS. , यमिच्छाम Rigveda 10. 53 1. ^२ ये यजामह

*रमुक्ताः

^३ S adds भवति

उपरिष्ठाक्ष्मा याज्या । एतद्वा विपरीतम् । ८ ।
 उभयतोक्ष्मा पुरोऽनुवाक्या तथा याज्येत्येके । ९ ।
 तिष्ठन्पुरोऽनुवाक्यामन्वाह । आसीनो याज्याम् । उभे
 तिष्ठन्नासीनो वा । १० । सा ह त्वै समृद्धा पुरोऽनुवाक्या
 यामभिव्याहरन्देवतामेवाग्ने ऽभिव्याहरति । सा ह त्वै
 समृद्धा याज्या यस्यै देवताया अधि वषट्करोति । ११ ।
 ऋचि प्रणवं दधाति^१ याज्यावर्जम् । १२ । ओमित्यृचो
 ऽधि^२ प्रणौति । १३ ।

इति त्रयोदशी कण्डिका ।

उत्तमस्याक्षरस्य विकारमेक आहुः । १ । अधिकः^३
 स्यादित्यपरम् । २ । विज्ञायते च । ऋचमुक्त्वा प्रणौत्य-
 परामुक्त्वा प्रणौत्यधिके^४ पुनरेतदुपपद्यते संततमृचा
 वषट्करोतीति च तद्वद्याज्याया अधि^५ वषट्करोति । ३ ।
 अपगूर्य^६ वषट्करोती^७त्युच्चैर्वादः शब्दस्य । ४ । यं काम-
 येत प्रमायुकः^८ स्यादिति तस्योच्चैरपगूर्यं निखिदन्निव
 वषट्कुर्यात् । यं कामयेत पापीयान्स्यादिति^९ नीचै-

१ दधाति S २ ऽधि S ३ All MSS omit the Visarga. ४ अधिक S
 ५ अधि Y ६ अपगूर्य U. ७ SU omit नी ८ The MSS, except S,
 omit the Visarga. ९ S adds च.

स्तरां तस्य^१ याज्याया^२ वषट्कुर्यात् । यं कामयेत
 वसीयान्स्यादित्युच्चैस्तरां तस्य याज्याया वषट्कुर्यात् ।
 न वसीयान्न पापीयानिति समं तस्य^३ याज्याया
 वषट्कुर्यात् । उच्चैः क्रौञ्चमिव वषट्कुर्यात्स्वर्गकामस्येति
 विज्ञायते । ५ । वसीय ऋचो वषट्करोतीति तद्वत् । ६ ।
 यां देवतां यजेतां मनसा ध्यायेत्पुरा^४ वषट्कारात्स्वर्ग-
 कामस्येति विज्ञायते । ७ । वषट्कृत्यं प्राण्यापान्य
 निमिषेत् । ८ । अपानेनैव प्राणं धारयेन्नि^५मिषेण
 चक्षुरिति विज्ञायते । ९ । यं द्विष्यात्तस्यौषडिति
 वषट्कुर्यात् । औषत्येवेति विज्ञायते । १० । वापडित्येके
 समामनन्ति । वौषडित्येके । वौषाडित्येके^६ । वाक्षडि-
 त्येके^७ । वौक्षडित्येके^८ । वौष्ठाडित्येके^९ । ११ । वषट्कारमा
 मे प्र वाङ्मो^{१०}(?) अहं त्वां दृष्ट्वा मन उपहृये । न मां
 न मे वाचं हिनसात् । इदं देवेभ्यो ऽभिवक्षाम्योजः
 सहः^{११} सह ओजः । वाग्वषट्कार नमस्ते अस्तु मा मा
 हिंस्रीरित्येतद्वषट्कृते जपति^{१२} । वाग्वषट्कार नमस्ते
 अस्तु मा मा हिंस्रीरिति वा । १२ । अङ्गुली मुक्ता

१ तस्या T २ याज्यायापान्य S ३ तस्या Y ४ T adds वा. ५ Thus

S; दापार Y. दाप T, दधनि U ६ Corrected, all MSS have वषडि.

७ ST omit this clause ८ Omitted in U. ९ Omitted in S.

१० Omitted in T ११ Thus UT, प्र वाङ्मो S, प्राङ्मो T १२ SU

omit वषट् १३ कविता Y.

मिषे प्राणयेति मुखदेशमूर्ध्वमुत्कृष्योर्जे^१ ऽपानायेत्य-
वाचीनं नियच्छति । १३ । अवान्तरेडामवत्तामङ्गुली-
भिर्निगृह्य^२ न मुष्टिं^३ करोति । १४ । मुखमिव प्रत्युप-
ह्वयते^४ । १५ । यं कामयेतापशुः^५ स्यादिति पराचीं
तस्येत्युक्तम् । १६ । पदाभ्यासप्रतिषेधस्तु । १७ । विज्ञा-
यते चेडोपह्वतेति तत्पराची । उपह्वतेति तत्प्रतीची ।
१८ । आध्वर्यव एवातो ऽन्यानि कर्माणि ह्येतुरान्ता-
तानि भवन्ति । उपदेशादितराणीतराणि^६ । १९ ।

इति चतुर्दशी कण्डिका ।

इति चतुर्विंशः प्रश्नः ॥

१ •ध्वत्कार्त्तुर्ले S १ •भिरभिनिगृह्य S १ मुष्टी Y. ४ •ह्वयेन Y.
५ All MSS omit the Visarga ६ Of the four MSS. extant
for the Hantaka section, T only repeats the last word एतराचि.
In Y, the Pravarā section (Kandikās 5-9) is found behind the
Hantaka section S and U add two spurious Kandikās, of
which the former begins अथ दर्शपूर्णमासयोस्तारः कलित्रक्षेपानेकप्रविष्ट-
माने चरा प्रचरेत्, and the second अथातो पाशुकमग्निप्रचयनकाले ऽपरा-
धानालोत्तरी पूर्ववत्प्रपद्य etc.

INDEXES.

I. INDEX OF AUTHORITIES QUOTED IN THE ŚRAUTASŪTRA OF ĀPASTAMBA.

अपरम् IX. 16. ६. X. 14. ८. XI. 9. ८. XII. 25. 15. XIII. 4. ५.
XIV. 23. ८, 9, 10. XV. 8. ६. 4 13. 5. ६, 14, 20. 6. ८, 13. XVII.
8. २. XIX. 13. 17 XXIV. 14 २ एकम्—अपरम् XXI. 8. 4
10. ३, 13.

आलेखन V. 29. 14. IX. 3 15. 4. ९. ६. ३. 10. 12. 16. ६. 19. 14.
X. 16 4. XIV. 13. ८. 22. 13. XIX. 6. 10. 8 ८. 10. 4. XXI.
3. ८. 6 2. 15. ६. 19. 20.

आश्रय V. 29. 14. IX. 3. 15. 4. 7. ६. ३. 8. ३. 10 12. 16. ६. 19. 14.
XIV. 13. ८ 22. 13. XIX. 6. 10. 8. ८. 10. 4. XXI. 8. 7. ६. २.
15. ६. 19. 19.

इत्युक्तम् (viz., in the Taittiriya Samhitā) I. 14. ९. II. 12. ३.
14. २. III. 6. 10 17. 7. V. 29. २. VI. 14. 4. 19. 4. VII. 1. 18.
10. 10. 11. ६. 24. २ 26. 4 IX. 4. 2. ६. 10. 13. 14. 4. 18. 13.
X 7. ६. 9. 10. 16. ५. 20 14. 21. 10. 24. ६. XI. 1. ८. 4. ६. 8. 7.
XII. 6. 7. 7. ९. 13. 10. 14. ५. 29. 1. XIII. 23. ६. 24. 18. XIV.
6. 7. 16. 25. 10. XVI. 1. ६. 9. ३. 7. 19. 12. 20. 11. 22. 4. 24. 13.
26. 10. 27. ८, 21. 35. 4 XVII. 1. ९. 10 ३. 14. ३ 17. ९. 26. 1.
XVIII. 2. 16. XIX. 17. 15. 22. ३, 11. 23. ३. 25. ९. XX. 14. ८, 11.
15. 2. XXI. 15. 4. 24. . XXII. 10. ८. 15. ९, 16. 16. 15.
18. 13, 15. 20 4. 22. ३. XXIV. 14. 16.

एके I. 1. 7. 2. 6. 4. 4. 8. 6. 14. 13. 15. 9. 25. 6. II. 4. 1. 5.
 5. 3. 5. 7. 6. 11. 6. III. 1. 1. 4. 3. 12. 8. 7. 9. 5. 6. 11. 15. 2.
 IV. 2. 8. ■ 16. 8. 7. 9. 14. 10. 1. 14. 9. 16. 9. V. 3. 10. 15.
 5. 5. 16. 5. 7. 21. 4. 22. 5. 23. 2. 7. 8. 24. 2. 25. 17. 29. 3. VI.
 2. 10. 3. 3. 6. 9. 10. 12. 13. 2. 3. 15. 1. 19. 8. 26. 8. 29. 11.
 30. 5. 31. 7. VII. 3. 12. 18. 3. 11. 4. 6. 6. 3. 11. 7. 12. 3. 7.
 13. 2. 18. 3. 5. 20. 8. 25. 5. 26. 1. 27. 3. 28. 6. VIII. 3. 15. 5. 33.
 7. 3. 7. 16. 19. 20. 9. 12. 12. 4. 13. 16. 14. 25. 15. 4. 16. 11.
 17. 7. 18. 6. 20. 5. 7. 11. 22. 4. IX. 1. 12. 3. 24. 4. 4. 17. 6. 3. 8.
 7. 2. 7. 13. 8. 4. 9. 2. 10. 11. 20. 12. 3. 9. 10. 11. 12. 13. 3. 5.
 15. 7. 16. 8. 10. 17. 2. 19. 17. X. 2. 4. 7. 4. 4. 6. 10. 6. 10.
 7. 8. 13. 8. 3. 4. 10. 14. 16. 9. 18. 19. 16. 3. 6. 7. 17. 8. 19. 13. 15.
 20. 4. 22. 4. 24. 1. 26. 3. 27. 4. 7. 9. 30. 11. 31. 11. XI. 2. 9. 12.
 8. 4. 6. 10. 7. 17. 19. 11. 7. 13. 11. 14. 8. 18. 8. 19. 10. XII.
 3. 3. 4. 8. 11. 16. 4. 2. 6. 8. 11. 10. 12. 2. 13. 8. 13. 16. 16.
 17. 20. 18. 14. 23. 13. 24. 11. 25. 8. 26. 12. XIII. 2. 3. 5. 5. 10.
 15. 10. 20. 9. 23. 10. 24. 10. 11. 25. 2. XIV. 2. 6. 4. 15. 23. 2.
 24. 15. 25. 11. 26. 2. 27. 3. 28. 2. XV. 1. 2. 2. 3. 5. 7. 10. 4.
 11. 8. 16. 8. 10. 18. 11. 20. ■ XVI. 1. 2. 5. 6. 6. 5. 8. 8. 9. 2.
 10. 18. 12. 5. 22. 7. 24. 11. 26. 9. 35. 3. XVII. 4. 7. 9. 6.
 10. 4. 8. 13. 3. 16. 16. 17. 19. 7. 9. 20. 6. 10. 13. 24. 10. 26. 17.
 XVIII. 1. 2. 3. 6. 3. 5. 8. 11. 19. 10. 7. 16. 19. 24. 30. 11. 10.
 11. 14. 14. 3. 8. 16. 16. 17. 12. 18. 4. 21. 7. 22. 1. XIX. 2. 6.
 6. 1. 21. 15. 26. 18. 27. 8. XX. 5. 12. 7. 6. 9. 8. 10. 8. 8.
 14. 1. 14. 20. 4. 21. 17. 22. 8. 11. 23. 1. 7. 11. XXI. 1. 7. 13.
 3. 7. 4. 8. 5. 8. 15. 3. 17. 11. 19. 16. 22. 5. 25. 4. 5. 8. XXII.
 6. 11. 7. 3. 9. 9. 11. 2. 16. 6. 17. 4. 24. 5. 12. XXIII. 9. 16.
 11. 6. XXIV. 5. 7. 13. 16. 7. 5. 7. 10. 12. 8. 6. 8. 10. 2. 5. 10.
 11. 4. 13. 9. 14. 1. 11.

कङ्कतित्राक्षणम् XIV 20 ।

काटकाः XXI. 23 ■

कालववित्राक्षणम् XX. 9. ०.

कौषीतकिनः X. 1. 10.

छन्दोगब्राह्मणम् X. 1. ३ 2. ५.

ताण्डकम् XXI. 16. ५, 14.

ताण्डिनः XXIV. 10. 1३.

पालिज्ञायनिकाः XXI. 23. ५.

पैङ्गायनिब्राह्मणम् V. 15. ८. 29. 4.

षड्वचब्राह्मणम् I. 21. 10. V 15. 1. VI. 13. ३. 15. 16. 31. 1३. VIII.
5. 2. XI. 2. 10. XII. 17. ३. XVIII. 8. 7.

बृहदाः VI. 27. ३. VIII. 15. 1३. XIII. 24. 10.

ब्राह्मणम् XXIV 10. 1३.

ब्राह्मणव्याख्यात (viz., in the Taittiriya Brāhmaṇa, or in a
Brāhmaṇa-like portion of the Taittiriya Saṃhitā) XIX.
14. 4 15. 16, 1३. 16 ३. 17. 1३. 18. 2.

भाषाविकम् XXI. 16. 15.

यथाब्राह्मणम् "according to the Taittiriya Saṃhitā" XIII.
24. 19. XVII. ३. ३.

यथासमावृत्तम् in the same sense I. 15. 7. VIII. 2. ३. 1३. 1५.
XVIII. 21. ६. XIX 14. 7. 15. 1३. 22. ३. XX. 24. ८. XXII.
1. 1.

वदति (viz., brāhmaṇam) II. 12. ८. XIV. 14. 1३. XXI. 1. ८, 1५. 9. ८.

वाजसनेयकम् I 4. 7. II. 9. ८. IV. 1. ५. V. 1. ३, ६. 15. 1. 16. ३.
VI. 2. 16. 19. ६, 7. VII. 2. 17. 11. 10. 2३. 1, ३. VIII. 6. 4.
९. 17, 2३. 11. 2. IX. 11. 2३. X. 3. 4. 6. 1० 7. ३. 9. ६. ११. 12. १.
XI. 1. 1५. 18. 4. XIV. 24. 12. 25 ५ XVI. 4. ९. 8.
1३. 12. 17. ३, ६, 1६. 2०. 12. XVII. 5. ८. XX. 8. 11. XVIII

वाजसनेयिनः I. 8. 12. 23. 4. V. 22. 8. VI. 27. 1. VIII. 10. 12.
15. 12. IX. 13. 15. 19. 16. XI. 15. 7. XIII. 18. 7. 25. 7.
XVI. 19. 9. 27. 6. XXI. 13. 21. XXIV. 2. 23.

विज्ञायते (viz., from the Taittiriya Brāhmaṇa or from a
Brāhmaṇa-like portion of the Taittiriya Saṃhitā or
Āraṇyaka) II. 5. 11. 11. 6. III. 16. 8. IV. 13. 6. V. 5. 7.
20. 12, 15. VI. 4. 11. 9. 3. 12. 3. 13. 8. 15. 6. 19. 3. 23. 1.
25. 4. 29. 8, 9. 31. 14. VII. 12. 4. VIII. 4. 13. 6. 22. 13. 5, 20.
22. 15. IX. 4. 4. 5. 2. 8. 4. 9. 6, 11. 10. 6. 11. 9. 14. 14.
15. 7, 18, 18. X. 6. 9. 14. 9, 10. 18. 4. 20. 3. XI. 7. 6. 10. 11.
20. 12. XII. 7. 4. 12. 11. 13. 3. 17. 10. 23. 12. 25. 7. 28. 8.
XIII. 6. 17. 15. 11. XIV. 7. 16. 12. 6. 13. 1. 14. 1. 15. 1, 2.
19. 9. 22. 10. 27. 5. 34. 1. XV. 5. 13. 8. 11. 13. 13. 14. 13.
16. 4. 18. 15. XVI. 8. 3, 14. 12. 3. 15. 6. 16. 2. 34. 1. XVII.
20. 12. 21. 4. 26. 9. XVIII. 7. 11, 18. 8. 20. 9. 20. 10. 22.
20. 6. XIX. 1. 14. 10. 13. 12. 5. 17. 20. XX. 2. 11. 10. 3.
21. 8. 22. 9. 25. 2, 16. XXI. 1. 5, 9, 10. 2. 10. 8. 10. 9. 7.
10. 12. 11. 13. 18. 10. 22. 6. XXII. 11. 11. 12. 9. 26. 13, 19.
XXIV. 5. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. 11. 10, 12. 14. 3, 6, 7, 9, 10, 18.

वाच्यायनकम् X. 12. 13, 14. XXI. 16. 4, 18.

वाच्यायनिब्राह्मणम् V. 23. 3 (and in Rudradatta's commentary
on XIV. 23. 11 from an Upagranthakāra).

त्रैलोक्यब्राह्मणम् VI. 4. 7.

श्रूयते V. 4. 4. IX. 13. 7. XVII. 24. 11.

II. INDEX OF WORDS.¹

अ

अंशु *m.* (1) "shoot of the Soma plant" X. 24. 8, 14. XII. 7. 11, 19. 8. 4, 5. 9. 3, 6, 8, 10. 10. 5, 11, 12. 11. 5, 10, 11. 12. 1, 3. XIII. 10. 5. XXII. 11. 7.

(2) "a certain Soma libation" XII. 2. 2. 7. 17. 8. 11, 12.

अंशुमत् *adj.* XXII. 12. 6.

अम *m.* (of the Veda) VII. 5. 5. VIII. 5. 30. XI. 4. 13. XII. 1. 7. 2. 1. Comp. वेद्यम्.

अमोक्ष *m.* VII. 14. 2.

अकपाल *adj.* IX. 15. 2.

अकर्ण *adj.* X. 22. 3. XVIII. 11. 13, 12.

अकर्णहृत् X. 21. 9.

¹ In this Index, the technical terms of the ritual have been registered, except: arani, āhavanīya, uktha, ūch, gārhapatya, dakṣhiṇāgni, prasava, parisha, mantra, yajamāna, yajus, samipraisha, sāmān, stoma, havis. The adjectives āgneya, āindra, bārhaspatya, saumya, etc., and the words which are contained in a quotation have been passed over. On the other hand, many rare or characteristic words have been admitted in addition to the ritualistic terms, so that I may hope not to have missed the proper limit very far. At any rate, every detail of the ritual, mentioned in the Āpastamba Śrautasūtra, can be found out by consulting this Index.

अकामसंज्ञपन *n.* IX. 18. ६.

अकूट *adj.* X. 22. ३.

अकूर्मद्वयत् *adj.* II. 11. ३.

अकतुम्युक्त X. 14. ३.

अक्षधुर् *f.* XI. 6. ६.

अक्षरेपक्षि *f. plur.* "name of some particular bricks" XVII.
4. 10.

अक्षमब्द *m.* XI. 6. 12.

अक्षहत XXII. 6. ३.

अक्षवाप *m.* XVIII. 10. 20. 18. 16, 16.

अगति *n. pr.* XXIV. 10. ९.

अगतिवत् *n. pr. adv.* XXIV. 10. ९, 10.

अगस्त्यस्य कयाशुभौय निष्केवस्य *n.* XIV. 19. 11.

अग्नि *m.* registered only in the sense of fire-altar or construction of the fire-altar : XIV. 8. ६. 23. ९. XVI. 1. 1. 8. ६. 17. ७, ८, 13, 17. 10. 1. 20. ६. 21. ७, 13. 23. 1. 26. ३, 11. 35. ८. XVII. 1. 12. ३. ३, ६. 10. 11. 11. 1, 2. 13. ६. 24. ६. 26. ३, ६. XIX. 11. ६. 15. ३, ७, 13, 15. XX. 9. 1. 21. 1. 25. ६. XXI. 4. 11. XXIII. 11. ३. Comp. चित्यग्नि.

अग्निकर्मन् *n.* V. 7. ३.

अग्निचित् *adj.* XVI. 10. ६.

अग्निचित्या *f.* XIV. 23. ९. XVIII. 6. ६. Comp. चाग्निचित्य.

अग्निनू *f. plur.* "name of certain formulas" V. 13. ..

अग्निदक्षिणा *f.* XIX. 15. 13.

अग्निन्यक्त V. 28. 13.

अग्निप्रथम *adj.* XI. 17. 3.

अग्निरूप *n.* "name of five particular bricks" XVII. 5. 11.

अग्निवाह *m.* XVIII. 19. 3.

अग्निविद् *adj.* XVI. 10. 6.

अग्निवेश *n. pr.* XXIV. 7. 1.

अग्निष्टुत् *m.* "name of an Ekdāha" XX. 25. 6. XXII. 6. 5, 14.
10. 2, 4. 27. 3. XXIII. 2. 6.

अग्निष्टोम *m.* VI. 4. 10. X. 2. 3. XI. 10. 13. XII. 6. 7, 8.
15. 9. 18. 14. XIII. 15. 6. 25. 10. XIV. 1. 1, 2. 2. 10.
10. 4. 19. 8. 22. 4, 14. 24. 18. XXI. 6. 10, etc.

अग्निष्टोमचमस *m.* XIV. 1. 6, 8.

अग्निष्टोममुख *adj.* XXII. 23. 6. XXIII. 8. 3.

अग्निष्टोमसाम *n.* XVIII. 20. 22.

अग्निष्टोमसामन् *n.* XXII. 4. 2. 6. 10. 12. 16.

अग्निष्ठ (1) *m.* (यूप) XIV. 5. 6, 12, 13, 15. 6. 8, 13. XVII. 22.
7. XX. 9. 6. 13. 11, 13. 19. 6. XXI. 14. 13.

(2) *n.* (अनम्) I. 2. 10. VI. 28. 7. XVII. 17. 7.

(3) अग्निष्ठा *f.* (यूपायि) VII. 3. 2. 10. 3, 9. 11. 8.
IX. 20. 7.

अग्निहोत्र *n.* I. 1. 2. 11. 1, 3. 14. 15. V. 17. 6, 7. 22. 10, 13.
23. 1, 2, 3. 27. 14. VI. 1. 1. 5. 1, 7. 6. 1. 10. 8. 14. 3, 4.
15. 14. VII. 7. 4. VIII. 8. 23. 11. 18. IX. 2. 4, 6. 6. 3, 10,
11. 7. 1, 3, 4, 9, 10, 11. 8. 2, 5. 9. 6, 7. 10. 6. 11. 5. X. 14.
4. 16. 11, 13. 17. 7, 8. XIII. 25. 9, etc.

अग्निहोत्रमाली *f.* VI. 3. 7, 15. 14. 2, 5, 9. IX. 4. 1.

अग्निहोत्रद्वयो *f.* I. 11. 5, 9. 17. 1, 10. 19. 1. VI. 3. 6. 7. 1.
12. 2. VII. 8. 3. XI. 2. 16.

अग्निहोत्रिन् *m.* VI. 19. 3.

अग्निहोत्री *f.* (धेनु) VI. 3. 8. 30. 14. VIII. 11. 17. IX. 5. 1.

अग्नीध्र *m.* II. 12. 10. 15. 2. III. 3. 3, 4, 5. 4. 5. 7. 2, 9. 9. 7.
16. 17. IV. 12. 7. V. 20. 7. VII. 26. 6, 8. 27. 11. VIII. 8. 1.
16. 1. XI. 1. 8. 3. 13. XII. 17. 19, 20. 24. 1, 3. XIII. 3. 1.
6. 1. 14. 8, 11. 16. 12. XIV. 1. 7. 2. 1. XV. 6. 1, 9. 1, 10.
11. 12. 13. 1. XVIII. 21. 7. XIX. 4. 5. XXI. 24. 12. XXII.
16. 11, 13. XXIII. 10. 12.

अग्नेः कुलाय *m. du.* "name of two Ekāhas" XXII. 13. 6.

अग्नेर्विमोक *m.* "name of a libation" XVII. 23. 10.

अग्नेर्हृदय *n.* "name of a particular brick" XVII. 5. 14.

अग्नेः सहस्रपाय *n.* XXIII. 12. 2.

अम्यगार *m.* I. 2. 10. 6. 11.

अम्यस्याधान *n.* I. 14. 17. IV. 2. 8. VII. 1. 4. X. 4. 12, 13. Comp.
अस्याधान.

अम्यवम्य *m.* XIV. 21. 8.

अम्यागारिक *adj.* XIX. 16. 12

अग्न्याधेय *n.* V. 1. 1. 7. 12. 16. 6. 26. 2. 29. 14. IX. 12. 3.

अग्न्युपघात *m.* IX. 10. 10.

अग्न्युपममिन्धन *adj. m.* (मन्त्र) VI. 13. 10.

अग्न्युपस्थान (1) *adj. m.* (मन्त्र) VI. 15. 12. 25. 1.

(2) *n.* VI. 16. 1.

अग्न्युपस्थानवत् *adv.* VI. 26. 6.

अद्यपाक *m.* VI. 29. 3.

अद्यह *adj.* XIV. 15. 3.

अद्यमर्षणवत् *n. pr. adv.* XXIV. 9. 13.

अद्यर्ण *adj.* VII. 1. 17.

अङ्ग *n.* registered only in the senso of "supplementary, auxiliary part": XI. 16. 2. XIV. 5. 3. XXIV. 2. 31. Comp. यथा°, सहा°.

अङ्गहोम *m.* XX. 11. 12.

अङ्गिरस् *n. pr.* XXIV. 6. 10. 7. 10, 12. 8. 6, 8.

अङ्गिरसामयन *n.* XXIII. 9. 10, 16. 14. 10.

अङ्गिरसां प्रयति *f.* "name of an Eksha" XXII. 5. 17.

अङ्गिरोवत् *n. pr. adv.* XXIV. 6. 11, 13, 15, 17, 19. 7. 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11.

अङ्गुलिप्रचालन *n.* "water for washing the hands" I. 25. 11.

अङ्गुष्ठपर्वमाच *adj.* II. 18. 2.

अचक्रवर्त *adj.* VI. 3. 7.

अचपाल *adj.* XIV. 7. 12.

अच्छदिर्दशैः VI. 25. 6. XV. 20. 2, 8. 21. 3, 10.

अच्छावाक *m.* X. 1. 9. XI. 14. 5. XII. 5. 15, 25, 11. 26. 1, 2, 3, 4, 5. XIV. 23. 13. XVIII. 21. 7. XXII. 10. 13, 15. XXIII. 10. 12.

अच्छावाकचमस *m.* XII. 29. 9. XIII. 4. 12, 16. XIV. 8. 10.

अजगाव *n.* "a certain Soma vessel" XII. 1. 11.

अजमीठवत् *n. pr. adv.* XXIV. 8. 3.

अजवत् *n. pr. adv.* XXIV. 9. 4.

अजामदन्य *m.* II. 18. 2.

अज्यानि *f. plur.* (1) "name of some particular offerings" VI. 29. 12.

(2) "name of some particular bricks" XVII. 9. 4.

अणिकापम् *absol.* II. 11. 3.

अणिमत् *adj.* VII. 24. 6, 7.

अणूकमाच *adj.* XVI. 13. 6.

अतपस्विन् *m.* XXI. 1. 10.

अतिषाद्य (सह) XII. 15. 9. 18. 20. XIII. 8. 7. XVIII. 2. 1. XXI. 13. 20, 22. 21. 3, 8, 12, 14. XXII. 7. 8.

अतिषाद्यपाच *n.* XII. 1. 15. XVIII. 1. 13. XXI. 21. 14.

अतिच्छन्दस् *f.* (1) "name of an extensive metre" XXI. 9. 15.

(2) "name of a particular brick" XVII. 4. 10.

अतिथि *n. pr.* XXIV. 8. 13.

अतिथिवत् *n. pr. adv.* XXIV. 8. 13.

अतिदोषम् *adv.* XV. 21. 7.

अतिमथित *n.* XXI. 17. 8, 9.

अतिशुक्ति *f. plur.* "name of some particular libations" VII. 7. 2. XIX. 13. 1, 2. Comp. Rudradatta's comment on VIII. 1. 7.

अतिराच *m.* X. 2. 4. XI. 10. 13. XII. 6. 8. 18. 13, 14. XIV. 1. 1, 2. 2. 9. 8. 8. 7. 20. 10. 4. 18. 13. 19. 8, 9. 23. 1, 3. XVIII. 22. 8, 13. XX. 22. 9. 25. 20. XXI. 5. 2, 18. 15. 8. 16. 2, 12, etc. Comp. उपरिष्ठाद्*, उभयतोऽ*, यमा*.

अतिवर *m.* "an additional present" V. 11. 4.

अतिसहित "glutted" IV. 2. 4.

अतीमोच *m. plur.* "name of certain formulas" IV. 14. 9, 10. 16. 8. XIII. 25. 1.

अतुल्य *adj.* I. 25. 4.

अतुल्यपर *adj.* X. 29. 8.

अत्कीसवत् *n. pr. adv.* XXIV. 7. 4, 9. 9. 11.

अत्यन्तप्रदेश *m.* XII. 7. 12. 17. 17. 20. 22. XV. 2. 8.

अत्यभिपुत्य *p. fut. pass.* XIV. 20. 3.

अचि *n. pr.* XXII. 18. 14. XXIV. 8. 11.

अचिवत् *n. pr. adv.* XXIV. 8, 11, 12, 13.

अवेद्यतुर्वीर *m.* "name of a ChatGrātra" XXII. 18. 12.

अत्सृक् *adj.* "having no handle" XII. 2. २. XXIII. 10. 11.

Comp. त्स्मत्.

अथर्वगिरम् *n.* "name of a particular brick" XVII. 8. २.

अदक्षिण *adj.* "not bringing in a reward to the priest" IX.
15. 20. XIV. 26. 5.

अदर्विहोम *m.* XXIV. 3. 13.

अदानौघ *m.* "not entitled to a Dakṣiṇā" XIII. 7. 13.

अदाम्न *m.* "name of a Soma libation" XII. 2. २. 7. 17. 8. 11,
12. 12. 1.

अदाभ्यांश्च *m.* XIII. 10. 5.

अदीक्षित *X.* 17. 10. XI. 21. २. XVI. 13. ५. XXI. 1. १. XXIII.
14. २.

अदीक्षितवाद् *m.* X. 18. २

अद् *m.* VII. 2. २.

अद्यस्त्या *f.* XXI. 6. २

अधसदम् *adv.* XX. 8. 13.

अधारायश्च *m.* XII. 18. 11.

अधिदेवन *n.* V. 19. २. XVIII. 18. 16.

अधिनिधानौ *adj. f.* (अच्) "name of the verse या जाता
शोधयः (Taith. Br. 3. 7. 4. 9.)" I. 5. 5.

अधिमन्यन् *adj.* VII. 3. २ 12. 12.

अधिष्ठस्यर्थे *I.* 7. २. V. 4. 1२. VI. 1. २. X. 16. 16. XXI. 12. 8, 10.

अधिपवणचर्मन् *n.* XII. 2. 1३, 15. XIII. 19. ६.

अधिपवणफलक n. XI. 12. 7, 15. XII. 10. 1. XIII. 19. & XXI.
4. 17. XXII. 4. 16.

अधीलोधकर्षी *adj.* f. X. 22 6.

अधोनाभि *adj.* XIV. 7. 12.

अध्ववान n. XVI. 12. 10.

अध्याख्यात m. XXII. 12. 8.

अध्वनी f. VII. 22 6. 26. 7.

अभिगु m. "name of a formula" XIV. 7. 5. XXIV. 1. 43.

अध्वर m. VII. 2. 17. XIX. 15. 10.

अध्वरकल्प *adj.* XXI. 24. 11.

अध्वर्यु m. I. 2. 11. 7 7. 8. 3. 16. 7. II. 6. 6. 15. 1. 16. 2, 9. I...
2. 2, 6, 8. 3 3, 5, 11. 7. 9 8. 1, 3, 9. 9. 8. 17. 1. IV. 14. 3. V.
4. 11. 12. 3. 20. 8, 9. VII. 1. 13. 15 7, 11. 16. 6, 7. 17. 1, 4.
18. 7. 21. 4. 27. 2, 12. VIII. 5. 5, 12, 16, 17, 24, 25, 28, 33, 43.
6. 20, 28, 31. 7. 3 16 1. IX. 2. 9 19 2. 20. 7. X. 1. 9, 14. 2. 11.
3. 1. 8. 7, 8. 10 7. 11. 2. 20. 17. 23. 2. 27. 10. 28. 4. 29. 2, 3, 7.
XI. 6. 13. 7. 2 3. 8. 5. 9. 2. 10 16. 12. 2, 3, 4. 13. 10. 16. 14.
19. 8. 21. 8. XII. 1. 13. 3. 17. 5. 5. 6. 4. 8. 7, 9. 10. 6, 13.
12. 1, 2, 5. 17, 1, 4, 6, 11, 14. 18. 9. 20. 11, 13, 20. 21. 3, 6.
22. 1, 2, 8, 9. 23. 2, 3, 6, 8. 25 3, 17, 24. 26. 11, 13, 16, 17, 19, 10.
27. 6, 8, 9, 11, 18. 28. 14. XIII. 1. 16. 2. 4, 6. 3. 1. 5. 11, 12.
6. 6, 15. 8. 2, 8, etc अध्वर्यो योसावोम् XII. 27. 12. Comp.
समसाध्वर्यु.

अध्वर्युपात्र n. XII. 21. 21.

अध्वर्युप्रवर m. IV. 9. 6.

अनन्तसङ्गम् *adv.* VII. 2. 6.

अनङ्ग १. "not an auxiliary" XXIV. 2. ३०.

अनङ्गहीन X. 1. 1.

अनतिवृत्त्य "untransparent" II. 9. 2.

अनधत् *adv.* I. 4. 1. 5. 2, 4. 6. 2. 14. 5.

अनधिकृत XII. 7. 15.

अनघाय *m.* XXIV. 1. ३०.

अननुवपट्कार *adj.* XII. 23. *p.* XIII. 8. 2.

अननुयाम *adj.* III. 5. 1. VII. 26. 11. X. 21. 7.

अनन्तर्गर्भ *adj.* II. 9. 12.

अनपटुत्तार्य *adj.* (unnecessarily corrected into अनपटुत्तार्य) IX.
19. 15. *Comp.* अपटुत्त.

अनपथ्याहरन् *part.* II. 16. 1.

अनपस्त्रौ *adj. f.* XX. 1. ३.

अनपूपाहति *adj.* 1. 23. 4.

अनभिचारित XVIII. 6. २.

अनभ्यासादयन् *part.* XVIII. 4. 17.

अनवक्रामन् *absol.* II. 13. 7.

अनवदानौय *n.* XVIII. 7. 7.

अनवयव *m.* IX. 13. 7.

अनवर्तिमुखिन् *adj.* VIII. 11. 10.

अनवानम् *absol.* VIII. 3. २. XII. 8. 5. XIII. 24. 10. XXIV.
11. 7, 8. 13. 7.

अनष्टु *adj.* XXIII. 13. 11.

अनष्टि *adj.* VII. 24. 11.

अनामयहोत *adj.* I. 9. 5.

अनाघातमन्त्र *adj.* XII. 1. 6.

अनालम्बुक *adj.* IX. 2. 1.

अनाश्वान्न *n.* XXII. 6. 17. 11. 1.

अनाहिताग्नि *adj.* I. 10. 17. XIV. 13. 2.

अनाहुतिमात्र *adj.* IX. 6. 8.

अनिष्कसित VIII. 11. 15. X. 21. 18. XIII. 23. 2.

अनिष्काशिन् *adj.* II. 7. 2.

अनिष्टुञ्च XV. 5. 9. 9. 2. Comp. निष्टुञ्च.

अनुकी *m.* "the third of the Sadyaskra festivals" XXII.
4. 3.

अनुकीश *n.* "name of a Sâman" XIV. 20. 1.

अनुगतेष्टि *f.* IX. 9. 2, 14.

अनुच्छाद्यवाद् *m.* XXIV. 11. 12.

अनुजा *f.* XX. 8. 7.

अनुत्तरवेदिक *adj.* VIII. 1. 8. XXII. 25. 15.

अनुत्तरं *m.* I. 21. 4. Comp. I. 19. 6, 7.

अनुनिर्वाण *p. fut. pass.* V. 22. 8. 29. 9.

अनुपमन्त्र *part. pr. act.* VIII. 8. 15. XIII. 21. 1.

अनुपरिक्रामम् *absol.* II. 13. 1.

अनुपरिचारम् *absol.* XVII. 11. 3. 13. 6. 20. 14.

अनुपरिहारम् *absol.* XVII. 1. 5. 5. 3, 7.

अनुपसर्ग *adj.* "without an addition" XIX. 27. 13.

अनुपिण्डम् *adv.* I. 9. 11.

अनुपृष्ट *adj.* XII. 18. 7.

अनुभू *f. plur.* "name of some formulas and offerings" XX.
11. 10.

अनुराध *m. plur.* "a lunar mansion" V. 3. 11. 27. 6.

अनुसवण *adj.* (= अविकृत *Comm.*) IX. 15. 15.

अनुवत्सरोण *adj.* (खलि) VIII. 21. 1.

अनुवषट्कार *m.* XII 24. 2. 28. 1. XVIII. 7. 4. XXI. 10. 8.
Comp. अननु० and सानु०.

अनुवाक *m.* VI 21. 1. VIII. 4. 3. X. 3. 6. XIV. 30. 1. XV. 5. 4.
8. 11, 17. 10. 12. 12. 3. 17. 4. 5. 18. 17. 19. 1. 3. 5. 7. 8. 9. 11.
20. 3. 4. 5. 21. 3. 10. XVI 31. 1. XVII. 2. 9. 5. 1. 11. 4. 21. 1.
XIX. 7. 7. & 9. 9. 12. 26. 13. 8. 9. 24. 14. 3. 15. 3. 4. 6. 24. 11.
XX. 4. 6. 10. 7. 12. 10. 19. 7. 21. 9. 11.

अनुवाक्या *f.* V. 23. 9. 28. 15. VIII. 1. 4. 20. 5. IX. 3. 20. 22.
4. 17. 8. 6. 9. 3. 16. 9. XVI. 7. 10. 8. 4. XIX 2. 19. 18. 8. 17.
19. 19, etc. *Comp.* पुरोऽ०.

अनुग्रसन *n.* XIX. 15. 5.

अनुशासन *n.* see under कालानुशासन.

अनुशिशु *adj.* XIX. 2. 5. 8. 5.

अनुष्टुम् *f.* "name of some particular bricks" XVII. 4. 10.
10. 4.

अनुसंवत्सरम् *adv.* XXII. 20. 10.

अनुसवनम् *adv.* XII. 4. 2. 8. 4. 11. 11. 16. 16. XIV. 26. 2. 28. 3.

अनूचान X. 1. 1. XI. 2. 10.

अनूपवत् *n. pr. adv.* XXIV. 5. 13, 16

अनूपसदम् *adv.* XVI. 35. 8. XVII. 26. 5. XXI. 4. 11. XXIII.
11. 4.

अनुसंध्या *f.* XII. 3. 1, 4. XIII. 7. 13. 23. 6, 10, 15, 16, 17.
24. 6, 8, 10. XIV. 7. 12, 18. 19. 3. XVII. 23. 10. XVIII. 20. 4.
XX. 8. 16. 22. 10. 24. 15. XXII. 3. 10, 11. 8. 3, 10, 11. 9. 2.
10. 1. 17. 5.

अनुयाज *m.* II. 9. 8. IV. 11. 7. 12. 1. V. 28. 5, 17. 29. 5. VII.
20. 12. 27. 4. VIII. 2. 20. 6. 18. 8. 10. 9. 10. 16. 17. 20. 6. IX.
12. 1. X. 21. 8. XI. 20. 2. XIII. 20. 7. XVII. 17. 6. XVIII.
7. 12. XXIV. 18. 6, 7. Comp. अनूयाज, अ०.

अनूयाजसमिध् *f.* 1. 5. 11. II. 12. 6. VIII. 14. 10.

अनूस्त्रिज् *m.* XIII. 7. 8.

अनेककाम *adj.* XXI. 12. 4.

अनेकक *adj.* VIII. 6. 11.

अनोयुक्त XX. 7. 5, 6. 22. 7. 8.

अन्तःपरिधि *adv.* II. 21. 7. IX. 2. 5. XII. 24. 5. XIV. 30. 2.

अन्तरय *m.* "impediment" IX. 16. 10. Comp. देवतान्तरय.

अन्तरालप्रत *m.* VIII. 4. 4. XXII. 9. 4.

अन्तराष्ट्रीय *adj.* VII. 6. 1.

अन्तरेय *adj. m.* (पथि) "the space between the two shafts of a carriage" XII. 12. 6.

अन्तर्निर्वाध *adj.* XVI. 10. 9.

अन्तर्महासत *adj.* XXII. 21. 12.

अन्तर्मांस *adj.* X. 8. 12.

अन्तर्धाम *m.* (यद्) XII. 1. 8. 13. 5, 6, 11, 12. 18. 20. 10. 6, XXII. 4. 18.

अन्तर्धामपाच *n.* XIII. 13. 1.

अन्तर्वती *adj. f.* XIX. 13. 14.

अन्तर्वर्त *m.* XI. 8. 3. 10. 14.

अन्तर्वसु *m.* "name of = Trirātra" XXII. 18. 9.

अन्तर्वेदि *adv.* I. 5. 2. 6. 7. 25. 14. II. 7. 2, 12. 8. 1. 9. 13. 13. 10. III. 8. 2, 14. 7. 7. 13. 2, 5. 19. 7. 20. 7. IV. 6. 1. 11. 3. 13. 5. 14. 3, 4. 16. 6, 8. VI. 11. 4. 13. 13. 14. 5, 6. VII. 9. 6. VIII. 8, 9, 12, 10. 5. 17. 5. IX. 2. 2. 11. 23. X. 8. 15. XI. 3. 2. 9. 4. 21. 1. XII. 25. 13. XIII. 18. 1, 4. 25. 1, 8, etc.

अन्तःखद्व *n.* XXI. 9. 4.

अन्तःहोम *m.* XVIII. 6. 5. XIX. 13. 5. XX. 10. 5.

अन्धीय् X. 16. 13.

अन्यतरतःस्थू *adj.* XVI. 1. 7.

अन्यतरतःपात्र *adj.* X. 9. 13.

अन्यतरतोमोद् *adj.* XIII. 13. 9.

अन्यथञ्ज *m.* XIV. 31. ९.

अन्यथ्येष्ट *adj.* IX. 20. 7.

अन्यथम् *adv.* II. 13. 1. VII 2. ९.

अन्याधान *n.* I. 1. 7. 14 17. Comp. अन्य०.

अन्याधि *m.* XIV. 12 3.

अन्वारम्भणीया *adj. f.* (इष्टि) V. 23. 4 VIII. 1. 3. 22. 18.
XXIV. 4. 19. Comp. अन्वारम्भणीय.

अन्वारोह *m n plur.* "name of some formulas and offerings"
XII. 17. 13. XIII. 3. 1. 11. 1. XVI. 23. 10. XVII. 11. 4.
18. 2. Comp. प्रत्यवरोह

अन्वाहार्य *m.* III. 3 12. 4. 3. 20. 7. IV. 11. 3, 4. X. 4. 12.

अन्वाहार्यपक्षम् *m.* I. 1. 4. 7. 10, 13. V. 18. 2 VI. 2 14. 13. 4, 9.
24. 3, 8. 26. 2, 5. VIII 6. 3. 13. 2. IX. 15. 16. XIX. 1. 15.

अन्वाहार्यस्थाली *f* I. 15. ९.

अन्वाहिताग्नि *adj.* IX. 1. 8, 11.

अन्विष्टकम् *adv.* XIX. 13. 11.

अन्वोपम् *adv* XVIII. 13. 4, 5.

अपचिति *f.* (1) "retaliation" XX. 3. 1.

(2) *dn.* "name of two Ekāhas" XXII. 12. 2.

अपचितिकाम *adj.* XXII. 12. ७.

अपदाति *m* XX. 1 ६

अपदिबद्ध X. 22 ९.

अपनय *m.* (काला०, भक्षा०) XIX. 18. 1९. 21. ९.

अपसदत् *adj.* VII. 12. 4. XVIII. 2. 12.

अपपाच *adj.* XV. 21. २.

अपमहिम् *adj.* VIII. 8. ६, 10. 14. २१. 16. 17. XIII. 20. 7.

अपमरणी *f. plur.* "name of a particular brick" XVII. 6. ३.

अपरपच *m.* XXIII. 12. 20.

अपरशुक्ल *XVI.* 10. १.

अपरसक्थि *n.* "the upper part of the thigh" VII. 25. ६.

अपरिमितदक्षिण *adj.* (कतु) X. 26. १.

अपरिमितोद्धि *adj.* XV. 2. 14. XVI. 4. 7.

अपरिवर्गम् *absol.* II. 11. ३.

अपरोद्ध *m.* XIX. 20. ६, 14.

अपविच *adj.* VIII. 9. 11.

अपवृत्त "finished" XVIII. 19. 14. XX. 7. 6. XXIV. 4. 22.
Comp. अपवृत्ताद्यं.

अपस्या *f. plur.* "name of some particular bricks" XVI. 28. 4.
XVII. 1. ३.

अपां होम *m.* XX. 11. 17

अपाघाटलिका *f.* XXL. 17. 16. 19. ३.

अपादान *adj. m.* (मन्त्र) II. 2. १.

अपाद्या *f. plur.* "name of some offerings" XIX. 15. 17.

अपानमृत् *f. plur.* "name of some particular bricks" XVI.
32. 2. XX. 20. 10.

अपामार्गहोम *m.* XVIII. 9. 15, 16.

अपाय्य *n. plur.* "name of some offerings" VII. 15. 4. XX.
11. 16. 17. 4.

अपिपक्ष *m.* XVII. 12 11. 19. 5.

अपिमत *adj.* XI. 16. 12.

अपुरीष *adj.* XVII. 25. 4.

अपुह्यभिबीत XXII. 16. 9.

अपुरोहितप्रवर *adj.* XXIV. 10 14.

अपूत XXII. 6. 5.

अप्तोर्यामि *m.* XIV 1. 1, 2 4. 12. 10 4. XX. 25. 12. XXII. 13. 10.
27. 22.

अप्रवामवत् *n. pr. adv.* XXIV. 5. 12, 13, 13.

अप्यय *m* "influx" XXIII. 13. 2.

अप्रवरणीय *adj.* "not being in actual use, kept in reserve"
XV. 6. 11.

अप्रतिष्ठ्य *p. ful. p.* XX. 4 2

अप्रतिशुष्काय *adj.* I. 1. 8. VII. 1. 17. 12. 3.

अप्रतिषेक्य *adj.* VI. 6. 5. 15. 8.

अप्रतिष्ठत "whereat the Pratibartṛi does not join in the sing-
ing" XIV. 21. 13. XXI. 17. 3.

अप्रतीक्ष *adj.* VIII. 8. 13. 16. 10.

अप्रतीक्षम् *absol.* XIII. 22. 1 XVI. 16. 1. XVIII. 8. 20. 9. 20.

अप्रक्षदेवत *adj.* IX. 15. 10. *Comp.* प्रक्षदेवत.

अप्रयाज *adj.* X. 21. ६.

अप्रवर्ग्यं *adj.* XIII. 4. ५. XV. 3 14. XXII. 6. 11.

अप्रवीत XXII. 20. 11.

अप्रस्तुत XVII. 28. १. XVIII. 5. 7. XXI. 6. 19. 7. 4, 10. 8. ८.

असुमत् *adj.* (1) "a special Agni" V. 26. 4. IX. 3. 22.

(2) "belonging to that special Agni" VIII.
8. 6, 7. IX. 3. 22. XVI. 7. 4

अफलीकृत XV. 5. 20.

अमद्वाच्यं *n.* XV. 21. 7.

अमद्वाच्यं *m.* IV. 14 2. VII. 27. 14. X. 20. 12. XIII. 7. 6, 7. XX.
5. 17. 9. 14. 24. 12. 25. 21.

अभिकामम् *absol.* II. 17. ६. VI. 10. ६, ६. XI. 14. ८.

अभिच्छाद्या *f.* XI. 20. ६.

अभिजित् *m.* "a Soma festival of one day" XIV. 19. ८. 20. 1.
XVII. 26. 12. XXI. 15. 14. 16. 1८. XXII. 1. 12. 13. 21. 23. 4.
24. 2. XXIII. 2. 20. 7. ६, 13. 8. 10. 9. ६. 13. 9.

अभितरम् *adv.* II. 17. ६.

अभितराम् *adv.* VI. 8. 4.

अभिदक्षिणम् *adv.* XIX. 15. 3.

अभिददि *m.* "a charu with ājya" XIII. 14. १.

अभिधामो *f.* "rope" I. 11. ५. 12. 7. X. 28. 1. 29. ३. XV. 5. 20.
XVI. 2. 1. XVIII. 10. 21.

अभिप्रयायम् *absol.* XIX. 15. ३.

अभिष्व m. XXL 15. 10, 11, 14, 23. 16. 2, 6, 9, 11, 20. XXIII.
2. 16, 20. 3. 3, 11, 13, 16. 4. 4, 6, 8, 12, 14. 5. 4, 9, 13. 6. 2, 4, 8, 10.
7. 6, 10, 13. E 3, 7, 10. 9. 3, 6, 12, 16.

अभिभू m. "name of an Ekāha" XXII. 5. 18.

अभिमन्त्रण adj. m. (मन्त्र) XXII. 26. 4.

अभिवाग्यवत्सा f. "a cow who suckles the calf of another cow"
IX. 11. 3.

अभिवाग्या f. the same VIII 11. 17. 14. 14. Comp. वाग्या
"a cow whose calf is dead" (Taitt Br. 2. 6. 16. 2).

अभिष्व m. XII. 25. 17. XIII 1. 1, 10, 11. Comp. महा०.

अभिषेक m. XVIII. 15. 8, 16. 11. XIX. 4. 13. XX 19. 12. 20. 9.
24. 14. Comp. राजा०.

अभिषेचनपात्र n. XIX. 9. 7.

अभिषेचनीय m. XVIII 8. 4, 5. 11. 7. 12. 1, 2. 19. 14.

अभिसमाहारम् absol. II. 4. 4.

अभिसंमुख adj. XII. 2. 18.

अभिहोम m. XIV 7. 5.

अभोत्तरौ adj. f. XXII. 21. 7.

अभोवर्त m. XIV. 19. 6, 20. 1.

अभोजनीय IX. 3. 13. 15. 17.

अभ्यद्य adj. II. 9. c. XI. 10. 10. XIII. 15. 12.

अभ्याकारम् absol. II. 4. 4, 5, 6.

अभ्यातानं m. plur. "name of some formulas" XIX. 17. 10.

अभ्याक्षिम् *adv.* III. 20. 5.

अभ्यादाक्ष्म *m.* "fire burning a house" IX. 3. 22.

अभ्यासङ्ग *adj.* *m.* XXII. 20. 5. 22. 2. 23. 12. 24. 4, 5, 11, 12.

अभ्युपसेकम् *absol.* X. 6. 7

अमन्त्र *m.* XXIV. 1. 35.

अमर्षीयवत् *n. pr. adv.* XXIV. 7. 8.

अमास *n.* IV. 2. 5. 3. 7.

अमावास्या *f.* (1) "new moon day" I. 7. 1 II. 1. 14. 17. 15. 1.
II. 11. 5. 20. 5. III. 14. 14. 15. 6. 16. 6, 7, 9, 10, 11. 17. 5, 6.
IV. 2. 3, 4. 3. 12. 8. 7. V. 3. 17. 24. 6. VI. 29. 4. 30. 12, 13.
VII. 1. 2. VIII. 9. 12. IX. 4. 4. X. 2. 8. 15. 2, 4. XV. 1. 1.
XVI. 1. 1. XVIII. 22. 13. XIX. 16. 1. 18. 1, 14, 13. XX. 1. 4,
6, 8. 8. 3. XXI. 25. 11. XXIII. 2. 2. 12. 21. XXIV. 2. 19,
24, 31.

(2) "new moon sacrifice" (इष्टि = अमावास्या
elsewhere) XXIV. 2. 13. Perhaps the passage is to be
corrected.

(3) "name of a particular brick" VII. 6. 2.

अमास *n.* IV. 2. 5. 3. 7.

अमेध्य *adj.* X. 15. 7. XV. 18. 2.

अमेध्यप्रतिमन्त्रण *n.* XXIV. 1. 40.

अघ्नम् *adv.* VI. 4. 8. 6. 5.

अम्वरीयवत् *n. pr. adv.* XXIV. 7. 11, 12.

अग्नम् *n. plur.* "name of some offerings" XX. 11. 12.

अयशुष्क *adj.* VIII. 9. 11.

अयज्ञसंयुक्त VI. 17. 11. XVII. 11. 6. 14. 4, 8. 17. 7.

अयज्ञिय *adj.* XV. 18. 8.

अयन *n.* XXIII. 13. 9. Comp. अङ्गिरसाम०, आदित्यानाम०, कुण्डपायिनाम०, गवाम०, तपस्विताम०, दृतिवातवतोर०, विश्व-सृजाम०.

अयान्य *p. fut. p.* XXII. 11. 2.

अयास्यवत् *n. pr. adv.* XXIV. 6. 11.

अयुज् *adj.* "odd, uneven" I. 4. 2. अयुगर्थ *adj.* I. 4. 4.

अयुत *n.* "ten thousand" XXII. 21. 17.

अयतदक्षिण *adj.* XXII. 24. २.

अरण्येऽनुवाक्य *adj.* V. 15. 4. 17. २. XIII. 4. 4. XV. 19. 1. XVII. 16. 1०. 17. 1, 2, १, 7. XVIII. 12. 12. XX. 21. 10. Comp. यामेऽनुवाक्य.

अराजम् *m.* XX. 4. 2. 5. 1१. 15. २.

अर्काङ्गति *f.* XI. 20. 10. XVII. 20. 1०.

अर्क्य *adj.* XXII. 2. 2.

अर्धनानस्रवत् *n. pr. adv.* XXIV. 8. 11, 12, 12.

अर्धकर्मन् *n.* IX. 13. 1२.

अर्धलोप *m.* XXIV. 4. 2.

अर्धवाद *m.* XXIV. 1. २. 3. २०, 21.

अर्धमासायतन *adj.* XXI. 1. 11.

अर्धर्मन्ताग *m.* XXIV. 11. 1६.

अर्धशराव VIII. 14. 14.

अर्धाध्वे V. 14. 12, 13. 23. 5. VII. 23. 6. XV. 13. ९.

अर्धिन् *adj.* "entitled to half of the sacrificial fee" XXI.
2. 17.

अर्धोदिते सूर्ये V. 13. 1.

अर्बुद *n.* "ten millions" XXII. 21. 17.

अर्मकपाल *n.* XVI. 4. 1.

अर्यम्णः सन्न *n.* XXIII. 12. 4. (13. ५).

अर्वाक्सामम् *adj.* XXI. 15. 20. 21. 5.

अर्वाग्वस्तु *m.* "name of a formula" VI, 16. 11

अलूच *adj.* XXII. 14. 20.

अलूनपूर्व *adj.* VII. 6. 1.

अवकावास्त XXI 7. ९.

अवक्रामम् *absol* VI. 10. 5.

अवद्यायम् *absol* X. 27. 6.

अवघ्न (1) *adj.* "being in immediate contact" II. 13. 10.

(2) *subst m.* (= अवघ्नाण *n.*) VIII. 16. 3, 12. XIII.
17. ९. XV. 11. 14.

अवघ्नापण *n.* XV. 2. १.

अवट *m.* (1) "the hole in the ground for the sacrificial post"
(= यपावट) VII. 9. ९, 10. 10. 8. XI. 9 11, 12. 12. 5.

(2) *n. pr.* XXIV. 5. 11.

अवतरम् *adv.* II. 17. ५.

अवतान *m. plur.* "name of some formulas" XVII. 11. 4.

अवतारवत् *n. pr. adv.* XXIV. 9. 14, 15.

अवदान *n.* II. 18. ०. 19. 2, 5, 6. III. 1. 7. 2. 6. IV. 9. 12. VII.
23. 12. VIII. 6. 29, 31. 15. 21, 22. IX. 15. १, ७. 16. ८. 18. 15.
XIII. 13. 17. 23. 9. XIV. 7. 14. XV. 19. 7. XIX. 19. 17. XX.
21. ०. XXI. ३ ३. XXIV 3. 13.

अवदानीय *n.* XVIII. 7. 7.

अवप *adj.* XX. 25. 13.

अवभृच *m.* VIII. 7. 12, 14, 19, 27. 8. 13, 13. XIII. 19. 1, ८, 10.
20. ०, 12, 14. 21. 1. XIV. 10. 12. 19. ३. 21. ६, ०. 24. 20. XVII.
22. ३. XVIII. 20. 1, 3. XIX. 4. ६, etc. Comp. अव्य०,
नाना०.

अवभृयेष्टि *f.* XXII. 10. 1.

अवरपरम् *adv.* XVIII. 18. 13.

अवरार्थं *adj.* "at least so much,—many" I. 2. 2. X. 14. ३.
XII. 17. 11. Comp. व्यवार्थम्.

अवरोहण *adj. m. (मन्त्र)* XIX. 12. 20.

अवर्णमयोगेन "without distinction of caste" X. 16. ०.

अवाय *adj.* II. 9. ६.

अवान्तरदीक्षा *f.* XI. 1. 17. 18. ३. XV. 20. 1.

अवान्तरेडा *f.* III. 2. १, 10. VII. 26. 2. XXIV. 14. 14.

अवाम्ब *m.* "the hinder part of a carriage" (—अपासम्)
XII. 25. 27.

अवाग्रह्ण *adj.* XIX. 16. 16.

अविकार *ms.* VIII. 13. 7.

अविकृत XXIV. 5. 14. 6. 19. 8. 10, 11.

अविक्लिञ्चाच्च *adj.* V. 10. 10.

अविद्याहम् *absol.* XIV. 15. 1.

अविच्छिन्नसोमपौथ *adj.* XVIII. 21. 3.

अविज्ञातप्रायश्चित्त *adj.* XIV. 17. 1.

अविद्वत् (ब्राह्मण) XIII. 7. 7. XVI. 23. 1, 3. XVII. 1. 12. 3. 9.

अविद्विषाण XIV. 20. 4.

अविबाधक *adj.* XXI. 1. 10.

अविभविन् *adj.* XXI. 3. 3.

अविवाक्य *adj.* "name of a certain festival day" XXI. 9. 1.
23. 4.

अविवेकम् *absol.* I. 7. 10.

अवेष्टि *f* see under दिशामवेष्टि, भूतानाम्.

अव्यतिषक्त II. 12. 8.

अव्यतिषङ्गम् *absol.* XV. 8. 10.

अव्यवायेन VII. 2. 12. XVI. 27. 13.

अव्युप्तवह *adj.* (अद्य) "whose hair is not scoured off on the
shoulder" XVIII. 10. 11.

अव्यूढ XVIII. 7. 12. XXI. 7. 10. 14. 4.

अमृत्य *adj.* IX. 4. 15.

अशनिहत V. 2. 4. XVI. 6. 2.

अशमौगर्भ *adj.* V. 1. 3.

अशान्तिहत् *adj.* XV. 21. 13.

अशुकर्मन् *n.* IX. 4. 17.

अशुचरित *n. plur.* "name of some offerings" XX. 6. 3. 7. 3.

अश्वतरीरथ *m.* XX. 2. 6. XXII. 2. 21.

अश्वद्वादशा *adj. f. plur.* "eleven cows and a horse as twelfth" XXII. 7. 12.

अश्वनामन् *n. plur.* "name of some formulas and offerings" XX. 5. 9. 11. 1.

अश्वमेध *m.* X. 26. 9. XX. 1. 1. 5. 15. 23. 13. 24. 13. 14. 25. 21. XXII. 18. 1.

अश्वरथ (1) *m.* XXII. 2. 34. 12. 4.

(2) *adj.* XXII. 2. 18.

अश्वरूप *n. plur.* "name of some formulas and offerings" XX. 6. 4. 11. 13.

अश्वशक्त *n.* XVI. 5. 5.

अश्वशफबुध्न *adj.* XII. 1. 13.

अश्वशफमात्र *adj.* VII. 5. 1.

अश्वसाद् *m.* XXII. 4. 5.

अश्वसुक्त *n.* VI. 19. 9.

अश्वस्तोमीय *adj.* (होम) XX. 12. 10. 21. 11.

अश्वजनि *or* अनौ *f.* XVIII. 4. 16. XX. 16. 12.

अपाठा *f.* "name of a particular brick" XVI. 1. २ 5. १, ७, 12.
24. 12.

अष्टकवत् *n. pr. adv.* XXIV. ७. २.

अष्टमी *f.* (रात्रि) "the eighth day in a half-month" XV.
20. २०. XXIII. 2. २.

अष्टरात्र *m.* XXII. 14. ९. 23. 7.

अष्टाचत्वारिंश *adj.* "connected with the Ashtāchatvāriṃśa
Stoma" XXI. 8. 11. XXIII. ७. ९, 1३.

अष्टाविंशद्रात्र *m.* XXIII. 6. 7.

अष्टादश *adj.* "connected with the Ashtādaśa Stoma" XXII.
4. 4.

अष्टादशरात्र *m.* XXIII. 2. 1५.

अष्टादशिन् *m. plur.* "name of the animals which are to be
sacrificed at the Asvamedha and which are enumerated in
groups of eighteen in Taitt. Samhitā 5. 6. 11-23": XX.
18. 1३. Comp Taitt. Br. 3. ७. 1 1, 2 and the introduc-
tion of Mādhavāchārya's comment on Taitt. S. 5. 6. 11.

अष्टाशु *adj.* IX. 18. 1०. 1७. 11.

अष्टाविंश *adj.* "connected with the Ashtāviṃśa Stoma"
XXIII. ७. ९, 1३.

अष्टाविंशतिरात्र *m.* XXIII. 4. ०.

अष्टा *f.* XXII. 26. ५.

अष्टादंश *n. pr.* XXIV. 8. ६.

अष्टादंशवत् *n. pr. adv.* XXIV. 8. ६.

असंस्तरमृत *adj.* XVI. 8. 12. Comp. ७. 1, 2.

अर्धस्निग्ध XXI. 1. 10.

अर्धचर m. XIX. 12. 25.

अर्धनिपातकर्मन् n. XXIV. 1. 42.

अर्धप्रक्षालवन्तु adj. XXIV. 10. 17.

अर्धचेत्य "without chewing" III. 19. 7.

अर्धार्धभीम adj. XX. 1. 1.

अर्धितवत् n. pr. adr. XXIV. 10. 1, 2.

अर्धिद् m. I. 3 1, 2, 3, 12.

अर्धिपद्य m. XX. 18. 7, 8.

अर्धुषि adj. 5. 1. 1. 415. 1. 15. 12. 1. 475. 1. 7.

अर्धोमयाजिम् m. I. 14. 1. XXIV. 2. 22, 24.

अर्धिकुम्भ m. XIV. 22. 1.

अर्धो adj. XI. 19. 1.

अर्धवाकार adj. XIV. 13. 2.

अर्धगण m. XIV. 21 11 XXIV. 4 1.

(1) अर्धोम m. "a sacrifice lasting several days" XI. 4. 1.
10. 1. XIV. 7 11 XXI. 1. 5, 16. 2. 9. XVII. 1. 1. 14. 1.
1, 16. XXIII. 2. 1.

(2) अर्धोम adj. "not vile" X. 1. 1.

अर्धोमघन्ति f. XXI. 13. 2, 2.

अर्धोमाद्यं adj. I. 15 11 XIV. 13. 2.

अर्धो अर्ध a. pler. "name of some particular bird" XII.

आ

आकूति *f. plur.* "name of some offerings" XVII. 23. 11.

आद्यत् *adj.* XXIII. 9. 16.

आद्यकरीष *n.* V. 1. 7. 9. 8.

आद्यत्कर *m.* VIII. 17. 9.

आगतोपस्थान *n.* VI. 27. 1. Comp. प्रवक्ष्यदुपस्थान.

आगत्य *patron.* XXIV. 10. 9, 10.

आगत्यगृहपतिक *adj.* XXIII. 11. 11.

आग्निक *adj. f.* ई XIV. 33. 9. XV. 1. 4. XVI. 7. 2. 8. 13. XX. 8. 11.

आग्निपावसानो *f.* "name of the verse Rigveda 9. 66. 10"; IV. 16. 2. VI. 10. 1.

आग्निष्टोमिक *adj.* XIV. 2. 1.

आग्नीध्र (1) *m.* "the priest who kindles the fire" (= the holder अग्नीध्र) I. 20. 2. 25. 11. II. 1. 2. 2. 5. 13. 1. 15. 1. 2. 4. 16. 2. III. 3. 2. 4. 2. 7. 2. 4. 8. 9. 8. 1. 2. 9. 9. 8. 9. IV. 11. 2. V. 13. 8. VII. 15. 2. 1. 19. 2. IX. 2. 9. 16. 1. 20. 7. X. 1. 9. XI. 1. 9. 3. 14. 19. 2. XII. 3. 10. 26. 9, etc.

(2) *m. n.* "the place or the altar of the Āgñidhra priest" II. 15. 5. III. 3. 2. VII. 26. 9. IX. 18. 14. XI. 9. 4. 19. 10. 14. 2. 15. 1. 17. 2. 21. 12. 12. XII. 1. 1. 3. 3. 3. 18. 1. 25. 12. XIII. 3. 2. 6. 2. 10. 2. 18. 1. XIV. 15. 1. 17. 2. 20. 5. 24. 3. 31. 5. 8. XVII. 14. 6. 9. XVIII. 3. 14. 6. 13. 12. 13. 14. 9. 18. 2. XXI. 7. 11. 8. 2, 7, etc.

(3) *n.* "the Soma Vessel of Agni" I. 19. 8.

आग्नीध्रचमस *m.* XII. 24. 3. XIII. 4. 15.

आग्नीध्रागार *n.* XV. 18. 14. XXI. 6. 1.

आग्नीध्रीय *m.* (अग्नि' or धिष्ण्य) XI 14. 2, 6. 17. 4, 6. 21. 4, 5.
XII. 18. ८. 20. १ XIII 3. ५ 5 ८. 6. 10. 7. 17. 14. ८. XIV.
१८. ९. ९. ३. 20. ९ 29. 1. 81 5. 83. 6. XVII. 21. 2. XVIII. 13. 22.

आग्न्याधेयिक *adj.* V. 29. 1.

आययण (1) *m.* (यह) "the first Soma libation" XII. 9. 2.
14. 1. 15. 3, 7 18. ३. 19. 5. XIII. 2. 1, 2. 10. 11, 12. 13. 1. १
14. 7. 17. 2. XIV 2. 6, 7 9 4. 27. ३, 4. XX. 13. 2. XXI. 14.
३, 6. 22. 8. XXII 14. 4 27. 5, 13.

(2) *n.* "oblation consisting of first-fruits" VI. 29,
2. 30. 12, 16.

आययणस्यालौ *f.* XII. 1. 14. II. 5 13 ८ 15. 4.

आयायण *n.* (= आययण (2) *n.*) IX. 14. 5, 6.

आचमयण *patron* XXIV 9. 12, 13.

आघार *m.* II. 12. 7, 8. 14. 1, 2. 19. ९. III. 5. 1. XII. 20. 20. 21. 3.
XXIV 2. 2. Comp. IV 9 4, 5.

आघारमसिध् *f.* I. 5 11 II. 9 ८ XI. 3 2.

आघारमभेद *m.* II 17 1. 19. ३.

आङ्गिरस or आङ्गीरस *m.* (1) *patron.* V. 11. 2. XXII. 3. 13.
XXIV 6 11, 17, 13, 17, 1९ 7 4, 5, ९, 7, ९, ९, 11. 8. 1, 3, 5, 7, ९.
(2) "name of a Dvarātra" XXII. 14. 13.

आचार्य *m.* VI 25 ८. X. 12. 14.

आचार्यप्रवर *m.* XXIV 10 17

आचार्यामुष्यायण *adj.* XXIV. 10. 17.

आच्छेदनी *adj. f.* (चक्षु) "name of the verse अपां मेधं यज्ञियं
(Taitt. Br. 3. 7. 4. 9)": I. 5. 5.

आजमीढ *patron.* XXIV. 8. 2, 3.

(1) आज्य *n.* registered only as name of some stotras or
formulas: XII. 28. 6, 8. XIV. 19. 1.

(2) आज्य *m. patron.* XXIV. 9. 4.

आज्यग्रह *m.* (1) "a ladle full of clarified butter" XII. 7. 9.

(2) *plur.* "name of some formulas" IV. 5. 7.

आज्यभाग *adj.* (subst. not registered) XIII. 23. 4.

आज्यमन्य *m.* XXII. 26. 1.

आज्यम्यासी *f.* I. 7. 5. 15. 7. II. 6. 1. 12. 8. III. 8. 1. 14. 7. IV.
7. 2. VII. 8. 4. 12. 14. VIII. 11. 2. XI. 2. 10. XV. 3. 12. 15. 1.

आज्यसुव *m.* XV. 16. 1.

आज्यहविस् *n.* XIX. 19. 6.

आज्याहुति *f.* XII. 3. 12. XIV. 25. 11. XVII. 20. 14.

आज्ञनाभ्यञ्जन *m.* "name of a Sattrā lasting 49 days" XXIII.
7. 7.

आतिथ्य (1) *m. patron.* XXIV. 8. 13.

(2) *n.* X. 30. 5. 31. 10.

(3) ०या *adj. f.* (दृष्टि) X. 4. 10, 11. 30. 1. XI. 1. 1. 2. 11.
16. 4. XVI. 17. 5. 21. 1. XXII. 9. 21.

आत्कील *patron* XXIV. 7. 4, 5. 9. 11.

आत्मनिष्कयण *adj.* VII. 28. 8.

आत्मसंस्कार *m.* XXI. 3. 9.

आत्मैष्टका *f.* XVII. 7. ६.

आचये *patron.* XIII. 6. 12. XX. 22. ६. XXIV. 8. 11, 12, 13.

आदार *m.* "name of a plant serving as a surrogate for Soma."
XIV. 24. 12.

आदित्यग्रह *m.* XI. 21. ६. XIII. 10. 12. XXII. 27. ३, 19.

आदित्यपाव *n.* XII. ३. ४. 20. 19. 21. ४, 12. XIII. 9. ६. 10. ६.

आदित्यस्त्रालो *f.* XII. 2. ४. 21. ४, 12. XIII. 9. ६. 10. 12.

आदित्यानामयन *n.* XXIII. 9. 1, 1६. 14. 1०.

आदित्यानां प्रथति *f.* "name of an Ekāha" XXII. 5. 15.

आदित्यैष्टका *f.* XVII. 5. ६, ८.

आदित्योपस्थान (1) *adj. m.* (मन्त्र) XII. 21. 11.

(2) *n.* X. 24. 1. 27. ४. XII. 21. 1०.

आदिप्रदिष्ट XXIV. 2. ३.

आधवन *adj.* (अंशु) "stirring up" XII. 8. ४. (comp. १).

आधवनौघ *m.* XII. ३. 12. 12. ६. 1३. २. 16. 11. 18. 17, 20. 19. ३.
29. २.

आधान *n.* V. 16. २. 24. १. 25. २. IX. 6. 1३. XXIV. 1. २३. Comp.
अन्यन्वा०, अन्वा०, यथार्था०.

आधाव *m. sing.* XXI. 6. 17, 1८.

आध्वरिज *adj.* XVI. 8. 1२. XVII. 23. ८.

आध्वर्यव (1) *adj.* XIV. 8. ३.

(2) *n.* "the Soma vessel of the Adhvaryu" XI. 10. ६. XV. 3. 11.

(3) *n.* "the directions given to the Adhvaryu for the performance of the rites" XIV. 10. 11. XXIV. 14. 19. Comp. काथा०.

आनीकवत *adj.* "dedicated to Agni anikarat" XXII. 8. 15.

आनुजावर *adj.* II. 19. ३, ४.

आनुप *patron.* XXIV. 5. 13, 15.

आनुयाजिक *adj.* IV. 11. ६.

आपराधिक *adj.* XI. 4. 1. 5. ६. XVI. 35. 11. XVII. 4. ६. XXII. 3. २.

आपूर्वमाणपत्र *m.* XV. 1. 1. 20. २. XVIII. 22. 10. XXI. 2. 11. XXIII. 12. 17.

आपोहिष्ठोया *adj. f.* (षष्ठ्) XV. 11. ६. XX. 18. 7.

आग्नि *f. plur* "name of some formulas and offerings" XVII. 23. 1२. XX. 11. 7.

आप्तवान् *patron.* XXIV. 5. 12, 15.

आप्यलेप *m.* I. 14. 17.

आग्नी *f.* XVI. 7. ६. XX. 17. २. 20. ६.

आभरदसु *n pr.* XXIV. 10. ६

आभरदमुवत् *n. pr. adv.* XXIV. 10. ६.

आभिचरणिक *adj.* XIX. 16. ६. Comp. षा० and षर् with अभि.

आभू *f. plur.* "name of some formulas and offerings" XX.
11. ०.

आमपक्क *adj.* XIX. 27. 2.

आमपेयं *adj.* VIII. 5, 40, 42.

आमस्य *adj.* XVIII. 11. 3.

आमहीय *patron.* (corrupt) XXIV. 7. 8.

आमावास्य *adj.* VI. 29. 5. XXIII. 12. 17.

आमिषा *f.* VIII. 1. 9. 2. 6, 9. 5. 32. XIII. 24. 10. XVII. 24. 1.
XVIII. 7. 15. 12. 11. 18. 3, 4. 22. 21. XIX. 15. 15. XX. 25. 1.
XXII. 3. 11. XXIV. 3, 30.

आमिषापयस्य *n.* "a particular Prātardoha" VIII. 5. 33.

आमिषावत् *adv.* VIII. 5. 30. XII. 4. 11.

आम्वरीय *patron.* XXIV. 7. 11. 12.

आयास्य *patron.* XXIV. 6. 10, 11.

आयुदां *adj.* (होम) VIII. 7. 17.

आयुष्टोम *m.* "name of an Ekâha" XXIII. 12. 21. Comp.

आयुम्.

आयुष्या *f. plur.* "name of some particular bricks" XVII.
5. 13.

आयुष् generally *n.*, but sometimes also *m.* (as for instance
XXI. 15. 10. XXIII. 9. 8, in which case आयुष् may be
considered as an abbreviation from आयुष्टोम) "name of

one of the three Trikadra-ka-days" XXI. 15. 10. 16. 2, 11. XXII. 1. 2, 8. 13. 22. 7. 23. 4, 10, 14. 24. 2. XXIII. 1. 16, 18. 2. 8, 9, 10, 11. 3. 11, etc. Comp. गो and ज्योतिम्.

आरण्याशन n. X. 4. 12.

आरम्भणीय adj. XXI. 15. 8. XXIII. 4. 2. 7. 13. 8. 10.

आराध adj. XI. 4. 9. XIV. 6. 7.

आहवणेयक adj. m. (अग्नि) " a particular construction of the fire-altar " XIX. 15. 10, 11.

आह्वयि n. pr. XXIV. 8. 10.

आरोहण (1) adj. m. (मन्त्र) XIX. 12. 20.

(2) n. " waggon " XXII. 3. 4.

आर्च्य adj. " made of bear's skin " XXII. 12. 7.

आर्चनानस patron. XXIV. 8. 11, 12, 13.

आर्तपात्र n. XII. 23. 12.

आर्तिगत IX. 1. 20.

आर्त्तिव्य n. X. 1. 2. XIV. 15. 1. 31. 6. XXI. 1. 19, 20. XXIV. 1. 21.

आर्भञ्ज adj. m. (पदमान) XIII. 11. 1. XIV. 26. 9. XVII. 23. 2. XXII. 7. 21.

आर्य m. IX. 15. 17. XV. 2. 4. XXI. 18. 4. 19. 6.

आर्यकृत VI. 3. 7.

आर्षेय (1) adj. m. V. 5. 6. 22. 4. IX. 7. 1, 10. X. 1. 1. XIII. 6. 13. 7. 10. XX. 2. 5.

(2) n. II. 16. 12. VIII. 14. 31. XI. 3. 9. XXIV. 5.

Comp. एका०, आ०, द्वा० ४ अर्षि and अर्षि

- आर्षेयवरण *n.* XXI. 3. 4.
 आर्ष्टिषेण *patron.* XXIV. 5. 15, 16.
 आलव *m.* "atubble" I. 4. 8. Comp. comment. on VII. 18. 14.
 आवासार *patron.* XXIV. 9. 14, 15.
 आवसय *m.* V. 19. 8. 20. 3.
 आवसय्य *adj. m.* (अग्नि) IV. 2. 1. V. 4. 8. 9. 2. 17. 1. 18. 2. VI. 8. 4.
 आवापिक *adj.* XIX. 16. 4.
 आविद् *f. plur.* "name of some formulas" XVIII. 14. 10.
 आविःष्ठ *adj.* VI. 29. 21. VIII. 2. 10.
 आविःसुये *VI.* I. 2.
 आहत् *f.* VII. 8. 6. VIII. 14. 14. IX. 14. 12. XII. 4. 12.
 आहत्तिमुख *n.* "solstice" VII. 28. 7.
 आत्रयन *n.* IX. 20. 8.
 आत्रय्य *m.* XV. 5. 11
 आग्निर् *f.* XI. 4. 10. 21. 8. XIII. 10. 8, 10. XXII. 17. 1.
 आश्रव *m.* II. 17. 4. III. 5. 1.
 आश्रवण *n.* II. 16. 2. Comp. अ् with आ.
 आश्रत्य *adj.* XXIII. 12. 14.
 आश्रमेधिक *adj.* XX. 15. 4, 5. 25. 10. XXII. 16. 7.
 आश्रवाल *adj.* VII. 7. 7. X. 30. 8.

आश्विनपात्र *n.* XIX. 4. ९.

आश्विनी *f. plur.* "name of some particular bricks" XVII.
1. 2, ३.

आषाढी *adj. f.* (पौर्णमासी) VIII. 5. 1.

आष्टक *patron.* XXIV. 9. 7, ८.

आष्टादंष्ट *patron.* XXIV. 8. ९.

आमन्दी *f.* X. 29. 7. 31. 1. XIII. 19. ९. XVI. 15. ८. 10. 1, XVII.
19. ९. XVIII. 6. ३. 15. ६. 18. ९. XIX. 9. 10. XXI. 17. 12.
XXII. 28. 2. *Comp.* राजा° and सभाडा°.

आसपुट *m.* XVIII. 5. 1८.

आसित *patron.* XXIV. 10. 1, 2.

आशेचनवत् *adj.* XV. 14. 1३. *Comp.* अषरिष्टादा° and पञ्चादा°.

आस्ताव *m.* XIII. 17. ९. *Comp.* बहिष्यन्माना°.

आस्तद्वय X. 10 ६.

आहननप्रकार *adj.* XII. 2. 1६.

आहवनीयागार *n.* IV. 3. 17. V. 4. ६.

आहवनीयायतन *n.* V. 4. ३. VIII. 1. 7.

आहार्यपुरीषा *adj. f.* (वेदि) II. 3. ६.

आहाव *m.* "pail, trough" XVI. 18. 2.

आहिताग्नि *adj.* V. 25. 1६. VI. 19. ८. 29. २. IX. 1. 17. 3. 18. 4. 1६.
11. 22. 14. ६. XIV. 15. ६. *Comp.* अना° and अन्वा°.

आहिताग्निवत् *n.* V. 25. २.

आडति *f.* II. 14. 7. 18. 8. 19. 8, 10, 11. 21. 6. V. 21. 5. 25. 13.
 27. 1. 28. 10. VI. 2. 6. 10. 11. 11. 1. 16. 3. 23. 7, 8. VII. 5. 7.
 28. 4. IX. 1. 11. 2. 7, 8. 9. 14. 10. 14, 15. 11. 11, 18, 20, 24, 26.
 12. 1, 2, 3, 4, 7, 8, 10. 13. 15. 14. 2. 15. 23. 16. 1, 7, 10. 17.
 2, 6. 18. 15, 16. 19. 17. 20. 10. X. 14. 3. XI. 3. 6. XII. 5. 10.
 29. 13. XIII. 8. 13, etc. Comp. अर्का°, आन्या°, दीक्षा°,
 पन्था°, पुरोडाशा°, पूर्णा°, प्रत्या°, प्राणा°, महा°, यूप°,
 वर्षा°, सोमा°, इविरा°.

इ

इक्षुकाण्ड *n.* } VIII. 4. 1 14 14.
 इक्षुशलाका *f.* }

इज्या *f.* IX. 1. 3. Comp. सोमेज्या.

इङ् *f. plur.* II. 17. 2.

इडा *f.* III. 1. 1, 6. 2. 1, 2, 3, 5, 11. 9. 7. 14. 4. IV. 10. 3, 4, 8.
 13. 4. VII. 23. 1, 2. 24. 7, 10, 11. 26. 1. 27. 11. VIII. 7. 8.
 11. 7. 15. 23. X. 31. 15. XII. 20, 17, 18. 25. 6, 8. 28. 6. XIII.
 4. 9. 11. 3, 5. 24. 10. XVIII. 6. 14. 19. 17. XIX. 13. 22.
 21. 5. XXI. 24. 7, 8. Comp. अवान्तरेडा and सिष्टकदिड.

इडापाच *n.* I. 15. 7. III. 1. 6.

इडावत् *n. pr. adv.* XXIV. 10. 12.

इदंशब्द *m.* "the word idam" XXIV. 3. 23.

इदंमधु *m.* = name of a song" XXI. 10. 13.

इदावत्सरीण *adj.* (स्त्रलि) VIII. 12. 6.

इध्वा *m.* I. 5. 6. 6. 1, 3. II. 3. 17. 8. 1. 12. 6, 7. 14. 1. III. 9. 12.
 V. 13. 3. VI. 2. 2, 3. 9. 1. VII. 6. 4. 7. VIII. 1. 13. 13. 13.

14. 10. IX. 12. 4, 5. X. 30. 2. XI. 2. 11. 3, 1, 2. 16. 6. 17. 2.
18. 11. XII. 8. 5, etc. Comp. यसेष्ठीय.

इधममयन n. I. 6. 3.

इधवाहवत् n. pr. adv. XXIV. 10. 10.

इधसंनहन n. II. 13. 1. 15. 1, 2. III. 4. 8. XXIV. 12. 9.

इधवाहिम् n. sing. or du. 1. 14. 17. II. 9. 11, 17. III. 19. 3.
VII. 7. 6. VIII. 5. 27. 9. 10. 10. 4. 13. 10. XI. 17. 1. 18. 11.
21. 10.

इन्द्रकुचि m. du. "name of two Soma festival days" XXIII.
18. 7, 8.

इन्द्रतनू f. plur. "name of some particular bricks" XVII. 6. 2.

इन्द्रतुरीय n. XVIII. 9. 8.

इन्द्रनामनू n. plur. "name of some particular bricks" XVII.
6. 1.

इन्द्रममदवत् n. pr. adv. XXIV. 10. 5.

इन्द्रयाजिन् adj. 1. 2. 7. Comp. महेन्द्रयाजिन्.

इन्द्रस्तुत् m. "name of an Ekāha" XX. 25. 7. XXI. 10. 3.
18. 2. 27. 13.

इन्द्रस्तोम adj. XXII. 10. 3. 13. 8. 27. 13. XXIII. 9. 8.

इन्द्रामियोः कुलाय m. du. "name of two Ekāhas" XXII.
13. 7.

इन्द्रामियोः सप्त n. XXIII. 12. 4. (13. 7).

इन्द्रामियोः स्तोम m. "name of an Ekāha" XXII. 13. 10.

इन्धन n. XVI. 12. 10. Comp. घर्मे.

इरिष n. XVI. 15. & XVIII. 8-17. 9. 17.

इषु m. "name of one of the *Trivrit Agnishṭomas*" XXII.
7. 17.

इषुहत XVI. 6. 2.

इष्टका f. XVI. 5. 4 13. 2, 5, 6, 10. 14 5, 10. 15 & 21. 2, 7, 12.
24. 2. 83. & XVII. 3. 3, 10. 4. 12. 11. 2. 12. 2. 21. 1, 5. 23. 11.
XIX. 12. 21. XXIV. 3. 10. Comp. आत्मे०, आदित्ये०, अयौ०,
कुम्भे०, घर्मे०, घृते०, दूर्वे०, मघचे०, भृते०, मण्डले०, लोके०,
हिरण्ये०, and the many special names for particular bricks.

इष्टप्रयमयज्ञ adj. XXI. 2. 1.

इष्टाहोषीय n. "name of a *Sīman*" XV. 14 2

इष्टि f. III. 16. 5. 20. 11. V. 20. 10. 21. 11. 22. 5, 7, 9. 23. 4
. 24. 6. 27. 2. 29. 9, 10. VI. 30. 11, 12, 21. 31. 1, 6, 7. VII. 1. 5.
VIII. 1. 3, 4. 3. 12. 7. 11. 9. 4, 7. 11. 22. 12. 7. 19. 4, 7. 21. 1.
IX. 1. 10, 21. 4. 4 7. 6 11. 21. 14. 12. 15. 15. X. 2. 8. XI.
16. 3, etc. Comp. अतुगतेष्टि, अवभृथे०, प्राग्निचे०, मृगारे०, वे०.

इष्टिपरिवेषण n. XVIII. 10. 12.

इष्टिविध adj. VII. 28. 1.

उ

उक्थयाम् m. XII. 27. 10. 28. 14 29 n XIII 16. 7.

उक्थ्य (1) adj. m. (यह) "name of a *Soma* libation" XII.
15. 11. 18. 20. 28. 11. 29. 4, 5. XIII. 2. 2. 8. 10. 15. XIV.
1. 6. XX. 13. 1, 2. XXII. 27 6, 12.

(2) m. (ऋतु) "one of the principal forms of *Soma*
sacrifice, one of the festival days forming the *Jyotiṣṭoma*"
VI. 1. 10. XI. 10. 12. 13. 2. XII. 6. 2. 18. 13, 14. 19. 2. XIII.

10. 13. XIV. 1. 1, 2, c. 2. 6, e. 10. 4. 18. 12, 13. 19. 8. XV.
12. 11. XVIII. 11. 7. 12. 1. XX. 25. 7, 8, 9. XXI. 6. 13, 18.
7, 8, 12. 8. 11. 15. 8, 10, 14, 20. 23. 7. XXII. 1. 4, e. 2. 5. 5. 4.
7. 20. 8, 9, 13. 10. 3, e. 11. 17. 12. 17. 13. e. 14. 21. 15. 5, etc.

(3) n. (= उक्त्य n., = ग्रन्थ comment.) XIII. 16. 2.

Comp. संचितो*.

उक्त्यधमस m. XIV. 2. 2.

उक्त्यद्वितीय adj. XII. 28. 11.

उक्त्यपर्याय m. XVIII. 6. 7.

उक्त्यपाद n. XII. 1. 14. 28. 11.

उक्त्यस्यालो f. XII. 1. 14.

उखा f. XIV. 8. e. 23. 4. 33. 9, 10. XVI. 1. 1. 4. e. 5. 4, e, 8, 9.
C. 1. D. 4. 10. e. 12. 11, 12. 15. e, 7. 26. e, 13. 27. 7. XX.
8. 3. Comp. पण्ड्या.

उखार्कर्मन् n. XIV. 8. 5.

उखामंवर्यन adj. XV. 2. 7.

उख्य adj. XIV. 34. 1. XVI. 9. 1, 10, 14. 10. 1, 12, 17. 11. 1, 11.
12. 2, 4, 11, 13. 15. 5. XX. 8. 12.

उख्यवत् n. pr. adv. XXIV. 6. 13.

उखैर्वाद m. XXIV. 14. 4.

उखैस्तराम् adv. XXIV. 14. 5.

उखिष्टखर m. XV. 6. 22. 11. 16. 13. 2, 8. 14. e. 16. 10.

उच्चिति f. plur. "name of the formulas beginning with
अग्निरेकाक्षरेण वाचमुदजयत् (Taitt. S. I. 7. 11. 1.)" XVIII.
4. 19.

उत्कर m. I. 19. ३, 4. 20. 7. 21. 2. II. 1. 7. 2. ६. 3. 4, 14. 4. 10.
 5. 1. 7. 11. 15. 4. IV. 5. ३. VII. 15. 10. VIII. 2. 11. 5. 13, 14.
 IX. 11. 19. XI. 3. 14. ६. ५. 9. 4. 13. 10. 14. 10. XII. 19. ६.
 XIII. 19. ६. XIV. 8. 7. XVII. 12. ६. 22. 5. XVIII. 16. 10.
 XIX. 26. 2, 14. 27. 1, 7. XXIV. 11. २.

उत्क्रोद m. XXI. 19. 2.

उत्तम adj., f. उत्तमो XXII. 20. 14.

उत्तमज adj. XX. 23. 1.

उत्तरतउपहार adj. XXIV. 3. 10.

उत्तरदश adj. X. 24. 7.

उत्तरनाभि f. VII. 5. 1, 4. XV. 14. ६, 7. XIX. 15. ३.

उत्तरनारायण m. "the second part of the hymn Rigveda 10.
 90" XX. 24. ८.

उत्तरवेदि f. VII. 3. 10, 1२. ५. 2, ३, ६. 5. 1, ३, 4, ६. 6. 1, 2. VIII.
 5. 21, 25. 8. 22. X. 20. 13. XI. 5. ६. 15. ६. 19. २. BI ३, 4.
 XII. 3. २, 4. 22. 6, 7, ८. XIII. 17. 4, ६. 19. 4. XIV. 8. ६, 7.
 9. ३. 10. ६. 23. 11, etc उत्तरा वेदि see under वेदि Comp.

अनुत्तरवेदिक, औत्तरवेदिक.

उत्तराधर adj. XVIII. 11. 19.

उत्तरार्ध adj. I. 5. 10.

उत्थान n. "breaking off a sacrifice" XXIII 13. 4. Comp.

स्था with उद्

उत्सर्ग m. "name of some formula" XVI. 27. 13, 19, 20.

उत्सर्गप्राप्त XXI 25. ६.

उत्सर्गम् absol. X 24. 9.

उत्सर्गिणामयन *n.* XXI. 21. 1. 25. 13.

उत्सृष्टाग्नि *adj.* V. 27. 4.

उत्सृक्त *n.* in the sense of उत्सृक्तकर्मण, •क्रिया, •दान XXIII. 1. 15.

उत्सृक्त्य *adj.* XV. 2. ९.

उत्सृक्तमण्डल *m.* III. 8. 1.

उत्सृक्तम *m.* 1. 8. 2. VIII. 13. 17. 14. 10. 16. 4. X. 20. 14. XV.
14. 4. 20. 2. XVII. 12. 4. XXI. 18. 7. 19. 12. 20. 6.

उत्सृक्तम *adj.* IX. 2. 2.

उत्सृक्तवर्ग *adj.* XXIV. 2. 13.

उत्सृक्तवर्ग *n.* XV. 20. 2.

उत्सृक्त्य *adj.* X. 24. 4. 29. ९.

उत्सृक्त *adj.* X. 24. 7.

उत्सृक्त *n.* XII. 18. 2. XIII. 2. 2.

उत्सृक्त VI. 6. 3.

उत्सृक्त *n.* I. 8. 12. V. 5. 4. XIV. 20. 8. XVI. 19. 10. XIX.
11. 11.

उत्सृक्त *m.* XXII. 26. 1.

उत्सृक्त्य *adj.* X. 21. 8, 15, 12. XXI. 13. 1, 7. 14. 2, 5, 6, 13.
21. 1. 23. 4, 7. XXIII. 2. 3. 9. ९, 1९.—उत्सृक्त्य *f.* (इष्टि)
XIII. 23. 1. XX. 8. 1९. XXII. 10. 1.

उत्सृक्त *n. pr. adv.* XXIV. 9. 2.

उत्सृक्त्य *adj.* XIV. 22. 13.—उत्सृक्त्य *f.* (इष्टि) XIII.
22. 4. 25. 3, 7. XX. 8. 1९. XXI. 2. 1९. 13. 5. XXII. 10. 1.

ଉଦୟିତ୍ *n.* XIX. 5. ୫.

ଉଦିତାନୁଦିତ XV. 18. 1୩.

ଉଦୀଚୀନଦଶ *adj.* XII. 12. 1୨. 16. 11. 29. 9.

ଉଦୀଚୀନପାଦ *adj.* VII. 16. ୫.

ଉଦୀଚୀନବଂଶ *adj.* V. 4. 1.

ଉଦୀଚୀନାବନତ X. 20. 1.

ଉଦୂହ *m.* XX. 3. 16.

ଉଜ୍ଜାତେ *m.* X. 1. ୭, 14. 2. 11 3. 1. XI 9 1୨ 10. 1. XII. 12. 12.
17. 1. 23 1୨. XIII. 2. ୧ 6. ୫ 14. 1, 2, 11 15. ୫. XIV. 1. 7.
21. 1୨. 25. 1. 33 2, etc. "

ଉଜ୍ଜୀଘ *m.* V. 16. ୧ XX. 13 ୪, 7. XXI. 10. 4.

ଉଦ୍ଘଟ୍ଟ *n.* "the coming in sight of the moon" VIII. 21. ୩.
XVIII. 22 1୫

ଉଘାବ *m. plur.* "name of some offerings" XX. 6. 2. 11. 2.

ଉଘ୍ନି *m.* see under ଅପରିମିତୋଘ୍ନି, ଘ୍ନୁଂ, ପଘ୍ନୋଂ.

ଉଘ୍ନିନ୍ଦୁ *m.* "name of an Ekāha" XXII. 11. 19, 20. XXIII.
୭. 7.

ଉଘ୍ନିଞ୍ଚି *adj.* XXII 15 1୦

ଉଘ୍ନତହୋମ *m.* VII. 6. ୫. VIII. 1. 6. 5 23.

ଉଘ୍ନେତ୍ *m.* X. 1. ୧. XII. 5 2. 12. 2, ୧. XIII. 5. 12. 8. ୫, 9. 14. 11.
17. 1, 4. 22. ୧, ୧. XIV. 1. 7, 10 XVIII. 21. 7. XXI. 2. 19.
XXII. 16. 11, 12. XXIII. 10. 12.

ଉପକାଞ୍ଚ *m.* XV. 18. 1୨.

उपगात्रि m. XII. 17. 10. XXI. 17. 17. Comp. औपगात्र.

उपगौथ m. XX. 13. 7.

उपच्छद m. "name of an Ekāha" XXII. 11. 1.

उपज्वलम adj. XIV. 21. 5.

उपतपत् n. XX. 7. २.

उपतत्त्व m. XX. 10. 1, 5.

उपदौकसंतत XV. 16. २.

उपधान (1) adj. m. (मन्त्र) XVI. 27. 10.

(2) n. "pillow, cushion" XVII. 26. २.

उपध्वस्त "spotted" XX. 14. 7. XXII. 15. 6

उपनिषादम् absol. XII. 25. 1.

उपमन्त्र m. XXIV. 4. 12.

उपविलम् adv. I. 16. 1 XV. 3. 2.

उपभृत् f. I. 15 7, 10. II. 4. 3, 6. 7. 2, 3, 4, 6, 7, ९. 10. 2. 13. 2, 2.
17. 1, ९. 18. 3. III. 5. 1, 4, 6, 7. 6. 1, 2, 4. 7. 14 8. 1, 7. 14. 7.
IV. 7. 2. VII. 8. 3, 7. 9. 1, 20. 4, ९. 23. 11, 12. 24. २. 26. 12.
VIII. 20. 15. 2. X. 21. 7, 8. XI. 2. 16. 3. ९, 10. XII. 20. 14.
Comp. औपभृत्.

उपमज्जन n. "the place where the river Sarasvati is lost in the sand" (= विनश्यन् elsewhere) XXIII. 12. २.

उपमध्यमा f. "ring-finger" III. 1 2.

उपमृल्लून VIII. 13. 12.

उपयञ् f. VII. 24 २, 7. XIV. 7. 11. Comp. औपयञ्.

उपयम m. "support" XV. 9. 10.

उपयमन (1) *adj.*, *f.* नौ "serving as support" V. 13. 3.
• VII. 6. 6. 7. 1.

(2) n. "support" XV. 9. 10. 10. c. 11. 2, 6, 9, 10,
15, 16. 15. 1.

उपयमनी *f.* "a sacrificial ladle" XV. 5. 10.

उपययु m. VII. 26. 8.

उपयाम m. "an earthen Soma vessel" XII. 10. 7. XVIII.
1. 17. 2. 6. XXIV. 3. 15.

उपर (1) m. "the lower stone on which the Soma plants are
laid when being pressed" XII. 2. 15. 7. 10. 8. 6. 9. 3, 8. 12. 3, 11.

(2) n. "the lower part of the sacrificial post" VII. 3. 1.
9. 8. 10. 3, 12. XIV. 6. 11. XIX. 16. 15. Comp. एकादशोपर.

उपरव m. X. 20. 13. XI. 10. 19. 11. 1, 7, 8. 12. 3, 6. 13. 4, 7, 8.
15. 5. XIV. 28. 11. 30. 8. XXIII. 12. 16.

उपरधेनित XIV. 6. 10

उपरिष्टाद्विकद्रुक *adj.* XXII. 22. 6.

उपरिष्टात्पृष्ठ *adj.* XXIII. 9. 13.

उपरिष्टादतिराच *adj.* XXII. 14. 1.

उपरिष्टादलंकार *adj.* VI. 3. 2.

उपरिष्टादाशेषनवत् *adj.* XII. 1. 4. 2. 14. XV. 2. 14.

उपरिष्टादुपयाम *adj.* XII. 15. 3

उपरिष्टाद्विर्माध *adj.* XVI. 22. 3.

उपनिष्ठास्तम्भ *adj.* XVI. 24, 12. XIX. 18. 2. XXIV. 13.
Comp. पुरस्तात्.

उपपत्ता *f.* I. 20. 2, 3. 21. 2, 6.

उपवसथ *m.* I. 13. 12. VI. 2. 12. XX. 8. 12. XXI. 4. 12. Comp.
औपवसथ.

उपवह *m.* XXII. 13. 2.

उपवाका *f.* "Indra-grain" XIX. 6. 7. 7. 1.

उपवास *m.* I. 14. 17.

उपविह्वल *m.* } XVII. 26. 17.
उपवीक्षा *m.* }

उपवीतिन् *adj.* I. 7. 7. 8. 2. Comp. दक्षिणतः, यशोः.

उपवेध *m.* I. 6. 7. 11. 5. 12. 1. 15. 9. 22. 2. III. 13. 6. 14. 1. VI.
1. 2. 5. 6. XII. 25. 12.

उपव्युपम् *adj.* V. 8. 6. XV. 18. 12. XXII. 25. 20. Comp.
यशतोः.

उपयथ *m.* "name of the twelfth sacrificial post" XIV. 5. 2.
8. 12. 7. 1. XXI. 14. 12.

उपघ्रीवरी *f. plur.* "name of some particular bricks" XVII.
5. 10.

उपसत्प्रयोग *m.* XXII. 9. 21.

उपसद् *f.* X 4. 10, 11, 15. 15. 1. 16. 15. XI. 2. 6, 11, 12. 3. 12.
4. 1. 7, 11. 5. 7. 15. 7. XIV. 23. 6. XV. 12. 4. XVI. 35. 6, 7.
XVII. 26. 3, 4. XVIII. 1. 6, 7, 8. 20. 18, 19, 20. XXI. 1. 12.
4. 7, 9, 10. XXII. 3. 2. 9. 12. 18. 17. XXIII. 10. 8. 11. 2, 3.
12. 7. Comp. औपसद्, व्युपसत्क, दादशोपसत्क, व्युपसत्क.

उपसृष्टोदक *adj.* III. 2. ६.

उपसृष्टभन *adj. m.* (मन्त्र) XIV. 31. 7.

उपसृष्टान (1) *adj. m.* (मन्त्र) XI. 14. ६. XIX. 12. 21.

(2) *n.* in the sense of अम्युपसृष्टान. VI. 26. ६.

उपसृष्टोदक *adj.* III. 9. 7.

उपसृष्ट *m.* XII. 24. 1६. 26. ३, 7. XIII. 17. ५. XXII. 10. 11.

Comp. उपसृष्टपहव.

उपसृष्ट *m.* " name of an Ekāha " XXII. 9. ६.

उपसृष्टोम *m.* II. 21. 2. IX. 8. 7. XIX. 9. ३. 16. 1३. 18. 12. 23. ९.
24. 1. 25. ६, 1६. 26. 17. 27. 14.

उपसृष्ट registered only as *m.* (ग्रह) " name of a Soma libation " XII. 11. 7. 1३. ६, 11, 12. 18. २०. 19. २. 20. २०. XXII. 4. 1३.

उपसृष्टपात्र *n.* XII. 1. 7. 10. ५. XIII. 10. ६. 14. 7. XXI. 10. २.

उपसृष्टपावन *adj.* (ग्रह) " purifying the Upasṛṣṭa Graha " XII. 11. 11. 12. 1. XIII. 10. ६.

उपसृष्टयाज *m.* II. 19. 12. IV. 9. 1३. XXIV. 2. २०.

उपसृष्टयाजवत् *adv.* XI. ३. 1०.

उपसृष्टसवन *adj.* (यावत्) XII. 1. ९. 9. २, ६. 12. ३. 19. ९. 18. २०.
19. १. XIII. 9. 7.

उपसृष्टपहव *m.* IV. 10. 4.

उपाकरण (1) *adj. m.* (मन्त्र) XII. 17. ६ (see ६ and ७). Comp.
स्तोत्रोपाकरण.

- (2) n. "name of certain formulas" VII. 16. 4.
18. 12. Not registered in other senses.

उपाधायपूर्वेय *adj.* XIX. 20. 1.

उपार्ध *adj.* "about half" XV. 2. 7. XVI. 1. 2.

उपोदयन् *adv.* VI. 4. 9. X. 17. 2. XX. 12. 10.

उपोलव *adj.* V. 27. 11.

उभयतएत *adj.* XXI. 23. 12.

उभयतःद्वय *adj.* XVI. 1. 7.

उभयतोऽतिराज *adj.* XXIII. 1. 2.

उभयतोस्तुव *adj.* XII. 1. 13.

उभयतोमोद *adj.* XIII. 13. & 15. 14. XIV. 3. 4.

उभयतोस्तदम् *adj.* XXIV. 13. a.

उभयतोऽलंकार *adj.* VI. 3. 2.

उभयसामन् *adj.* "whereat both the Rathamtara and the
'Brihat Saman are employed" X. 2. a. 11. 2. XXII. 2. 5, a.
10. c. 12. 3, 17.

उद्वयवत् *n. pr. adv.* XXIV. 7. a.

उत्तराजी *f.* I. 15. 4.

उत्तक *n. pr.* XXIV. 9. 1.

उत्तुल *n.* 1. 7. 6, 10. 19. c. 7. VI. 29. 15. XII. 4. 15. XVI.
13. 10. 26. 1, 12.

उत्तुलवुध *adj.* XXIII. 12. 15.

उत्तव्य *adj.* XVIII. 13. 1a.

उगिजवत् *n. pr. adv.* XXIV. ७. १५.

उष्णिहा *f. plur.* "name of some particular bricks" XVII.
4. १०.

उष्णीष *n.* IX. १८. १६. X. ९. ९. २४. १४. XVII. २६. १४. XVIII.
१४. १, ३, ४. XXII. ५. ५. *Comp.* रुष्णी०, लोहितो०, सोमो०.

ज

जर्जायन *n. pr.* XXIV. ७. १.

जर्णस्तिका *f.* VIII. १. ७. X. २६. ११, १४.

जर्ध्वंशु *adj.* II. १६. ६. III. ८. ६. V. १८. ६. VIII. ३. ९.

जर्ध्वपात्र *n.* XII. २९. ६.

जर्ध्ववाच *adj.* X. १. १.

जर्ध्ववाय *n.* X. ९. १२.

जर्ध्वयकल *adj.* VII. १. १७.

जर्ध्वसातु *adj.* XII. १. ४. २. १५.

जर्ध्वसोम *adj.* XXII. ५. १४. XXIII. ९. १४.

जर्ववत् *n. pr. adv.* XXIV. ५. १२, १३.

जर्वस्त्रिमात्र *adj.* XVI. १३. ६.

जवध्यगोह *m.* VII. १६. १.

जवपुट *m.* XVIII. ५. १६.

जह *m.* "modification" XXIV. १. ३५. ३. ४९, ५०.

च

चक्रम् *adv.* IX. 16. 4.

चर *n. pr.* XXIV. 7. 6.

चस्वेद *m.* XXIV. 1. 4, 5, 8, 10.

चञ्जीय *n.* VIII. 7. 15. XII. 12. 11. XIII. 10. 6, 6. 20. 6, 10.
XIV. 24. 7. XIX. 4. 7.

चञ्जुलेख *adj.* XVI. 13. 6. 34. 7.

चत्, चार्तिव्यमाण XXI. 17. 18, चत्तीयेते XXI. 19. 1.

चतया *f. plur.* = "name of some particular bricks" XVI. 24.
9, 10, XVII. 1. 3, 4, 7. 2. 1, 12. 4. 3, 7. 5, 15.

चतुष्टय *m.* XII. 24. 2. 26. 6. XIII. 1. 4. XIV. 23. 4.

चतुर्दीपा *f.* XX. 8. 12. 11. 6.

चतुष्टय *m.* XX. 23. 10.

चतुष्टय *n.* XII. 1. 12. 18. 20. 27. 13. 28. 9. XIII. 2. 4.

चतुष्टय *m.* "name of an Ekāha" XXII. 9. 11.

चतुष्टय *n.* XI. 19. 6.

चतुष्टय *adv.* XIV. 14. 12.

चतुष्टय *m.* XXI. 7. 12.

चतुष्टय *m.* VIII. 4. 12, 13.

चतुष्टय *f.* XXI. 2. 2.

चतुष्टय *f.* VII. 23. 7.

चतुष्टय *n.* "name of a Eiman" XVI. 12. 10.

चतुर्नां षडह *m.* XXII. 22. 4.

चतुर्नामेकादशरात्र *m.* XXIII. 1. 5.

चतेमूल *adj.* I. 5. 12.

चतेरस्य *adj.* II. 13. 1.

चत्विज् *m.* I. 13. 2. III. 7. 15. V. 5. 9. VII. 14. 4. 18. 4. VIII. 5. 15. 11. 8. 15. 1. 16. 15. X. 1. 1, 3. 3. 11. XI. 1. 2. 9. 8. 19. 5. 21. 13. XII. 16. 17. 20. 8. 23. 12. XIII. 6. 15, 16, etc.
Comp. मद्यत्विज्.

चत्वे, corrupt form for चत्थ्ये, चत्त्रिये, III. 17. 8. VIII. 4. 8.

चत्वीषपक्ष *adj.* V. 25. 8.

चवभ *m.* registered only in the two following senses:

(1) "name of an Ekāha" XXII. 12. 11.

(2) "name of a particular brick" XVI. 33. 7. XVII. 9. 8.

चवभचर्मन् *n.* XXII. 25. 5.

चधि *m.* XXIV. 5. 3, 4, 5. Comp. एकर्षित

चधीषामाग्नेय *n.* XVII. 26. 8, 9.

चधीष्टका *f.* XVI. 31. 1.

चद्विषेणवत् *n. pr. adv.* XXIV. 5. 15, 16.

इ

एकचित्तीक *adj.* XVI. 15. 3, 4. XVII. 24. 6, 8.

एकधिंशद्राच *m.* XXIII. 5. 1.

एकचिक *m.* "name of an Ekāha" XXII. 4. 23.

एकचिकस्तोत्र *adj.* XXI. 25. 5.

एकदेवत *adj.* XXIV. 3. 41. 12. 5.

एकधन (1) *m.* (घट) "a jug with which the Ekadhana-water is taken up" XII. 2. 13.

• (2) *f.* •ना *phr.* (आपः) XII. 5. 11. 7. 2. 16. 11. XIII.
• 3. 6. 10. 14. 17. 9.

एकधनिन् *adj.* XII. 5. 2.

एकनारायण *adj.* XII. 25. 26.

एकपात्र *adj.* XII. 24. 17.

एकप्रकरण *n.* XXIV. 2. 26.

एकभार्य *adj.* XVI. 4. 3.

एकसमन् *adj.* XXIV. 1. 33.

एकयुक्त XXII. 2. 20.

एकयूप *m.* XVII. 22. 6, 8. XIX. 1. 11, 20. 16. 21. XXII. 1. 14.

एकर्वि *adr.* XXII. 13. 10.

एकर्वित् *n.* XXIV. 11. 14.

एकर्विंश (1) *adj. m.* "the Ekavimsa Stoma" XXII. 11. 13.

(2) *adj.* "connected with the Ekavimsa Stoma" XX.
13. 1. XXI. 7. 1. 13. 21. 15. 16. 23. 4. XXII. 6. 18. 11. 4.
12. 16. 13. 23. 20. 8. 21. 14. 23. 19. 24. 7. XXIII. 4. 2. 7. 3.
8. 3. 10. 3, 9. 11. 9, 11, 13. 14. 14.

एकविंशतिर्ध्वदिम् *adj.* XXI. 4. 17.

एकविंशतिदक्षिण *adj.* (क्रतु) X. 26. 4

एकविंशतिनिर्बाध *adj.* XVI. 10. 9.

एकविंशतिरात्र *m.* XXIII. 3. 1.

एकविंशतिनी *adj. f.* (दीक्षा) XX. 11. 5.

एकग्रन्थविध *adj.* XX. 25. 3.

एकग्रन्थ *adj.* VII. 8. 3. 17. 6. 19. 1. 21. 3.

एकपट्टिरात्र *m.* XXIII. 8. 8.

एकधर *adj.* XV. 5. 7.

एकस्य *m.* IX. 12. 4. XV. 19. 2.

एकस्तन *adj.* XI. 15. 6. XVI. 35. 10. XVII. 26. 7. XXI. 4. 14.
XXIII. 11. 6.

एकस्तोत्र *adj.* XIV. 18. 13. 19. 8.

एकस्पा *adj. f.* (लेखा) I. 7. 12. 8. 1, 10. 9. 14. VII. 4. 5. 5. 4.
VIII. 5. 20.

एकस्मान्नपञ्चाशद्द्राच *m.* XXIII. 7. 1.

एकादशरात्र *m.* XXII. 14. 1, 12. 24. 3. Comp. चतुर्मासे°.

एकादशनिनी *f.* XXI. 23. 2. XXII. 2. 11. 10. 16. Comp. पन्ध्रे°.
द्युपै°.

एकादशोपर *adj., f.* °रा (रज्जु) XIV. 5. 10.

एकान्नचत्वारिंशद्द्राच *m.* XXIII. 6. 9.

एकान्नत्रिंशद्द्राच *m.* XXIII. 4. 11.

एकान्नविंशतिरात्र *m.* XXIII. 2. 17.

एकार्षेय *adj.* XXIV. 6. 4, 9. 10. 4, 9, 16, 18.

एकाष्टका *f.* VI. 30. 7, 20. XVI. 1. 1.

एकाह *m.* I. 13. 12. V. 3. 16, 22. 7. 4, 14. XI. 13. 2. XIV. 21. 10.
XXII. 1. 1. XXIV. 4. 2.

एकोल्लुक *m.* I. 8. 7. 10. 14. VIII. 17. 8, 12. XVIII. 8. 16, 9. 16.

एतिवत् *adj.* = containing a derivate from the root *ह* XIV.
19. 4.

एध *m.* see under दणैध, शकैध.

एवंविहित I. 10. 17. III. 20. 11. XII. 10. 8. 12. 9. XVII. 25. 4.
XXI. 13. 17. 14. 4, 7. 15. 11, 12, 21. 16. 9. 22. 3, 14.

एवंन्याय *m.* XXIV. 10. 3, 15.

ऐ

ऐकधम् *adv.* II. 17. 2.

ऐकादशिन *adj.* VII. 13. 9. XIV. 5. 1, 12. XVII. 22. 8. 23. 4.
XVIII. 22. 17. XIX. 16. 10. XX. 9. 9, 12. 15. 4. 22. 4. 24. 7, 11.
XXI. 14. 8. 22. 14. 23. 7, 14. XXII. 8. 14. 18. 18. XXIV.
3. 85, 80.

ऐह (1) *adj.* (श्वदान) II. 21. 4. IX. 19. 9.

(2) *metron.* XXIV. 10. 12.

ऐडादध *m.* "name of a certain sacrifice" (=इडादध) III.
17. 12.

ऐडिकी *adj. f.* (चिति) XV. 17. 6. XVII. 11. 2.

ऐतिषायन *patron.* XXIV. 5. 14.

ऐधवाह *patron.* XXIV. 10. 10.

ऐन्द्र *m.* "name of १ Saptarātra" XXII. 23. ३.

ऐन्द्रप्रमद *patron.* XXIV. 10. 5.

ऐषीक *adj.* XX. 3. 18. 4. 8

ओ

ओया मोद इव XII. 27. 14, 17. XIII. 18 9, 10.

ओया मोद इवम् XII. 27. 16.

ओया मोद इव् मदे XIV. 3. 4.

ओया मोद इवोम् XII. 27. 15

ओद्ग *m.* III. 3 12, 4. 3. V 7 2. VI. 15 1, 7, 8. 30. 17. VIII.

10. 7, 8, 10 12. 2, 6, 9. IX. 1. 31. 15. 18. X. 3 7. XVII. 17. 10.

XVIII. 19. 2 XIX. 18 12. Comp. बह्वी०.

ओद्गसव *m.* "name of a certain sacrifice" XXII. 25. 10.
27. 1.

ओमोया मोद इव XII. 27. 14.

ओषट् (or ओषट्) *intery.* XXIV. 14. 10.

ओषधिसूक्त *n.* XIV 21. 1

ओषधिहोम *m.* XX. 11. 14

औ

औषध *patron.* XXIV. 6. 12, 13

औत्तरवेदिक *adj.* XI. B 10. 7. 10.

औदस *patron.* XXIV 9 2

श्रीदयहण *n.* "name of certain offerings" X. 8. 7. XX. 8. 1.
4. 8.

श्रीद्वय (1) *m. plur.* "blades remaining from the spreading of
the Barhis" VIII. 14. 5.

(2) *adj.* "consisting of such blades of grass" VIII.
14. a. XXII. 4. 20

श्रीपगवि *n. pr.* XXIV. 8. 10.

श्रीपगात्र *n.* "the function of the Upagātri" XII. 17. 2.

श्रीपमृत *adj.* II. 17. a. III. 5. 1. VII. 25. 17. VIII. 8. 10. 16. 17.
X. 81. 14. XI. 3. 12

श्रीपमिन्य *n. pr.* (corrupt) XXIV. 8. 10.

श्रीपयज *adj.* (उक्ता) VII. 26. 8, 9. XIII. 16. 12. XIV. 2. 1.
XIX. 4. 6. XXI. 23. 12.

श्रीपवसथ्य *adj.* XXI. 14. 11.

श्रीपसद् *adj.* XV. 18. 10.

श्रीपासन *adj. m.* (उद्भि) I. 10. 17. V. 4. 12, 13, 15, 16. 7. 8.
XVIII. 16. 11.

श्रीरुच्य *patron.* XXIV. 7. 8.

श्रीर्ष *patron.* I. 14. 10. XXIV. 5. 12, 13.

श्रीलकि *n. pr.* XXIV. 9. 1.

श्रीश्रज *patron.* XXIV. 6. 14, 15.

श्रीषट् (or श्रीषट्) *interj.* XXIV. 14. 10.

क

ककर *m.* XX. 14. ५.

कवीवद्धत् *n. pr. adv.* XXIV. 6. 15.

कख *n. pr.* XIII. 7. ८. XXIV. 8. २

कखरघंतर *n.* "name of a Sāman" XXII 12. १५.

कखरघंतरषामन् *adj.* XXII 10. ३

कखवत् *n. pr. adv.* XXIV. 8. ४

कत *n. pr.* XXIV. 7. ३. ९. ११

कतवत् *n. pr. adv.* XXIV. 7. ४, ५ ९ ११

कपाल *n.* I. 14. ५, 15. 7. 20. ११. 22. ३. 23. ३, ६. 24. ८. 25. ३.
 II. 10. १, ११. ३. III. 1१. ४. 1५. १, ६, ५. 1६. १. 17. ५. V. 19. १.
 22. १, ४. 23. ५, ८. 26. १. 28. १, २. 29. ५. VI. ३. 7. 29. 7, ९, १०, २०.
 30. ६. VII. १. ३. 22. १. VIII. १. ३. 2. १, १०, १७, १८. 5. १४. 6. ५, 7.
 7. १, 2, १०. ९. २, १४. 10. २. ११. 22. 12. ३, १. 13. १६, १५. 15. १. 17. १.
 19. ५. 20. ३, ५, ८, १३. IX. १. १५, १. ३. १४, १७, १५, १९, २१, 22. ४. 2.
 ४, १५, १०. 7. 7. 8. ५. ९. १, ३, १०. 10. ११, १५. ११. १७. 13. ९, ०, १५.
 १४. १, ४, 7, १०. 19. ६. X. ४. 2१. १. १०. १२. XII. ४. १. 2. १, etc.
 The compounds एक०, द्वि०, etc., have not been registered
 separately. Comp. अ०, पुरोडाश०, रौहिण०.

कपालयोग *m.* I. 23. २

कपालविमोचन (१) *adj. m.* (नन्त्र) IV. 14. ५.

(२) *n.* XII. 25. ३.

कपि *n. pr.* XXIV. 7. ३.

कपिञ्चल *m.* XX. 14. .

कमण्डलुपद *n.* V. 15. 1.

कयाशुभौय *n.* see under अगस्त्यशुभौय.

करम्भ *m.* XII. 4. 6, 12.

करम्भपात्र *n.* VIII. 5. 36, 37, 40. 6. 3, 14, 15, 23. XXII. 8. 12.

करौरसक्त *m. plur* XIX. 26. 1.

कर्ण *adj.* VII. 12. 1. IX. 14. 14. XVIII. 11. 13, 15. XXII. 4. 24.

कर्णातर्द *m.* XI. 7. 1, 4.

कर्द्व *m.* XXIV. 2. 14.

• कर्मचोदना *f.* XXIV. 1. 3.

कर्मन् *n.* V. 9. 2, 20. VI. 29. 14. VII. 22. 1, 10. VIII. 5. 32.
9. 17, 13. 9, 14. 14. 1. IX. 1. 6, 11, 23. X. 1. 11. 21. 2. 24. 1.
30. 2, 31. 2. XI. 2. 15. 10. 19. 11. 4. 19. 1, 4. XII. 8. 14. 4. 7,
etc. Comp. अग्निः, उखाः, मुष्टिः, संचितः.

कर्मनामधेय *n.* VIII. 8. 12. XII. 24. 15.

कलविह *m.* XX. 14. 5.

कलस्य *m.* XII. 29. 9. XIV. 25. 10, 11. 27. 1, 3, 4. Comp. द्रोणः.

कलापिन् *adj.* XXII. 8. 2. Comp. गोधूमः.

कलित् *m. plur.* "name of a country" XXII. 6. 18.

कल्प (1) *m.* V. 9. 5. 23. 2. 26. 2. VI. 4. 3. 7. 9. 17. 11. 29. 12.
VII. 8. 1. VIII. 5. 2. 12. 2. 15. 19, 22. 18. 4. 20. 1, 4. IX. 6. 13.
7. 11. X. 16. 11. XI. 4. 9. 16. 2, 7. 20. 12. XII. 21. 16, 17.
XIII. 1. 2. 13. 13. XIV. 1. 2. 4. 15. 10. 2, etc. Comp. शौचाः,
पुराः, भरणः, क्षनः.

(2) *m. plur.* "name of some formulas" XVIII. 5. 12.

कवचिन् *m.* XXI. 18. 6. 19. 13.

कवातिर्यच् *adj.* VI 16. 3.

कमिपूपवर्हण *n.* I. 8. 2. VIII. 14. 16.

कव्यप *n. pr.* XIII. 7. 5. XXIV. 9. 14.

कव्यपवत् *n. pr. adv.* XXIV. 9. 14. 15. 10. 2.

कस्तम्बो *f.* III. 8. 4.

काकिणो *f.* XIX. 21. 2.

काक्षीवत *patron.* XXIV. 6 1.

काठकवाहुर्मांश्च *n. plur.* XIX. 15. 7.

काण *adj.* VII. 12. 1. XXII. 4 24.

काण *patron.* XXIV. 8. 3.

कात्य *patron.* XXIV. 7. 4. 5. 9. 11.

कानिष्ठिनेच *m.* II. 19 4. VI 4. 1.

कापिवन *m.* "name of a Devāstra" XXII. 14. 21.

कापेय (1) *m. plur., patron.* XIV. 7. 20.

(2) *adj., f.* "चौ (पञ्चेकादशिनौ) XIV. 7. 10.

काप्याध्वर्यव *adj.* XXIII. 11. 11.

कामकाचन *n. pr.* XXIV. 9. 2.

कामरुच् *f.* VI. 1. 5.

कामरुच्, XXII. 6. 2.

काम्य *adj.* IV. 13. 2. VII. 2. 11. X. 20. 5. XI. 10. 12. XII. 7. 8.
14. 4, 6. 21. 17. 27. XIII. 24. 5. XVI. 9. 2. XVII. 26. 2. XIX.
16. 1. 18. 1. XXIV. 3. 31.

कारपचव *m.* "name of a locality" XXIII. 13. 6.

कारीरौ *adj. f.* (रुष्टि) XIX. 25. 16. Comp. स्व०.

कारोतर *m.* XIX. 6. 1.

कार्ष्णजिह्व *adj.* XV. 5. 12.

कार्त्तयमय *adj.* X. 30. 2. XI. 13. 1. XV. 5. 11.

कालकाभ्रु (प) *adj.* XX. 23. 1.

कालवव *n. pr.* XXIV. 9. 1

कालसमापादनौय *adj.* (होम) IX. 7. 3, 4.

कालातिपन्न IX. 7. 11.

कालानुशासन *n.* XIX. 5. 7.

कालाव्यवेत XXIV. 1. 41.

काव्यवाहनौ *adj. f.* (षट्) "containing the word कव्यवाहन"
XIX. 3. 11.

काव्यप *patron.* XXIV. 9. 14, 15. 10. 2.

काशम्ब *adj.* XX. 15. 12.

किकिदौवि *m.* XX. 22. 14.

कीनाश *m.* XVI. 19. 2.

कुक्क *n. pr.* XXIV. 7. 1.

कुण्ठपायिनां सप्त *n.* XXIII. 1. 4.

कुण्डपायिनामयन *n.* XXIII. 10. 6.

कुण्डिन *n. pr.*

कुण्डिनवत् *n. pr. adv* } XXIV. 10. 7.

कुस *n. pr.*

कुसवत् *n. pr. adv* } XXIV. 8. 1.

कुम्भकुरीर *n.* X. 9. 7, 7.

कुम्भ *m.* VIII. 16. 5. XI. 20. 5. XIV. 21. 12. XV. 14. 4. XVI. 32. 5. XVII. 12. 5, 6 Comp. अस्थि०, उद०.

कुम्भौ *f.* I. 11. 5 12. 1, 5. 13. 5, 10 III. 16. 17. 17. 1. VII. 8. 3. 22. 0. 23. 7 XIV. 7 4 XVI. 32. 6. XXIV. 4. 10. Comp. सांजाय०.

कुम्भौपाक्ष *adj.* VIII. 6 6

कुम्भेष्टका *f.* XVI. 33. 1, 2.

कुम्भ *adj.* XI. 20. 11.

कुद

कुदपक्षाल } *m. plur, n. pr.* XVIII. 12. 7

कुदपाक्षाल

कुदवाजयेय *m.* XVIII. 3. 7.

कुनत्य *m.* XVI. 19. 12.

कुत्रायिनी *f.* "name of a particular brick" XV. 3. 12. XVI. 24. 14.

कुलि "cow's hair" I. 3. 17.

कुत्रिक *n. pr.* XXIV. 9. 12.

कुत्रिकवत् *n. pr. adv.* XXIV. 9. 13.

कुम्भोर्णा *f. plur.* VIII. 6. 12.

कुठा *f.* "twelfth part" X. 25. a

कुठिका *f.* XIX. 9. 5.

कुठिकाग्रफ *m.* XIX. 9. 4, 5, 7.

कुवदवर्षिन् *n.* XVII. 11. 3.

कूट (1) *adj.* "not horned" VII. 12. 1. XXII. 4. 24. 31. 5.

(2) *n.* "a certain instrument" IX. 14. 14.

कूय *adj.* XVIII. 13. 8.

कूर्मवत् *adj.* XVII. 13. 8.

कृताकृत *I.* 9. 3. V. 27. 7. XIII. 1. 15.

कृतान्त *m.* "action" XV. 2. 13.

कृत्तिका *f. plur.* (1) "a lunar mansion" V. 3. 3.

(2) "name of some particular bricks"
XVII. 5. 4.

कृत्तवीव *m.* XII. 8. 11. XVIII. 18. 8. XX. 17. a.

कृत्तवीव *adj.* XX. 13. 12. 1. 4. 7.

कृत्तव्य *adj.* XVIII. 8. 18. XIX. 25. 17.

कृत्तव्य *adj.* XXII. 5. 5.

कृत्तव्य *n.* XIX. 26. 1.

कृत्तव्य *n.* XVIII. 5. 4. Comp. कृत°.

कण्ववसन *adj.* XIX. 26. 13.

कण्वविवाहा *f.* X. 9. 17. 18. 2. 23. 3. XIII. 7. 16. 18. 7. XVIII.
16. 3. XXI. 5. 13.

कण्वय *adj.* XXII. 5. 5.

कण्वयकुनि *m.* IX. 11. 21. 17. 4. XIV. 31. 1.

कण्वयारण *adj.* X. 29. 5

कण्वयानि *n.* I. 7. 5, 10. 19. 3, 5. 20. 9. 31. 3, 7. IX. 11. 23. 14. 11.
X. 8. 11, 15. 9. 1, 3. 15. 11, 12. 27. 10. 31. 3. XI. 17. 10. XIII.
5. 11. 19. 7. 20. 14. XIV. 22. 11. XV. 1. 6, 10. 2. 1, 4. 17. 6. 31.
15. 1. XVI. 3. 3, 4. 7. 4. 3, 4. 10. 11. XVII. 19. 6, etc.

कण्वोष्णोष् *adj.* XIX. 26. 15.

कप् with निं-, *med.* XXI. 17. 16, 17, 18. 4, 7

कप्ति *f.* "name of the verse कप्तेनां चावापयिरी (Taill. Br. 1.
2. 1. 18)" V. 20. 1. Comp. चिति०.

केशवपनोय *m.* "name of a festival" XVIII. 2. 22 "

केशवाप *m.* "hair-dresser" XVIII. 15. 1

केशिनो दोषा *f.* "name of a collection of formulas" X. 10. 6.

केशपात्र *adj.* XVIII. 10. 21.

कौकिलो *f.* "name of a ceremony" XIX. 5. 1. 10. 12

कौण्डिन्य *patron* XXIV. 10. 7

कौमु *patron.* X. 20. 17. XXIV. 2. 1

कौरव *patron* XVIII. 15. 1

कौशिक *patron.* V. 10. 11. XXIV. 9. 12. See also under मादिक.

कौसुखिन्द *m.* (1) "name of a Saptarātra" XXII. 22. 11.

(2) "name of a Daśarātra" XXII. 24. 6.

कौसुखिन्दवत् *adv.* XXII. 23. 2.

क्रतु *m.* IX. 20. 9. X. 25. 1. XIV. 24. 20. XVII. 24. 8. XXII.

1. 2, 7, 6, 14. XXIV. 4. 8, 10. Comp. चक्ष०.

क्रतुकरण *n.* "name of a certain offering" XII. 6. 8, XIV. 1. 8.

क्रतुकाम *m.* XXIV. 4. 10

क्रतुदक्षिणा *f.* XIX. 15. 13.

क्रतुपथ *m.* XIV. 1. 5, 5. 1. XVIII. 9. 12, XXI. 23. 13

क्रय *m.* "the purchase of the Soma" X. 8. 7. XVI. 11. 8.
XXIV. 2. 8.

क्रयवत् *adv.* XII. 9. 1.

क्रिमिण *adj.* "having worms" (गो) XV. 19. 3.

क्रिमण *adj.* "worm-eaten" (धूप) IX. 20. 2.

क्रमुक *m.* XIV. 24. 6. XVI. 9. 6.

कैडिण *adj.* "belonging to the Maruts, called kridin" XXII.
8. 14.

क्रोश (1) *m.* "a measure of distance" XIX. 2. 20. Comp.
त्रि० and द्वि०.

(2) *n.* "name of a Sāman" XIV. 20. 1.

कौश्व *n.* XXIV. 14. 3.

क्रीतका *f. plur.* "liquorice" XV. 3. 18.

कृत *m. plur.* I 14. 1. XIX. 2. 10.

चषस्य धृति *f.* "name of a part of the Rājasūya ceremony"
(=चषधृति elsewhere) XVIII. 8. 4.

चषाणां धृति *f.* the same XVIII. 22. 18.

चक्षिय *m.* IX. 12. ५. XVIII. 17. ३. XXII. 6. 4. XXIV. 10. 11.

चक्षु *m.* XVIII. 19. ६. XX. 4. ३.

क्षामवतो *adj. f.* (इष्टि) "belonging to Agni kshamavat" IX.
3, 23.

क्षीरक्षोद *m.* VI. 15. 17.

क्षेपमर्यादा *f.* IX. 12. ६.

क्षेपपती *adj. f.* (क्षेप्) "name of the verse क्षेपस्य पतिना वयम्
(Taith. S 1. 1. 14. 2)" XI. 10. 1५.

ख

खण्ड *adj.* VII. 12. 1. XXII. 4. 24

खनातक *m.* XVII. 26. 17.

खनि *f.* II. 2. ३.

खनिच *n.* XVII. 26. 1७.

खर *m.* "a quadrangular mound of earth to receive the
sacrificial vessels" XI. 7. ३. 13. ४. 15. ६. XII. 1. ६. 2. ६. XIV.
9. ३. 23. 11. XV. 5. २०. 6. २०. 7. ३. 11. २. 13. २. 7. 14. ६. 7.
XVIII. 1. 11. 17. 2. ६. XIX. 1. 13. 1६. 1५. 2. 7. 8. ३. Comp.
उच्छिष्टः.

खर्जूरपक्षु *m. plur.* XIX. 26. 1.

खर्विका *adj. f.* (घोर्णमासी) XXIV. 2. ३.

खसति *adj.* XX. 22. ६.

खलेवासी *f.* XXII. 3. 7.

खिद् with नि- XXIV. 14. ३.

ग

गत्यौ *adj.* I. 1. ३. II. 19. ३. VI. 2. 12. 4. 1. XI. 17. ३. XII. 6. ०.
XIII. 25. ३.

गधा *f.* "roof of a carriage" XIX. 26. 4. Comp. चिगध.

गन्धारि *m. plur.* "name of a country" XXII. 6. 1६.

गमन *adj. m.* (गमन्) I. 5. 1.

गरगिर् *adj.* XXII. 11. 1.

गर्ग *n. pr.* XXIV. 7. ९.

गर्गचिराच *m.* XXII. 15. 1. 18. 7.

गर्गवत् *n. pr. adv.* XXIV. 7. ०, 1०.

गर्भपुरोडास *m.* IX. 19. ०, 7, 1३.

गर्भरस *m.* IX. 19. ५, ०.

गर्भिणिप्रायश्चित्त *n.* IX. 19. 14.

गवामयन *n.* XXI. 15. 1. 24. 1. XXIII. 1. ३. ९. ३. 14. 1०. XXIV.
4. ६.

गविष्ठि *n. pr.* } XXIV. 8. 12.
गविष्ठिरवत् *adv.*

गावोधक *m. plur.* XV. 3, 16. XVI. 19. 13. XVII. 11. 2. Comp.

गावोधुक.

गथ (1) *adj.* XX. 22. 1.

(2) *n. plur.* "name of some offerings" XX. 12. 2.

गायामिन् *adj.* XVIII. 19. 10.

गायिनः कौयिकस्य घामन् *n.* V. 10. 11.

गायच *adj.* "consisting of twenty-four" XXII. 11. 21.

गायनी *f. plur.* "name of some particular bricks" XVII. 4. 10.
10. 4, 5. 23. 2.

गाय्ये *patron.* XXIV. 7. 1, 10.

गार्हमद *patron* XXIV. 6. 1, 4.

गार्हन्त *m.* (—गार्हन्) XVI. 19. 14.

गार्हपत्यागार *n.* IV. 3. 17.

गार्हपत्याद्यतेन *n.* V. 4. 2, 12. 7. 17. 9. 1, 4, 8. 10. 1.

गात्रवि *n. pr.* XXIV. 9. 1.

गाविष्ठिर *patron.* XXIV. 8. 12.

गावोधुक *adj.* XVII. 12. 1. XVIII. 10. 20.

गिरिभिद् *adj.* XI. 20. 2.

गुणविकार *m.* XIV. 1. 1.

गुणविकृत XXI. 24. 1.

गु with अघ- (अपगूर्य) XXIV. 14. 1, 2.

with चा- (चागूर्य) XIV. 23. 1.

गृहमद्वत् *n. pr. adv.* XXIV. 6.4 .

गृहपति *m.* XII. 27. ७, 7. XXI. 2. १, 2, ३, 1६. 7. 14, 1५. 9. ३. 10. 1३.
11. १, 2, ३, 4, ५, ७, 7, 8, 9, 10. 17. 11. XXII. 5. 6, 10. XXIII.
10. 12, 11. 12. 1३. ३. Comp. अगस्त्यगृहपतिक.

गृहनेधीय *adj.* XXII. 8. 1०.

गृ with प्रति- (प्रतिगृह्णाति, •गौर्य) XIII. 1३. ८. 1५. 12, 1३, 14.
16. ६. Comp. प्रतिगर.

„ अभिप्रति- (•गृह्णाति) XII. 27. 1०. -

गो *m.* registered only as name of one of the three Tri-
kadruka-days (abbreviated from गोष्टोम) XXI. 1५. 10.
1६. 2, 11. XXII. 1. ३, ६. 2. ५. 22. 7. 23. 4, 10, 14. 24. ३. XXIII.
1. 10, 1३. 2. ६, ८, 10, 14. 3. 11, etc. Comp. आयुष्ट् and ज्योतिस्.

गोचिति *f.* XVII. 4. 11.

गोतमचतुष्टोम *m. du.* "name of two Ekāhas" XX. 9. 12.
XXII. 11. 1०.

गोतमद्वत् *n. pr. adv.* XXIV. 6. 11, 1३.

गोच *n.* XXI. 2. ६, 7. XXIV. 11. 1५, 1०. Comp. गाना०, व०,
वमान०.

गोदोहन *n.* "milk-pail" I. 16. ३.

गोधूमकलापिन् *adj.* } XVIII. 1. ८.
गोधूमपिष्टवशात् *adj.* }

गोपदमाद्य *adj.* VII. 5. 1.

गोमती *adj. f.* (गच्छ्) "containing the word गो, 'name of the
verse गोमती चष्टे (Taitt. 8. 1. 6. 6. 4.)" IV. 16. 1३, 20

गोमृग *m.* XIX. 16. 16. XX. 13. 11. 17. & 18. 8, 15. 19. 2, 3, 9, 11.
21. 2, 6. 22. 1.

गोविकर्त *m.* XVIII. 10. 20.

गोव्यच्छिन् *adj. f.* गो XVIII. 10. 23.

गोपूत *n.* VI. 19. 9.

गोष्टोम *m.* "name of an Ekāha" XXII. 13. 22. XXIII. 12. 18.
Comp. गो.

गोश्व *m.* "name of an Ekāha" XXII. 12. 17. 25. 18.

गौतम *patron.* I. 14. 10. XXIV. 6. 10, 11, 12, 13, 14, 16.

गौरिवीत (1) *patron.* XXIV. 10. 6

(2) *adj. n.* (सामन्) XIV. 18. 6, 10, 14. XXI. 13. 22.

गौरिवीति *n. pr.* XXIII. 11. 15.

गौरिवीतिवत् *n. pr. adv.* XXIV. 10. 8

गौस्तुतव *adj.* XX. 16. 12. XXIII. 7. 9.

घृ with परिम- XII. 26. 10.

घृ *m.* "libation" XII. 7. 10. 8. 9. 8. 10. 11. 13. 5. 14. 4, 10,
15, 16. 14. 18. 16, 20. 19. 4, 5. 20. 22. 21. 5, 7. 22. 6, 8. 26. 16.
27. 10. 28. 3, 9, 14. XIII. 1. 16. 8. 3, 4, etc. Comp. आभ्य°,
आदित्य°, अह°, दधि°, धारा°, पयो°, पवमान°, इन्नि°,
प्राण°, मनो°, मृत्यु°, व°, सुरा°, सोम°.

घृकृति *f.* XXI. 13. & 21. 2.

घृण *adj. m.* (मन्त्र) XII. 15. 10, 11. 18. 10. 27. 8. 28. 4. 29. 4,
& XIII. 8. 2, 4, 12. 13. 5. XIV. 1. 1, 2. 12. XVI. 33. 1. XIX.
13. 16. XXI. 21. 17.—घृणी *f.* (अच्) XVIII. 2. 6.

यहावकाश *m. plur.* "name of some formulas during the recitation of which the eyes must be fixed on the Soma-vessels" XIII. 2. 7.

यामणी *m.* XX. 4. 3. 15. ४.

यामेऽनुवाक्य *adj.* XVII. 17. १. Comp. अरण्येऽनुवाक्य.

यान्यवादिन् *m.* XIX. 20. ७.

यावन् *m.* XI. 17. १, ६. XII. 1. ०, 2. 1६, 3. 13, 9. २, ६, 10. २, 12. ५, 11, 13. ०, 1XII. 1. 11, 9, ७, ६, XIV. 25. ६, ७.

यावच्छत् *m.* X. 1. ०, XIII. 1. ६, XVIII. 21. ७ XXIII. 10. 12.

यावत्तोषीया *f.* XIII. 1. ६.

युचुष्टि *m.* see under दृ००.

यैत्र *adj.* XX. 23. 11.

युन्ध *m.* see under मधु०.

घ

घर्म *m.* "hot milk" VIII. 3. 11. IX. 12. ०. XV. 6. १, 12. १, 17. १, २, ०, 10, 11, 12. 19. २. Comp. दधि०, परिघर्म.

घर्मदुह् *f.* (accus. घर्मदुघम्, loc. घर्मधुनि) XI. 21. ६. XV. 9. ३, ५, 6. 18. १, २. 19. ६.

घर्मप्रायश्चित्त *n.* XV. 17. ५.

घर्मघिरम् *n.* "name of the formulas beginning with घर्मः घिरः (Taitt. Br. 1. 1. 7. 1.)" V. 11. ०, 12. १, २. 13. २, 15. ०, 16. २.

घर्मन्धन *n.* XV. 5. 11.

घमैष्टका *f.* XV. 3, 13, 17, 5. XVI. 24, 14.

घृतवत् *adj.* "containing the word घृत" II. 17, 1, I. 6, 2. VIII. 20, 4. XI. 3, 10.

घृतव्रत *adj.* XXII. 9, 13.

घृतेष्टका *f.* XVI. 13, 10. XVII. 5, 7.

घोटप्रकार *adj.* XV. 3, 12.

घोरास्तम्भ; *f. plur.* XV. 19, 1. Comp. V. 15, 3, 17, 3 and शिवा.

च

चक्रीवत् *adj.* XXIII. 12, 13.

चण्डालक *n.* XV. 3, 16.

चतुरच *adj.* XX. 3, 6.

चतुरपञ्चाद *adj.* XVIII. 18, 6.

चतुरवक्त *adj.* III. 1, 6. XI. 1, 1.

चतुरवन्तिन् *adj.* II. 18, 2. VII. 20, 11. VIII. 15, 6.

चतुरष्ट *m.* V. 21, 2. VIII. 20, 1. IX. 8, 6. XXI. 4, 10, 13, 15, 5.

चतुर्दशरात्र *m.* XXIII. 1, 12.

चतुर्धाकरण *n.* V. 22, 3. XIX. 21, 6, 23, 4. Comp. III. 3, 2 and
चातुर्धाकारणिक.

चतुर्नामन् *n. plur.* "name of three particular bricks" XIX.
12, 14.

चतुर्युज् *adj.* XXII. 2, 20, 12, 4.

* चतुर्विंश *adj.* "connected with the Chatuर्विंश Stoma," XXI.

8, 11, 9, 1, 15, 8, XXIII, 4, 2, 7, 13, 8, 10, 9, 8, 14.

चतुर्विंशतिगव *adj.* (सौर) XVI, 18, 6.

चतुर्विंशतिपरम *adj.* XXIII, 1, 1.

चतुर्विंशतिराच *m.* XXIII, 3, 14, 4, 1.

चतुर्विंशिस् *adj.* XVIII, 9, 6.

चतुर्विंशि (1) *adj.* XXI, 11, 2.

(2) *m. sing. and plur.* "name of a certain liturgical section" II, 11, 5. IV, 8, 7, 9, 7. V, 11, 1, 24, 7. X, 81, 10. XII, 28, 6, 7, 8. XIII, 3, 1. XIV, 13, 1, 2, 4, 7. 14, 2, 5, 12. 15, 2, 3. XIX, 14, 21. XXI, 10, 6, 7, 11, 12, 12, 6.

चतुश्चत्वारिंश *adj.* "connected with the Chatuश्चत्वारिंश Stoma" XXI, 8, 11. XXIII, 9, 8, 14.

चतुःशत *adj.* "four hundred" XVIII, 19, 5. XX, 5, 12.

चतुःशराव *adj.* VI, 30, 17, IX, 15, 18. XVII, 17, 10.

चतुष्टोम *adj.* XXII, 6, 8, 10, 11, 14, 18, 14, 24, 11. Comp. गीतम्

चतुष्पथ *m.* VII, 17, 12. Comp. चातुष्पथ.

चतुष्पुट *adj.* XII, 2, 14.

चतुःपुरुष *adj.* "having the length of four men" XVI, 17, 1.

चतुःषोडशिन *adj.* "having four Shodaśin Stomas" XXI, 5, 14.

चतुस्तन *adj.* XVI, 35, 10. XVII, 26, 7. XXI, 4, 14. XXIII, 11, 8.

चतुस्त्रिंशराच *m.* XXIII, 5, 12.

चतुःसूण *adj.* XL 9. ४.

चतुरात्र *m.* XXII. 14. 5, 15. 18. 11.

चत्वारिंश *adj.* "connected with the Chaturvīṃśa Stoma"
XXIII. 9. 8, 14.

चत्वारिंशद्वाच *m.* XXIII. 6. 11.

चत्वारिंशन्मान *adj.* V. 21. २.

चतुषित *adj.* X. 12. 7, 8.

चमस *m.* I. 16. 3, 5. VIII. 3. 8. X. 10. 6. XI. 1. १. XII. 2. २.
20. 22. 21. 14, 16. 22. 1. 23. 6, 18, 15. 24. 5. 25. 9, 19, 20, 21.
26. 8. 27. 18. 28. 10, 12, 13, 14. 29. 4, 5, 8. XIII. 12. 1, etc.

Comp. अग्निष्टोम०, अष्टावाक०, अग्निोत्र०, उक्त्य०, ब्रह्म०,
ऽब्राह्मण्याच्छंसि०, मैत्रावरुण०, षोडशि०, संधि०, द्यौद०.

चमसगण *m.* XIV. 1. ६, XXI. 10. 3.

चमसाध्वयं *m.* X. 1. 14. 3. १. XII. 2. २. 5. 2. 22. 1. 23. 4, ६, 15.
26. 4. 27. 13. 28. 14. XIII. 6. ६, 7. 12. 1. 16. 7. XIV. 4. ३.
28. 1. XVIII. 6. 1६. XXII. 10. 1६.

चमसिन् *adj.* XII. 25. २. XIII. 12. २. 17. २.

चर् with अभि- "to exorcise" III. 14. १, 15. ६, 16. 10. IV.
15. 3. VII. 17. 7. X. 20. ६. XII. 11. ६, 10. 15. ५, ६. 16. 7. 19. 3.
XIV. 6. 3. 18. 13. XV. 11. 4. 19. 7. XVI. 4. 11. 10. 2. XVII.
12. ६. XVIII. 15. 3. XIX. 4. 1२. XXII. 4. 1१. 7. 17. 13. 13.
24. 1. Comp. आभिषरणिक् and आभिषरणिक्.

चरणहत XIII. 6. २.

चरु *m.* III. 15. ६, 7. 16. ६. V. 22. 1, ६, 8. 23. ६. 26. ४. VI. 29. 1०.
VIII. 1. १. २. ६, 8, 12. IX. 2. 12. ४. 19. १, ३. IX. 7. १, २. १०.
14. 11. IX. 1०. X. 4. 2, 3, 4. 21. ४, 12, etc.

हन्दसा *f. plur.* "name of seven particular bricks" XVII.
10. 1.

हन्दोम *m.* "name of three festival days" XXI. 8. 11. 23. 4.
XXII. 24. 4, 5, 11, 12, XXIII. 1. 6, 9.

हन्दोमदशरात्र *m.* XXIII. 9. 8, 14.

हन्दोमपवसान (1) *m.* "name of a Trirâtra" XXII. 11

(2) *n.* "name of a Saptarâtra" XXII. 22. 17, 18.

हन्दोमवत् *m.* "name of a Dasârâtra" (= हन्दोमदशरात्र)
XXII. 24. 3.

हिन्दभाषिन् *n.* IX. 13. 1. 16. 8.

ज

जगतो *f.* "name of some particular bricks" XVII. 4. 10. 10. 4.
23. 2.

जगत्सामन् *adv.* "whereat the Jagat Sâman is employed"
XII. 14. 1.

जन *m.* registered only in the sense of "foreign people or
country" IX. 11. 4, XXII. 6. 18.

जनकसप्तरात्र *m.* XXII. 23. 5.

जन्यमिच *n.* XVIII. 16. 5.

जप *m.* IX. 1. 3, XIV. 15. 4.

जमदग्नि *m. plur., n. pr.,* II. 18. 2. VI. 8. 2. Comp. जामदग्न्ये
and जजामदग्न्ये.

जमदग्निवत् *n. pr. adv.* XXIV. 5. 12, 13.

जय *m. plur.* = name of some formulas (Thitt. S. 3. 4. 4. 1)
and offerings" V. 24. 1.

जर्तिल *m. plur.* XVI. 19. *or* XVII. 11. 3.

जागत *adj.* (विष्णुकर्म) XIII. 18. 8. XX. 20. 11.

जान्वक्त *adj.* X. 9. 2.

जावालि *n. pr.* XXIV. 5. 14.

जामदग्न्य (1) *patron.* II. 18. 2. XXIV. 5. 11, 12, 13.

(2) *m.* "name of a Chatûrâtra" XXII. 18. 16.

जायापत्नी *du.* IV. 2. 3. V. 4. 10.

जायुक्त *adj.* XVI. 9. 8.

जौमूता *f. plur.* "name of five particular bricks" XVII. 5. 3.

जोवतण्डुल *adj.* I. 7. 12. V. 5. 7.

जौवन्ति *n. pr.* XXIV. 5. 14

जौवपिह *adj.* I. 9. 8.

जौववत् *adj.* "referring to life" VIII. 14. 23, 24.

जुह *f.* I. 15. 7. 10. II. 4. 6. 7. 3, 4, 7, 8. 10. 1, 2, 3. 13. 2, 3.
14. 12, 13. 17. 1, 6. 18. 3, 9. 21. 3, 7. III. 5. 1, 4, 5, 6, 7, 8.
6. 1, 2, 4, 5. 7. 14. 8. 1, 7. 11. 1. 14. 7. 16. 10. IV. 7. 2. VI.
29. 22. VII. 5. 4. 8. 3, 7. 9. 1. 14. 1, 10. 20. 4, 9. 23. 11, 12.
24. 5. 25. 16, 17. 26. 12. 27. 4. VIII. 2. 20. 8. 10. 11. 1. 15. 2, 3,
8. 16. 17. X. 21. 7, 8. 22. 1. XI. 2. 16. 3. 9, 10, 12. 16. 7. XII.
20. 14, etc.

जहोतिचोदम *adj.* XXIV. 3. 3

जौहव *adj.* XI. 3. 11. *Comp.* जुह.

व्याहोड *m.* XXII. 5. 5.

ज्येष्ठिनेय *m.* II. 19. 3. VI. 4. 1. XXII. 13. 21.

ज्योतिष्टोम (1) *adj.* XXI. 13. 5. XXII. 14. 12. 23. 6. XXIII.
4. 2.

(2) *m.* X. 2. 1, 2, 5. XIV. 8. 1. XXI. 5. 1. XXII.
6. 20.

ज्योतिषन्तु *adj.* (1) "burning" II. 14. 1. 18. 6.

(2) *f.* °तौ (चच्) "containing the word
ज्योतिस्" XVI. 7. 7.

(3) *f.* °तौ *plur.* (इष्टका) "name of some par-
ticular bricks" XVII. 6. 4.

ज्योतिस् registered only as name of one of the three Trika-
draka-days; generally *n.*, but once at least clearly *m.* (XXI.
15. 10, in which case ज्योतिस् may be considered as an
abbreviation from ज्योतिष्टोम) XXI. 15. 10. 25. 2, 3. XXII.
1. 3, 5. 2. 5. 9. 1. 13. 16. 14. 21. 22. 7. 23. 4, 10, 14. 24. 2. XXIII.
1. 5, 16. 2. 6, 8, 10, 14. 3. 11, etc. Comp. आयुस् and गो.

त

तद्गर्भन् *adj.* XXIV. 3. 23.

तद्गुणवर्णवयम् *adj.* IX. 18. 2, 8.

तन्त्र *n.* I. 15. 1. V. 19. 1. VI. 29. 3. 31. 10. VII. 7. 5. VIII. 5. 6.
12. 1. 13. 1. X. 4. 1. 21. 1. 30. 1. XI. 2. 13. 16. 1. XIII. 13. 14.
19. 1. 25. 3. XIV. 5. 3, 16. 7. 5, 7. XVII. 16. 1. XVIII. 20. 11.
XIX. 1. 1. XXI. 3. 4, 8. 5. 6. XXIV. 3. 23. 4. 16. 12. 5.
Comp. नाना°, समान°, परतन्त्रव्यवेत, प्रतितन्त्रम्.

तन्नीभाव *m.* XXI. 3. 2.

तप्, तप्यते “to undergo religious austerity” X. 12. 3.

तपस्वितामयन *n.* XXIII. 11. 1.

तपस् *n.* “religious austerity” X. 12. 3.

तपस्विन् *m.* “ascetic” X. 12. 2. XXI. 1. 10.

तप्तव्रत *adj.* XI. 2. 2.

तन्मन्त्रवौष्ण *f.* XXI. 17. 16. 19. 3.

तथादेवत *m.* “name of the formula beginning with तथा
देवतया (Taitt. S. 4. 2. 4. 4)” XVI. 14. 10. 15. 10. XXIV.
8. 16. Comp. समानं.

तरस *m. plur.* XXIII. 11. 13.

तरसपुरोडाश *adj.* XXIII. 11. 11, 14.

तत्प *m.* XXIII. 1. 15.

तद्वय *adj.* XX. 5. 13.

तद्वर *n.* XIX. 5. 7.

तानूनम्र *n.* XI. 1. 1, 2, 6.

तानूनम्रिन् *m.* XI. 1. 11. XIII. 8. 2.

तान्त्र *adj. f.* ई (दक्षिणा) XIV. 12. 5, 6.

तापस्वित *adj.* (अग्नि) XVII. 26. 2.

ताच्छ्र *patron.* XXIV. 8. 8.

तार्त्विषधवनिक *adj.* XIV. 19. 11. XXI. 10. 3. XXII. 8. 18.

त्रिभिन्नास *adj.* "consisting of months of thirty days" XX.
7. 1.

चिककुद् *m.* "name of a Daśarātra" XXII. 23. 17.

त्रिकद्रुक *m. plur.* "name of three festival days, called Jyotis,
Go, Āyus" XXII. 1. 3. Comp. उपरिष्टाक्षि०.

त्रिक्रोश *n.* "distance of three Krośas" XXII. 2. 20. 4. 5.

चिगध *adj.* XIX. 26. 2

चिचितौक *adj.* XVI. 15. 3.

चिषव *adj.* "connected with the Triṣṣa Stoma" XX. 25. 18.
XXI. 7. 3. 13. 21. 23. 4. XXII. 6. 10. 20. 8. 23. 13. XXIII.
4. 2. 10. 3. 2.

चिषर्याय *adj.* XII. 12. 10.

चिद्युञ् *adj.* XXII. 2. 20.

चिराच *m.* XIV. 10. 3. XXII. 2. 5. 14. 4. 15. Comp. मर्ग०, वैद०.

चिराचसंमित XXII. 2. 5.

चिराचीण *adj.* IX. 2. 3.

चिवती *adj. f.* (चिच्) "containing the word चि" XIX. 27. 16.

चिवत्स *adj.* XVIII. 10. 22. XXII. 2. 25. 20. 11.

चिवस्ति *adj.* X. 9. 19.

चिवितस्त *adj.* VII. 4. 2.

चिष्टत् (1) *adj. m.* "the Trivṛit Stoma" XIV. 4. 3. XXII.
11. 13.

(2) *adj.* "connected with the Trivṛit Stoma" XXI.

6. 10. XXII 6. 5, 12, 15. 7. 1. 8. 2. 10. 2. 13. 26. 18. 5. 20. 8, 15.
21. 14. 22. 7. 23. 6, 12, 18. 24. 7. XXIII 2. 6, 8. 4. 2. 7. 3, 13.
8. 3, 10. 9. 5, 6, 12. 10. 3, 9. 11. 9, 11, 15. 12. 3. 13. 7. 14. 13, 14.

चिह्नसदृश *adj.* "connected with the Trivṛit and Pañchadaśa Stoma" XXIII. 9. 4.

चिह्नदुत्तम *adj.* "ending with a Trivṛit day" XXIII. 10. 5.

चिन्तायाम *adj.* VII. 11. 2.

चिह्नक *adj.* XXII. 7. 7.

चिह्नवत्सर *adj.* (सप्त) XXIII. 14. 10.

चिह्नद्वय *adj.* XVI. 13. 11.

चिह्नम् *f.* "name of some particular bricks" XVII. 4. 10.
10. 4. 23. 2.

चिह्नोम *adj.* XVIII. 22. 18. XXII. 24. 2.

चिह्नच (sic) *m.* "name of a locality (also called चिह्नच)"
XXIII. 13. 12.

चिह्नम् *adj. plur.* XVI. 20. 10.

चिह्नन *adj.* XVI. 35. 10. XVII. 26. 7. XXI. 4. 14. XXIII.
11. 8.

चिह्नव *adj.* XX. 9. 1.

चिह्नविस् *adj.* XVI. 8. 11. XVIII. 31. 16. XX. 8. 11.

चैककुद *adj.* (आश्विन) X. 7. 1, 2.

तत्रे *m.* "three-twin-kid" XX. 23. 1.

दधिपहपाच *n.* XII. 2. 1.

दधिघर्म *m.* XI. 21. 8. XIII. 3. 1, 2. 4. 1. XV. 18. 17.

दधिघृति *adj.* XXII. 4. 6.

दधिमन्थ *m.* VI. 31. 6. XXII. 26. 1.

दधीय् *X.* 16. 12.

दर्भघुमुष्टि *m.* XVII. 13. 1.

दर्भतदण *n.* XII. 24. 5.

दर्विहोम *m.* XIII. 1. 4. XV. 6. 7. XXII. 18. 19. 25. 21. XXIV.
3. 2, 9. Comp. ऋ०.

दर्वी *f.* VII. 11. 19. Comp. पूर्णदर्व.

दर्धुदाघुवन *n.* VIII. 11. 10.

दर्शपूर्णमास *m. du.* I. 1. 1. II. 5. 11. III. 14. 6, 8. 17. 9. 18. 1.
IV. 16. 15. V. 23. 2. 24. 7. VI. 31. 13. X. 4. 12. 14. 5. XXIII.
10. 9. XXIV. 1. 5. 3. 29, 32. Comp. दार्शपूर्णमासिक.

दर्शपूर्णमासयानिन् *adj.* IX. 4. 2. 14. 4.

दर्शपूर्णमासवत् *adv.* VII. 3. 10. 8. 5. X. 9. 16. 28. 1. XI. 5. 2.

दशत् *f.* XX. 14. 4. XXII. 17. 6, c.

दशतयो *f. plur.* "name of the Rigveda" XVII. 26. 10.
Comp. दशतयो.

दशदशसंपात *adj.* XX. 4. 6.

दशदग्निन् *adj.* XXIII. 14. 9.

दशदाह *adj.* XI. 2. 14.

दशपद *adj.* VII. 3. 10.

दशपेय *m.* XVIII. 8. 4. 12 1, 2, 3. 20. 11.

दशरथाक्ष *adj.* (रञ्जु) XIV. 5. 10.

दशरात्र *m.* XVIII. 12. 1. XX. 25. 3. XXI. 15. 10. 16. 19, 21.
23. 2. XXII. 14. 11. 23. 15, 16. XXIII. 9. 6. Comp. हन्दीम०

दशर्षभ *adj.* XIX. 16. 9.

दशहविष् *adj.* XX. 9. 2. 23. 7.

दशहोत्र (1) *adj.* XXI. 11. 1.

(2) *m.* "name of a certain liturgical section" L
17. 10. IV. 9. 1, 3. V. 10. 8. 22. 10. VI. 8. 5, 7.
XII. 17. 14. XIV. 13. 4, 6, 13. 14. 12. 15. 17, 2.
XIX. 14. 20. XXL 10. 7. XXII. 23. 16. XXIV.
11. 5.

दशापवित्र *n.* X. 26. 11. Comp. स०

दाक्षायणयज्ञ *m.* "a modification of the Darśapūrnāmāsa
sacrifice" III. 17. 4, 11.

दाक्षिण *adj.* (होम) XVIII. 2. 10. XXI. 5. 10.

दामतृष *adj.* XVIII. 10. 23. XXII. 5. 7.

दार्ढ्युत *patron.* XXIV. 10. 10.

दार्ढ्यपूर्णमासिक *adj.* II. 11. 6. IX. III 7.

दार्पदत्त *n.* "name of a Sattrā" XXIII. 13. 11.

दाशतयौ *adj. f. plur.* (ऋच्) "the verses of which the
Rigveda consists" XIV. 24. 2. Comp. दशतयौ.

दृषद् *f.* I. 20. २, ३. 21. ३, २. IX. 11. 1६.

दृषदती *f.* "name of the well-known river" XXIII. 13. २, 1३.

देवगव *m. plur.* "celestial bulls" XI. 7. ९.

देवगवी *f. plur.* "name of certain formulas" IV. 10. 4.

Comp. मनुष्यगवी.

देवतरसवत् *n. pr. adv.* XXIV. 9. ३.

देवतादिग्रन्थ *n.* X. 1. 1४. 30. ९.

देवतानिग्रन्थ *m.* XXIV. 4. 1३.

देवतान्तरय *m.* IX. 16. ९. Comp. अन्तरय.

देवतोपदेशन *n.* VII. 12. ९. XXIV. ३. 1०.

दिवपत्नी *f. plur.* II. 5. 7. III. 9, 1, ३, ९. XI. ३. 1३, 1४.

दिवपुर *f.* "name of a Daradtra" XXII. 24. 1.

दिवयजन *n.* "sacrificial compound" V. 4. 1. X. 2. ९, 1०. 3. 1, २, ३. 10. 1२, 27. 20. 1, ३, १, 1०, 11. XIII. 25. ३. XIV. 25. २. XVIII. 20. 7, ९. XIX. 16. ९. 17. 1०. XX. 1. ३, ९. XXIII. 8. ९.

दिवयजनवत् *adj.* X. 2. 1०.

देवरात *n. pr.* XXIV. 9. 1.

देवरातवत् *n. pr. adv.* XXIV. 9. २.

देवलवत् *n. pr. adv.* XXIV. 10. 1, २.

देवश्रवोवत् *n. pr. adv.* XXIV. 9. ३.

देवसंयुक्त (मन्त्र) VIII. 1३. ९.

देवसु *m. plur.* "an epithet applied to eight deities" XXIV.

12. 3. देवसुवां हविम् *n. plur.* XIII. 24. 4. XVII. 22. 9. XVIII. 12. 4.

देवानां शतरात्र *m.* XXIII. 8. 11.

देविका *f. plur.* = name of a class of inferior goddesses" XXIV. 12. 3.

देविकाहविम् *n. plur.* XIII. 24. 1, 12. XVIII. 10. 1.

दैच *adj.* (वाद्) X. 16. 15.

दैवतरस *patron.* XXIV. 9. 3.

दैवरात *patron.* XXIV. 9. 2.

दैवस *patron.* XXIV. 10. 1, 2.

दैवश्रवस *patron.* XXIV. 9. 3.

दैव्याहोद *m. plur.* (formed from the dual दैव्या होतारा) III 7. 10.

दोग्ध *n.* "milk-pail" XV. 3. 10. 9. 4, 8. 15. 1.

दोह *m.* II. 11. 8. 20. 3. III. 16. 12. IX. 1. 31. Comp. प्रातर्दोह and सायंदोह.

दोहन *n.* "milk-pail" I. 11. 5. 19. 10. VI. 3. 13. G. 7. 14. 9. Comp. गो०

दौःस्वय *n.* IX. 12. 8.

द्युतान मारुत *m.* "name of a Rishi" XIV. 25. 7 (द्युतानस्य मारुतस्य ब्रह्मसामन्).

द्रुषवती *adj. f. plur.* (दृच्) "containing the word द्रुष" XIII. 20. 8.

दिव्यायाम *adj.* VII. 11. 2.

दिगूल *adj.* VII. 8. 3. 19. 1. 21. 3.

द्वियंक्षित XXII. 5. १.

द्वियाहन्न *adj.* XVI. 13. 11.

द्विषोडशिन् *adj.* = having two Shodasin Stomas" XXII. 5. 11.

द्विस्तम्भ *adj.* XVI. 35. 10. XVII. 26. 7. XXI. 4. 14. XXIII. 11. 9.

द्विस्ताव *adj.* XX. 9. 1.

द्वौष *adj.* XVI. 12. 4.

द्वौष *adj.* "made of a panther's skin" XXII. 12. 7.

द्वौष m. I. 13. 12. V. 3. 10. 7. 4. 21. 2. VIII. 9. 1. 20. 1. IX. 8. 5.
XXI. 3. 6. 4. 12.

द्वौष्यायण *adj.* XXIV. 7. 2.

द्वौष्य *adj.* XXIV. 9. 8, 10. 10. 1, 3.

द्वौष *adj.* XXIII. 9. 7, 9, 15.

ध

धर्मजय n. pr. XXIV. 9. 6.

धर्मजयवत् n. pr. adv. XXIV. 9. 6.

धन्वधि m. XXII. 12. 7.

धयदत्तौ *adj. f.* (धृच्) = containing = derivate from the root
धृच्" XIV. 18. 5.

धर्म m. XXI. 3. 3, 10. Comp. सोम०.

धविच *m.* XV. 5. 12. 8. 5. 13. 15 1.

धानंजय *patron.* XXIV. 9. 6.

धानासोम *m. plur.* XIII. 17. 2.

धान्यमरायु *m.* }
धान्यराशि *m.* } XXII. 11. 15.

धामच्छद् *f.* "name of the verse अग्ने भुरीणि (Taitt. S. 3. 1. 11. 6.) and of the offering belonging thereto" XVI. 35. 2. XIX. 20. 13.

धाया *f.* VI. 31. 12. XIX. 18. 3. 19. 8. 27. 17.

धारयदनीय *adj.* "due to the Ādityas, called *dhārayat*" XIX. 20. 5.

धारायह *m.* XIV. 2. 1 Comp अ०.

धारायहण *n.* XII. 21. 17.

धाराघोष *m.* I. 12. 17 13. 1. VI. 4 4.

धिष्यय, धिष्णिय (1) *m.* "side-altar" XI. 10. 16. 14. 1. 15. 5. 21. 3. 4. 5. XII. 26. 1 XIII. 2 9. 5. 6. 14. 14. XIV. 8. 9. 10. 6. 23. 11. XVII. 20 19. 21. 1. 4. 5. XVIII. 13. 21. 15. 5. XIX. 14. 19 XXI. 7. 7. XXII. 16. 3. Comp. पांसु, यथाधिष्णियम्

(2) *adj. m* (अग्नि) XI. 9. 8. XII. 18. 1. 5. XIII. 11. 2. 14 5. 6. 15. 4.

धुसानुकाश *adj* XX. 14. 13.

धृति *f. plur.* "name of some offerings" XX. 5. 19. 6. 14.

धृष्टि *m. du.* "a pair of tongs" XV. 4. 6. 5 11. 7. 8. 15. 1.

धेनुदक्षिण *adj.* V. 22. ३.

भुज *adj.* m. (गृह) XII. 13. ६. 16. 1, 3, 7. 18. 20. 19, 5. XIII.
14. 11. 15. 15. XIV. 1. 7. 27. 4, 6. XXII. 27. 7, 17.

भुवणोप *m.* XVIII. 7, ९.

भुवस्त्रासी *f.* XII. 2. ६. .

भुवा *f.* "the largest of the three sacrificial ladles" I.
15. 7, 10. II. 4. 7. 7. 3, 4, 5, 7, 10. 10. 2, 3. 11. 10. 12. 7, 9.
13. 8. 14. 12, 13. 17. 6. III. 1. 10. 6. 1, 3, 4. 7. 7. 18. 2, 4.
IV. 7. 2. VII. 9. 3. 14. 3. 20. 5. 27. 8. VIII. 10. 4, 5. 11. 3.
15. 2. XI. 2. 16. 3. 2. XVII. 16. 7, ९. XIX. 23. 13.

भौव *adj.* X. 4. 8. 8. 5. 21. 12, 17. 22. 1. 31. 10. XI. 1. 1. 3. ९.
XVI. 17. 4. 21. 1.

ध्वान *m.* III. 8. ३.

न

नक्षत्र *n.* V. 3. 2, 21. 7. 4. 27. ६. X. 12. 3. 16. 1. 17. 1. XV. 1. 1.
20. 2. XIX. 25. 16. XX. 1. 2.

नक्षत्रेष्टका *f.* XVII. 6. 5, 11.

नक्षत्र *m.* XIX. 5. 10, 11.

नक्षेत्र *m.* XXIV. 1. 40.

नक्षत्रयुग *adj.* X. 24. 4. XI. 6. 3.

नक्षत्रकपश *m.* XXII. 11. 13.

नमस् *n. plur.* "name of some offerings" XX. 11. 13.

नमस्कार *m. plur.* "name of some formulas containing the
word नमस्" I. 10. 2. XIII. 12. 10. XX. 1. 17.

नमोदृक्त्वत् *adj.* IX. 18. 14.

नवनीतपृश्नि *adj.* XXII. 20. 14.

नवरात्र *m.* XXII. 14. 10. 23. 8.

नवरात्रवास्तु *m.* VI. 28. 6.

नवसप्तदश *adj. m.* "connected with the Navasaptadāśa Stoma,
name of a particular Atirātra" XXII. 18. 20. XXIII. 7. 6.

नवायाम *adj.* XI. 8. 1.

नवारत्निविस्तार *adj.* XI. 9. 7.

नवावसान *n.* VI. 3. 16.

नाकषट् (1) *m.* "name of some Ekaḥas" XXII. 5. 15.

(2) *f.* "name of some particular bricks" XVII. 3. 6.

नाचिकेत *adj. m.* (अग्नि) "a particular construction of the
fire-altar" XIX. 18. 17. 14. 1, 17. 15. 10, 11.

नाथवत् *adj.* XIV. 22. 11.

नानामोच *adj.* XXI. 3. 4.

नानातन्त्र *adj.* V. 21. 6. 23. 8. VI. 31. 1.

नानादेवतायवेत XXIV. 12. 5.

नानाधीज *n.* VI. 29. 10.

नानामन्त्रा *f.* "name of particular bricks" XVII. 24. 7, 8, 14,
25. 10, 11, 12, 13. 26. 11.

नानावभृथ *adj.* (अहन्) XVIII. 22. 22.

नानावृक्षीय *adj.* V. 17. 5.

नाभि *f.* "cavity (of the Veda)" XIX. 12. 13. 14. 3. Comp.
उत्तर०.

नामगृह्य *gerund.* "by mentioning the name" III. 14. 1.

नामग्रहण *n.* IV. 16. 6.

नामव्यतिपन्ननीय *adj.* (होम) XVIII. 16. 14. 10. 6.

नाराशंस *adj. m.* registered only when denoting a certain kind
of Soma vessels (वसस) XII. 24. 7. 25. 23. 28. 1. 3. 9. 13.
XIII. 4. 7. 5. 1. 8. 3. 6. 11. 5. 12. 9. 13. 13. XIV. 28. 1.
XX. 25. 15. XXII. 7. 10. 8. 10. 9. 22. 11. 7. Comp. एक०,
द्वि०.

नारिष्ठ *adj.* (होम) II. 20. ८.

निकायिन् *adj. m.* "name of a class of sacrifices" XXII. 1. 2.
XXIV. 4. ८.

निगद *m.* VIII. 5. 13.

निगम *m.* I. 2. 7. Comp. देवता०.

निगम *m.* (निगममुपैति) XII. 9. ८.

निगमोपायन *n.* XII. 10. 10.

निगम्या *adj. f. plur.* (आपः) XII. 7. 18. 9. 1. XIII. 1. ३.

नितुष्टि *n. pr.* XXIV. 8. 10

नित्य *adj.* VI. 2. 12. 13. 4. 3. 7. 9. 15. 12 IX. 8. 2. X. 19. 17.
XII. 7. 8. XV. 20. 12. 21. 4. XVI. 11. 2. 13. 2. XIX. 25. 11.
XXI. 9. 10, 11.

नित्यवत् *adv.* III. 9. ६. IV. 8. 7. V. 3. 15. 23. ८. X. 27. 8. XII.
3. 11 XVIII. 1 2.

निदान *n.* "rope, halter" I 11. 5. XV. 5. 20. 9. 4.

निधन *n.* (1) = the concluding passage at the end of a Sāman which is sung in chorus" XIII. 20. 4. XV. 18. 10. 14. 2.

(2) = सुष्टीनां राशयः (comment.) I. 4. 3, 12.

निधुववत् *n. pr. adv.* XXIV. 9. 14.

नियुत *n.* "million" XXII. 21. 17.

नियुत्वत् *adj.* "containing the word नियुत्" XVI. 8. 4.

नियोजन *n.* VII. 12. 9.

निरवदान *n.* VII. 26. 1. XII. 25. 8.

निरुद्धपशुबन्ध *m.* VII. 2. 17. 3. 7, 13. 26. 10. 28. 5. IX. 18. 14. XIX. 1. 2. 16. 2.

निरुद्धपशुबन्धवत् *adv.* XI. 16. 2. XIII. 23. 7.

निर्घृतिदेवत्य *adj.* IX. 15. 4.

निर्बाध *m.* "knob, prominence" XVI. 10. 9. Comp. अन्तर्निर्भो, उपरिष्ठान्निर्भो, एकविंशतिर्भो.

निर्मेय, निर्मेय्य (अग्नि) V. 4. 14. VIII. 2. 13. 6. 13. X. 31. 12. XIV. 21. 11. XVI. 13. 7.

निर्वस्क *adj.* X. 20. 6.

निविद् *f.* XXIV. 11. 17.

निवीत *n.* VIII. 16. 18.

निश्रेणी *f.* XVIII. 5. 13.

निषाद *m.* "name of some wild aboriginal tribes" XVII.
26. 18.

निषादग्यपति *m.* IX. 14. 12.

निष्कास *m.* "scrapings from a pan" VIII. 7. 14. 8. 8. 11. 10.
XIII. 20. 7. Comp. तुष०.

निष्किन् *adj.* XXII. 12. 9.

निष्कोवक्ष्य *adj.* XIII. 3. 14. Comp. under अगस्यस्य०.

निष्टप्तोपवात I. 24. 1.

निष्टर्क्य *adj.* X. 9. 15. 22. 1.

निष्टुभ्य *part. perf. pass.* from the root स्तुभ्, स्तुभ्राति निःकोषणे
(Dhātup.) XV. 5. 10. Comp. अ०.

निःपेचनवत् *adj.* XV. 6. 22.

निहव *m.* see under वमिष्ठस्य०, प्राण०.

निऋव *m.* XI. 3. 13. 4. 2. Comp. ऋ with नि.

नौ with सम्- "to prepare the Sāmnāyā offering" I. 1. 8.
14. 8. 16. 2. XXIV. 2. 35.

नौचैलराम् *adv.* X. 4. 10. XXIV. 14. 5.

नौतमिथ *adj.* XIV. 24. 11. XX. 25. 2. XXII. 10. 10.

नु with ण- VIII. 15. 14. Comp. मणव.

नेष्टृ *m.* X. 1. 9. XI. 14. 5. 19. 8. XII. 5. 2, 3, 13. 12. 2. 24. 1.
26. 8. XIII. 5. 12. 8. 8, 9. 14. 11, 13. XIV. 1. 7. XVIII. 21. 7.
XXI. 2. 18. XXIII. 10. 12.

नेष्ट्र *n.* "the Soma vessel of the Neashtri" XI. 19. 8.

नेष्ट्रीय *adj.* (धिष्णिय) XII. 5. 14.

नैतन्धव *m.* "name of a locality" XXIII. 13. 12.

नैध्रुव *patron.* XXIV. 9. 14.

नैमिषीय *m. plur.* "the inhabitants of the Naimisha forest"
' XXIII. 11. 10.

नैवार *adj.* XVI. 33. 3, 4. XVIII. 2. 17. 4. 1, 14. 5. 1. 6. 10. 20. 8

नैवारगोप *m.* XVIII. 7. 9.

न्ययोधस्तिभिर्नौ *f.* XII. 24. 5.

न्ययन *n.* (न्ययाम्) XVIII. 9. 16.

न्युष्टं *n.* "a hundred millions" XXII. 21. 17.

न्यूङ्ख्य *part. fut. pass.* from न्यूङ्ख्य XXI. 7. 2, 13.

प

पक्षिन् *m. du.* "name of two Ekāhas" XXII. 12. 10.

पक्षि *f.* "name of some particular bricks" XVII. 4. 10.
10. 4, 5.

पञ्चाचतीक *adj.* XVI. 15. 3.

पञ्चषोडा *f.* "name of some particular bricks" XVII. 3. 7.

पञ्चविंशद्राज *m.* XXIII. 6. 1.

पञ्चदश (1) *adj. m.* "the Pañchadaśa Stoma" XXII. 4. 2.
6. 10 11. 13.

(2) *adj.* "connected with the Pañchadaśa Stoma"
XXI. 6. 13. XXII. 6. 13, 16. 10. 3. 13. 27. 20. 8, 16. 21. 14.
22. 7. 23. 12, 18. 24. 7. XXIII. 7. 3. 8. 3. 9. 5. 10. 3, 9. 11. 9,
11, 15. 14. 14. Comp. विष्टुत्य० and पञ्चदशिन् 2).

पञ्चदशरात्र *m.* XXIII. 1. 4. 2. 1.

पञ्चदशवार्षिक *adj.* VIII. 22. 12.

पञ्चदग्निन् *adj.* (1) "certain animal sacrifices at the Aśvamedha" XX. 14. 6.

(2) "connected with the Panchadsā Stoma"
XXIII. 9. 13. Comp. पञ्चदश 2).

पञ्चपशु *m. plur.* XXI. 2. 13.

पञ्चपाच (1) *adj.* XXI. 21. 13.

(2) *n.* XXI. 21. 11.

पञ्चप्रयाज *adj.* VIII. 20. 7.

पञ्चद्विल *adj.* XX. 25. 1, 2.

पञ्चरात्र *m.* XXII. 14. 6.

पञ्चवलि *adj.* X. 9. 10.

पञ्चवाहिन् *adj.* XVIII. 9. 13.

पञ्चविंश *adj.* "connected with the Pañchaviṃśa Stoma"
XXI. 17. 1. XXIII. 9. 8, 14.

पञ्चविंशतिरात्र *m.* XXIII. 4. 2.

पञ्चशराव *adj.* IX. 1. 31, 32, 33.

पञ्चशरदीय *m.* "name of a Pañchāha representing five
years" XX. 24. 5. 25. 1. XXII. 20. 9. 21. 16. 27. 2.

पञ्चसत्र *adj.* XIV. 19. 3.

पञ्चमावसरिक *adj.* VIII. 22. 9, 10.

पञ्चदश (1) *adj.* XXI. 11. 5.

(2) *m.* "name of a certain liturgical section" II.

11. 5. IV. 8. 7. 9. 12. VII. 23. 11. VIII. 1. 3. 2. 12. 22. 18.
XII. 3. 10. 16. 14. XIII. 2. 6. 3. 1. 11. 1. XIV. 14. 7. 12. 15. 2.
XIX. 14. 22. XXI. 10. 7.

पञ्चापवर्ग *adj.* XVIII. 8. 2. 22. 18.

पञ्चाप्य *adj.* XXIV. 5. 12, 15. 7. 4, 8.

पञ्चात्त *m. plur., n. pr.* XVIII. 12. 7. Comp. कुरु and पाञ्चाल.

पञ्चावत्त *adj.* II. 18. 2. III. 1. 6. VII. 20. 10, 11. VIII. 15. 5.
XI. 1. 1.

पञ्चावत्तिन् *adj.* II. 18. 9. 21. 3. III. 2. 8. VII. 25. 3. VIII.
15. 5, 7.

पञ्चाह *m.* XX. 24. 1. XXII. 20. 3. 22. 9. 23. 12. 24. 5, 12.
XXIII. 2. 14. 3. 13. 4. 12. 5. 7, 11. 6. 2.

पञ्चैभ्य *adj.* XVIII. 9. 10.

पञ्चोद्भि *adj.* XV. 2. 14. XVI. 4. 7.

पण्डक *m.* XVIII. 15. 6.

पत् with संनि-, *caus.* "to make to connede" XXIV. 3. 14.

पत्तोदग *adj.* "having a fringe below" IX. 11. 23. XXII. 7. 23.

पत्त्रौ *f.* I. 6. 12. 7. 10. 10, 11. 20. 12. 21. 2. II. 8. 11. 5. 3. 7.
6. 1, 4. III. 9. 8, 10. 10. 3, 6. IV. 13. 3. V. 4. 9. VI. 5. 1, 2.
12. 4, 8. VII. 18. 1, 2, 4, 5, 7. 27. 12. VIII. 5. 40. 6. 3, 10, 21.
8. 14, 15. 10, 10. 14. 1. IX. 2. 1, 9. 7. 8. 20. 7. X. 6. 3. 9. 6, 11,
13, 13. 15. 13. 16. 15. 17. 6, 13. 21. 5. 23. 4, 5, 6, 7, 8. 30. 5, 6.
XI. 4. 16. 9, 10, 14. 17. 1. 21. 1, 8, 12. XII. 5. 2, 3, 12, 13, 14.
25, 13, etc. Comp. सहपत्त्रौक.

पद्मीसंयाज *m. plur.* IV. 13. 1. V. 28. 12, 11. VIII. 5. 7. X. 4. 7.
 XI. 20. 16. XIII. 18. 2. XIV. 21. 12. XX. 10. 3. 22. 2.
 XXI. 6. 4. Comp. पद्मीः संयाज्य् III. 8. 2, 6, 8, 10. VII.
 27. 9. VIII. 16. 18. IX. 14. 2. X. 21. 14, 13. XIV. 7. 11.

पद्मीसंगहन *m.* II. 4. 1. Comp. II. 3. 11. 5. 2. X. 4. 12, 13. 9. 10.

पदाभ्यास *m.* XXIV. 14. 17.

पद्मेजनौ *adj. f. plur.* (आपः) XII. 5. 12, 11. Comp. पाद्मेजन.

पयस्या *f.* XI. 5. 12. 21. 7. XII. 4. 6, 11. 25. 6. XIII. 1. 12, 10. 7.
 XIX. 25. 1, 2, 4, 7. Comp. आमिषापयस्य.

पयोयह *m.* XIX. 2. 13. 6. 14. 8. 9.

पयोमन्य *m.* XXII. 26. 1.

परहति *f.* XXIV. 1. 33.

परतन्दव्यवेत XXIV. 12. 4.

परप्रधान *adj.* XXIV. 12. 4.

परमेष्ठिता *f.* XXII. 24. 10.

परवाक्यश्रवण *m.* XXIV. 3. 51.

परस्तराम् *adv.* IX. 1. 18.

परःसहस्र *adj.* (शस्त्र) XIV. 4. 4.

परःसामन् *adj. m. plur.* "name of certain sacrificial days"
 XXI. 15. 13. 21. 3.

पराक *m.* "name of a Trirātra" XXII. 18. 10.

पराचीनरात्र *m.* "the latter half of the night" VIII. 11. 17.

परापावम् *absol.* I. 7. 10.

परार्थ *adj.* XXI. 2. 2.

पराशर *n. pr.* XXIV. 10. 4, 6.

पराशरवत् *n. pr. adv.* XXIV. 10. 6.

परिक्रय *m.* XXIV. 2. 8.

परिचाह *m.* I. 14. 17. II. 3. 7, 8. III. 19. 3. VII. 3. 10. 8. 5.
VIII. 5. 20. 13. 8. XI. 3. 1. 5. 3, 11. XIX. 11. 6.

परिघर्ष *m.* XV. 5. 6. 6. 4. 11. 16. 13. 2. 14. 9.

परिणद् *f.* "name of a place on the Sarasvati" XXIII.
13. 13.

परिधानौघा *adj. f.* (ञच्) II. 12. 6. XIII. 16. 4. XIV. 9. 3.
XXI. 2. 4. XXIV. 11. 15.

परिधि *m.* I. 5. 2, 7. II. 9. 5, 9. 12. 10. 13. 1, 7. III. 4. 5, 7. 5. 7.
7. 10, 11, 14. IV. 6. 3. 12. 3, 9. VII. 5. 6. 7. 7. 13. 6. 26. 8.
27. 8. VIII. 8. 6. 14. 9, 12. IX. 12. 4. X. 30. 1. XI. 2. 11, 12.
16. 6. XII. 6. 8. 11. 1, 3, 4. XIII. 17. 1. XV. 5. 11, 8. 7.
XIX. 23. 6. XX. 9. 4. XXII. 4. 22. 8. 7. Comp. षन्तः,
प्रक्षरः, षद्भिः

परिधिसंधि *m.* II. 12. 7. 13. 11. VII. 5. 7. XII. 10. 15. 13. 7.
20. 20. XV. 9. 2. Comp. VII. 13. 6.

परिनदी *f.* XVIII. 13. 2.

परिज्ञवा *f.* "a certain small spoon" XII. 2. 7. 13. 5, 11. 20. 20.

परिभञ्ज *m.* (comp. the comment.) XIV. 31. 9.

परिलेखन *adj. m.* (मन्त्र) VII. 9. 7. XIV. 5. 16.

परिवस्त्रेण *adv.* (स्त्रि) VIII. 7. 8.

परिवष्य *adj.* (होम) VII. 20. २. 21. २. XIV. 7. ५. XX. 19. २, ६.

परिवाथ *m.* "fried grains of rice" XII. ४. ६, 1३.

परिवार *m.* "cover" XXII. 1२. ७.

परिवासन *n.* "shred, chip" I. ६, ६. Comp. वेद०.

परिवित्त
परिविन्न
परिविविदान } IX. 1२. 11 (the meanings of these three parti-
ciples are given in the commentary).

परिवृत्तौ *f.* XX. 10. २. 1६. ७, 10, 1२. 18. ७.

परिश्रयण *n.* VIII. 14. २५. 1६. १. 1६. 1६. XI. 10. 11.

परिश्रित *n.* III. 9. ३ VIII. 1६. 1९. 1६. 10. X. ५. ०. 1७. ०. XI.
६. ३. XV. १. ६. २. ५. ८. 1७. 1३. ६. XVI. ३. 14. XXII. ८. 1०.

परिसमूहण *n.* VI. ३. १.

परिस्तरण *n.* I. 14. 1७.

परिस्तरणी *adj f* (स्त्र) I. 14. 1३.

परिस्त्रज् *n* "a certain Soma vessel" XII. १. 11.

परिस्त्रजिन् *adj* XXII. ७. ७.

परिस्तुत् *f.* XVIII. १. 10. XIX. १. ६. ६. ५.

परिहारम् *absol.* XII. २५. १.

परिहारसु *adj. f.* "calving only after a long time" XIX
१६. 11.

परौष्ट (meaning given in the comment.) IX. 1२. 11.

परुत्क *adj.* V. २७. 11.

परोक्षवृष्ट *m.* XXII. 1. 13. Comp X. 20. 9.

परोगव्युनि *adj. m.* (देश) }
 परोगोष्ठ *adj. m.* (देश) } III. 4. 9.

पर्णवल्क *m. plur.* "bark from the *Butea frondosa*" I. 14. 1.

पर्यग्निकरण *n.* XIX. 8. 2, 3.

पर्यग्नौ *loc.* I. 25. 8. VI. 6. 8. VII. 15. 1, 2, 4. XVI. 6. 7. XVIII.

2. 15. XIX. 8. 4. 17. 3. XX. 17. 4, 5. 21. 11. XXII. 20. 12.

„ „ with अभि VII. 16. 2.

पर्यङ्ग *adj.* (पशु) XX. 18. 12

पर्यन्तीय *adj.* XI. 10. 6.

पर्याग्नि *f. plur.* "name of some formulas and offerings"
 XX. 11. 8.

पर्याय *m.* XII. 10. 8, 11. 12. 9. 29. 2. XIII. 1. 10. XIV. 2. 6.

3. 16. 23. 13. XVI. 31. 1. XVII. 19. 12. 20. 1, 2, 3. XIX. 8. 3.

15. 9. XXI. 13. 17. Comp. उक्थ्य०, त्रि०, रावि०.

पर्यारिणौ *adj. f.* (गो) XIX. 16. 11.

पर्याहित (meaning given in the comment.) IX. 12. 11.

पर्वन् *n.* "change of the moon, or period of the Chaturmāsya
 festivals" IV. 1. 4. V. 24. 9. VI. 15. 12. VIII. 1. 1. 4. 4. 9. 1.

32. 4, 11. XV. 20. 2, 20. Comp. पार्वण.

पर्वय् XXI. 18. 8.

पशुं *f.* "sickle" XI. 5. 2.

- परिवष्य *adj.* (होम) VII. 20. ३. 21. २. XIV. 7. ३. XX. 10. २, ६.
- परिवाप *m.* "fried grains of rice" XII. ५. ६, 13.
- परिवार *m.* "cover" XXII. 12. 7.
- परिवासन *n.* "shred, chip" I. 6. ३. Comp. वेद०.
- परिवित्त
परिविन्न
परिविविदान } IX. 12. 11 (the meanings of these three partici-
cles are given in the commentary).
- परिवृत्तौ *f.* XX. 10. २. 15. 7, 10, 12. 18. 7.
- परिश्रयण *n.* VIII. 14. 23. 15. 1. 16. 16. XI. 10. 11.
- परिश्रित *n.* III. 9. ३ VIII. 15. 18. 16. 10. X. 5. ६. 17. ३. XI.
6 ३. XV. 1. ३. 2. ५. 8. 17. 18. ५. XVI. 3. 14. XXII. 8. 10.
- परिसमूहज *n.* VI. 3. 1.
- परिस्तरण *n.* I. 14 17.
- परिस्तरणी *adj. f.* (स्त्र) I. 14. 13.
- परिस्रज् = "a certain Soma vessel" XII. 1. 11.
- परिस्रजिन् *adj.* XXII. 7 7.
- परिबुत् *f.* XVIII. 1. 10. XIX. 1. ३ 6. ५.
- परिहारम् *absol.* XII. 25. 1.
- परिहारस्य *adj. f.* "calving only after a long time" XIX.
16. 11.
- परीष्ट (meaning given in the comment.) IX. 12. 11.
- परुक् *adj.* V. 27. 11.

पशुष्व m. III. 20. 11. VII. 7. 3. 28. 1. XVII. 14. 5. XVIII.
21. 12. XIX. 11. 2. 14. 6. XX. 23. 13. XXII. 20. 10. 25. 13, 17.
XXIV. 3. 30. Comp. निरुद्ध°.

पशुवन्धयाजिन् adj. VII. 1. 1.

पशुवन्धवत् adv. VIII. 1. 6. 3. 12. 5, 21, 22. XI. 5. 9.

पशुवत् adv. VIII. 2. 7, 13, 16. 3. 17. 6. 8, 19. X. 31. 12. XIII.
18. 3.

पशुव्यूह V. 28. 12.

पशुव्रत adj. XXII. 3. 1.

पशूखा f. IX. 18. 12.

पश्यादसम् adv. XII. 2. 10, 13. 7. 2. XVIII. 1. 11. 2. 9.

पश्यादशेषमवत् adj. XVII. 17. 8.

पश्याद्वात m. XIX. 25. 18.

पश्याद्भति f. XII. 3. 12.

पश्यादशिनौ f. XIV. 7. 19.

पशौक्षी f. V. 11. 4. XII. 8. 11. XV. 13. 1. XIX. 13. 11, 14.
XXII. 25. 4.

पांसुधिष्णिय m. XII. 18. 3.

पाकयज्ञ m. IX. 15. 5.

पाशाल adj. m. XVIII. 12. 7. Comp. कुर्व°.

पाशैवत adj. m., registered only in the sense of "a certain
Yûpa" XIV. 5. 9. 7. 12.

पवमान *m.* "name of three certain Stomas at the Jyotish-
toma sacrifice" XII. 17. ३, ७, १०. XIII. 2. 7, ७, 3. 1. 11. 1.
XIV. 9. ७. 10. ५. 25. ७. XV. 18. 13. XVII. 23. ३. XXII.
4. 4, 20. 12. 1३. Comp. कन्दोम०, चहिष्य०.

पवमानयष्ट *m.* XII. 16. 12.

पवमानहविस् *n. plur.* V. 21. 1. VI. 16. ७.

पवित्र *n.* I. 6. ७. 7. 7. 11. ७, ७, 10. 12. ७. 13. ७. 16. 1, ३. 17. 10.
II. 6. 1, 7. 8. ७. VII. 5. 4. 22. ७. VIII. 10. ५. X. 26. 12, 13.
XI. 2, 1७. 8. 2. XII. 10. 7, 12. 12. 13. 1. 14. ७, 1०, 11. 16. 10, 11.
17. 10. 29. ७. XIII. 10. 10. XV. 5. ३०. XVIII. 8. 4. XIX. 1. 1३.
3. 7. 7. 1, 4, ५, ७. Comp. अ०, दग्धा०, ग्राखा०, स०.

पवित्रवत् *adj.* I. 17. 10. 24. 1. VIII. 9. 12. XVIII. 11. 1३. XIX.
21. ३.

पशु *m.* registered only in the senses of sacrificial animal or
animal sacrifice: IV. 16. 1५. V. 2३. 2, ३. 25. 1०. VII. 6. ३.
11. 2. 12. 1, 4, ७. 13. ३. 14. 1, ७, 11, 13. 15. 2, 7, ७, 10. 16. 4.
17. 4, ५. 20. ७. 22. 4, ५, ७, 11. 23. ३, 10. 2४. ७. VIII. 21. 2.
IX. 15. 1. 17. ७. 18. 1३, 14. 19. ३. X. 2. ७. XI. 16. 1, ३. XII.
17. ३०. 18. 12, etc. Comp. चतु०, क्रतु०, दि०, नष्टुमक०,
पञ्च०.

पशुकुन्ति *f.* XXI. 14. ७. 22. 12.

पशुगण *m.* XXIV. 3. ३०.

पशुपुरोडाश *m.* VII. 22. 1, ३. IX. 1०. ७, 7. XI. 20. 1३. XIII.
1. 12. 23. 17. 24. ७. XIV. 7. 1३. XVI. 8. 7, ७. XVII. 22. ७.
XVIII. 2. 12. 6. 1०. 13. 4. 20. ५. XIX. 2. 1५. 4. ३. XX. 23. 2.
XXI. 24. ७.

पशुपत्य *m.* III. 20. 11. VII. 7. 3. 28. 1. XVII. 14. 5. XVIII.
21. 12. XIX. 11. 2. 14. 6. XX. 23. 13. XXII. 20. 10. 25. 13, 17.
XXIV. 3. 30. *Comp.* निष्कृ०.

पशुपत्ययाजिन् *adj.* VII. 1. 1.

पशुपत्यवत् *adv.* VIII. 1. 6. 3. 12. 5. 21, 22. XI. 5. 9.

पशुवत् *adv.* VIII. 2. 7, 13, 16. 3. 17. 6. 8, 19. X. 31. 12. XIII.
18. 3.

पशुष्वृहृ *v.* 28. 12.

पशुमत *adj.* XXII. 3. 1.

पशूखा *f.* IX. 18. 12.

पसादचम् *adv.* XII. 2. 10, 13. 7. 2. XVIII. 1. 11. 2. 9.

पसादासेचनवत् *adj.* XVII. 17. 8.

पसादात *m.* XIX. 25. 1९.

पसाकृति *f.* XII. 3. 12.

पसेकादग्निनी *f.* XIV. 7. 19.

पशौहो *f.* V. 11. 4. XII. 8. 11. XV. 13. 1. XIX. 13. 11, 14.
XXII. 25. 4.

पांमुधिण्य *m.* XII. 15. 2.

पाकयज्ञ *m.* IX. 15. 8.

पायाम् *adj. m.* XVIII. 12. 7. *Comp.* कुरु०.

पायोवत् *adj. m.*, registered only in the sense of "a certain
Yûpa" XIV. 5. 9. 7. 12.

पात्र (1) *m.* "a measure of capacity" (ग्रामाक०) IX.

14, 11.

(2) *n.* I. 10. 14. 11. 6, 10. 13. 10. 14. 3. 15. 6. 17. 12. 19. 3.
II 3. 15. III. 8. 10. 16. 11. 17. 1. 20. 4. IV. 4. 6. VII. 6. 2, 6.
22. 1, 2. VIII. 2. 1, 6. 9. 13. 13. 14. IX. 17. 4, 6. 10. 6. X.
21. 3. 30. 4. XI. 2. 15, 17. 16. 6. 20. 13. XII. 1. 6, 9, 12.
3. 8, 10. 11. 3, 4, 6. 13. 9. 15. 4. 18. 9. 21. 3, 22. 24. 6. 25. 2,
5, 6. 26. 16, 18. 27. 8, 11. XIII. 8. 2, 3, etc. Comp. अतिग्राह्य०,
अध्वर्यु०, अन्तर्यामि०, आदित्य०, आर्त०, आश्विन०, इडा०,
उक्ष्य०, उद०, उपांशु०, ऊर्ध्व०, क्षतु०, एक०, करम्भ०,
दधिपह०, दिदेवत्य०, पञ्च०, पिण्डपितृयज्ञ०, पूर्ण०, प्रवर्ग्य०,
प्रातर्दोह०, सन्धि०, वाजिन०, शुक्र०, षोडशि०, सवनौघ०,
शान्ताय०, सुराग्रह०, सोम०, सोमग्रह०.

पात्री *f* I. 15. 7. 18. 7. 20. 11. 24. 1. II. 10. 6. 11. 1. III. 8. 6.
XVII. 19. 4.

पात्रीनिर्देजन *n.* "water for cleaning a vessel" I. 25. 14.

पादिन् *adj.* "entitled to the fourth part of the sacrificial
fee" XXI. 2. 10.

पाक्षेजन *adj. f.* ई (म्यासी) XII. 5. 3. Comp. पक्षेजनौ.

पापद्वयस *n.* XVI. 2. 4.

पारस्कर *m. plur.* "name of a country" XXII. 6. 19.

पाराशर्य *patron* XXIV. 10. 6.

पारिप्लव *adj. n.* (आख्यान) XX. 6. 7.

पार्थ (1) *m., n. pr.* XXIV. 6. 7, 8.

(2) *n.* "name of certain offerings" XVIII. 15. 8. 16. 11.

पार्थव *adj.* (होम) II. 20. 5.

पार्यदय *patron*. XXIV. 8. 6, 6.

पालाकल *m*. XVIII. 10. 25.

पालाकली *f*. XX. 10. 2.

पावमानी *f. plur.* "name of some particular bricks" XVII.
9. 8.

पाशुक *adj.* VIII. 1. 2. 16. 3. 1. XI. 16. 6, 8. 19. 4. XIII.
11. 3. 16. 12. XIV. 19. 4. XVII. 15. 4. XIX. 2. 11. 4. 5. 6. 11.
11. 4. 18. 1, 10, 25. XXI. 24. 12.

पिद्गाच *adj.* XX. 22. 6.

पिच्छोला *f*. XXI. 17. 16. 19. 3.

पिण्डपितृयज्ञ *m*. I. 7. 1, 2. 10. 16. *Comp.* पितृयज्ञ.

पिण्डपितृयज्ञपात्र *n*. I. 7. 5.

पिण्डपितृयज्ञवत् *adv.* VIII. 16. 13.

पिण्डी *f*. XIX. 26. 1; 8, 9, 12, 17. 27, 2, 14.

पितापुत्रीय *adj.* XI. 20. 3, 4.

पितामह *m*. XIX. 8. 14.

पितृ *m. plur.* "departed ancestors, Manes" X. I. 7. XI.
8. 14. XX. 16. 11. *Comp.* पितृमेध, पितृयज्ञ, and पितृ.

पितृमत् *adj., f. तौ० (चच्)* "containing the word पितृ".
XIX. 8. 2.

पितृमेध *m*. IX. 11. 20.

पितृयज्ञ *m*. III. 16. 7. VIII. 13. 1, 5, 2. 15. 12. 16. 22. XIX.
10. 7. XXII. 8. 19. XXIV. 2. 2. *Comp.* पिण्ड०.

- पित्र्य *adj.* (कर्मन्) XXIV. 2. 10.
 पिष्टलेप *m. plur.* III. 10. 1.
 पिष्टलेपहोम *m.* III. 9. 11, 12. XII. 25. 13.
 पुंयञ्जन *n.* VIII. 6. 2.
 पुंयञ्जी *f.* XXI. 17. 18, 19. 19. 5, 6. *Comp.* पौंयलेय.
 पुष्पाप्यय *m.* XVI. 21. 12.
 पुष्पनामन् *adj.* (नञ्च) XX. 1. 2.
 पुत्रमर्था *f.* V. 26. 3.
 पुनराधेय *n.* V. 26. 1. 29. 10, 13, 14. IX. 8. 3. *Comp.* पौनरा-
 धेयिक.
 पुनरानम *m.* see under यज्ञस्य पुनः.
 पुनराक्षारम् *absol.* II. 6. 7.
 पुनस्तुष्ट *XIX.* 16. 16.
 पुनर्वपङ्कार *m.* XII. 21. 8.
 पुनर्वसु *m. du.* "a lunar mansion" V. 3. 7. 27. 6.
 पुनश्चिन्ति *f.* XVII. 24. 11.
 पुनस्त्रोम *m.* "name of an Ekāha" XXII. 11. 1.
 पुनद *m.* "a river of masculine gender" XVIII. 18. 3.
 पुरस्तात्पृष्ठ्य *adj.* XXIII. 9. 13.
 पुरस्तादलंकार *adj.* VI. 3. 2.
 पुरस्तादुपयाम *adj.* XII. 15. 3. 16. 13. 26. 13.

पुरस्ताद्वन् *adj.* XIX. 18. ■ XXIV. 13. २. Comp. उपरिष्टाक्ष०.

पुराकल्प *m.* XXIV. 1. ३३.

पुरौष *m.* "rubbish, rubble-stones" II. 3. ४. XVI. 13. ३. 15. 1.

34. 6. XVII. 3. ३, 7. 24. 7, 9, 14. 25. 8, 10, 11, 12, 13. 26. 11.

XIX. 1. 16. 12. 18. Comp. साम० and आहार्यपुरौषा.

पुरौषवत् *adj.* II. 2. 7; *f.* ०वती "name of a particular brick"
XVII. 8. ३.

पुस्तुत्तवत् *n. pr. adv.* XXIV. 5. ३.

पुष्ट नारायण *m.* "name of the hymn Rigveda 10. 90"

XVI. 28. ३. XX. 20. २. 24. 10. Comp. उत्तरनारायण.

पुष्टमेध *m.* XX. 24. 1. XXII. 31. 15. Comp. पौष्टमेधिक.

पुष्टगिरिश् *n.* XVI. 6. २, ३, 6.

पुष्टसामन् *n.* XV. 19. 11. XVI. 22. २.

पुष्टाकृति *f.* XV. 15. १. XVI. 28. 1.

पुष्टरवोवत् *n. pr. adv.* XXIV. 10. 12.

पुरोऽक्षन् *adv.* XII. 7. २. XVIII. 2. २.

पुरोपन्धि *adj.* (गर्हिष्) II. 8. 1.

पुरोडाश *m.* I. 24. 6. 25. ३, 12. II. 10. ४, 6. 11. ३, 7. 18. 9, 10.

III. 1. २, 7. 3. २. 15. 1, ३. 16. 17. IV. 8. 1, २. 10. २. V. 28. 16.

VII. 22. 11, 12. VIII. 9. २. 11. 22. 15. २, 6, २. 17. 9, 12. 18. ४.

20. ५. IX. 1. 19, 27, ३२. 3. 16. ४. २, 15. 10. 11. 11. 17. 15. २,

7, 1३. 16. 11. X. ४. ३. 30. 12. XII. ४. 6, 11. 17. 19, २१. 20. 14, 15.

25. 6, 11. 26. २. XIII. 3. 1. ४. ३, etc. Comp. गर्भ०, तरु०,

पशु०.

पुरस्तात् *adj.* XIX. 18. 9. XXIV. 13. 2. *Comp.* उपरिष्टात्.

पुराकल्प *m.* XXIV. 1. 32.

पुरीष *m.* "rubbish, rubble-stones" II. 3. 4. XVI. 13. 3. 15. 1.

34. 6. XVII. 8. 3, 7. 24. 7, 9, 14. 25. 8, 10, 11, 12, 13. 26. 11.

XIX. 1. 15. 12. 13. *Comp.* वाम० and आहार्यपुरीषा.

पुरीषवत् *adj.* II. 2. 7; *f.* वती "name of a particular brick"
XVII. 8. 3.

पुरुकुलवत् *n. pr. adv.* XXIV. 8. 9.

पुरुष नारायण *m.* "name of the hymn Rigveda 19. 90"
XVI. 28. 3. XX. 20. 2. 24. 10. *Comp.* उत्तरनारा.

पुरुषमेध *m.* XX. 24. 1. XXII. 21. 15. *Comp.* पौष्टव.

पुरुषशिरश्च *n.* XVI. 6. 2, 3, 6.

पुरुषसामन् *n.* XV. 19. 11. XVI. 22. 3.

पुरुषाकृति *f.* XV. 15. 1. XVI. 28. 1.

१०० पुरुषाजम्

पुरुषवोवत् *n. pr. adv.* XXIV. 10. 12.

पुरोऽचम् *adv.* XII. 7. 2. XVIII. 2. 9. *XI. 13. 14. 15.*

पुरोचन्धि *adj.* (वर्हिष्) II. 8. 1.

पुरोडाश *m.* I. 24. 6. 25. 3.

III. 1. 2, 7. 3. 2. 15. 1.

VII. 22. 11, 12.

20. 5. IX.

7, 13. 1 *n. pr. adv.* XXIV. 8. 3, 4.

25. 1 *n.* VII. 3. 2. 17. 1. 24. 3. 25. 3. 26. 12. VIII.

2. 8, 20. 6. 9. IX. 17. 1, 2. XII. 13. 2. 13. 2.

प्रपदाज्यधानी *f.* VII. 8. 3, 7. 9. 2, 5. 26. 12. VIII. 2. 8, 20. 6. 3.

प्रपोदर *adj.* XX. 13. 12.

प्रष्ट *n.* "name of special Stotras" X. 20. 2. XVII. 12. 10. XXI. 16. 19. XXII. 15. 5. 18. 2, 6, 7. Comp. परोऽष्ट०, दृष्टपृष्ट, रथंतर०, सर्व०.

प्रष्टमनीच *m.* "name of a special Agnishtoma" XXI. 18. 5. 21. 1.

प्रष्ठय *adj. m.* (पडह) "name of six particular Soma festival days" XXI. 8. 8. 15. 11, 14, 23. 16. 6, 8, 16, 17, 20. 24. 3. XXII. 2. 2. 22. 5, 14, 16, 18. 23. 10. XXIII. 1. 6, 9, 14, 16. 2. 4, 6. 3. 2. 7. 3. 8. 10, 9. 6, 18. Comp. उपरिष्टात्पृ०, पुरस्तात्पृ०, प्रष्ठयाहन्, मध्येप्रष्ठय.

प्रष्ठयस्त्रोम *adj.* (पडह) the same XXII. 22. 20. XXIII. 4. 2.

प्रष्ठया *f.* "the ridge along the back of the Vēdi" XI. 4. 18. 0. 3. 0. 0. 14. 4.

प्रष्ठयावलम्ब *m.* "name of a Saptarātra" XXII. 22. 10.

प्रष्ठयाहन् *n.* XXI. 18. 20. Comp. प्रष्ठय.

पिदक *adj.* XXIV. 2. 9.

पोद *m.* X. 1. 1. XI. 14. 5. 19. 8. XII. 24. 1. XXIII. 10. 12.

पोच *n.* "the Soma vessel of the Potri" XI. 19. 6.

पौखलेय *m.* XX. 3. 9, 12.

पौण्डरीक *m.* "name of an Ekādāśarātra" XXII. 24. 8.

पौतुद्रव *adj.* VII. 5. 6. XX. 9. 7. XXIII. 7. 9.

पौत्रोद्य *adj.* "bringing about the birth of a son" XXI.
25. 12.

पौनराधेयिक *adj.* V. 29. 1.

पौरण *patron.* XXIV. 9. 10.

पौरकुत्स *patron.* XXIV. 8. 9.

पौरुषमेधिक *adj.* XX. 25. 11.

पौरुखस *patron.* XXIV. 10. 12.

पौर्णमास *adj.* III. 16. 5. IV. 2. 4. V. 25. 1. VIII. 8. 22. XXIII.
12. 19, 20.

पौर्णमासी *f.* (1) "full moon day or full moon sacrifice" I.
14. 17. 15. 1. 18. 1. II. 11. 5. 19. 12. 20. 5. III. 14. 14. 15. 1, 6.
16. 6, 10. 17. 5, 6. IV. 8. 7. V. 3. 17. 24. 9. 27. 3. VI. 29. 4.
30. 12, 13. VII. 1. 2. VIII. 1. 2. 4. 1. 8. 19. 19. 9. 21. 1. IX.
4. 4. X. 2, 8. 15. 2, 4. XV. 1. 1. XVI. 1. 1. XVIII. 22. 14.
XIX. 16. 1. 18. 1. XX. 1 4, 6. XXI. 15. 5. XXIII. 2. 5. 12. 16.
XXIV. 2. 20, 21, 30.

(2) "name of a particular brick" XVII. 6. 5, 10.

पौर्वाहिक *adj.* XI. 4. 1. 5. 8. XVI. 21. 2. XVII. 1. 1, 11. 2. 6.
3. 1. 4. 8.

प्रकृति *f.* IX. 1. 16. X. 4. 12. XII. 25. 10. XIX. 18. 4, 5. XXII.
1. 2. XXIV. 8. 32, 45, 49. 4. 2, 3, 15, 18, 19.

प्रकृतिवत् *adv.* II. 12. 5. Comp. यथाप्रकृति.

प्रक्रमस्थानीय *adj.* (रञ्जु) XIV. 5. 11.

प्रक्षाम *adj.* IX. 15. 20.

प्रक्षुण्णाय *adj.* XXII. 4. 7.

प्रचरणी *f.* (सुच्) "a wooden ladle employed for want of a better" XI. 16. 6, 8, 15. XII. 5. 1. 6. 3, 5, 11. 7. 1. 18. 5. XIII. 5. 6.

प्रचरणीय *adj.* "being in actual use" XV. 7. 2. 14. 7. Comp. श्र०.

प्रजापतिपरिवाद (1) *m.* XXI. 12. 1.

(2) *adj.* XXI. 12. 2.

प्रजापतेर्द्वादशसंवत्सर *n.* (सत्त) XXIII. 11. 8.

प्रजापतेः सहस्रसंवत्सर *n.* (सत्त) XIX. 15. 7. XXIII. 14. 12.

प्रजापतेः सामन् *n.* XVII. 12. 11.

प्रजायुद्ध V. 28. 12.

प्रणयनीय *adj.* (दध्) VII. 6. 4. XI. 17. 2.

प्रणव *m.* II. 12. 3. XII. 27. 14. XV. 8. 10. XXIV. 13. 12. Comp. नु with प्र-

प्रणीता *f.* plur "holy water" I. 24. 3, 4, 5. III. 13. 5. IV. 2. 7. 4. 4. 14. 3. IX. 12. 2. XII. 25. 13.

प्रणीताप्रणयन *n.* "the vessel in which the holy-water is fetched" I. 15. 7, 10. 16. 3.

प्रतिकामम् *absol.* II. 17. 5.

प्रतिगर *m.* XIV. 3. 4. XVIII. 19. 13. XXI. 10. 7. Comp. भक्त० and गृ with प्रति-

प्रतिग्रहण *adj.* *m.* (मन्त्र) XIV. 12. 5.

प्रतिवन्धम् *adv.* XXIV. 1. 29.

प्रतिदुह् *n.* (प्रतिधुगु, प्रतिधुया, etc.) VIII. 20. 5. XIV. 24. 14, 15.
XX. 25. 2. XXII. 12. 20.

प्रतिनिघाञ्च *p. ful. pass.* XII. 20. 19 21. 10, 22.

प्रतिनिधि *m.* XXIV. 3. 52. 4. 1.

प्रतिपद् *f.* "introductory verse" IV. 9. 2. XIV. 19. 5, 22. 8.
23. 15.

प्रतिपदी *f.* the same XXII. 23. 13.

प्रतिप्रस्थार *m.* VII. 18. 1. 19. 8, 9. 21. 3. 25. 19. 26. 5, 11. VIII.
5. 5, 11, 18, 24, 25, 29, 37, 38, 43. 6. 15, 19, 20, 29. 7. 3. X. 1. 0.
31. 1. XI. 5. 12. 6. 14. 7. 4. 8. 8. 16. 9. 21. 7. XII. 1. 13.
3. 15, 18. 4. 4. 8. 8. 10. 5, 12. 12. 2. 17. 20. 20. 12, 19. 21. 3, 4, 12,
22. 1, 2, 8. 23. 2, 3, 8, 11. 26. 11, 14, 16, 17, 18, 19. 27. 8. 29. 3,
6. XIII. 1. 11. 2. 4. 3. 1, 2. 5. 12. 8. 2, 8, 9, etc.

प्रतिप्रस्थान *n.* "the Soma vessel of the Pratiasthâtri" XII.
21. 18, 21. XV. 3. 11.

प्रतिमन्त्रण *n.* "conjuring" XXIV. 1. 40.

प्रतिमन्त्रम् *adv.* XXIV. 4. 13.

प्रतियूपम् *adv.* XIV. 5. 20.

प्रतिराजम् *m.* XVIII. 22. 3.

प्रतिवचन *adj. m.* (मन्त्र) VIII. 3. 14. XII. 24. 15. XV. 11. 11.
XXI. 11. 2, 4, 6, 8, 10.

प्रतिवेश *adj.* (ओद्न) "auxiliary" VIII. 10. 10.

प्रतिषेकम् *absol.* VI. 15. 2.

प्रतिमंस्कारम् *adv.* XIV. 5. 4.

प्रतिषादस्य *adj.* XVIII. 8. 6.

प्रतिहतग्रन्थ *adj.* XI. 6. 3.

प्रतिहर्त्रे *m.* X. 1. 9. XII. 17. 1. XIII. 6. 2. XIV. 26. 4, 7. XXIII. 10. 12.

प्रतिहार *m.* "name of certain syllables with which the Pratibhatṛi joins in the singing" XX. 10. 4.

प्रतिहित *m.* "a beloved son or friend" XVIII. 16. 14. 17. 3. 18. 14. Comp. Taitt. Br. 1. 7. 9. 2.

प्रतीपम् *adv.* XVIII. 13. 4, 6, 7.

प्रत्तदैवत *adj.* IX. 15. 13. Comp. अ०.

प्रत्यक्षिरम् *adj.* VII. 16. 5.

प्रत्यगपवर्ग *adj.* I. 25. 15. II. 9. 2.

प्रत्यगाशिम् *adj.* (मन्त्र) "containing a personal wish" IV. 1. 3.

प्रत्यवरोह *m. plur.* "name of some (formulas and) offerings" XVII. 11. 5. Comp. अन्वारोह.

प्रत्यवरोहणीय *m.* "name of an Ekāha" XVIII. 7. 17.

प्रत्यसन *adj. m.* (मन्त्र) XVI. 33. 1.

प्रत्याधान *n.* "corollary" XXIV. 4. 2.

प्रत्याघाय *m.* the same V. 20. 13. VI. 30. 9, 20. VII. 1. 4. IX. 10. 1. X. 30. 9. XVIII. 20. 6. XXII. 26. 13.

प्रत्याघन (1) *n.* XIX. 4. 10.

(2) *adj. m.* (मन्त्र) I. 5. 1.

प्रत्याश्रावण *n.* II. 16. २ VII. 27. 5. Comp. शु with प्रत्या-

प्रत्याङ्गति *adv.* XIV. 29. ३ XXIV. 3. 6.

प्रथमगर्भ *adj.* XII. 8. 11.

प्रथमपरापातिन् *adj.* VII. 2. ६ ७. 10.

प्रथमभुत XII. 7. 11.

प्रथमयज्ञ *m.* X. 2. ३ XI. 2. 6. XXI. 2. 1. XXII. 6. ३. Comp.
इष्ट०.

प्रदान *adj. m.* (मन्त्र) XXII. 26. ४.

प्रदाय *adj. m.* (अग्नि) IX. 3. २२. XIII. 24. 16. XVI. 9. ८.

प्रधान *n.* II. 19. 1३. 31. २. III. 16. 10. XXIV. 2. २३, ३०, ३१. ३, ३२.
Comp. पर०.

प्रधिमुख *adj.* XI. 1३. 1.

प्रधुर *n.* "the foremost part of the pole" XII. 2. 1२. 6. 11.

प्रपितामह *m.* I. 9. ४. XIX. 8. 1४.

प्रप्रोथ *m.* "the nostrils of a horse" XVIII. 1. 1३.

प्रषाज्जक् *adv.* XII. 1. 1२, 1३. 21. 1०. XVI. 24. २.

प्रमाण *n.* "authority" XXIV. 1. ३०.

प्रमुक्ति *f. plur.* "name of certain offerings" XX. 1२. ४.

प्रयाज *m.* II. 17. 1. IV. 9. 7. V. 28. ६, ८, 17. VII. 14. ६. VIII.
2. 1४. 6. 1३. 8. ६. 9. 1०. 14. २३. 20. ६. IX. 2. १. 16. 1. X. 31. 1३.
XI. 20. २. XIII. 24. 1०. XVI. 7. १. XVII. 16. 1२. XIX. 21. 1०.

XXI. 2. ६. XXIV. 11. 1०. Comp. अ०, पञ्च०.

प्रयाण (1) *n.* "commencement" XXI. 2. २.

(2) *adj. m.* (मन्त्र) X. 19. ३.

प्रयुजां हविम् *n. plur.* XVIII. 22. ६. XXII. 25. 1३.

प्ररुढकच *adj.* (देव) VIII. ६. 2.

प्ररेक *m.* XVIII. 1३. 2३. 16. 1३.

प्रसव *m.* (मुञ्च) XV. 5. ३०. 7. ३.

प्रवक्ष्यदुपस्थान *n.* VI. 26. 2. 27. 1. *Comp.* आगतोपस्थान.

प्रवर *m.* II. 15. 1, ३. 16. 1०, 11. III. 19. ३. VII. 14. ३. VIII. 8. ६.
14. २०, 22. XI. 3. 7, ८. 19. 4. XXIV. 1. 1०, ३५. 5. 1, ०, 12. 1०. 12.
11. 17. *Comp.* अध्वर्युः, अपुरोहितः, सपुरोहितः, होष्टः.

प्रवर्ग्य *m.* IX. 12. २. XI. 2. ६. 4. 1, 11. 5. 7, ०. 15. 7. XIII. 4. ३.
XV. 1. 1. 2. ०, 12, 1३. ६. 1. 6. 1. 12. 4. 1३. 1. 21. 15. XVI.
24. 15. XVII. 12. 14. *Comp.* अः, प्रवृञ्जन, and वृञ् with
प्र-

प्रवर्ग्यपात्र *n.* XV. 1. 1२.

प्रवर्त *m.* "ear-ring" XIX. 23. 11, 1३. 24. 2. *Comp.* Mādhyama's
* commentary on Taitt. S. 2. 3. 11. 4. (page 154, line 2) :
प्रवर्तः कर्णभिरणं कुण्डलम्.

प्रवर्तम् *absol.* XI. 8. 2.

प्रवाहणी *adj. f.* (अच्) "name of the verse परेत पितरः सोम्याः
(Taitt. S. I 8. 5. 2)" I. 10. 7.

प्रवृञ्जन *n.* "performance of the Pravargya ceremony" XV.
18. 11, 1६.

प्रहतहोम *m.* XI. 20. 1.

प्रधाध *m.* XVIII. 3. 14.

प्रधास्तु *m.* VII. 14. 5. X. 27. 2. XI. 19. 8. XII. 23. 16. 29. 14.
XIII. 2. 9. XIV. 9. 7. 10. 6. XVIII. 15. 3.

प्रधास्तु *n.* "the Soma vessel of the Pradhastri" VII. 14. 5.
XI. 19. 8.

प्रधास्तौय *adj. m.* (धिष्ण्य) XI. 14. 4.

प्रधिवाहिन् *adj.* XVIII. 3. 3. 9. 13. 17. 1.

प्रधर्पक *m.* XI. 9. 8. XIII. 6. 6, 7, 17. 7. 1.

प्रधुत *m.* X. 15. 1. XI. 18. 11. XVIII. 1. 6, 7. XXIII. 11. 7.
14. 10.

प्रधुमय *adj.* VIII. 1. 10.

प्रधुताक्षति *adj.* VI. 3. 7.

प्रधेचनवत् *adj.* XV. 3. 10.

प्रक्षर *m.* I. 3. 16. 4. 4, 5, 7, 12. II. 8. 5, 7. 9. 5, 7, 13, 14, 15. 10. 1.
13. 7. 18. 3. III. 3. 2. 5. 8, 9. 6. 5, 6, 12. 7. 3, 5. 14. 7. IV. 7. 11.
12. 3, 7, 8. VII. 7. 7. 28. 3. VIII. 1. 10. 14. 6, 7. X. 30. 2. XI.
1. 12. 2. 11. 21. 11. XXII. 4. 20. Comp. स०.

प्रक्षरपरिधि *n.* XVIII. 20. 20.

प्रक्षार *m.* "prelude of a Sāman" XXI. 10. 4.

प्रक्षोद्ध *m.* X. 1. 9. XII. 17. 1, 7. XIII. 20. 3. XIV. 26. 3. XV.
5. 3. 6. 1. 13. 9. 14. 2. XX. 17. 11. XXI. 7. 6. 18. 11. XXIII.
10. 12.

प्रातःसाव *m.* XII. 20. 15. 23. 4.

प्राय *m.* "time" XII. 24. 16.

प्रायणीय *adj.* X. 21. 4, 7, 9. XXI. 5. 2. 13. 1, 7. 14. 2, 5, 7.
15. 7, 8. 22. 13. 23. 7. XXIII. 2. 3. 12. 7, 8.—•या *f.* (रष्टि)
X. 4. 10, 11. 21. 1. 22. 1. XIII. 23. 1. XVI. 17. 2, 4. XXI. 4. 6.
XXII. 9. 20. XXIII. 10. 11. 12. 6.

प्रायश्चित्त *n.* IX. 1. 1, 2, 29. 7. 11. 10. 12. 15. 8. 20. 2. XIV. 25.
3, 5. III. 1, 8. XV. 17. 10. 19. 6. Comp. अविज्ञात०, गर्भिणि०,
घर्म०, सर्व०.

प्रायश्चित्ति *f.* V. 29. 13. IX. 4. 13. 8. 3. 15. 16, 21. 16. 12. X. 17. 7.

प्रावेपिन् *adj.* XXII. 12. 6.

प्रायान्तिक *n.* "pulse, legume" IV. 3. 2.

प्राग्नि *n.* III. 1. 1, 2. 2. 9. 10. 5. IV. 10. 2. VII. 23. 1. VIII.
11. 6. XII. 20. 17. XIX. 21. 2.

प्राग्निचक्षुष *n.* I. 15. 7, 13. II. 4. 2.

प्राग्निचेष्टि *f.* XIX. 21. 5.

प्राग्दह *adj.* XIX. 16. 16. XX. 14. 12. 15. 3.

प्रासङ्गिक *adj.* XII. 25. 14.

प्रासहा *instr. adv.* XX. 7. 17. XXII. 21. 8.

पुष्पा *f.* XVIII. 13. 13.

प्रेतिवत् *adj.* "containing a derivate from the root ह् with प्र-"
XIV. 19. 4.

प्रेषप्रतीकयाज्या *f.* VIII. 2. 15.

प्रोच *m.* V. 20. ५. VI. 29. 11. VII. 6. ३. XVII. 16. 1.

प्रोचण *n.* VII. 12. ९. XIX. 19. 7.

प्रोचणी *f. plur.* I. 11. ९. 16. ५. 19. ३. 24. ३. II. ३. 11, 1३. 7. 2.
8. 1, ३. IV. 5. ५, ६. VII. 4. ५. 5. ३. 8. ५. 9. 1०. VIII. 10. ५.
1३. 17, 1८. 14. ३. XI. 2. 17. ३. 1, 2. 1३. ५. 17. 1. 19. 1. XV.
5. 21. XVII. 16. २.

प्रोचणीधानी *f.* XV. 5. 1०. 15. 1.

प्रोष्ठपद *m. plur.* "a lunar mansion" V. ३. 11.

प्रव *m.* "name of a Sāman" XXII. 4. 27.

प्राल प्रसवण *n.* "name of the place where the Sarasvati
rises" XXIII. 1३. ५, ५.

सेङ्ग *m.* XXI. 17. 1३.

फ

फलपदि *adj.* X. 10. 4. XII. 1. ५. XVI. 1. 7. 20. 4.

फलीकरण *m. plur.* III. 10. 1.

फलीकरणद्वय *m.* III. 9. 11, 12. 10. 1. IV. 1३. 7. XII. 25. 1३.

फलगुनी *f. du* "a lunar mansion" V. ३. २, 1०.

फाल्गुन *n.* (तृणविशेष) XIV. 24. 12.

फाल्गुनी *adj. f.* (पौर्णमासी) VIII. 1. 2. 21. ५, ५, ६.

व

वण्ड *adj.* VII. 12. 1. XXII. 4. 21.

वभ्र *n. m.* XXIV. 9. 1.

प्रस्यन्दिनी *adj. f.* XVI. 9. 8.

प्रसृवण *n.* see under स्रावण.

प्रहरण *adj. m.* (मन्त्र) II. 2. 1.

प्राकाश *m.* see under हिरण्य.

प्राकृत *adj.* VII. 14. ०. 26. 14. IX. 4. 7. 10. XI. 2. 14. XVI. 7. 2.
XX. 13. 2. 15. 4. XXI. 13. 8. XXII. 1. 1.

प्राक्प्रवण *adj.* II. 2. १. X. 20. 1.

प्रागपवर्ग *adj.* II. 9. 2. XXIV. 2. 15.

प्रागौष *adj.* X. 24. 4. 29. 9.

प्रागुदक्प्रवण *adj.* II. 2. १. X. 20. 1.

प्राग्दय *adj.* X. 24. 7.

प्राग्वंश *n.* (sic, comp. XIV. 31. ६.) X. 3. 4. 4. ६. 5. ६. 7. ६. 8. 1.
21. 19. 20. 7. ०. 31. 2. XI. 4. 12. 6. 3. 21. 19. XII. 8. 3. 4. 4.
XIII. 5. ६. XIV. 8. ०. 31. ६. XVI. 21. 2. XVIII. 20. 10.
XX. 2. 2.

प्राचीनकर्ण *adj.* XI. 9. 12. 10. 1.

प्राचीनप्रवण *adj.* V. 4. 1. VIII. 1. 5.

प्राचीनमात्रावासम् *n.* "a certain garment worn by women" X.
9. 11.

प्राचीनयोग्य *n. pr.* XXIV. 5. 11.

प्राचीनवंश *adj.* X. 5. 1. XI. 9. 4.

प्राचीनाद्योत *n.* VIII. 15. 1. 16. 15.

- प्राचीनावीतिन् *adj.* I. 8. 9. VI. 11. 4. VIII. 13. 13. IX. 11. 7.
XIV. 22. 1. XXIV. 2. 10.
- प्राज्ञित *adj. m.* (अग्नि) XI. 15. 1. 21. 3. XIII. 25. 2.
- प्राज्ञापत्य *m.* "name of a Saptarātra" XXII. 22. 15.
- प्राज्ञापत्या *f.* "name of a particular brick" XVII. 9. 3.
- प्राण *m.*, abbreviated from प्राणसह, XXI. 18. 14, 15, 16.
- प्राणसह *m.* XXI. 18. 7, 8.
- प्राणनिहव *m.* XIX. 13. 21.
- प्राणभृत् *f.* "name of some particular bricks" XVI. 32. 1, 2.
XVII. 1. 4. 2. 3. XX. 19. 12.
- प्राणाकृति *f.* XV. 7. 3.
- प्रातरनुवाक *m.* XII. 3. 9, 14. 5. 6. XIV. 9. 1. 19. 1. XVII. 28. 1.
XXI. 15. 17. XXII. 8. 17.
- प्रातरवनेक *m.* VI. 20. 1.
- प्रातर्दोह *m.* I. 14. 7, 8. II. 10. 5. III. 16. 13. IV. 8. 3. 14. 1.
VIII. 2. 5. 5. 33. IX. 1. 28, 29.
- प्रातर्दोहपाद *n.* I. 15. 9. XII. 4. 3.
- प्रातर्दोहवत् *adv.* VIII. 10. 3. 20. 4.
- प्रातःसवन *n.* XII. 9. 7. 18. 15. 24. 7. 29. 11, 13, 17. XIII. 1. 2.
10. 5. XIV. 1. 8. 2. 4. 10. 6. 18. 1. 20. 2. 24. 14, 15. 25. 5, 7,
etc.
- प्रातःसवन्निक *adj.* XIV. 19. 11.
- प्रातःसवनीय *adj.* XXII. 8. 4, 15, 19.

प्रातःसाव m. XII. 20. 15. 23. 4.

प्राय m. "time" XII. 24. 16

प्रायणीय adj. X. 21. 4, 7, 9. XXI. 3. 2. 13. 1, 7. 14. 2, 5, 7.
15. 7, 8. 22. 13. 23. 7. XXIII. 2. 3. 12. 7, 8. — या f. (रष्टि)
X. 4. 10, 11. 21. 1. 22. 1. XIII. 23. 1. XVI. 17. 2, 4. XXI. 4. 5.
XXII. 9. 20. XXIII. 10. 7. 12. 6.

प्रायश्चित्त n. IX. 1. 1, 2, 20. 7. 11. 10. 12. 15. 8. 20. 2. XIV. 25.
3, 5. 26. 7, 8. XV. 17. 10. 19. 6. Comp. अविज्ञात°, गर्भिणि°,
घर्म°, सर्व°.

प्रायश्चित्ति f. V. 29. 19. IX. 4. 13. 8. 9. 15. 15, 21. 16. 12. X. 17. 7.

प्राचेपिन् adj. XXII. 12. 6.

प्राद्यातिक n. "pulse, legume" IV. 3. 8.

प्राप्तिष n. III. 1. 1, 2. 2. 9. 19. 5. IV. 10. 2. VII. 23. 1. VIII.
11. 6. XII. 20. 17. XIX. 21. 6.

प्राप्तिवहरण n. I. 15. 7, 13. II. 4. 8.

प्राप्तिवेष्टि f. XIX. 21. 5.

प्राष्टह adj. XIX. 16. 10. XX. 14. 12. 15. 3.

प्रासङ्गिक adj. XII. 25. 11.

प्रासहा instr adv. XX. 7. 17. XXII. 21. 8.

पुष्पा f. XVIII. 13. 13.

प्रेतिवत् adj. "containing a derivative from the root ह् with प्र-"
XIV. 19. 1.

प्रेषमतीकयाज्या f. VIII. 2. 15.

प्रोच *m.* V. 20. ५. VI. 29. 14. VII. 6. ३. XVII. 16. 1.

प्रोचण *n.* VII. 12. २. XIX. 19. 7.

प्रोचणी *f. plur.* I. 11. ९. 16. ५. 19. ३. 21. ३. II. 8. 11, 13. 7.
8. 1, ३. IV. 5. ५, ६. VII. 4. ५. 5. ३. 8. ५. 9. 10. VIII. 10.
13. 17, 18. 14. ३. XI. 2. 17. 8. 1, २. 12. ५. 17. 1. 19. 1. XV
5. 21. XVII. 16. २.

प्रोचणीधानी *f.* XV. 5. 10. 15. 1.

प्रोष्ठपद *m. plur.* "a lunar mansion" V. 3. 11.

स्रव *m.* "name of a Sāman" XXII. 4. २७.

साच प्रस्रवण *n.* "name of the place where the Sarnvat
rises" XXIII. 13. ४, ५.

सेष्ट *m.* XXI. 17. 1३.

फ

फलपदि *adv.* X. 10. 4. XII. 1. ६. XVI. 1. 7. 20. 4.

फलीकरण *m. plur.* III. 10. 1.

फलीकरणदोम *m.* III. 9. 11, 12. 10. 1. IV. 13. ७. XII. 23. 1३.

फलगुनी *f. du.* "a lunar mansion" V. 3. ८, 1६.

फाल्गुन *n.* (दशविशेष) XIV. 21. 12.

फाल्गुनी *adv. f.* (पौर्णमासी) VIII. 1. २. 21. ३, 4, ६.

व

वण्ड *adv.* VII. 12. 1. XXII. 4. २७.

वभ्रु = *pr.* XXIV. 9. 1.

वभ्रुलोमन् *adj.* X. 22. 4.

वभ्रुनूकाश्च *adj.* XX. 14. 13.

वरासी *f.* XIV. 13. 3. XVIII. 10. 23.

वर्हिषद् *adj.* III. 3. 2. VI. 29. 22. IX. 16. 11. XVIII. 15. 3.

वर्हिस् *n.* I. 3. 5. 4. 15. 7. 3, 12. 9. 1. II. 3. 17. 8. 1. 9. 2, 14. 17. 2. 18. 3. III. 5. 9. 13. 3. IV. 2. 3. 6. 5. 5. 6. 1. IV. 10. 9. VI. 10. 10, 11. 11. 5. 12. 2. 14. 4. VII. 9. 10. 12. 5, 8. 15. 8. 16. 4. 18. 13. 20. 1, 4. 23. 12. 26. 12. VIII. 1. 10. 3. 6. 9. 6, 9. 18. 11. 14. 4. 16. 3. IX. 1. 20. X. 21. 6, 18. XI. 2. 11, 12. 6. 1, 8. 12. 5. 13. 7. 15. 3. 16. 4. 18. 11. 19. 2. 21. 11. XII. 17. 7, 9, 12, 20. 18. 7. 28. 5. XIII. 3. 1, etc. Comp. अप°, इभा°, समान°.

वलच्च *adj.* X. 26. 12. XX. 18. 12.

वलजा *f.* III. 4. 8. (supposed meaning in the commentary).

वलूकान्त *adj.* (= वलू° elsewhere) XXII. 5. 7.

वल्गव *n.* XIX. 4. 8.

वह्निःपरिधि *adv.* IX. 2. 9. 16. 1. XII. 23. 11.

वह्निर्लोम *adj.* X. 8. 13.

वह्निर्वेदि *adv.* III. 5. 7. VII. 9. 6. XI. 7. 2. 9. 4. XII. 23. 2. XIII. 7. 2. 9. 4. 24. 14. XV. 13. 9. XVIII. 15. 7, etc.

वह्निष्टादिग्रसन *adj.* I. 19. 3. X. 27. 10. XIX. 27. 11.

वह्निष्यवमान *m.* (स्तोम) XII. 16. 17. 17. 10, 13. XIV. 23. 7. 26. 3. XVII. 23. 2. XX. 13. 4.

वह्निष्यवमानवत् *adv.* XIII. 2. 7.

वह्निष्यवमानास्ताव *m.* "the place where the Bahishpavamāna is to be chanted" XI. 14. 10. XII. 19. 7. Comp. आस्ताव.

वज्रगु *adj.* XX. 4. 2.

वज्रजन *adj.* XIII. 9. 2.

वज्रदासपुरुष *adj.* XX. 1. 3.

वज्रदेवत *adj.* XXIV. 8. 43.

वज्रधान्य *adj.* XXII. 16. 9.

वज्रपशु *adj.* XXII. 6. 4.

वज्रभार्य *adj.* XVI. 4. 5.

वज्रमन्त्र *adj.* XXIV. 1. 11.

वज्रमापतिल *adj.* XX. 4. 7.

वज्रयाजिन् *adj.* XI. 20. 11, 12.

वज्ररायस्त्रोथ }
वज्रप्रौढियव } *adj.* XX. 4. 3.
वज्रहृदिक }

वज्रहिरण्य (1) *adj.* "abounding in gold" XX. 4. 2.

(2) *m.* "name of an Ekāha" XXII. 9. 10.

वज्रजाविक *adj.* XX. 4. 2.

वज्रथ *adj.* XX. 1. 3.

वज्राज्य *adj.* II. 5. 11.

वाणउत् *m.* "quiver" XVIII. 10. 17. 11. 11.

वादगायण " *pr.* XXIV. 8. 10.

वाधक *adj.* "taken from the Bldhaka tree" XXII. 4. 12.

वाहदुक्य *patron.* XXIV. 6. 17.

वाहसत्य *patron.* XXIV. 6. 18. 7. 4, 6.

याष्क *adj.* "one year old" (?) XX. 14. 10.

वृहत् *n.* (1) "the word वृहत्" XIII. 1. 10.

(2) "name of a Sāman" V. 15. 6. XIV. 18. 6, 10, 14.
19. 7. 20. 1. XVII. 8. 7. 12. 10. XXII. 1. 13. 12. 14. 15. 5.
18. 2, 6. Comp. °त्पृष्ठ, °त्सामन्, °द्र्यंतरसामन्.—वृहतः स्तोत्र
XIV. 18. 4. XVIII. 6. 15. XXII. 12. 20.

वृहतौ *f. plur.* "name of some particular bricks" XVII.
4. 10.

वृहत्पृष्ठ *adj.* "having the Bṛihat Sāman as the basis of the
Prīṣṭha Stotra" XXI. 23, 8, 9. XXII. 1. 5. 4. 26. Comp.
र्यंतरपृष्ठ.

वृहत्सामन् *adj.* "whereat the Bṛihat Sāman is employed"
X. 2. 6. 7. 14. 1. XII. 14. 1. XX. 22. 3. XXI. 6. 13. 8. 12.
15. 10. XXII. 2. 5, 8. 9. 11. 10. 3, 8. 12. 17. 13. 8. XXIII.
12. 18. Comp. र्यंतरसामन्.

वृहद्भि *n. pr.* XXIV. 9. 1.

वृहदुक्तवत् *n. pr. adv.* XXIV. 6. 17.

वृहद्ध्यंतरसामन् *adj.* XXI. 8. 12.

वृहत्सतिवत् (1) *adj., f.* °तौ (वृत्) "containing the word
वृहत्सति" V. 27. 12.

(2) *n. pr. adv.* XXIV. 6. 19. 7. 4, 6.

वृहत्सतिवत् *m.* XVIII. 7. 17. XXII. 7. 6. 25. 1. XXIII. 9. 5.
13. 7.

वैजवापि *n. pr.* XXIV. 8. 14.

वैदचिरात्र *m.* XXII. 18. 4.

बोधवत् *adj., f.* ०तौ (बुध्) "containing a derivate from the root बुध्" XVI. 13. 1.

ब्रह्मचमस *m.* XIV. 10. 7.

ब्रह्मचर्य *n.* IV. 1. 2. X. 15. 14. XV. 19. 8. 20. 11. Comp. ब्र०.

ब्रह्मचारिन् *m.* IV. 3. 15. VI. 15. 16. IX. 15. 1. XIII. 19. 9. XXI. 17. 18. 19. 5. XXII. 2. 16.

ब्रह्मणत् *adv.* II. 16. 11.

ब्रह्मन् *n.* "the office of the Brahman priest" III. 20. 11, XIV. 10. 10, 13.

ब्रह्मन् (1) *n.* X. 11. 6.

(2) *m.* "the god Brahman" XXIII. 14. 16, 17.

(3) *m.* "name of the chief priest" I. 15. 6. 19. 1. II. 3. 7. 8. 1, 6, 7. 15. 3. III. 2. 2. 3. 3, 9, 11. 4. 5, 6. 18. 1, 2, 4, 9. 20. 6, 7, 8, 10. IV. 4. 1, 2, 2. V. 14. 6. 16. 6. 20. 8. 22. 3. VII. 20. 8. VIII. 5. 9. 10. 6. 11. 20. 15. 4. 16. 1. IX. 2. 2. 20. 7. X. 1. 9, 14. 2. 11. 3. 1. XI. 2. 17. 3. 2. 7. 2. 15. 1. 16. 11. 19. 2. XII. 8. 15. 17. 1. 20. 8. 23. 13. 24. 1. XIII. 6. 2, 6, etc.

ब्रह्मवर्चस *n. plur.* "name of some offerings" XX. 12. 7.

ब्रह्मवर्मन् *n. plur.* "name of some offerings" XVI. 18. 7.

ब्रह्मवाद्य *n.* XXI. 10. 12. Comp. ब्रह्मोद्य.

ब्रह्मसदन *n.* III. 18. 4. XII. 20. 7. XVII. 21. 7.

ब्रह्मसाम *n.* XVIII. 20. 22.

ब्रह्मसामन् *n.* XIV. 19. 6. 20. 1. 25. 7, 8, 11. XVIII. 6. 7. XXII.

ब्रह्मिष्ठ *m.* III. 18. 1.

ब्रह्मोद्य *n.* XX. 19. ६. *Comp.* ब्रह्मवाद्य.

ब्रह्मौदन *m.* V. 5. 1, 8, 9, 10. 7. 11, 12, 15. XVII. 17. 10. XX.
2. 4, 5, 8. 23. ६, ९. *Comp.* ब्राह्मौदनिक.

ब्राह्मण (1) *m.* I. 19. ०. III. 4. 2, ३. 17. 1. IV. 3. 2, ३. 16. 17. V.
3. ३, 18. 4. ३. 6. ३, ३. 7. 2. 11. 7. 14. 1. 25. 4. VI. 15. 11. 30. 17.
VII. 8. 5. 27. 12, 14. VIII. 11. 8, ९. IX. 3. 7, 8, ९. 5. 2, 5.
7. 1, 10. 9. 11. 13. 15. 18. X. 1. 1. 11. 5, ६. 12. 8, 12. 20. ३, 12.
XI. 20. 11. XII. 17. 10. 26. ३. XIII. 6. 12. 7. 7, 13, etc.
Comp. अ०, दुर्गा०.

(2) *n.* "the well-known portion of the Vedic literature" XXIV. 1. 30, 31, 32, 33. *Comp.* समान०.

(3) *n.* "the Soma vessel of the Brahman priest" XI. 19. ६.

ब्राह्मणसव *m.* XXII. 25. ६.

ब्राह्मणार्धसिचमद्य *m.* XII. 29. 1. XIV. 3. 10.

ब्राह्मणार्धसिन् *m.* X. 1. ०. XI. 14. ६. 19. ९. XIV. 23. 13. XVIII
13. ३1. XXIII. 10. 12.

ब्राह्मणार्धसीय *adj.* XVII. 21. ३.

ब्राह्मौदनिक *adj.* (अग्नि) V. 4. 12. 5. 1. 7. 7. 10. 7.

भ

भक्तीद्यावाष्टय्य *adj.* IX. 19. ०, 7.

भक्ष्य *adj.* *m.* (मन्त्र) XXII. 26. 1.

भद्रण *n.* *pr.* XXIV. 3. 10.

भयेडक *m.* "a wild ram" XV. 19. 4.

भरणकल्प *m.* V. 7. 13.

भरत *n. pr.* XVIII 12. 7. 14. 10.

भरतदादशाह *m.* XXI. 14. 15.

भरतवत् *n. pr. adv.* II 16. ६.

भरद्वाज *n. pr.* XXIV. 6. 18. 7. 3, 10.

भरद्वाजवत् *n. pr. adv.* XXIV. 6. 18. 7. 4, 6, 10.

भर्जन *n.* (1) "roasting" XII. 4. 1.

(2) "roasting place" XVI. 9. ६.

भस्मप्रवेशन *n.* XVI. 18. 2.

भागदुध *m.* XVIII. 19. ६.

• भाजन *n.* "vessel" VIII. 18. 17.

• भारद्वाज *patron* I 14 10 XXII. 4. 10. XXIV. II. 18. 7. 4, 6, 10.

भार्गव *patron.* V. 11. 7. IX. 18. 14. 15 10. XVIII. 20. 21.
XXIV. 5. 12, 13, 15, 18. 6. 2, 8.

• भार्गव्य *patron.* XXIV. 8 7, 9.

भिन्दु *m.* XIII. 20. 11.

भिन्नकाल *adj.* XXIV 1. 43.

भिषवत् *adj., f.* "तौ (चच्)" "containing the word भिषन्"
XVI. 11. 11.

भृ *m.* "name of an Elâha" XXII. 7. 26.

भृतानामवेष्टि *f. plur* "name of some expiatory offerings"
XVIII. 15 9. 16. 12.

- भृताभय *adj. du.* (होम) " name of two offerings " XX. 12. ९.
 भृतेष्टका *f.* XVII. 2. ६.
 भूमिदुन्दुभि *m.* XXI. 18. 2. 19. ४.
 भूमिपरिदृष्टं *n.* VII. 10. 12.
 भृषकृत *f.* " name of some particular bricks " XVII. 5. 10.
 भृशु *n. pr.* XXIV. 5. 10. 6. ३.
 भृगुवत् *n. pr. adv.* XXIV. 5. 12, 13, 15, 10. 6. ३, ४.
 भृश्ववत् *n. pr. adv.* XXIV. 8. 7, ४.
 भौवन्व *adj. n.* (आख्यान) XX. 6. 7.
 भक्षा *f.* (= भक्ष्ता) XIII. 19. ३.
 भ्राजस्त *adj., f.* ०ती (चष्ट्) " containing a derivate from the
 root भ्राज् " XVI. 11. 1३.
 भ्रातृव्यचेव *n.* XIX. 19. 10.
 भ्रातृव्यगवौ *f.* XIX. 10. २.
 भ्रातृव्यतिक्षीर्षा *f.* XXII. 2. ९.
 भ्रातृव्यपत्र *m.* XIII. 9. ४.
 भेष *m.* IX. 16. ४.

म

- मगध *m. plur.* XXII. 6. 1४ Comp. मागध.
 मद्रव्यनामन् *adj.* XVIII. 19. ९, XIX. 10. 2.
 मणित *adj.* XIX. 16. 7.

मण्डलेष्टका *f.* XVI. 23. 9. XVII. 1. 15. 4. 2, 7.

मण्डु *n. pr.* XXIV. 5. 14.

मतवधोवत् *n. pr. adv.* XXIV. 7. 6, 7.

मय्, मन् V. 10. 7, 9, 11. 18. 8. 17. 1. VI. 2. 14. 28. 13 VII.
12. 10, 11. 13. 1, 2, 3, 4. IX. 1. 15. 3. 3, 4. 9. 1, 7, 10, 11. 10.
5, 6. XIII. 10. 8 XIV. 24. 3.

with मिस्- XXI. 2. 12. निर्मेय, निर्मेय see separately.

मदनौ *f. plur.* I. 28. 6. XI. 1. 11. 2. 3. XV. 2. 6, 9. 5. 4. 11. 18.
12. 3. 20. 2. 21. 3, 10.

मदा मोद एव XIII. 18. 3, 9, 10. 16 14.

मदा मोद इवोमय XIV. 8. 4.

मद्वण *n. pr.* XXIV. 8. 10.

मधुगुण्य *m.* VI. 81. 5.

मधुच्छन्दोवत् *n. pr. adv.* XXIV. 9. 4, 6.

मधुपर्क *m.* } VI. 81. 5.
मधुमन्य *m.* }

मधुशाल *n.* XVIII. 5. 5.

मधुस् *n.* see under क्षण*.

मधूदक *n.* XIX 21 16.

मद्यतःकारिन् *m.* XII. 23. 4.

मध्यमज *adj.* XX. 23. 1.

मध्येष्ट्य *adj.* XXIII. 9. 4.

मण्डलेष्टका *f.* XVI. 23. २. XVII. 1. 15. 4. 2, 7.

मण्डु *n. pr.* XXIV. 5. 14

मतवधोवत् *n. pr. adv.* XXIV. 7. ६, 7.

मय्, मन् V. 10. 7, ९, 11. 13. ३. 17. 1. VI. 2. 14. 28. 13. VII.
12. 10, 11. 13. 1, 2, ३, 4. IX. 1. 15. ३. ३, 4. 9. 1, 7, 10, 11. 10.
६, ८. XIII. 10. ३. XIV. 24. ३.

with निम्- XXI. 2. 12. निर्मय्य, निर्मय्य see separately.

मदन्तो *f. plur.* I. 23. ६. XI. 1. 11. 2. ३. XV. 2. ६, ९. ६. 4. 11. 16.
12. ३. 20. 2. 21. ३, 10.

मदा मोद इव XIII. 13. ३, ९, 10. 15. 14.

मदा मोद इवोमथ XIV. 3. 4.

मद्गण *n. pr.* XXIV. 8. 10.

मधुगुन्य *m.* VI 31. ६.

मधुच्छन्दोवत् *n. pr. adv.* XXIV. 9. 4, ६.

मधुपर्क *m.* } VI. 31. ६.
मधुमन्य *m.* }

मधुष्टाल *n.* XVIII 5. ६.

मधुस् *n.* see under छण्.

मधूदक *n.* XIX. 21. 10.

मध्यतःकारिन् *m.* XII 23 4.

मध्यमज *adj.* XX. 23. 1.

मधेष्टय *adj.* XXIII. 9. 4.

मनस्वत् *adj.*, *f.* "मनी (चच्)" "containing the word मनस्" I.
10. ६. XVI. 3. 1.

मनुतन्तु *n.* *pr.* XXIV. 9. 1.

मनुवत् *n.* *pr.* *adv.* II. 16. 12. XXIV. 10. 12, 18.

मनुय्यगव्री *f.* *plur.* "name of certain formulas" IV. 10. 1.
Comp. देवगवी.

मनुष्यत् *n.* *pr.* *adv.* II. 16. ६.

मनोषह *m.* "name of a certain libation" XXI. 10. 1.

मनोता *f.* "name of the hymn R̥gveda 6. 1" : VII. 24. 1.
XIV. 7. ६. XIX. 9. २. 13. 15. XXIV. 1. 43.

मनोर्ध्वः *f.* *plur.* XXIII. 3. ६. Comp. मागव (1).

मन्त्रहत् *m.* II. 16. ६. XXIV. ६. ६. 10. 13.

मन्य् see मय्.

मन्य *m.* VIII. 13. 1०. 14. 15. 1६. २, 9, 23, 24. XII. 4. 13. XIII.
5. 4. XIX. 13. 12. XXII. 26. 1, 1०. Comp. आज्य०, उद०,
दधि०, पयो०, मधु०.

मन्यिन् *adj.* *m.* "Soma juice mixed with meal" XII. 14. 15.
1६. २. 23. 11. Comp also शुक्लामन्यिनौ under the head of
शुक्ल.

मन्यिपात्र *n.* XII. 23. 12.

मन्यिवत् *adj.* XII. 23. : XIII. 4. 14.

मरायु *m.* (1) "name of an Ekāha" XXII. 11. 14.

(2) "a quantity of meal" see धान्य०.

मरुतां स्तोम *m.* "name of an Ekāha" (different from मरुत्स्तोम)
XXII. 13. 4.

मरुतां प्रयति *f.* "name of an Ekāha" XXII. 5. 17.

मरुत्वत् *adj., f.* "तौ (प्रतिपद्)" "containing the word मरुत्"
XIV. 10. 5.

मरुत्वतीय *adj.* (यह) XXI. 7. 17. 17. 5.

मरुत्स्तोम *m.* "name of an Ekāha" XXII. 10. 19.

मर्कटक *m.* "a species of grain" XVI. 12. 13.

मरुह *adj.* (चत्विज्) XIX. 16. ९.—*f.* "चा (गो)" XVIII. 21. 13.

मरुह्य *n.* "a species of grain" XX. 10. 6.

मरुत्विज् *m.* XIV. 24. 6, 8, 27. 2. XVIII. 5. 1९. 6. 12. XX. 1. 6.
2. 5, XXI. 10. 13.

मरुह् *n. plur.* "name of some offerings" XX. 11. 18.

महादेवहत X. 19. २.

महानग्रा *f.* XV. 20. ९.

महानाक्षी *f.* (चक्ष्) XXII. 18. २.

महानाक्षीशमन् *adj.* XX. 13. 1.

महाभिषव *m.* XII. 8. 4, 11. 11. 12. 1. XIII. 1. 7. 10. 5.

महाराच *n.* IX. 10. ९, XII. 1. 1, XIV. 9. ३. 19. 1.

महावीर *m.* "a big pot, used at the Pravargya ceremony"
XV. 2. 14. 3. 17, 19, 20. 4. ९. 5. 4, 11. 6. 11. 7. 2, 3, 5, ६. 8. 12, 1९.
10. 1, ६. 11. २. 1१. ७, 1०. 17. ७.

महाषेदि *f.* XIV. 8. 5. 23. 11, XXI. 18. 1.

महाव्रत n. (1) "name of a Sāman which is to be sung on the last day but one of the Gavāmāyana" XXII. 2. २.

(2) "that day itself and its ceremony" XXI. 10. २, 12, 21. 17. १. 20. २. 21. 10, 11. 23. 4, 12. XXII. 21. 14. 22. 10, 1२. 23. ६. 24. 12. XXIII. 1. 11. 2. ३, 4. 3. 11. 4. ४. 5. 9, 12. 7. 6, 13. 8. ३, 5, 7, 10, 12. 9. 9, 15. 10. 4, 9. Comp. अन्तर्म०, स०.

महाव्रतवत् adj. (अतिगन्ध) XXII. 22. 14, 20.

महाव्रतिक adj. (शिल्प) XXI. 17. 7.

महाद्विम् n. VIII. 12. १. XXII. 8. 18.

महाहति f. XVII. 20. 13.

महिमम् m. du. "name of two special libations (धृष्ट) at the Aśvamedha sacrifice" XX. 12. ६. 18. 2. 19. २, ६. 20. २.

महिषौ f. "the first wife" XVI. 4. ६. XX. 10. 2. 15. 7, 10, 12. 17. 17. 18. २, 4, 6, 7.

महोया f. "name of the verse अपाम सोमम् (TS. ३. 2. 5. 4)" XIII. 22 ६.

महेन्द्रयाजिन् adj. I. 2. 7. Comp. I. 14. 10, and इन्द्रयाजिन्.

मांसधौत VI. 12. ३.

मांससंदिन II. 18. 10.

मागध m. XXI. 17. 10. 19. ६.

माघौ adj. f. (पौर्णमासी) XXI. 15. ६.

मातवचस patron. XXIV. 7. ६, 7.

माधुच्छन्दस patron. XXIV. 9. 4, ६.

माथंदिन *adj.* XII. 4. 1. 9. 7. 24. 7. XIII. 1. 1. 2. 7, 9. 3. 1.
4. 8, 14. 8. 10. 14. XIV. 18. 9. 24. 14, 15. 25. 6, 9, etc.

माथंदिनीय *adj.* XIV. 19. 11. XVIII. 2. 17. 12. 11. XXII.
8. 15, 18.

मान *n.* XXI. 13. 8, 9, 10, 14, 15, 16. *Comp.* यजुर्मान, सोममान
मानव (1) *adj., f.* ०वी (चच्) XIX. 19. 8. *Comp.* मनोर्ध्वः
(2) *patron.* XXIV. 10. 12, 18.

मानस *adj.* XXI. 11, 11.

मान्धातृ *n. pr.* XXIV. 7. 13.

मान्धातवत् *n. pr. adv.* XXIV. 7. 12. 8. 1.

मान्धात्र *patron.* XXIV. 7. 12. 8. 1.

मान्धुक *adj.* = "taken from the Mandhuka tree" XVII. 14. 3.

मार्जालौघ *adj. m.* (धिष्णिय) XI. 14. 6. 21. 3. XII. 18. 6. 27. 9.
XIII. 2. 9. 13. 12. XIV. 10. 6. 21. 11, 12. 22. 7. 29. 1. XV.
14. 6. 16. 10. XVII. 21. 3, 8. XVIII. 7. 2. XXI. 47. 3. 18. 7.
19. 18. XXII. 8. 12, 12.

माषकमण्डलु *m.* XXII. 26. 5.

मासनामन् *n.* (1) "name of a month" VIII. 3. 19. 7. 2. 12. 5.
20. 8. XX. 20. 5.

(2) "name of some particular bricks" XIX.
12. 11.

मासर *m.* (explained by वल्कल) XIX. 4. 6, 7, 8. 5. 9, 11.

मासायतन *adj.* XXI. 1. 14.

मादिषेय *m.* IX. 20. 7.

माहेन्द्रस्य स्तोत्र or स्तुत n. XIII. ३. ५. XVIII. 15. 10. XX. 19. 11.

XXI. 6. 11, 14, 17. 7. ३, ७. ८. 4. 18. ९. 19. 1. 20. ८.

मित्रायु n. pr. XXIV. 6. ५.

मित्रावरुणयोः वत्त n. XXIII. 12. 4.

मित्रावरुणवत् n. pr. adv. XXIV. 10. 7.

मिध् or मेध् with अभि- XX. 18. ६, ७.

मिन्दा f. "name of the verse यन्म आत्मनो मिन्दाभृत् (Taitt. S.

3. 2. 6. 4.)" XIII. 17. ३.

मिर्मिर adj. XXII. 7. 7.

मौमांसा f. XV. 18. 12. XIX. 16. ७.

मुखवाद m. XVI. 21. 10.

मुद्गल n. pr. XXIV. 8. 7.

मुद्गलवत् n. pr. adv. XXIV. 8. 7, ८.

मुष्कर adj. XVI. 7. 1.

मुष्टिकर्मन् n. XVI. 9. 4.

मुषल n. I. 7. ५. 19. २. VI. 29 16. XII. 4. 15. XVI. 13. 10.

20. 2, 4. XX. 8. 8, 12.

मुहूर्त m. = name of some particular bricks" XIX. 12. 13.

मृत m. n. VIII 18. 7, 9.

मृतकार्य adj. I. 6. ५.

मूर्धत्वत् adj., f. स्ती (अच्) = containing the word मूर्धन्"

XVI. 22. 7.

मूलफलभव *adj.* XVII. 26. 15.

मृगशीर्ष *n.* "a lunar mansion" V. 3. 6.

मृगावर *m.* XX. 7. 12.

मृगारेष्टि *f.* XX. 23. 2.

मृखण *m.* XV. 1. 9, 10, XVI. 2. 8, 11. 3. 1, 3, 4, 7.

मृत्युघ्न *m.* XIX. 13. 17.

मेघण *n.* I. 7. 6. 8. 1, 2, 5. X. 21. 19. XIII. 13. 17.

मेघी *f.* "a prop for supporting the shafts of a cartilage or for tying cattle" XI. 7. 2. XV. 5. 11. 6. 13. 13. 7. 15. 1.

मेघ *m.* XX. 3. 2, 4. Comp. अय०, पितृ०, पुरुष०, सर्व०.

मेघ *adj.* X. 14. 9. XX. 2. 3. 4. 1, 2, 3, 4. 25. 10, 12. Comp. अ०.

मेघप्रतिष्ठति *f.* VIII. 5. 42. 6. 16.

मेघकृत X. 19. 1.

मैत्रावरुण (1) *patron.* XXIV. 10. 7.

(2) "one of the officiating priests" VII. 14. 3. 23. 3. 26. 6. 27. 2, 7. X. 1. 2. 27. 2. XI. 7. 2. 19. 8. 21. 8. XII. 5. 2. XIV. 23. 12. XVII. 14. 7. XXI. 5. 10. XXIII. 10. 12.

मैत्रावरुणधर्म *m.* XII. 5. 10. 6. 1, 2. 7. 2. 23. 16. 28. 1. S. 10.

मैत्रावरुणधर्मशील *adj.* XII. 16. 11.

मैत्रावरुणदण्ड *m.* VII. 8. 3. 10. 12. IX. 17. 8.

मोदा मोद इव XIII. 13. 8, 10. 15. 14.

मौक *patron*. XXIV. 6. 1.

भौञ्जिविवान *adj.* X. 29. 7. XVI. 10. 10. XIX. 9. 10. XXI. 17. 12.

मौहस्य *patron*. XXIV. 8. 7, 8.

मौन *patron*. XXIV. 6. 1.

मौस्तुत XX. 15. 12.

चित् (=चित्) with सम्- *caus.* see अमंघेत्य.

य

यजतोपयुवम् *adv.* XXII. 25. 20.

यजनीय *adj.* X. 15. 2, 4.

यजुर्मान् *n.* XXI. 18. 8, 9.

यजुर्गुणं XVIII. 3. 10, 12. 4. 12, 16.

यजुर्वेद *m.* XXIV. 1. 4, 5, 8, 9, 18.

यजुष्टस् *adv.* IX. 16. 4.

यज्ञ *m.* IV. 16. 10. VI. 29. 9. VII. 1. 16. 23. 4. VIII. 8. 23. 13. 6.

IX. 4. 4. 10. 9. 15. 6, 7, 15, 20. 16. 2, 4, 12. X. 2. 3. 15. 16.

20. 11. XII. 17. 4. 20. 1. XIII. 6. 17. XIV. 34. 3, 4. XX. 8. 1.

XXI. 1. 10. XXII. 7. 24. XXIV. 1. 1, 30. Comp. अय्य०

दाद्यायण०, पाक०, पिष्टपितृ०, पितृ०, प्रथम०, वशिष्ठ०, ब्रौनक०

सार्वसेनि०, हविर्यज्ञ, अयज्ञसंयुक्त, and यावयज्ञम्.

यज्ञकाम *adj.* XXI. 1. 14.

यज्ञकतु *m.* (1) "sacrificial ceremony" XIV. 20. 1, 2.

(2) "name of some particular bricks" XIX

यज्ञतनू *f.* (1) "name of certain offerings" XII. 1. 3. XIV.
17. 2.

(2) "name of some particular bricks" XVII. 6. 3.

* यज्ञयज्ञस्य *n.* XI. 1. 4.

यज्ञवल्क *n.* *pr.* XXIV. 9. 1.

यज्ञविभ्रष्ट XXII. 6. 14.

यज्ञस्य पुनर(सम्पन्न) *m.* "name of the verse यज्ञो बभूव (Taṭṭ. S.
1. 6. 6. 8.)" IV. 16. 12.

यज्ञाङ्ग *n.* XXIV. 2. 13, 14. 4. 11.

यज्ञाङ्गकाम *m.* XXIV. 4. 11.

यज्ञायज्ञिय and यज्ञीय *n.* (सामन्) V. 11. 6. 13. 8. 15. 6.
XIII. 15. 3, 5. XIV. 31. 4. XVII. 9. 1. 23. 7. XXI. 5. 14.

XXII. 10. 1. Comp. चतुस्त्रा०.

यज्ञायुध *n.* IX. 11. 13.

यज्ञारण्य *n.* XVIII. 7. 11.

यज्ञिय *adj.* X. 10. 4. XII. 1. 6. XVI. 1. 7. Comp. च०.

यज्ञोपवीत *n.* VIII. 15. 1. 16. 15.

यज्ञोपवीतिम् *adj.* I. 10. 8. VIII. 13. 15. XXIV. 2. 15.

यत् with चा- *caus.* XV. 6. 5, 17, 18. XXI. 17. 7.

यत्काम *adj.* VI. 10. 1.

यथर्तुज *adj.* XXII. 9. 7.

यथर्धि *adv.* II. 16. 6. XXIV. 5. 6. Comp. यथार्धेय.

यथार्थोधान् *m.* "name of some formulas" V. 11. 6, 7, 13. 6.
15. 8, 17. 1.

यथादेवतम् *adv.* I. 18. 1, 5, 19. 1, 21. 1, 24. 1, 5, II. 20. 2, VIII.
5, 30. XII. 14. 10, 21. 9, 24. 10, XXIV. 3, 21.

यथाधिष्ठियम् *adv.* XXI. 12. 6.

यथापरिधितम् *adv.* II. 13. 1.

यथापुरम् *adv.* IX. 20. 7.

यथाप्रकृति *adv.* II. 7. 5. Comp. प्रकृतिवत्.

यथाप्राशु *adv.* VII. 13. 3.

यथावैय *adj.* II. 16. 5. Comp. यथैयि

यथावयट्कृतम् *adv.* XII. 27. 9.

यथायद्वदक्षिण *adj.* III. 15. 4.

यथोपलक्षम् *adv.* VI. 4. 3, 7. 9.

यमगाथा *f.* XVI. 6. 5.

यमदेवत *adj.* IX. 15. 13.

यमातिरात्र *m.* "name of a Sattrā lasting 40 days" XXIII.
7. 4.

यमुना *f.* XXIII. 13. 6, 15.

यवाचित XVIII. 21. 7.

यव्य *n. plur.* "name of some offerings" XX. 12. 1.

यत्रोदा *f.* "name of some particular bricks" XVII. 5. 9.

याच् with विपरि- XXII. 1. 8.

याजमान (1) *adj.* XIV. 15. 4. XXI. 3. 3, 10.

(2) n. "that part of the ceremonies which is to be performed by the Yajamāna" IV. 1. 1. XXI. 1. 18, 19. XXIV. 2. 5.

(3) n. "the Mantras which are to be muttered by the Yajamāna" IV. 16. 14.

याज्ञसेनौ *adj. f.* (चित्ति) XVII. 4. 9. 26. 9.

याज्ञा *f.* II. 18. 3. V. 23. 9. 28. 15. VII. 25. 10. VIII. 1. 4. 6. 24. 15. 16. 20. 5. IX. 3. 20, 22. 4. 17. 8. 6. 9. 3. 14. 9. 16. 9. XVI. 7. 10. 8. 4. XIX. 2. 8, 19. 6. 15. 7. 3. 18. 8, 9, 17. 19. 15, 19, etc. Comp. चतु०, प्रैयप्रतीक०, श्रद्ध०.

यायाकामौ *f.* I. 4. 5. III. 15. 3. 18. 7. V. 7. 13. VI. 31. 7. VII. 24. 2. XII. 14. 2. XXI. 1. 17.

यायावर *adj.* V. 3. 22. XI. 17. 1. XVI. 13. 4.

यावन्मृतम् *adv.* X. 23. 3.

यावद्यज्ञम् *adv.* XX. 3. 2.

यावद्वपम् *adv.* XXII. 10. 17.

यास्तु *n. pr.* XXIV. 6. 1.

युगपत्काल *adj.* VIII. 5. 19.

युवनाश्रवत् *n. pr. adv.* XXIV. 7. 11, 12.

युप *m.* VII. 1. 12, 14. 3. 6. 9. 9. 10. 1, 4, 5, 6, 11. 11. 2, 3, 4, 5. 13. 8. 15. 2. 19. 8. 23. 11. 28. 2, 4. IX. 11. 23. 19. 15. 30. 1, 9. X. 4. 14. XII. 18. 12. XIV. 5. 6, 13, 14, 17, 19. 6. 12. XVII. 22. 6. XVIII. 1. 8, 12. 5. 13. XX. 14. 3. 24. 4, 9. XXI. 14. 11. XXII. 3. 7. 4. 7, 15. 8. 6, 8. 16. 1. XXIII. 12. 15. Comp. एक०, विशाल०, स्फाकृति०, and यावद्वपम्

यूपद्रव्य *n.* XXIV. 4. 13.

यूपवत् *adv.* XI. 9. 11. 10. 3.

यूपसंमान *n.* XVII. 22. 6.

यूपाञ्जन *n.* XXI. 2. 2.

यूपावर *m.* VII. 3. 10. 9. 6. *Comp.* अष्ट.

यूपाकृति *f.* VII. 1. 7. XIV. 5. 1.

यूपैकादशिनौ *f.* XXI. 14. 11.

यूष *adj.* VII. 1. 15, 19.

यूपम् *m. n.* VII. 24. 12. XIX. 15. 12.

येद्यजामहे *m.* "the formula ये यजामहे" V. 28. 9. XXIV.
13. 5, 6.

योक्षपाश *m.* III. 10. 6. VIII. 8. 14. X. 28. 1. 29. 9.

योग *m.* (अग्नेः) XXI. 5. 6, 8. *Comp.* विमोक्तः

यौवनाश्र *patron.* XXIV. 7. 11, 12.

र

रक्षोदेवत्य *adj.* IX. 15. 4.

रक्षाशय *adj.* XI. 4. 5 (*comp.* 8).

रत्निन् *m. plur.* XVIII. 10. 12. 12. 7. 18. 9, 14. XX. 5. 9.

रथकार *m.* V. 3. 10. 11. 7. XX. 5. 18.

रथंतर *n.* (सामन्) V. 11. 6. XI. 15. 1. XIV. 19. 7. 20. 1. XVII.
8. 4. 12. 10. XXII. 1. 13. 4. 2. 12. 14. 15. 5. 18. 2, 6. *Comp.*
कण्ठः, and राथंतर.

रथंतरष्ट adj. "having the Rathamtara Sāman as the basis of the Pṛishṭha Stotra" XXI, 23, ३, १. Comp. वृहत्पृष्ठ.

रथंतरवत् adv. XVII. 8. ३. १, २.

रथंतरसामन् adj. = "whereat the Rathamtara Sāman is employed" X. 2. ६, ७. XII. 14. १. XIV. 22. १. 24. 16. XX. १. 12. XXI. 6. 10. 8. 12. १. 14. 14. 15. 10. XXII. 2. 5. ३. 5. २, 4. 6. 2. 7. १, 26. 10. २, 6. 12. 11, 17. XXIII. 12. 21. Comp. कण्व०, and वृहत्सामन्.

रथमुख n. XVII. 20. ३. Comp. रथगिरिम्.

रथवर्त्ममात्र adj. II. 2. ७. VIII. 5. 10.

रथवाहन n. XVII. 17. ७. XVIII. 17. 14. XX. १. ६. 16. 18.

रथवाहनवाह m. XVIII. 22. ६, ३.

रथविमोचनीय adj. (होम) XVIII. 17. 14.

रथगिरिम् n. XVII. 20. ६. Comp. रथमुख.

रथाक्ष m. "a measure of length" XIV. 5. 17. Comp. द्य०.

रथाक्षति adj. XVIII. 4. ३.

रथाक्षय n. XIV. 20. 4.

रथीतर n. pr. XXIV. 8. १.

रराटो f. "twisted grass fastened to the eastern entrance of the shed used for the Havirdhānas" XI. 8. १, 4. XII. 6. ३.

रवत् m. (= रवय) VIII. 11. 19, 21.

रशनसंमित XIV. 6. 10.

रश्मिवत् adj., f. ०ती (ञच्) "containing the word रश्मि" XVI. 11. 12.

राक्षोष्ठी *f.* *dur.* "name of certain verses" VII. 13. 4.

राज् *m.* "name of an Elāha" XXII. 10. 20.

राजन् *m.* (1) "king in the proper sense" II. 16. 10. V. 11. 7. VI. 25. 6. X. 2. 9. 3. 1. 12. 14. XIII. 24. 8. XIV. 14. 8. XVIII. 8. 1. 12. 3, 7. 18. 10, 11, 14. 19. 5, 6. 22. 4. XIX. 4. 11. XX. 1. 1. 3. 1, 2. 4. 1, 2, 3, 4. 6. 13. 25. 4. XXII. 10. 10. 12. 11. 13. 10, 11. 18. 3. 28. 1, 3, 11, 16. XXIV. 5. 9. *Comp.* सत्य०.

(2) "Soma" X. 3. 7. 4. 15. 12. 9. 20. 12, 13, 14, 18. 24. 1, 4, 5, 15. 25. 1, 5. 26. 15. 27. 3, 9, 10. 28. 4. 29. 2, 3, 4, 7. 30. 15. 31. 2, 4, 6, 7. XI. 1. 11. 16. 11. 17. 3, 10. 21. 14. XII. 3. 13. 7. 10, 19. 8. 5. 9. 7, 8, 10. 10. 2. 12. 3, 11. 16. 11. 18. 5, 8, 19. 19. 2, 5. 20. 20. 29. 9. XIII. 1. 5, 11. 15. 2. XIV. 1. 6, 10. 2. 2. 8. 8. 4. 12. 8. 5, 6. 9. 3, 3, 4. XVI. 17. 1. XXI. 4. 5. 5. 3. XXIII. 10. 7. 12. 9.

राजव्य *m.* I. 19. 9. IV. 3. 2. V. 3. 13, 15. 4. 3. 6. 2, 3. 11. 7. 14. 1. 19. 2. VI. 15. 10. X. 11. 6. 12. 8, 12. 22. 2. XII. 24. 5. XIV. 2. 10. XV. 4. 9. 11. 2. XVI. 3. 4. 6. 2. 12. 9. 20. 13. XVII. 10. 6, 8, 9. 26. 14. XVIII. 1. 1. 16. 3. 17. 6. 19. 2. 21. 10, 11. XIX. 4. 1, 14. 27. 22. XX. 6. 14. 24. 1. XXI. 2. 4. XXII. 10. 3. 13. 8. 26. 1, 5. XXIV. 1. 2. 11. 12.

राजपुत्र *m.* XII. 16. 1. XVIII. 3. 11. 4. 2. 7. 9. XX. 4. 1. 5. 17.

XXI. 19. 10.—पुत्री *f.* XX. 15. 4.

रात्रिभय *m.* XIII. 24. 4.

रात्रयुय (1) *m.* X. 26. 4. XII. 8. 13. XIII. 23. 11. XVIII. 8. 1. 22. 20. XIX. 9. 12. 10. 2.

(2) *adj.* XXII. 25. 10, 17.

रात्राभिषेक *m.* XXII. 22. 21. *Comp.* अभिषेक

रात्रमन्त्री *f.* X. 31. 2. XV. 5. 7. 6. 10.

राजौव *adj.* XXII. 20. 11.

राज्जुदाल *adj.* XX. 9. 6.

राति *adj.* XX. 1. 15.

रात्रिपर्याय *m.* VI. 4. 10. XIV. 3. a. 4. 13. 23. 12.

रात्रिसप्त *n.* XIX. 15. 7.

रायंतर *adj.* XIV. 4. 3.

राम *adj.* "dark-coloured" XV. 12. 13.—रामा *f.* XV. 12. 13.
XVII. 24. 2.

राशि *m.* "name of an *Ekāha*" XXII. 11. 14.

राश्रभत् *f.* (1) "name of certain offerings" XVII. 19. 12.
(2) "name of some particular bricks" XVII.
10. 2

राश्रमर्षादा *f.* IX. 12. 5.

रास्त्रा *f.* XV. 3. 3. XVI. 5. 1, 2.

रिप्तलेप *m.* VIII. 16. 8.

रिप् with व्य- XII. 22. 7.

रिष्ट, रेष्टते (रेष्टाण) XII. 17. 3.

रौतिवाद *m.* XVI. 21. 9.

रुक्कसूत्र *n.* XVI. 15. 8. 16. 1.

रुक्मिन् *adj.* XXII. 12. 6.

रुणवत् *adj., f.* "रौती (रुच्)" "containing a derivate from the
root रुज्" XII. 15. 6.

रुक् *f.* "name of some offerings" XVII. 20. 17.

रुद्र *m. plur.* "abbreviated expression for some invocations addressed to Rudra" XVII. 11. ६.

रुह् with उपाव- VI. 28. 12, 13.

with समा- *caus.* VI^१ 23. ३, 10. VIII. 8. 22. IX. 1. ०. X. 19. ६. XX. 24. 16. *Comp.* समाहूढ.

रुतःसिक् *f.* "name of some particular bricks" XVI. 24. ३. XVII. 1. 10. 4. ३, 7.

रुभ *n. pr.*
रुभवत् *n. pr. adv.* } XXIV. 9. 15.

रुवनी *f.* (रुक्) XXII. 6. 10.

रुभ *patron.* XXIV. 9. 15.

रुवतसामन् *adj.* XXI. 7. 12.

रुहिणी *f.* "a lunar mansion" V. 3. ५. 27. ५. XXII. 25. 21.

रुहीतक *m.* "name of a tree" I. 5. ३.

रुहिण *adj. m.* (पुरोडाश) XV. 5. 20. 6. 1, ६. 9. 1. 10. 10. 11. ५. 12. 7. 15. 1.

रुहिणकपाल *n.* XV. 3. 12. 15. 1.

रुहिणहवनी *f.* XV. 15. 1.

रुहिणहोम *m.* XV. 11. ६.

रुहीतक *adj.* XII. 2. ३.

ल

लकुट *m.* X. 27. 7.

लक्ष्मण *adj.* XVI. 13. २. XVII. 22. ५.

ललाटिक *adj.* XL. 4. 12.

लाल्लेपा *f.* XXII. 3. 7.

लेखाधिकार *m.* XVI. 34. 1.

लेप *m.* III. 2. 7. VI. 10. 10, 11. 11. १. VII. 20. 12. VIII. 16. 3.
XII. 6. २. 11. 1. XVIII. 16. 7, 11. Comp. पिष्ट०, रिप्त०.

लोकांशुणा *f.* (इष्टका) "name of the common bricks used for building the sacrificial altar" XVI. 14. ३, २. 33. 7. XVII. 10. ५, 10. 21. 7, २, 11. 25. २, २, 10, 11, 12, 13. 26. 12. XIX. 11. 3. 15. 11.

लोकेष्टका *f.* "name of some particular bricks" XVII. 9. 7.

लोमयमक्य *adj.* XX. 13. 12.

लोह *adj.* "reddish" X. 29. ६.

लोहित *n. pr.* XXIV. 9. 7.

लोहितपद्मौघ *adj.* (संभार) XV. 3. २०. 1. २. XVI. 5. २, २.

लोहितव्रमन *adj.* XIX. 16. ०. XXII. 4. २२.

लोहितमारुह *adj.* X. 29. ६.

लोहितायस *m.* "a razor of copper" XVIII. 5. ०.

लोहितोष्णीष *adj.* XIX. 16. ०. XXII. 4. २२.

लोहिनीका *f.* VI. 9. 1.

लौकिक *adj.* XXIV. 1. २२.

व

वञ्ज *m.* "name of an Ekâha" XXII. 13. 13.

वज्रिणी *f.* "name of some particular bricks" XVII. 9. 5.

वत्स *n. pr.* XXIV. 5. 11.

वत्सशु *adj.* "having the shape of a calf's knee" I. 6. 5.

वत्सप्रवत् *n. pr. adv.* XXIV. 10. 16.

वत्सापाकरण *n.* I. 14. 17. IV. 2. 3. Comp. I. 2. 2. 14. 7. IV. 2. 3. 0. VIII. 1. 9. 5. 28. 9. 11. 12. IX. 1. 23. 24. 34. 4. 12. 13. XI. 5. 12. XXIII. 12. 7.

वध्यश्चवत् *n. pr. adv.* XXIV. 0. 6.

वगस्यति *m.* "abbreviated expression for an offering to the sacrificial post" VII. 25. 14. 27. 1. 28. 4. XXIV. 4. 18.

वगस्यतिहोम *m.* XX. 11. 15.

वन्दनवत् *n. pr. adv.* XXIV. 7. 6, 7.

वपनप्रवाद *adj.* (मन्त्र) XVIII. 22. 10.

वपा *f.* VII. 12. 9. 19. 1, 2, 3, 4, 8. 20. 1, 2, 5, 9. 21. 1, 22. 11. IX. 18. 15. X. 15. 16. XI. 20. 3. XII. 18. 15. XIII. 7. 16. 23. 16. XIV. 7. 12. 9. 3. 10. 5. XVI. 8. 4. XVII. 23. 10. XVIII. 0. 8, 9. 7. 13. XIX. 2. 3. 8. 5. 13. 16, 11. 16. 4. 17. 5, 12. 18. 15. XX. 18. 11, 15. 19. 2, 3, 4, 5. 21. 4. 25. 13. XXI. 24. 5. XXII. 9. 21. 17. 6. Comp. श्रवण and परिवर्ण.

वपावत् *adj.* XX. 25. 13.

वपाश्रयणी *f.* VII. 8. 3. 15. 7. 17. 4. 19. 6. 20. 4. 21. 3. XIV. 7. 4, 6. XXIV. 4. 16.

वपोद्धरण n. VII. 19. ३. 21. 2.

वयस्या f. "name of some particular bricks" XVII. 1. ६

वर m. "a present that is wished for" (sometimes used in the sense of गौ; comp. V. 11. 4. XXII. 1. 16.) V. 7. 3. 11. 3, 4. 14. 12. 18. 1. 22. 5. VI. 30. 4. VII. 21. 5. IX. 7. 5. 13. 3. 16. 8. XI. 20. 10. XII. 8. 10. XIV. 13. 9. 14. 4. 24. 6, 8. 25. 4. 26. 3. 27. 2, 7. 29. 3. XV. 21. 3. XVI. 23. 3. XVIII. 9. 19. XXII. 1. 15. 28. 6.

वरण (1) n. "choosing" XI. 19. 10.

(2) adj. m. (मन्त्र) X. 1. 13.

वरषाकण्ड m. X. 27. 6.

वराहविहत V. 1. 7. 9. 10. XV. 2. 1.

वरुणप्रघास m. plur. "the second Parvan of the Châturmâsya sacrifices" VIII. 4. 13. 5. 1, 31. 8. 23. XXII. 8. 9. XXIII. 10. 9. XXIV. 3. 37. Com. वरुणप्रघासिक.

वरुणिन् adj. XX. 5. 17.

वर्ण m. "caste" XXIV 1. 2. 2. 33. Comp. अश्वर्णसंयोगेन and भार्गवर्णिक.

वर्तिका f. XX. 14. ६.

वर्षास्त्र f. XIX. 27. १.

वर्ष्य adj. (उदक) VIII. 22. 3, 6. XVIII. 10. 10.

वल्गभिद् m. "name of an Ekâha" XXII. 11. 19, 20. XXIII. 9. 7.

वदन् with अति- caus. VI. 11. 3

- वल्मीकवपा *f.* V. 1. 7. 9. 8. VIII. 18. 8. IX. 2. 4. XV. 2. 1. XVI. ,
2. 7, 8. 6. 1. XVIII. 8. 13, 14. 20. 4. XIX. 8. 3. 12. 23.
- वशा *f.* "name of some particular bricks" XVI. 32. 4.
- वषट्कर्तृ *m.* XII. 24. 6.
- वषट्कार *m.* II. 16. 2. V. 28. 9. XII. 25. 18. 28. 1. XVIII. 7. 4.
XXI. 10. 8. XXIV. 3. 13, 14. 14. 7. *Comp.* पुनर्व०.
- वषट्कारनिधन *adj.* n. " (ending with the exclamation Vashaḥ)
name of a Sāman " XIV. 25. 11.
- वषट्कृ V. 28. 8. VII. 20. 5. 21. 2, 25. 13, 16, 18. 26. 11. VIII. 3. 8,
15. 11. XII. 20. 24. 23. 4, 17. 26. 6. 27. 10. 28. 14. XIII. 4. 2.
12. 4, 7. 13. 10. 14. 8, etc. *Comp.* यथावषट्कृतम्.
with अनु- VIII. 3. 8. XII. 28. 4, 17. 26. 6. 28. 11. XIII. 4. 2.
12. 4, 7. 13. 9. 14. 9, 10. 16. 7. 17. 1. XIV. 28. 1. XV. 10. 11.
XIX. 8. 10. *Comp.* अनुवषट्कार.
- वषतोवर्गो *adj. f. plur.* (आपः) XI. 20. 3, 13. 21. 1. XII. 5. 2.
6. 1. 7. 2, 10. 9. 1. XIII. 1. 3. XIV. 8. 6. 9. 3. 17. 3. 34. 1.
XX. 9. 11. XXI. 5. 14. 24. 3. XXII. 3. 9. 8. 16.
- वसाक्षोम *m.* VII. 25. 1, 4, 10.
- वसाक्षोमहवनो *f.* VII. 8. 3, 7. 23. 11. 25. 1.
- वमिष्ठ *n. pr.* XXI. 2. 1. 6. XXIV. 11. 13, 16.
- वमिष्ठयज्ञ *m.* III. 17. 12.
- वमिष्ठवत् *n. pr. adv.* XXIV. 10. 4, 5, 6, 7.
- वमिष्ठस्य निहव *m.* "name of a Sāman" XIV. 20. 1.

• वमिष्ठस्य संसर्ग m. "name of a Chatuśātra" XXII. 20.

वसुमद्गण m. "name of the text which begins वसुमद्गणस्य सोमं देव (Taitt. S. II. 2. 5. 2.)" XII. 24. ४.

वसोधांरा f. XVII. 17. ४. XIX. 13. ४.

वाचट् interj. XXIV. 14. 11.

वाक्मद्भव m. XXIV. 1. 15.

वाचः सोम m. "name of three Ekāśas" XXII. 5. 1.

वाचाकर्माण adj. VIII. 5. 17.

वाजपेय m. X. 26. ४. XI. 10. 1३. XII. 6. ४. 8. 1३. XIII. 23. 14. XIV. 10. ४. XVIII. 1. 1. ३. ५. 7. 14. XXIV. 4. १. Comp. कुव०.

वाजप्रसवीय adj. (होम) XVII. 19. 1. XVIII. 6. 1३.

वाजयत् adj., f. श्लो (चच्) "containing the word वाज" III. 5. १. IV. 12. 2.

वाजयत् m. XVIII. 4. 1३. 5. ४. 6. 17. 7. 7.

वाजिन् m. plur "a class of divine beings" XXIV. 12. ३.—
वाजिर्ना सामन् = XVIII. 4. १.

वाजिन n. "whey" VIII. 2. 6, १, 11. 3. ५, 10, 11. 7. १.

वाजिनचर्या f. XII. 23. 1२.

वाजिमपाच n. VIII. 2. १. 3. ८.

वाण m. "a harp with hundred strings (शततन्तु)" XXI. 17. 1. 1४. १.

वातनाभन् *n. plur.* (1) "name of some invocations of the wind" XV. 10. ८.

(2) "name of some offerings accompanied by these invocations" XVII. 20. 11. XIX. 26. 1. 27. 14.

वात्सप्र (1) *m. patron.* XXIV. 10. 16.

(2) *n.* (सूक्त) "name of the Anuvāka beginning with the words दिवस्परि प्रथमं जज्ञे (Taitt. S. 4. 2. 2. 1.) and of the ceremony accompanied by the recitation of this Anuvāka" VI. 19. ८. XVI. 11. ६.

वाधून् *n. pr.* XXIV. 6. 1.

वाध्यय *patron.* XXIV. 6. ६, ६.

वान्दिन *patron.* XXIV. 7. ६, 7.

वामदेव *patron.* XXIV. 6. 16, 17.

वामदेवत् *n. pr. adv.* XXIV. 6. 17.

वामदेथ *n.* (वामन्) V. 14. 4. XI. 15. 1. XII. 8. ६. XVII. 7. ८. 12. 10. XXII. 15. ६. 18. ६.

वामन *adj.* XXI. 23. ३. XXII. 15. 14.

वामभृत् *f.* "name of a particular brick" XVI. 24. 2.

वामरथ्य *patron.* XXIV. 8. 14.

वायव्य *n.* (पाव) "a kind of Soma vessels" XI. 17. 1, ६. XII. 1. 2, 4. 2. 11. 20. 22. XVIII. 12. 14.

वायथ्यप्रकार *adj.* (महावीर) XV. 2. 14.

वारुमत् *adj., f.* वी (वृत्) "containing the word वायु" XVI. 8. 4.

वारवन्तीय n. (सामन्) V. 15. 6. XVII. 13. 10. XVIII. 20.
XXII. 16. 10.

वारिधापयन्त *patron*. XXIV. 9. 2.

वारुणप्रघासिक *adj.* VIII. 12. 2. XXII. 8. 11.

वार्धौवास्तप्रतिश्रित XVIII. 10. 23.

वार्धाहर n. (सामन्) XV. 14. 2, 3.

वार्धिक *adj.* XX. 23. 11.

वास्तखिल्या *f.* "name of some particular bricks" XVII. 2. 5.

वास्तमय *adj.* XIX. 1. 18.

वास्तस्त्राव m. "hair-sieve" (?) XIX. 1. 17. 4. 9.

वास्ताभिदीत XVIII. 20. 21.

वास्तावृत XVIII. 10. 23.

वास्तुकि n. *pr.* XXIV. 9. 1.

वावाता *f.* XVIII. 10. 14. XX. 10. 2. 15. 7, 10, 12. 18. 7.

वाशिता *f.* XIX. 16. 21.

वापट *intery.* XXIV. 14. 11.

वासन्त *adj.* XX. 23. 11.

वासिष्ठ *patron*. XIV. 8. 1. XXIV. 10. 4, 5, 6, 7.

वास्तुमय *adj.* (चरु) IX. 11. 11.

वास्तोस्पतीय *adj.* (होम) VI. 23. 1.

विशतिरात्र m. XXIII. 2. 10.

विकर्ण *f.* "name of a particular brick" XVII. 3. १. 4 7.
10. १. 11. ३.

विकस्ति *f.* XXI. 25. १.

विकार *m.* VII. 27. 2. VIII. 2. ३. 5. 31. 6. १ X. 9. 1६. XII. 7. 15.
XIII. 2. ३. 4. 11. 11. 1, ३. XIV. 1. ३, etc. Comp. अ०, गुण०

विकाल *m.* X. 13. ३.

विकिर *m.* "a kind of bird" XX. 14. ३.

विक्रति *f.* XXIV. 3. 10. 4. 1१.

विक्रिध *adj.* XX. 22. ८.

विपद् *m.* "distribution (of Soma)" XIII. 8. 11.

विप्राहम् *absol.* XIII. 18. ३. XIV. 15. 1 (against the commen-
tator who in the latter place assumes a substantive विप्राह).

विघ्न *m.* (1) "mallet, hammer" XI. 5. 2.

(2) "name of an Ekāha" XXII. 13. 12, 28. 11.

विचक्षण *adj.* X. 12. 7, 8.

विचिन्तगर्भा *adj. f.* XVIII. 10. 15.

विह्, विष्क्यति with अति- XXI. 8. 7

वितराम् *adv.* XI. 18. ८.

वितृतीयदेश *m.* II. 1. ३, ८. 3. 11. V. 4. 5. XI. 7. 2.

विशोग्य *m.* "a kind of bird" XX. 22. 1८.

विद्याविद् *adj.* XIII. 7. 7.

विधृति (1) *f. da.* = name of two grass-blades indicating the
line of separation between Barhis and Prastara" II. 9. 12.

10. 2. III. 5. 2. IV. 6. 5. VII. 7. 7. VIII. 10. 5. 14. 2. X.
30. 3. XI. 3. 2.

(2) m. "name of 7 Sattras lasting 49 days" XXIII.
7. 1.

विनिहस्र "half-offered" IX. 4. 10.

विनिहृढ (opposite व्यनियक्त) IV. 14. 2.

विहृन्ति f. "name of an Ekāha" XXII. 5. 13.

विपद्य *adj.* (च) XXII. 5. 5.

विपद्युग n. VII. 3. 2.

विपद्यिन् *adj.* (वैद्य) "having cars fit for use on unbeaten
ways" XX. 5. 13.

विपुष्प f. I. 13. 7. IX. 6. 2. XII. 7. 11. Comp. वैपुष्प.

विभक्ति f. "case (of the word अग्नि in the Yājñś formulas)"
V. 28. 7, 2, 9. 29. 5.

विभागमन्त्र m. XVIII. 11. 13.

विमथीह XVIII. 7. 2.

विमित n. "a square shed resting on four posts" XVIII
18. 5. XXII. 3. 2. Comp. दौचित०.

विमोक्त m. (अग्नेः) XXI. 5. 6, 8. Comp. योग

विमोचन n. (पत्न्याः) X. 4. 12.

विराज् (1) m. "name of an Ekāha" XXII. 20. 21.

(2) f. "name of a verse in the Virāj metre" XXI.
7. 7.

(3) f. "name of some particular bricks" XVII. 3. 1.

विराट्क्रम *m.* V. 18, 2. VI. 24. 5. 26. 5.

विह्वल *n. pr.* XXIV. 8. 4.

विह्वलवत् *n. pr. adv.* XXIV. 8. 6, 6.

विवध *m.* VIII. 18. 9.

विवयस् *adj.* "being in man's age" XVI. 24. 4. XVII. 1. 10.

विवाह *m.* XXIII. 1. 15.

विश्व *f.* XXIV. 10. 18.

विश्व *adj.* "lying on both sides" (epithet of that particular brick which, in construing a fire-altar in the shape of an eagle, is put at the place where body and wings meet) XVII. 8. 6, and several times in the S'ulbasûtra (see Dr. Albert Bûck's note 3 on Âp. S'ulb. 10. 1.)

विशाख *n.* "forking, ramification" I. 3. 11 (against the explanation of the commentator). XI. 10. 4. XIX. 16. 15.

विशाखदामन् *n.* XV. 5. 20. 6. 13, 17. 18. 7.

विशाखा *f. du.* (1) "a lunar mansion" V. 3. 14.

(2) "name of two particular bricks" XVII. 6. 6.

विशालयूष *m.* XX. 22. 14. 23. 1, 7.

विश्वजिह्विन् *m.* "name of an Ekâha" XXII. 4. 11.

विश्वजित् *m.* "a Soma festival of one day" XIV. 19. 9. 20. 1. 23. 1, 3. XV. 12. 12. XVII. 26. 12. XX. 25. 20. XXI. 15. 21. 16: 6, 17. XXII. 1. 6. 13. 25. 22. 9. 23. 4, 6, 12, 13. 24. 2, 12. XXIII. 2. 20. 5. 7. 7. 6, 13. 8. 10. 9. 5. 18. 9.

विश्वज्योतिम् *f.* "name of some particular bricks" XVI. 21. 2. 24. 7. XVII. 1. 17. 4. 4, 7. 25. 6, 7.

विश्वमौ *f.* "name of the formulas सप्त ते अग्ने समिधः सप्त जिह्वा, etc. (Taitt. Br. 3. 11. 5. 1 seq.) and of the offerings accompanied by them" XIX. 13. a.

विश्वसृज् *m. plur.* XXIII. 14. 15, 16.

विश्वसृजो सदससंवत्सर *n.* (सप्त) XXIII. 14. 14.

विश्वसृजामयम *n.* XIX. 15. 7.

विश्वामिच *n. pr.* XXIV. 9. 1.

विश्वामिचवत् *n. pr. adv.* XXIV. 9. 2, 3, 4, 5, 6, 10, 11, 13.

विश्वामिचस्य संज्ञय *m.* "name of a Chatûrâtra" XXII. 20. 2.

विपुरुष इन्द्रस् *n. plur.* "name of a class of particular bricks" XVII. 4. 10.

विपुवत् *m.* "the central day in a Sattra" XXI. 15. 10. 21. a. 22. 9, 10, 11. 23. 1. 25. 2. XXII. 13. 21. XXIII. 9. 13. 10. 4. 14. 9.

विपुति *f.* XXII. 7. 17.

विष्णुकर्म *m.* IV. 14. 6, 9. 16. 19. VII. 23. 1. XIII. 18. 8. 24. 7. 25. 2. XVI. 10. 12. 11. 7. XVIII. 12. 10. XX. 20. 11.

विष्णुवृद्ध *n. pr.* XXIV. 8. 9.

विष्णुतिकर्म *m.* IV. 14. 9, 10.

विमंस्थित "not finished" IX. 11. 21.

विष्टववाष् *adj.* XX. 8. 18.

विसंमिका *f.* XVII. 8. 17.

विहय न. (सुक्त) "name of the hymn Rigveda 10. 128",
XIV. 19. 11.

विहार m. (1) "the three holy fires and the place between them" I. 12. 12. 18. 4. IV. 4. 9. 16. 18. VI. 3. 8. VII. 27. 9. VIII. 5. 5. 7. 10. 12. 2. IX. 10. 6. 11. 8. 16. 7. XI. 18. 2. XIV. 15. 5. XV. 2. 5. XVI. 3. 14. XXII. 11. 13. XXIV. 2. 10. 12.

(2) "name of the formulas एति प्रेति, etc. (Taitt. Br. 3. 10. 4. 3.)" XIX. 12. 33. Comp. संहार and Sāyana's comment. on Taitt. Br., Vol. II, p. 738, l. 3 from below.

वीणागणकिन् m. XX. 6. 10, 13. 8. 14.

वीणागायिन् m. XX. 6. 5, 14. 7. 1, 5.

वीणादण्ड m. XXI. 17. 8.

वीणावाद m. XXI. 17. 17. 19 1.

वीतद्वय n. pr. XXIV. 6. 1.

वीतद्वयत् n. pr. adv. XXIV. 6. 2.

वीतोष्ण् adj. (पिण्ड) I. 10. 2.

वीरजन्म n. XVIII. 10. 7.

वृ "to choose" with अति- XXIV. 5. 7.

with अतिप्र- II. 16. 8.

वृकसोमन् n. XIX. 2. 10.

वृज् with प्र- "to perform the Pravargya ceremony" IX. 12. 9. 20. 1. XI. 2. 6, 7, 8, 10. XV. 12. 10, 11, 12, 13. 18. 1, 13, 14, 15. XVI. 9. 8.

वृषण् adj., f. वृषणी (प्रतिपद्) "containing the word वृषण्"
XIV. 19. 8.

दृष्टिमि *f.* "name of some particular bricks" XVII. 5. 3.

वेणुयव *m. plur.* VI. 31. 8, 9, 14.

वेद *m.* "bunch of grass" I. 6. 4, 6, 14, 17, 15, 7, 23, 6, 24, 5, 6, 25, 12 II. 1, 3, 4, 2, 6, 1, 7, 2, 11, 1, 10, 12, 7, III. 8, 9, 8, 1, 7, 10, 3, 5, 14, 7, IV. 13, 5, 16, 8, 9, VII. 3, 10, 13, 12, 23, 3, VIII. 5, 4, 9, 13, 13, 2, 14, 16, X. 21, 2, 30, 3, XI. 2, 15, 10, 3, 3, XII. 25, 13, etc.

वेदपरिवासन *n.* I. 6. 6. Comp. परिवासन.

वेदि *f.* I. 7, 13, 14, 17, II. 1, 1, 3, 4, 5, 6, 3, 7, 9, 10, 11, 8, 1, 9, 1, 2, 11, 9, 10, 15, 1, 16, 15, III. 10, 6, 13, 6, IV. 5, 1, 4, 14, 6, VI. 3, 9, 11, 3, VII. 3, 7, 10, VIII. 5, 4, 10, 11, 12, 20, 21, 21, 6, 14, 23, 7, 23, 21, 10, 6, 13, 2, 5, 8, 15, 14, 4, 23, 16, 4, IX. 2, 2, X. 10, 1, 21, 6, XI. 1, 12, 3, 2, 4, 11, 5, 2, 6, 1, 7, 2, 9, 4, 14, 2, 0, 21, 3, 4, XIII. 5, 6, etc. Comp. उत्तर०, महा०, अन्तर्वेदि and बहिर्वेदि.

वेदिकरण *n. plur.* "the tools used in making the Veda" XII. 19. 6.

वेदिश्रोणि *f.* VII. 20, 4, 23, 11, 26, 10, XI. 21, 3, 4, XVIII. 4, 4, 7, 8, XIX. 24, 3, XXI. 17, 19

वेदिमंजान *n.* XIV. 5, 10.

वेदंस *m.* II. 3, 1, VII. 4, 1, XII. 17, 5, XIII. 19, 1, 6.

वेनवत् *n pr. adv.* XXIV. 6, 8.

वेदत् *f.* XIX. 16, 16, 17, 19, 22, XXII. 15, 12.

वेहाय् *denom.* (वेहायमाना) XVIII. 21, 7.

वेरुत *adj.* IV. 10, 1.

वैतस *adj.* (मत) XVIII. 13. 21.

वैतह्य *patron.* XXIV. 6. 2.

वैद्युत *adj.* (अग्नि) IX. 3. 21.

वैव्य *patron.* XXIV. 6. 7, 8.

वैप्रुष *adj.* (होम) XII. 16. 15. XIII. 2. 7. XIV. 9. 5.

वैभीतक *adj.* XXII. 4. 21.

वैष्टध *adj. f.* ०धी (ऋच्) *du.* "name of the verses Rigveda
10. 152. 3, 4" XX. 20. 7.

वैराजसामन् *adj.* XXI. 7. 1.

वैरूप *patron.* XXIV. 8. 6, 6.

वैरूपसामन् *adj.* XXI. 6. 16.

वैरोदित्य *patron.* XXIV. 5. 14.

वैशाखी *f.* (पौर्णमासी) XX. 1. 5.

वैश्वेविक *adj.* IV. 11. 2. XII. 25. 14.

वैश्व *m.* I. 19. 6. IV. 3. 2. V. 3. 18. 4. 1. 6. 2, 2. 11. 7. 14. 1.
IX. 12. 6. X. 11. 6. 12. 8, 12. XII. 24. 5. XV. 4. 9. 11. 2.
XVI. 3. 4. 6. 2. 12. 2. 20. 14. XVII. 19. 6, 8, 9. 26. 18. XVIII.
5. 16. 16. 4. 19. 2. 21. 10, 11. XIX. 4. 1, 14. XX. 5. 13. XXII.
10. 4. 25. 2. 26. 1, 5. XXIV. 1. 2.

वैश्वसव *m.*, abbreviated वैश्व, XXII. 25. 2.

वैश्वसवत् *adv.* XXII. 10. 9.

वैश्वदेव (1) *n.* "the first Parvan of the Chaturmasya sacrifices"
VIII. 1. 2, 5. 4. 13. 5. 3. 22. 1, 4. XXII. 8. 2, 4, 11. XXIII.
10. 9. XXIV. 3. 37.

(2) *adj.* "offered at the Valisadeva Parran" VIII. 1. १, १८. XXIV. ३. २५ (not registered in the original sense "due to the Vistre Devs").

वेष्टदेविक *adj.* (= वेष्टदेव २.) XXIV. ३. २५.

वेष्टदेवो *f.* "name of some particular bricks" XVII. 7. 7.

वेष्टरुज *adj.* २५. (अष्टि) "a particular construction of the fire-altar" XIX. 15. 1, 7, १०, १०, ११.

वेष्टामिष *patron.* XXIV. ३. २, ३, ४, ६, ८, १०, ११, १३.

वेष्टर्जन *n. plur.* "name of certain offerings" XL. १६. १५. XIV. ३. ५.

वीष्टट्
 वीष्टाट्
 वीष्टट्
 वीष्टाट्

} *interj.* XXIV. १४. ११.

व्यङ्ग्य *denom.* XII. १६. ५.

व्यतिवक्त II. १२. ५. IV. १४. ५. XXIV. ३. २५. *Comp.* ५०.

व्यतिषङ्गम् *absol.* XVIII. २. १. XXI. १३. १. *Comp.* ५०.

व्यत्यागम् *absol.* XIX. २२. ५, १२. XXI. २१. १०, ११. XXIII. १२. २३.

व्यर्थ *adj.* XXIII. १३. १२.

व्यर्धुक *adj.* XII. २४. १५.

व्यष्टका *f.* XVIII. २२. १५.

व्याघारण *adj. m.* (मन्त्र) XI. १४. ५. (*subst. n.* not registered).

व्यापात *m.* (meaning unknown) XIV. २२. १३.

घायाम *m.* "fathom" XVI. 1. 7. 4. 7. 14. 1. XVII. 17. 8.
Comp. चि०, दि०.

व्याहव *m.* "the exclamation ओंसावोम्" XII. 27. 17. XIII.
13. 11. 15. 14.

व्याहति or ०ती *f.* I. 1. 7. II. 16. 4. III. 18. 1. 18. 8. V. 11. 6.
12. 1. 13. 8. 15. 6. 16. 2, 8. 22. 11. 24. 8. VIII. 2. 10. IX. 5. 5.
9. 14. 20. 1, 2. XIV. 8. 4. 32. 6. XVI. 23. 1. XVII. 1. 12. 3. 6.
XIX. 10. 1. XXIV. 11. 8. 13. 6.

व्युष्टि *f.* "name of some particular bricks" XVII. 2. 12.

व्युष्टिद्विराच *m.* XVIII. 8. 4. 22., 12. XXII. 14. 17.

व्यूढ XXI. 7. 17. 14. 6. Comp. अ०.

व्यूढभाज् *adj.* IX. 4. 8.

व्योमन् *m.* "name of an Ekāha" XXII. 12. 13.

व्रत *n.* (1) "religious observance or obligation" IV. 2. 9, 7.
8. 1, 2, 5. 16. 11. V. 7. 6, 10. 8. 1. 25. 15. IX. 3. 15. X. 6. 0.
XI. 1. 7. 18. 0. XV. 21. 1, 2. XXII. 9. 15. Comp. अन्तराल०,
आदितामि०, घृत०, पशु०, इविद्विष्ट०.

(2) "subsisting on mere hot milk in consequence of a
religious obligation, and generally the milk itself" X.
12. 4. 17. 6, 7, 8. XI. 15. 3, 6, 7. XVI. 11. 3. 35. 10. XVII.
7. 5. 26. 7. XXI. 4. 14, 15. XXII. 9. 14. XXIII. 11. 6. Comp.
तप्त०.

व्रतचर्या *f.* IX. 4. 12, 13.

व्रतदुह् *f.* (गो) X. 16. 8. XI. 21. 8

व्रतन *n.* "preparation of the Vrata milk" XVI. 12. 10.

घनप्रद *adj.* X. 16. 1a.

घनप्रदान *adj.* (चमस) X. 10. a.

घनय् *denom.* X. 16. 6, 7, 10, 11, 14. 17. 3, 8, 9, 10, 11, 13. XI. 2. 4.
XIX. 4. 2.

घन्तोपायन *n.* IV. 2. 8. X. 4. 12.

घन्तोपायनोद्य *adj.* (यजुस्) IX. 1. 13.

घत्थ *adj.* IX. 2. 1. 4. 1९. X. 17. 8.

घातपत *adj.* "offered to Vratapati" IX. 3. 24.

घातवृत *adj.* "offered to Agni Vratavrit" IX. 3. 23, 24.

घात्य *m.* XXII. 5. 4.

घात्यधन *n.* XXII. 5. 13.

घात्यस्तोम *m.* "name of some Ekāhase" XXII. 5. 4.

श

शंयुवाक *m.* III. 7. 11. 14. 7. IV. 12. 10.

शंयोश् *interj.* III. 7. 10.

शखस्त *adj.* III. 14. 6, 7. X. 21. 13.

शम् with उदा- IX. 4. 12.

शंसामो दद्व XII. 27. 12.

शकट *n.* I. 7. 6, 7. 17. 4, 5. X. 24. 4. 27. 9. 28. 1, 4. 29. 9. 30. 5.
XI. 6. 3

शकटनौड *n.* X. 27. 10.

शकटमन्त्र *m.* I. 18. ७. X. 30. ७.

शकटवत् *adv.* X. 31. ३.

शकलाहरणायश्चनहोम *m. plur.* XIV. 5. ७.

शकैध *adj.* IX. 9. 12.

शक्तिवत् *n. pr. adv.* XXIV. 10. 6, 8.

शक्तेः सांक्षतेः सामन् *n.* V. 10. 11.

शठमर्षण *n. pr.* XXIV. 8. 10.

शष्ठिल *n. pr.* XXIV. 10. 1.

शत् *caus.* with व्यव- XVIII. 8. 11.

शतक्षय्यल *adj.* XVIII. 15. 5. XIX. 21. 1. XX. 20. 2.

शतक्रौ *adj.* XXII. 12. 5.

शतचर *adj.* XVIII. 16. 5. XX. 20. 2.

शततन्तु *adj.* (वाण) XXI. 17. 10.

शतपन्न *adj.* (निष्क) XX. 18. 2.

शतमान *adj.* (हिरण्य) V. 21. 8, 29. 1. IX. 17. 1. XII. 8. ७. XIV.
27. n. 34. 2. XV. 5. n. XVII. 23. ७. XVIII. 5. 5, 6. 1. 13. 21.
15. 2. XIX. 2. 6. 3. ७. 23. 11. XX. 20. 2. XXII. 16. 10.

शतरात्र *m.* XIX. 15. ७. Comp. देवानां०.

शतरुद्रीय *adj. m.* (होम) XVII. 11. 3. 12. 2. XIX. 12. 25. 13. 3.

शतसंवासर *n.* see under वाथानां०

शतादृष्ट XIX. 3. 6, 11.

शफ म. *du.* "two wooden tools used for lifting a pot from the fire" XV. 3. 17, 19. 4. 6. 5. 11. 7. 2. 9. 10. 10. 6. 15. 1.

शफक म. = an antelope which has lost a hoof" IX. 14. 14.

शवलोद्धोम म. XXII. 17. 10.

शमिद म. VII. 14. 14. 15. 9. 19. 3. 23. 3. 27. 13.

शमौगर्भ *adj.* V. 1. 2. 10. 7.

शमौधान्य न. VI. 31. 7.

शम्या *f.* I. 15. 13. 20. 4. 21. 3. VII. 3. 13, 13, 14. 4. 2, 6. X. 28. 1.
29. 9. XI. 6. 3. 7. 5. XVIII. 8. 12.

शम्यापरास म. IX. 1. 17.

शम्यापराशिन् *adj.* XXIII. 13. 15.

शय *adj.* (शयन्) XXI. 15. 9, 14, 22. 16. 3, 7, 12.

शर म. "sour cream" VIII. 10. 7. 11. 19.

शरण न. "hut" V. 4. 1.

शरमय *adj.* (शर्हिष्) "consisting of reeds" XXII. 4. 10.

शरौरद्धोम म. XX. 12. 5. 21. 9.

शर्धवत् *adj., f.* श्ती (शर्धाज्या) "containing a derivative from the root श्ध्" III. 15. 5.

शललोपिशङ्ग म. "name of a Navarātra" XXII. 23. 13.

शवनभ्य न. XXII. 4. 17.

शवाग्रि म. IX. 3. 22.

शस्त n. IX. 11. 1. XII. 17. 17. 27. 11, 18. 28. 9, 14. 29. 11. XIII.
8. 13. 16. 6. XIV. 4. 4. 25. 1. XXI. 20. 7. Comp. सुत० and
सस्तुत०.

शस्तप्रतिगर m. XIII. 8. 3, 6.

शस्तयाज्ञा f. XIV. 10. 8.

शस्य n. XIV. 19. 10.

शाक n. (m. according to the commentary) "a kind of vege-
table" VI. 31. 7.

शाक्त्य patron. XXIII. 11. 14. XXIV. 10. 4, 8.

शाक्त्यानां यद्विंशत्संवत्सर n. (मघ) XXIII. 11. 11.

शाक्षरसामन् adj. XXI. 7. 8.

शाखापवित्र n. I. 11. 5. 12. 3. 14. 16. VII. 8. 3.

शान्तिं कृ XV. 5. 4. 12. 1. 20. 2, 5. 21. 3, 10, 13. Comp. अशान्ति-
कृत्.

शामिच (1) adj. m. (अग्नि) VII. 16. 3. 19. 4. 22. 9. 26. 10. IX.
18. 14. 19. 4, 13.

(2) n "the place of the S'āmitra fire" III. 3. 8. VII.
15. 2. XVII. 22. 2.

शातद adj. XX. 23. 11.

शार्दूलचर्मन् n. XXII. 28. 10.

शार्दूललोमन् n. XIX. 2. 10.

शालदायन patron. XXIV. 9. 1.

शाला f. (= अग्निशाला, comment) III. 4. 8.

शालामुखीय *adj* (अग्नि) XL 7. 10. 15. 1. 16. 10. 17. 2. 20. 13.
XIII. 23. 3. 25. 3. XIV. 7. 12. 8. 9. 31. 6. XVI. 22. 1.

शालावन *patron*. XXIV. 9. 1.

शालौन *adj*. "living in a house, settled" V. 3. 22. *Comp*.
comment. on XL 17. 1.

शिञ्ज् with सम्- *caus*. II 18. 6.

शितिष्ठ *adj*. XVIII. 11. 21. XX. 13. 12. 22. 11. XXI. 23. 12.

शिनिवत् *n. pr. adv*. XXIV 7. 9, 10.

शिविविष्ट *adj*. XX. 22. 4.

शिविविष्टवत् *adj.*, *f.* ०नी (चच्) "containing the word शिवि-
विष्ट" XIV. 18. 14. 25. 10.

शिरिशिराभू IX. 6. 10.

शिवा *f. plur*. "name of certain formulas" (abbreviated
from शिवास्तम्भः) V. 15. 2. 18. 1. *Comp*. घोरास्तम्भः.

शिद्धिदाकारम् *absol*. XIII. 17. 4.

श्रीतशुभ्र *adj*. I. 18. 13.

शुकहरित *adj*. XXII. 7. 22.

शुक *adj. m.* "pure Soma juice, and a special libation (यष्ट)
of such Soma" XII. 1. 12. 14. 1, 13. 15. 2. 22. 1, 5. 23. 1, 7.
26. 4. XIV. 27. 4. XXI. 14. 3, 5. 22. 8, 11. XXII. 14. 3, 6,
9, 12.—शुकामन्विनौ *du*. "pure Soma and Soma mixed with
meal" XII. 1. 12. 18. 20. 19. 5. 22. 1. 23. 1. XIII. 2. 1.
XXII. 7. 11. 27. 5, 15. *Comp*. मन्विन्

शुकपाच *n.* XII. 23. 11. 26. 4. XIII. 6. 4.

शुक्लवत् *adj.* XII. 23. 4. XIII. 4. 14.

शुम्बिद्ध XVI. 26. 7.

शुद्ध *n. pr.* XXIV. 7. 2, 3.

शुच्यसि *adj.* X. 22. 4.

शुण्ड *adj.* (=अल्पकाय, comment.) X. 22. 6.

शुण्डामुख *n.* XIX. 6. 3.

शुनक *n. pr.* XXI. 2. 6. XXIV. 6. 3. 11. 16.

शुनस्कर्णसोम *adj.* XXII. 7. 20.

शुनासीरौच (1) *adj.* XX. 15. 3.

(2) *n.* (पर्वन्) VIII. 20. 1, 5. 21. 6. 22. 5. XVIII.
9. 5. XXII. 9. 1. XXIII. 10. 9. XXIV. 3. 37.

शुनासीरौचद्विष् *n.* XXII. 9. 3.

शुष्व *n.* (1) "rope, string" I. 4. 10. 5. 12. 6. 1, 6. IX. 2. 2.
XXIV. 2. 17.

(2) *plur.* in the sense of Śulbasūtra XVII. 26. 2.

शुष्कदृति *f.* XVIII. 21. 17.

शुष्काय *adj.* VII. 12. 6.

शुद्र *m.* I. 12. 13. 19. 9. V. 14. 1. VI. 3. 11, 12. X. 12. 10, 12, 13.
XV. 2. 8. 20. 16. XVIII. 19. 2. XX. 5. 13. XXI. 18. 4. 19. 9,
10, 11. XXII. 26. 1, 5.

शुद्रा *f.* I. 21. 9.

शुप *n.* I. 7. 5. 17. 1, 10, 20. 6. VIII. 6. 23. XVI. 13. 10, 26. 5.

प्रतंकार *m. plur.* "name of some formulas containing the word प्रत" XII. 19. 4. XIII. 2. 7. XIV. 10. c.

प्रतशीत *adj.* XII. 14. 12.

प्रतातक्ष्य *adj.* XI. 21. ६. XIII. 9. ६, ८. XVI. 27. ५.

शेष *m.* in the sense of अङ्ग "unessential part" XXIV. 4. 20.

शैव्य *patron.* XXIV. 7. 9, 10.

शैशिर *adj.* XX. 23. 11.

शैशिरि *n pr.* XXIV. 7. २, ३.

शोषामो द्रव XII. 27. 1२, 17.

शौनकयज्ञ *m.* III. 17. 12.

शौनःशेष *n.* (आख्यान) XVIII. 19. 10, 14.

शश्रुष *adj.* X. 29. ६.

शामूल *n.* "a kind of garment" XX. 17. ०. Comp. सामूल.

शशावाद्य *patron.* }
शशावाद्यवत् *adv* } XXIV. 8. 11.

श्वेन *m.* "name of an Ekāha" XXII. 4. 1३. 7. 1९. 1३. 14.

श्वेत *n.* (सामन) V. 15 c. XXII. 1. ५.

श्रपण *n.* "cooking vessel" XIX. 1. 17.

श्रयण *adj. m* (मन्त्र) XXII. 26. 4.

श्रवण *m.* "a lunar mansion" V. ३. 14

श्रवण / "the day of full moon in the Śrāvana month"
VIII. 5. 1. 6. 10.

अवणार्थ *adj.* XVII. 24. 12.

आयन्तीय *n.* (सामन्) XVIII. 20. २२.

यु with आ- (आयुत, आयावयति, आयावित) II. 15. १, ६. 16. 2, 3.
18. ३. III. 6. 5. 16. 17. VII. 14. 5. 15. 7. 20. 4. VIII. 15. 10, 12.
XI. 3. १. 19. 5. XII. 20. २३, २३. 23. 4, 10. 26. 5. 27. 10. 28. 14.
XIII. 3. 4. 4. 1१. 12. २. 13. 1१, 21. 14. ४. 16. 7. XV. 10. 11.
XVII. 16. 1१. XVIII. 21. 15. XXI. 10. ४. XXII. 16. 12.
XXIV. 1. 10. 3. 13. Comp. आयावण.

with अभ्या- *caus.* IX. 12. १. XII. 20. २२.

„ प्रत्या- (प्रत्यायुत, प्रत्यायावयति, प्रत्यायावित) II. 15. 4, 6.
16. 2, 17. 4, 18. ३. III. 5. 1. 6. 3. VII. 15. 7. 20. 4. VIII.
15. 11, 12. XII. 20. 2१. 23. 4, 10. 26. २. 27. 10. 28. 14. XIII.
3. 4. 4. 13. 12. २. 13. 1१, 21. 14. ४. 16. 7. XV. 10. 11. XVIII.
21. 15. XXI. 10. ४. XXIV. 1. 10. 3. 1१. Comp. प्रत्यायावण.

श्रुतिलक्षण *adj.* IX. 1. 1.

श्रोणि *f.* (of the Veda) II. 3. 1. 8. १. 11. १. VII. 5. 3. VIII.
5. 20. XI. 4. 13. XII. 1. 12. Comp. वेदि*.

श्रोत्रिय *m.* XI. 2. 10. XIII. 7. १. XXII. 6. १.

श्रीमत् *patron.* XXIV. 9. १.

श्रीपट् *interj.* II. 15. 4. III. 7. ४.

घट्टौकरण *n. plur* “means for polishing” XV. 3. 15.

घन्मौल XV. 3. 15.

शःसुग्रा *f.* X. 12. ६. XXI. 5. 16. 6. 1, २, ३.

श्रावदावमृष्ट IX. 17. 6.

श्वित्रोपकाश *adj.* X. 22 ५.

श्वेतच्छत्तिन् *adj.* XVIII. 7. 18.

श्वेतन्यङ्ग *adj.* VIII. 19. 3.

श्वेतवत् *adj..f.* श्वेतौ (च्छत्) "containing the word श्वेत" XVI.
8. 4.

श्वेतवत्सा *adj. f.* (गो) XVIII 11. १, 23.

प

पट्टतथ *adj.* XV. 20. १.

पट्टचिंश *adj* "connected with the Shatstrupa Stoma" XXII.
12. 17. XXIII. 9. 8, 14.

पट्टचिंशसंवत्सर *n.* see under शास्त्रवर्गाः.

पट्टचिंशद्राक्ष *m.* XXIII. 6. 3.

पट्टमुष्कर *adj.* XXII 10. 1.

पट्टोडयिन् *adj* "having six Shodasin Stomas" XXII. 6. 14.

पट्टक्षत्त *n.* III. 8. ६ VII 26. ६. VII 15. "

पट्टहृ *m.* XXI. 8. १, 15, 16, 11, 14, 21 16 1, १, 23. 1 XXII.
22. 1, १, 11, 16, 1१, 20 23. 10. 21. 4, 11. XXIII. 1. ८, 9, 14, 16.
2. 4, ८, 16, 20. 3. १, ८, 11, 13. 4. 2 5. 9. 7. 8 8. 3, 1१. See also
under चट्टवर्गाः and साध्यानीः.

पट्टुद्याम *adj.* XVI. 10 १.

पट्टुपमत्क *adj.* XV. 12. 3

पट्टव *adj* (सीर) XVI. 18. ५.

षड्दोह (1) *adj.* XXI. 11. 7.

(2) *m.* "name of a certain liturgical section" VII.
1^c. 2. 23. 11. X. 21. 9. XI. 16. 3. XIII. 12. 11. XIV. 14. 12, 13.
15. 2. XIX. 11. 4. 14. 23. XXI. 10. 7.

षड्योग *adj.* (सौर) VIII 20. 10.

षट्पात्र *m.* XXII. 14. 7.

षड्विंशतिरात्र *m.* XXIII. 4. 6.

षष्टिदक्षिण *adj.* (कतु) X. 26. 4.

षोडशरात्र = XXIII. 2 11.

षोडशसौत *adj.* XVI 19. 4.

षोडशचमस *m.* XIV. 3. 4.

षोडशिन् *adj.* *m.* (1) "name of a Stoma" 11 चतुः, द्विः,
षट्, and षोडशिमत्.

(2) "name of a Soma libation (घृह)" XII.
*18. 20. XIV. 2. 3. 3. 5. XVIII. 2. 1. 4. 6. 15. XXII. 14. 14.
Comp. षोडशचमस and *पात्र.

(3) "one of the principal forms of Soma
sacrifice (कतु)" VI. 4. 10. X. 22. 6. XI. 10. 13. XII. 2. 6.
6. 4. 18. 13. 11. XIV. 1 1, 2, 3. 2. 3. 1, 9. 10. 4. 18. 13. 19. 8.
XVIII. 1. 4. XXI. 4. 6. 7 1. XXII. 13 14. XXIV. 4. 9.

षोडशिपात्र *n.* XII 2 1 XVIII 1 15, 16

षोडशिमत् *adj.* "connected with the Shodasin Stoma" XXII.
11. 17. 18. 5. XXIII. 7 4.

स

संयाज्या *f. dat.* III 15. 5. V 22. 2. VI. 31 1. IX. 4. 5. 8. 9.
XII. 25 5. XIX. 18 6. 25. 17, 27. 30.

मंयानौ *f.* "name of some particular bricks" XVI. 24. 8.
XVII. 1. 6, 18. 2. 9. 4. 6, 7.

मंवत्सरगाथा *f.* "name of a hymn" XXI. 20. 1, 3. ३

मंवत्सरनामन् *n. plur* "name of some particular bricks"
XIX. 12. 15.

मंवत्सरप्रवात V. 27. 11.

मंवत्सरसंमित *adj. m.* (विधृति) "name of a Sattia lasting 49
days" XXIII 7. 11

मंवत्सरौण *adj.* (स्वस्ति) VIII. 3. 1.

मंविद् *f.* "property" XXII. 1. ५.

मंन्नेयण *adj. n.* XV. 17. ५.

मंसद् *f.* "name of a Chaturvimsatratia" XXIII. 4. 1.

मंसर्प *m.* see under वसिष्ठस्य०.

मंसव *m.* XIV. 20. 4.

मंसुत (सोम) XIV. 19. 1.

मंसृपां इविस् *n. plur.* XVIII. 20. 1. XXII. 25. 1A.

मंसृष्टहविस् *n.* XIX. 91. 14.

मंसृष्टशोम *m.* VI. 10. ५. XV. 12. ५

मंस्तार *m.* I. 10. 21. VIII. 5. 19. X. 30. 1५. XI. 9. 11. XIV. 5. 2.
XV. 6. 7, 8 XXIV 1 2५. 2. ५. 3. 17 Comp. आत्म०.

मंस्था *f.* "form of Soma sacrifice" XIII. 24. 11. XIV. 1. 10.
2. 1.

मंजुव m. III. 7. 14. IV. 12. 10. VII. 21. 4. VIII. 3. 6. XII.
23 11. XIX. 5. 10. 13. २ XX. 20. २. XXII. 7. 11.

मंजुहार m. "name of the formulas मंजुसूरो ऽस्ति, etc. (Taitt. Br. 3. 10. 4. 1)" XIX. 12. 21. Comp. विहार 2) and Śāyana's comment. on Taitt. Br., Vol. II, p. 738, l. 4 from below.

मंहित (=विचादोषामार्षेयेण संततः, comment.) XIII. 6. 1२.

मंजुयम n. XIII. 5. २.

मकर्णपुच्छावच्छात XVII. 26. 14.

मकुक्षोम m. XVII. 23. 11

मक्षौरदृति adj. XXII. 2. 1२.

मक्षुर adj. }
मक्षुरिक adj. } XVII. 26. 11.

मत्स्यानि विष्टुज् XIII. 1b. २. XXI. 5. 12.

मगव adj. XXIII. 12. १.

मगोच adj. XXI. 9. 1२. 13. -

मगह adj. V. 22 10. 24. 7. VII. 1 २. VIII. 1. ३. X. 3. ३. XII.
16 17. XIV. 13. २, 15. २. XXI. 10. ३. XXII. 23. 16

मंरुति n pr. XXIV. 10 २.

मंरुतिवत् n pr. udc. XXIV. 10 २.

मंजानन n. "rinsing water" I. 13. 10. VI. 6. 7.

मंगव m. XV. 1४. 12.

मण्डौट m. XVIII. 17. 14, 15 19. २. XX. 4. 1. XXII. 12. २.

मचपाल *adj.* XIX. 16. 15.

मच्छदिष् *adj.* XI 6 .

मजनीय *n.* (सुक्त) "name of the hymn Rigveda 2. 12" XIV.
19. 10, 11.

मंवर (1) *adj.* (पञ्च हवीषि) VIII. 2. 3. 20. 5.

(2) *m.* VII. 8. 10. VIII. 5. 11. X. 8 2. XI. 13. 9. 14. 2,
3, 4. XIV. 10. 10. XVII. 11. 5, 6.

मंचितकर्मन् *n. plur.* XIV. 8. 5.

मंविमोक्ष्य *n.* "name of a certain recitation" XVII. 12. 12.
XIX. 12. 16.

मङ्ग with शब्दा- XIV. 34. 3, 4.

मंजय *m.* see under विद्यामिचक्ष्.

मंजुप्रदोम *m* VII 17. 3 XIV 7. 6.

मंजानी *adj. f.* (इष्टि) XIX 20. 3. XX 1. 4.

मत *m. n.* XVIII 13. 21, 22 XIX 1 17. 4. 9.

मत्तुन *adj.* X. 7. 1

मत्त *n* XI 10. 13. XII 8 13. XIII. 23. 14. XIV. 23. 1, 4. XIX.
14 8, 7. 15. 7 XXI 1. 1, 4, 4. 4. 5. 10. 11. 1, 3, 5, 7, 9. 13. 4.
XXIII 1 1. 2. 7 12 4. 14. 15. XXIV. 4 9. Comp. अर्यमणः,
इन्द्राग्नियोः, कुण्डपायिर्ना, मित्रावरुणयोः, रात्रि, सर्पाणां.

मत्तभूत XXI. 15. 2. XXIII. 1 2.

मत्तसमित *adj. m* "name of a Saptarātra" XXII. 23. 1.

मत्तोय *adj.* XIV. 7. 22.

सत्यराजन् *m.* XVIII. 19. ६.

सत्वक् *adj.* "having bark" I. 5. ५.

सदशापविच *adj.* XII. 2. 10.

सदस् *n.* XI. 9. 5, 9, 10. 10. 5, 7, 10, 19. 14. 3, ६. 15. 1. 21. 8. XII. 1. 2. 7. 14. 20. 4, 8. 24. 3. 26. 1. XIII. 2. 9. 6, 8, 14, 15. 7. 1. 8. 10. 24. 14. XIV. 1. 5. 8. 7. 10. ६. 23. 11. 25. 1. 29. 1. 31. 1, 2, 4. XVIII. 21. ३. XXI. 4. 10. 7. 11. 8. 7. 17. 19. 18. 12. XXII. 3. ६. 16. 7. XXIII. 12. 13.

सदस्य *m.* X. 1. 10, 14. 2. 11. 3. 1. XI. 15. 1. XII. 23. 13. XIII. 6, 8, 7. XXII. 16. 14.

सदोक्षणीय *adj.* XXI. 3. 7.

सदोविल *n.* XII. 27. 11, 13.

सद्यस्काल *adj.* VIII. 5. 31.

सद्वत् *adj.* "containing a derivate from the root वृष्" VI. 31. 3, 1.

सधत्तुम् *adj.* XVIII. 17. ६.

समौषार *m.* "bringer of gifts" X. 18. 5. XXI. 4. 4.

संतति *f.* "name of some particular bricks" XVI. 32. ३.

संततिहोम *m.* XX. 12. ३.

संतराम् *adv.* XI. 2. 1.

सन्तगार्थ *adj.* XVII. 25. 13; comp. 24. 11.

संदंभ *m.* "name of an Ekāha" XXII. 13. 13.

संधि *m.* (= संधिसोच, comment) XIV. 4. ३.

संधिचमस *m.* XIV. 4. 2, 12, 15. Comp. comment. on XIV.
28 2.

संनख *adj.* (सुष्टि) I. 3. 15 XV. 13. २.

संनतिहोम *m.* XX. 12. २.

संनद्धधारयि *adj.* XXII. 12. २.

संनद्धधारयिन् *adj.* XX. 5. 13

संनयत् *part. pr.*, see under नौ with सम्.

संनहन *n.* "string, cord" II. 9. 1. IX 2. 2. Comp. इध०.

संनहनौ *adj. f* (चक्ष्) "name of the verse अपरिमितानां
परिमिताः (Taiff Br. 3. 7. 4. 10)" I. 5. 3.

सपविच *adj.* I. 16. 12.

सपुख्य *adj.* XX. 25 *11* XXIII. 12. 1.

सपुरोहितप्रवर *adj.* XXIV 10. 12, 13.

सप्ततथ *adj.* XV 20. २.

सप्तत्रिंशद्वाच *m* XXIII 6 3.

सप्तदश (1) *m.* "the Saptadāśa Stoma" XXII. 11. 13. ,

(2) *adj.* "connected with the Saptadāśa Stoma"
XXI. 6. 10. 23. 2. XXII. 6 14, 16. 10 1. 13. २२. 20. २, 15.
21. 14. 22. 7. 23. 12, 18. 24. 7 XXIII. 7. २. 8. ३. 10. 3, 9.
11. ०, 11, 13. 14 14.

सप्तदशराच *m* XXIII. 2. 13.

सप्तदशशराव *adj.* XVIII. 2. 17.

सप्तदशमामिधेनौक *adj.* III. 15. 4. V. 22. २.

सप्तद्वार *adj.* XVIII. 4. 3.

सप्तरात्र *m.* XXII. 14. 8. 22. 10. Comp. the following and जनक*.

सप्तर्षिणां सप्तरात्र *m.* XXII. 22. 17.

सप्तवत् *adj., f.* *तौ (चच्) "containing the word सप्तन्" V. 18. 1. VII. 7. 1. XVII. 15. 7.

सप्तविंशतिरात्र *m.* XXIII. 4. 7.

सप्तशफ *adj.* VII. 12. 1.

सप्तहोद (1) *adj.* XXI. 11. 9.

(2) *m.* "name of a certain liturgical section" IV. 11. 7. X. 3. 8. XII. 16. 17. XIII. 2. 7. 11. 1. 13. 7. XIV. 14. 11, 12. 15. 2 XIX. 14. 24. XXI. 10. 7.

सप्तहोद *adj.* III. 5. 4.

सभा *f.* V. 19. 2.

सभासद् *m.* V. 20. 2.

सभूमि *adj.* XX. 24. 12. 25. 21.

सभ्य *adj.* (श्रुति) IV. 2. 1. V. 4. 7. 9. 2. 17. 1. 18. 2. VI. 3. 4.

सप्ततीतार्दिम् *adj.* VI. 10. 3.

सप्तशपरिमाण *n.* XVI. 4. 7.

सप्तशुचय *m.* IX. 16. 1.

सप्तशुचयवत् *adv.* VI. 13. 2. XII. 18. 14 XXI. 23. 17.

सप्तविल *adj.* II. 7. 3.

सप्तयार्दिम् *adv.* VI. 8. 7.

समयाविवित "half risen or half gone down" (सूर्य) VI. 4. १.
XIV. 3. 1. XV. 18. 13.

समवत्तधानौ *f.* VII. 23. 11. 24. 8, 10.

समवत्ताविणौ *f.* "a certain arrangement of eleven sacrificial
posts" (opposite आराया) XIV 6 १.

समवाय *m.* XIV. 5. 2.

समहाव्रत *adj.* XIX. 15. 7. XXIII. 2. 12, 18 4. 10. 5. 2. 6. 6, 12.

समाख्यान *n.* XII. 25. 18. Comp. समाख्याभट्ट in the comment.
on XII. 24. 16. 28. 3.

समानगोत्र *adj.* XXI. 8. 4.

समानजातीय *adj.* 1. 25. 1.

समानतन्त्र *adj.* III. 15. 2. V. 21. 8. IX. 4. १.

समानतयादेवत *adj.* XVI. 24. 9. XVII. 1. 7 2. 1, 10. 4. 5. See
under तयादेवत.

समानवर्हिष् *adj.* V. 21. 7.

समानब्राह्मण *adj.* XII. 13. 6. See also comment. on XV. 10. 1
and समानब्राह्मणीयत्वं in the comment. on X 21. 8.

समानविधान *adj.* XXIV 2. 26.

समाकूट (अग्नि) V. 29. 12. VI. 23. 14. XXIV. 4. 22. Comp.
सूक् with समा.

समावक्षीर्य *adj.* XII. 21. 19.

समाविकर्त *adj.* XI. 13. 1

समिद्धवत् *adj.*, *f.* ०ती (चट्) "containing the word समिद्ध"
XIX. 18. ३.

समिद्धार *adj.* XXI. 6. 7.

समिध् *f.* II. 12. ४. 17. २, ४. III. ४. ५, ६. 5. २. IV. 11. ६. V. ५. 10.
7. 1, ४, 11, 12. 16. ५. 17. २. VI. ८. ३. 9. ३. 10. 1, ४, 11, 12. 16. 12.
25. ३. 26. ६, ८. VII. 14. 7. 26. ८. 27. 16. VIII. ६. 1३. 18. 10.
IX. 2. 7. 11. ८, 10. 12. 10. XI. 1. 1५. 18. ४, etc. Comp.
अनुधाज०, आधार०.

समिध्यमानवत् *adj.*, *f.* ०ती (चट्) "containing the word समि-
ध्यमान" XIX. 18. ३.

समिष्टयजुम् *n.* II. 21. २. III. 1३. २, ४. IV. 1३. ६. VII. 27. 1३.
VIII. ८. 17. 16. 20. XIII. 18. ४. XVII. 23. ८.

समीक्षा *f.* XV. 6. 1३.

समुदन्त *adj.* VI. 6. २.

समुद्रिय *adj.* (अप्) XVIII. 1३. ३.

समुपहव *m.* XXI. 10. 10.

समूहक *m.* XVII. 26. 17.

समृद्धार्प *adj.* XVII. 25. 10; comp. 24. 11.

संपत्तीय *adj.* *m.* (होम) III. 9. 10. Comp. comment. on VII.
27. 1५. VIII. 16. 1३. X. ४. 7.

संपात *m.* "residue of Soma juice" XII. 11. ५. 1३. ८. 21. ३, ४.
25. ४. 27. ८. 28. 16. 29. 7, 10. XIII. ८. २. 9. ५. 10. 12. XVII.
19. ४, ६. XIX. 9. 7, 1३.

संज्ञोच्चाय *gerund.* (corrupt form) VIII. 16. ८. XIII. 17. ९.

संभार *m. plur.* "ritual requisites or materials" V. 1. 4, 6.
10. 1, 3. 12. 2. 13. 8. 14. 14. 15. 6. 27. 5, 8. VII. 6. 1, 2, 7.
XIV. 15. 2. XV. 1. 8, 13. 2, 7. 3. 20. 4. 2. XVI. 5. 8, 9. XVII.
15. 4. XIX. 14. 20, 25.

संभारयजुस् *n. plur.* X. 3. 5. 8. 4, 10. 11. 2. 31. 10. XIV. 19. 1, 2.
XXI. 4. 7. Comp. संभारयजुष्.

संभार्य *m.* "name of an Abina" XXI. 15. 13. 16. 1, 10, 25. 3.

संभार्ग *m.* II. 15. 4. IV. II. 6.

संमुख *adj.* (= सदमुख) XV. 20. 6.

सप्ताडासन्दी *f.* XV. 5, 7. 6. 10. 8. 15. 19. 2. 13. 2, 9. 14. 2. 15. 1.

सद्युज् *f.* "name of some particular bricks" XVII. 5. 2.

सरजस *adj.* XVIII. 5. 13.

सरस्वती *f.* "name of the river" XXIII. 12. 5, 23.

सरित् *f.* "name of some particular bricks" XVII. 7. 1.

सर्पण *n.* XIII. 8. 14.

सर्पराष्टौ *f.* "name of the verses भूमिर्भूषा, etc. (Taitt. S. 1.
5. 8. 1, seq.)" V. 11. 6, 12. 1, 13. 8, 15. 6. 16. 2. 27. 9. XIV.
21. 13, 22. 1. XXI. 10. 5.

सर्पाणां सद्य *n.* XXIII. 14. 8.

सर्पाञ्जलि *f.* XVII. 20. 14, 15.

सर्पिर्धाम *n.* II. 6. 1.

सर्वजित् *m.* "name of an Ekāha" XXII. 1. 16. 23. 4.

सर्वज्ञोतिस् *m.* "name of an Ekāha" XXII. 2. 5.

सर्वतोमुख *m.* "name of an Ekāha" XXII. 11. 12.

सर्वदेवत्य *adj.* XIX. 2. 10.

सर्वपृष्ठ *adj.* XIV. 19. १. 23. 1. XV. 12. 12. XX. 25. 20. XXII. 4. 11. 23. 13. 24. 12.—पृष्ठ *f.* (इष्टि) XIX. 22. 7. XX. 9. 2.

सर्वप्रायश्चित्त *n.* III. 11. 1. IX. 1. 11. 12. 7. 16. ८. 20. 10. XIV. 26. 7. १. 34. ३. XV. 17. ८.

सर्वभक्ष *adj.* (चमस) VIII. 16. 12. XII. 28. 10.

सर्वनेध *m.* XX. 25. ३.

सर्ववेदस *adj. m.* (कृत) "a Soma Vikṛiti" (registered only in this sense) X. 26. 5. XII. 8. 13. XIII. 5. 3. 23. 14. XIX. 14. ६.

सर्ववेदसदक्षिण *adj.* XIV. 23. 1. XXII. 4. 11.

सर्वस्तोम (1) *adj.* XIV. 19. १. 23. 1. XX. 22. 3. XXII. 4. 11. 5. 2. 14. 19. 23. 1. 24. 2. XXIII. 1. १. 7. ६. 10.

(2) *m.* "name of an Ekāha" XXII. 13. 17.

सर्वस्त्रार *m.* "name of an Ekāha" XXII. 7. 20.

सर्वज्ञत VI. 30. 1. XII. 23. 10. XIV. 4. 10. XVII. 16. 14. XVIII. 8. 17. XX. 21. ६.

सर्वाभरणिन् *adj.* XXII. 12. ६.

सलाहकौ *f.* XV. 19. 4.

सव *m.* XXII. 25. 1. 28. 27. Comp. शोदन°, गो°, इष्टि°, रहस्पति°, ब्राह्मण°, वैश्व°, सोम°.

वकारौरी *adj. f.* (इष्टि) XIX. 27. 1२.

सवन *n.* XII. 18. २. 24. 7. 25. 26. 29. 12, 13. XIII. 1. 1. 4. 8, 14.
8. 13. 18. ६. XIV. 2. 5, 6. 10. ९, 10. 19. २, ३. 24. 14, 15, etc.
Comp. उपांशः, द्वितीयः, पञ्चः, प्रातः, and तार्तीयसर्वेनिक.

सवनविध *adj.* XXIII. 14. 5.

सवनीय *adj.* IX. 19. २०. XI. 19. 10. 20. 1५. 21. 10. XII. ३. ३, 4,
15, 18. 4. 4. 18. 12. 20. 12. 25. 13. XIII. 1. 12, 13. 4. 7. 10. 7
11. 5. XIV. ३. ६. 9. ३. 10. 5. 17. ३. XVII. 23. 4. XIX. 15. 12.
XX. 9. 13. XXI. 24. 11. XXII. ३. 10. 9. 21. 20. 16. XXIV.
३. ३4, ३5. Comp. प्रातः.

सवनीयपात्र *n.* XII. ३. २.

सवात्य *adj.* XX. 14. 10.

सवितुः ककुभ *m.* "name of a Sattrā lasting 49 days" XXIII.
8. 1.

सवेदोवत् *n. pr. adv.* XXIV. 6. २.

सव्याहृत् *adj.* X. 9. 10. XVI. 18. ६. ३4, २.

सव्योत्तरिन् *adj.* XXIV. 18. २.

सशिख *adj.* XXI. 18. 4.

सशिरस्क *adj.* VIII. 8. 15. XIII. 21. 1.

सशूक *adj.* I. 19. 1.

ससंभारयजुष्क *adj.* XIV. 13. ३.

सस्तुतशस्त *adj.* XIV. 2. 11.

सल्लीक *adj.* VIII. 5. 41. 16. 1.

ससुव *adj.* III. 8. 1.

सस्त्राहाकार *adj.* XIV. 15. ३

सहपत्नीक *adj.* VII. 21. ७. 27. 16. XV. 13. 10.

सहर्षम् *adj.* XXI. 7. 11.

सहश्रुत XVIII. 11. 20.

सहस्र *adj.* II. 13. 1.

सहस्र *adj.* m. (abbreviated from सहस्रदक्षिण, *vis.* कतु) "a Soma Vikṛiti" X. 26. 5. XIII. 23. 14. XIX. 14. 6. Comp. साहस्र 2).

सहस्रदक्षिण *adj.* (कतु) X. 26. 6. XIV. 23. 2. XXI. 13. 6.

सहस्रवत्सर *n.* see under प्रजापतेः and विश्वरुजाः.

सहस्रसम *adj.* (सह) XXIII. 14. 16.

सहस्रसाय *n.* see under अग्नेः.

सहस्रष्टु *adj.* II. 8. 3.

सहस्र *adj.* XXIV. 2. 30.

सौवत्सरिक *adj.* XXIV. 4. 5.

सौवामिन *n.* XXI. 8. 6.

साकमेध *m.* plur. "the third Parran of the Chāturmāsya sacrifices" VIII. 4. 13. 9. 1. 19. 8. XXII. 8. 13. XXIII. 10. 9. XXIV. 3. 37.

साकप्रसायौध *m.* III. 16. 11. 17. 3. XX. 25. 1.

साग्रिचित्य *adj.* XV. 3. 13. XXI. 1. 2. XXII. 12. 10.

साकाग्रिम *n.* XI. 7. 10. 9. 10. 10. 14.

साहति *m.* see under ब्रह्मेः.

साक्ष्य *patron.* XXIV. 10. 8.

सांपर्यौ *adj.* f. (रष्टि) XIX. 23. 6. XX. 1. 4.

सात्यकि *patron*. XXIV. 8. 10.

सात्यंकामि *patron*. XXIV. 8. 10.

सात्यदूतानामिहि *f*. XVIII. 21. 16, *नां हवींषि XXII. 25. 13.

सात्वरी *adj. f.* (वृद्धा) XIX. 2. 3.

सादन *adj. m.* (मन्त्र) XII. 15. 10, 11. 18. 10. 27. 8. 28. 4. 29. 4. 8.
XIII. 8. 2, 4, 12. 13. 5. XIV. 1. 9. 2. 12. XVI. 33. 1. XIX.
18. 16. XXI. 21. 17.

सादनप्रवाद *adj.* (पर्याय) XVI. 31. 1.

साद्रुष्य *n.* XIX. 18. 14.

साद्यस्त्र *m.* XXII. 2. 6. XXIV. 4. 9.

साधारणद्रव्य *adj.* (संस्कार) VIII. 5. 19.

साध्यानां प्रयति *f.* "name of an Ekāha" XXII. 5. 17.

साध्यानां मतसंबन्धर *n.* (धन) XXIII. 12. 1.

साध्यानां वडह *m.* XIX. 15. 7. XXII. 22. 2.

सातुवशङ्कार *adj.* XII. 28. 9. XIII. 8. 2.

सांतपन *adj.* "offered to the Maruts called Sāntapana (VIII.
9. 5)" VIII. 9. 9. XXII. 8. 15.

सार्नाय *n.* II. 19. 1. IV. 9. 13. 14. 2. IX. 2. 4, 5. 10. 15. XXI.
24. 3, 7. XXIII. 12. 3, 22. XXIV. 2. 33. Comp. नी with सम.

सार्नायकुक्षी *f.* I. 6. 13. II. 11. 9.

सार्नायपात्र *n.* I. 11. 4. 12. 1.

सात्वारम्भणीय *adj.* V. 24. 9.

साभिषरणिक *adj.* XII. 13. 6.

सामतस् *adv.* IX. 16. 4.

सामनघौ *adj. f.* (सत्) "name of the verse ये अग्रयः समनघः
etc. (Taitt. Br. 1. 2. 1. 18)" V. 20. 4.

सामपुरीय *m.* "plenty of rubble-stones" XVII. 25. 4, 7.

सामवेद *m.* XXIV. 1. 4, 8, 17.

सामिधेनौ *adj. f.* (सत्) II. 11. 10. 12. 2, 5. III. 19. 3. IV.
9. 1, 2. V. 22. 2. 28. 4, 5. VI. 29. 6. 31. 2. VII. 13. 12. VIII.
2. 13. 6. 15. 9. 10. 14. 16, 18. X. 4. 5. 31. 12. XI. 3. 3, 4. XVI.
7. 2. XVII. 16. 11. XIX. 18. 16. 19. 14. 25. 10. XXI. 2. 3.
XXIII. 3. 6. XXIV. 1. 11. 3. 29. 11. 1, 5, 9, 12, 17. Comp.
सप्तदशसामिधेनौक.

साम्येच *m.* "presence" X. 20. 18.

सायंदोह *m.* I. 31. 3. 14. 7, 8. III. 16. 12, 13. IV. 14. 1. VIII. 1.
16. 2. 5. 5. 30. IX. 1. 30. XI. 21. 7.

सारस्वत *adj.* "to be performed on the bank of the Sarasvati;
epithet of three Sattras" XIX. 15. 7. XXIII. 12. 4. XXIV.
4. 9.

सार्वकाम *adj.* XIV. 14. 13.

सार्वचिक *adj.* II. 12. 9. 18. 3. XV. 19. 6.

सार्वभौम *adj.* (राजन्) XX. 1. 1.

सार्ववर्णिक *adj.* V. 3. 30. XXIV. 10. 18.

सार्वसृज *adj.* "made of threads of all colours" (उपसृज्) V.
20. 7. XIII. 6. 1.

सार्वधेनियज्ञ *m.* III. 17. 12.

आर्ति *f.* XXIV. 10. 12.

आवर्णि *n.* *pr.* XXIV. 5. 14.

आवित्र *adj. m.* (अग्नि) "a particular construction of the fire-altar" XIX. 11. 1, 6. 13. 26. 15. 10, 11. . . .

आवेदस *patron.* XXIV. 6. 2.

आहस्र (1) *adj.* "making a thousand complete" XXII. 15. 8.

(2) *adj. m.* (ऋतु) "a Soma Vikriti" XIII. 5. 1. *Comp.*

सहस्र.

आहस्रवत् *adj.* XIX. 12. 23.

आह्न *m.* (=एकाह) XI. 4. 7.

सिंहलोमन् *n.* XIX. 2. 10.

सिक्तोपोम *XV.* 2. 5.

(1) सिक् with मत्प्रव-XVIII. 18. 8.

(2) सिक् *f.* XIV. 22. 1. XX. 17. 13.

सिध *adj.* XX. 14. 6.

सोतामात्र *adj.* II. 2. 7. VIII. 5. 10.

सौम *adj.* XX. 18. 7.

सुगन्धितेजन *m.* (according to the comment.) VII. 6. 1.

सुत्य *adj.* (अहन्) X. 15. 2, 4. XI. 18. 10. XVIII. 2. 11. . . .

सुत्या *f.* XV. 18. 1, 11. XX. 8. 16.

सुवत् *part.* XI. 19. 9, 10.

सुपूर्वाह्ने XI. 4. 1.

सुफलीक्षत I. 21. 1.

सुनह्वाय m. "one of the officiating priests" X. 1. 9. 28, 3, 4, 5.
XI. 3. 13. 20. 3. 21. 8. XII. 3. 16. XVIII. 21. 7. XXI. 5. 18.
6. 1. XXIII. 10. 12.

सुनह्वाया f. X. 28. 4, 5. XI. 3. 13, 14. 20. 3, 4. 21. 9. XII. 3. 15, 16.
XX. 1. 7. XXI. 5. 18. 6. 1. 13. 10. XXII. 6. 4.

सुमङ्गल (1) adj. XVIII. 19. 6.

(2) m. pr. XXIV. 8. 14.

सुरभिमत adj., f. "तौ (चच्)" "containing the word सुरभि"
XX. 18. 7.

सुरा f. XVIII. 1. 9. XIX. 1. 7, 9, 18. 3. 7. 4. 2. 5. 11. II. 13. 7. 1, 7.
8. 13.

सुरायह m. XVIII. 1. 11. 2. 5, 7, 9. 6. 17. 7. 1, 2, 4, 7. XIX. 1. 15.
2. 7. 7. 2. 8. 8, 9.

सुरापहपात्र m. XVIII. 1. 17.

सुरामन् adj. (सोम) XIX. 2. 18.

सुविशित XII. 8. 14. XIX. 15. 9.

सुद्योक adj. XVIII. 19. 6.

सुकरविशस m. XX. 19. 9.

सुलक्ष्म m. XIX. 16. 25.

सुलपरीमाण adj. (इष्टका) XVII. 26, 11.

सुलवाक m. III. 6. 5, 6. 14. 7. IV. 12. 4, 6. VII. 27. 6. VIII.
3. 4. 7. 8. 12. 5. 16. 18. 21. 1.

सुधैम् adv. XII. 15. 8.

सुत m. XX. 4. 3. 15. 8.

सुतकाग्रि m. IX. 3. 22.

सुतवशा *f.* XVIII. 20. 4. XXII. 25. 11.

सुचोत XVI. 10. 9.

सुद *m.* V. 1. 7. 9. 10.

सुदवन् *adj.* XII. 23. 11. XIII. 10. 6.

सुपचर *adj.* VI. 81. 13.

सुपावगाह *adj.* (अप्) XX. 1. 3.

सुयवस *adj.* *m.* (काल) " the rainy season " VII. 23. 7.

सुर्घ V. 3. 21. VI. 14. 13. XIV. 13. 12.

सूर्यसुत् *m.* " name of an Ekāha," XX. 25. 3.

सुर्घोढ (अतिथि) V. 25. 5.

सुष्टि *f.* " name of some particular bricks " XVII. 2. 11.

सेव *m.* XVIII. 5. 3.

सेष्टि *adj.* V. 24. 9.

सैधक *adj.* XX. 3. 3. 12.

सैन्धव *adj.* (अप्) XVIII. 13. 3.

सोदर्क *adj.* XV. 18. 4.

सोम *m.* IV. 16. 15. V. 3. 21. 23. 2, 3. VI. 15. 7, 8. VII. 3. 10.

20. 8. VIII. 3. 11. 21. 2, 3. IX. 11. 11. 17. 3. X. 1. 1, 2. 2. 8.

4. 12. 20. 15, 16. 21. 2. 25. 1, 2, 4, 6. 28. 4. XI. 4. 10. 5. 10.

16. 17. 17. 3. 18. 10. XII. 12. 7. 14. 1. 15. 4. 18. 6. 20. 1. 23. 4.

21. 4, 5, 11, 14. 27. 10. 28. 14. XIII. 4. 14, etc. Comp. धाम्ना.

सोमकरणौ *f.* " name of a certain verse " XII. 7. 10, 10.

सोमकयण *adj.* X. 26. 15. 27. 4. XXII. 2. 23. — ० शौ. *f.* (गो)

X. 22. 2, 7, 8. 23. 6, 7. 27. 5. XIV. 1. 5. XXI. 4. = XXII. 4. 6.
15. 3.

सोमयह *m.* XII. 2. 3. 7. 10. XVIII. 2. 3, 7, 9, 6. 16. 7. 1, 2, 3, 7.

सोमयहपाच *n.* XVIII. 1. 15.

सोमधर्म *m.* XII. 7. 15. 16.

सोमप *adj.* XIV. 14. 12. XVIII. 21. 3, 5. XX. 2. 10, 11. XXI. 5.
10. 6. 1.

सोमपरिक्षयण *n.* XIII. 22. 2.

सोमपात्र *n.* XI. 13. 8. XII. 27. 9.

सोमपीथ *m.* XII. 24. 14. Comp. अविष्टिथ०.

सोमप्रथम *adj.* XI. 17. 3.

सोमप्रवाक्तृ *m.* XXII. 2. 13. 4. 5.

सोममान *n.* XXI. 13. 7.

सोमयाजिन् *m.* VI. 15. 13. XI. 20. 12. XIV. 14. 12. XXIV. 2. 23.
Comp. च०.

सोमलिप्त *n. plur.* "epithet of all utensils employed at the
Soma sacrifice" XIII. 19. 6, 20, 12.

सोमवत् *adj.* (पिष्ट) XX. 14. 13.

सोमवामिन् *adj.* XIV. 30. 7. XIX. 1. 19. 2. 2. 4. 11. 6. 12.

सोमविक्रयिन् *adj.* X. 20. 13, 14, 15. 25. 1, 2, 5. 26. 10, 14, 15. 27. 6.
XIV. 21. 11.

सोमविध *adj.* VII. 28. 1.

सोमसव *m.* XXII. 25. 9.

सोमस्याली *f.* XIII. 19. ६.

सोमातिपवित *XIX.* 1. 19. 2. 2. 4. 11. 6. 12. .

सोमाहार *m.* "bringer of Soma" *XIV.* 24. 11.

सोमाज्जति *f.* XII. 3. 12. 20. 21.

सोमेज्या *f.* I. 14. 10.

सोमोपमहन् *n.* XIII. 22. 3.

सोमोष्णीष *n.* XIII. 1. 5. 22. 3.

सोम्य *adj.* XXI. 5. 18. 6. 1.

सौगन्धिक *adj.* XXIII. 7. 9.

सौचामणौ *f.* XVII. 24. 1. XVIII. 7. 15. 22. 21. XIX. 1. 1. 15. 15.
XX. 25. 1.

सौमिक *adj.* VIII. 7. 12. 8. 12. XI. 19. 5. XII. 3. 8. XVII. 20. 18.
XVIII. 20. 7. XIX. 1. 14. XXII. 11. 13.

सौम्य *adj.* VII. 2. 17. XIX. 15. 10.

सौवीर *m. plur.* "name of a country" XXII. 6. 18.

स्तनकल्प *m.* X. 16. 15. XI. 4. 2.

स्तम्बयजुस् *n.* II. 1. 3. 4. IV. 5. 2. VIII. 5. 12. XI. 3. 1.

स्तम्बस्तम्बश्च *adj.* "whosoever name ends in the word स्तम्ब"
XXIV. 7. 1.

स्तारणी *adj. f.* (स्तृच्) "epithet of the verse आ घा ये अग्निम्,
etc. (Taitt. Br. 2. 4. 5. 7)" XI. 10. 17.

स्तिभिगवत् *adj.* "laden with fruits" V. 5. 10.

स्तिभिनी *f.* see under न्ययोध०.

स्तुतशस्त्र *n. du.* XIV. 8. 3. XVII. 12. 12. Comp. सं०.

स्तुतशस्त्रवत् *adj.* XIV. 18. 1.

स्तुभ्, स्तुभ्नाति see under निष्टुभ् and अ०.

स्तोच *n.* IX. 11. 1. XII. 17. 6, 9, 17. 20. 22. 23. 5, 13. 29. 5. XIII.
8. 5. 13. 6. 15. 3. XIV. 3. 1. 10. 2, 8. 13. 4, 10. 25. 1. 29. 1.
XVII. 23. 7. XVIII. 5. 6. 6. 15. XX. 13. १. XXII. 10. 1, 13.
11. 4, 10. 12. 20. Comp. एकचिक०, एक०, माहेन्द्रस०.

स्तोत्रीया *f.* (अच्) XII. 17. 15. XIII. 3. 1. 11. 1. 15. 8. XXI.
25. 6, 7. XXII. 1. 7. 11. 5, 10. Comp. पाठ०.

स्तोत्रोपाकरण *adj.* XXI. 10. 4.

स्तोमभाग *n. plur.* "name of the formulas Talit. S. 4. 4. 1,
seq." XIV. 8. 2. 10. 3.

स्तोमभागा *f.* "name of those altar-bricks which are laid under
the muttering of the Stomabhāga formulas" XVII. 3. 5.

स्त्रियञ्जन *n.* VIII. 6. 1.

स्त्रीगो *f.* XXII. 4. 6.

स्तौहत् XXII. 6. 8.

स्त्रिमत् *adj.* VII. 24. 6, 7.

स्या with उद्, desid. उत्तिष्ठामति "to wish to break off a
ceremony" XIV. 23. 3, 4. Comp. उत्थान.

स्यागर *adj.* (अलंकार) XIV. 15. 2.

स्यानिन् *adj.* XXI. 1. 16, 19.

स्थापत्य *n.* XXII. 7. 6.

स्यालौ *f.* I. 7. 7. 9. 12. 10. 13. VIII. 8. 12. 9. 14. 11. 9. 15. IX.
5. 7. 9. X. 21. 3. 18. 23. 2. XII. 1. 15. 5. 3. 15. 3. 11. 16. 1.
28. 11. 29. 4. 8. XIII. 23. 2. 24. 3. XIX. 1. 4. 3. 6. Comp.
अग्निहोत्र०, अन्वाहार्य०, आसयण०, आज्य०, आदित्य०, उक्त्य०,
चक्र०, ध्रुव०, सोम०.

स्यालीपाक *m.* I. 8. 1. VI. 30. 16.

स्युणाराज *m.* X. 8. 4.

स्युरि *n.* XVIII. 21. 7.

स्युहन् *m.* "muens" X. 14. 1.

स्युष्टा *f.* XI. 4. 15. XX. 17. 9.

स्युष्य *m.* I. 7. 5. 8. 8. 15. 7. 13. 16. 8. 18. 7. 25. 14. II. 1. 1. 5.
2. 4. 3. 3. 7. 9. 11. 13. 14. 16. 6. 5. 15. 1. 4. III. 8. 1. 5. VII.
8. 14. 4. 5. 8. 3. 5. X. 23. 2. XI. 2. 16. 19. XVIII. 15. 3. 4.
18. 14. XXII. 3. 7. 4. 15. Comp. स्युते०, एक०, मष्ट०.

स्युषाकृतिचप *m.* XIX. 10. 12.

स्युन्द with उद्- XVIII. 13. 3.

स्युम्न *n.* V. 29. 3. Comp. स्युम्न.

स्युम्नि *adj.* XXII. 12. 9.

स्युम्नमार्जन *n.* II. 4. 1, 11.

स्युगादान *adj. m.* (मन्त्र) IX. 15. 11.

स्युष्ट *f.* I. 3. 17. 15. 11. 17. 12. II. 3. 11. 4. 2. 8. 2. 9. 15. 10. 4.
11. 7. 13. 6. 7. 14. 10. 13. 17. 7. 18. 7. 19. 2. 5. 20. 4. III.
5. 3. 1. 8. 4. 5. 6. 16. 17. V. 17. 7. 18. 1. VI. 7. 1. 10. 10. 11.
11. 3. 4. 5. 12. 4. 6. 13. 4. 30. 2. VII. 1. 8. 6. 6. 7. 1. 8. 6.
24. 8. 9. 25. 13. VIII. 2. 1. 3. 8. 5. 29. 15. 1. 16. 13. IX. 13. 4.

17. 1. X. 8. 5, & XI. 1. 1. 3. 1. 16. 6, 15. XII. 1. 2. 2. 7.
3. 6, 7. 20. 22. XIII. 3. 3. 5. 6, etc. Comp. सह०.

सुख *adj.* II. 19. 9. IV. 9. 5. VII. 14. 1. VIII. 8. 3. 12. 4.
XVI. 7. 8.

सुख *m.* I. 15. 7, 10. 24. 5. II. 3. 11. 4. 4, 7. 7. 2. 10. 3. 11. 3.
12. 7, 9. 14. 13. 18. 3. 19. 1. 20. 5. III. 2. 3. 8. 6, 7. 9. 10.
11. 1. 14. 7. IV. 7. 2. VI. 3. 6, 7. 1. 13. 1. VII. 1. 7, 13. 2. 3.
8. 6. 9. 10. 10. 3. 13. 7. 20. 2. 23. 3. VIII. 10. 4. IX. 1. 11.
2. 9. 13. 15. 19. 17. X. 8. 5. XI. 2. 16. 3. 1, 2, 12. 10. 4, etc.
Comp. आनन्द०, सु०.

सौव *adj.* (आधार) IV. 9. 4. VIII. 7. 23. XI. 3. 6.

सुखत (हरिण) XVI. 15. 8. XVIII. 8, 17. 9. 17.

सुग *interj.* III. 7, 10. 19. 3.

सुज *m.* "viper" XV. 19. 9 (the explanation of the comment
is evidently wrong).

सुधाकार *m.* VIII. 15. 12.

सुपराहे XI. 4. 1.

सुयंविस्तीर्ण XVIII. 11. 6, 17.

सुयंवृक्ष XVIII. 11. 10.

सुयंस्तन XVIII. 11. 9, 10.

सुयंशिति *f.* XVI. 21. 6, 8. 34. 4. XIX. 11. 7.

सुयंदिन XVIII. 11. 9, 10.

सुयमवपन्न XVIII. 11. 2.

सुयमावृष (शर्कर) XVI. 13. 10.—०षा *f.* (दृष्टका) XVI. 21. 2.
23. 1, 2, 4, 5. 24. 1. 25. 1. XVII. 1. 12, 13. 3. 8, 9. 4. 7. 6. 7, 9.
7. 3. 10. 9. 11. 3. 13. 6. 15. 1, 4. 25. 2, 3, 5, 7. XIX. 11. 3. 12. 16.
14. 10, 20. 15. 5.

स्वयंमयित XVIII. 11. 5.

स्वयंमूर्त XVIII. 11. 4.

स्वरशामन् *m.* XXIII. 3. 9. 7. 13. 8. 10.

स्वराज् *m.* "name of an Ekāba" XXII. 10. 21.

स्वस् *m.* VII. 3. 3, 5. 11. 9. 14. 10, 11, 12. 27. 3, 1. 28. 2. XI.
20. 15. XIII. 24. 6. XIV. 5. 20.

स्वशब्द *adj.* "having its own name" XXIV. 3. 1.

स्वातवस *adj.* "due to the Manus called Svatavas" XXII.
8. 18.

स्वाधर्म्य *n.* XIX. 21. 6

स्वाध्याय *m.* XXIV. 1. 30.

स्वामिन् *m.* (= यजमान) XXIV. 4. 1.

स्वाहाकार *m.* II. 17. 2. III. 13. 1 IX. 11. 21 Comp. अ०, व०.

स्वाहाकारप्रदान *adj.* XXIV. 3. 4.

स्वाहास्तु III. 6. 7.

स्वाहास्तुति *f.* VII. 20. 4.

स्विष्टकृत् *adj.*, registered only in the sense of "due to Agni
Svishtakṛit" (हविष्) VII. 25. 11. XII. 20. 10. XIV. 19. 4.
XVIII. 11. 1. 12. 6. XIX. 9. 3. 10. 1. 13. 15. 21. 3. XX. 6. 2.
21. 15. XXII. 25. 5, 8, 12, 10. XXIV. 1. 13. 4. 19.

स्विष्टकृत *adj.* VIII. 3. 11.

स्विष्टकृदर्थ *adj.* XX. 19. 10.

स्विष्टकृदिङ्ग n. XIII. 1. 11, 24. 4, 9, 17. XVII. 22. 10. XVIII.
6. 11. 12. 5. 19. 16. XIX. 4. 1. XX. 23. 3. XXI. 24. 6. XXII.
8. 5.

स्विष्टकृद् *adv.* VII. 25. 16.

ह ।

हंसमुख *adj.* (हृच्) I. 15. 12.

हंसवत् *adj., f.* ०त्तो (हृच्) "containing the word हंस" XVI.
10. 19. 12. 5.

हरागच *adj.* XI. 4. 6 (comp. *).

हरिणष्टपाका *f.* "a young antelope" IX. 14. 11.

हरित *n. pr.* XXIV. 7. 11.

हरितर्धव *m. plur.* VI. 31. 7.

हविराजति *f.* VII. 23. 2. XIII. 24. 10. XXI. 24. 9

हविश्चिष्टमत *adj.* XXIII. 14. 3.

हविश्चिष्टाग्र *adj.* VIII. 11. 9. XVIII. 6. 12.

हविर्धान *n.* XI. 6. 9, 10, 13. 7. 3. 8. 10. 9. 2. 10. 14. 11. 1. 18. 8.
15. 1. 17. 9, 10. 21. 12. XII. 1. 2. 2. 1, 5, 10, 12, 13. 6. 9, 11.
7. 2. 20. 18. 21. 15. 25. 7, 27. XIII. 2. 9. 4. 9. 5. 6. 6. 13. 10. 8.
11. 4. 24. 10, 14. XIV. 8. 7. 9. 9. 3. 10. 6. 23. 11. 25. 1.
31. 1, 2, 3. 33. 4. XVIII. 1. 11. XX. 9. 6. XXI. 7. 15. 12. 9.
XXII. 8. 5. 4. 11. 16. 1. XXIII. 12. 17, 14.

हविर्यज्ञ *m.* XXIII. 10. 8.

हविष्ठात् *m.* "the call हविष्ठादेहि" I. 16. 7. 19. 9. VI. 29. 16.
VII. 22. 6. X. 30. 14. XVI. 17. 3, 6. XIX. 20. 10. XXIV.
1. 43.

हस्तान्न *m.* XX. 16. 12.

इसावारा *f.* XXI. 20. 1, 2 (the word denotes in par. 1 the third of the three verses quoted in par. 2).

इस्योदय *adj.* "having the form of an elephant's lip" (दोग्ध्र)
XV. 3. 10.

हारियोजन *adj.* (यह) XIII. 17. 1, 4. XXII. 27. 12, 21.

हिक्कार *m.* XIII. 15. 8. XXIV. 11. 5.

हिङ्गु V. 25. 11. XII. 15. 7. XXIV. 11. 5.

with अभि- XX. 13. 7. XXI. 7. 6.

= प्रत्यभि- XX. 13. 7.

हिम्बिनी *f.* XXI. 20. 1, 2 (the word denotes in par. 1 the second of the three verses quoted in par. 2).

हिरण्यकशिपु *m.* XVIII. 19. 11, 14. XX. 6. 7, 8. 17. 8.

हिरण्यकूर्च *m.* XVIII. 19. 12, 14.

हिरण्यवाणि *adj.* XII. 7. 12.

हिरण्यप्राकाश *m.* XVIII. 21. 6.

हिरण्यमालिन् *adj.* XVIII. 2. 11.

हिरण्यकज् *f.* XVIII. 21. 6. XXII. 10. 1.

हिरण्येष्टका *f.* XVI. 13. 10. 23. 8. 29. 1. XVII. 1. 14. 4. 1, 7. 7. 2.
10. 2. XIX. 11. 3. 14. 2, 19. 15. 2.

हिङ्गु *interj.* XXI. 20. 4.

हिङ्गुका *f.* XXI. 20. 1, 2 (the word denotes in par. 1 the first of the three verses quoted in par. 2).

ह with अभिव्या- "to curse" XV. 19. 8.

" अभिपरि- VIII. 5, 12. XI. 21. 2. XXIV. 2. 14.

हृदयशूल *m.* VII. ४. ३. २३. १०. २७. १५. XI. २०. १५. XIII. २१. ६.
XIV. ७. ४. XIX. ४. ९.

हैमन्तिक *adj.* XX. २३. ११.

हैमहा *interj.* XXI. २०. ४.

होद *m.* II. १६. २, ६, ९, १३, १५. III. २. १, २, ३, ५, ६, १०. ४. ३, ४, ११.
४. १, ९. ९. ७, ९. १०. ३, ५. IV. १०. ५. १२. ६. V. २०. १०. VII. ६. ७.
१४. ६. १५. ७, ८. २६. ७. २७. २, ७, ११. VIII. १. ७. ३. ४, ९, १५. ७. ८.
१२. ६. १४. २१, २३. १५. २१, २५. २१. १. IX. २. ९. १८. १४. २०. ७.
X. १. ९, १३. २. ११. ३. १. XI. ३. ६. ७. २. १०. १०. १९. ४, ६. XII. ३. १७.
५. २, ५. ६. ४. १०. १३, १४. १३. ७. १७. २. २०. १८. २१. ६, ९, १८. २३. १३,
१६. २५. ५, ९, १६, १०. २६. ३, ४. २७. ६, १३. XIII. ३. ९. ३. ३. ४. ९. ६. ६,
etc.—होतमोद इवम् XII. २७. १३. Comp. चतुर्होद, दश०,
वैधा०, पञ्च०, षड्होद, सप्त०.

होदचमस *m.* XII. ६. ३. ६. १, २. ७. ३. ९. १, ३. १२. ३. १३. १, २. २१. १४.
२५. ४, ९. XIII. १. ३. १२. १. १४. ११. १५. २. १६. १, ७, ८. XIV. १. ७.
४. १०. ४. २. ६. १८. ४. XVIII. ६. १५, १६.

होदचमसौथ *adj.* XII. १०. ११.

होदप्रवर *m.* IV. ९. ९.

होदषट्पद *n.* II. ११. १०. III. १३. ६. XXI. १७. १२. XXIV. १२. १०, ११.
१३. २.

होत्रक *m. plur.* X. २. ११. ३. १. XII. २०. १. २३. ३. २५. २१.
XIII. ६. ६. XXI. ११. ७. १७. १३. XXII. १०. १४.

होत्रा *f.* (=चमसेव्या, *comm.*) XII. २३. १४. XIII. ४. १३, १७.
XXIV. २. ३.

होत्राशंसिन् *m. plur.* X. १. १४. ३. १.

होत्रौथ *adj. m.* (धिष्णिय) VII. २६. ९. XI. ७. १०. १४. ३. ९. XII.
१८. ६. २०. ३. XIV. ३१. ४. XVII. २१. २.

घोम m. I. 9. 8. 10. 13. 15. 14. II. 20. 3, 6. V. 23. 4. 29. 11. VI.
4. 12. 7. 3. 13. 7. 9. 15. 11. VII. 19. 3. IX. 1. 3. 7. 3. 4. 11. 10.
1. 2. 12. 10. XII. 16. 15. 21. 1. 22. 5. 23. 7. 25. 17. XIII. 9. 13,
etc. Comp. अङ्ग०, अर्द्धि०, अपासार्ग०, उत्त०, उप०, ओषधि०,
दर्धि०, नारिष्ट०, पार्वण०, पिष्टलेप०, पूर्व०, प्रष्ट०, फलीकरण०,
रौहिण०, वनस्पति०, वसा०, शकलाक्षरणाग्रमदन०, शबली०,
शरीर०, संष्ट०, सक्त०, संज्ञत०, संतति०, संनति०.

होमार्य adj. XIV. 15. 3. Comp. अ०.

हु with नि- XI. 1. 12. Comp. निज्ञव.

द्वादुनि f. XVIII. 13. 7.

द्वादुनिहत X. 19. 1.

LIST OF ERRATA.

VOL. I.

Page 17, line 13	join	•मघिनिधा-
„ 25 „ 10	„	दक्षिणाप्राग०
„ 32 „ 18, 19, 20	„	स्वधाविभः
„ 380 „ 4 read	•गृहीतानुव्रयति	instead of •गृहीतानुव्रयति
„ 402 „ 4 „	•मष्टाग्रिं मध्ये	„ „ •मष्टाग्रिमध्ये

VOL. II.

Page 82, line 1, join पत्तिकाभाषाश्चैवं and compare Caland in
the Journal of the German Oriental
Society 52, 428.

Page 233, line 9 disjoin प्रति परित्ययति

„ 284 „ 12	read विभ्रत्सु०	instead of विभ्रन्सु०
„ „ „ „ „	ऽवसर्पति „ „	व स०र्पति
„ 305 „ 2 „	स्यन्द्या „ „	स्यन्द्या
„ „ „ 3 „	स्यन्द्या „ „	स्यन्द्या
„ 338 „ 15 „	वाचि वाते „ „	वा विवाते
„ 454 „ 4	join देवायुव	
„ 491 „ 12, 13 „	उभयतोमोदं	
„ „ „ 17 „	अन्यतरतोमोदं	
„ 499 „ 15, 16 „	उभयतोमोदं	
„ 519 „ 15	read भ्रातृव्यतः	instead of भ्रातृव्यतः
„ 581 „ 11 „	कुर्यात् „ „	कुर्यात्
„ 598 „ 1 „	सर्वा „ „	सर्वा
„ 601 „ 11 „	०त्तेभ्य „ „	०त्तेभ्य
„ 602 „ 13 „	पूर्वस्मिन् „ „	पूर्वस्मिन्
„ 609 „ 17 „	विच्छिद्याध- „ „	विच्छिद्याध-
„ 637 „ 16 „	इत्योष्ठ्ये „ „	इत्याष्ठ्ये
„ 647 „ 12 „	परिघर्मम० „ „	परिघर्मम०
„ 657 „ 1 „	०वासादयेति „ „	०वासादयेति
„ 658 „ 7 „	यस्ते „ „	यस्त
„ 662 „ 16 „	भृत्ये „ „	भृत्य
„ 671 „ 17 „	अर्धाध्वे „ „	अर्धाध्वे

Page 679, line 19 read •नर्तित्य• instead of •नर्तित्य•

" 682 " 12 " रौद्र्यर्चा " " रौद्र्यर्चा

" 688 " 3 " •ग्रैथ्यर्चो " " ग्रैथ्यर्चा

Vol. III.

Page IX, l. 34 read scrupulousness ins. of scrupulousness.

" X, " 23, 24 " viparyāsthā " " viparyāsthā.

" XXXI, " 10 " Sātras " " Sātra.

" 2 " 15 " अपय्यञि• " " पय्यञि•

" " " 16 " वल्लीकवपाम् । आ सूर्यस्योद्देशो and compare Caland in the Journal of the German Oriental Society 55, 266.

" 4 " 15 " अपय्यञि• instead of पय्यञि•

" 14 " 3 " विष्णुकमान् " " विष्णुकमान्

" " " 15 " दिवो " " दिवा

" 17 " 4 " ऊर्वस्त्रिमाच्यो " " ऊर्वस्त्रिमाच्यो

" 21 " 9 " ज्वीरघ्नो " " वीरघ्नो

" 25 " 11 " •धिगच्छत्• " " •धिगच्छत्•

" 41 " 6 " वार्हस्पत्यं " " वार्हस्पत्यं

" 42 " 9 " कृष्या• " " कृष्या•

" 44 " 14 " अनुपसदम्• " " अनुपसदम्•

" 57 " 1 " रुदो " " रुदो

" " " 11 " समुद्रस्य " " समुद्रस्य

" 58 " 5 " •यज्ञं " " •यज्ञं

Page 72, line 15 read नानामन्त्रा instead of गानमन्त्रा

- " 73 " 11 " चतुस्तनं " " चतुस्तनं
 " 81 " 7 " निश्रेण्या " " निश्रेण्या
 " 84 " 19 " वाजपेये " " व जपेये
 " 112 " 4 join यदास्तवति
 " 117 " 3 read समाववर्त्ती• " " समाववर्त्ती•
 " 120 " 3 " पृथिवीं " " पृथिवीं
 " 122 " 6 " मृत्युमप " " मृत्युमप
 " 136 " 5 " शौवर्णं " " शौवर्णं
 " 137 " 15 put the figure १४ after तनूरिति in the following line.
 " 140 " 11 read •मुपेति instead of •मुपेति
 " " " 10 " •मुपेति OPQ " " •मुपेति DES.
 " 142 " 2 put the figure १२ after मच्चत्रं and compare Taith. Br. 3. 8. 1. 1-2.
 " 156 " 1 read पूर्व instead of पूर्व
 " 157 " 2 " •रिष्टाद्दीवास्तु " " •रिष्टाद्दीवास्तु
 " 158 " 19 " •स्त्रियंवक्ताः " " •स्त्रियवक्ताः
 " 159 " 21 " आञ्जने " " आञ्जने
 " 167 " 9 " विष्णुक्रमान् " " विष्णुक्रमान्
 " 168 " 6 " दिवाकीर्त्यं " " दिवाकीर्त्यं
 " " " 8 " यदकन्दः " " यदकन्द
 " 171 " 5 " व्यष्टीर्यं " " व्यष्टीर्यं

Page 173, line 15 read सर्व instead of मव

„ 185 „ 10 join मनसाश्रुत०

„ 189 „ 13 put the figure १० after वयस्त्रिंशे in the following line.

„ 196 „ 14 read अन्तर्वेदि instead of अन्तवदि

„ „ „ 20 „ note ४ „ „ note ४

„ 190 „ 14 „ पृष्ठशमनोपय „ „ पृष्ठशमनोपय

„ 206 „ 6, 7 „ भ्राष्टव्यवतः „ „ धाष्टव्यवतः

„ 229 „ 14 „ चार्द- „ „ चार्द-

„ 233 „ 7 „ चर्यमाणः „ „ चर्यया

„ 243 „ 16 „ ऋते „ „ ऋते

„ 252 „ 5 „ त्रिष्टु० „ „ त्रिष्टु०

„ 254 „ 12 „ अनुपमदम० „ „ अनुपमद०

„ „ „ 19 „ अनू० „ „ अन०

„ 255 „ 16 „ ऋग्मियोर्दि० „ „ ऋग्मयोर्दि०

„ 258 „ 8 „ सर्वा „ „ सर्वा

„ 262 above „ २४. १३. ८. „ „ ४९. १३. ८.

„ 284, line 12 disjoin वषट्कार मा and blot out the sign of interrogation in the following line.

„ 287 „ 22 put the small figure २ into the blank after 24.

„ 291 „ 17 read praisha instead of parisha.

„ 311 „ 3 insert उत्सर्गिणाम० after आदित्यानाम०,

19779

(४६८)

Page 334, line 13 read I. 16. 5 instead of I. 16. 1.

„ 350	„ 8	„ कार्पयमय	„	„ कार्पयमय
„ 352	„ 16	„ 14. 7.	„	„ 1. 4. 7.
„ 354	„ 18	„ XXII.	„	„ XIX.
„ 355	„ 6	„ Kshāmarat	„	„ Kshamayāt.
„ 369	„ 23	„ XXII.	„	„ XIII.
„ 373, last line	„	„ जेत	„	„ तै
„ 377, line 11	„	„ 15. 1, 2	„	„ 15, 17, 2.
„ 385	„ 15	„ धिष्य	„	„ धिष्य
„ 435	„ 17	„ यावधूपम्	„	„ यावधूपम्
„ 449	„ 8	„ रथ	„	„ य
„ 460	„ 20	„ शार्दूलचर्मन्	„	„ शार्दूलचर्मन्.

19779 .

BHAVAN'S LIBRARY

N.B.—This is issued only For one week till _____

This book should be returned within a fortnight from the date last marked below:

Date of Issue	Date of Issue	Date of Issue	Date of Issue
17 AUG 1961			
15 SEP 1962			
123 OCT 1962			
26 NOV 1963			
1964 JAN 67			
107 JUL 1965			
11 JUN 1967			
11 DEC			
8 JAN 1965			
12 SEP 1962			

Not to be Issued

Not to be Issued

Bharatiya Vidya Bharan's Granthagar

Call No. Sad. V. 51 / APA / GAR / 19779
Vol. III

Title: Granta Sutra of Apastamba

Belonging to Taittiriya Samhita

Author: Richard Garbe

Date of
Issue

Borrower's
No

Date of
Issue

Borrower's
No

11 AUG 1981
Bible

11 DEC 1981
Sib

15 SEP 1982
Prof. Upadhyay

28

23 OCT 1982
Prof. Upadhyay

26 OCT 1982
Prof. Upadhyay

26 OCT 1982
Prof. Upadhyay

69 JUL 1984
A
Upadhyay

17 JUL 1984

9 JUN

Not to be Issued